Księgarnia Warszawska
W. WODZYŃSKI
Kraków-Przedm. № 41.

PRAWO CYWILNE

OBOWIĄZUJĄCE

W KRÓLESTWIE POLSKIEM.

BIBLJOTEKA PUBLICZNA
Imienia
STEFANA HEMPLA
w RADOMIU.
Sejmiku Radomskiego

4072/II

PRAWO CYWILNE

OBOWIĄZUJĄCE

W KROLESTWIE POLSKIÉM

347(438)

WYDAŁ

STANISŁAW ZAWADZKI

Rejent Kancellaryi Ziemiańskiéj Gubernii Warszawskiéj
w Warszawie.

TOM II.

Ustawy Hypoteczne, z r. 1818 i 1825.— Instrukcye Hypoteczne z r. 1818 i 1825.— Kodex Postępowania Cywilnego (w nowym przekładzie).— Postępowanie przed Sądami Konsystorskiemi: Ewangelicko-Augsburgskim i Ewangelicko-Reformowanym.— Postępowanie w sprawach przeciwko Konsulom Zagranicznym.— Postępowanie w sprawach przeciwko wojskowym.— Licytacye w drodze Administracyjnéj.— Ogłaszanie obwieszczeń sądowych w pismach publicznych.— Przepisy co do Komorników i Woźnych sądowych.— Kodex Handlowy (w nowym przekładzie).— Organizacya Notaryatu (w nowym przekładzie).

Z KSIĘGOZBIORU STEFANA HEMPLA

W WARSZAWIE.
NAKŁADEM WYDAWCY
w Drukarni Karola Kowalewskiego, ulica Królewska Nr. 1065.

1861.

Wojewódzka Biblioteka Publiczna
FILIA
Nr 17
w Radomiu
MIEJSKA
BIBLIOTEKA PUBLICZNA
w Radomiu
54
Pra
9126/II
4816

Wolno drukować z warunkiem złożenia w Komitecie Cenzury, po wydrukowaniu, prawem przepisanéj liczby exemplarzy.

Warszawa dnia 27 Maja (8 Czerwca) 1861 r.

Starszy Cenzor, F. M. Sobieszczański.

347(091)(438)(091.4)

SPIS PRZEDMIOTÓW

ZAWARTYCH W TOMIE II.

Ustawy Hypoteczne.

Prawo a ustaleniu własności dóbr nieruchomych, o przywilejach i hypotekach, z r. 1818.

Strona

Dział I. Urządzenia ogólne (art. 1—29). . . . 4
Oddział I. O tytułach (art. 1—4). . . 4
— *II.* O księgach hypoteczn. (art. 5—28) 5
— *III.* O magistraturach hypotecznych, ich organizacyi i postępowaniu w rzeczach hypotecznych (art. 29). . . 13
Instrukcya Hypoteczna z r. 1819 19
Dział II. O ustaleniu własności dóbr nieruchomych (art. 30—39) 71
— III. O przywileju na dobrach nieruchomych (art. 40—42) 73
— IV. O ścieśnieniu własności dóbr nieruchomych, o ciężarach wieczystych i służebnościach (art. 43—46). 75
— V. O hypotekach (art. 47—118) 76
Oddział I. O hypotekach prawnych (art. 72—110) 96
— *II.* O hypotekach sądowych (art. 111) 104
— *III.* O hypotekach umownych(ar. 112—118) 105

Strona

Dział VI. O wykreśleniu wpisów (art. 119—124). 107
— VII. O uskutecznieniu wpisu na dobrach nieruchomych lub kapitałach hypotekowanych, należących do spadku (art. 125—131) 108
— VIII. O ostrzeżeniach (art. 132—139) . . . 111
— IX. O stopniowém zaprowadzeniu nowego porządku hypoteczn. (art. 140—161) 115
Oddział I. O załatwieniu czynności poprzedzających termin prekluzyjny (art. 140—144). 115
— *II.* O terminie prekluzyjnym (art. 145—161) 117
— X. O prawidłach zastosowania niniejszego prawa (art. 162 i 163) 122

Prawo o przywilejach i hypotekach z r. 1825.

Dział I. Urządzenia ogólne (art. 2—4) 123
— II. O przywilejach (art. 5—9) 124
— III. O hypotekach (art. 10—23). 127
Instrukcya Hypoteczna z r. 1825 . . . 128
— IV. O porządku kar sądowych i administracyjnych, względnie innych wierzytelności (art. 24). 151
Wykaz Hypoteczny 153

Kodex Postępowania Cywilnego.

CZĘŚĆ I.

Postępowanie przed Trybunałami.

KSIĘGA I. O Sądzie Pokoju.

(Art. 1 — 47).

TYTUŁ I. O pozwach (art. 1—7) 163
— II. O audyencyach Podsędka i o stawieniu się stron (art. 8—18) 167

Strona

TYTUŁ III. O wyrokach zaocznych i oppozycyach przeciwko tymże wyrokom (art. 19—22). 170
— IV. O wyrokach w sprawach possessoryjnych (art. 23—27) 171
— V. O wyrokach niestanowczych i o ich wykonaniu (art. 28 –31) 178
— VI. O przypozwaniu rękojemców (art. 32 i 33). 179
— VII. O badaniu świadków (art. 34—40) . 180
— VIII. O naocznem obejrzeniu miejsc i o ocenieniu (art. 41—43). 185
— IX. O wyłączeniu Podsędków (art. 44 do 47) 186

KSIĘGA II. O Trybunałach Cywilnych.

(Art. 48—442).

TYTUŁ I. O pojednaniu (art. 48—58). . . . 187
— II. O pozwach (art. 59—74) 194
— III. O ustanowieniu obrońców i o pismach obrończych (art. 75—82). . . . 210
— IV. O kommunikacyi akt Prokuratorowi Królewskiemu (art. 83 i 84). . . 212
— V. O audyencyach, ich jawności i policyi (art. 85—92). 214
— VI. O naradzie i instrukcyi na piśmie (art. 93—115) 217
— VII. O wyrokach (art. 116—148) . . . 223
— VIII. O wyrokach zaocznych i oppozycyach (art. 149—165). 236
— IX. O excepcyach (art. 166—192) . . 240
§ 1. O poręce, jaką cudzoziemcy stawić powinni (art. 166 i 167) 240
§ 2. O odesłaniu do innego sądu (art. 168—172) 240
§ 3. O nieważnościach (art. 173). 242
§ 4. O excepcyach dylatoryjnych (art. 174—187). 243

Strona

§ 5. O kommunikacyi dokumentów (art. 188—192) . . . 247

TYTUŁ X. O sprawdzeniu pism (art. 193—213) 248
— XI. O fałszu incydentalnym cywilnym (art. 214—251). 255
— XII. O badaniach (art. 252—294) . . . 265
— XIII. O zejściu na grunt (art. 295—301). 274
— XIV. O relacyi biegłych (art. 302—323) . 275
— XV. O badaniu stron przez sąd (art. 324 do 336) 280
— XVI. O punktach incydentalnych (art. 337—341) 283

§ 1. O żądaniach incydentalnych (art. 337 i 338). 283

§ 2. O interwencyi (art. 339 do 341) 283

— XVII. O wróceniu się do sprawy i ustanowieniu nowego Obrońcy (art. 342 do 351) 284
— XVIII. O nieprzyznaniu (art. 352—362) . 286
— XIX. O wyznaczeniu sądu (art. 363 do 367) 288
— XX. O odesłaniu do innego sądu dla pokrewieństwa lub powinowactwa (art. 368—377). 290
— XXI. O wyłączeniu (art. 378—396) . . 292
— XXII. O upadku processu (art. 397—401) 298
— XXIII. O odstąpieniu od processu (art. 402 i 403) 299
— XXIV. O sprawach summarycznych (art. 404—413) 300
— XXV. Postępowanie przed Trybunałami Handlowemi (414—442) . . . 302

KSIĘGA III. O Sądach Appellacyjnych. (Art. 443—473).

TYTUŁ JEDYNY. O appellacyi i instrukcyi appellacyinéj (art. 443—473) . . . 308

KSIĘGA IV. O środkach nadzwyczajnych zaskarżania wyroków. (Art. 474—516).

Strona

TYTUŁ I. O opozycyi trzeciego (art. 474—479). 317
— II. O restytucyi (art. 480—504). . . . 318
— III. O pociąganiu sędziów do odpowiedzialności (art. 505—516) . . . 324

KSIĘGA V. O wykonaniu wyroków. (Art. 517—811).

TYTUŁ I. O przyjęciu poręki (art. 517—522) . 328
— II. O obliczeniu szkód i strat (art. 523 do 525) 329
— III. O obliczeniu przychodów (art. 526) . 330
— IV. O zdawaniu rachunków (art. 527 do 542) 330
— V. O obliczeniu wydatków i kosztów (art. 543 i 544) 334
— VI. Prawidła ogólne względem egzekucyi przymusowej wyroków i aktów (art. 545—556) 335
— VII. O zapowiedzeniach (art. 557—582) . 338
— VIII. O zajęciu ruchomości (art. 583 do 625) 357
— IX. O zajęciu płodów (art. 626—635). . 372
— X. O zajęciu rent należnych od osób prywatnych (art. 636—655) . . . 398
— XI. O stosunkowém rozdzieleniu (art. 656 do 672). 402
— XII. O zajęciu nieruchomości (art. 673 do 717) 406
— XIII. O sporach incydentalnych przy popieraniu zajęcia nieruchomości (art. 718—748). 421
— XIV. O uporządkowaniu (art. 749—779) . 428
— XV. O uwięzieniu (art. 780—805) . . . 436
— XVI. O szybkiém zadecydowaniu (art. 806 do 811). 450

CZĘŚĆ II.

Postępowania rozmaite.

KSIĘGA I.

Strona

TYTUŁ I. O zaofiarowaniu zapłaty i o zaznaczeniu (art. 812—818). 452
— II. O prawie właścicieli na ruchomościach, przedmiotach i przychodach komorników ich i dzierżawców, czyli o zajęciu dzierżawném, oraz o zajęciu u niemiejscowych dłużników (art. 819—825) 453
— III. O zajęciu końcem odzyskania (art. 826 do 831). 455
— IV. O nadlicytacyi po dobrowolném zbyciu (art. 832—838). 456
— V. O środkach użyć się winnych dla otrzymania wypisu lub kopii aktu, albo dla sprostowania go (art. 839 do 858). 459
— VI. O niektórych przepisach dotyczących wprowadzenia nieobecnego w posiadanie majątku (art. 859 i 860) . 463
— VII. O upoważnieniu kobiéty zamężnéj (art. 861—864) 464
— VIII. O rozłączeniu co do majątku (art. 865—874) 465
— IX. O rozłączeniu co do osób i o rozwodzie (art. 875—881) 467
— X. O zdaniu krewnych (art. 882—889) . 469
— XI. O pozbawieniu własnéj woli (art. 890 do 897). 470
— XII. O dobrodziejstwie odstąpienia majątku (art. 898—906) 473

KSIĘGA II. Postępowania dotyczące otwarcia spadku.

TYTUŁ I. O opieczętowaniu po zejściu (art. 907 do 925) 475

Strona

TYTUŁ II. O oppozycyach przy opieczętowaniu (art. 926 i 927) 483
— III. O odjęciu pieczęci (art. 928—940) . 484
— IV. O inwentarzu (art. 941—944) . . . 488
— V. O przedaży ruchomości (art. 945 do 952). 492
— VI. O przedaży majątków nieruchomych (art. 953—965) 494
— VII. O działach i licytacyach (art. 966 do 985). 497
— VIII. O dobrodziejstwie inwentarza (art. 986—996). 502
— IX. O zrzeczeniu się wspólności lub spadku (art. 997) 505
— X. O kuratorze spadku wakującego (art. 998—1002) 506

KSIĘGA III.

TYTUŁ JEDYNY. O sądach polubownych (art. 1003—1042) 507
Rozporządzenia ogólne (art. 1029—1042) . . 513

Rozporządzenia Związkowe z Kodexem Postępowania Cywilnego.

I. Tymczasowa Organizacya Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Augsburgskiego, z roku 1837. 523
(Organizacya z r. 1861 zamieszczona jest niżéj na str. 915)
II. Tymczasowa Organizacya Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Reformowanego, z roku 1849. 541
(Organizacya z r. 1861 zamieszczona jest niżéj na str. 932)
III. Postępowanie w sprawach przeciwko Konsulom zagranicznym i innym osobom dyplomatycznym 558

Strona

IV. Postępowanie w sprawach przeciwko wojskowym. 562
V. Licytacye w drodze administracyjnéj . . . 573
VI. Ogłaszanie obwieszczeń sądowych w pismach publicznych 591
VII. Przepisy co do Komorników sądowych . . 599
VIII. Przepisy co do Woźnych sądowych. . . . 613

Kodex Handlowy.

Ustawy Przechodnie do Kodexu Handlowego. . . 623

1. Ustawa z d. 24 Marca 1809 r. 623
2. Ustawa z d. 9 Czerwca 1810 r. 624

KODEX HANDLOWY.

KSIĘGA I. O handlu w ogólności.
(art. 1—189).

TYTUŁ I. O handlujących (art. 1—7) 625
— II. O księgach handlowych (art. 8—17). 630
— III. O spółkach (art. 18—64) 632
Oddział I. O rozmaitych spółkach i prawidłach, jakim ulegają (art. 18—50). . . 632
— *II.* O sporach między spólnikami i o sposobie ich rozstrzygania (art. 51 do 64) 638
— IV. O rozdziale majątków (art. 65 do 70) 640
— V. O giełdach handlowych, ajentach wymiany i stręczycielach (art. 71 do 90) 642
Oddział I. O giełdach handlowych (art. 71—73) 642

Strona

Oddział II. O ajentach wymiany i i stręczycielach (art. 74 do 90) 644
TYTUŁ VI. O kommissantach (art. 91—108) . . 657
Oddział I. O kommissantach w ogólności (art. 91—95) . . 657
— *II.* O kommissantach przewozów lądem i wodą (ar. 96—102) 659
— *III.* O furmanie (art. 103 do 108) 660
— VII. O kupnie i przedaży (art. 109) . . 662
— VIII. O wexlu ciągnionym, o wexlu prostym (suchym) i o przedawnieniu (art. 110—189) 662
Oddział I. O wexlu ciągnionym (art. 110—186) 662
§ 1. O formie wexlu ciągnionego (art. 110—114) . . 662
§ 2. O funduszu (art. 115 do 117) 663
§ 3. O przyjęciu (art. 118 do 125) 664
§ 4. O przyjęciu przez interwencyę (art. 126—128). 666
§ 5. O upływie terminu (art. 129—135) 666
§ 6. O indosie (art. 136—139) 667
§ 7. O solidarności (art. 140). 668
§ 8. O zaręczeniu (art 141 i 142) 668
§ 9. O wypłacie (art. 143 do 157) 668
§ 10. O wypłacie przez interwencyę (art. 158 i 159). 671
§ 11. O prawach i obowiązkach okaziciela (art. 160 do 172) 671
§ 12. O protestach (art. 173 do 176) 676

Strona

§ 13. O zwrotnéj wymianie (art. 177—186) 677

Oddział II. O wexlu prostym (suchym) (art. 187 i 188). 679

— *III.* O przedawnienin (art. 189). 680

KSIĘGA II. O handlu morskim.

(Art. 190 — 436).

TYTUŁ I. O okrętach i innych statkach morskich (art. 190—196) 681

— II. O zajęciu i przedaży okrętów (art. 197—215). 685

— III. O właścicielach okrętów (art. 216 do 220) 690

— IV. O kapitanie (art. 221—249). . . . 691

— V. O najmie i płacy majtków i ludzi załogi okrętowéj (art. 250—272) . . 698

— VI. O kontraktach najmu okrętów (art. 273—280) 703

— VII. O cedule wodnéj (art. 281—285) . . 705

— VIII. O cenie najmu okrętu (art. 286 do 310) 706

— IX. O kontraktach losowych (art. 311 do 331) 712

— X. O ubezpieczeniach (art. 332—396) . 716

Oddział I. O kontrakcie ubezpieczenia, jego formie i jego przedmiocie (art. 332—348) 716

— *II.* O obowiązkach ubezpieczającego i ubezpieczonego (art. 349 do 368) 721

— *III.* O zrzeczeniu się (art. 369—396) 725

— XI. O uszkodzeniach losowych (art. 397 do 409) 732

Strona

TYTUŁ XII. O wrzucaniu w morze i o stosunkowém rozłożeniu (art. 410—429) . 735

— XIII. O przedawnieniach (art. 430—434). 739

— XIV. O zarzutach niedopuszczalności (ar. 435 i 436) 740

KSIĘGA III. O upadłościach i bankructwach.

(Art. 437 — 614).

Rozporządzenia ogólne (art. 437—439). . . 741

TYTUŁ I. O upadłości (art. 440—565) 743

Dział I. O otwarciu upadłości (art. 440 do 448) 743

— II. O przyłożeniu pieczęci (art 449 do 453) 745

— III. O mianowaniu sędziego-kommissarza, i kuratorów upadłości (art. 454—461) 746

— IV. O przedwstępnych czynnościach kuratorów i o piérwszych rozporządzeniach względem upadłego (art. 462—469) 748

— V. O bilansie (art. 470—475) . . . 750

— VI. O syndykach tymczasowych (art. 476—485) 751

Oddział I. O mianowaniu syndyków tymczasowych (art. 476—480). . 751

— *II.* O ustaniu obowiązków kuratorów (art. 481 i 482). . . . 752

— *III.* O wynagrodzeniu kuratorów (art. 483—485) 753

— VII. O działaniach syndyków tymczasowych (art. 486—513). . . . 753

Oddział I. O odjęciu pieczęci i o inwentarzu (art. 486—490). . . . 753

Strona

Oddział II. O przedaży towarów i ruchomości, tudzież o ściąganiu należności (art. 491 do 498). 755
— *III.* O aktach zachowawczych (art. 499 i 500). 756
— *IV.* O sprawdzeniu wierzytelności (art. 501 do 513) 757
Dział VIII. O syndykach ostatecznych i o ich działaniach (art. 514—531). . 760
Oddział I. O zebraniu wierzycieli, których wierzytelności sprawdzone zostały (art. 514—518) . . . 760
— *II.* O układzie (art. 519 do 526) 761
— *III.* O połączeniu się wierzycieli (art. 527 do 531) 763
Dział IX. O rozmaitych rodzajach wierzycieli i o ich prawach w razie upadłości (art. 532—557) . . . 765
Oddział I. Rozporządzenia ogólne (532—538) . 765
— *II.* O prawach wierzycieli hypotecznych (art. 539—543). . 766
— *III.* O prawach żon (art. 544—557) . . . 767
Dział X. O rozdzieleniu pomiędzy wierzycieli i o zlikwidowaniu ruchomości (art. 558—563) 770
— XI. O sposobie przedaży nieruchomości upadłego (art. 564 i 565) 771
TYTUŁ II. O odstąpieniu majątku (art. 566 do 575) 772

Strona

TYTUŁ III. O odzyskaniu (art. 576—585) . . . 773
— IV. O bankructwach (art. 586—603) . . 776
Dział I. O bankructwie prostém (art. 586 do 592) 776
— II. O bankructwie podstępném (art. 593 do 599) 778
— III. O zarządzie majątku w przypadku bankructwa (art. 600—603) . . 780
TYTUŁ V. O rehabilitacyi (art. 604—614) . . . 781

KSIĘGA IV. O juryzdykcyi handlowéj.

(Art. 615 — 648).

TYTUŁ I. O organizacyi Trybunałów Handlowych (615—630) 783
— II. O właściwości Trybunałów Handlowych (art. 631—641). 790
— III. O formie postępowania przed Trybunałami Handlowemi (art. 642—644). 794
— IV. O formie postępowania przed Sądami Appellacyjnemi (art. 645—648) . . 794

Przepisy o Dyetach i Kosztach Sądowych.

Przepisy o dyetach i kosztach sądowych 799
Część I. Dyety dla Urzędników i Officyalistów . 800
— II. Koszta dla Urzędników stanu cywilnego 810
— III. Koszta z powodu pierwiastkowéj regulacyi hypotecznéj 813
— IV. Koszta należne Pisarzom Kancellaryj Hypotecznych 814

Strona

CZĘŚĆ V. Koszta należne za czynności Rejentów 821
— VI. Koszta należne Pisarzom Sądów Pokoju, Trybunałów Cywilnych i Handlowych, oraz Sądu Appellacyjnego . 832
— VII. Koszta należne Komornikom Sądowym. 836
— VIII. Koszta należne Woźnym Sądowym . 844
— IX. Koszta należne Tłómaczom z obcych języków. 847
— X. Koszta dla stron processujących się, biegłych i świadków 849
— XI. Koszta należne Archiwistom Akt dawnych 850
— XII. Koszta dla odbiérającego przysięgę od starozakonnych 854

Organizacya Notarjatu.

Organizacya Notarjatu 859
TYTUŁ I. O Notarjuszach i aktach notarjalnych (art. 1—30). 859
Oddział I. O urzędowaniu, obrębie działania, i obowiązkach Notarjuszów (art. 1—7) 859
— *II.* O aktach, ich formie, o oryginałach aktów, wyciągach głównych, wypisach i Repertoryach (art. 8—30) 862
TYTUŁ II. Urządzenie Notarjatu (art. 31—61) . 896
Oddział I. Liczba, umieszczenie i kaucya Notarjuszów (ar. 31—34). 896

Strona

Oddział II. Warunki do otrzymania posady Notarjusza, i sposób mianowania (ar. 35—49). 898
— *III.* Izby dozorcze (art. 50 do 53) 905
— *IV.* Zachowanie, przeniesienie, summaryusze oryginałów aktów i zwrot należytości (ar. 54—61) 907
TYTUŁ III. O Notarjuszach teraźniejszych (art. 62—67). 909
Urządzenia ogólne (art. 68 i 69) 911

Organizacya Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Augsburgskiego, i Postępowanie w sprawach przed tenże Sąd wytoczonych, wydane w r. 1861.

Organizacya Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Augsburgskiego i Postępowanie w sprawach przed tenże Sąd wytoczonych . 915
TYTUŁ I. O składzie Sądu Konsystorskiego (§ 1 do 6) 915
— II. O postępowaniu w sprawach do Sądu Konsystorskiego należących (§ 7—53) 916
DZIAŁ I. O postępowaniu przedwstępném (§ 7—23) 916
— II. O doręczeniu pozwów i innych aktów processowych, oraz o terminach sądowych (§ 24—31) . 922
— III. O Adwokatach przy Sądzie Konsystorskim (§ 32—36). 924
— IV. O postępowaniu w Sądzie Konsystorskim (§ 37—53). . . . , 925

Strona

TYTUŁ III. O ustanowieniu i ocenieniu dowodów w sprawach przed Sąd Konsystorski wyniesionych (§ 54—67) 928

Organizacya Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Reformowanego i Postępowanie w sprawach przed tenże Sąd wytoczonych, wydane w r. 1861.

TYTUŁ I. O składzie Sądu Konsystorskiego (§ 1—6) 932

— II. O postępowaniu w sprawach do Sądu Konsystorskiego należących (§ 7 do 53) 933

Dział I. O postępowaniu przedwstępném (§ 7—23). 933

— II. O doręczaniu pozwów i innych aktów processowych, oraz o terminach sądowych (§ 24—31). . . 939

— III. O Adwokatach przy Sądzie Konsystorskim (§ 32—36) 941

— IV. O postępowaniu w Sądzie Konsystorskim (§ 37—53) 942

TYTUŁ III. O ustanowieniu i ocenieniu dowodów w sprawach przed Sąd Konsystorski wyniesionych (§ 54—67) 946

USTAWY HYPOTECZNE.

USTAWY HYPOTECZNE

z r. 1818 i 1825.

Tytuł XVIII Księgi III Kodexu Cywilnego Francuzkiego (1) to jest art. 2092 do 2203 włącznie, obejmujące w sobie *przepisy o przywilejach i hypotekach*, uchylone zostały:

1° Artykułem 163 Prawa *o ustaleniu własności dóbr nieruchomych, o przywilejach i hypotekach z r. 1818* (D. P., T. V, str. 295).

2° Artykułem 1 prawa *o przywilejach i hypotekach z r. 1825* (D. P., T. IX, str. 355).

3° Artykułem 1 *prawa przechodniego* do Kodexu Cywilnego Polskiego z r. 1825. (D. P., T. X, str. 291).

Pomijając prawo przechodnie z r. 1825, jako w właściwém miejscu przy Kodexie Cywilnym Polskim z r. 1825 zamieszczone (T. I. str. 274 niniejszego dzieła), podają się tu w całéj osnowie dwie Ustawy Hypoteczne, wyżéj pod Nr. 1 i 2 powołane, które weszły w miejsce Tytułu XVIII Księgi III Kodexu Cywilnego Francuzkiego, a mianowicie:

---

(1) T. I, str. 985 niniejszego dzieła.

I. Prawo o ustaleniu własności dóbr nieruchomych, o przywilejach i hypotekach.

(Zatwierdzone d. $^{14}/_{16}$ Kwietnia 1818 r. a ogłoszone d. 20 Lipca t. r. — D. P., T. V, str. 295).

DZIAŁ I.

Urządzenia Ogólne.

ODDZIAŁ I.

O tytułach.

1. Wszelkie czynności między żyjącemi, których skutkiem ma być przeniesienie własności dóbr nieruchomych (art. 5), ścieśnienie (art. 6), obciążenie (art. 7), uwolnienie od obciążeń (art. 9), téjże własności,— wszelkie podobne czynności, które się ściągają do praw hypotekowanych (art. 8 i 9), zawiéranemi będą w kancellaryi właściwéj dobrom nieruchomym przez strony osobiście, lub przez pełnomocników do tego szczególnie i urzędownie umocowanych.

2. Wolno jest czynności w artykule poprzedzającym wymienione zawiérać w kancellaryi niewłaściwéj dobrom, a nawet za granicą; byleby w ostatnim razie podług formy urzędowéj kraju zagranicznego zawiéranemi, a następnie ich wyciągi dostatecznie sprawdzonemi były. Czynności zawiérane w kancellaryi niewłaściwéj, lub za granicą, powinny być złożone w kancellaryi właściwéj dobrom, dla uzyskania skutku w art. 11 i 12 opisanego. Strony interessowane składające je, obowiązane są stanąć osobiście, lub przez pełnomocników urzędownie i szczególnie do téj czynności umocowanych.

3. Czynności zawarte nie podług przepisów art. 1 i 2, choćby były zawiéranemi na piśmie, nie mogą być wciągnięte do ksiąg hypotecznych.

4. Względem innych tytułów, prawo obecne co do formy żadnéj nie czyni zmiany w przepisach dotąd obowiązującego kodexu; co zaś do jawności (publicité), przepisy poniższe stosują się do wszystkich tytułów, z wyłączeniem jedynie przywilejów (art. 40, 42), i niektórych służebności (art. 45).

ODDZIAŁ II.

O księgach hypotecznych.

5. Prawo rozporządzenia własnością dóbr nieruchomych zyskuje się przez wciągnienie tytułu nabycia do ksiąg hypotecznych.

6. Ścieśnienie własności dóbr nieruchomych (art. 43), szczególne ciężary wieczyste (art. 44), służebności gruntowe (art. 45), powinny być jawnemi przez wciągnienie tytułu do ksiąg hypotecznych.

7. Wszelkie obciążenia własności dóbr nieruchomych (Dział V) powinny być jawnemi przez wciągnienie tytułu do ksiąg hypotecznych, wyjąwszy przywileje (ar. 40 i 42).

8. Prawa hypotekowane (art. 7) takie, względem których służy wierzycielowi władza rozporządzania, powinny być tą samą formą przelewanemi i obciążanemi, jak same nieruchomości. Każdy czyn tego rodzaju powinien być jawnym przez wciągnienie tytułu do ksiąg hypotecznych.

9. Uwolnienie dóbr nieruchomych i praw hypotekowanych od obowiązków którym ulegają (art. 6, 7 i 8),

powinno być jawném przez wykréślenie wpisu z ksiąg hypotecznych.

10. Ktoby sądził miéć jakie z wymienionych w art. 5, 6, 7 i 8 praw, które dopiéro w drodze sądowéj wykazanemi być mogą, mocen jest zabezpieczyć sobie ich skutek przez uczynienie ostrzeżenia w księgach hypotecznych, podług przepisów art. 137.

Toż samo stosuje się do uwolnień, których wymaga dłużnik od wierzyciela (art. 9) w drodze sądowéj. (Art. 34, 61, 62, 64, 65, 120, 132 do 140, 153).

11. Wszelkie tytuły (art. 1, 2, 4), które wciągnione do ksiąg hypotecznych stanowią prawo rzeczowe (jus reale), dopóki nie zostały wciągnionemi, są tylko prawami osobistemi (jus personale).

12. Pierwszeństwo prawa rzeczowego zależy od pierwszeństwa wpisu. Pomiędzy wpisami dnia jednego, porządek numerów stanowić będzie pierwszeństwo. Gdyby razem kilka dokumentów podanych było do wpisu, dokument pod datą wcześniejszą powinien być pierwéj wciągniętym; gdyby zaś data ich była wspólna, będzie dla nich i pierwszeństwo wspólne. Pisarz aktowy lub Regent obowiązanemi są wydać stronom, gdy tego żądać będą, zaświadczenie względem numeru, pod jakim z kolei akt w księdze hypotecznéj zapisanym będzie.

13. Nie są objęte przepisem art. 12 zgłoszenia się interessowanych, przepisane artykułami od 125 do 132. Gdyby się jednak zgłosił wierzyciel mający tytuł od osoby, po któréj otworzył się spadek, pierwszeństwo liczyć się będzie od dnia podania tytułu do ksiąg hypotecznych, skoro ten tytuł był sporządzony w sposób przepisany dla czynności hypotecznych i skoro w nim hypoteka zapisaną została.

14. Księgi hypoteczne składać się będą z trzech części:

a) Z księgi umów wieczystych.

b) Z zbioru dokumentów składanych do księgi wieczystéj.

c) Z wykazu hypotecznego.

15. Księga umów wieczystych przeznaczoną jest:

a) Do zapisania tranzakcyj hypotecznych w kancellaryi właściwéj dobrom zawiéranych.

b) Do zapisania wniosku i oświadczenia stron żądających wpisu, z powodu tranzakcyj, w kancellaryi niewłaściwéj dobrom bądź za granicą zawartych, albo żądających wpisu z powodu zapadłego wyroku, lub z powodu innych tytułów.

Początkowe stronnice księgi umów wieczystych, przeznaczone są do Wykazu hypotecznego.

Księga umów wieczystych będzie oprawną, każda jéj stronnica będzie oznaczona liczbą, wypisaną literami, a przy końcu umieszczone być ma zaświadczenie z wielu stronnic się składa.

Każda majętność ziemska będzie miała oddzielną księgę, choćby się składała z różnych części do różnych właścicieli należących, byleby te części w jednym Obwodzie (1) położone były, i majętność pod jedném imieniem składały, które to jednak części w wykazie hypotecznym odznaczone będą podług alfabetu.

Gdyby się zaś majętność składała z różnych posiadłości do jednego właściciela należących, i pod ogólném imieniem nabywanych i obciążanych, wtenczas dla wszystkich razem może być jedna księga, choćby która z przy-

(1) Dawniejsze *obwody* nazwane są obecnie *powiatami*. Ukaz z d. 29 Września (11 Października) 1842 r. (D. P., T. XXX, str. 281).

ległości położoną była za obrębem kancellaryi właściwéj posiadłości głównéj.

W przypadku dopiéro rozdzielania takowéj majętności, utworzoną będzie późniéj dla każdéj nieruchomości oddzielnéj osobna księga. Po miastach pierwszego i drugiego rzędu, każdy znaczniejszy dom, będzie miał osobną księgę; mniejsze domy razem biorąc mogą być podług uznania Kommissyi Hypotecznéj połączone w jedną księgę, lecz w wykazie hypotecznym odłączyć je należy liczbami (1).

16. Zbiór takowych dokumentów składanych przy zawiéraniu umów w miejscu, stanowić będzie drugą część księgi hypotecznéj. Na każdym dokumencie powinny być położone oznaki przez osoby składające je, i przez pisarza aktowego. Tyle będzie oddzielnych Zbiorów, ile będzie oddzielnych ksiąg umów wieczystych.

17. Osnowa jednéj umowy lub dokumentu może w sobie zawiérać zobowiązania dwojakie: jedne które obowiązują osobę tylko, drugie—które się stosują do gruntu i praw hypotekowanych. Treść zobowiązań drugiego rodzaju, powinna być wniesioną do wykazu hypotecznego, którego przeznaczeniem jest, aby miéć skrócony obraz wszelkich zdarzeń, które się ściągają do gruntu i praw hypotekowanych każdéj nieruchomości, aby oraz każdy zawiérający czynność uwolnionym był od czytania całéj osnowy umów i dokumentów, rozstrząsania ja-

(1) Na zasadzie niniejszego przepisu pociągnięte zostały do regulacyi hypotecznéj domy położone w tych wszystkich miastach, w których znajdują się Trybunały Cywilne. (t. j. w Warszawie, Kaliszu, Radomiu, Kielcach, Lublinie, Siedlcach, Płocku, Łomży, Suwałkach). — Regulacya hypoteczna domów w innych miastach Królestwa dozwoloną została prawem *O przywilejach i hypotekach* z r. 1825. (D. P., T. IX, str. 355).

kie zobowiązania mogą się rozciągać do osoby tylko, a jakie do gruntu, lub praw hypotekowanych.

18. Przy zawiéraniu umów, strony ułożyć się powinny o treść ich, jaka ma być wciągniętą do wykazu hypotecznego. Gdy z jednostronnego żądania, na mocy przepisów prawa, wpis do ksiąg hypotecznych uczynionym być powinien, żądający wpisu także obowiązanym jest podać treść, jaka ma być umieszczoną w wykazie hypotecznym.

19. Gdyby treść przez strony ułożona, mniéj w sobie obejmowała niż umowa lub jéj szczególny warunek albo warunki, gdyby treść którego warunku całkiem opuszczoną została, nie mogą wprawdzie takowe pomyłki żadnéj korzyści ani szkody przynieść stronom zawiérającym umowę, ale względem każdego trzeciego, który się spuścił na rzetelność i wiarę wykazu hypotecznego, stanowić tylko będzie sama osnowa wykazu hypotecznego.

Pisarz Aktowy lub Rejent przyjmujący akt obowiązanym jest z urzędu oświecić stronę o przepisach poprzedzającego i obecnego artykułu, oraz zaproponować im treść, jaka w krótkości i dostatecznie wyraża wszystko co się w istocie ściąga do gruntu lub praw hypotekowanych.

20. Wszelkie czynności i żądania stron przyjęte przez Pisarza lub Regenta aktowego, roztrząsanemi będą przez zwierzchność hypoteczną, któréj obowiązkiem jest uważać czyli czynność nie sprzeciwia się prawom trzeciego wiadomym z ksiąg hypotecznych (1); czyli

(1) Wydziały Hypoteczne żadnego kontraktu o przedaż lasu nie powinny zatwierdzać, w razie istnienia w Wykazie Hypotecznym wpisu, że właściciel dóbr, dopóki niezaspokoi zaciągniętego długu, niemoże wycinać lasów znajdujących się w tychże dobrach.

K. R. S. d. $^{1}/_{14}$ Lutego 1857 r. Nr. 4603.

ułożona przez strony lub stronę treść mająca być wciągniętą do wykazu hypotecznego, nie obejmuje w sobie więcéj nad osnowę umowy lub dokumentu; czyli czynność tego jest rodzaju, że może sprawić zamierzony przez stronę skutek; czyli nieuchybiono przepisom prawa, na których polega ważność czynu lub istota hypotek. Dopiéro przez uznanie zwierzchności, iż akt nie podlega powyższym zarzutom, przybiéra takowy akt znamię wiary publicznéj względem każdego trzeciego mającego czynność z właścicielem gruntu, lub prawa hypotekowanego. (Art. 30, 32, 53, 55, 60, 61, 131 i 161).

21. Nie może odnosić korzyści z aktu zatwierdzonego zawiérający tenże akt w złéj wierze.

Samo uznanie zwierzchności hypotecznéj, iż akt żadnym nie podlega zarzutom, inaczéj *zatwierdzeniem* zwane, będąc tylko rękojmią wiary publicznéj względem trzecich osób, nie nadaje aktowi większéj mocy w stosunkach między samemi stronami które go zawiérały. (art. 33, 34, 61, 62, 65, 120, 132 do 140 i 153).

22. Gdy akt przez zwierzchność hypoteczną zatwierdzonym będzie, ułożona przez strony lub stronę treść umowy lub dokumentu, do wykazu hypotecznego wciągniętą, i wzmianka o zatwierdzeniu uczynioną będzie w wykazie hypotecznym.

23. Pisarz aktowy lub Rejent, przyjmując umowy, oświadczenia i żądania stron, obowiązanym jest, z odwołaniem się do liczby aktu i stronnicy księgi wieczystéj, zapisać w wykazie hypotecznym, iż się zastrzega miejsce dla umieszczenia treści takowego aktu i jego szczególnych warunków, gdy takowe mają być do wykazu hypotecznego wpisanemi (1).

(1) Wydziały Hypoteczne i rejenci ściśle powinni stosować się do tego przepisu, i robić w Wykazie Hypotecznym zastrzeżenia miejsca dla treści aktów sporządzanych.

K. R. S. d. $^{1}/_{16}$ Kwietnia 1858 r. Nr. 4578.

24. Księgi hypoteczne są oryginałem, nie wyłączając nawet dokumentów do księgi wieczystéj składanych, które co do skutku hypotecznego uważają się jako oryginały. Extrakty z ksiąg hypotecznych są tylko kopiami wierzytelnemi, których przedawać, przelewać, obciążać nie wolno; lecz nabycie jakiegobądź rodzaju, którego celem jest aby uzyskać prawo rzeczowe, powinno być jawném przez wpisanie tytułu do ksiąg hypotecznych (1).

25. Strony mogą między sobą skutek czynności uczynić zawisłym od zatwierdzenia zwierzchności hypotecznéj. Gdyby taki warunek umówionym nie był, a zwierzchność żądała dodatkowych objaśnień, lub uskutecznienia jakiéj czynności, albo uznała, iż czynność całkowicie ostać się nie może, zostawia się stronie, któréj obowiązkiem jest starać się o utrzymanie aktu w swéj mocy, rok czasu do wykonania żądań zwierzchności, lub uzyskania pomyślniejszéj rezolucyi przez odwołanie się do Sądu Appellacyjnego.

(1) Jakkolwiek strona, na zasadzie aktu notaryalnego wpisu żądająca, nie zawsze jest w możności do zbioru dokumentów pozostawić wyciąg główny, jako tytuł do załatwienia exekucyjnych lub innych oddzielnych czynności nieodzownie jéj potrzebny, wszakże przecież jest w obowiązku pomieniony wyciąg główny okazać rejentowi lub pisarzowi wniosek przyjmującemu, który, okazanie to poświadczywszy, dopiéro może złożyć kopię do zbioru dowodów księgi wieczystéj.

Wydziały i Zwierzchności Hypoteczne, przy rozpoznawaniu podobnego rodzaju wniosków, obowiązane są rozporządzenie to ściśle przestrzegać.

K. R. S. d. $^{8}/_{10}$ Lipca 1844 r. Nr. 9312.

Po bezskutecznem upłynieniu wspomnionego czasu, który od dnia wręczonéj rezolucyi zwierzchności hypotecznéj liczonym być ma, czynność w swéj mocy wstrzymana, uważaną będzie za niedoszłą.

26. Do wykonania zobowiązań, które uzyskały znamię wiary publicznéj (art. 20), może być dłużnik znaglonym bez wyroku przez egzekucyą.

27. Każdy zawiérający czynność w kancellaryi, lub żądający wpisu, obowiązanym jest obrać sobie zamieszkanie w kraju. Wolno jest odmienić zamieszkanie obrane, z obowiązkiem wybrania i wskazania innego w kraju. Wszelkie wręczenia ściągające się do praw i obowiązków do księgi hypotecznéj wniesionych, dziać się będą w témże obranem zamieszkaniu.

28. Każdemu właścicielowi nieruchomości, każdemu mającemu zabezpieczone jakie prawo na téjże nieruchomości, i tym co od nich uzyskali pozwolenie, wolno jest przejrzéć w każdym czasie właściwą księgę. Innym wtenczas tylko przez Pisarza aktowego lub, w przypadku odmówienia, przez Prezesa Sądu Ziemskiego (1), dozwoloném będzie jéj przejrzenie, gdy Prezesowi lub Pisarzowi udowodnią potrzebę oświecenia się z księgi.

Co się rzekło o przejrzeniu, stosuje się oraz do żądania wypisu. Przeglądanie nie może nastąpić jak tylko w obliczu Pisarza lub Rejenta, którzy odpowiedzialnymi są za całość i nietykalność aktów w księgach zawartych.

---

(1) Zamierzona organizacya Sądów Ziemskich nie doszła do skutku: pozwolenie, o którém tu mowa, udziela obecnie Prezes Trybunału lub Sędzia Prezydujący w Wydziale Hypotecznym.

ODDZIAŁ III.

O magistraturach hypotecznych, ich organizacyi i postępowaniu w rzeczach hypotecznych.

29. Nim prawo niniejsze przyjdzie do wykonania, w czasie dla każdego Województwa oznaczonym, poprzedzić je powinna czynność pierwiastkowego zaprowadzenia, a to w myśl artykułów od 145 do 162.

Czynność ta powierzoną będzie, podług przepisu w tychże artykułach zawartego, oddzielnéj Kommissyi, która to Kommissya składać się ma z jednego Sędziego Appellacyjnego, z jednego Sędziego właściwego Sądu Ziemskiego i jednego Członka przez Radę Wojewódzką wybranego, bądź z jéj grona bądź innego. Wspomnionéj Kommissyi przydanemi będą w pomoc Pisarz i potrzebna liczba Rejentów.

Kommissarze, Pisarz i Rejenci trudnić się będą przyjmowaniem aktów; co się zaś dotycze ich zatwierdzenia, tam gdzie to już nie nastąpiło pod powagą dawnego prawa, takowe zatwierdzanie przepisującego, w tym względzie sami Kommissarze w komplecie trzech stanowić będą zwierzchność hypoteczną. Pisarzowi zaś służyć ma głos doradczy.

Po ukończeniu działań Kommissyi, zatwierdzenie aktów należéć będzie do Wydziału właściwego Sądu Ziemskiego (Trybunału Cywilnego), złożonego z Prezesa i Sędziego, lub dwóch sędziów tegoż Sądu, z przybraniem Pisarza kancellaryi ziemskiej, głos stanowczy mającego.

Kancellaryą zaś składać będą Pisarz i Rejenci, którzy do pierwiastkowego zaprowadzenia użytemi byli. Od decyzyi Kommissyi i Wydziału Sądu Ziemskiego

(Trybunału Cyw.) wolne jest odwołanie się do Sądu Appellacyjnego (1).

---

(1) Mając na uwadze, iż Procedura Sądowa w art. 443 czas do appellacyi liczonym mieć chce od daty wręczenia wyroku, i że zastosowanie tego przepisu do decyzyj Kommissyj Hypotecznych i Wydziałów Sądowych byłoby utrudniającém i kosztownem, Książe Namiestnik, w dopełnieniu art. 29 prawa Sejmowego o Hypotekach, podał w postanowieniu swém z d. 22 Stycznia 1822 roku (D. P., T. VII, str. 287) następujące przepisy:

Art. 1. *Co do aktów pierwiastkowego zaprowadzenia:

Czas odwołania się od decyzyj Kommissyj hypotecznych ma być trzymiesięczny i liczyć się będzie, — co do decyzyj Kommissyj hypotecznych w Województwach Mazowieckiém i Kaliskiém, w których czynność rozpoznawania aktów pierwiastkowego zaprowadzenia już ukończoną została, od dnia ogłoszenia niniejszego postanowienia (to jest od d. 28 Lutego 1822 r.); a co do decyzyj Kommissyj hypotecznych innych Województw, od dnia przez Kommissyą Rządową Sprawiedliwości, względem każdego w szczególe Województwa ogłosić się mianego o ukończonéj czynności rozpoznawania aktów.

Art. 2. Co do aktów następnych:

a) Wydziały Sądowe obowiązanemi są na pierwszém swém zwyczajném posiedzeniu, po wpisaniu lub wniesieniu do księgi wieczystéj aktu, decyzyę względem niego wydać i na témże posiedzeniu stronom ogłosić, najpóźniéj zaś wydanie decyzyi, i jéj ogłoszenie na posiedzeniu zwyczajném, ma nastąpić w dniach dziesięciu, rachując od dnia wpisania lub wniesienia do ksiąg aktu.

Kommissya i Wydziały Sądu Ziemskiego (Wydziały Hypoteczne Trybunałów Cywilnych), roztrząsając i za-

---

b) Jeden lub więcéj dni stałych w tygodniu oznaczonemi będą na posiedzenia zwyczajne, w którym strony bez oddzielnego wezwania stawić się powinny, dla wysłuchania decyzyi (1).

(1) W rozwinięciu tego przepisu, Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pod d. 2 Maja 1825 r. Nr. 5326 poleciła, aby na drzwiach Kancellaryj Hypotecznych wywieszone było obwieszczenie uwiadamiające o dniu lub dniach stałych w tygodniu, przeznaczonych do odbywania posiedzeń Wydziałów Hypotecznych, oraz do ogłaszania decyzyj hypotecznych, i aby w tak oznaczonych dniach decyzye ogłaszane były, a zarazem aby Pisarze w protokóle ogłoszenia spisać się powinnym zamieszczali wyraźnie stawiennictwo lub niestawiennictwo stron. — Art. 31 Instruk. z d. 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054, niżéj przy art. 29 zamieszczonéj.

c) W przypadkach nagłych, ma być decyzya prędzéj na posiedzeniu nadzwyczajném wydaną, i stronom, jeżeli są przytomne, ogłoszoną. Jeżeli nie są przytomne, ogłoszenie do najbliższego zwyczajnego posiedzenia odłożoném będzie.

d) Czas do założenia appellacyi będzie trzymiesięczny, i liczyć się ma od dnia ogłoszenia decyzyi Wydziału.

Jeżeli strony na decyzyi wyraźnie przestają, wzmianka o tém oświadczeniu uczynioną będzie w księdze wieczystéj.

e) Jeżeli decyzya Wydziałów Sądowych dotyczy się hypoteki prawnéj lub sądowéj, wtedy przepisy powyższe stosują się do osoby żą-

twierdzając akta do ksiąg wieczystych wpisane lub podawane, roztrząsają i zatwierdzają je, choćby żadnego

dającéj wpisu; co zaś do osoby, przeciw któréj wpis nastąpił, decyzya Wydziału ma być jéj wręczoną, a odwołanie się od niéj służyć jéj będzie do trzech miesięcy, od dnia wręczenia decyzyi przez osobę żądającą wpisu (1).

(1) Pisarze Kancellaryj Ziemiańskich przy każdym wpisie ulegającym w czasie prawnie oznaczonym appellacyi, obowiązani są, pod odpowiedzialnością, czynić o takowym środku wzmiankę; gdy zaś co do wpisu zaappellowanego lub appellacyi uledz mogącego strona interessowana złoży dowód upadłéj, lub prawomocnie uchylonéj appellacyi, wówczas, stosownie do artykułu 10 postanowienia z dnia 22 Stycznia 1822 r., wzmianka o służącéj appellacyi wykréśloną być powinna.

K. R. S. d. 28 Grudnia 1835 (9 Stycz. 1836) r. Nr. 10686.

Art. 3. Odwołanie się od decyzyj Wydziałów sądowych, przed ogłoszeniem niniejszego postanowienia zapadłych, służyć będzie stronom do trzech miesięcy, rachując od dnia ogłoszenia tegoż postanowienia. (t. j. od d. 28 Lutego 1822 r.).

Art. 4. Strona odwołująca się od decyzyi bądź Kommissyi hypotecznéj, bądź Wydziału Sądu, obowiązaną będzie appellacyą, w przeciągu czasu do jéj założenia dozwolonego, w księdze wieczystéj objawić; jeżeli zaś nie objawiła, a osoby trzecie, po upłynionym terminie appellacyi, akta w księdze zawarły, lub do niéj je wniosły, tedy decyzya względem tych trzecich osób uważaną będzie za prawomocną.

Art. 5. Jeżeli przy odwołaniu się zachodzi prze-

sporu nie było, aby im nadać znamię wiary publicznéj; rozwiązanie zaś istotnych sporów należéć będzie do dro-

ciwny stron interes, jak np. przy hypotekach sądowych lub prawnych, bądź przy aktach pierwiastkowego zaprowadzenia, gdzie jedni domagają się wpisów, drudzy są im przeciwni, wtedy strona appellująca winna jest stronę przeciwną pozwać do Sądu Appellacyjnego, i zachowanemi będą w instancyi appellacyjnéj przepisy summarycznego postępowania.

Jeżeli zaś nie zachodzi przeciwny stron interes, wtedy odwołanie się wprowadzoném będzie do Sądu Appellacyjnego drogą illacyi, bądź przez obiedwie strony razem, bądź przez jednę tylko, w którym to ostatnim razie, strona zyskująca wyrok, winna tenże wyrok wręczyć przeciwnéj stronie, nim go wniesie do hypoteki.

Art. 6. Przeciw stronie, która się odwołała, ale appellacyi nie popiéra, służą drugiéj stronie środki wskazane artykułami 80 i 471 Procedury sądowéj, celem prędszego uzyskania wyroku, i artykułem 25 prawa sejmowego celem sprawienia, aby niepopiérana appellacya w sposobie tymże artykułem przepisanym upadła.

Art. 7. Wniesienie do księgi wieczystéj wyroku ostatecznego, spór z odwołania się rozwiązującego, zostawioném jest pilniejszéj stronie.

Art. 8. Przepisy niniejszego postanowienia w niczém ubliżać nie mają przypadkom, gdzieby decyzya Kommissyi hypotecznéj, lub Wydziału Sądu, już wręczoną została stronie, a strona w przeciągu czasu artykułem 443 Procedury sądowéj przepisanego, żadnéj nie zaniosła appellacyi, albo, zaniósłszy ją w przeciągu czasu artykułem 25 prawa sejmowego zakréślonego, takowéj nie poparła, a tém mniéj ubliżać mają decyzyom w Sądzie Appellacyjnym już zapadłym.

Art. 9. Jeżeli w decyzyi Kommissyi hypotecz-

9426 BIBLIOTEKA PUBLICZNA w Radomiu

gi sądowéj. Pisarz i Rejenci stawić powinni kaucye na

---

néj, co do liczby daty, imion, nazwisk lub inne podobne zaszły omyłki, wtedy ich sprostowanie nie ma być poszukiwaném drogą appellacyi, lecz żądanie stron wniesioném będzie do Kommissyi, gdy jeszcze swych czynności nie skończyła, lub do Wydziału Sądu, gdy już Kommissya je skończyła, za wezwaniem wszystkich interessantów, których to sprostowanie obchodzić może. Jeżeli zgodzą się na sprostowanie, Kommissya lub Wydział Sądu wyrzekną względem niego; jeżeli się nie zgodzą, ostrzeżenie do ksiąg zapisaném, a spór do drogi Sądowéj odesłanym będzie.

Wydział Sądu mocen jest na samo wniesienie stron sprostować omyłki w swojéj decyzyi zaszłe. Jeżeli jednak sprostowanie żądaném jest po oświadczeniu stron, iż na decyzyi przestają, lub po upłynieniu czasu do appellacyi dozwolonego, a zarazem do księgi wpisanym lub wniesionym został, po oświadczeniu powyższém lub po upłynieniu terminu do appellacyi, akt lub akta stron, które na sprostowanie nie zezwalają, w takim razie postąpi sobie Wydział Sądu, jak przepisano jest wyżéj.

Art. 10. Pisarz Kancellaryi hypotecznéj, spisze w księdze wieczystéj akt ogłoszenia decyzyi Wydziału Sądu, akt rozpoznającego, lub decyzyi Kommissyi hypotecznéj, bądź Wydziału Sądu, z powodu żądanego sprostowania omyłek zapadłych. Oświadczenie stron, iż na decyzyi wyraźnie przestają, ich wniosek o sprostowanie omyłek, objawienie appellacyi, składanie wyroku spór rozwiązującego, doniesienie o upadłéj instancyi appellacyjnéj, mają być czynione Pisarzowi téjże Kancellaryi, który względem nich krótki spisze akt w księdze wieczystéj, i poda go gdzie potrzeba,— Kommissyi hypotecznéj, lub Wydziałowi Sądu, do ich decyzyi.

własnym majątku ubezpieczone lub w gotowiźnie (1). Urząd ich jest dożywotni. Obranemi będą przez Rady Wojewódzkie z kandydatów, którzy okażą zaświadczenie od Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości, iż posiadają zdolność do piastowania obowiązków Pisarza lub Rejenta wedle istnących prawideł (2).

W duchu powyższych zasad przepisanym będzie przez Rząd sposób postępowania w rzeczach hypotecznych i organizacya magistratur hypotecznych (3).— Art. 18, 19, 20, 22, 23, 25 do 28 Usta. Hyp. z r. 1818.

---

(1) Przepisy co do kaucyj podane są niżej w ar. 33 i 34. Organizacyi Notaryatu i w przypiskach przy tychże artykułach.

(2) Ze zniesieniem Rad Wojewódzkich, tak Pisarzów Kancellaryj Ziemiańskich jako i Rejentów mianuje Kommissya Rządowa Sprawiedliwości.

(3) Wzmiankowana tu Organizacya Magistratur Hypotecznych i sposób postępowania w nich, wskazane zostały *w Instrukcyi przez Kommissyę Rządową Sprawiedliwości pod d. 30 Czerwca 1819 r. Nr. 7408 dla Kommissyi Hypotecznéj i Kancellaryi Ziemiańskiéj b. Województwa Mazowieckiego wydanéj*, a następnie i do innych Kancellaryj Ziemiańskich rozciągniętéj, w osnowie następującej:

TYTUŁ I.

O składzie i attrybucyach Kommissyi Hypotecznéj, o Pisarzu i Rejentach Kancellaryi Ziemiańskiéj Województwa Mazowieckiego, przydanych w pomoc téjże Kommissyi.

Art. 1. Kommissya hypoteczna składa się z jednego Sędziego Appellacyjnego, z jednego Sędziego Trybunału Cywilnego Województwa Mazowieckiego, przez Rząd do téj czynności delegowanych, z jednego Członka przez Radę Województwa Mazowieckiego wybranego, to jest: z trzech Członków głos stanowczy mających, tudzież z Pisarza Kancellaryi Ziemiańskiéj, któremu służy głos doradczy. Sędzia Appellacyjny, jest Prezesem Kommissyi hypotecznéj.

Kommissya wyznaczoną jest tylko na czas pierwiastkowego zaprowadzenia hypotek w Województwie Mazowieckiém.

Po ukończeniu tego dzieła, ustanie jéj urzędowanie, i rozpocznie się urzędowanie Zwierzchności hypotecznéj przez właściwy Sąd sprawowanéj.

Art. 2. Kancellarya Ziemiańska Województwa Mazowieckiego składa się z wybranych dożywotnie przez Radę Województwa Mazowieckiego, jednego Pisarza i ośmiu Rejentów. Pisarz i Rejenci przydanemi są w pomoc Kommissyi hypotecznéj; z nastaniem Zwierzchności hypotecznéj przez właściwy Sąd sprawowanéj, ustanie taż pomoc, a urzędowanie Pisarza i Rejentów zamykać w sobie tylko będzie właściwe attrybucye Kancellaryi Ziemiańskiéj.

Art. 3. W przypadku przeszkody w osobie Sędziego Appellacyjnego, Kommissya Rządowa Sprawiedliwości wyznaczy Zastępcę z Sędziów Appellacyjnych; w przypadku przeszkody w osobie Sędziego Trybunału, taż Kommissya wyznaczy Zastępcę z Sędziów Trybunału Województwa Mazowieckiego. Gdyby zdarzyła się przeszkoda w osobie Członka przez Radę Województwa Mazowieckiego wybranego, Prezydujący Kommissyi wezwie na zastępcę Kandydata, który przy głosowaniu na Członka Kommissyi najwięcéj po wybranym miał głosów. Pisarz lub Rejent zastąpionemi będą w przypadku przeszkody przez Rejenta, którego Kommissya hypoteczna na przedstawienie Pisarza lub Rejenta wyznaczy, wyjąwszy przypadki prawnego wyłączenia, w których wyznaczy Zastępcę podług własnego wyboru.

Art. 4. Do Kommissyi hypotecznéj należy:

a) Urządzenie i utrzymywanie biegu czynności pierwiastkowego zaprowadzenia hypotek;

b) Roztrząsanie i zatwierdzenie, lub odmówienie zatwierdzenia aktów hypotecznych.

Członki Kommissyi będą się oraz trudnić przyjmowaniem aktów ściągających się do pierwiastkowego zaprowadzenia hypotek.

Art. 5. Kommissya hypoteczna stanowić będzie w komplecie trzech Członków głos stanowczy mających.

Art. 6. Stosownie do potrzeby, ilość subalternów przydaną będzie Kommissyi hypotecznéj.

Art. 7. Do Pisarza Kancellaryi Ziemiańskiéj należy:

a) Dozór bezpośredni nad księgami i aktami hypotecznemi.

b) Dozór ogólny i pośredni nad zachowaniem aktów niehypotecznych, przez rejentów przyjmowanych, skoro dla tych aktów skład urzędowy przeznaczonym będzie.

c) Wciąganie aktów do ksiąg i rejestrów hypotecznych, którychby wciągania żądały strony przed nadejściem terminu, dla urządzenia hypoteki każdej nieruchomości szczególnie wyznaczyć się mianego.

d) Wykonywanie zleceń Kommissyi hypotecznéj, a mianowicie wciąganie postanowień Kommissyi do wykazu hypotecznego, do księgi tranzakcyj wieczystych, a to charakterem ile możności ozdobnym i koniecznie czytelnym. Co się dotyczy obowiązku wciągania, w tym względzie wyręczać się mogą osobami swoim kosztem utrzymywanemi, za których czynności sami będą odpowiedzialnemi.

e) Pomoc w przyjmowaniu aktów pierwiastkowego zaprowadzenia hypotek (1).

(1) Postanowienia Rady Administracyjnéj z dnia 17 Sierpnia 1820 r (D. P., T. VII, str. 62), i 7 Czerwca 1827 r. (D. P., T. XI, str. 54), które zamieszczone będą niżej wskazując taksę na czynności Pisarzów Kancellaryj Ziemiańskich, oznaczyły tém samém jakie czynności mogą oni przyjmować, a jakie należą do attrybucyi rejentów.

W rozwinięciu zaś powyższego postanowienia z r. 1820 Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pod d. 16 Maja 1822 r. Nr. 4528 objaśniła, iż Pisarze Kancellaryi Hypotecznéj aktów dobrowolnéj czynności przyjmować nie mogą.

Wreszcie taż Kommissya pod d. $^{13}/_{25}$ Listopada 1837 r. Nr. 7487 objaśniła:

1° Że rejenci nie mogą w księgach hypotecznych spisywać protokółów objawienia aktów gotowych, w innéj Kancellaryi zawartych, gdyż czynność ta należy do attrybucyi Pisarzów Kancellaryj Ziemiańskich.

2° Że ogłaszanie postępowań spadkowych mogą dopełniać tak rejenci, jako i Pisarze Kancellaryj Ziemiańskich.

3° Że, opiérając się na powyższych postanowieniach Rady Administracyjnéj z r. 1820 i 1827, oraz z r. 1822 (T. II, str. 14 niniejszego dzieła) wszelkie

akta jednostronne, bądź to wnioski i oświadczenia stron, bądź to ostrzeżenia jakiejbądź natury, z gotowych aktów lub wyroków hypotecznie objawione, żadnych zobowiązań w sobie nie mieszczące, i niepotrzebujące formalności, aktom notaryalnym właściwych, należą do attrybucyj Pisarzy Hypotecznych; akta zaś jednostronne, obejmujące w sobie jakiekolwiekbądź zobowiązania, jedynie tylko rejenci przyjmować mogą.

Art. 8. Rejenci przyjmować będą akta pierwiastkowego zaprowadzenia hypotek i wszelkie dobrowolne czynności, którym strony chcą, lub powinny nadać pewność daty lub powagę wiary publicznéj (1).

(1) Porównać art. 1 Org. Notar. oraz przypiski zamieszczone w odsyłaczu do powyższego art. 7.

Art. 9. Po upłynieniu terminu szczególnego dla każdéj nieruchomości, w celu urządzenia jéj hypoteki wyznaczyć się mianego, przyjmowanie lub wciąganie aktów do tejże nieruchomości ściągających się, należéć będzie, aż do czasu ogólnéj prekluzyi, to jest do 1 Lipca 1820 r., do tego członka Kommissyi, Pisarza lub Rejenta, któremu powierzone zostało przyjęcie aktu pierwiastkowego zaprowadzenia.

Art. 10. Wydawać będzie Pisarz wyciągi:

a) Z ksiąg i aktów hypotecznych, które się znajdowały w archiwum hypotecznem, aż do dnia szczególnego, dla urządzenia hypoteki każdéj nieruchomości wyznaczonego. Po upłynieniu dnia tego, wydawać będzie Pisarz wyciągi tych tylko aktów, któreby w dniu rzeczonym nie zostały złożonemi do aktu pierwiastkowego zaprowadzenia;

b) Aktów przez Członków Kommissyi i siebie przyjętych, a ściągających się do pierwiastkowego zaprowadzenia hypotek;

c) Dokumentów, które do tych aktów załączonemi zostały;

d) Postanowień Kommissyi hypotecznéj i wykazów hypotecznych (2).

(2) W uzupełnieniu tego rozporządzenia:

a) Porównać przypiski do art. 7 niniejszéj Instrukcyi.

b) Pisarze Kancellaryj Ziemiańskich i SądówPokoju, wydając wyciągi wykazów hypotecznch, nie

powinni zamieszczać w nich wpisów prawomocnie już wykreślonych.

K. R. S. d. $^{2}/_{14}$ Grudnia 1843 N. 10017, i 29 Października (10 Listop.) 1846 Nr. 15968.

c) W rozwinięciu art. 82 i 83 Ustawy o zabezpieczeniu nieruchomości od ognia z d. $^{5}/_{17}$ Kwietnia 1844 (D. P., T. XXXIV, str. 117), Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pod d. $^{8}/_{20}$ Sierpnia1851 r. N.10067 postanowiła:

1° Ażeby w tym razie, kiedy nieruchomość pogorzelą dotknięta ma uregulowaną hypotekę, Pisarze Hypoteczni nieograniczali się na wydawaniu ogólnych świadectw właścicielowi co do uregulowania na jego imię tytułu własności, ale iżby w każdym razie wydawali w całéj osnowie wykazy Hypoteczne, gdyż tylko te mogą być właściwym obrazem rzeczywistego stanu nieruchomości.

2° W świadectwach do nieuregulowanéj hypotecznie nieruchomości ściągających się, Pisarze Hypoteczni będą w obowiązku zamieszczać wiadomość, czyli ta była wywołaną do regulacyi lub nie, kto się zgłaszał do własności jéj w terminie regulacyi lub w czasie późniejszym, i czyli dla nieruchomości tym samym numerem oznaczonéj, nie ma założonych oddzielnych akt hypotecznych.

3° Aby Sądy Pokoju nieprzedsiebrały nowéj regulacyi hypoteki, dopóki strony interessowane nie złożą poświadczenia Magistratu właściwego miasta lub właściwego Naczelnika Powiatu, że nieruchomość wywołać się mająca do regulacyi hypoteki pod wskazanym numerem lub nazwiskiem w mieście lub na wsi istnieje.

4° Wreszcie Sądy Pokoju, w razie żądania przez strony rozdziału nieruchomości, noszącéj jeden numer, lub jedno tylko szczególne nazwisko, dopóty nie będą dozwalały rozdziału takowéj, dopóki strony nie złożą dowodu, że władze administracyjne nadały oddzielnym częściom odróżniającą cechę, np. przy rozdziale possessyj miejskich, jedną liczbą oznaczonych, przydaniem kolejnéj litery alfabetu.

Art. 11. Rejenci wydawać będą wyciągi:

a) Z aktów przez siebie przyjętych;

b) Dokumentów, które do aktów pierwiastkowego zaprowadzenia hypoteki, i do następnych aktów hypotecznych,

przez nich przyjętych, załączonemi z ostały, a które w nowych księgach hypotecznych zostawać będą jako oryginały (1).

(1) Porównać art. 21 Org. Notar. oraz przypiski do art. 7 niniejszej Instrukcyi.

Art. 12. Pieczęcie Kommissyi hypotecznéj, Pisarza i Rejentów Kancellaryi Ziemiańskiéj Województwa Mazowieckiego, miéć będą herb Królestwa Polskiego i napisy: „*Kommissya Hypoteczna Województwa Mazowieckiego, N. N. Pisarz Kancellaryi Ziemiańskiéj Województwa Mazowieckiego, N. N. Rejent Kancellaryi Ziemiańskiéj Województwa Mazowieckiego.*“ (Org. Notar. 27).

Art. 13. Członki Kommissyi i Rejenci przyjmować będą akta pierwiastkowego zaprowadzenia hypotek w pałacu Biskupa krakowskiego. Pisarz zaś Kancellaryi Ziemiańskiéj pełnić będzie swe obowiązki w teraźniejszém archiwum hypotecznem umieszczoném w pałacu Rządowym Krasińskich zwanym.

Aby interessentom oszczędzić koszta zjeżdżania, może Kommissya powierzyć osobie lub osobom z grona swojego, lub z liczby Rejentów wyznaczonym, przyjmowanie aktów pierwiastkowego zaprowadzenia na miejscu, to jest: w takich miastach powiatowych, gdzieby się znajdowały osoby zdatne do przyjęcia pełnomocnictwa od osób niemogących stanąć osobiście w terminach do urządzenia hypoteki wyznaczonych.

TYTUŁ II.

O czynnościach przygotowawczych.

Art. 14. Członek do Kommissyi hypotecznéj przez Radę Województwa Mazowieckiego wybrany, wykona przysięgę na posiedzeniu Kommissyi i protokół w tym celu sporządzić się miany, przesłanym będzie do Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości.

Art. 15. Kommissya hypoteczna wezwie Trybunał Województwa Mazowieckiego o przesłanie jéj protokółu wykonanéj przez Pisarza i Rejentów przysięgi, i przekona się czyli Pisarz i Rejenci stawili rękojmią w gotowiźnie, lub na własnym majątku hypotecznie zapisaną.

Art. 16. Kommissya hypoteczna wezwie Trybunał Województwa Mazowieckiego o przesłanie jéj protokółu, odebranego archiwum hypotecznego od byłego Konserwatora i oddania go teraźniejszemu Pisarzowi Kancellaryi Ziemiańskiéj. Nie przestając na ogólném wyjaśnieniu co oddaném i odebraném zostało badać będzie, czyli wszystko oddaném i odebraném zostało, czyli każde w szczególności akta, księgi i rejestra są zupełnemi. Gdy zaś rejestra nakazane art. 140, 141 i 142 Prawa sejmowego o hypotekach w obecnéj chwili nader są ważnemi, i służą do uzupełnienia wiadomości o aktach hypotecznych, przeto na nie szczególniejszą zwrócić należy uwagę.

Art. 17. Czynność w poprzedzającym artykule wymienioną, poleci Kommissya jednemu z Członków swoich, który baczyć będzie, aby akta tych nieruchomości, których hypoteka regulowaną najpierwéj będzie, nasamprzód należycie zebranemi i uzupełnionemi zostały.

Art. 18. Urządzenie hypotek rozpocząć się ma od miasta stołecznego Warszawy; stopniami łączyć się do niego będzie urządzenie hypoteki dóbr ziemskich.

Art. 19. Ponieważ, podług art. 145 Prawa sejmowego o hypotekach, dla każdéj nieruchomości ma być wyznaczonym dzień pewny, poprzednio ogłoszony urzędownie przez gazety i dzienniki Wojewódzkie, przeto Kommissya rozdzieli prace pomiędzy swoich Członków, Pisarza i Rejentów, przynajmniéj na miesiąc z góry. Członki Kommissyi i Pisarz, mając dla siebie przeznaczone właściwe i ważne zatrudnienia, które się zwiększać będą w miarę przybywania aktów poddanych pod roztrząśnienie Kommissyi, o tyle tylko trudnić się będą przyjmowaniem aktów pierwiastkowego zaprowadzenia hypotek, ile się to stać może bez ujmy właściwym obowiązkom.

Art. 20. Członki Kommissyi, Pisarz i Rejenci mając sobie wydzielone prace, przejrzéć powinni wszystkie księgi i rejestra ściągające się do nieruchomości, których hypotekę urządzać będą, a to w tym celu:

a) Aby przetłómaczyć skróconą treść czynności hypotecznych w księgach Pruskich znajdującą się, na Polski język, o tyle, o ile czynności te przez późniejsze zmienionemi zostały;

b) Aby ułożyć podług tego samego wzoru treść czynności hypotecznych późniejszych, a przez połączenie obydwóch, utworzyć nowy wykaz hypoteczny, w skutku przepisów art. 158 często wspomnionego prawa;

c) Aby, w miarę obszerności aktów ściągających się do każdéj nieruchomości w szczególe, ułożyć termina, dla jednych bliższe, dla drugich odleglejsze, przedpołudniowe lub popołudniowe, aby wziąść urządzenie więcéj lub mniéj hypotek na jeden dzień.

Art. 21. Członki Kommissyi, Pisarz i Rejenci, którzyby nie posiadali języka niemieckiego, zgłoszą się do Kommissyi hypotecznéj, która wyznaczy tłómacza do przełożenia treści aktów w języku niemieckiem do ksiąg hypotecznych Pruskich wciągniętéj, na język ojczysty.

Art. 22. Członki Kommissyi, Pisarz i Rejenci, przejrzawszy księgi i rejestra nieruchomości, których hypotekę mają urządzać, sporządzą rejestr, który zawiérać w sobie będzie co następuje:

a) Datę miesiąca;

b) Wymienienie jednéj lub więcéj nieruchomości, których hypotekę w jednym dniu urządzać będą;

c) Wymienienie czasu przedpołudniowego lub popołudniowego do jéj urządzenia przeznaczonego;

d) Ponieważ, podług art. 15 Prawa o hypotekach, majętność do jednego właściciela należąca i pod ogólném imieniem nabywana i obciążana, choćby z różnych posiadłości złożoną była, będzie miała tylko jednę księgę; ponieważ w miastach mniejsze domy mogą być połączone w jedną księgę, a każda stronica księgi zaznaczoną być poprzednio powinna liczbą wypisaną literami: przeto, aby wcześnie poczynione być mogły zaznaczenia, wyrazić należy w rejestrze, czyli do każdéj nieruchomości lub do kilku nieruchomości razem biorąc, jedna tylko księga będzie potrzebną.

Art. 23. Z rejestrów szczególnych, ułożonym będzie rejestr ogólny terminów. Ponieważ termina te nie będą się odbywały w tém samém miejscu, w którém się znajduje archiwum hypoteczne, a akta nieruchomości koniecznie będą potrzebnemi

w dniu do urzędowania jéj hypoteki wyznaczonym, gdy nadto przyjmujący akt pierwiastkowego zaprowadzenia odbierze zaznaczone karty do nowéj księgi hypotecznéj, gdy złożone do aktu dokumenta zostawać będą przy nim jak oryginały; mając przeto wzgląd na te wszystkie okoliczności, i chcąc z jednéj strony uniknąć zamięszania, a z drugiéj strony, usymplifikować porządek, Kommissya Rządowa Sprawiedliwości stanowi, aby rejestr ten ogólny zamykał w sobie następujące rubryki:

a) Rok, miesiąc, dzień;

b) Czas przedpołudniowy;

c) Czas popołudniowy;

d) Wymienienie Członka Kommissyi, Pisarza lub Rejenta;

e) Wymienienie nieruchomości, któréj hypoteka ma być urządzoną;

f) Ilość liczbowanych stronic do nowéj księgi, które odebrał dla każdéj nieruchomości Członek Kommissyi, Pisarz lub Rejent;

g) Ilość ksiąg, aktów które z archiwum hypotecznego odebrał Członek Kommissyi lub Rejent urządzający hypotekę;

h) Własnoręczny podpis odbiérającego, w miejsce kwitu;

i) Ilość anneksów, które złożonemi zostały do protokółu pierwiastkowego zaprowadzenia hypoteki;

k) Podpis Pisarza jako pokwitowanie z aktów i ksiąg zwróconych, i oddanego nowo utworzonego protokółu z dokumentami.

Rozumie się, iż w tych przypadkach, gdzie Pisarz sam przyjmować będzie akta pierwiastkowego zaprowadzenia hypotek, sam siebie z wziętych i zwróconych do archiwum akt kwitować nie będzie.

Art. 24. Termina szczególne, do urządzenia każdéj nieruchomości wyznaczone, ogłosi Kommissya hypoteczna przez Gazetę Warszawską i Korrespondenta, oraz przez Dzienniki wszystkich Województw tak wcześnie, aby urządzenie piérwszéj z porządku hypoteki, dopiéro następowało w cztéry tygodnie od dnia, w którym weszło do Gazet Warszawskich obwieszczenie. W tém obwieszczeniu wyrazi Kommissya miejsce stawienia się stron inte-

ressowanych i szczegóły w poprzedzającym artykule, pod literami *a*, *b*, *c*, *d* i *e*, umieszczone, doda oraz, iż termin przedpołudniowy zamyka w sobie czas od 9 do 1 godziny, a popołudniowy od 3 do 6 godziny. W tém obwieszczeniu zapowiedzianém będzie ogólnie, których ulic miasta Warszawy, lub których powiatów Województwa Mazowieckiego hypoteka po upłynieniu terminów imiennie wyrażonych, urządzać się będzie; również iż termina szczegółowe dla tych nieruchomości, późniéj ogłoszonemi będą.

Art. 25. Ponieważ właściciele domów miejskich nie trzymają Dziennika Wojewódzkiego, a zatém nie mogą mieć takiéj wiadomości o terminach, jak właściciele dóbr ziemskich, z których każdemu Dziennik Wojewódzki do domu przesyłanym bywa; przeto Kommissya hypoteczna wezwie Policyą miejscową, ażeby każdego właściciela uwiadomiła o terminie, do urządzenia hypoteki jego domu wyznaczonym.

Art. 26. Kommissya ogłaszając termina szczególne, wezwie wszystkich interessentów, aby się stawili, to jest:

1° Właściciela nieruchomości;

Na przypadek niestawienia się, wyrazi Kommissya skutki, na jakie właściciel niestawający naraża się (czytaj art. 148, 150 Prawa sejmowego);

2° Tych, którzy sądzą mieć równe lub lepsze prawo do własności;

3° Tych, którzy mają jaką summę, lub prawo rzeczowe (hypoteczne) ściągające się do gruntu;

4° Tych, którzy mają jakie prawo rzeczowe (hypoteczne) ściągające się do summ lub praw hypetecznych.

Skutki niestawienia się interessentów pod liczbami 2, 3 i 4 objętych w terminie szczególnym, o których mówi art. 156 Prawa sejmowego, skutki niestawienia się przed upłynieniem terminu ogólnego, o których mówi artykuł 154 Prawa sejmowego, powinny być w obwieszczeniu wyrażone.

Nadto, Kommissya dołączy następujące uwiadomienie:

1° Jeżeli prawo zgłaszającego się, zapisaném jest do księgi hypotecznéj pod powagą prawa Pruskiego wprowadzonéj, nikomu nie będzie wolno wznawiać takich roszczeń, względem których już nastąpiła prekluzya, ani takich czynić

pretensyj lub zarzutów, które podług przepisów prawa Pruskiego nie mogą być dopuszczone (art. 152);

2° Zgłaszającym się służy takie pierwszeństwo, jakie zawarowane jest prawami téj epoki, z któréj pochodzi ich należność, lub późniejszéj, gdy w niéj inną przybrała postać (art. 155);

3° Iż każdy, bądź właściciel, bądź z interessowanych, pod liczbami 2, 3, 4 objętych, stanąć powinien osobiście, bądź przez pełnomocnika do téj czynności szczególnie i urzędownie umocowanego. (157);

4° Iż plenipotencyą od osób nieobecnych przyjąć mogą (tu wspomnieć Mecenasów, Adwokatów, Patronów; wyrazić oraz z któremi można korrespondować po Niemiecku);

5° Iż każdy powinien sobie obrać zamieszkanie w kraju (151). Wolno jest odmienić obrane zamieszkanie, z obowiązkiem wybrania i wskazania innego w kraju.

Wszelkie wręczenia ściągające się do praw i obowiązków do księgi hypotecznéj wniesionych, dziać się będą w témże obraném zamieszkaniu (art. 27).

6° Iż każdy zgłaszający się powinien złożyć dokumenta, na których opiéra się jego prawo. Na tych dokumentach położone będą oznaki, przez osoby składające je, i przez Urzędnika przyjmującego. Akta złożone do zbioru dokumentów, zostawać będą w księdze hypotecznéj, jako oryginały.

Ekstrakty z ksiąg hypotecznych uważane będą tylko, jako kopje wierzytelne, których przedawać, przelewać, obciążać nie wolno, lecz nabycie jakiegobądź rodzaju, którego celem jest, aby uzyskać prawo rzeczowe, powinno być jawném przez wpisanie tytułu do ksiąg hypotecznych (art. 16, 24, 157 Usta. Hyp.);

7° Iż wykazy hypoteczne dopiéro wydawanemi być mogą, po upłynieniu ogólnego terminu prekluzyjnego.

Art. 27. Kommissya hypoteczna wezwie Policyą miejscową, o przesłanie jéj wykazu teraz istniejących w Warszawie i na Pradze possessyj, które są własnością prywatnych i podług art. 146 Prawa sejmowego, hypotekę mieć mogą.

Kommissya porówna takowy wykaz z aktami Pruskiemi dla przekonania się, jakie possessye ubyły, jakie przybyły.

Art. 28. Taż Kommissya hypoteczna wezwie Kommissya Województwa Mazowieckiego o przesłanie jéj wykazu dóbr ziemskich podobnéj istoty, dla porównania go z aktami Pruskiemi.

Art. 29. Kommissya zatrudni się zamawianiem do ksiąg hypotecznych papiéru jednej wielkości i dobroci, i starać się będzie, aby go dostarczyły papiernie krajowe, jeżeli ważne przeciw temu walczyć nie będą przeszkody.

Art. 30. Ponieważ przed upłynieniem terminu szczególnego, dla każdéj nieruchomości wyznaczyć się mianego, nie można przewidzieć z wielu arkuszy składać się ma księga, przeto dla każdéj nieruchomości, Urzędnik przyjmujący akt, będzie miał sobie udzielone arkusze, oznaczone sposobem przepisanym w art. 15 Prawa sejmowego, przez Prezesa Kommissyi lub Członka upoważnienie od Prezesa mającego.

Odłożoném zatém będzie:

a) Zaznaczenie początkowych kart do wykazu hypotecznego, które będą drukowanemi i oddzielnie oznaczonemi;

b) Przeznaczenie liczby arkuszy, z których ma się cała księga tranzakcyj wieczystych składać i zaświadczenie przy końcu umieścić miane, z wielu stronic się składa;

c) Oprawienie razem tak wykazu hypotecznego, jako téż księgi tranzakcyj wieczystych, i wcielenie do niéj zbioru dokumentów.

TYTUŁ III.

O postępowaniu w czynnościach niehypotecznych.

Art. 31. Rejenci, przyjmując akta niehypoteczne, stosować się będą do przepisów jakie służą dzisiejszym Notaryuszom. W Organizacyi Notaryatu, ta jedna tylko stanowi się odmiana: iż akta przez Rejentów przyjęte, uważanemi są jako własność publiczna, i zachowane będą w archiwum publiczném. Odmiana

dopiéro rzeczona, pociąga za sobą następujące przepisy: (Org. Notar. 54 i 56, oraz art. 36 téj Instrukcyi). (1).

(1) Po śmierci, uwolnieniu, lub złożeniu z urzędu rejenta, akta notaryalne po nim pozostałe, jako stanowiące własność publiczną, przechodzą zaraz pod bezpośrednią dyspozycyę władzy rządowéj. Tym celem Podsędek Sądu Pokoju obowiązany jest natychmiast pozostałe akta opieczętować, tymczasowe kroki względem zabezpieczenia ich przedsiewziąść, i jednocześnie o dopełnieniu téj czynności Prezesowi Trybunału rapport złożyć. Prezes Trybunału, otrzymawszy o tém wiadomość, wyznaczy niezwłocznie innego rejenta, któremu Podsędek akta notaryalne i repertorya do zachowania i wydawania z nich wyciągów, protokólarnie oddać powinien. Protokół téj czynności w jednym exemplarzu przy aktach Sądu Pokoju, a w drugim przy aktach w zachowanie oddanych ma pozostać.—Wyznaczony rejent przez Prezesa pełnić będzie te obowiązki aż do nastąpić mającéj stałéj nominacyi na tę posadę. W wyborze rejenta, któremu opróżnione akta mają być powierzone, Prezes Trybunału zwracać będzie uwagę na jego usposobienie naukowe, dobrą opinię pod względem prowadzenia się i ścisłe stosowanie się do przepisów we względzie taksy notaryalnéj. W okręgach, w których tylko jeden rejent urzęduje, akta po nim pozostałe oddane będą mianowanemu w jego miejsce rejentowi.—Powyższemu urządzeniu, jako mającemu na celu zabezpieczenie akt notaryalnych i repertoryów od uszkodzenia lub uronienia, żadne przeciwne umowy prywatne, bądź o kupno, bądź téż o dobrowolne odstąpienie akt przesądzać nie mogą.

K. R. S. d. $^{3}/_{15}$ Maja 1839 r. Nr. 2097.

ODDZIAŁ I.

O aktach niehypotecznych przyjętych przez Notaryuszów do d. 1 Lipca 1819 r:

Art. 32. Kommissya hypoteczna, wezwie Notaryuszów: *Górskiego*, *Zwolińskiego* i *Wilskiego*, tudzież *Czempińskiego* i jego zastępcę *Kowalewskiego*, którzy pełniąc obowiązki Notaryuszów nie zostali wybranémi na Rejentów, aby akta swe jednemu z teraźniejszych Rejentów oddali.

Gdy zaś podług teraźniejszych przepisów, użytek z aktów do

nich należy, przeto wolno im jest wybrać Rejenta, któremu akta swoje powierzyć zechcą, i ugodzić się z nim o odstępne.

Art. 33. Taż Kommissya wezwie nowo wybranych Rejentów, którzy dawniéj pełnili obowiązki Notaryuszów w mieście stołecznem Warszawie na cały kraj lub na Województwo Mazowieckie, aby podali dokładną specyfikacyę akt notaryalnych, przez nich przyjętych, lub z odstąpienia od innych Notaryuszów u siebie mianych, i oświadczy im, iż obowiązanemi będą złożyć takowe akta do archiwum publicznego, jak tylko stałe miejsce na skład takowych aktów przeznaczonem będzie.

Art. 34. Specyfikacyi téj stronice oznaczonemi będą przez Członka Kommissyi hypotecznéj, którego Prezes wyznaczy, i przy końcu domieszczonym będzie podpis Rejenta i Członka Kommissyi.

Art. 35. Z aktów tych będzie miał prawo wydawać wypisy Rejent, który je sam, będąc Notaryuszem, przyjmował, lub który ma sobie od innego Notaryusza odstąpione. Gdy zaś urzędowanie tego Rejenta z jakiejbądź przyczyny ustanie, akta po nim pozostałe, uważanemi będą jak własność publiczna, zarówno z aktami po 1 Lipca 1819 r. przyjętemi.

ODDZIAŁ II.

O aktach niehypotecznych po dniu 1 Lipca 1819 r. przyjętych

Art. 36. Po śmierci, uwolnieniu od urzędu, lub złożeniu z urzędu Rejenta, następca jego nabywa prawo do wydawania z aktów wypisów i kopij. Obowiązanym tylko będzie poprzednikowi, lub jego sukcessorom wypisy gotowe, przez strony nieodebrane, tudzież repozytorya wynadgrodzić. (Org. Notar. 54 i 56) (1).

(1) Porównać przypisek do art. 31 niniejszéj Instrukcyi.

Art. 37 Każdy Rejent obowiązanym będzie dla aktów niehypotecznych, utrzymywać rejestr oprawny, zaznaczony liczbami wypisanemi literami u góry na każdéj karcie, i zawiérający przy końcu wyrażenie, z wielu kart się składa.

Zaznaczeniem kart zatrudni się Prezes Kommissyi lub wyznaczony przez niego członek z grona téjże Kommmissyi. — W takowy rejestr powinna być porządkiem liczb biegnących, treść każdego aktu przez Rejenta przyjętego i data, zapisaną i przez Rejenta i strony podpisaną. (Org. Notar. 12, 29 i 30 z przypiskami).

Art. 38. Przy końcu rejestru winien Rejent ułożyć, albo raczéj ciągle utrzymywać *wykaz alfabetyczny*, czyli *imiennik zeznawających*, dla łatwości wyszukiwania aktów pojedyńczych, z odsyłaniem do liczby ciągłéj chronologicznego rejestru. (Org. Notar. 29 i 30).

Art. 39. Na czele każdego aktu, po zapisaniu go w rejestr chronologiczny, winien Rejent położyć liczbę tę samę, pod którą zapisanym jest tenże akt w rejestrze, i tym samym porządkiem akta układać.

Art. 40. Rejent powinien najpóźniéj w tygodni dwa, po przyjęciu aktu, złożyć go do składu publicznego, gdy stałe miejsce na ten skład przeznaczonem będzie.

TYTUŁ IV.

Postępowanie w przyjmowaniu aktów hypotecznych.

Art. 41. Chcąc miéć wyobrażenie o duchu i dążności nowego prawa hypotecznego, potrzeba piérwéj poznać zasady dotąd istnącego Kodeksu cywilnego.

Podług prawideł dotąd istnących, akt urzędowy na tém się najwięcéj zasadza, aby się przekonać o tożsamości osób czyniących, o ich zdolności czynienia tak co do wieku, jako téż co do stanu zdrowia, a wreszcie jest tylko zapewnieniem, że strony, tak jak napisano, a nie inaczéj, dobrowolnie się umówiły.

Hypoteka kodeksowa jest tylko zbiorem niedokładnym wiadomości, ściągającym się do stanu hypotecznego majątków nieruchomych.

Nikt zatém wyczytać nie może z ksiąg hypotecznych nieomylną wiadomość, kto jest w obecnéj chwili właścicielem majątku nieruchomego, jakiemi hypotekami obciążony jest tenże majątek, i czy akta do hypoteki wciągnione, są istotnie legalnemi. Nie masz w obydwóch względach żadnéj rękojmi urzędowéj. —

Prawo nie opiekuje się losem czyniących, lecz chce mieć, aby każdy podług własnej rostropności działał, która jeżeli go omyli, wtenczas tylko samemu sobie winę przypisze.

Kupno nawet dóbr na publicznéj licytacyi nie jest obwarowane większém bezpieczeństwem. Kupujący nie nabywa innych praw nad te, które służyły poprzednikowi jego. Jeżeli zatém prawo poprzednika było mylném, prawo nabywcy na publicznej licytacyi również będzie mylném. W tej samej niepewności znajdują się wierzyciele hypotekowani, których hypoteka upadnie, skoro upadnie dziedzictwo ich dłużnika. Pewność ta nabywcy i wierzycieli ustala się dopiéro z upłynieniem czasu preskrypcyi.

Art. 42. Wyższemi i rozciąglejszemi są cele nowego prawa hypotecznego, które polega na trzech głównych zasadach:

1° Aby każdy przeglądający księgę hypoteczną mógł z niéj w każdéj chwili wyczytać pewną i nieomylną wiadomość, kto jest właścicielem majątku nieruchomego, i jakiemi wierzytelnościami jest obciążony tenże majątek;

2° Aby wszelkie wpisy do księgi hypotecznej wniesione, były oraz legalnemi, i zasługiwały na wiarę publiczną w ten sposób, iż spory, któreby mogły wyniknąć między czyniącemi, bądź o własność dóbr, bądź o należność długu, nie mogły mieć żadnego wpływu na prawa tych, którzy zawiérali z niemi znowu umowy, spuszczając się na wiarę księgi hypotecznéj, w któréj nie było wzmianki o tych sporach;

3° Aby pewność nabycia majątku nieruchomego i pewność pożyczek nie była zawieszoną, aż do upłynienia preskrypcyi, aby z chwilą ukończenia interessu, połączoném było bezpieczeństwo nabytego prawa.

Art. 43. Początkowym środkiem dla zaprowadzenia takiego stanu hypotecznego, jest publiczne wywołanie wszelkich interessentów, i prekluzya niezgłaszających się.

Art. 44. Aby uzyskane przez prekluzyą początkowe bezpieczeństwo, nigdy przerwaném nie było, oddane są wszelkie następne czynności hypoteczne pod zatwierdzenie i dozór odpowiedzialnych Magistratur Sądowych.

Art. 45. Nie jest to bynajmniéj ogólnéj prekluzyi, a następnie zatwierdzeń Sądowych celem, aby osłabiać moc i rozciągłość osobistych obowiązków, gdyż te są i zostaną się nietykalnemi; ale, aby tylko zawarować bezpieczeństwo dla nabywających dobra, dla umieszczających kapitały na majątku nieruchomym, lub zyskujących inne jakie prawa hypoteczne, których sama tylko osnowa księgi hypotecznie obowiązuje.

Art. 46. Te są ogólne zasady nowego prawa hypotecznego, a osnowa prawa samego, jest ich szczegółowém rozwinięciem i związaniem z przepisami Kodexu.

Art. 47. Każdy akt hypoteczny powinien w sobie zawiérać, nietylko wszystko co jest potrzebném w zawiéraniu aktów osobistych, ale nadto jeszcze, co jest potrzebném w zawiéraniu aktów hypotecznych. Ponieważ teraz dopiéro jest mowa o zawiéraniu aktów pierwiastkowego zaprowadzenia hypotek, oraz aktów biegnących, póki pierwiastkowe zaprowadzenie ukończoném nie będzie, przeto niniejsza Instrukcya, do tych tylko aktów ściągać się będzie.

Art. 48. Każdy urzędnik poświęcający się czynnościom hypotecznym, powinien być doskonale oswojony z przepisami nowego prawa hypotecznego. Instrukcya przeto niniejsza tylko zawiérać w sobie będzie skazówkę do jedności postępowania w czynnościach pierwiastkowego zaprowadzenia, i biegnących hypotecznych; zawiérać w sobie oraz będzie napomknięcie przepisów prawa, gdzie tego okaże się potrzeba, dla związku i zrozumiałości.

ODDZIAŁ I.

Postępowanie w przyjmowaniu aktów pierwiastkowego zaprowadzenia hypotek.

Art. 49. W terminie szczególnym do urządzenia hypoteki nieruchomości wyznaczonym, urzędnik przyjmujący akt, powinien nasamprzód zająć się wyjaśnieniem stanu własności. W tym celu przyjmuje oświadczenie właściciela, dokumenta przez niego składane przejrzy i zaznaczy wraz z składającym je (1).

(1) Porównać art. 93, 99, 103 i 104 niniejszej Instrukcyi, art. 19 Instr. z d. 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054, oraz ustęp 3 rozporządzenia K. R. S. z d. $^{8}/_{20}$ Sierpnia 1851 r. Nr. 10067 zamieszczonego pod literą c. w odsyłaczu do art. 10 Instrukcyi z r. 1819. (Tom II, str 23 niniejszego dzieła).

Art. 50. W protokóle wyszczególniona będzie wartość dóbr, jaka się okazuje z dokumentów, lecz za nią nie ręczy urząd, ręczy tylko za historyczną prawdę, iż się w dokumentach znajduje. — Art. 39, 66, Usta. Hyp. z r. 1818. Art. 20 Instr. z d. 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054.

Art. 51. Przyjmuje oświadczenie interessowanych, sądzących mieć równe, lub lepsze prawo do własności, i również dokumenta przez nich składane przejrzy i wspólnie z niemi zaznaczy. — Art. 19 i 21 Instr. z d. 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054.

Art. 52. Przystąpi dalej urzędnik przyjmujący akt, do wyjaśnienia stanu obciążenia, jakiemu ulega majątek nieruchomy. — Art. 22 Instr. z d. 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054.

Art. 53. Gdyby wierzyciel hypoteczny nie stanął, nie idzie ztąd, iż tém samém jego dług umorzony został. Wszakże dłużnik nie przestaje być odpowiedzialnym z całego swojego majątku ruchomego i nieruchomego za każdą wierzytelność, do której, prócz obowiązku hypotecznego, łączył się obowiązek osobisty, tak długo, póki ten obowiązek umorzonym nie został, gdyż prekluzya służy tym tylko, którzyby, nie wiedząc o długu, i spuszczając się na wiarę ksiąg hypotecznych, kupili od właściciela nieruchomość, lub na nią pieniądze pożyczyli, z których szkodą nie może wierzyciel niezgłaszający się, poszukiwać satysfakcyi z gruntu.

W takim tedy stanie rzeczy, wezwie urzędnik właściciela, aby sam podał, jakiemu obciążeniu podlega jego majątek. Gdy jednak zdarzyć się mogą przypadki, iż wierzytelność umorzoną została, chociaż jeszcze umorzenie do ksiąg zanotowaném nie zostało, przeto urzędnik przyjmujący akt, zostawić powinien podanie wierzytelności niezgłaszających się wierzycieli, całkiem sumieniu właściciela, i niepodanych przez niego długów do nowéj księgi nie wciągnie, zwłaszcza, iż dłużnik, jak się wyżéj rzekło, nie przestaje być osobiście odpowiedzialnym, i wierzyciel istotnie niezaspokojony, sam sobie przypisać winien skutki niezgłoszenia się.—Art. 22 Instr. z d. 22 Grud. 1825 Nr. 15054.

Art. 54. Zapisując pierwsze z porządku obciążenie, zapisze oraz oświadczenie zgłaszającego się wierzyciela, dokumenta przez niego składane przejrzy, i z nim wspólnie zaznaczy. Jeżeliby się wierzyciel nie zgłosił, wierzytelność w dawnych księgach hypotecznych zapisana i jeszcze niewymazana, wciągniętą będzie na mocy przyznania właściciela do nowéj księgi. I tak kolejno postąpić należy z dalszemi długami. Przekona się, czyli względem porządku zapisanych długów, jak jedne po drugich następują, jest zgoda między wierzycielami. — Art. 24 Instr. z d. 22 Grudnia 1825 r. N° 15054.

Art. 55. Wyświeciwszy cały stan obciążenia majątku nieruchomego, przystąpi do wykrycia stanu obciążenia (suboneracyi), jakiemu ulegać mogą prawa hypotekowane, i postąpi sobie w tym względzie, jak wyżéj przepisano.—Art. 23 Instr. z d. 22 Grudnia 1825 r. N° 15054.

Art. 56. Jeżeli między stawającemi zajdzie spór o jakie prawo lub o pierwszeństwo, urzędnik uczyni w protokóle o nim wzmiankę, zawsze zwracając uwagę opponenta, któryby rościł jakie prawo, już przez prekluzyą za Rządu pruskiego umorzone, iż wskrzeszenie tego prawa bezskutecznem będzie.

Art. 57. Po ukończeniu téj czynności, przedstawi urzędnik przyjmujący akt, stronom stawającym, przetłómaczoną z księgi pruskiéj treść aktów dawnych hypotecznych, przez późniejsze niezmienionych, i ułoży przez siebie treść nowych aktów, jeżeli jakie zaszły, które to połączone treści stanowić będą nowy wykaz hypoteczny. Układając ten wykaz hypoteczny, nie będzie układał żadnych rubryk, lecz wyrazi tylko same treści aktu w następującym porządku:

a) treść aktu stanowiącego prawo własności;

b) ścieśnienie tejże własności, ciężary wieczyste i służebności;

c) długi.

O subonéracyach przy każdym szczególnym długu wspomnieć należy. — Kommissya hypoteczna rozkaże treść przez urzędnika ułożoną, przez stawających przyjętą i przez siebie zatwierdzoną, wciągnąć do wykazu hypotecznego, który ma być uporządkowanym podług wzoru późniéj przepisać się mianego. — Art. 25 Instr. z d. 22 Grudnia 1825 r. N° 15054.

Art. 58. Kommisya hypoteczna, za wysłuchaniem zdania Rejentów, ułoży aryngę do aktów pierwiastkowego zaprowadzenia hypotek, nie w tym celu, aby mogła być użytą w każdym przypadku, ale w tym celu, aby w przypadkach powszechniejszych, utworzyć jedność porządku, stylu, wysłowienia się i przez aryngę naprowadzić uwagę urzędnika przyjmującego akt na okoliczności, któreby mogły wysunąć się z jego pamięci.

Rozumie się, iż ta arynga nie może być uważana jako forma obowiązująca, ale tylko jako pomoc i rada pożyteczna.

Art. 59. Urzędnik przyjmujący akt pierwiastkowego zaprowadzenia hypotek, powinien przeglądać dokumenta przez stawających

składane w tym celu, aby się przekonał, czyli istotnie zgadzają się z twierdzeniem stron. I tak, naprzykład stawający opowiada, iż stał się właścicielem majątku na mocy dyspozycyi testamentowéj, a zatém osnowa testamentu zgadzać się powinna z jego twierdzeniem, iż jemu samemu majątek nieruchomy, o którym mowa, zapisanym został. Gdyby ten majątek nie jemu samemu, lecz wspólnie z innemi, zapisany został, jużby się osnowa dokumentu nie zgadzała z jego twierdzeniem, i stawający musiałby udowodnić, w jakim sposobie stał się właścicielem innych sched. Za dalekoby jednak urzędnik przyjmujący akt przechodził obręby swoich obowiązków, gdyby, bez zgłoszenia się interessentów, prawo zgłaszającego się wątpliwości jakiéj poddawał, na którą sama osnowa dowodów go nie naprowadza. I tak, gdy stawający udowodnia, iż jest sukcessorem *ab intestato* zmarłego właściciela majątku nieruchomego, nie można już daléj od niego żądać dowodu, że jest jedynym lub najbliższym sukcessorem, gdyż właśnie dlatego wszyscy interessenci wywołanemi zostali, przez prawo, aby się z swojemi prawami popisywali, pod utratą prawa do gruntu, i zamienienia jego w prawo osobiste.

ODDZIAŁ II.

Postępowanie w przyjmowaniu aktów hypotecznych, biegnących w czasie pierwiastkowego zaprowadzenia hypotek.

Art. 60. Jak na wywołaniu wszystkich interessentów i prekluzyi niestawających, opartym jest pierwiastkowy stan pewności nowego systematu hypotecznego, tak utrzymanie tego stanu nadal względem aktów następnych opartém jest na ścisłém roztrząsaniu i zatwierdzaniu aktów. Jakby więc Urzędnik w pierwszym razie nad obręb swych czynności postąpił, gdyby krytycznie rozbierał każdy akt, tak przeciwnie w drugim razie Urzędnik uchybiłby swoim obowiązkom, gdyby, przyjmując akt, nie wchodził w rozbiór i krytykę tych wszystkich okoliczności, na które Magistratura hypoteczna zatwierdzająca akt baczyć powinna, aby mu nadać znamię wiary publicznéj; ale i w tym względzie wystrzegać się należy pedantycznéj subtylizacyi i niepotrzebnych utrudnień, które tamują bieg interessu.

Art. 61. Prawo hypoteczne przepisuje w art. 20. iż Zwierzchność hypoteczna roztrząsająca akt w celu jego zatwierdzenia, uważać powinna:

a) czyli czynność nie sprzeciwia się prawom trzeciego wiadomym z ksiąg hypotecznych;
b) czyli ułożona treść aktu, mająca być wciągniętą do wykazu hypotecznego, nie obejmuje w sobie więcéj nad osnowę umowy lub dokumentu;
c) czyli czynność sprawić może zamierzony przez strony skutek;
d) czyli nie uchybiono przepisom, na których polega ważność czynu;
e) czyli nie uchybiono przepisom, na których polega istota hypoteki.

Na te wszystkie okoliczności uważać powinni Rejenci przyjmujący akt, aby Magistratura hypoteczna znalazła ich dzieło do téj dojrzałości doprowadzoném, aby, bez potrzeby dalszych wyjaśnień, mogła wyrzec swe zdanie, względem zatwierdzenia, lub niezatwierdzenia aktu. Każdą z tych pięciu okoliczności oddzielnie rozebrać należy.

Art. 62. *Pierwsza.* — Strona lub strony żądające przyjęcia aktu hypotecznego po 1 Lipca r. b. mogą się zgłosić do Rejenta podług wyboru swego, jeżeli termin szczególny do urządzenia hypoteki nieruchomości w mowie będącej, wyznaczony lub wyznaczyć się mający nie upłynął, inaczéj bowiem obowiązane są zgłosić się do Członka Kommissyi, Pisarza lub Rejenta, który przyjmował akt pierwiastkowego zaprowadzenia hypoteki.

Każdy z przyjmujących akt, dla takowych stron, powinien je oświecić o stanie hypotecznym, ile ten mu wiadomym być może, przed upłynieniem terminu prekluzyjnego; i w pierwszym razie oświadczyć im, że się mają z aktem swym nowym zgłosić w terminie, który wyznaczonym będzie dla urządzenia hypoteki nieruchomości, aby był wciągniętym do nowych ksiąg, że teraz tylko tymczasowo żądać mogą wpisu do ksiąg hypotecznych; w drugim zaś razie wpisze Urzędnik, tenże akt już w nowe księgi, a strony nie potrzebują już więcéj stawać, chyba gdyby przed upłynieniem ogólnego terminu prekluzyi, zgłosił się nowy, dotąd niewpisany interessent i wszystkich, na których prawa jego prawo ma wpływ, wezwał do stawienia się.

Gdy tedy Rejent uznał, iż umowa stron sprzeciwia się prawom trzeciego z hypoteki wiadomym, naprzykład gdyby kto przedawał dobra, których bez konsensu przedawać nie wolno, powinien ostrzedz

strony, iż Magistratura hypoteczna takowéj czynności nie zatwierdzi, dopóki konsens złożonym nie będzie.

Art. 63. *Druga.* — W księgach hypotecznych Pruskich znajdują Rejenci wzory do ułożenia treści aktów, jaka ma być wciągniętą do wykazu hypotecznego. Ta zaś więcéj w sobie opiewać nie może, jak opiewa sam dokument. I tak, nie może być w niéj mowy o złocie, o 5 od sta procentu, gdyby dokument zawierał w sobie srebrną monetę, albo trzy tylko od sta prowizyi.

Art. 64. *Trzecia.* — Gdyby kto chciał pomiędzy włościan rozdać dobra swe nieruchome, z obowiązkiem poddaństwa, gdyby kto chciał utworzyć *majoraty*, *fideikomissa*: Rejent powinien zwrócić uwagę czyniących, iż czynność ich nie może osiągnąć zamierzonego skutku, bo poddaństwo jest zniesioném, *majoraty*, *fideikomissa* zakazane prawem.

Art. 65. *Czwarta.* — Ważność różnych czynności polega na zachowaniu przepisów i form pod nieważnością zaleconych; gdy tedy Rejent ma przyjmować akt, powinien sobie odświeżyć pamięć przepisów prawa, które się ściągają do aktu przez niego przyjąć się mianego, i sam je zachować, a gdyby strony do nich stosować się nie chciały, je ostrzedz, iż akta zawiérają się pod powagą urzędową, iż idą pod zatwierdzenie, a zatém zamiar ich żadnego przynieść nie może skutku, a zwłaszcza takiego, aby mógł być kto trzeci przez nie zawiedzionym.

Art. 66. *Piąta.* — Gdyby kto zapisał komu hypotekę na wszystkich dobrach, nie wymieniając żadnéj nieruchomości w szczególe, albo gdyby ustanowił hypotekę na dobrach szczególnych, których jeszcze nie ma, których się dopiéro spodziéwa, czynność podobna sprzeciwiałaby się przepisom prawa, na których polega istota hypotek. Magistratura hypoteczna nie mogłaby takiego aktu zatwierdzić, a zatém i Rejent powinien strony, któreby taki akt chciały przed nim zawiérać, ostrzedz, iż uzyskać nie może zatwierdzenia Sądowego.

Art. 67. Nie rozciąga się tak dalece władza Rejenta, aby, w przypadkach wyżéj przytoczonych, mógł odmówić przyjęcia aktu; ale tylko do niego należy ostrzedz i reflektować strony, gdyż w przypadku, gdyby jego zdanie było mylném, mógłby wystawić strony na niepowetowane straty: zaś do Magistratury hypotecznéj należy odmówić zatwierdzenia, zatwierdzić akt przyjęty, lub zawiesić zatwierdzenie, aż do złożenia dodatkowych objaśnień, uzupełnień i t. d. A jeszcze od rezolucyi Magistratury hypotecznéj wolne jest odwołanie do wyższéj Instancyi.

Art. 68. Właśnie ta okoliczność, iż wszystkie akta hypoteczne poddane są pod roztrząśnienie Magistratury hypotecznéj, sprawić to musi: iż każdy się wystrzegać będzie zawiérania takich czynności, o których pewien jest, że nie mogą uzyskać zatwierdzenia, a które dotąd częstokroć posłużyć mogły do uwiedzenia trzecich osób; że urzędnicy przyjmujący akt, większą zachowają uwagę na przepisy prawa, a gdy się pomimo tego zdarzy niekiedy akt, niemogący być zatwierdzonym, iż skutki z niego wypłynąć mogące, zniszczą się w samym swym zarodzie; gdy przeciwnie w innym rzeczy porządku akta urzędowe przez czas długi zawodzić mogły ufność publiczną, która zwykle nie rozróżniała powagi urzędowości, co do historycznéj prawdy od powagi urzędowości, co do legalności i niewzruszalności zawartéj w nich umowy. Bacząc przeto Rejenci na tę nową dążność urzędowania, zgodną z obyczajami krajowemi, starać się będą ją utrzymać w całéj swej czystości i ugruntować zaufanie do aktów urzędowych.

TYTUŁ V.

O postępowaniu Kommissyi hypotecznéj w tém, co się dotyczy roztrząsania aktów, w celu ich zatwierdzenia lub odmówienia zatwierdzeń.

Art 69. Kommissya hypoteczna, roztrząsając akta pod jéj zatwierdzenie przyniesione, powinna rozróżnić akta z czterech epok:

a) akta pochodzące z czasu, kiedy prawo pruskie obowiązywało, i przez sądy pruskie lub narodowe już zatwierdzone:

b) akta pochodzące z téjże epoki, jeszcze niezatwierdzone;

c) akta od zaprowadzenia Kodexu cywilnego pochodzące, do dnia 1 Lipca 1819 roku.

d) akta biegnące w czasie pierwiastkowego zaprowadzenia hypotek, od 1 Lipca 1819 do 1 Lipca 1820 roku.

Art. 70. Gdy Kommissya Rządowa Sprawiedliwości postanowiła bliżéj przypatrzyć się aktom pierwiastkowego zaprowadzenia i zbiérać jeszcze z tego doświadczenia materyały do Instrukcyi dla Kommissyi hypotecznéj, w tém co się dotyczy roztrząsania i zatwierdzania aktów pierwiastkowego zaprowadzenia aktów biegnących, i ułó-

żenia formy wykazu hypotecznego, przeto nateraz Kommissya hypoteczna zatrudni się tylko przygotowawczemi czynnościami i przyjmowaniem aktów pierwiastkowego zaprowadzenia, nim odbierze, w czasie swym zapowiedzianą dopiéro instrukcyą.

TYTUŁ VI.

O wewnętrznem urządzeniu, o postrzeżeniach ściągających się tak do poprawy niniejszéj Instrukcyi, jako téż do stałéj organizacyi Magistratur hypotecznych i postępowania w rzeczach hypotecznych, tudzież w czynnościach osobistych.

Art. 71. Kommissya hypoteczna ułoży dla siebie wewnętrzną organizacyą w tém co się dotyczy parządku nieobjętego niniejszą Instrukcyą.

Art. 72. Kommissya hypoteczna, uznawszy potrzebę odmiany niniejszéj Instrukcyi, lub jéj uzupełnienia, przedstawi ją Komissyi Rządowéj Sprawiedliwości.

Art. 73. Kommissya hypoteczna zbiérać będzie w czasie swojego urzędowania postrzeżenia nad teraz jeszcze istniejącą i nie wiele przez prawo sejmowe zmienioną organizacyą Notaryata, która, dla swojego związku i ściśléj prawie jedności, składać będzie część organizacyi Magistratur hypotecznych i postępowania w rzeczach hypotecznych i rozważy coby w niéj zmianie i poprawie ulegać powinno.

Przytém weźmie na uwagę, czyliby Rejenci akta nawet osobiste nie mogli przyjmować w miejscu Rządowém, jak dawniéj *Suscepta* pełniła obowiązki swe w miejscu Rządowém, taką między sobą układając koléj, iżby w każdéj chwili dnia, zawsze gotowy był w miejscu Rządowém Rejent do przyjmowania aktów.

Art. 74. Taż Kommissya zbiérać będzie spostrzeżenia do organizacyi Magistratur hypotecznych i postępowania w rzeczach hypotecznych na czas następny gdy ustanie urzędowanie Kommissyi wydać się mianego.

Art. 75. W dopełnieniu przepisów zawartych w poprzedzających trzech artykułach, Kommissya zasięgnie zdania Rejentów i wezwie ich do wspólnéj narady na swe posiedzenia.

TYTUŁ VII.

O czynnościach hypotecznych i niehypotecznych po Województwach, do których późniéj, w kolei prawem przepisanéj, nowe urządzenie hypotek zaprowadzoném będzie, oraz o czynnościach hypotecznych i niehypotecznych w powiatach Województwa Mazowieckiego zawiéranych.

Art. 76. Wszelkie czynności hypoteczne i niehypoteczne po Województwach, do których późniéj, w kolei prawem przepisanéj, nowe urządzenie hypotek zaprowadzoném będzie, oraz podobne czynności niehypoteczne po powiatach Województwa Mazowieckiego, tudzież hypoteczne względem hypotek miejskich i wiejskich, do których nie stosuje się nowe prawo hypoteczne, odbywane będą w sposobie dotychczasowym bez najmniejszéj odmiany.

Art. 77. Notaryusze, dawniéj na całe Księstwo Warszawskie, teraz na całe Królestwo pełniący obowiązki, sprawować je i nadal będą w takiém samém znaczeniu, wyjąwszy Kancellaryą Województwa Mazowieckiego, w któréj pracować będą jako wybrani przez Radę Województwa Mazowieckiego Rejenci.

Ogólny przepis.

Art. 78. Powyższa Instrukcya zawiéra w sobie wyjaśnienie zasad, tak nowego prawa, jako téż zasad dotąd istniejącego prawa hypotecznego, które to wyjaśnienie czerpaném jest z pobudek do prawa przez Radę Stanu obydwom Izbom sejmowym przedstawionych, a które to wyjaśnienie uważać należy jako radę i pomoc dla urzędników, którym powierzone jest pierwiastkowe zaprowadzenie hypotek, w niczém nienaruszając niepodległego w zastosowaniu prawa do przypadków zdania Magistratur sądowych.

TYTUŁ VIII.

O księgach hypotecznych w ogólności.

Art. 79. Dobra nieruchome, które są własnością prywatnych, i obciążeniu podlegają, mieć będą księgi hypoteczne, to jest: każda nie-

ruchomość większa będzie miała dla siebie oddzielną księgę, a mniejsze nieruchomości razem połączone, będą miały dla siebie oddzielną księgę stosownie do obmowy art. 15 Prawa sejmowego o hypotekach, szczegółowe przepisy w tém względzie zawiérającego. — Art 52 Ustawy Hyp. z r. 1818.

Art. 80. Każda księga hypoteczna składać się będzie z trzech części:

a) Z księgi umów wieczystych;
b) Z zbioru dokumentów do księgi wieczystéj składanych;
c) Z wykazu hypotecznego.— Art. 14 Ustawa Hyp. z r. 1818.

Art. 81. Księga umów wieczystych przeznaczoną jest:

a) Do zapisania aktu pierwiastkowego zaprowadzenia hypoteki i tranzakcyj hypotecznych, w Kancellaryi właściwéj dobrom zawiéranych;
b) Do zapisania wniosku i oświadczenia stron żądających wpisu z powodu tranzakcyj, w Kancellaryi niewłaściwéj dobrom bądź za granicą zawartych, albo żądających wpisu z powodu zapadłego wyroku lub innych tytułów. — Art. 15 Ustawy Hyp. z r. 1818.

Art. 82. Zbiór dokumentów zawiérać w sobie będzie dokumenta składane do księgi wieczystéj:

a) Przy akcie pierwiastkowego zaprowadzenia hypotek;
b) Przy tranzakcyach w Kancellaryi właściwéj dobrom zawiéranych;
c) Przy wniosku i oświadczeniach w księdze wieczystéj czynionych, przez strony żądające wpisu z powodu tranzakcyj, w Kancellaryi niewłaściwéj dobrom bądź za granicą zawartych, lub z powodu wyroku, lub innych tytułów. — Art. 16 Ustawy Hyp. z r. 1818.

Art. 83. Wykaz hypoteczny zawiérać w sobie będzie skróconą treść praw i obowiązków hypotecznych, których obszerniejsza osnowa umieszczoną jest w księdze wieczystéj i w zbiorze dokumentów.

Art. 84. Wszystkie trzy części księgi hypotecznéj, składając jedną całość, mają być razem oprawione w jedną księgę, z którą łączyć się będzie teka dla zachowania dokumentów, jako składających część trzecią księgi. Oprawa tych ksiąg, podług wzoru

przez Kommissyą Rządową Sprawiedliwości zatwierdzonego, ma być puszczoną przez licytacyą, i kontrakt o nie ma być zawartym z najmniéj żądającym licytantem.

Art. 85. Wykaz hypoteczny i księga wieczysta tyle w sobie zawiérać będzie papiéru, ile Kommissya hypoteczna, w miarę ważności jéj i wymiarkowanych zmian, jakie w stanie hypotecznym zajść mogą, potrzebném być uzna. Kommissya użyje papiéru mocnego do swego przeznaczenia stosownego i już zakontraktowanego; na tymże papiérze wydrukowanym będzie szema do wykazu hypotecznego. Wielkość teki stosować się będzie do wielkości majątku nieruchomego i wymiarkowanych zmian, jakie w stanie hypotecznym zajść mogą.

Art. 86. Do tych ksiąg utrzymywać będzie Pisarz dokładne *Repertorium* dobrze oprawne, podług wzoru jaki Kommissya hypoteczna oznaczy, sporządzone. Stronice *Repertoriów* mają być zaznaczone przez Prezesa lub przez osobę, któréj Prezes tę czynność powierzy. Każdy Obwód, lub dwa Obwody (obecnie Powiaty) mogą mieć jedno *Repertorium*, w którém będą oddziały podług Powiatów (obecnie Okręgów). Takież *Repertorium* utrzymywane być powinno i do ksiąg wieczystych miejskich. — Kommissya hypoteczna czuwać będzie, aby żadna nieruchomość w *Repertorium* opuszczoną nie była.

Art. 87. Księga każda ziemska mieć będzie wybite na wierzchu nazwiska głównej własności ziemskiéj i Powiatu (Okręgu), w którym jest ta własność położoną; a miejska księga wybite mieć będzie liczbę domu lub domów i nazwisko ulicy. Prócz tego na każdéj księdze wybitą będzie liczba, pod którą zaciągniętą została do *Repertorium*.

Art. 88. Księgi zachowane będą w miejscu, przez Rząd oznaczoném i od przypadku zabezpieczoném: za ich ciągły porządek i całość odpowiedzialnym będzie Pisarz Kancellaryi Ziemiańskiéj; pod jego zatém zawsze zostawać mają bezpośrednim dozorem i kluczem, a przystęp do nich bez jego obecności nikomu nie jest wolny. Pisarz zostawać będzie pod szczególną baczności Prezesa Zwierzchności hypotecznéj (1).

(1) Rejenci księgi hypoteczne, z archiwum brane, natychmiast po ich użyciu zwracać są obowiązani; w każdym zaś

przypadku księgi te na noc nie w żadném inném miejscu, lecz tylko w Archiwum Hypotecznem, znajdować się powinny.

K. R. S. d. $^{14}/_{26}$ Kwietnia 1839 r. N° 9667.

TYTUŁ IX.

O księgach hypotecznych w szczególności i ich wewnętrznym porządku.

Art. 89. Początkowe stronice księgi wieczystéj przeznaczonemi są do wykazu hypotecznego, który, jak się wyżéj rzekło, pisanym będzie na szematach drukowanych, podług wzoru niżéj przepisać się mianego. Każda stronica wykazu hypotecznego i każda stronica księgi wieczystéj oznaczoną będzie liczbą wypisaną literami, a przy końcu ma być domieszczone zaświadczenie z wielu stronic się składa cała księga, łącząc w to wykaz hypoteczny i summaryusz dokumentów. — Art. 91 — 98 niniejszéj Instrukcyi.

Art. 90. Część księgi hypotecznéj zawiérająca w sobie zbiór dokumentów uporządkowaną będzie w ten sposób:

a) Na każdym dokumencie powinny być położone oznaki przez strony składające dokument i przez Urzędnika przyjmującego akt;

b) Dokument każdy oznaczonym być powinien liczbą wielką, i w akcie należy uczynić wzmiankę o téj liczbie; przy następném składaniu dokumentów, liczby następne położonemi będą;

c) Ostatnie stronice księgi wieczystéj przeznaczone są dla spisania *summaryusza* składanych dokumentów.

Art. 91. Wykaz hypoteczny składać się będzie z czterech oddziałów, w następujących artykułach szczegółowo opisanych; zawiérać w sobie oraz będzie osobne rubryki dla zapisania zlewku i obciążenia praw hypotekowanych (1).

(1) Wzór do Wykazu Hypotecznego znajduje się na końcu Ustawy Hypotecznéj z r. 1825.

Art. 92. **Dział Pierwszy.** — Przeznaczeniem tego Działu jest wymienić i opisać nieruchomość, która jest przedmiotem działań hypotecznych, w księdze dla niéj przeznaczonéj zawartych.

Prawo o normalném rozgraniczeniu na Sejmie 1818 zapadłe, stanowi, aby granice między sąsiedzkiemi dziedzinami były ustalone, aktem urzędowym opisane na miejscu, i na mappie oznaczone, i do hypoteki z aktami i mappą wciągnięte (1). Odtąd każdy, mogąc nieomylną powziąść wiadomość o granicach dóbr, tém samém przekonanym będzie, iż cała przestrzeń liniami granicznemi przecięta jest przedmiotem własności i hypotek.

Opis szczegółów, które na téj przestrzeni się znajdują, może być tylko użytecznym dla statystyki krajowéj i potrzebnym dla wykazania wartości dóbr; nie będzie zaś należał do zakresu działań hypotecznych, ustalenie tylko praw i obowiązków rzeczowych na celu mających.

Nim prawo o normalném rozgraniczeniu wykonaném będzie (1), Kommissya hypoteczna przeniesie wyszczególnienie nieruchomości znajdujące się w księgach hypotecznych Pruskich do nowych ksiąg, dodając, co do dóbr ziemskich, Powiat i Województwo, w których są położone, a co do nieruchomości miejskich, liczbę domu, nazwisko ulicy, miasta i Województwa, w którym jest położonym, unikając zresztą dalszego rozgałęzienia lub ujęcia, chyba gdyby zaszły jakie zmiany stanowiące przyrost lub ubytek nieruchomości, nie dodając oraz żadnego opisu, bo za rzetelność jego nie mogłaby ze wszech miar Kommissya ręczyć bez naocznego przekonania się na miejscu (2).

(1) *Prawo o normalném rozgraniczeniu* zapadło d. $^{14}/_{26}$ Kwietnia 1818 r. (D. P. T. IV, str. 290), lecz nie weszło w wykonanie.

(2) Ukazami z d. 29 Września (11 Października) 1842 r. i $^{9}/_{21}$ Sierpnia 1844 r. (D.P.T.XXX, str. 280 i **T.** XXXIV, str. 452) w miejsce dotychczasowych *obwodów* i *powiatów*, zaprowadzone zostały *powiaty* i *okręgi*, a w miejsce 8 *województw* zaprowadzono 5 *gubernij*.

W rozwinięciu zaś powyższych Ukazów Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pod d. 27 Kwietnia (9 Maja) 1844 r. Nr 4951 postanowiła, iż na zamieszczenie odpowiednich zmian w Dziale 1 Wykazu Hypotecznego, niepotrzeba wydawać decy-

zyj sądowych, lecz Pisarze Kancellaryj Ziemiańskich w wydawanych przez siebie extraktach wykazów hypotecznych zamieszczać powinni *powiat, obwód* i *województwo*, dodając zmiany później nastąpione — *okręg, powiat* i *gubernię*; t. j. dobra ziemskie N, w powiecie N, obwodzie N, województwie N, teraz w Okręgu N, powiecie N, gubernii N, położone.

Toż prawo graniczne przewidziało, iż mogłoby nadal wyniknąć zamięszanie przez dzielenie dóbr lub odjęcie od jednych dóbr niektórych nieruchomości, mających składać osobną nieruchomość lub być przyłączonemi do innéj nieruchomości. Gdy w tych wszystkich przypadkach ma być sporządzonym opis granic, gdy granice mają być oznaczone na miejscu i na mappie i akt wraz z mappą do ksiąg hypotecznych załączonym; przeto w Dziale I. nietylko wymienić należy nieruchomość, opisać jéj granice, ale oraz wyrazić i opisać wszelkie zmiany, stanowiące powiększenie lub zmniejszenie nieruchomości, jakieby się w dalszym czasie zdarzyć mogły.

Opisanie granic ma nastąpić w skróconéj treści z odwołaniem się do aktu i mappy do księgi hypotecznéj złożonych.

Ponieważ służebność, która nieruchomości służy na obcym gruncie, jest częścią téj nieruchomości, przeto wciągnąć ją należy do niniejszego Działu, o ile prawo o hypotekach w art. 45 tego wciągnienia żąda.

Dla wciągnienia służebności do hypoteki dóbr nią obciążonych, przeznaczonem jest miejsce w Dziale trzecim.

Art. 93. **Dział Drugi.** — Piérwszy Dział zatrudnił się wykazaniem z czego się nieruchomość składa, drugi Dział ma wykryć kto jest właścicielem téj nieruchomości.

Dział ten rozłożonym jest na cztéry kolumny.

W piérwszéj kolumnie zapisze, stosownie do art. 23 Prawa Sejmowego o hypotekach, Pisarz lub Rejent przyjmujący akt, iż się zastrzega miejsce dla tego aktu.

W drugiéj kolumnie wymienić należy właściciela.

W trzeciéj kolumnie ma być wyrażonym z treści tytuł prawny nabycia własności, z wyrażeniem daty jego i daty zatwierdzenia tegoż tytułu przez Zwierzchność hypoteczną, i krótkie odwołanie się do liczby aktu i stronicy księgi wieczystéj, na których ten akt jest sporządzonym, lub na których jest zapisanym. — Wniosek strony żądającéj przeniesienia własności na swą osobę z powodu składanego przez siebie aktu, który w innem miejscu przyjętym został z powodu innego tytułu.

W czwartéj kolumnie ma być zapisaną wartość dóbr, która wyrażoną będzie w kolumnie trzeciéj, przy opisaniu tytułu nabycia, literami, w kolumnie zaś czwartéj liczbami. — Art. 39 i 66 Ustawy Hyp. z r. 1818. Art. 20 Instrukcyi z d. 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054.

Jeżeli od nieruchomości odłączoną będzie jaka część, lub gdy do niéj jaka część przybędzie, wypływające ztąd powiększenie lub zmniejszenie wartości zapisaném będzie w Dziale II, to jest, w kolumnie trzeciéj wymienionym będzie akt i zmniejszona lub powiększona wartość literami, w kolumnie zaś czwartéj wypisaném będzie powiększenie wartości przez połączenie przybyłéj wartości z dawniejszą, lub ubytek przez odtrącenie szacunku odłączonych części od szacunku całości.

W ogóle jednak co do szacunku, Zwierzchność hypoteczna nie ręczy, podług art. 39 prawa o hypotekach, za jego rzetelność, lecz ręczy tylko, iż jest rzetelnie z dokumentów wypisanym. — Art. 99, 103 i 104 niniejszéj Instrukcyi.

Art. 94. **Dział Trzeci.** — Dział ten przeznaczonym jest do zapisania wszelkiego ścieśnienia własności, ciężarów wieczystych i służebności, które to wyrazy bliżéj wyjaśnionemi zostały w art. 43, 44 i 45 Prawa Sejmowego o hypotekach: równie jak i poprzedzające składa się i ten Dział z różnych kolumn.

W kolumnie piérwszéj ma być zapisaném zastrzeżenie miejsca.

W drugiéj kolumnie wyrazi się ilość pieniężna liczbami, jeżeli przedmiotem wpisu jest należytość pieniężna, która to ilość w kolumnie trzeciéj wypisaną będzie literami.

Do kolumny trzeciéj zapisanemi będą z daty swéj tytuły prawne, z których wypłynęło ścieśnienie własności, ciężary wieczyste i służebności, oraz daty zatwierdzeń Zwierzchności hypotecznéj, z odwołaniem się do liczby aktu i stronic księgi wieczystéj, gdzie tytuły te wypisane są w całéj swéj osnowie, lub z odesłaniem do aktu w zbiorze dokumentów znajdującego się.

Kolumna czwarta przeznaczona jest do zapisania wykréśleń. W niéj wyrazi się ilość pieniężna, która wykreśloną została, je-

żeli przedmiotem wykréślenia jest należytość pieniężna, która to należytość wykréślona wyrazi się oraz literami w kolumnie piątéj.

Kolumna piąta wymieni z daty akt, na mocy którego następuje wykréślenie, datę zatwierdzenia Zwierzchności hypotecznéj, odwołanie się do liczby aktu i stronic księgi wieczystéj.

Art. 95. **Dział Czwarty.** — Dział czwarty mieścić w sobie będzie długi i obowiązki hypoteczne zaciągnięte przez właściciela. — Przeznaczenie kolumn pięciu, z których się ten Dział składa, jest następujące.

Kolumny piérwszéj do zastrzeżeń; kolumny drugiéj do wyrażenia ilości pieniężnéj.

Kolumny trzeciéj, do wyrażenia tytułów, na mocy których dług lub obowiązek hypoteczny jest wpisanym.

Kolumny czwartéj do wyrażenia wykreślonéj ilości pieniężnéj.

Kolumny piątéj do wyrażenia aktów, na mocy których nastąpiło wykréślenie, i wyrażenia ilości pieniężnéj, która wykréśloną została, literami.

W kolumnie trzeciéj i piątéj wyrazić należy datę tytułu lub aktu, datę zatwierdzenia Zwierzchności hypotecznéj, odwołanie się do księgi wieczystéj: jak to obszerniéj przepisaném jest w poprzedzających artykułach.

Jeżeli wierzyciel, piérwszeństwo mający, ustępuje toż piérwszeństwo wierzycielowi późniejszemu, czynność ta uważaną jest jako zlewek praw hypotekowanych i należy do oddzielnéj rubryki o *suboneracyach*.

Gdyby dwom wierzytelnościom, pod osobnemi liczbami zapisanym, służyło równe piérwszeństwo, należy o niém czynić wzmiankę przy każdéj z tych wierzytelności zaraz przy ich wciągnieniu do wykazu hypotecznego.

Jeżeli zaś równość ta jest skutkiem późniejszego tytułu, w takim razie uważaném będzie zrównanie późniejszéj wierzytelności z wcześniejszą jako zlewek pierwszeństwa ze strony wierzycieli, którym to pierwszeństwo służyło i należéć ma do rubryki o *suboneracyach*.

Art. 96. *O suboneracyach.* — Ponieważ wierzytelność hypotekowana jest podług Prawa Sejmowego nieruchomością i zarządzać nią tylko można za pośrednictwem księgi hypotecznéj celem uyskania skutku hypotecznego, przeto dla takowych rozporządzeń przeznaczoném jest w wykazie hypotecznym osobne miejsce.

Stan dłużny właściciela jest stanem czynnym wierzycieli, dlatego mieści się rubryka o *suboneracyach* obok Działu III i IV i rozłożoną jest na dwie części, jednę stosującą się do Działu III, drugą stosującą się do Działu IV.

Rubryki o *suboneracyach* składają się z pięciu kolumn.

Piérwsza przeznaczoną jest do zastrzeżeń.

Druga do zapisania ilości pieniężnéj, która jest przedmiotem zlewku lub obciążeń.

Trzecia do zapisywania tytułów, na mocy których zlewek lub obciążenie nastąpiło.

Czwarta do wyrażenia wykréślonéj ilości pieniężnéj.

Piąta do wyrażenia aktów, na mocy których nastąpiło wykréślenie; które to kolumny zapełnionemi będą podług przepisów wyżéj wskazanych.

Art. 97. Na przypadek gdyby papiér do wykazu hypotecznego przeznaczony nie mógł w sobie mieścić wszystkich wpisów, któreby się w następnym czasie zdarzyły, zostawić należy do wykazu hypotecznego stronice dodatkowe.

Art. 98. Ponieważ szema do wykazu hypotecznego ma być drukowane, przeto załącza się do niego wzór (1); wzory zaś do układania treści aktów, mającéj się mieścić w wykazie hypotecznym, znajdzie Kommissya w aktach hypotecznych pruskich (2).

(1) Wzór ten znajduje się tu niżéj za Ustawą Hyp. z r. 1825.
(2) Wzory te podane są na końcu niniejszéj Instrukcyi.

Art. 99. Są przypadki, gdzie o jednym przedmiocie w różnych Działach wykazu hypotecznego uczynić należy wzmiankę. I tak, w przypadku odłączenia lub przybycia jakiéj części nieruchomości, uczynić należy, podług przepisów wyżéj wskazanych, wzmiankę w Dziale I i w Dziale II.

Gdyby, na przypadek niezapłaconéj ceny w terminie umówionym, przedający zastrzegł sobie powrót do dóbr, należałoby umieścić resztującą cenę jako dług w Dziale IV, a warunek powrotu do dóbr jako warunek ścieśniający własność kupującego w Dziale III (1).

(1) Przeciwném jest myśli i duchowi prawa hypotecznego

wywoływanie do nowéj regulacyi hypotecznéj nomenklatur, które zawarte są pod ogółem dóbr uregulowanych i tamże nazwiska swego nie mają, jeżeli dopiero później dowolna nazwa, bez zezwolenia władz administracyjnych, nadaną im zostaje i jeżeli wierzyciele ogólnych dóbr wyraźnie na odsegregowanie takich nomenklatur nie zezwalają: pożądaném także być powinno, o ile trudnościom nie ulega, ażeby podatki rządowe także rozsegregowane zostały.

K. R. S. d. $^{3}/_{15}$ Października 1845 Nr. 12892.

Oprócz tego porównać tu: art. 20 i 30 Ustawy Hyp. z r. 1818, art. 23 Ustawy Hyp. z r. 1825.— Art. 93, 99, 103 i 104 niniejszéj Instruk. i art. 43 Instr. z d. 22 Grudnia r. 1825 Nr. 15054.

Art. 100. Wzmianka o sporze, protestacye czyli ostrzeżenia powinny być wpisane w to miejsce, w któreby prawo samo, gdyby nie było zaprzeczoném, wpisać należało.

Art. 101. Gdy się w jednéj księdze mieści kilka domów, lub kilka nieruchomości, do różnyah właścicieli należących, i jedną wioskę składających, tam każdy dom i każda cząstka, do różnych właścicieli należące, będzie miała oddzielny wykaz hypoteczny.

Art. 102. Między księgami hypotecznemi różnych nieruchomości zachodzi częstokroć najściślejszy związek:

1° Kiedy się część jaka od jednéj nieruchomości oddziela i do drugiéj załącza;

2° Kiedy się nowa służebność gruntu względem gruntu stanowi, lub już istniejąca umarza;

3° Oraz w przypadkach następującemi artykułami przewidzianych (1).

(1) Porównać ustęp 4 rozporządzenia Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z d. $^{8}/_{20}$ Sierpnia 1851 r. Nr. 10067, zamieszczonego w przypisku *c*, do art. 10 Instrukcyi z r. 1819. (T. II, str. 23 niniejszego dzieła).

Art. 103. Jeżeli czynność w przypadkach, art. 102 Nr. 1° i 2° wymienionych, ściąga się do nieruchomości, w obrębie jednéj Kancellaryi Ziemiańskiéj położonych, wtedy akt w jednéj księdze wieczystéj zapisanym, lub dokument, na mocy którego żąda się wpisu, do jednego zbioru dokumentów załączonym być ma, w innych księgach zapisać tylko należy wnioski stron z odwołaniem się do oryginałów w jednéj księdze i w jednym zbiorze dokumentów znajdujących się.

Roztrząsanie aktów ma nastąpić łącznie w stosunku do stanu hypotecznego każdéj nieruchomości. W przypadku zatwierdzenia, treść jego wniesiona będzie do wykazu hypotecznego wszystkich nieruchomości, w czém się której dotycze.

Odłączenie jakiéj części od nieruchomości, lub stanowienie nowéj służebności, lub umorzenie istnącéj, nie może nastąpić z uszczerbkiem wierzycieli hypotekowanych, których zezwolenie na to gdyby nie nastąpiło, przenieść należy przybytek nieruchomości razem z długami, które ciążą nieruchomość doznającą ubytku. — Art. 99 i 104 Instrukcyi niniejszéj (1).

(1) Jeżeli z dóbr długiem Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego obciążonych, część odprzedaną i do osobnéj księgi wieczystéj odłączoną, albo do księgi wieczystéj innych dóbr przeniesioną zostaje, i kontrakta te pod rozpoznanie Zwierzchności Hypotecznéj przychodzą,—Trybunały Cywilne właściwym. Dyrekcyom Szczegółowym tegoż Towarzystwa donosić o tém są w obowiązku.

K. R. S. d. $^{13}/_{25}$ Czerwca 1841 r. Nr. 6436.

Art. 104. Jeżeli czynność wzmiankowana w art. 102 Nr. 1 i 2 ściąga się do nieruchomości, nie w obrębie jednej Kancellaryi Ziemiańskiéj położonych, w takim razie należy sporządzić duplikat aktu i takowy duplikat *en brevet* oddać stronom, dla złożenia go w obcej kancellaryi i czynienia wniosku co do nieruchomości w obrębie téjże kancellaryi położonych; zawsze jednak, w przypadkach ubytku nieruchomości, piérwéj nastąpić musi w księdze właściwéj odpisanie ubytku, nim nastąpi przypisanie powiększeń w drugiéj księdze (2).

(2) Porównać art. 103 niniejszéj Instrukcyi, oraz przypisek zamieszczony pod art. 24 Ustawy Hyp. z r. 1818. (T. II, str. 11 niniejszego dzieła).

Art. 105. Jeżeli bezpieczeństwo długu rozciąga się do różnych nieruchomości, rozróżnić należy, czy te nieruchomości położone są w obrębie jednéj lub w obrębie różnych Kancellaryj

Ziemiańskich, i co do odwoływania się do ksiąg lub składania duplikatu aktu stosować się do przepisów zawartych w art. 103 i 104. Co zaś do związku między księgami, w razie położenia dóbr w obrębie jednéj Kancellaryi, wyrazić należy w wykazie hypotecznym jednéj nieruchomości, wszystkie nieruchomości, do których się bezpieczeństwo wspólnie rozciąga, aby jasno wykazać, iż dług lub obowiązek hypoteczny, choć w hypotece różnych dóbr umieszczony, jest przecież jednym.

W razie zaś położenia dóbr w obrębie różnych Kancellaryj, gdy zatwierdzenie aktu nie razem następuje, przeto Zwierzchność, zatwierdzająca pierwszy akt, nie może z pewnością domieścić w wykazie hypotecznym, iż bezpieczeństwo rozciąga się i do innych nieruchomości, lecz tylko, że jest umówioném, i że właściwy wykaz hypoteczny bliżéj oświeci o jego wpisaniu lub odmówieniu wpisu; toż samo rozumié się o hypotekach prawnych, gdy interessenci wpisują je do jednych nieruchomości, wymieniając oraz inne, do których im hypoteka prawna służy.

Art. 106. W jednym akcie nie powinny się mieścić umowy do różnych dóbr ściągające się i nie mające żadnéj z sobą styczności.— Gdyby się jednak taki przypadek zdarzył, należy rozróżnić czy te nieruchomości są, lub nie są w obrębie jednéj Kancellaryi Ziemiańskiéj położonemi, i postąpioném będzie podług przepisów wyżéj wskazanych co do odwoływania się do ksiąg lub składania duplikatu aktu.

Art. 107. Jeżeli odłączona część ma stanowić oddzielną nieruchomość założyć należy nową księgę. Toż samo ma nastąpić, gdyby cała nieruchomość podzieloną została na części. Części składające jedną wioskę będą miały razem biorąc jedną księgę; części zaś składające różne wioski będą miały każda dla siebie oddzielną księgę hypoteczną. W tych wszystkich przypadkach zastrzega się warunek względem długów w art. 103 umieszczony.

Jeżeli zaś przeciwnie nieruchomości, mające oddzielne księgi, przechodzą na własność jednéj osoby i taby je połączyć pragnęła, w tym razie założenie nowéj księgi nie będzie potrzebném, lecz zarządzenia właściciela zapisanemi będą w każdéj księdze, z dozwoleniem odwołania się na akt do jednéj

księgi zapisany lub do jednego zbioru dokumentów złożony, jeżeli nieruchomości położonemi są w obrębie jednéj Kancellaryi.

Art. 108. Jeżeli kilku osobom wspólnie, służy własność lub jakie prawo hypoteczne, wtedy nie dla każdego z nich oddzielnie, lecz dla wszystkich wspólnie, wpisy do Wykazu hypotecznego czynionemi będą.

TYTUŁ X.

Postępowanie Kommissyi Hypotecznéj przy roztrząsaniu i zatwierdzaniu aktów pierwiastkowego zaprowadzenia hypotek

Art. 109. Kommissya, roztrząsając akta pierwiastkowego zaprowadzenia hypotek, przekona się:

a) Czyli należycie uskutecznionemi zostały obwieszczenia terminu dla nieruchomości, któréj akt pod roztrząsanie przychodzi, wyznaczonego,

b) Na mocy tego przekonania wyrzecze prekluzyą niestawających interessentów;

c) Przejrzy akt pierwiastkowego zaprowadzenia i dokumenta do niego załączone, aby powziąść przekonanie czy dokumenta zgodne są z twierdzeniem i wnioskami stron w akcie zapisanemi, czy są zaznaczone przez stronę i urzędnika przyjmującego akt, czy na nich liczba położoną i o niéj wzmianka w akcie uczynioną została, zgoła całą swą zwróci uwagę, aby pisma, które składają związek nowéj hypoteki, miały z sobą zupełną spójność i zgodność;

d) Przekona się czy Urzędnik przyjmujący akt dopełnił przepisów ogólnych w Tytule IV (art. 41—68) Instrukcyi przez Kommissyą Rządową Sprawiedliwości na dniu 30 Czerwca 1819 r. dla Kommissyi Hypotecznéj wydanéj (T. II, str. 33 niniejszego dzieła) objętych;

e) Roztrząśnie szczegółowo każdą hypotekę w akcie umieszczoną stosownie do prawa, pod którego panowaniem taż hypoteka wynikła.

I. Jeżeli akt pochodzi z czasu kiedy prawo Pruskie obowiązywało i przez sądy Pruskie lub narodowe zatwierdzonym został, zważy Kommissya czy ta sama treść przeniesioną została do nowego wykazu hypotecznego, czyli ten sam porządek hypotek, jeżeli przez późniejsze czyny zmienionym nie został, zachowanym jest.

II. Jeżeli akt pochodzi z téj samej epoki, ale jeszcze zatwierdzonym nie został, Kommissya przekona się, czyli zaproponowana treść do wykazu hypotecznego zgodną jest z osnową aktu, czyli akt sam w sobie biorąc podług prawa, pod którego panowaniem się zdarzył, jest legalnym.

III. Jeżeli akt pochodzi z epoki zaprowadzenia Kodexu Cywilnego, postąpi sobie Kommissya w podobnym sposobie, lecz legalność aktu rozbierać będzie podług przepisów Kodexu.

W każdym atoli z powyższych przypadków, Kommissya hypoteczna nie będzie rozciągać uwagi swéj na to, aby trzeci aktowi zarzucić mógł, gdyż każdy niestawający na mocy publicznego wywołania, traci swe prawa hypoteczne, które się przez prekluzyą zamieniają na prawa osobiste.

Art. 110. Artykuł 24 Prawa Sejmowego stanowi, iż księgi hypoteczne są oryginałem, nie wyłączając nawet dokumentów, do księgi wieczystéj składanych, które, co do skutku hypotecznego, uważają się jako oryginały.

W wykonaniu prawa tego żądać wprawdzie należy od stron, które posiadają oryginały, aby je do księgi wieczystéj składały; ztąd przecież nie idzie, aby zabronione było przyjmowanie wiarogodnych wyciągów, a nawet przyznanych prostych kopij, kiedy strona oryginału nie ma.

Wiadomo jest bowiem, że dokumenta z dawnych Polskich czasów sposobem tylko wyciągów wydawanemi były, które nie są oryginałem, bo niemi są akta, z ktorych wyciąg wydanym został.

Podobnie za Rządu Pruskiego wydawano tylko wyciągi proste wszelkich aktów, a nawet hypotecznych, wyjąwszy *attesta* hypoteczne tak zwane *in vim recognitionis* gdy ich kto zażądał.

W obecnym porządku również wydawają się i wyciągi główne i proste, jakich kto żąda.

Gdy prawo sejmowe nie żąda, aby interessenci składali oryginały, gdy ich nie mają, a nawet, jak się wyżej rzekło, w wielu przypadkach mieć nie mogą, przeto przyjąć należy dokument jaki kto składa, i taki dokument, przeciw któremu żaden nie został uczyniony zarzut, staje się, podług dyspozycyi prawa, w zbiorze dokumentów, co do skutku hypotecznego, oryginałem.

Zresztą Kommissya hypoteczna nie mogłaby nawet wiedzieć, czy strona ma w ręku oryginał, kiedy z żadnéj strony zarzut uczynionym nie został.

Art. 111. Nawet w niedostatku dokumentu może być prawo hypoteczne na mocy przyznania interessentów, w akcie pierwiastkowego zaprowadzenia uczynionego, do wykazu hypotecznego wciągniętém.

Art. 112. Jeżeli strona złożyła do zbioru dokumentów wyciąg główny, którego potrzebuje dla poszukiwania z niego przeciw dłużnikowi egzekucyi względem osobistych obowiązków z nim zawartych, wtenczas zachodzi przypadek Procedurą Cywilną przewidziany, iż może żądać wydania sobie drugiego wyciągu dla osobistych obowiązków, gdyż co do hypotecznych obowiązków dokument w zbiorze dokumentów na zawsze pozostać musi

W tym celu powinna Kommissya hypoteczna wydać stronie zaświadczenie o nastąpionem złożeniu dokumentu do hypoteki. Gdyby strona składająca wyciąg główny żądała zwrotu jego, dla poszukiwania egzekucyi względem osobistych obowiązków, wtenczas urzędnik przyjmujący akt może sporządzić wiarogodną kopję tego dokumentu, która, zaznaczona przez strony i urzędnika przyjmującego akt, stanie się w księdze wieczystéj, co do skutku hypotecznego, oryginałem.

Art. 113. Gdy Kommissya znajduje akt pierwiastkowego zaprowadzenia dokładnym, wyrzecze prekluzyą i zatwierdzi go: koncept rezolucyi Kommissyi oddanym będzie Pisarzowi w celu wciągnienia go do księgi wieczystéj i zapisania treści aktu i dokumentów do wykazu hypotecznego, poczém Członki Kommissyi podpiszą rezolucyą, przekonawszy się wprzódy, iż treść przez nich zatwierdzona do wykazu hypotecznego dosłownie wciągniętą została.

Art. 114. Gdy zaś wykryje Kommissya w akcie pierwiastkowego zaprowadzenia niedokładność, albo sama ją poprawi albo poprawę Pisarzowi lub komu wypadnie poleci.

Art. 115. Wpisy do wykazu czynione być powinny ozdobnym zwięzłym, wyraźnym i niezbyt wielkim charakterem i inkaustem

szczególniéj dobrym. Za rzetelność wpisów jest szczególniéj Pisarz Kancellaryi odpowiedzialnym; Członki zaś, podpisujące rezolucyą swą, równie się przekonać powinny o jego rzetelności.

Art. 116. Gdy przy akcie pierwiastkowego zaprowadzenia między stronami wynikły spory, które przed jego zatwierdzeniem załatwionemi nie zostały, wtedy te wstrzymywać nie mogą zatwierdzenia, ale w wykazie hypotecznym zamieszczoném będzie prawo jako sporne; strony wszakże, któréj na rozwiązaniu sporu zależy, staraniem będzie oczyścić wykaz z niego.

Art. 117. Jeżeli po terminie szczególnym, dla nieruchomości wyznaczonym, zgłosi się przed upłynieniem ogólnego terminu interessent, przyjętém będzie jego oświadczenie w księdze wieczystéj; obowiązkiem jego będzie przypozwać wszystkich interessentów, na których prawa ma wpływ jego pretensya.

Oświadczenie tych interessentów, bądź przyznające, bądź zaprzeczające, będzie równie wciągniętém do księgi wieczystéj, a Kommissya hypoteczna, mając sobie tę całą czynność przedstawioną, albo ją w powyższym sposobie zatwierdzi, i prawa do wykazu hypotecznego wpisać zaleci i rezolucyą swą podpisze, albo zatwierdzenia wprost odmówi, albo prawo jako sporne w wykazie hypotecznym umieści.

Art. 118. Na żądanie stron mogą być im wydane tak kopje aktu pierwiastkowego zaprowadzenia, kopje dokumentów do księgi wieczystéj złożonych, kopje rezolucyj przygotowawczych lub odmawiających zatwierdzenia, a nawet kopje rezolucyi zatwierdzającéj i wykazu hypotecznego, lecz przy ostatnich dwóch ostrzedz należy, iż mogą się jeszcze do 1 Lipca 1820 r. zgłosić interessenci z sprawami lub zarzutami swemi.

Art. 119. Przy wydawaniu kopii wykazu hypotecznego nie należy umieszczać aktów już wykréślonych, lecz tylko przy numerze, pod którym ten akt był wciągniętym, zanotować, iż jest wykréślonym.

Również nie należy umieszczać zastrzeżenia, które zapisaném być ma przy przyjęciu aktu, jeżeli akt ten zatwierdzonym i treść jego do wykazu hypotecznego wniesioną została; w przeciwnym zaś razie należy uczynić wzmiankę o zastrzeżeniu miejsca. (1).

(1) Porównać rozporządzenia Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z d. $^{3}/_{14}$ Grudnia 1843 r. N° 10017, i 29 Października (10 Listopada) 1846 r. N° 15968, (T. II, str. 23 niniejszego dzieła).

Art. 120. Gdy właściciele wcale nie stanęli, albo, stanąwszy, przyrzekli złożyć dodatkowe objaśnienia, lub gdy Kommissya znajdzie potrzebę uzupełnienia aktu, w tych wszystkich przypadkach użyje Kommissya wszelkich środków, aby dzieła takowe przed 1 Lipca 1820 r, doszły do swéj dojrzałości, i Trybunał, mający odtąd sprawować Zwierzchność hypoteczną, ile możności żadnych z tego powodu nie znalazł zatrudnień.

TYTUŁ XI.

O postępowaniu w czynnościach biegnących.

Art. 121. Wszystkie przepisy o przyjmowaniu akt, ich zatwierdzeniu, o obowiązkach Urzędników, o wykazie hypotecznym, o księdze wieczystéj, o zbiorze dokumentów, o związku między księgami hypotecznemi, wyżéj umieszczone, ściągają się oraz do czynności biegnących. Przepisy zaś szczegółowe, ściągające się wyłącznie do czynności biegnących, objęte są w następujących artykułach.

Art. 122. Przy przyjmowaniu i zatwierdzaniu aktów hypotecznych, po akcie pierwiastkowego zaprowadzenia hypoteki następujących, obowiązki przyjmujących i zatwierdzających akta daleko są rozciąglejszemi od tych, które im służyły przy przyjmowaniu i zatwierdzaniu aktów pierwiastkowego zaprowadzenia. Przy pierwszym zawiązku hypotek, prekluzya pokrywa różne niedostateczności. Przy dalszém jéj prowadzeniu, żadna niedostateczność nie powinna uchodzić straży urzędu. Obowiązki dla przyjmujących akta biegnące, zostały wyrażonemi i wyjaśnionemi w I. części Instrukcyi w art. 60 do 69.

Też same obowiązki służą i dla zatwierdzających akta. Tamci powinni je dopełniać, ci przestrzegać ich dopełnienia, poprawiać akta mogące się poprawić, lub nakazać ich poprawienie, odmówić zatwierdzenia aktom, które się ostać nie mogą, a tym które są dostatecznemi, nadać przez swe zatwierdzenie ufność publiczną.

Art. 123. Szczególnéj troskliwości wymaga zapewnienie się o tożsamości osób.

Przy pierwiastkowém zaprowadzeniu stawają wszyscy interessenci razem i odnawiają prawa i obowiązki już istnące; nie masz tu zatém obawy, aby kto obcy przybierał na siebie fałszywe imię właściwego interessenta.

Przy dalszych zaś czynnościach stawają strony pojedynczo, działanie ich stanowi nowe prawo i obowiązki.

Za Rządu Pruskiego, kiedy wydawano ekstrakty główne osobom takowe żądającym, można się było zapewnić o tożsamości, żądając okazania ekstraktu głównego, tak zwanego *atest in vim recognitionis*, lubo się mógł zdarzyć przypadek, iż ekstrakt nieprawną drogą przeszedł w obce ręce.

Pod panowaniem teraźniejszego prawa sejmowego wydawają się tylko proste kopje, a zatem środek powyższy zapewnienia się o tożsamości upada: lecz są inne środki, które rzadko stać się mogą zawodnemi.

a) Jeżeli interessenci stawali przy pierwiastkowém zaprowadzeniu osobiście i teraz osobiście stawają, porównanie ich podpisu oryginalnego może przyjść w pomoc zaświadczeniu rekognoscentów.

b) Jeżeli akt lub plenipotencya w obcym kraju lub za granicą zawartemi zostały, żądać należy, aby go interessenci składali nie w ekstrakcie głównym, albo w odpisie wierzytelnym, ale w oryginale (en brévet).

Z oryginalnemi podpisami stron, Urzędnika przyjmującego akt i Urzędników poświadczających podpisy, wtenczas, obok zeznania rekognoscentów, ten sam będzie środek zapewnienia się o tożsamości co i w pierwszym razie.

c) Na rekognoscentów przyjmie Pisarz lub Rejent tylko obywateli mu z osoby, moralności i z odpowiedzialności w kraju znanych, iż za własne uchybienia staną się w tym względzie odpowiedzialnemi.

Art. 124. Rejent Kancellaryi, mający zapisać na żądanie stron w księdze wieczystéj już oprawnéj i w zachowaniu Pisarza będącéj akt, zgłosi się do Pisarza i od niego odbierze księgę, za kwitem podług formy jaką Pisarz dla swéj pewności dogodną uzna, i takowy akt w miejscu urzędowania Kancellaryi Ziemiańskiej sporządziwszy, księgę zwróci Pisarzowi, końcem przełożenia aktu pod roztrząśnienie Zwierzchności hypotecznéj. Obowiązkiem jest Pisarza w wydawaniu Rejentom ksiąg pogodzić swą ostrożność z ufnością i dogodnością tym urzędnikom winną.

Art. 125. Po pierwiastkowém zaprowadzeniu hypotek, Kommissya hypoteczna nie będzie z urzędu wręczać stronom interessowanym

rezolucyi swéj odmawiającéj lub wstrzymującéj zatwierdzenie, choćby akt dotyczył się zmiany właściciela dóbr.

Rezolucye zatwierdzające wydawane będą tylko na żądanie stron, i zurzędu wręczanemi nie będą. — Pos. Ks. Nam. z r. 1822. (T. II, str. 14—18 niniejszego dzieła).

Art. 126. Rejent lub Pisarz nie mogą użyć księgi wieczystéj do zapisania aktu w innem miejscu jak tylko w Kancellaryi hypotecznéj, do któréj każda strona stawić się powinna osobiście, a w razie niemożności lub przeszkody wyręczyć się powinna pełnomocnikiem mającym urzędowe i szczególne umocowania.

Wzór do protokółu pierwiastkowéj regulacyi Hypotek.

Działo się w mieście stołecznem Warszawie w pałacu Rządowym, Biskupa Krakowskiego zwanym, przy ulicy Senatorskiej pod numerem 496, dnia dwudziestego czwartego Sierpnia roku tysiąc ośmset dziewietnastego, o godzinie 9 rano, lub o 3 po południu.

W wykonaniu prawa sejmowego z dnia 26 Kwietnia 1818 r. o ustaleniu własności dóbr nieruchomych, przypada dziś przed podpisanym Członkiem Kommissyi, (Pisarzem, lub Rejentem Kancellaryi Ziemiańskiéj Województwa Mazowieckiego) wyznaczony w ogłoszeniach publicznych, na dniu 21 Lipca r. b. od Kommissyi hypotecznéj tutejszego Województwa wyszłych, termin do pierwiastkowego zaprowadzenia a w szczególności uregulowania hypoteki domu (lub innego imienia nieruchomości), tu w Warszawie przy ulicy N. pod Nrem . . . . położonego; (jeżeli są dobra ziemskie, więc należy takowe wymienić z nazwiska, Nru hypotecznego, Powiatu i Województwa).

W tym celu zgłosiły się następujące osoby:

I. *Końcem wyjaśnienia stanu własności.*

1) Jan Właścicki (wymienić jego zwykłe i prawne do téj czynności obrane zamieszkanie) i udowadnia własność nieucho-

mości téj następującemi tytułami, które tym końcem składa:

a) } (Tu wyłuszczyć należy z daty i krótkiej treści rodzaje
b) } tytułów, z jakiemi się stawający popisuje, stanowiących
c) } własność nabytą czyli to z prawa sukcessyi lub działów czyli z testamentu, lub aktu darowizny, czyli z kontraktu przedślubnego lub przedrozwodnego, czyli z kontraktu kupna i przedaży, zamiany lub rezygnacyi, tranzakcyi, albo czyli téż z jakowegobądź innego dobrowolnego między żyjącemi zawartego aktu, lub ostatecznego wyroku, własności z jednéj na drugą osobę przenoszącego, niemniéj i wszystkie z powyższemi tytułami w związku będące dokumenta, jako to: akta legitymacyjne, plenipotencye specyalne, konsensa, attesta hypoteczne, i inne tym podobne, które do każdego zajść mogącego przypadku i temu towarzyszących rozmaitych okoliczności, dla wzorowego użycia wymienić tu niepodobna; nadto przy ogólnym stanu własności opisie, wzmiankę uczynić należy o jéj wartości, jaką dokumenta wykrywają).

Jeżeli więcéj osób z jednego i tego samego przychodzi tytułu, mogą więc iść dalszym w Numerze 1 zaczętym porządkiem, a dokumenta przez nich złożone i do nich ściągające się także jak *a*, *b*, *c*, jedne po drugich następować będą. Daléj, jeżeli się zgłoszą współubiegający się o cząstkowe własności, z różnych pochodzące tytułów, natenczas każdego stawającego i jego składane dowody oddzielnie porządkować należy. Daléj, jeżeli wreszcie między współubiegającemi się zachodzi albo sprzeczność w samych składanych przez nich tytułach, własności stanowić mających, albo jakowy spór prawny względem równości lub lepszości prawa własności z tegoż tytułu wynikający, natenczas oświadczenie w tej mierze stron, Rejent akt przyjmujący spisze. Ze spisu tego ten pozostaje skutek, że w projekcie wykazu hypotecznego umieści się *ad hoc titulum* zastrzeżenie prawa własności dla wszystkich w spór wchodzących interessentów, (aż do rozwiązania sądowego). Do tych ogólnych uwag i skazówek nie przydają się wzory szczegółowe, bo te, nie mogąc obejmować wszystkich przypadków i różnych wniosków, jakie przy regulowaniu hypotek zachodzić będą, czczym, a może i rzecz mięszającym, stałyby się mechanizmem.

Wszystkie wyż wytknięte złożone dowody do niniejszego protokółu podług idącego porządku dołączonemi i przez podpisanego Rejenta wraz z stroną, która takowe złożyła, zaznaczonemi zostały.

Po takowym wywodzie stanu własności, gdy nikt więcéj w tym przedmiocie się nie zgłosił, przystąpił Rejent (Członek Kommissyi lub Pisarz) do wyjaśnienia:

II. *Ciężarów wieczystych i ścieśnień własności.*

Przedewszystkiém stawający najprzód właściciel (lub i inni, którzy w téj kwalifikacyi się zgłosili) na zapytanie oświadczył, iż, jak się ze złożonych już dokumentów wykazuje, z posiadłości téj, która emfiteutyczną tylko jest possessyą, kanon roczny *Dominio directo* N. N. w ilości złp. X. X. w połowicznych ratach na Św. Marcin i Zielone Świątki płacić i bez konsensu tegoż *dominii* i opłaty onemuż *Laudemii* nikomu zbyć nie jest mocen. (Jeżeli się *Dominus directus* sam zgłosi, więc nie potrzeba deklaracyi właściciela, chyba gdyby w czémkolwiek między possessorem emfiteutycznym a nim spór zachodził).

Z podobnemi prawami zgłosiły się daléj osoby następujące:

1. Piotr Służebnicki (wymienić zwykłe i obrane zamieszkanie), który składa (wymienić tytuł z daty i rodzaju) i nim dowodzi, iż na tym domu służy ościennemu domowi *sub* Nro .... *servitus* (wymienić rodzaj *servitutis*) względem czego właściciel z nim jest zgodny.
2. Grzegorz N., który, składając akt dożywocia (wymienić go z daty, przed kim zawarty etc.), dowodzi nim, iż mu z domu tego, lub z części jego, użytek do śmierci służy.
3. (Tu następują dalsze zgłoszenia się. Namienić wypada, że do tego tytułu należą i prawa *antychretycznéj* possessyi, gdyby się kto z takowemi zgłosić miał. Ta jednak w formie zachodzi różnica, że to prawo i w tym tytule i w następującym wykaz hypoteczny obejmować winien, albowiem ilość summy, przedmiotem zastawy będącéj, bezpieczeństwu jako dług ulega). Jeżeli spory jakowe przy którym ciężarze wieczystym lub ścieśnieniu własności zachodzą, należy deklaracye właścicieli i interessentów przyjąć, a ich skutek taki, jak się przy wyjaśnieniu własności w tym względzie powiedziało.

Wszystkie wyż złożone dokumenta i dowody do niniejszego protokółu dołączono i z stronami, które je składają, zaznaczono.

Zaznaczenie dokumentów, dla jednostajności formy, dziać się ma tak, że strona z Rejentem podpis swój z nazwiska na końcu dokumentów złożonych położy, wyraziwszy poprzednio liczbę kart, z których się takowe składają. Rozumié się samo przez się, że gdyby strona pisać nie umiała, Rejent to sam uskuteczni a w protokóle wzmiankę zrobi.

Gdy się do tego ciężarów tytułu nikt więcéj nie zgłosił, a właściciel, że ich już więcéj nie ma, oświadczył; przeto Rejent przystąpił do wyjaśnienia:

III. *Długów i innych na téj nieruchomości zabezpieczonych praw realnych.*

(Tu Rejent, Pisarz lub Członek Kommissyi, tak jak i przy wyjaśnieniu stanu własności i ciężarów wieczystych, powinien miéć przed sobą cały obraz dotychczasowego stanu hypotecznego, aby z niego nietylko zwracać uwagę deklarującego właściciela, lecz i dla tém łatwiejszego utworzenia wykazu hypotecznego przyszłego, postępować w przyjmowaniu deklaracyj tak właściciela jako i stron zgłaszających się, wedle porządku, jaki w dotychczasowych aktach i księgach hypotecznych co do pierwszeństwa znajduje się).

Właściciel najprzód stawający (lub więcéj ich) oświadcza, iż, stosownie do tytułów przez niego złożonych, nabycie téj nieruchomości wykazujących.

1. 2000 złp. Antoniemu N. pozostał winien, jako reszty (albo z summy szacunkowéj, albo z schedy działowéj etc.) z procentem po pięć od sta i terminem wypłaty kapitału na Sty Jan r. 1820 etc.
2. 3000 złp. wziętego od żony Weroniki z Niewieścińskich, podług dokumentu urzędowego, lub kontraktu przedślubnego z dnia .... etc. posagu

(gdyby wierzyciele przeciw temu jakowe prawne czynić mieli wnioski, tedy takowe starannie zebrać w krótkości należy).

Daléj zgłosili się:

3° Bonifacy N. (wymienić zamieszkanie zwykłe i prawnie obrane), składając obligacyą urzędownie przed Pisarzem Aktowym N. N. etc., w dniu .. Mcu .... i roku zeznaną, podług któréj kapitał 6,000 złotych z procentem po 5% od tegoż Jana Właścickiego, nieruchomości téj dziedzica, należy się, a który na niéj już w księgach (wymienić w jakich, i w którém miejscu, pod jakim numerem) zabezpieczony został.

4° Ignacy N., który, składając oryginalne dokumenta i cessyą, jako to:

a)
b)
c) } (Tu wyszczególnić z daty, rodzaju, i przed którym urzędnikiem zeznane były dokumenta),

któremi dowodzi: iż kapitał 10,000 złp., który w księdze Pruskiéj rubrica III. Nro 3, albo w aktach hypotecznych Pruskich, dnia 8 Maja r. 1808 prezentowane, i w celu intabulacyi zachowane znajdują się, albo w księdze intabulacyi i ekstabulacyi (Volum II. Nro 460) na rzecz Aloizego i Maryanny z Głosickich Bogatków zahypotekowany stoi, stawającemu teraz należy się (albo część kapitału tego, jeżeli cząstkowa była tylko cessya).

5° Marcin N. Patron przy Trybunale Cywilnym etc., jako Plenipotent specyalny Skarbu publicznego, legitymujący się urzędowém upoważnieniem, dnia .... przez Kommissyą Województwa tutejszego udzieloném, który składa kaucyą urzędową przed Notaryuszem Teodorem N., dnia .... przez Andrzeja N. N. zeznaną, podług któréj tenże na swoim kapitale (wymienić gdzie zahypotekowany) 18,000 złp. za Grzegorza N., jako Kassyera Powiatu N. aż do ilości 3,000 złp. na lat 6 (wyrazić, od którego czasu, albo na nieograniczony czas) ręczy.

6° Jan Nepomucen N., który, składając kontrakt (dzierżawny lub komorny), dnia .... między właścicielem téj nieruchomości N. N. przed Notaryuszem Bartłomiejem N. zawarty, którym dowodzi, iż rzeczonemu właścicielowi summę 1,000 złp. z procentem po 5% i obowiązkiem oddania

kapitału przy ekspiracyi kontraktu pod nieustąpieniem przypożyczył, i względem któréj to przypożyczki bezpieczeństwo hypoteczne na téj nieruchomości jest zapisane. Przy każdém przyjęciu dokumentów należy czynić wzmiankę o ich załączeniu do protokółu i zaznaczeniu.

(Wszelkie inne tym podobne długi i prawa realne, z jakiemi się strony zgłosić mogą, niepodobna wzorami objąć. To tylko nadmienić wypada, że jeżeli prawo lub dług, z którym się strona zgłasza, albo który właściciel sam podaje, już był w księgach dawniejszych zahypotekowany, lub w aktach hypotecznych, stosownie do reskryptu Ministeryalnego z dnia 23 Maja 1808 do zaciągnienia zachowany, należy o tém wszystkiém, jako i o miejscu gdzie się znajduje wciągnięty lub, zaasserwowany, w protokóle wzmiankę uczynić, aby ztąd łatwo i pewno dojść można, do którego w projektowanym wykazie hypotecznym wypadnie go umieścić rzędu).

Gdy nikt więcéj nad powyższe osoby, ani sam, ani przez pełnomocników z prawami realnemi do téj nieruchomości się nie zgłosił; przeto podpisany Rejent przełożył wszystkim stawającym, tak właścicielowi, interessentom i wierzycielom hypotecznym, ułożony na zasadzie niniejszego protokółu i złożonych przy nim dowodów, projekt do wykazu hypotecznego, który w nową księgę wieczystą hypoteczną, téj nieruchomości się tyczącą, ma być wciągniętym, a to następującéj osnowy:

I. *Co do Tytułu własności.*

Domu (lub pałacu, lub kamienicy, lub placu pustego, albo innéj jakowéj posiadłości) w mieście stołecznem Warszawie, na ulicy M..... pod Nro.... z przyległościami, własność dziedziczną (lub possessyą emfiteutyczną) małżonkowie Jan i Justyna z Barcikowskich Właściciely (lub inni), którzy własność swoją udowodnili, na mocy (tu wyrazić z największą dokładnością tytuły nabycia, albo kontraktu kupna i przedaży, albo testamentu, albo na mocy otwartego po Feliksie N. spadku bez-

testamentowego, po wylegitymowaniu jako jedyny lub jedyni Sukcessorowie jego nabył lub nabyli), i nabycie to w skutku zatwierdzenia Kommissyi hypotecznéj z dnia..... do niniejszego wykazu hypotecznego, dla wiary publicznéj wciągnione uzyskali. (Jeżeli przyjdzie treść wykazu hypotecznego, tak przy tym jako i przy innych tytułach i obciążeniach hypotecznych, z ksiąg Pruskich tłómaczyć, więc takowa cała aż do końca w swéj osnowie umieścić się musi, a dodatek ją tylko następujący zakończy):

„niniejsze w skutku podania w dniu 24 Sierpnia r.
„1819 do protokółu regulowania hypoteki z mocy
„zatwierdzenia Kommissyi hypotecznéj z dnia....
„tu do wykazu hypotecznego wciągnięte zostało."

(Potém, dla wiadomości, wyciągają się z dokumentów rozmaite potrzebne objaśnienia wartości domu, *naprzykład:* dom ten w roku 1800 zabezpieczonym został w katastrze ogniowym w summie 24,000 złp. *lub* dom ten w celu uskutecznienia podziału oszacowany został, *lub* przez subhastacyą, *lub* licytacyą dobrowolną publiczną przedany był w r. 180.. za summę 30,000 złp. i t. d.)

W wykazach hypotecznych wszędzie musi być wyrażone zamieszkanie prawne, które sobie strona do podanego prawa swego realnego obrała.

II. *Co do tytułu ciężarów wieczystych i ścieśnień własności.*

1° 120 złp. (literami wypisać) kanonu rocznego, który każdy téj nieruchomości possessor do Kassy Kamellaryi tutejszéj (lub gdziekolwiek *np.* do Szpitala Sgo Łazarza, do Klasztoru XX. Karmelitów), w ratach połowicznych na S. Marcin i na Zielone Świątki płacić winien. Nadto possesor nieruchomość tę tylko za konsensem *Dominii direct* i opłatą *Laudemii* zbywać jest mocen.

Zapisano do niniejszego wykazu ze zgłoszenia się strony, w dniu 24 Sierpnia 1819 r. do protokółu uregulowa-

nia hypotek, z mocy zatwierdzenia Kommissyi hypotecznéj z dnia . . .

Conf. dokumenta (lub ingrossacya) w księdze niniejszéj wieczystéj pag . . Nro . . . albo fol . . .

2° Ościennemu domowi pod Nrem . . . służy przejazd przez podwórze do browaru; *albo* Janowi N. służy do téj nieruchomości prawo odkupu na czas nieograniczony lub na wiele lat, (albo inne jakowe bądź *Servitutes*, które właściciel poda, lub zgłaszający się interessenci prawnie lub tytułami udowodnią).

3° Prawo dożywocia, które (małżonek lub) małżonka Anna N. mężowi swemu Jakóbowi N. kontraktem przedślubnym, (lub testamentem) z dnia . . . etc. na tym domu (lub na części) zapisała. Wciągnięto do niniejszego wykazu w skutku podania właściciela w dniu . . . do protokółu uregulowania hypotek, i z mocy zatwierdzenia Kommissyi hypotecznéj z dnia . . .

4° (Tu następować mogą inne ciężary i ścieśnienia własności, *np.* antichretyczna possessya i summa, która jéj jest przedmiotem, także i cessya rzeczonéj possessyi i t. d.)

III. *Co do tytułu długów i innych obciążeń realnych, jako i na nich zabezpieczonych suboneracyów.*

1° 2,000 złotych (literami i w jakiéj monecie), które Jan Właścicki i małżonka jego Justyna z Barcikowskich pozostali winni Antoniemu N. reszty summy szacunkowéj z kontraktu kupna i przedaży z dnia . . . . etc., od których się obowiązali płacić prowizyą co rok na Śty Jan po 5%, a kapitał, bez wszelkiego odwołania się do dobrodziejstwa *moratorium*, na Śty Jan Chrzciciel r. 1820 napowrót oddać. Niniejsze do protokółu uregulowania hypotek w dniu 24 Sierpnia r. 1819 właściciele sami jako dług, który już w księgach (wypisać, w których lub w którém miejscu, lub w aktach się znajduje) stał dotąd zapisany, podali i takowy do wykazu hypotecznego, na

mocy zatwierdzenia Kommissyi hypotecznéj z dnia . . . dla wiary publicznéj wciągnięty został.

2° 3,000 złp. (literami), które właściciel Jan N., jako wzięty za swą żoną N. N. posag, dokumentem urzędowym (wyrazić dokładnie jakim) przyznał. Niniejsze, w skutek podania właściciela w dniu 24 Sierpnia r. 1819 do protokółu uregulowania hypotek, wedle prawa sejmowego z dnia 26 Kwietnia r. 1818, i na mocy zatwierdzenia Kommissyi hypotecznéj z dnia . . . tu do wykazu hypotecznego dla wiary publicznéj wciągnięto.

albo

Względem 3,000 złp. posagu, które małżonek Jan N. z żoną swoją N. N., wedle dokumentu (wyrazić jakiego) odebrać miał, zachodzi między nim, a wierzycielami stawającemi, Bonifacym N., Ignacym N., Marcinem N. Patronem, Janem Nepomucenem N., którzy się w dniu 24 Sierpnia r. 1819 do protokółu urególowania hypotek zgłosili, spór co do prawa pierwszeństwa hypotecznego; aż do sądowego więc rozwiązania ostatecznego, dla zachowania miejsca i prawa, niniejsze *Protestando*, w skutek rezolucyi Kommissyi hypotecznéj z dnia . . ., tu do wykazu hypotecznego wciągniętém zostało.

3° 6,000 złp. (literami), które z mocy obligacyi urzędowéj z dnia . . . na rzecz Bonifacego N. już w księgach (wyrazić, w których, gdzie, albo w aktach) zapisane były, w skutek zgłoszenia się tegoż wierzyciela Bonifacego N. i przyznania właściciela w dniu 24 Sierpnia r. 1819 do protokółu uregulowania hypotek téj nieruchomości i z mocy zatwierdzenia Kommissyi hypotecznéj z dnia . . . z tym do niniejszego wykazu hypotecznego wciągnięto dodatkiem, iż od kapitału tego procent po 5% płaconym, kapitał zaś sam za półroczném wypowiedzeniem napowrót oddanym być winien.

4° 10,000 złp. (literami), które z mocy obligacyi urzędowéj

z dnia ... na rzecz Stefana N. N. już w księgach (wyrazić, w których i gdzie) zapisanemi były, w skutek podania w dniu 24 Sierpnia r. 1819 do protokółu uregulowania hypotek i zgłoszenia się teraźniejszego téj pretensyi wierzyciela Ignacego N., jako ostatniego jéj cessyonaryusza, z mocy urzędowéj cessyi z dnia ... (jeżeli cessyów jest więcéj, należy w kolei wszystkie dokładnie cytować), który sobie mieszkanie prawne do niniejszego tu w Warszawie w domu pod Nro .... (lub w kraju gdziekolwiek w miejscu pewném) obiéra, na imię tegoż nowego prawonabywcy z prowizyą roczną po 5 od sta i obowiązkiem oddania kapitału za kwartalném wypowiedzeniem, tu w wykazie hypotecznym, z mocy zatwierdzenia Kommissyi hypotecznéj z dnia 13 Września r. 1819, wciągniętemi zostały.

Na tym kapitale wierzyciel Ignacy N. zabezpieczył, wedle urzędowego aktu poręczenia z dnia ..., kaucyą w ilości 3,000 złp. za N. Grzegorza N. Kassyera Powiatu etc., względem wszelkich z urzędowania tego dla Skarbu publicznego z przyczyny jego wyniknąć mogących defektów, procentów od nich i kosztów, a to na rzecz Kommissyi Województwa Mazowieckiego i tąż kaucyą téj władzy jako samo-dłużnik bezpośrednio odpowiadać chce. Niniejsze, które już w księgach dawnych hypotecznych (wyrazić gdzie) zapisane zostało z podania Plenipotenta Skarbu publicznego Marcina N. Patrona etc., w dniu 24 Sierpnia r. 1819 do protokółu uregulowania hypotek, w skutek zatwierdzenia Kommissyi hypotecznéj z dnia ..., tu do wykazu hypotecznego wciągnięto.

5° (Jakie daléj następować mogą długi i prawa realne, takie podług poprzednich wzorów w projekcie się umieszczą. Suboneracye zaś zawsze wklęśle pod głównym swym numerem iść powinny. Reszta zaś zostawia się światłu, gdyż niepodobna na wszystko aryngi wymyśléć: jest to tylko skazówką, aby tym jednostajnym, jak niniejszy protokół podaje, iść w działaniach porządkiem).

DZIAŁ II.

O ustaleniu własności dóbr nieruchomych.

30. Po uznaniu zwierzchności hypotecznéj, iż tytuł nabywcy żadnemu nie podlega zarzutowi, po zapisaniu treści tytułu do wykazu hypotecznego, tenże nabywca uważanym jest w czynnościach z trzecim o dobra nieru-

(Zakończenie).

Gdy stawające strony we wszystkiém na powyższym projekcie wykazu hypotecznego poprzestały, takowy za zgodny z ich tytułami złożonemi i oświadczeniami poczynionemi i następnie za obowiązujący ich uznały i nic do nadmienienia więcéj nie miały; więc podpisany Rejent (Członek Kommissyi lub Pisarz), po przeczytaniu im całéj osnowy protokółu tego, na tém czynność swoją zakończył, że go umiejące pisać własnoręcznie podpisały; zaś Józef N. i Jan N. oświadczyli, iż pisać nie umieją (albo, że dla tych a tych przyczyn podpisać nie chcą).

N. N.
N. N.
N. N.
N. N.
N. N.
N. N.

Działo się jak wyżéj.

N. N.

Rejent Kancellaryi Hypotecznéj Województwa Mazowieckiego.

chome zawiéranych, za istotnego właściciela. — Art. 5 Ustawy Hyp. z r. 1818.

31. Zawiérający czynność z takowym właścicielem, zasłonionym jest od wszelkich poszukiwań tego, lub mającego od niego zlewek, który, sądząc miéć lepsze prawo do własności, nie postarał się o wpisanie swego prawa własności do ksiąg hypotecznych. — Art. 46, 54 Ustawy Hyp. z r. 1818.

32. Zastrzega się wszakże niewpisanemu właścicielowi prawo dochodzenia straty ztąd wynikającéj, na osobie uznanego właściciela podług przepisów prawa. — Art. 46, 54 Ustawy Hyp. z r. 1818.

33. Gdyby jednak zawiérający czynność o dobra z właścicielem uznanym, wiedział iż ten nie jest prawdziwym właścicielem, nie może nabywać żadnego prawa z szkodą prawdziwego właściciela. — K. N. 1626 n.

34. Toż samo się rozumié, gdy prawo właściciela wpisanego jest wątpliwém, i wątpliwość ta stała się jawną przez wpisanie do ksiąg hypotecznych. — K. N. 1626 n.

35. Gdyby różne osoby przed zwierzchnością hypoteczną popisywały się ważnym tytułem do własności dóbr nieruchomych, pierwszeństwo służy téj, która uzyskała tytuł od uznanego w księgach hypotecznych właściciela. — Art. 5, 33 Ustawy Hyp. z r. 1818.

36. Jeżeli ich tytuł pochodzi wspólnie od właściciela do ksiąg hypotecznych wpisanego i uznanego, pierwszeństwo służy nabywcy, którego tytuł piérwéj wciągniętym został do ksiąg hypotecznych. Gdyby zaś żadnego nabywcy tytuł jeszcze wciągniętym nie został, tytuł pod wcześniejszą datą będzie miał pierwszeństwo.

37. Każdy któryby, przenosząc własność dóbr nieruchomych, zezwolił, aby nabywca był do ksiąg publicznych, jako właściciel bez ograniczenia zapisanym, nie

będzie mocen zanosić skarg przeciw trzeciemu, który nabył dziedzictwo tychże dóbr od zapisanego do ksiąg hypotecznych właściciela, o rozwiązanie kupna z powodu pokrzywdzenia (Kod. artykuł 1674) lub innych skarg mogących naruszyć prawo własności, takowe ścieśnić, lub obciążyć.

38. Przyłączenie i odrywanie przyległości, powinno być zapisaném w księdze hypotecznéj dóbr głównych, od których oderwane, i do których przyłączone zostały.

Odrywanie nie może szkodzić wierzycielom, których summa lub prawo zabezpieczoném jest na całości. — K. N. 559. — Art. 102, 103, 107 Instr. z r. 1819 (T. II, str. 52 niniejszego dzieła).

39. Wartość dóbr, jaka się okazuje z dokumentów, może być wciągnięta do wykazu hypotecznego. Zwierzchność hypoteczna odpowiedzialną jest za rzetelność wpisu, ale nie za rzetelność wartości. — Art. 66 Ustawy Hyp. z r. 1818.— Art. 50 i 93 Instr. z r. 1819 (T. II, na str. 48 niniejszego dzieła), i Art. 20 Instr. z d. 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054. — K. P. S. 301 n.

DZIAŁ III.

O przywileju na dobrach nieruchomych (1).

40. *Przywilejem na dobrach nieruchomych* nazywają się takie należności, którym, choć niewpisanym do ksiąg hypotecznych, służy pierwszeństwo przed wszel-

(1) Podania do hypoteki takich należności, których bezpieczeństwo i pierwszeństwo, jako przywilejów, podług art. 40 i 41 Usta. Hyp. z r. 1818, od wpisu w Księgi Hypoteczne zawisłém nie jest, tudzież podania do hypoteki realności, podług art. 52 rzeczonéj Ustawy, przed-

kiemi wpisanemi do ksiąg hypotecznych wierzytelnościami. — K. N. 2095.

41. Następujące należności są przywilejami obciążającemi dobra nieruchome:

1° Podatki wszelkiego rodzaju do Skarbu publicznego, które właściciel obowiązanym jest ponosić z gruntu, biegnące i zaległe od lat dwóch.

2° Należności do kass miejskich, gminnych, wojewódzkich (gubernialnych) i dla kościołów, i instytutów publicznych, jeżeli te należności są przywiązane do gruntu, a przytém powszechne w całym kraju, województwie (gubernii), gminie lub okolicy, w któréj położone są dobra; inne zaś które przywiązane są do szczególnych dóbr, powinny być wpisanemi do ksiąg hypotecznych (art. 44). Przywiléj rozciąga się tylko do należności biegnących i zaległych od lat dwóch.

3° Składki dla towarzystwa ogniowego (dla Dyrekcyi Ubezpieczeń) tam, gdzie do nich ustawy Rządowe obowiązują, lub tam gdzie właściciel się dobrowolnie do nich obowiązał biegnące i zaległe od lat dwóch.

4° Zasługi, ordynarya dla sług i czeladzi znajdujących się na gruncie, biegnące i zaległe, byleby pierwsze i drugie nie przenosiły rocznéj należytości.— Art. 9 Ustawy Hyp. z r. 1825.

---

miotem hypoteki niebędących, przez Prokuratoryą uczynione, a przez decyzye Wydziałów Hypotecznych nie przyjęte, za cofnięte i nie byłe uznanemi zostały; nadal zaś podawanie do hypoteki podobnych realności lub należności jest wstrzymaném.

Pos. Ks. Nam. z d. 7 Maja 1822 (D. P., T. VII, str. 376).

* **42.** Względem przywilejów na ruchomościach lub na szacunku dóbr nieruchomych, zbywającym po zaspokojeniu przywilejów w art. 41 wymienionych i wierzycieli hypotekowanych, prawo obecne nie czyni żadnéj zmiany w przepisach dotąd obowiązującego kodexu (1).

DZIAŁ IV.

O ścieśnieniu własności dóbr nieruchomych, o ciężarach wieczystych, i służebnościach.

43. Pod wyrazem *ścieśnienie własności dóbr nieruchomych*, rozumieją się wszelkie ograniczenia, którym ulega właściciel w zarządzeniu dobrami, jako to: dzierżawa wieczysta, warunek odkupienia dóbr, prawo pierwszeństwa do kupna, dożywocia, zastawy, którym to zastawom dwoiste miejsce służy, jako długom miejsce pomiędzy hypotekami, jako umowom ograniczającym posiadanie właściciela, miejsce właściwéj rubryki (2). — K. N. 754, 946, 951, 954, 1048, 1049, 1654, 1656, 1664, 1673, 1681, 2085 n. — K. C. P. 218, 222, 225, 229, 232, 497.

---

(1) Artykuł ten uchylony został artykułem 14 Ustawy Hypotecznéj z r. 1825 (D. P., T. IX, 367).

(2) *Księgi zaregestrowań*, utrzymywane w Sądach na zasadzie przepisów Kodexu Postępowania Sądowego (art. 677 i 696), zniesione zostały, a natomiast władze Sądowe, postępując w duchu Ustawy Hypotecznéj z roku 1818, oraz artykułu 4 i 8 postanowienia Księcia Namiestnika z dnia 2 Września 1823 roku (D. P., Tom VIII, str. 148) i w formie tamże wskazanéj, obowiązane są pilnować, iżby przy stosownym wniosku protokóły zajęcia na przymusowe wywłaszczenie lub wydzierżawienie dołączane były do właściwéj Księgi lub Akt hypotecznych nieruchomości zajmowanéj, z zaprojektowaniem od-

44. Pod wyrazem *ciężary wieczyste*, rozumieją się opłaty, daniny, lub obowiązki stałe, polegające na szczególnych tytułach, które umieszczają się w księdze hypotecznéj jako długi. — Pos. Ks. Nam. z d. 7 Maja 1822 r. (T. II, str. 73 i 74 niniejszego dzieła).

45. Służebności pastwiska i wrębu powinny być zapisanemi w księdze hypotecznéj dóbr, którym służą, i w księdze hypotecznéj dóbr, które są niemi obciążone. Inne służebności gruntowe, choć nie wpisane, nie tracą swej mocy. Na przyszłość jednak powinno być zapisaném w księgę hypoteczną, każde umorzenie dotąd istniejących służebności, lub ustanowienie nowych i tychże umorzenie, jakiegokolwiek rodzaju by te służebności były. — K. N. 637—710.

46. Wyrażone w art. 43, 44, 45 ścieśnienie własności, obciążenia i służebności, któreby do ksiąg hypotecznych wniesionemi zostały przeciw właścicielowi w tychże księgach uznanemu i zapisanemu, nie mogą być wzruszanemi przez właściciela, który, sądząc mieć lepsze prawo do własności, nie postarał się o wpisanie swego prawa własności do ksiąg hypotecznych, któremu zastrzega się tylko zwrot do osoby wpisanego właściciela (art. 32) podług przepisów prawa. — Art. 20, 30, 31, 32, 33, 46, 54 Ustawy Hyp. z r. 1818.

DZIAŁ V.

O hypotekach.

47. *Hypoteka* jest rzeczowe prawo na nieruchomo-

powiedniéj treści do Działu III Wykazu Hypotecznego: wniosek taki powinien przechodzić przez decyzyę zwierzchności hypotecznéj.

K. R. S. d. 24 Grudnia 1846 (5 Stycznia 1847) r. Nr. 19506.

ściach, do których przywiązane jest zaspokojenie wpisanych lub uprzywilejowanych zobowiązań.

Hypoteka z natury swojéj jest niepodzielna, i utrzymuje się w całości na wszystkich nieruchomościach zobowiązaniu uległych, na każdéj z nich, i na wszelkiéj ich części.

Zawsze jest do nich przywiązana, w jakieżkolwiek ręce one przechodzą. — K. N. 873, 2114.

48. Hypoteka ma miejsce tylko, podług form ustanowionych prawem, i w przypadkach prawem przewidzianych. — K. N. 2115.

49. Hypoteka jest albo *prawna*, albo *sądowa*, albo *umowna*. — K. N. 2116.

50. *Hypoteka prawna* z prawa wypływa.

Hypoteka sądowa, wypływa z wyroku.

Hypoteka umowna, wypływa z umów i formy zewnętrznéj w aktach i kontraktach. — K. N. 2117.

51. Żadna hypoteka, ani prawna, ani umowna, ani sądowa, nie jest wyjętą od obowiązku zapisania jéj w księgach hypotecznych (art. 11). Pierwszość pomiędzy wierzytelnościami zyskuje hypoteka od uczynionego wpisu (art. 12).

52. Przedmiotem hypoteki być mają:

1° *Dobra nieruchome* (Kod. Ks. II, Tyt. I, Dział I), które są własnością prywatnych i obciążaniu podlegają. — Art. 10 i 11 Ustawy Hyp. z r. 1825.

2° *Prawa i kapitały hypotekowane* téj saméj istoty. — K. N. 518, 519, 526, 2118. — Art. 114 Ustawy Hyp. z r. 1818 (1).

(1) Przepis artykułu 52 ustępu 1° rozciągnięty został także i do innych dóbr, a mianowicie:

a) Postanowieniem Królewskiém z d. $^{13}/_{24}$ Stycznia

1826 r. (D. P., T. XI, str. 61) dozwoloną została regulacya hypoteczna *dóbr Rządowych*, w témże postanowieniu wymienionych, dla zaciągnięcia na nie pożyczki Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego.

b) Postanowienie Królewskie daty $^{1}/_{16}$ Lutego 1832 r. (D. P., T. XIII, str. 338) wskazało zasady regulacyi hypotecznéj na rzecz Rządu Królestwa *dóbr górniczych.*

c) Takież postanowienie z d. 20 Marca (1 Kwietnia) 1839 r. (D. P., T. XXIII, str. 135) wskazało zasady co do regulacyi hypotecznéj dóbr *Marymont.*

d) Dobra po duchowieństwie supprymowanem mają być uregulowane na rzecz funduszu *Ogólno-Religijnego.*

Pos. Kr. z d. $^{1}/_{16}$ Lutego 1832 r. (D. P., T. XIII, str. 316).

e) Wszelkie dobra, oraz prawa i kapitały, na dobrach w Królestwie Polskiém oparte, niegdyś uposażenie Akademii Krakowskiéj stanowiące, czyli te pod imieniem jéj wprost, lub pod imieniem rozmaitych Burs, Kontuberniów, Zgromadzeń, Stypendiów, Burtonów, Kollegiów swieckich i duchownych, oraz innych tym podobnych instytutów, które dawniéj pod zarządem Akademii Krakowskiéj zostawały, mają być w hypotece na rzecz Skarbu Królestwa Polskiego przepisane.

Pos. Ra. Adm. z d. 9 Października 1827 r. (D. P., T. XII, str. 25).

f) Zdaniem Rady Państwa Najwyżéj w d. 1 Lipca 1849 r. zatwierdzoném (D. P., T. XLI, str. 337) dozwoloną została regulacya hypoteczna *dóbr Po-Jezuickich i innych na fundusz Edukacyjny przeznaczonych*, tamże szczegółowo wymienionych.

Przepisy w tym względzie, jako stanowiące wyjątek od praw ogólnych, zamieszczają się tu w całości, chociaż mają związek nie z samą tylko Ustawą Hypoteczną, a mianowicie:

I. *Stosunki posiadaczy z Rządem.*

Art. 1. Dobra Po-Jezuickie, oraz inne, na fundusz edukacyjny przeznaczone, osobom prywatnym, w myśl konstytucyi z roku 1775 w posiadanie wieczyste wypuszczone, ulegają, tak na zasadzie dawniejszych postanowień, jako téż z mocy obecnych Przepisów, następującym obowiązkom i ograniczeniom:

1° Każdy posiadacz obowiązany jest wnosić do Skarbu corocznie, dwiema ratami z góry, kanon wraz z superatą, gdzie takowa późniéj ustanowioną została, a to wszystko w wysokości, w jakiéj dotychczas kassom właściwym do poboru jest wskazane.

Podwyższenie lub zniżenie kanonu w stosunku cen targowych zboża, w takim tylko wypadku może mieć miejsce, gdzie warunek ten w zawartym kontrakcie wyraźnie jest zastrzeżony. Żadne, nawet nieprzewidziane klęski i inne jakiekolwiek powody nie uwalniają posiadacza od regularnego wnoszenia całkowitego kanonu i nie nadają mu prawa do jakiéjbądź w téj mierze ulgi.

2° Za całość dóbr funduszowych i regularną opłatę kanonu, obowiązany jest posiadacz, pod utratą prawa do dóbr, stawić rękojmią, wyrównywającą trzeciéj części kapitału, który wypada z rozmnożenia kanonu przez 20. Rękojmia ta złożoną być może w gotowiźnie, w listach zastawnych, w obligacyach pożyczek Skarbowych Królestwa Polskiego, albo wreszcie przez zabezpieczenie hypoteczne na dobrach ziemskich, stosownie do obowiązujących w téj mierze przepisów Skarbowych.

3° Oprócz kanonu i superaty, obowiązany jest posiadacz, z własnych funduszów, opłacać i ponosić wszelkie podatki i ciężary do gruntu przywiązane.

4° Nie wolno posiadaczowi, bez zezwolenia Kommissyi Rządowéj Przychodów i Skarbu, zbywać w całości, ani w części, praw mu służących, wydzierżawiać dóbr na czas dłuższy od lat trzech, a tém-mniéj nadawać w dobrach jakichbądź praw wieczystych.

5° Dobra dzierżone być powinny przez jednego tylko posiadacza, i nie mogą być, bez zezwolenia Rady Administracyjnéj, dzielone na części, ani pomiędzy spadkobiercami, ani téż w jakibądź inny sposób.

6° Nie wolno posiadaczowi obciążać praw mu służących.

Postąpienie przeciw zastrzeżeniom, zawartym w punkcie niniejszym i w dwóch poprzedzających, jest nieważne.

7° Przy użytkowaniu z lasów, obowiązany jest posiadacz stosować się do planu gospodarczego, przez Kommissyą Rządową Przychodów i Skarbu zatwierdzonego, pod rygorem kar, za nieprawne użytkowanie, przepisami skarbowemi zagrożonych. Jeżeli lasy nie są urządzone podług przepisów, dla lasów Rządowych wydanych, i posiadacz, mimo wezwania właściwéj władzy, tego nie dopełni, wówczas Kommissya Rządowa Przychodów i Skarbu, na jego koszt, uządzenie lasów zaprowadzi.

8° Wrazie nieuiszczenia kanonu, lub niewypełnienia innych obowiązków, posiadacz ulegać będzie egzekucyi administracyjnéj. Za uchybienie piérwszéj raty kanonu, ulegnie sekwestracyi, a gdy, za nadejściem drugiéj raty, zaległości nie zaspokoi, Kommissya Rządowa Przychodów i Skarbu mocną będzie uznać posiadacza za utracającego prawo do dóbr i nadto poszukiwać na nim wynagrodzenia szkód, jeżeli stan dóbr pogorszony został.

9° Wszelkie spory między posiadaczem a Władzą, funduszem edukacyjnym zarządzającą, wyniknąć mogące, rozstrzygane będą na drodze prostéj administracyjnéj. Posiadacz, nieprzestający na decyzyi rzeczonéj władzy, mocen jest udać się do drogi sądownictwa administracyjnego, co jednak nie zawiesza wykonania zapadłéj decyzyi.

Art. 2. Każdy posiadacz dóbr funduszowych może uwolnić się od obowiązków i ograniczeń względem funduszu edukacyjnego, i nabyć dobra na zupełną własność, przez spłacenie praw, temuż funduszowi służących, kapitałem, wypadającym z rozmnożenia kanonu wraz z superatą przez 25. Kapitał ten może być spłacony: albo jednorazowie, w całości, gotowizną lub listami zastawnemi, w nominalnéj ich wartości, albo zabezpieczony hypotecznie na piérwszych dwóch-trzecich częściach szacunku dóbr ziemskich. W tym ostatnim przypadku, od woli i wyboru dłużnika zależy spłacić kapitał ratami lub procentem amortyzacyjnym, bądź téż pozostawić go na dobrach, za opłatą tylko procentu prawnego, stosownie do przepisu niżéj w art. 24 zamieszczonego.

Art. 3. Pomieniony kapitał może zabezpieczonym być także na tych-samych dobrach, z których opłaca się kanon; lecz w tym razie posiadacz dopóty nie jest wolny od obowiązku oddzielnéj rękojmi za całość dóbr i regularną opłatę procentu, wyrównywającego kanonowi, podług zastrzeżeń w art. 1 punkcie 2, dopóki przez detaksacyą władzy skarbowéj nie wykaże się, iż kapitał fun duszu

edukacyjnego mieści się na dwóch-trzecich częściach tychże dóbr szacunku.

Art. 4. Posiadacz, chcący korzystać z dozwolonéj możności nabycia dóbr funduszowych na zupełną własność, obowiązany jest, wciągu sześciu miesięcy od daty ogłoszenia niniejszych Przepisów [t. j. od d. 24 Stycznia (5 Lutego) 1850 r.], albo zapłacić kapitał wypadający z rozmnożenia kanonu wraz z superatą przez 25, albo zabezpieczyć go hypotecznie, w sposób, w poprzedzających artykułach 2 i 3 opisany. Tym celem, przed upływem rzeczonego terminu sześciomiesięcznego, winien zeznać obligacyą, w osnowie, jaką Kommissya Rządowa Przychodów i Skarbu wskaże, i złożyć ją téjże Kommissyi w wypisie głównym.

Art. 5. Spłata praw funduszu edukacyjnego przyjętą nie będzie, jeżeli przytém nie zostaną ostatecznie załatwione wszelkie spory, pomiędzy posiadaczem a funduszem edukacyjnym lub Skarbem zachodzić mogące. Kommissya Rządowa Przychodów i Skarbu upoważnioną zostaje do załatwienia tych sporów drogą układu pojednawczego, który wszakże ulegać będzie zatwierdzeniu Rady Administracyjnéj Królestwa.

II. *Stosunki posiadaczy z ich wierzycielami.*

Art. 6. Wierzytelność i ciężary intabulowane przed dniem 28 Grudnia (9 Stycznia) 1812/13 r., jako datą ogłoszenia Dekretu z d. 9/21 Grudnia 1812 r., na tych dobrach funduszowych, które za Rządu Pruskiego miały urządzoną hypotekę jako prywatna własność allodialna, bez protestacyi ze strony Skarbu (Fiskusa), i bez zamieszczenia warunku o niemożności zaciągania długów, zachowują swoje prawo rzeczowe, i mogą być poszukiwane na teraźniejszych posiadaczach, o ile prawa tychże pochodzą od posiadaczy poprzednich, ale nie bezpośrednio od Rządu, w skutek utraty praw poprzednikowi służących, tudzież o ile też wierzytelności i ciężary dotąd spłacone lub umorzone nie zostały. Wszystkie inne obciążenia, przez posiadaczy zaciągnięte, prawa rzeczowego nie mają i nie mogą być wcale z dóbr poszukiwane, dopóki też dobra na zupełną własność osobistego wierzycieli dłużnika nie przejdą.

Art. 7. Każdy wierzyciel, otrzymujący, na zasadzie poprzedzającego art. 6, prawo rzeczowe, mocen jest, w ciągu sześciu miesięcy od daty ogłoszenia niniejszych Przepisów [t. t. od d. 24 Stycznia (5 Lutego) 1850 r.], złożyć Kommissyi Rządowéj Przychodów i Skarbu, w zastępstwie swego dłużnika, urzędową deklaracyą, że żąda spłacenia praw funduszu edukacyjnego kapitałem, wypadającym z rozmnożenia kanonu wraz z superatą przez 25. — W takim razie zabezpieczenie tego kapitału, z waraunkami, w art. 24 poniżéj wyszczególnionemi, przyjęte będzie na tych samych dobrach, z których kanon jest opłacony, bez obowiązku dowodzenia szacunku tychże dóbr, w art. 3 wymaganego.

Art. 8. Jeżeli ani posiadacz, ani wierzyciele, prawo rzeczowe otrzymujący, z dozwolonéj możności spłaty praw funduszu edukacyjnego nie korzystali, wówczas wierzyciel, prawa rzeczowego niemający, którego należność, jednak, albo ze strony posiadacza nie jest zaprzeczoną, albo téż prawomocnym wyrokiem będzie przyznaną, może, w ciągu następnych sześciu miesięcy, po upływie terminu, w art. 4 oznaczonego, uskutecznić spłatę, w sposób, dozwolony posiadaczowi w art. 2 i 3 niniejszych Przepisów, i pod warunkami tamże oznaczonemi.

Takież samo prawo spłacania służy wierzycielowi, prawo rzeczowe otrzymującemu, jeżeli, w ciągu piérwszych sześciu miesięcy od ogłoszenia ni-

niniejszych Przepisów, nie korzystał z ułatwienia, w poprzedzającym art. 7 sobie zapewnionego.

Art. 9. W przypadku spłaty praw funduszu edukacyjnego staraniem wierzyciela, własność dóbr zupełna przechodzi na imię posiadacza, wierzyciel zaś otrzymuje, co do kapitału przez siebie spłaconego lub na oddzielnych dobrach zabezpieczonego, piérwszeństwo przed wszystkimi innymi wierzycielami, i może zapłaty tegoż kapitału z procentem dochodzić drogą prawem przepisaną.

Dopóki jednak ofiarowana przez wierzyciela spłata lub zabezpieczenie nie będzie przez Rząd przyjęte, posiadaczowi służy prawo spłatę lub zabezpieczenie, w terminie dla wierzycieli oznaczonym, uskutecznić, chociażby zgłosił się po terminie, w art. 4 zakréślonym.

Art. 10. Spory pomiędzy wierzycielami a posiadaczem dóbr funduszowych, jako téż pomiędzy samemi wierzycielami zachodzić mogące, ulegać będą rozpoznaniu sądów zwyczajnych; lecz spory te, ani egzekucya ze strony wierzycieli przeciw posiadaczowi popiérana, w niczém nie mogą prawom funduszu edukacyjnego ubliżać, ani przeszkadzać lub zawieszać egzekucyi administracyjnéj, jakąby na rzecz tegoż funduszu przedsięwziąć okazała się potrzeba.

III. *Urządzenie hypoteki dóbr funduszowych.*

Art. 11. Wszystkie dobra, do funduszu edukacyjnego należące, w osobném, na dniu dzisiejszym Najwyżéj zatwierdzoném Zdaniu Rady Państwa, wyszczególnione (D. P., Tom XLI, str. 343 i 345), miéć będą urządzoną nową hypotekę. Czynność nowego urządzenia może się odbywać w księgach hypotecznych, dotychczas założonych; poprzednio jednak Wydziały hypoteczne, ile o to Skarb wniesie żądanie, uchylą dzieło dawniejszego urządzenia, gdzie to dotąd nie nastąpiło.

Art. 12. Urządzenie hypoteki, z mocy niniejszych Przepisów postanowione, dopełnione będzie przez właściwy Trybunał Cywilny piérwszéj instancyi, nie inaczéj, jak na żądanie Kommissyi Rządowéj Przychodów i Skarbu. W skutek takowego żądania, Trybunał rozporządzi wywołanie dóbr, wraz z przyległościami, przez Kommissyą Rządową Przychodów i Skarbu wyszczególnić się mającemi, i oznaczy trzechmiesięczny termin prekluzyjny. Ze swéj strony Kommissya Rządowa Przychodów i Skarbu żądać będzie urządzenia hypoteki, w miarę przyjmowania spłaty praw funduszu edukacyjnego. Te zaś dobra, na których kanon bez opłaty pozostanie, nie będą miéć urządzonéj hypoteki przed upływem terminów, w art. 4, 7 i 8 oznaczonych.

Art. 13. Każdy sądzący miéć prawo rzeczowe do dóbr, z mocy niniejszych Przepisów do urządzenia hypoteki wywołanych, któremu art. 6 tegoż Ukazu prawo takowe zapewnia, winien zgłosić się, w terminie przez Trybunał oznaczonym, przy zachowaniu form, prawem z d. $^{14}/_{26}$ Kwietnia 1818 r. wskazanych, pod prekluzyą témże prawem zagrożoną.

Art. 14. Do hypoteki wcale przyjęte nie będą:

a) Żadne reklamacye do własności dóbr funduszowych, na zasadzie hypoteki Pruskiéj czynione;

b) Żadne roszczenia z tytułów dawniejszych, bądź do własności, bądź do innego prawa rzeczowego, które Konstytucyą z r. 1775 i 1776 są prekludowane;

c) Żadne pretensye z powodu uznania dóbr za wakujące i nadania ich komu innemu; — nakoniec

d) Żadne pretensye, ze stosunków posiadacza do funduszu edukacyjnego wypływające.

Art. 15. Jeżeli przed terminem do regulacyi hypotecznéj oznaczonym, bądź sam posiadacz, bądź

jego wierzyciele, spłacili funduszowi edukacyjnemu kapitał, lub go hypotecznie zabezpieczyli w sposób art. 2 i 7 opisany, wówczas tytuł zupełnéj własności dóbr uregulowany będzie wprost na imię posiadacza, który obowiązany jest wylegitymować się z tytułów nabycia, właściwemi dowodami i poświadczeniem Kommissyi Rządowéj Przychodów i Skarbu, że spłata lub zabezpieczenie za dostateczne zostały przyjęte. Takowe poświadczenie Delegowany pomienionéj Kommissyi złoży do księgi wieczystéj, wraz z kopją Najwyżéj zatwierdzonego Zdania Rady Państwa, które nazwiska dóbr funduszowych wyszczególnia (D. P., T. XLI, str. 337). Kapitał funduszu edukacyjnego, jaki przy dobrach zostanie, wpisany będzie do wykazu hypotecznego z pierwszeństwem przed innemi wierzytelnościami.

Art. 16. Jeżeli ani posiadacz, ani wierzyciele, z dozwolonéj im możności spłacania funduszu edukacyjnego nie korzystali, wówczas Zwierzchność hypoteczna, na wniosek Delegowanego Kommissyi Rządowéj Przychodów i Skarbu, oraz na zasadzie Najwyżéj zatwierdzonego Zdania Rady Państwa, nazwiska dóbr funduszowych wyszczególniającego, bez żądania innych dowodów, tytuł własności dóbr na imię funduszu edukacyjnego ureguluje.

Art. 17. Wrazie uregulowania tytułu własności na imię funduszu edukacyjnego, zapisane będzie do Działu III wykazu hypotecznego prawo wieczystego użytkowania, lub wieczystéj dzierżawy, na imię tego posiadacza, który się wylegitymuje i otrzyma poświadczenie Kommissyi Rządowej Przychodów i Skarbu, przez Delegowanego z jéj strony złożyć się mające, że dostateczną wystawił rękojmią. Obok prawa wieczystego użytkowania lub wieczystéj dzierżawy, zapisane będą w tymże Dziale III wszelkie obowiązki i ograniczenia, wyżéj w art. 1 niniejszego Ukazu wymienione, a razem

wyrażona taka summa kanonu i superaty, jaka, podług świadectwa Kommissyi Rządowéj Przychodów i Skarbu, kassom do poboru jest wskazaną.

W takim razie wierzyciele, zachowujący prawo rzeczowe na zasadzie art. 6 obecnych Przepisów, będą subintabulowani na prawie użytkowania, lub wieczystéj dzierżawy, w następującém zaraz miejscu po kanonie, dla funduszu edukacyjnego zapisanym.

Oprócz tych wierzytelności, żadne inne subintabulacye, z jakiegobądź tytułu wyniknąć mogące, do hypoteki przyjęte nie będą.

Art. 18. Przepisy Ukazu Najwyższego, z d. $^{13}/_{24}$ Stycznia 1826 r. (D. P., T. XI, str. 61), o regulacyi hypoteki dóbr Rządowych, w art. 5, 6, 7 i 8 zawarte, zachowane będą i co do dóbr funduszowych, bez względu, czy tytuł własności na imię posiadacza, albo na imię funduszu edukacyjnego, ma być zapisany.

IV. *Prawidła zarządu dobrami i kapitałami funduszowemi.*

Art. 19. Po upływie roku od daty ogłoszenia niniejszych Przepisów, spłata praw funduszu edukacyjnego inaczéj nastąpić nie może, jak przez złożenie w gotowiźnie lub w listach zastawnych, w nominalnéj ich wartości, całkowitego na raz kapitału, wypadającego z rozmnożenia kanonu wraz z superatą przez 25.

Art. 20. W dobrach, które powrócą do wolnego rozporządzenia Rządu, w skutek, bądź utraty prawa użytkowania posiadaczowi służącego, bądź rozwiązania umowy, jako też w dobrach, na własność funduszu edukacyjnego nabytych, włościanie będą urządzeni i czynszowani podług zasad, wskazanych

Ukazem Najwyższym z d. 1/16 Października 1835 r. (T. I, str. 481 niniejszego dzieła); powinności rolników miejskich na czynsz zamienione zostaną; pozostać mające folwarki, oraz place i grunta po miastach, wypuszczone będą drogą licytacyi publicznéj, w dzierżawę wieczystą, stosownie do przepisów, wydanych dla dóbr Rządowych; lasy zaś pozostaną pod zarządem Władzy Skarbowéj, o ile do stałego zagospodarowania zdatne będą.

Art. 21. Jeżeli posiadacz, mający prawo wieczystego użytkowania lub wieczystéj dzierżawy w hypotece zabezpieczone, utraca toż prawo za niewykonanie obowiązków do niego przywiązanych, wówczas wykréślenie wpisu hypotecznego nastąpi na wniosek Delegowanego Kommissyi Rządowéj Przychodów i Skarbu, za złożeniem przez niego do księgi wieczystéj decyzyi téjże Kommissyi, utratę prawa wyrzekającéj.

Art. 22. Jeżeli na prawie wieczystego użytkowania, lub wieczystéj dzierżawy, subintabulowani będą wierzyciele (art. 6 i 17), a posiadacz nie wykonywa obowiązków, do jego prawa przywiązanych, wówczas dobra sprzedane zostaną w drodze administracyjnéj, podług form, jakie Rada Administracyjna wedle punktu 3 art. 24 przepisze, z tym warunkiem, że nabywca obowiązany będzie zapłacić funduszowi edukacyjnemu kapitał, wypadający z rozmnożenia kanonu wraz z superatą przez 25, lub też kapitał hypotecznie zabezpieczyć, podług przepisu art. 24 niniejszych Przepisów, w skutku czego nabędzie zupełną dóbr własność.

Reszta szacunku, po potrąceniu powyższego kapitału i uprzywilejowanych należności, ulegać będzie klassyfikacyi między wierzycielami, i wypłaconą zostanie komu z prawa wypadnie.

Art. 23. Wierzyciele, na prawie wieczystego użytkowania lub wieczystéj dzierżawy subintabulowani (art. 6 i 17), mocni będą wystawić dobra, drogą egzekucyi sądowéj, na przedaż, z zastrzeżeniem warunku, w artykule poprzedzającym 22 zamieszczonego.

Art. 24. Kapitały, pochodzące ze spłaty kanonu i superaty oraz wkupnego z dzierżaw wieczystych, umieszczone będą na dobrach ziemskich, jako własność funduszu edukacyjnego, za opłatą procentu prawnego, pod warunkami następującemi:

1° Pożyczka zabezpieczoną być powinna na piérwszych dwóch-trzecich częściach wartości dóbr, podług przepisów skarbowych ustanowionéj, i wpisaną do Działu IV wykazu hypotecznego w najpiérwszém miejscu, albo bezpośrednio zaraz po pożyczce Towarzystwa Kredytowego, z zastrzeżeniem klauzuli egzekucyi administracyjnéj.

2° Biorący pożyczkę właściciel dóbr, w których znajdują się lasy, poddać się winien obowiązkowi urządzenia tychże lasów i użytkowania z nich nie inaczéj, jak podług planu gospodarczego, przez Kommissyą Rządową Przychodów i Skarbu zatwierdzonego, a nadto zobowiązać się mieć wszystkie budowle zabezpieczone od ognia w Dyrekcyi Ubezpieczeń Królestwa Polskiego, chociażby to ogólnemi przepisami nie było wskazane.

3° Kapitał wypożyczony nie może być ze strony Rządu wypowiedziany, wyjąwszy:

a) Jeżeli dłużnik trzech półrocznych po sobie idących rat procentu nie opłacił, i

b) Jeżeli przez niszczenie dóbr, lub przestąpienie planu gospodarstwa leśnego, zapewnione przez siebie bezpieczeństwo zmniejsza.

W tych wypadkach, Władza Skarbowa mocną będzie wystawić dobra na sprzedaż podług przepisów, jakie Rada Admi-

nistracyjna Królestwa wskaże, z zastosowaniem prawideł obowiązujących Władze Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego.

4° Dłużnikowi wolno spłacić kapitał w każdym czasie, za półroczném naprzód wypowiedzeniem, bądź w całości od razu, bądź procentem amortyzacyjnym, nad stopę procentu prawnego opłacić się mającym, bądź częściami w summach okrągłych, przynajmniéj dwa zera na końcu mających.

5° Wszelkie upłaty, bądź na procent, bądź na kapitał wnoszone być powinny monetą srebrną, podług stopy Ukazem Najwyższym z d. $^{3}/_{15}$ Września 1841 r., oznaczonéj.

V. *Urządzenia przemijające.*

Art. 25. Wszelkie długi, przez posiadaczy dóbr funduszowych zaciągnięte, jakie do dnia $^{10}/_{22}$ Lipca 1825 r., w którejkolwiek hypotece były intabulowane, i obecnie przy nowém urządzeniu będą do hypoteki wpisane, mogą być listami zastawnemi w nominalnéj ich wartości spłacone, bez względu na zastrzeżenia, niniejszemu rozporządzeniu przeciwne.

Art. 26. Posiadacze nie mający na swoje imię ani kontraktu wieczystéj dzierżawy, ani przywileju Namiestnika lub Rady Administracyjnéj Królestwa, na wieczyste posiadanie, tudzież ci, którzy nie wystawili rękojmi, w artykule 1 punkcie 2° zastrzeżonéj, obowiązani są warunkom takowym zadosyć uczynić, w ciągu sześciu miesięcy od dnia ogłoszenia niniejszych Przepisów, pod utratą prawa do dóbr, jeżeli ich na zupełną własność, w sposób wyżéj art. 2 określony, nie nabędą.

53. Prawo, które ma być wciągnięte do ksiąg hypotecznych, służyć powinno wierzycielowi przeciw uznanemu właścicielowi. — Art. 5 Ustawy Hyp. z r. 1818.

54. Nie wpisany do ksiąg hypotecznych właściciel, nie może wzruszać praw zahypotekowanych przeciw uznanemu właścicielowi; piérwszemu służy tylko prawo poszukiwania strat na osobie drugiego. — Art. 31, 32, 46 Ustawy Hyp. z r. 1818.

55. Przepisy poprzedzających dwóch artykułów stosują się oraz do zlewku, i obciążeń praw hypotekowanych.

56. Ktoby nabył prawa hypotekowanego przez zlewek, ktoby nabył jakie zabezpieczenie na témże prawie,

W dalszym ciągu objaśnień co i w jaki sposób może być przedmiotem hypoteki, nadmienić tu należy, iż:

g) Ruchomości, które z przeznaczenia swego za nieruchomości są uważane (art. 524 K. N.), nie mogą być przedmiotem hypoteki, chociażby w akcie wnoszonym do Księgi Wieczystéj, bezpieczeństwo wierzyciela rozciągnięte zostało i do wspomnionych nieruchomości, za takie z przeznaczenia uważanych.

K. R. S. d. 22 Grudnia 1843 (3 Stycznia 1844) r. Nr. 13874.

h) Wszelkie fundusze na dobrach ziemskich lub na realnościach miejskich zapisane dla Instytutów Duchownych w Królestwie Polskiém zniesionych w r. 1819, powinny być zabezpieczone na rzecz *Ogólnego Funduszu Religijnego.*

Pos. Ks. Nam. z d. 16 Sierpnia 1822 r. (D. P. T. VII, str. 404).

i) Tytuły i prawa rzeczowe na imię Rządu lub Instytutów Pruskich w Księgach hypotecznych objawione, mają być na rzecz Rządu Królestwa Polskiego przepisane.

Pos. Ra. Ad. z d. 28 Września 1830 r. (D. P., T. XIII, str. 182).

bez wpisania tytułów do księgi hypotecznéj, sam sobie przypisze straty, jakieby wyniknąć mogły przez powtórne zarządzenie témże prawem, i wpisanie tytułów późniejszego nabywcy biorącego przed nim pierwszeństwo, albo przez umorzenie, i wykréślenie prawa z ksiąg hypotecznych (art. 11, 12).

57. Uwiadomienie właścicieli dóbr o zlewku, lub obciążeniu praw hypotekowanych, nie jest potrzebném. Dłużny właściciel, chcący zaspokoić obowiązek hypotekowany z zupełném dla siebie zabezpieczeniem, przejrzéć powinien księgę hypoteczną, z któréj oświeconym będzie o wszelkich zmianach. Co się jednak dotycze procentu biegnącego i zaległego od kapitałów hypotekowanych, te opłacać będzie właściciel pierwiastkowemu wierzycielowi, dopóki mu wręczoném nie będzie uwiadomienie o zaszłéj zmianie. — K.N.1689 n., 2214.— Art. 8 Ustawy Hyp. z r. 1818.

58. Wierzyciel mający późniejszy wpis, któremuby wierzyciel piérwéj zapisany ustąpił piérwszeństwa, postarać się powinien o wciągnienie takowego aktu do ksiąg hypotecznych, inaczéj ustąpienie byłoby tylko ważném przeciw ustępującemu i jego sukcessorom, ale nie przeciw trzecim nabywcom summy piérwéj zapisanéj, niemającym wiadomości o ustąpieniu pierwszeństwa (art. 11 i 12).

59. Przez wciągnienie należności do ksiąg hypotecznych, nie traci jeszcze dłużnik prawa czynienia zarzutu służącego mu z innéj strony przeciw jéj prawnéj mocy. — K. N. 1338.

60. Zarzut ten nie służy jednak przeciw trzeciemu nabywcy téj należności, którego dłużnik o służącym mu zarzucie przed nabyciem nie uwiadomił.

61. Chcąc sobie dłużnik zastrzedz wolność czynienia w każdym czasie zarzutu przeciw każdemu nabywcy,

obowiązanym jest podać ostrzeżenie do ksiąg hypotecznych. — K. N. 1304.

62. Gdy poda ostrzeżenie w przeciągu sześciu niedzie od dnia wciągnienia należności do wykazu hypotecznego, zarzut czynionym być może, nawet i przeciw każdemu, który przed upłynieniem sześciu niedziel wchodził w czynność z wierzycielem: późniéj czynione ostrzeżenie, skutkować tylko może przeciw nabywcom późniejszym od ostrzeżenia. — K. N. 1304.

63. Chcący nabywać prawa hypotekowanego, lub na niém opiérać jakie bezpieczeństwo, powinien przetrzymać czas sześcioniedzielny wyżéj opisany, i w tenczas dopiéro z zupełną pewnością wchodzić może w czynność z wierzycielem, gdy nie wyczyta z ksiąg hypotecznych żadnego ostrzeżenia.

64. Dłużnik, któremuby w kancellaryi wyliczoną została summa, nie może czynić zarzutu względem nie odebranéj waluty. Gdyby zaś wierzyciel pierwéj żądał zeznania i wciągnienia do ksiąg hypotecznych obligu, nim wyliczy piéniądze, podane przez dłużnika w ciągu sześciu niedziel ostrzeżenie, będzie miało ten skutek, iż wierzyciel udowodnić musi wypłatę. A zatém wierzyciel takowy, na którego imię wygotowany został oblig bez wyliczenia piéniędzy, powinien od dłużnika, prócz obligu, uzyskać kwit z wyliczonéj summy.

65. Dłużnik nie jest mocen trzeciéj osobie nabywającéj prawa hypotekowanego, zarzucić, iż dług został umorzonym przez potrącenie, skoro nie podał ostrzeżenia do ksiąg hypotecznych, chyba gdyby nabywca wiedział o umorzeniu długu przed nabyciem. — K. N. 1234, 1289 n.

Toż samo rozumié się o nabywaniu summy pochodzącéj z szacunku dóbr, którą dłużnik chce zatrzymywać z powodu niewykonanych warunków kontraktu z strony

przedającego. — K. N. 1168—1184, 1234, 1289, 1290, 1293, 1298, 1299.

66. Zapewnienie, że wartość dóbr nieruchomych wystarczy na zaspokojenie obowiązku hypotekowanego, nie jest przedmiotem uznania zwierzchności hypotecznéj. — Art. 39 Ustawy Hyp. z r. 1818. — Art. 50 i 93 Instr. z r. 1819 (T. II, str. 36 i 48 niniejszego dzieła), oraz Art. 20 Instr. z d. 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054.

67. Właścicielowi zarządzającemu swym majątkiem nieruchomym, służy wprawdzie wolność zarządzenia przychodami dóbr nadal i pobiérania ich z góry, przecież takowe zarządzenia w niczém nadwerężać nie mogą środków satysfakcyi w drodze egzekucyi sądowéj dla wierzycieli hypotekowanych, tak co do kapitału jako téż co do prowizyi (1). — Art. 49 Pos. Ks. Nam. z d. 2 Września 1823 r. (D. P., T. VIII, str. 188). — Art. 210 Pr. o Tow. Kr. Ziem. z d. 1/13 Czerwca 1825 r. (D. P., T. IX, str. 185).

68. Kto zaciągnął dług na dobra nieruchome, odpowiedzialnym jest nie tylko z tych dóbr, ale i osobiście.— K. N. 2092, 2209. — Art. 2 Ustawy Hyp. z r. 1825.

Kto nabywając dobra przejął z niemi dług hypoteko-

(1) Rejenci przy kontraktach przed nimi zawiéranych o wieczystą lub nawet czasową dzierżawę gruntów Towarzystwu Kredytowemu Ziemskiemu zastawionych, obowiązani są ostrzegać strony, iż, podług artykułu 32 i 210 prawa o Tow. Kr. Ziem. w związku z art. 67 Usta. Hyp. z r. 1818, Towarzystwu Kredytowemu służy egzekucya wyjątkowa administracyjna nie tylko o zapłatę czynszu z kontraktu dzierżawnego, ale, gdyby ten nie wystarczał, o solidarną opłatę całej należności Towarzystwu przypadającéj, a to przeciw każdemu dzierżawcy, ze skutkami z przepisu art. 85, 86 i 87 prawa o Tow. Kr. Ziem. wypływającemi: o ostrzeżeniu tém Rejent obowiązany jest uczynić wzmiankę w przyjmowanym przez siebie akcie.

K. R. S. d. 25 Sierpnia (6 Września) 1856 r. 14413.

wany, odpowiedzialnym jest za takowy dług z tych tylko dóbr nieruchomych.

69. Kontrakt, mocą którego dłużny właściciel przedaje dobra za szacunek niewystarczający na zaspokojenie długów hypotekowanych, jest tylko ważnym w stosunkach między przedającym i kupującym, nienaruszając w niczém praw wierzycieli do nieruchomości sprzedanych.

Nabywca nie jest mocen znaglać wierzycieli, aby ci, albo w oznaczonym czasie żądali publicznéj przedaży dla uzyskania wyższéj ceny, ręcząc przytém za podniesienie jéj o dziesiętą część wyżéj, albo dobra za szacunek przez niego umówiony w jego ręku zostawili: ale raczéj wierzycielom zostawia się, kiedy i jakich środków chcą użyć przeciw nabywcy dóbr nieruchomych obciążonych hypotekami (1). — K. N. 805, 806, 2181 do 2192. — K. P. S. 904. — K. H. 564. — K. C. P. 434—437, 447, 504, 511. — Art. 16 i 26 Pos. Ra. Adm. z r. 1842 (T. I. str. 625 niniejszego dzieła). — Art. 91, 92 Pr. o Tow. Kr. Ziems. z d. 1/13 Czerwca 1825 r. (D. P., T. IX, str. 185).— Art. 15 takiegoż Pr. z d. 9/21 Kwietnia 1838 r. (D. P., T. XXI, str. 409). — Art. 11, 12, 13 takiegoż Pr. z d. 8/20 Kwietnia 1853 r. (D. P., T. XLVI, str. 105).

70. Wierzyciel, którego kapitał przynoszący procenta wpisanym został do ksiąg hypotecznych, ma prawo być umieszczonym co do procentów za dwa lata tylko i za rok biegnący w tymże samym stopniu hypoteki, w jakim jest jego kapitał, a to nie nie szkodzi wpisom szczególnym, jakie może czynić względem procentów nie ocalonych pierwszym wpisem, które miéć będą pewność

(1) Porównać przypisek zamieszczony przy art. 826 K. N. (T. I. str. 636 niniejszego dzieła).

hypoteczną od daty rzeczonych wpisów. — K. N. 1153 n., 1905 n., 2151, — K. P. S. 749 n.

71. Ilekroć idzie o rękojmię sądową albo prawną, przyjętą będzie tylko rękojmia zapisana na dobrach nieruchomych, lub kapitałach hypotekowanych, i do ksiąg hypotecznych wniesiona. — K. N. 2040.

ODDZIAŁ I.

O hypotekach prawnych (1).

* **72.** Hypoteka prawna służy mężatkom na majatku nieruchomym (art. 52 Nr. 1, 2) ich mężów, małoletnim i bezwłasnowolnym na majątku ich opiekunów; służy także Rządowi czyli własności publicznéj, gminom, i instytutom publicznym na majątku nieruchomym poborców i rządców odpowiedzialnych.

Hypoteki prawne powinny być, bez zezwolenia nawet dłużnika, do ksiąg hypotecznych przyjęte.

* **73.** Skutek hypoteki prawnéj zależy od wpisania wierzytelności do ksiąg hypotecznych. Gdyby majątek teraźniejszy nie był wystarczającym na jéj zabezpieczenie, może wierzyciel ją zapisać na majątku późniéj uzyskanym.

* **74.** Przepisy Kodexu Cywilnego względem stosunków majątkowych między małżonkami, będą nadal obowiązywały z następującém ograniczeniem. — K. N. 767. K. C. P. 231 n.

(1) Cały Oddział I, to jest art. 72 do 110, uchylony został artykułem 14 Ustawy Hyp. z r. 1825 (D. P., T. IX, str. 367), i artykułem 1 Prawa przechodniego z d. $^{1}/_{13}$ Czerwca t. r. (T. I., str. 274 niniejszego dzieła).

* **75.** Jeżeli przez umowy małżeńskie nie jest postanowiono, iż małżonkowie zostawać będą w wspólności majątku, stosunki ich majątkowe uważanemi będą podług przepisów Działu III, Tytułu V, Księgi III, Kodexu *O rządzie posagowym* (K. N. 1540—1581), w czémby te przez obecne prawo zmienionemi nie były, lub w czémby dotąd trwające i teraz postanowione przepisy, przez umowy małżeńskie nie doznały zmian.

* **76.** Majątek żony, bądź ruchomy, bądź nieruchomy, posiadany w czasie zawarcia małżeństwa, uważanym jest jako posag, wyjąwszy to wszystko, coby przez umowy oddaném zostało do rozporządzenia wyłącznego żony.

* **77.** Wszystko, co w czasie małżeństwa przybywa żonie przez spadek, darowiznę, lub losem, policzoném będzie do dóbr posagowych, chyba gdyby czyniący ostateczne woli rozporządzenie, lub darowiznę między żyjącemi, względem majątku przez niego udzielonego inaczéj postanowił.

* **78.** Przez testament może żona w całości lub w części zapisać majątek posagowy mężowi, a nawet obcemu, o ile zapis takowy nie jest ograniczony prawem. K. N. 844, 845, 913 n. 1094, 1095, 1098.

Może oraz majątkiem swoim posagowym rozporządzać żona, przez tranzakcye między żającemi bez ograniczenia, skoro aktowi assystują mąż i ojciec, albo, gdyby ojciec nie żył, lub nie mógł być przytomnym, jeden z najbliższych krewnych, to jest dziad, stryj, wuj, brat, rodzeni żony.

Gdyby zaś żona zawiérała tranzakcyą z mężem, wtenczas sporządzoną być ma w assystencyi ojca, albo, gdyby ojciec nie żył lub nie mógł być przytomnym, w assystencyi dwóch krewnych wyżéj wyrażonych. W bra-

ku dopiéro wspomnionych krewnych żony, tranzakcya poddaną jest ograniczeniom, w następujących artykułach wyrażonym.

* **79**. Żona może za upoważnieniem od męża, albo, gdyby ten niezezwalał, za pozwoleniem sądu, uczynić udział z dóbr nieruchomych posagowych dziecku lub dzieciom, któreby miała z poprzedzającego małżeństwa; lecz jeżeli ma tylko upoważnienie od Sądu, zachować powinna użytkowanie mężowi, bez uszczerbku jednak alimentów, należących się dziecku lub dzieciom.

* **80**. Żona może także, za upoważnieniem od męża, uczynić udział dóbr nieruchomych posagowych wspólnym dziecku lub dzieciom.

* **81**. Dobra nieruchome posagowe mogą być jeszcze, za pozwoleniem sądu i za poprzedniém urzędowém oszacowaniem, sprzedane:

a) Dla wydobycia z aresztu męża lub żony;

b) Dla zapłacenia długów żony, gdy te mają datę poprzedzającą kontrakt małżeński, albo dla zapłacenia długów tych osób, z których majątku był ustanowiony posag, gdy te długi mają datę poprzedzającą ustanowienie posagu;

c) Dla zapłacenia długów, które są przywiązane do sukcessyi na żonę spadłéj;

d) Dla zrobienia wielkich popraw koniecznie potrzebnych, aby ocalić dobra nieruchome posagowe;

e) Gdy nieruchomość znajduje się w niepodzielności z trzeciemi, a nie może być w naturze podzieloną.

We wszystkich tych przypadkach przewyżka wartości z przedaży nad uznane potrzeby, zostanie posagowa i jako taka obróconą będzie na korzyść żony.

* **82**. Nieruchomość posagowa zamieniona być może przez obojga małżonków za inną nieruchomość téjże saméj wartości, przynajmniéj co do cztérech z pięciu części, gdy użyteczność téj zamiany dowiedzioną będzie, i sąd do takowéj zamiany małżonków, po oszacowaniu przez biegłych, których wyznaczy, urzędownię upoważni.

W tym przypadku nieruchomość, przyjęta w zamianę, będzie posagową.

Równie pozostałość wartości, gdy jaka będzie, uważaną jest jako posagowa i obróconą być powinna na korzyść żony.

* **83**. Dobra nieruchome posagowe żony nie mogą być obciążane, ani przez męża ani przez żonę, ani przez oboje razem, wyjąwszy następujące przypadki:

a) Żona, za pozwoleniem męża, może zaciągnąć dług, aby uczynić udział majątku dziecku lub dzieciom wspólnym, lub tym któreby miała z poprzedzającego małżeństwa;

b) Żona za pozwoleniem sądu, może zaciągnąć dług na opędzenie potrzeb wymienionych w art. 81 pod literami *a*, *b*, *c*, *d*.

* **84**. Kapitały, które są zapisane na imię żony lub jéj spadkodawcy, albo czyniącego dla niéj darowiznę, nie mogą być ściągane, przelewane, lub alienowane w inny sposób, ani obciążane przez męża, żonę, lub oboje razem, wyjąwszy przypadki w artykule poprzedzającym pod literami *a*, *b* wymienione. Prócz tych przypadków żona, za pozwoleniem sądu i poprzedniém temuż sądowi wykazaniem innego bezpiecznego umieszczenia, bądź u kogo trzeciego, bądź u męża samego, może wspólnie z mężem ściągać kapitały:

1° Gdy jest niebezpieczeństwo straty;

2° Gdy dłużnik wypowiada kapitał;

3° Gdy mąż na majątku swoim równe bezpieczeństwo pokazuje.

* **85**. Dobra nieruchome, któreby mąż kupił, lub kapitały, któreby ulokował z majątku posagowego żony, nie staną się jéj własnością, jeżeli nie były na jéj imię zapisanemi, ale żona staje się wierzycielką męża.

* **86**. Mąż nie może czynić w Sądzie bez wpływu żony, ilekroć rzecz idzie o własność majątku posagowego.

* **87**. Jeżeli w umowach małżeńskich postanowioném jest, że będzie między małżonkami wspólność majątku, a małżonkowie nie umówili między sobą szczególnych warunków wspólności, prawa dotąd trwające (K. N. 1497—1539) będą służyły za zasadę z następującemi odmianami.

* **88**. Dobra nieruchome, kapitały hypotekowane obydwóch małżonków, które się im należały w czasie zawarcia małżeństwa, albo późniéj przybyły przez spadek lub darowiznę, nie wchodzą do wspólności majątku; należące do żony, uważane są jako dobra posagowe podlegające przepisom wyżéj wymienionym o majątku posagowym.

* **89**. Zapisy dożywocia czynione być tylko mogą podług przepisów Kodexu Cywilnego; wszelkie zapisy dożywocia przed zaprowadzeniem Kodexu Cywilnego uczynione, są ważnemi, o ile się nie sprzeciwiają prawom podczas ich zawarcia obowiązującym.

* **90**. Stosownie do artykułów 5 i następujących, wszelkie czynności małżonków zdziałane przed zawarciem małżeństwa, lub w czasie zawartego małżeństwa, o ile ich wpływ rozciąga się do dóbr nieruchomych lub praw hypotekowanych, powinny być wniesionemi do ksiąg hypotecznych.

* **91**. W czasie małżeństwa, żona, choć w assystencyi męża czyniąca, nie może się obowiązywać względem majątku posagowego, jak tylko urzędownie.

* **92**. Przy zawarciu związków małżeńskich, czuwanie nad zabezpieczeniem majątku przyszłéj żony, zostawia się jéj ojcu.

Gdy ojciec nie jest przy życiu, a przyszła żona doszła już lat, sama o sobie radzić powinna; gdy jest nieletnią, opieka nie jest mocną oddawać posagu w gotowiźnie do rąk męża bez hypotecznego zabezpieczenia, chyba gdyby przyszły los i powołanie małżonków zależało od użycia majątku żony, a mąż nie był w stanie postarać się o zabezpieczenie, i rada familijna, za potwierdzeniem sądu, upoważniła opiekuna do wydania majątku bez hypoteki.

* **93**. Przepisy Kodexu względem opieki (K. N. 389 do 475) zachowują się w swéj mocy z następującemi odmianami.

* **94**. Opiekun, który nie jest z mocy prawa do opieki powołanym, powinien mieć rady familijnéj nominacyą.

Nominacya rady familijnéj wyrazić powinna rozciągłość władzy mianowanego przez siebie opiekuna, która zależéć będzie od wysokości kaucyi, przez niego hypotecznie zabezpieczonéj.

* **95**. Jeżeli kaucya odpowiada tylko ilości przychodu rocznego małoletniego, wtedy, bez upoważnienia szczególnego rady familijnéj, opiekun nie jest mocen prócz intraty innych pobiérać wpływów, a płacący takowe opiekunowi, staje się w tym razie odpowiedzialnym.

* **96**. Opiekun przecież powinien się starać o sposobność użytecznego umieszczenia takowych wpływów i propozycye swe przedstawić pod roztrząśnienie rady familijnéj. Gdy rzecz idzie o podniesienie kapitału hypotekowanego i przeniesienie go na inne miejsce, powinny

być zachowane formalności, jakie są przepisane na przypadek gdy imieniem nieletniego ma być zawiérana komplanacya.

* **97**. Jeżeli kaucya odpowiada ilości całego ruchomego majątku i kapitałów hypotekowanych, wtedy opiekun bez upoważnienia rady familijnéj mocen jest pobiérać wszelkie wpływy, kapitały ściągać, takowe podług upodobania umieszczać na procent.

* **98**. Rozpoznanie dostateczności kaucyi należéć będzie do rad familijnych, których decyzye, uznające dostateczność kaucyi, ulegać będą zatwierdzeniu sądu.

* **99**. W każdym razie gdy opiekun, bądź mianowany, bądź powołany przez prawo do opieki, widzi potrzebę użycia kapitału, przekładając niedostatek rocznego dochodu na potrzeby nieletniego, powinien uzyskać upoważnienie rady familijnéj zatwierdzone przez sąd.

* **100**. Gdyby opiekun nie był w stanie stawić kaucyi hypotecznie zabezpieczonéj, lub nie życzył sobie obciążać swego majątku, w takim razie upoważni go rada familijna tylko do pobiérania ratami summ przeznaczonych na same bieżące potrzeby nieletniego.

* **101**. Opiekun, przez prawo do opieki powołany, uwolnionym jest od kaucyi. Opiekun mianowany od ojca, może być przez tegoż od kaucyi uwolnionym. Gdyby jednak piérwszy lub drugi opiekun, źle zarządzając małoletniego majątkiem, wystawiał tenże na niebezpieczeństwo, powinien być przez przydanego opiekuna doniesionym radzie familijnéj, która ograniczy władzę opiekuna, gdyby kaucyi odpowiadającéj złożyć nie chciał, a nawet odebrać mu może sprawowanie opieki.

* **102**. Spraw, które się toczą o kapitały hypotekowane, opiekun mianowany wprowadzać nie może, ani zezwalać na ściągające się do tychże żądanie, bez upoważnienia rady familijnéj.

* **103**. Opiekun mianowany obowiązanym jest co rok składać radzie familijnéj rachunek z administracyi swojéj.

* **104**. Przepisy powyższe stosują się oraz do przypadku, gdy opieka sprawowana jest nad osobą pozbawioną własnéj woli.

* **105**. Wyroki sądowe, uznające pozbawienie woli lub mianujące doradcę sądowego, powinny być wciągnione do ksiąg hypotecznych właściwych, jeżeli osoba, któréj przydany jest doradca, posiada majątek nieruchomy, lub kapitały hypotekowane (art. 11 i 12).

* **106**. Ponieważ władza męża rozporządzania majątkiem żony, i władza opiekuna rozporządzania majątkiem nieletniego lub bezsamowolnego, przez niniejsze prawo ograniczoną została; hypoteka zatém prawna na majątku nieruchomym mężów i opiekunów, stosować się tylko do tych przypadków będzie, gdzieby mąż i opiekun, pomimo ograniczonéj władzy, stali się odpowiedzialnemi, albo gdzieby im majątek bez zabezpieczenia poruczonym został. W tych przypadkach mogą żądać jéj wpisania krewni, bądź męża, bądź żony, i krewni małoletniego, a w braku krewnych, przyjaciele ich, same nawet żony, małoletni, i obrońca sprawy publicznéj.

* **107**. Gdyby wpis rozciągniętym był nad ilość potrzebną do zabezpieczenia hypoteki prawnéj, mąż i opiekun żądać mogą zmniejszenia.

* **108**. Prócz kaucyi, którą poborcy i rządcy odpowiedzialni składają na zabezpieczenie skarbu, gmin i instytutów publicznych, jest jeszcze cały ich majątek obciążony hypoteką prawną; lecz ta zyskuje dopiéro swój skutek na dobrach i kapitałach hypotekowanych, przez uczynienie wpisu do ksiąg hypotecznych (art. 11 i 12). Nie wpisane. nie mogą w niczém naruszać praw trzecie-

go, dobrą wiarą nabytych i do ksiąg hypotecznych wniesionych.

* **109**. O każdéj wpisanéj do ksiąg hypotecznych hypotece prawnéj, powinien być dłużnik uwiadomionym przez urzędowe wręczenie.

* **110**. Hypoteki prawne, gdyby nie były wpisanemi do ksiąg hypotecznych, lub gdyby dobra i kapitały na ich zaspokojenie nie starczyły, mają piérwszeństwo po zaspokojeniu długów hypotekowanych i przywilejów, przed wszystkiemi długami osobistemi, których data jest późniejsza. Ma piérwszeństwo przed długami niehypotekowanemi:

a) Hypoteka prawna małoletnich i bezwłasnowolnych na majątku opiekuna, od dnia, w którym opieka przyjęta.

b) Hypoteka mężatek, z powodu ich posagów i umów małżeńskich, na majątku ich mężów, od dnia zawarcia małżeństwa.

Co do summ posagowych, które otrzymała żona ze spadku lub darowizn w czasie małżeństwa, tylko od dnia otwarcia spadku, albo od dnia, w którym darowizna skutek wzięła.

c) Hypoteki własności publicznéj, gmin i instytutów publicznych, na majątku poborców i rządców odpowiedzialnych, od dnia rozpoczęcia urzędu lub administracyi.

ODDZIAŁ II.

O hypotekach sądowych.

111. Hypoteka sądowa, wypływa z wyroku prawomocnego. — K. N. 2123. — K. P. S. 156 n., 443 n. — Ar. 33 do 37, 40, 41, 43, 57 Usta. o Warsz. Depar. Rz. Senatu z d. 26 Marca 1842 r. — Ar. 1—6 postanowienia z d. 26 Marca 1842 r. o sposobie zanoszenia skarg na wyroki. (D. P. T. XXIX, str. 299 i 399). (1).

Skutek hypoteki sądowéj zależy od wpisania wyroku do ksiąg hypotecznych. Gdyby majątek teraźniejszy nie był wystarczającym na zaspokojenie długu, mocen jest wierzyciel wpisać hypotekę sądową na majątku późniéj uzyskanym.

Wyroki sądu polubownego wtenczas dopiéro wpisane być mogą do księgi hypotecznéj, gdy na nich położony jest od zwyczajnego sądu nakaz wykonania. — K. P. S. 1003 n.

Wyroki sądów zagranicznych wtenczas dopiéro wpisane być mogą do księgi hypotecznéj, gdy właściwy sąd uznał je za obowiązujące do wykonania, wyjąwszy wyroki zagraniczne tych krajów, względem których prawa polityczne, lub traktaty inaczéjby postanowiły. — Art. 6 Zdania Rady Państwa z d. 12 Stycznia 1838 r. — Ar. 1 i 2 Zdania Rady Państwa z d. 11 Lipca 1852 r. (T. I, str. 39 i 49 niniejszego dzieła). — K. N. 2123. — K. C. P. 11, 12, 13, 14.

ODDZIAŁ III.

O hypotekach umownych.

112. Niemający zdolności rozporządzenia swym majątkiem, nie może zaciągać obowiązku hypotecznego. — K. N. 904, 958, 963, 1108, 1123, 1124, 1125, 1421, 1489, 1507 1508, 1554, 1572, 1594, 1988, 2059, 2124. — K. H. 6, 7, 443—447. K. C. P. 55, 184, 221, 434, 435, 499, 518.

113. Zyskujący hypotekę od właściciela dóbr nieruchomych lub praw hypotekowanych, którego prawo jest

(1) Ugody w Sądach Pokoju zapadłe, nie mogą skutkować hypoteki. Przypisek do art. 54 K. P. S.

zawieszone przez pewny warunek, albo ulegające rozwiązaniu w pewnych przypadkach, zyskuje ją z takiemi samemi ograniczeniami, skoro te ograniczenia są wiadomemi z wykazu hypotecznego. — K. N. 865, 913, 914, 915, 920, 929, 952—954, 958, 960, 963, 1081, 1095, 1100, 1124, 1183, 1234, 1304 n., 1654 n., 2125.—Ar. 10, 34, 37, 128, 129, 137. Usta. Hyp. z r. 1818.

114. Dobra małoletnich, bezwłasnowolnych, dobra nieprzytomnych, póki posiadanie ich powierzone jest tylko tymczasowo, nie ulegają ciężarom hypotecznym, tylko dla przyczyn, i w formach ustanowionych przez prawo, albo na mocy wyroków. — K. N. 2186. — K. H. 2, 4, 7, 442, 443, 444. — K. C. P. 46, 55, 186, 345, 346, 434, 435, 497, 511, 518.

115. Taka tylko umowna hypoteka jest ważną, która zawarta w kancellaryi dobrom właściwéj, albo, będąc zawartą w innéj kancellaryi, lub za granicą, bądź w tytule urzędowym ustanawiającym wierzytelność, bądź w urzędowym akcie późniejszym, wyraża w szczególności naturę i położenie każdéj z nieruchomości rzeczywiście należących do dłużnika, na których on hypotekę wierzytelności przyjmuje. Każde z dóbr jego teraźniejszych może być imiennie poddane hypotece. Na dobra, których własność jest dopiéro spodziewana, nie można zaciągać obowiązku hypotecznego. — K. N. 1130, 1317, 2127, 2128, 2129. — K. P. S. 546, 834. — Ar. 1, 2, 3, 4, Usta. Hypo. z r. 1818.

116. W przypadku gdyby nieruchomość obciążona hypoteką spaliła się, albo zaginęła, albo tak dalece podupadła, iżby się stała niewydostarczającą na zabezpieczenie wierzytelności, wierzyciel ma prawo upominać się o dodatkowe zabezpieczenie albo o zapłatę, gdyby dłużnik odmówił dodatkowego zabezpieczenia. — K. N. 1184, 2131, Ar. 115 Usta. Hypo. z r. 1818.

117. Hypoteka umowna tyle tylko jest ważna, ile summa, dla któréj na hypotekę zezwolono, jest oznaczona. Ar. 20 Usta. Hyp. z r. 1818.

118. Nabyta hypoteka rozciąga się do wszelkich polepszeń, jakie nastąpiły w nieruchomości hypoteką objętéj. K. N. 517 n., 551 n., 1018, 2133. — Ar. 38 Usta. Hypo. z r. 1818.— Ar. 102 n., Instr. z r. 1819. (T. II, str. 52, niniejszego dzieła). — Ar. 43 Instr. z d. 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054.

DZIAŁ VI.

O wykréśleniu wpisów (1).

119. Przez zaspokojenie wierzytelności hypotecznie zabezpieczonéj, umarza się prawo rzeczowe wierzyciela. K. N. 1234, 1257, 1258, 2180.

120. Gdyby jednak dłużnik nie postarał się o wykréślenie wierzytelności z ksiąg hypotecznych, a trzecia osoba, podług formy prawnéj i w dobréj wierze, weszła w czynności z wierzycielem, dłużnik nie może się zasłaniać zaspokojeniem długu przeciw tej osobie, chyba gdyby do ksiąg było wniesione ostrzeżenie o zaspokojeniu długu. Wierzyciel może zezwolić na wykréślenie wpisu, choćby nie był zaspokojonym. — Ar. 21, 65, 119 Usta. Hypo z r. 1818.

121. Wierzyciel, który wykréślonym został z hypoteki, nie może z tego samego tytułu wrócić się do niéj, jak tylko za wyrokiem sądu lub zezwoleniem dłużnika; nim zaś pierwsze lub drugie nastąpi, mocen jest podać

---

(1) Co do wykréślenia *kaucyj wystawianych za urzędnikami sądowemi*, porównać rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z d. 26 Lipca 1812 r. Nr. 11705, oraz Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z d. 15 Lipca 1826 r. Nr. 7917, zamieszczone niżej.

ostrzeżenie do ksiąg hypotecznych dla zabezpieczenia sobie przyzwoitego miejsca. Gdy jednak, po wykréśleniu wierzytelności i przed podaniem ostrzeżenia, osoba trzecia, polegając na pewności ksiąg hypotecznych, uzyskała w dobréj wierze prawo hypoteczne, wierzyciel, chcący się wrócić do hypoteki, powinien się wpisać w miejsce niezajęte przez osobę trzecią. — Ar. 21 Usta. Hyp. z r. 1818.

122. Zastrzega się wierzycielowi, którego dług nienależnie wykréślonym został, zwrot do osób, z których winy wykréślenie nastąpiło.—K. N. 1382 n.—K. P. S. 128, 523 n.

123. Prawa hypotekowane niepotrzebują odnowienia wpisu dopóki nie zostały wykréślonemi z ksiąg hypotecznych; nie może być nawet początku przedawnienia. — K. N. 2154, 2219. — Ar. 124 Usta. Hyp. z r. 1818.

124. Co się jednak dotycze zaległych prowizyj, i części długu, która nie mogła być zaspokojoną z nieruchomości, może dłużnik zasłaniać się przedawnieniem, od czasu, gdy już dobra przeszły w ręce trzeciego. — K. N. 2277.

DZIAŁ VII.

O uskutecznieniu wpisu na dobrach nieruchomych lub kapitałach hypotekowanych, należących do spadku.

125. Na przypadek śmierci właściciela dóbr nieruchomych, lub jakiego prawa hypotekowanego, każdy interessent mocen jest podać do ksiąg hypotecznych urzędowy akt zejścia. Odtąd wszelkie wpisy wstrzymane, a do wykazu hypotecznego zapisanemi będą słowa:

Toczy się postępowanie spadkowe.

K. N. 1004, 1006—1008, 1011.—Ar. 5, 112, 128 Usta. Hyp. z r. 1818

126. Sukcessor, chcący uzyskać przepisanie tytułów spadkodawcy służących na swoją osobę, zgłosi się do

Aktów hypotecznych, złoży dowody okazujące prawo do spadku. — K. N. 731—773, 1007, 1008, 1009. — K. C. P. 231 n.— Ar. 59 Instr. z r. 1819 (T. II, str. 37 niniejszego dzieła).

* **127**. Wiadomość o otwarciu spadku, ogłoszoną będzie urzędownie przez gazety i przez właściwy dziennik wojewódzki, z wyznaczeniem terminu rocznego. Ogłoszenie nastąpi co kwartał (1).

---

(1) *Prawo względem zmiany artykułu 127 Prawa Sejmowego o hypotekach z roku 1818, oraz względem dowodów legitymacyi przez świadków*, w d. $^{16}/_{28}$ Czerwca 1830 r. (D. P. T. XIII, str. 116,) zapadłe, stanowi:

Art. 1. Przepisy artykułu 127 prawa sejmowego z roku 1818, o ustaleniu własności dóbr nieruchomych, o przywilejach i hypotekach zmieniają się w sposób następujący.

1° Termin ogólny roczny skraca się do miesięcy sześciu.

2° Wiadomość o otwarciu spadku ogłaszana będzie tylko dwa razy z przerwą trzymiesięczną przez Dziennik właściwy Wojewódzki (gubernialny), tudzież Dziennik Powszechny, lub Gazetę, do ogłaszania obwieszczeń tego rodzaju przez Rząd upoważnioną. (*a*)

(*a*) Obwieszczenia te, oprócz Dziennika gubernialnego, ogłaszają się w Gazecie Rządowéj, a to na mocy ar. 2 pos. Rady Administracyjnej z d. $^{2}/_{14}$ Lutego 1837 r. (D. P. T. XX, str. 399).

Art. 2. W przypadkach, w których, dla niedostateczności dowodów piśmiennych, prawo dozwala legitymacyą opiérać na zeznaniu świadków, powinien zgłaszający się do spadku, przedmiotem hypoteki będącego, złożyć zwierzchności hypotecznéj ich spis, wymieniając w nim imię, nazwisko, stan i zamieszkanie każdego świadka.(*b*)

(*b*) Porównać przypiski do ar. 724 K. N.— (T. I, str. 603 i 604 niniejszego dzieła)

128. Przed upłynieniem terminu, każdemu, któryby sądził mieć lepsze lub równe prawo do spadku, wierzycielom nieboszczyka i legataryuszom, wolno się zgłosić do Aktów wieczystych, podać swe prawa, i załączyć dowody. W terminie wszyscy stanąć powinni osobiście lub przez pełnomocników urzędownie do téj czynności umocowanych. — Ar- 12, 13 Usta. Hyp. z r. 1818.

129. Jeżeli się nie zgłosi inny sukcessor, jeżeli się nie zgłoszą wierzyciele, legataryusze, lub między zgłaszającemi się nastąpi w całości lub w części układ, stosowne do żądania uczynione będą wpisy do księgi wieczystéj i wykazu hypotecznego; jeżeli się nie zgodzą, również uczynione będą wpisy z ostrzeżeniem o sporze; rozstrzygnienie zaś sporu odesłaném będzie do drogi sądowéj. Gdyby wpis sporny się utrzymał, ocalone jest dla niego miejsce, w które wciągnięty został. —Ar. 12 Ust. Hyp. z r 1818.

130. Pisarz aktowy lub Rejent wspólnie ze stronami ułoży wykaz hypoteczny projective, a wpisanie jego za-

---

Art. 3. Jeżeliby się spór o legitymacyą między osobami interes w tém mającemi wytoczył, zwierzchność hypoteczna słuchanie świadków odeszle, podług art. 129 prawa sejmowego o hypotekach, do drogi spornéj.

Gdyby zaś sporu nie było, zwierzchność hypoteczna powierzy słuchanie pod przysięgą świadków Członkowi z grona swego, lub innemu sędziemu, sama zaś roztrząsać będzie dostateczność zeznań.

Świadkowie nie mogą być przez zwierzchność hypoteczną, lub upoważnionego od niéj sędziego, słuchani, jak tylko po upłynieniu terminu w ogłoszeniu wskazanego, i za przypozwaniem osób interes w tém mających, jeżeli się jakie na terminie zgłosiły.

trzymaném będzie, dopóki całéj czynności nieroztrząśnie zwierzchność hypoteczna (1).

131. Gdy, po uznaniu zwierzchności hypotecznéj, wykaz hypoteczny do ksiąg wciągniętym został, może się jeszcze zgłosić sukcessor sądzący mieć lepsze lub równe prawo, wierzyciel i legataryusz, i poszukiwać swych praw przeciw sukcessorowi do ksiąg wpisanemu i uznanemu, oraz na dobrach i należnościach hypotekowanych, jeżeli dobra i należności nie przeszły w ręce trzeciego, lub obciążone nie zostały dla trzeciego, który działał w dobréj wierze. — Ar. 154 Usta. Hyp. z r. 1818.

DZIAŁ VIII.

O ostrzeżeniach (protestacyach).

132. Ostrzeżenia są trojakiego rodzaju:

a) Gdy złożony jest akt obowiązujący, lub wyrok prawomocny, których skutkiem jest pozbawienie woli, śmierć cywilna, lub zawieszenie w używaniu praw cywilnych, przydanie doradcy, odstąpienie dóbr na rzecz wierzycieli, (cessio bonorum). — K. N. 1265 n., 1945 — K. H. 566 n. —K. P. S. 677, 678, 679, 681, 692, 800-3, 898 n. — K. C. P. 499, 500, 501. —Ar. 2, 4, 6, Pos. Rady Adm. z d. $^{2}/_{14}$ Kwietnia 1835 r. (T. I, str. 97 n. niniejszego dzieła). — Ar. 4 pos. Ks. Nam. Kr. z d. 2 Września 1823 r. (D. P. T. VIII, str. 148). — Ar. 134 Usta. Hyp. z r. 1818.

---

(1) Przy regulowaniu tytułu własności z darowizn lub spadków, Wydziały Hypoteczne obowiązane są ściśle pilnować udowodnienia opłaty stępla kollateralnego, i dopiéro wtenczas mogą żądaną regulacyę potwierdzać, gdy strony interessowane wykażą, że stępel kollateralny zapłaciły, lub że władza skarbowa zezwoliła na uregulowanie hypoteki przed zaspokojeniem téj należności, albo wreszcie że Kontrolla Skarbowa poświadczyła, iż żadna opłata stęplowa nie należy się. K. R. S. d. $^{15}/_{27}$ Maja 1844 r. Nr. 4357.

aby sobie zabezpieczyć skutek praw rzeczowych lub excepcyą, na przypadek uzyskania pomyślnego wyroku w drodze sądowéj, powinna przez illacyą uczynić wniosek do sądu, i okazać dowody jéj żądanie popiérające. Uzyskawszy rezolucyą dozwalającą wnieść do ksiąg hypotecznych ostrzeżenie, obowiązaną jest takową złożyć w Kancellaryi Ziemiańskiéj, oraz pozew stronie przeciwnéj wręczony i kwit Pisarza sądu, iż zapłacony został wpis; w hypotecznym wykazie uczynioną będzie wzmianka o treści prawa. Jeżeli pomyślny wyrok nastąpi, pierwszeństwo przysądzonego prawa liczyć się będzie od daty podanego ostrzeżenia. Jeżeli ostrzegający upadnie w sprawie, wpis wykréślonym będzie. Nadto przegrywający zmuszony być może aresztem osobistym do wynadgrodzenia szkód. Gdy, z powodu sprawy przed Sąd karzący wytoczonéj, strona pokrzywdzona chce sobie zabezpieczyć ilość wynadgrodzenia, mocna jest uczynić ostrzeżenie w księdze hypotecznéj na mocy rezolucyi właściwego sądu karzącego. Wydanie pozwu nie będzie potrzebném, jeżeli w drodze karzącéj razem szkody i stracone korzyści przyznanemi będą (1). — K. P. S. 126, 127. — Ar. 10 Usta. Hyp. z r. 1818.

138. Wyrok przysądzający należność osobistą, nim się stał prawomocnym, może być wniesionym do ksiąg hypotecznych, dla uzyskania miejsca w hypotece, gdy zmienionym nie będzie i stanie się prawomocnym. — Ar. 111 Usta. Hyp. z. r. 1818.

(1) Wnioski i żądania stron, o dozwolenie zapisania w właściwéj Księdze Hypotecznéj ostrzeżeń względem zabezpieczenia prawa rzeczowego lub należności osobistéj, o ile te hypotek okręgowych dotyczą, przed Sądy Pokoju Wydziały Sporne wnoszone i przez też Sądy, jako Zwierzchności Hypoteczne, rozpoznawane i zatwierdzane być winny.

K. R. S. d. 23 Kwietnia (5 Maja) 1841 r. Nr. 3207.

139. Wszelkie do ksiąg hypotecznych zaniesione ostrzeżenia, nim do wykazu hypotecznego wciągniętemi będą, poddane być powinny pod uznanie zwierzchności hypotecznéj, która przestrzegać będzie dopełnienia przepisów, na mocy których zaniesionemi być mogą. — Ar. 20 Usta. Hyp. z r. 1818.

DZIAŁ IX.

O stopniowém zaprowadzeniu nowego porządku hypotecznego.

ODDZIAŁ I.

O załatwieniu czynności poprzedzających termin prekluzyjny. (1).

140. W częściach kraju ulegających porządkowi hypotek Pruskich, wszelkie czynności poprzedzające zaprowadzenie praw konstytucyjnych Księstwa Warszawskiego, które podane zostały do rejestratury hypotecznéj, mają pierwszeństwo od daty ówczasowego podania. Każda strona interessowana, którąby niebyła zapewnioną, iż czynność, do rejestratury podana, wciągnięta została do ksiąg hypotecznych, obowiązaną jest oświecić się w biurze Konserwatora hypotek o skutku podania, i żądać, albo uskutecznienia wpisu podług przepisanego porządku, albo oddania napowrót dokumentu, na którym, prócz zapisanéj prezentaty i numeru dawnego dziennika,

(1) W celu jednostajnego wykonania przepisów zawartych w art. 140 do 144 Ustawy Hypotecznej z r. 1818, Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pod d. 20 Marca 1819 r. wydała stosowną *Instrukcyę*, która zamieszczoną jest na str. 93 w dziele „*Zbiór urządzeń i przepisów dotyczących wykonania prawa hypotecznego.*"

Konserwator położy numer swego rejestru, literami, i podpisze się. Rejestr takowych zawartych przed epoką praw konstytucyjnych Księstwa Warszawskiego, a niewpisanych czynności, powinien być okazany przez Konserwatora każdemu mającemu potrzebę oświecenia się o stanie hypotek poprzedzających rzeczoną epokę.

141. Przepisy poprzedzającego artykułu stosują się oraz do czynności pochodzących z epoki zaprowadzenia praw konstytucyjnych Księstwa Warszawskiego, skoro podanemi były do biura Konserwatora przed uregulowaniem ksiąg témże prawem nakazanych, o ileby się już nie znajdowały w tychże księgach.

142. Wszelkie tytuły do własności dóbr nieruchomych, pochodzące z epoki praw konstytucyjnych Księstwa Warszawskiego, lub z epoki Rządu Austryacko-Galicyiskiego, powinny być wniesionemi do ksiąg Konserwatora hypotek, z upłynieniem najdaléj roku jednego, od dnia ogłoszenia niniejszego prawa. Po upłynieniu tego czasu, ten tylko będzie mocen zarządzać własnością dóbr nieruchomych, i przeciw takiemu tylko uczynione być mogą wpisy hypoteczne, którego księga Konserwatora jako właściciela wymieni.

143. Od dnia ogłoszenia niniejszego prawa, aż do zaprowadzenia nowego porządku hypotecznego, wszelkie czynności między żyjącemi o własność dóbr nieruchomych, zawiérane być powinny w formie urzędowéj; a dopóki nie zostały podane do Biura Konserwatora i wciągnięte do rejestrów, uważane są jako stosujące się do osób tylko, nie stanowiące prawa rzeczowego.

144. Wszelkie tajne czyli prawne hypoteki, pochodzące z epoki zaprowadzenia praw konstytucyjnych Księstwa Warszawskiego, aż do dnia ogłoszenia niniejszego prawa, powinny być wpisane do rejestrów hypotecznych w przeciągu najdaléj roku jednego, bez obowiązku opłaty stępla; a od dnia ogłoszenia niniejszego prawa nie będą miały miejsca hypoteki prawne, jak tylko z obowiązkiem wpisania ich do ksiąg. — K. N. 2135.

ODDZIAŁ II.

O terminie prekluzyinym.

145. Celem ustalenia własności dóbr nieruchomych i praw hypotecznych, od dnia 24 Czerwca 1819 począwszy, przeznacza się termin prekluzyjny dla każdego Województwa w następującéj kolei.

Dla Województwa Mazowieckiego od 1 Lipca 1819 do 1 Lipca 1820.

Dla Województwa Kaliskiego od 1 Lipca 1820 do 1 Stycznia 1821.

Dla Województwa Płockiego i Augustowskiego od 1 Stycznia 1821 do 1 Stycznia 1822.

Dla Województwa Podlaskiego od 1 Stycznia 1822 do 1 Stycznia 1823.

Dla Województwa Lubelskiego od 1 Stycznia 1823 do 1 Stycznia 1824.

Dla Województwa Sandomierskiego od 1 Stycznia 1824 do 1 Stycznia 1825.

Dla Województwa Krakowskiego od 1 Stycznia 1825 do 1 Stycznia 1826.

Wszystkie czynności czasu prekluzyjnego będą wykonane przez oddzielne Kommissye, które wyznaczą dla każdéj nieruchomości dzień pewny poprzednio ogłoszony urzędownie przez Gazety i przez Dziennik właściwy Wojewódzki, między początkiem i końcem czasu prekluzyjnego. Po ukończeniu działań Kommissyi, rozpocznie się urzędowanie kancellaryj właściwych, i zwierzchności hypotecznéj, przez właściwy Sąd sprawowanéj. — Ar. 23

b) Gdy złożony jest akt, który dowodzi o wytoczoném postępowaniu, dla którego wstrzymane być powinny czynności hypoteczne, jako to, akt zejścia, akt sądu handlowego ostrzegający o wytoczonym processie konkursowym (1). — K. H. 499, 500. — Ar. 135 Usta. Hyp. z r. 1818.

c) Gdy złożony jest pozew strony, która w drodze sądowéj wykazać chce jakie prawo do dóbr lub należytości hypotekowanych. — Ar. 10, 137 Usta. Hyp. z r. 1818.

133. W przypadku pierwszym, wciągnienie wyroku lub aktu do ksiąg hypotecznych zapobiega wszelkim następującym czynnościom, mogącym zmierzać ku uchyleniu skutków wyroku lub aktu. Jak dalece zaś poprzedzające czynności wzruszonemi być mogą, w tym względzie prawa dotąd obowiązujące zawiérają przepisy w miejscach właściwych.

134. W drugim przypadku, wciągnienie aktu zejścia zawiesza tylko skutek działań aż do uporządkowania spadku. Wciągnienie ostrzeżenia o wytoczonym konkursie, zapobiega działaniom podupadłego dłużnika, mogącym przynieść szkody dla wierzycieli, oraz działaniom wierzycieli, chcącym uzyskać przed innemi pierwszeństwo.

135. Sąd handlowy, nakazując, podług art. 13 Księgi III (2) Kodexu Handlo., przyłożenie pieczęci, upoważni

(1) Porównać postanowienia Rady Administracyjnéj z d. $^{6}/_{18}$ Czerwca 1833 r. Nr. 18700 i 24 Listopada (6 Grudnia) 1833 r., oraz rozporządzenie Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z d. 28 Maja 1834 r. Nr. 4579, (zamieszczone wyżéj w T. I, na str. 114 i 115 niniejszego dzieła).

(2) Właściwie podług art. 449 K. H.

oraz kommissarza upadłości, aby podał do ksiąg hypotecznych nieruchomości lub kapitału hypotekowanego, o których kommissarz ma już wiadomość, lub późniéj ją powziąść może, ostrzeżenie, iż konkurs otworzonym został. Od chwili uczynionego ostrzeżenia nie mogą być przez osobę w majątku podupadłą, żadne umowy w kancellaryi właściwéj zawiérancmi, ani zawarte w innych kancellaryach do ksiąg wpisanemi.

Co się dotycze umów poprzedzających 10 dniami otwarcie konkursu, jeżeli podupadły dłużnik darem zapisał komu jaką wierzytelność, lub dobra nieruchome, czynność podobna uważaną będzie za niebyłą i skutku żadnego niemającą, co do osoby przyjmującéj darowiznę. Co się zaś dotycze obowiązków titulo oneroso zaciągnionych, te, na wniosek wierzycieli, podpadają nieważności, skoro sądowi dowiedzioném będzie, iż noszą cechę oszukaństwa. Przepisy powyższe względem nieważności umów, nie ściągają się jednak do osoby trzeciego, któryby, nie wiedząc o upadłości dłużnika, niezmownie, zgoła w dobréj wierze, przed podaniem ostrzeżenia nabył hypotekę nie od osoby w majątku podupadłéj, ani tytułem daru. — K. H. 442, 443, 449.

136. Gdy oskarżony ulegnie karze, do któréj przywiązana jest śmierć cywilna, może być takowy wyrok, gdy się stał prawomocnym, wniesionym do ksiąg hypotecznych przez stronę interessowaną, dla rozpoczęcia postępowania przepisanego Działem siódmym. (Ar. 125—132).

Obrońca zaś sprawy publicznéj, z urzędu powinien takowy wyrok, jako téż i wyrok stanowiący zawieszenie w używaniu praw cywilnych, podać do ksiąg hypotecznych. — K. C. P. 21 n. — K. K. G. i P. 18, 19, 24—26, 29—32, 46, 49—55, 69, 70, 171—173. — Pos. Rady. Adm. z d. $^{2}/_{14}$ Kwietnia 1835 r. (T. I, str. 97 i n. niniejszego dzieła).

137. Gdy strona prywatna chce podać ostrzeżenie,

146. Wszystkie dobra nieruchome posiadane przez osoby prywatne, których własność może być przenoszona na kogo innego, i które mogą być obciążanemi, powinny być zapisane do nowych ksiąg hypotecznych. (art. 52). Ar. 23 Usta. Hyp. z r. 1825.

147. Każdy właściciel dóbr, w art. 146 wymienionych, obowiązanym jest w dniu, przez Kommissyą wyznaczonym, a najpóźniéj przed upłynieniem czasu prekluzyjnego dla Województwa, w którém położone są dobra, zamierzonego, złożyć do ksiąg hypotecznych dowody, na których opiéra się jego prawo własności. — Ar. 23 Usta. Hyp. z r. 1825.

148. Właściciel, któryby nie dopełnił obowiązku publicznego, art. 147 nakazanego, znaglonym będzie do wykonania w ten sposób:

a) Kommissya wyznaczy inny termin przed upłynieniem czasu prekluzyinego, pod zagrożeniem kary pieniężnéj od 20 do 600 zł. polsk.

b) Na przypadek niedopełnienia obowiązku w tymże terminie, kara pieniężna ściągniętą, a drugi termin, pod zagrożeniem podwójnéj kary, wyznaczonym będzie.

149. Gdyby właściciel był nieletnim lub bezwłasnowolnym, środki rygoru zastosowanemi będą do opiekunów.

150. Właściciel nie zostajacy pod opieką, pozbawionym jest wszelkich dobrodziejstw prawnych względem wierzycieli, którzyby nie byli w stanie uzyskać zabezpieczenia swych wierzytelności, dla niedopełnionego przez właściciela obowiązku, względem utwierdzenia praw własności.

151. Każdy, któryby sądził mieć lepsze lub równe prawo do własności dóbr nieruchomych, lub jakie prawo rzeczowe, ściągające się do gruntu, lub praw hypoteko-

wanych, wyłączając takie przywileje, które nadal jeszcze istnieć będą podług niniejszego prawa, obowiązanym jest również zgłosić się w czasie oznaczonym, i złożyć dowody oryginalne na poparcie swego prawa.

152. Jeżeli prawo zgłaszającego się zapisaném jest do księgi hypotecznéj, pod powagą prawa Pruskiego prowadzonéj, nikomu nie będzie wolno wznawiać takich roszczeń, względem których już nastąpiła prekluzya, ani takich czynić pretensyj lub zarzutów, które, podług przepisów prawa Pruskiego, nie mogą być dopuszczone; toż samo stosuje się do hypotek, pod powagą prawa tak zwanéj staréj Galicyi prowadzonych.

153. Jeżeli prawo zgłaszającego się, w księgach Polskich wieczystych, pod panowaniem Rządu Austryacko-Galicyjskiego utrzymywanych, w epoce tegoż panowania, lub w epoce poprzedzającéj, zapisaném jest, domniemanie jest za prawnością aktu. Czyniący przeciw takowemu prawu zarzut prawem dozwolony, powinien go udowodnić, i drogą prawa, sposobem w Dziale VIII przepisanym (art. 132 do 139), w przeciągu sześciu miesięcy, od upłynienia czasu prekluzyjnego licząc, popiérać; inaczéj protestacya wykréśloną będzie na żądanie strony interessowanéj.

154. Każdy z interessowanych, w art. 151 wymienionych, któryby się niezgłosił w dniu oznaczonym, a najpóźniéj przed upłynieniem czasu prekluzyi, uważanym jest jakoby się zrzekł prawa rzeczowego.

Prawo jego stanie się osobistém w ten sposób, iż może być w każdym czasie wykonaném przeciw temu, który był osobiście obowiązanym, lub jego sukcessorom uniwersalnym; lecz nie może być wniesioném do ksiąg hypotecznych, gdyby już dobra przeszły w ręce trzeciego; a choćby się jeszcze znajdowały w ręku osobiście zobowiązanego, wciągnienie do ksiąg hypotecznych nie może

szkodzić ani zabierać pierwszeństwa temu, który uzyskał wpis poprzedzający.

155. Zgłaszającym się służy takie pierwszeństwo, jakie zawarowane jest prawami téj epoki, z której pochodzi ich należność, lub późniejszéj, gdy w niéj inną przybrała postać.

156. Zgłaszający się po dniu oznaczonym, ale jeszcze przed upłynieniem czasu prekluzyi, powinien wezwać wszystkich, na których prawa ma wpływ jego pretensya, do stawienia się przed Kommissyą, i ponosić będzie wszelkie koszta. (1) —Ar. 30 Instr. z d. 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054.

157. W czasie przez prekluzyą zamierzonym każdy interessowany stanąć powinien osobiście lub przez pełnomocnika do téj czynności urzędownie i szczególnie umocowanego, i obrać sobie zamieszkanie w kraju. Dokumenta przez składającego i Członka Kommissyi, przyjmującego akt, oznaczonemi i złożonemi będą do zbioru dokumentów, gdzie pozostaną jak oryginały (art. 24).

158. Po przyjęciu dowodów od osób zgłaszających się i zapisaniu ich żądań do księgi tranzakcyj wieczystych, jeżeli te osoby składają wpisy hypoteczne, pod powagą prawa Pruskiego uzyskane, Członek Kommissyi, Pisarz lub Rejent przełoży na ojczysty język treść dokumentów, zapisaną w księdze hypotecznéj, a uwagi stawających ściągać się tylko będą do rzetelności tłumaczenia lub nowych zmian, którym uległy te czynności. Jeżeli zaś takowe dokumenta nie opierają się na wpisach, pod powagą prawa Pruskiego uzyskanych, Członek Kommissyi, Pisarz lub Rejent ułoży projekt do wykazu hypotecznego, a uwagi interessowanych ściągać się będą, albo do pierwszeństwa, albo do należności samego prawa, albo do rzetelności umieszczonéj treści, o ile prawa dla każdego aktu właściwe dozwalają czynienia jeszcze takich uwag.

(1) Uregulowanie tytułu własności takich dóbr, których właściciele w czasie prekluzyjnym do regulacyi ich nie stawili się, lub potrzebnych w tym celu dowodów nie złożyli, przedsiębrane być powinno dopiéro wtenczas, gdy właściciel regulacyi żądający wezwie na termin w tym celu oznaczyć się miany wierzycieli i interessentów hypotecznych, którzy w czasie prekluzyjnym z pretensyami do hypoteki zgłosili się.

K. R. S. d. 19 Czerwca 1822 r. Nr. 5508, 5550 i 5594.

159. Oświadczenia interessowanych, bądź zgodne, bądź różniące się, bądą zapisanemi w księdze tranzakcyi wieczystéj. W przypadku niezgodności, uczyniona będzie w projekcie do wykazu hypotecznego wzmianka o sporze, a rozwiązanie sporu należéć będzie do właściwéj drogi sądowéj.

160. Upłynienie czasu prekluzyi, i niezgłoszenie się pretendentów umacnia prawa zgłaszających się, jeżeli te oparte są na tytule prawnym, przed Kommissyą udowodnionym. W żaden zaś sposób, zgłaszający się nie może, bez udowodnienia tytułu prawnego, uzyskać prawa własności lub innego jakiego prawa hypotecznego.

161. Członki Kommissyi, Pisarz lub Rejent, przyjmując akta, po ukończeniu każdego szczególnego dzieła, oddać je powinni do składu Kommissyi, która w tych przypadkach, gdzie nie ma sporu, w oznaczyć się mającym przez Procedurę komplecie, roztrząśnie i zatwierdzi tytuł zgłaszającego się właściciela, i tytuły osób żądających wpisu do nowych ksiąg. Zatwierdzenie Kommissyi będzie rękojmią wiary publicznéj (art. 20). — Ar. 1, 3, 4, 5, 109 Instr. z r. 1819 (T. II, str. 19 niniejszego dzieła).

DZIAŁ X

O prawidłach zastosowania niniejszego prawa.

162. Przepisy prawa niniejszego ściągają się tylko do nieruchomości i hypotek ziemskich, tudzież miast w ktorych zasiada Sąd Ziemski (Trybunał Cywilny). — Ar. 15 Usta. Hyp. z r. 1818. — Ar. 10 Usta. Hyp. z r. 1825.

163. Tytuł XVIII, Księgi III Kodexu Cywilnego (ar. 2092 do 2203) przestaje być obowiązującym w każdém Województwie (gubernii) od chwili, gdy prawo obecne przyjdzie do wykonania wkolei przepisanéj artykułem 145.

Od tejże chwili wszelkie przepisy dotychczasowych praw, niniejszemu prawu przeciwne, przestaną być obowiązującemi. (1).

Przepisy powyższych artykułów 123, 140, 141, 142, 143 i 144 będą wykonywane w całym kraju od daty ogłoszenia niniejszego prawa.

---

(1) Ważniejsze przepisy, które Ustawą Hypoteczną z r. 1818 uchylone lub zmodyfikowane zostały, są następujące: K. N. 559, 612, 690—694, 711, 724, 806, 826, 859, 860, 865, 870, 873, 874, 877, 883, 939—942, 1004, 1006, 1008, 1011, 1014, 1069—1072, 1234, 1257, 1258, 1271, 1278, 1282, 1283, 1289, 1290, 1295, 1304, 1325, 1338, 1582, 1583, 1589, 1599, 1654, 1656, 1664, 1673, 1674, 1689—1691, 2040, 2092—2203, 2208, 2219. — K. P. S. 677—679, 681, 759, 767, 775, 778, 832—838. — K. H. 443, 444.

II. Prawo o przywilejach i hypotekach.

(Zatwierdzone d. $^{1}/_{13}$ Czerwca 1825 r., a ogłoszone d. 6 Sierpnia t. r. — D. P., T. IX, str. 355 da 373).

1. Tytuł XVIII Księgi III Kodexu Cywilnego (1), prawem hypotecznem z r. 1818 (art. 163) po części już zmieniony, przestaje odtąd zupełnie być obowiązującym, a w miejsce jego wstępują poniższe przepisy.

DZIAŁ I.

Urządzenia Ogólne.

2. Ktokolwiek obowiązanym jest osobiście, winien dopełnić swego obowiązku z całego swego majątku ruchomego i nieruchomego, teraźniejszego i przyszłego. K. N. 2092.

3. Gdy szacunek przedmiotu zajętego na zaspokojenie wierzytelności, po potrąceniu kosztów sądowych zajęcia, sprzedaży i podziału, nie wystarcza dla wszystkich ubiegających się wierzycieli, zaspokojenie nastąpi w proporcyi każdego należności, jeżeli z prawnych przyczyn nie służy pierwszeństwo jednym przed drugiemi.— K. N. 2093.

4. Prawnemi przyczynami pierwszeństwa są *przywileje i hypoteki.* — K. N. 2094.

---

(1) To jest Art. 2092 do 2203. — (T. I, str. 985 niniejszego dzieła).

DZIAŁ II.

O przywilejach.

5. Wierzytelności, mające przywilej na nieruchomości szczególnéj, w art. 41 prawa hypotecznego z r. 1818 wymienione (T. II, str. 74 niniejszego dzieła), będą z niéj zaspokojone z piérwszeństwem nawet przed hypotekami.

6. Piérwszeństwo do zaspokojenia z ruchomości szczególnéj, służy ubiegającym się wierzycielom przywilej szczególny na niéj mającym.

7. Przywilej na szczególnéj ruchomości mają:

1° Skarb ma przywilej na rzeczy ruchomej, co do podatku, który się od niéj należy;

2° Wypuszczający nieruchomość w dzierżawę, lub najem, ma, względem summy dzierżawnéj lub komornego i innych należności z dzierżawy albo najmu wynikających za ostatnie dwa lata i za rok bieżący, przywilej na wniesionych do téjże nieruchomości sprzętach, i ozdobach domowych, na rzeczach służących do prowadzenia gospodarstwa, kunsztu lub przemysłu, tudzież na przychodach dzierżawy lub najmu;

3° Posiadający rzecz daną sobie w zastaw, ma przywilej co do swojéj wierzytelności na téjże rzeczy; K. N. 2074, 2076.

4° Rzemieślnik za robotę lub naprawę rzeczy, i ten kto łożył na jéj utrzymanie, mają przywilej na téjże rzeczy.

5° Przedawca rzeczy ruchomej, dopóki ona jest jeszcze w ręku kupującego, ma na niéj przywilej względem ceny za nią umówionéj, bez różnicy czy termin zapłaty był, albo nie był oznaczony.

Jeżeli przedaż nastąpiła bez oznaczenia terminu zapłaty, albo jeżeli ona natychmiast zapłaconą być miała, przedawca może przeciw wierzycielom kupującego iść nawet o odzyskanie sprzedanéj rzeczy, jeżeli ona jest jeszcze w ręku kupującego, i może tamować jéj odprzedania, byle o odzyskanie czynił w dni ośm po jéj wydaniu, i byle się znajdowała jeszcze w tym samym stanie, w jakim była wydana.

Niniejsze przepisy nie uwłaczają w niczém prawom i zwyczajom handlowym o odzyskaniu. — K. H. 576 n.

6° Oberżysta za wszelkie dostarczenia dla gościa, ma przywilej na jego rzeczach znajdujących się w oberży.

7° Furman czyli przewożący rzeczy, ma na nich przywilej, tak za ich przewiezienie, jak za inne z przewiezieniem połączone wydatki. — K. N. 1782.

8° Należności wynikające z nadużycia i wykroczeń popełnionych przez urzędnika publicznego w urzędowaniu, mają przywilej na rzeczy na kaucyą złożonéj; a jeżeli to jest kapitał przynoszący prowizyą, i na prowizyach od niego przypadać mogących. — K. N. 2102.

8. W zbiegu wierzycieli, w artykule poprzedzającym wymienionych, a na jednejże szczególnéj ruchomości przywilej mających, Skarb ma pierwszeństwo przed wszystkiemi, a to stosownie do art. 7 Nro 1.

Po Skarbie ma pierwszeństwo ten, kto jest w posiadaniu rzeczy, na któréj mu przywilej służy.

Pomiędzy innemi wierzycielami nie ma żadnego pierwszeństwa.

9. Przed wierzycielami, ani przywileju szczególnego, ani hypoteki nie mającemi, służy w następującym

porządku pierwszeństwo do zaspokojenia, bądź z nieruchomości, bądź z ruchomości, wierzytelnościom przywilej ogólny mającym, jakiemi są:

1° Koszta pogrzebu niezbytkowe.

Gdyby innego przedmiotu na ich zaspokojenie nie było, służyć im będzie pierwszeństwo do zaspokojenia z przedmiotu ruchomego, nawet szczególnym przywilejem obciążonego, wyjąwszy przywilej posiadającego rzecz sobie daną w zastaw.

A gdyby i z takowego przedmiotu zaspokojonemi być nie mogły, służyć im będzie pierwszeństwo przed hypotekami, a nawet i przed przywilejami na szczególnéj nieruchomości.

2° Koszta sądowe opieczętowania, rozpieczętowania i inwentarza.

3° Wszelakie koszta ostatniéj choroby.

4° Zasługi należące się sługom, za rok upłyniony i to co im się należy z roku bieżącego.

5° Należności za żywność dla dłużnika i jego familii domowéj, w ostatnich sześciu miesiącach dostarczaną przez piekarzy, rzeźników i innych żywność cząstkową przedających, albo stołujących.

Wierzytelności pod Nr. 2°, 3° 4° i 5° wymienione, gdyby innego przedmiotu na ich zaspokojenie nie było, będą miały pierwszeństwo nawet przed wierzycielami, mającemi przywiléj na szczególnéj ruchomości, a nie będącemi w posiadaniu rzeczy, na których im tenże przywilej służy.— K. P. S. 662, 716, 759.

6° Podatki osobiste do Kass Miejskich, tudzież dla Kościołów lub Instytutów publicznych za rok upłyniony i za bieżący.

7° Należność małoletnich i własnéj woli pozbawionych, względem któréj służy im tytuł do hypoteki prawnéj. — K. C. P. 461.

8° Takiegoż rodzaju należność przypadająca żonie od męża. — K. C. P. 205.

9° Skarb publiczny, Kościoły, Instytuta publiczne, Kassy Miejskie i Towarzystwo Ogniowe (Dyrekcya Ubezpieczeń), co do wszelkiego rodzaju podatków i opłat powszechnych lub dziesięcin, jak dalece podług powyższych przepisów inny przywilej im nie służy; niemniéj co do należności wynikających z odpowiedzialności poborców, i tych wszystkich, którym własność publiczna w jakimbądź względzie była powierzoną. — Porównać art. 10 Pos. Kr. z r. 1824 (T. I, str. 602 niniejszego dzieła).

DZIAŁ III.

O hypotekach.

10. Prawo o ustaleniu własności dóbr nieruchomych o przywilejach i hypotekach z d. 26 Kwietnia 1818 (T. II, str. 4 —122 niniejszego dzieła) będzie odtąd obowiązującém względnie wszelkich nieruchomości, tudzież praw i kapitałów hypotekowanych, przedmiotem hypoteki być mogących, z następującemi modyfikacyami (1).

---

(1) Sądy Pokoju nie mogą przedsiębrać regulacyi hypotecznéj, o ile takowéj domagać się będą dzierżawcy wieczyści, lub posiadacze gruntów emfiteutycznych, młynów albo innych realności w dobrach Rządowych; lecz owszem obowiązane są posia

11. Do regulacyi nowéj hypoteki tych nieruchomości, do których się prawo z d. 26 Kwietnia 1818 r. dotąd nie rozciągało, nie przeznacza się ogólnego terminu prekluzyjnego; regulacya każdéj szczególnéj nieruchomości przedsięwziętą zostanie, gdy o to zajdzie żądanie strony interessowanéj.

12. Kommissya Sprawiedliwości urządzi co do takich hypotek skrócone i mniéj kosztowne postępowanie, wskaże oraz do kogo czynności hypoteczne należéć mają (1).

---

daczy takich, gdzie im tylko dominium utile służy, z żądaniem uregulowania na swoje imię tytułu własności oddalać.

K. R. S. d. $^{6}/_{18}$ Czerwca 1836 r. Nr. 3886.

Oprócz tego porównać tu rozporządzenie Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z r. 1844, zamieszczone pod literą *g* w odsyłaczu do art. 52 Ustawy Hyp. z r. 1818 (T. II, str. 91 niniejszego dzieła).

(1) Powołane tu Przepisy dodatkowe objęte są w *Instrukcyi* przez Kommissyę Rządową Sprawiedliwości pod d. 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054 wydanéj, w téj osnowie:

Art. 1. Urzędy dotychczasowych Konserwatorów hypotek powiatowych, tudzież Notaryuszów powiatowych, z dniem ostatnim Grudnia r. 1825 zupełnie ustają.

W miejsce piérwszych wstępują z dniem 1 Stycznia 1826 roku *Pisarze hypotek powiatowych* (*okręgowych*), a w miejsce drugich *Rejenci powiatowi* (*okręgowi*).

Obowiązki Pisarzy hypotek powiatowych (okręgowych), od tegoż dnia Pisarze Sądów Pokoju, obowiązki Rejentów powiatowych (okręgowych), dotychczasowi Notaryusze powiatowi pełnić będą (1).

(1) Pisarze Sądów Pokoju nie powinni przybiérać nazwy „*Pisarzów Hypotecznych*;“ a Sądy Pokoju, wydając obwieszczenia o pierwiastkowéj regulacyi, nie powinny przybiérać intytulacyi „*Sąd Pokoju Okręgu N. Wydziału Hypotecznego*,“ lecz „*Sąd Pokoju Okręgu N. Wydział Hypoteczny*.“

K. R. S. d. $^{9}/_{21}$ Września 1848 r. Nr. 14184.

Art. 2. Konserwatorowie hypotek powiatowych dotychczasowe księgi hypoteczne z końcem r. b. (1825) na zawsze zamkną i, stosownie do art. 6 Instrukcyi hypotecznéj z r. 1809, właściwym Sędziom Pokoju do poświadczenia przełożą.

Art. 3. Konserwatorowie tak poświadczone księgi wraz z repertoryami do nich należącemi, równie i wszelkie dawniejsze księgi i Akta hypoteczne pod dozorem ich będące, z summaryuszami oddadzą, z dokładną dezygnacyą ich, właściwemu Sądowi Pokoju, w którego archiwum nadal zostawać będą. Przy oddaniu ich, Sąd Pokoju spisze protokół, którego oryginał z uwagami, jakieby znalazł, odeśle Trybunałowi, w archiwum swém zaś zatrzyma poświadczoną kopją.

Art. 4. Sądy Pokoju i Trybunały dopełnienia przepisu artykułu 3 dopilnować są w obowiązku.

Art. 5. Czynność pierwiastkowej regulacyi hypotek nieruchomości, w art. 11 i 22 Prawa z d. $^{1}/_{13}$ Czerwca r. b. (1825) o przywilejach i hypotekach wymienionych, uskuteczni właściwy Sąd Pokoju w sposobie niżéj przepisanym.

Art. 6. Rozpoznawanie i zatwierdzenie aktów téjże regulacyi, jako i wszelkich następnych czynności hypotecznych, należéć będzie do tegoż Sądu Pokoju jako zwierzchności hypotecznéj, z wolném odwołaniem się od decyzyj w téj mierze wydanych do właściwego Trybunału (1).

(1) Porównać Pos. Ks. Nam. z r. 1822, (T. II, str. 14 niniejszego dzieła).

Art. 7. Komplet do rozpoznawania i zatwierdzania stanowić będą: Podsędek, Pisarz i Podpisarz, z których każdy ma głos stanowczy (2).

(2) Jeżeliby komplet Zwierzchności Hypotecznéj, bądź to z powodu słabości zdrowia, bądź dla dłuższéj nieobecności lub prawnego wyłączenia którego z urzędników Sądu Pokoju, w prawnym składzie zebranym być nie mógł, w takim przypadku przybieranym być może tylko Rejent miejscowy; a w razie gdyby szło o

wydanie decyzyi względem aktu, który on przyjął, — przybranym być może jeden z Obrońców Sądu Pokoju, starszeństwem, praktyką i zdolnością odznaczający się: takie jednak zastąpienie przez Rejenta lub Obrońcę, jedynie w razie koniecznego pospiechu w rozpoznaniu czynności hypotecznéj miejsce mieć powinno, a inaczéj załatwianie wniosków, pod decyzyę zwierzchności hypotecznéj przychodzących, do zebrania się prawnego kompletu odkładać należy.

K. R. S. d. $^{13}/_{24}$ Czerwca 1844 r. Nr. 6037.

Art. 8. Strona, pierwiastkowéj regulacyi nowéj hypoteki żądająca, zgłosi się do Sądu Pokoju. Spisany z nią będzie krótki protokół wniesionego żądania (1).

(1) W załatwieniu kwestyi, jakie przedewszystkiém dopełnione być winny formalności w celu wywołania nieruchomości do pierwiastkowéj regulacyi, wydane zostały następujące rozporządzenia, a mianowicie:

1° Iż odtąd żadna nowa regulacya nieruchomości ziemskiéj w hypotece okręgowéj uskutecznioną być nie ma, dopóki wywołania żądający nie złoży świadectwa zwierzchności hypotecznéj gubernialnéj, że dla téjże nieruchomości ani oddzielnie, ani z innemi łącznie dobrami głównemi, hypoteka gubernialna nie jest uregnlowaną, ani księga wieczysta dla téjże nieruchomości nie jest założoną, i że względem takowéj nieruchomości, żadne przeszkody wywołania do Hypoteki gubernialnéj nie zachodzą.

2° Że, wrazie odrywania części jakowéj od dóbr ziemskich, mających już księgi wieczyste założone, część ta do regulacyi okręgowéj przyjętą być nie może, jeżeli wprzód właściciel, zbywający tę część urzędownie, na jéj wyłączenie i odpisanie w księdze wieczystéj gubernialnéj w Dziale II nie zezwoli; a gdy są wierzyciele lub interesenci, z prawami realnemi lub zastrzeżeniami w téj księdze zapisani, jeżeli ci wyraźnie i urzędownie, bądź na przeniesienie stosunkowe zabezpieczenia swych wpisów do hypoteki okręgowéj nie zezwolą, bądź tego zabezpieczenia nie zrzeką się, i jeżeli, w skutku takowych deklaracyj, wyłączenie oderwanéj części w księdze wieczystéj gubernialnéj w Dziale II rzeczywiście wpisaném nie zostanie; co wykazem z księgi wieczystéj wydanym udowodnione być powinno, a dopiéro wówczas Sąd Pokoju do regulacyi hypoteki okręgowéj przystąpić będzie mocen.

K. R. S. d. $^{3}/_{14}$ Maja 1835 r. Nr. 10607.

3° Porównać ustęp 3 rozporządzenia Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z d. $^{3}/_{20}$ Sierpnia 1851 r. Nr. 10067 (T. II, str. 23 niniejszego dzieła).

4° Porównać rozporządzenieKommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z d. $^{3}/_{45}$ Października 1845 r. Nr. 12892 (T. II, str. 51 i 52 niniejszego dzieła).

Art. 9. Z protokółem tym Pisarz założy Akta hypoteczne. Na okładce Aktów zapisze nazwisko powiatu (okręgu), nazwisko nieruchomości saméj, jeżeli jest wiejską, a numer i nazwisko miasta, jeżeli jest miejską, i numer, pod którym Akta w repertorium Aktów hypotecznych wpisane zostały. Jeżeli kilka jest nieruchomości w tymże powiecie (okręgu), lub mieście, jedno nazwisko lub jeden numer mających, Pisarz Akta hypoteczne odznaczy, jak w artykule 12 litera *b* Urządzenia tego przepisano. — Na samym początku Aktów zostawioną będzie potrzebna ilość kart, z których jedna lub dwie pierwsze przeznaczone będą na summaryusz Aktów, reszta zaś na wykaz hypoteczny, do którego wzór Sądom Pokoju zakommunikowany zostanie (1). Po wykazie następować będzie protokół zgłoszenia się o regulacyą i dalsze czynności z dołączonemi do nich dowodami. Karty, na summaryusz i wykaz przeznaczone, Podsędek, stosownie do art. 15 Prawa z r. 1818 o hypotekach (T. II, str. 7 niniejszego dzieła) zaparafuje, inne zaś do Aktów przybywające czynności i składane przy nich dokumenta, Pisarz, po wszyciu ich do Aktów, na każdéj stronicy zaliczbuje i takowe, z wymienieniem daty ich i liczby karty, do summaryusza zaciągnie.

(1) Wzór do Wykazu Hypotecznego zamieszczonym jest tu za Ustawą Hypoteczną z r. 1825.

Art. 10. Akta hypoteczne są przeznaczone

a) Na zapisanie do nich aktu regulacyi nowéj hypoteki, na zapisanie w nich przez Rejenta powiatowego (Okęgowego) wszelkich hypotecznych czynności dobréj woli, których zapisania w Aktach hypotecznych strony żądać będą, na zapisanie przez Pisarza wszelkich wniosków i oświadczeń stron, działań hypotecznych dotyczących się, tudzież decyzyj zwierzchności hypotecznéj;

b) Na zachowanie w nich wszelkich dokumentów, przy akcie regulacyi lub późniejszych czynnościach złożonych;

c) Na wykaz hypoteczny, na początku Aktów znajdujący się, do którego Pisarz w rubrykach właściwych skróconą treść praw i obowiązków hypotecznych, stosownie do decyzyi zwierzchności hypotecznéj, z wyrażeniem daty decyzyi, zapisać winien.

Art. 11. Sąd Pokoju, najdaléj w dni 14 po zaszłém do niego żądaniu pierwiastkowéj regulacyi, wywoła nieruchomość, któréj się żądanie dotyczy, przez obwieszczenia publiczne.

Jeżeli w jednym czasie zajdzie żądanie o regulacyą kilku szczegółowych nieruchomości, Sąd Pokoju wywołanie ich w jedném obwieszczeniu połączy (1).

(1) Co do ogłaszania obwieszczeń:

a) Sądy Pokoju obwieszczenia o terminach pierwiastkowéj regulacyi podawać powinny do gazet w taki sposób, aby redakcyom nie robić utrudzeń, i dlatego też powinny się starać, aby w jedném obwieszczeniu umieszczoną była wiadomość o regulacyi kilku nieruchomości, chociażby w tym celu odmienne były termina; ze względem jednak na to, aby z drugiéj strony interessenci na zwłokę narażeni nie byli.

K. R. S. d. 22 Lutego 1827 r. Nr. 2069.

b) Dla nieruchomości, których termina regulacyi poupadały, Sądy Pokoju obowiązane są wyznaczyć nowe termina, i takowe łącznie w jedném obwieszczeniu ogłaszać; a nadal Sądy Pokoju nie koniecznie w dni 14 od żądania regulacyi, lecz w miarę zgłaszania się, chociażby w czasie dłuższym, termina wyznaczać i takowe w jedném obwieszczeniu ogłaszać mają. Co zaś do wyznaczania terminów, to gdy te nie mogą być krótsze od 3 miesięcy, dłuższemi jednak być mogą, przeto Sądy Pokoju powinny oznaczać termina nieco dłuższe, z powodu, iż zostawionym być musi pewien czas na dojście obwieszczenia z Sądu do Redakcyi Gazety, i na umieszczenie tegoż obwieszczenia w gazecie.

K. R. S. d. 12 Maja 1827 r. Nr. 4402.

Art. 12. Obwieszczenia obejmować powinny:

a) Wzmiankę o wniesionem żądaniu regulacyi;

b) Nazwisko nieruchomości wywołującéj się, jeżeli jest wiejską, a numer jéj, jeżeli jest miejską, z wyrażeniem nazwiska miasta i ulicy, przy któréj jest położoną. Jeżeli w powiecie (okręgu) więcej nieruchomości oddzielnych pod jedném egzystuje nazwiskiem, lub w mieście kilka nieruchomości pod jednym numerem, należy takowe albo podług liter, lub innych znamion, jakie w dawniejszéj hypotece miały, lub podług nazwiska właściciela, tak odznaczyć, aby z pewnością wiedzieć można, któréj się obwieszczenie dotyczy;

c) Oznaczenie stałego terminu do regulacyi dla każdéj szczególnéj nieruchomości;

d) Wezwanie do właściciela i wszystkich interes w tém mających, aby w terminie oznaczonym w Sądzie Pokoju, osobiście lub przez pełnomocnika urzędownie i szczególnie na to umocowanego stawili się, żądania swe i wnioski do aktu regulacyi podali, i w dokumenta, prawa ich udowadniające, opatrzyli się;

e) Ostrzeżenie właściciela i interesentów, że, w przypadku niestawienia się w terminie regulacyi, właściciel, jeśliby który z interesentów tego żądał, podpadnie karze 10 do 50 złp., a nadto, podług art. 150 prawa z r. 1818 o hypotekach, utraci wszelkie dobrodziejstwa prawne względem swych wierzycieli. Każdy zaś interesowany, któryby w terminie oznaczonym z prawami swemi nie zgłosił się, podpa-

dnie skutkom prekluzyi, art. 154 i 160 prawa z r. 1818 o hypotekach przepisanym.

/) Uwiadomienie interesentów o dniu, w którym decyzya w skutek aktu pierwiastkowéj regulacyi, przez Sąd Pokoju wydać się mająca, na audyencyi tegoż Sądu ogłoszoną zostanie; że od dnia ogłoszenia jéj, zacznie się rachować czas do odwołania się od takowéj; że zatém w tymże dniu, bez dalszego wezwania, ogłoszeniu jéj przytomnemi być powinni (1).

(1) Porównać rozporządzenie Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z d. $^{9}/_{21}$ Września 1848 r. Nr. 14184, (T. II, str. 128 niniejszego dzieła).

Art. 13. Termin do pierwiastkowéj regulacyi nowéj hypoteki będzie trzymiesięczny, rachując od daty obwieszczenia.

Gdy jednak, podług artykułu 13 i 16 Prawa z dnia $^{1}/_{13}$ Czerwca r. b. (1825) o przywilejach i hypotekach (Tom II, str. 123 niniejszego dzieła), wszelkie hypoteki prawne czyli tajne, które jeszcze istnieją, mają dozwolony roczny termin do objawienia ich w hypotece, a z tego powodu przed końcem r. 1826 żadna prekluzya ich nastąpić nie może; Sądy Pokoju przeto termina do pierwiastkowéj regulacyi hypoteki tych nieruchomości, które aż do d. 1 Październ. r. p. (1826) włącznie, wywołane zostaną, dopiéro na rok 1827 wyznaczyć powinny (2).

(2) Porównać rozporządzenia Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z d. 22 Lutego 1827 r. Nr. 2069, i z d. 12 Maja t. r. Nr. 4402, będące w przypisku do art. 11 niniejszéj Instrukcyi.

Art. 14. Wolno każdemu z hypoteką prawną, do ksiąg hypotecznych jeszcze nie wpisaną, w ciągu r. 1826 zgłosić się do Sądu Pokoju, w celu zapewnienia swego prawa i pierwszeństwa, jakieby mu służyć mogło.

Wolno w podobnym zamiarze, każdemu mającemu jakikolwiek inny do hypoteki jeszcze nie wpisany tytuł, czyli

to do własności nieruchomości, czyli do prawa rzeczowego, zgłosić się z takowym do Sądu Pokoju.

Jeżeli przed zgłoszeniem się takowém nie nastąpiło jeszcze przez właściciela lub innego interesenta, żądanie pierwiastkowéj regulacyi, żądanie takowe połączone będzie z témże zgłoszeniem się.

W przypadkach powyższych, Pisarz spisze protokół wniosków zgłaszającego się, ostrzeże go, że, pomimo tego, w terminie do pierwiastkowéj regulacyi oznaczonym stawić się powinien, pod skutkami, w art. 154 i 160 Prawa z r. 1818 o hypotekach przepisanemi, i o takowém ostrzeżeniu w protokóle uczyni wzmiankę.

Sąd Pokoju w skutek zgłoszenia się takowego, wywołanie do regulacyi hypoteki uskuteczni.

Art. 15. Obwieszczenia wywołujące regulacyą, ogłoszone będą bezpłatnie w Monitorze Warszawskim (1) raz jeden. Sąd Pokoju obwieszczenia gotowe Redakcyi Monitora (Gazety Rządowéj), pod rubryką *Interes Rządowy*, tak wcześnie odeśle, aby najdaléj w dni 14 od daty ich, w Monitorze (Gazecie Rządowéj) umieszczone być mogły. Wezwie oraz Redakcyą o odesłanie sobie pod takąż rubryką do Aktów hypotecznych, w dowód nastąpionego ogłoszenia, egzemplarza, takowe obejmującego.

(1) Podług postanowienia Rady Administracyjnéj z d. 16 Grudnia 1828 r. (D. P., T. XII, str. 293), *Monitor Warszawski* od d. 1 Stycznia 1829 r. (D.P., T. XX, str. 399) wychodzić przestał, i miejsce jego zastąpiła *Gazeta Rządowa*, w któréj ogłoszenia o pierwiastkowéj regulacyi dopełniane być powinny w taki sam sposób, jak dawniéj w Monitorze; korrespondencya zaś z tego powodu między Sądami Pokoju a Redakcyą Gazety Rządowéj wolną jest od opłaty portorii, i odbywać się będzie pod rubryką „*Interes Rządowy*.

W przypadku, gdyby w jednem obwieszczeniu kilka nieruchomości było wywołanych, lub w jednym egzemplarzu Monitora (Gazety Rządowéj) kilka obwieszczeń jednego

Sądu znajdowało się, Sąd Pokoju nie ma żądać przesłania sobie do Aktów każdéj wywołanéj nieruchomości, oddzielnego egzemplarza Monitora (Gazety Rządowéj), lecz jednego tylko, a przyjmujący akt nowéj regulacyi, zapisze tylko w akcie wzmiankę o nastąpioném obwieszczeniu, i wymieni, gdzie się znajduje egzemplarz takowe dowodzący (1).

(1) W rozwinięciu przepisów o ogłaszaniu obwieszczeń co do pierwiastkowej regulacyi nieruchomości, do których odnosi się Ustawa Hyp. z r. 1825, Ks. Namiestnik pod d. 20 Grudnia 1825 r. (D. P., T. XI, str. 41) postanowił:

1° Uwolnienie od wszelkich opłat dla Skarbu publicznego, udzielone postanowieniem Naszém z d. 10 Lipca 1819 r. (D. P., T. VI. str. 358) dla czynności pierwiastkowéj regulacyi własności ziémskich i miast wojewódzkich (obecnie gubernialnych i pogubernialnych), i dla stosujących się do nich decyzyj Zwierzchności Hypotecznych, rozciągamy niniejszém tak do czynności pierwiastkowéj regulacyi nowéj hypoteki nieruchomości powyżéj na wstępie wspomnionych, jak i do wszelkich decyzyj Sądów Pokoju, jako Zwierzchności Hypotecznéj, dotyczących nowéj tychże hypotek regulacyi.

2° Obwieszczenia publiczne o nastąpić mającéj pierwiastkowéj regulacyi szczególnych nieruchomości, jakie takową poprzedzić i przez Sąd Pokoju właściwy wydawane być powinny na wezwanie tegoż Sądu, ogłoszono będą raz jeden i bezpłatnie w Monitorze Warszawskim (Gazecie Rządowéj). Redakcya, w dowód nastąpionego ogłoszenia, egzemplarz Monitora (Gazety Rządowéj), w którym takowe nastąpiło, również bezpłatnie właściwemu Sądowi Pokoju odesłać będzie obowiązaną.

Art. 16. Oprócz ogłoszenia obwieszczeń w Monitorze (Gazecie Rządowéj), takowe aż do terminu pierwiastkowéj regulacyi wywieszone będą w Sądzie Pokoju w miejscu na obwieszczenia sądowe przeznaczoném. Pisarz nastąpione wywieszenie ich poświadczy.

Art. 17. Gdy nietylko właścicielowi, lecz każdemu interes w tém mającemu, jest wolno żądać wywołania nieruchomości do pierwiastkowéj regulacyi, przeto, w przypadku ostatnim, Sąd Pokoju, oprócz obwieszczeń publicznych, uwiadomi wkrótkości właściciela o żądaniu wniosioném, o dniu do regulacyi i do ogłoszenia decyzyi, w skutek aktu regulacyi wydać się mającéj, oznaczonym, i wezwie go do stawienia się w terminie, a to pod karą 10 do 50 złp., jeśliby który z interesentów o takową wnosił, i pod uniknieniem skutków art. 150 Prawa z r. 1818 o hypotekach przepisanych. Woźny, uwiadomienie takowe doręczający, zostawi właścicielowi kopją, a oryginał z poświadczeniem doręczenia Sądowi zwróci.

Art. 18. Sąd Pokoju, wyznaczając termina do regulacyi i ogłoszenia decyzyi, termina takowe zaciągnie zaraz do odddzielnego *Rejestru terminów hypotecznych*, jaki utrzymywać winien. Z rejestru tego Pisarz w każdą sobotę termina na następny tydzień przypadające, z wymienieniem nieruchomości, regulować się mającéj, i osoby, którą Podsędek z pomiędzy Członków Sądu, nie wyłączając siebie, do regulacyi wyznaczy, wypisać i wyciąg takowy w zwykłém miejscu obwieszczeń sądowych wywiesić każe, gdzie aż do upłynienia terminu pozostaną.

Art. 19. W terminie regulacyi, Członek Sądu, do takowéj wyznaczony, zapisze do protokółu regulacyi stawiennictwo zgłaszających się stron, wymieni zamieszkanie, jakie każda z nich, podług artykułu 27 i 157 Prawa z roku 1818 o hypotekach, w kraju obrać powinna, i w którém wszelkie wręczenia, hypoteki tyczące się, nastąpić mają; załączy do protokółu, obwieszczenie w Sądzie wywieszone, tudzież, w przypadku wyżéj w art. 17 przewidzianym, uwiadomienie do właściciela wydane i egzemplarz Monitora (Gazety Rządowéj), w którym obwieszczenie ogłoszoném zostało; a jeżeli ten, jako obejmujący kilka obwieszczeń, lub w jedném obwieszczeniu wywołanie kilku nieruchomości, do innych Aktów załączonym został, zrobi o tém w protokóle wzmiankę z wyszczególnieniem Aktów, przy których się znajduje. Po

czém przystąpi do regulacyi hypoteki, zamieszczając w protokóle wnioski i oświadczenia stawających, bądź zgodne, bądź różniące się, i zwracając uwagę ich na art. 152 i 153 Prawa z r. 1818. — Art. 51 Instrukcyi z r. 1819, (T. II, str. 36 niniejszego dzieła) (1).

(1) W Archiwach Kancellaryj Hypotecznych gubernialnych znajdują się dotąd Akta hypoteczne po pruskie różnych nieruchomości wiejskich i miejskich okręgowych, do których Ustawa Hyp. z r. 1818 nie rozciągała się, jako też Akta hypoteczne mniejszych nieruchomości ziemskich, których hypoteka przez Kommissye Hypoteczne regulowaną być mogła, lecz dla małej ich wartości uregulowaną nie została, a których regulacyi interessenci teraz, podług ar. 20 Ustawy Hyp. z r. 1825 w Sądach Pokoju domagać się mogą. Skutkiem tego Akta te przy regulacyi hypotek w właściwym Sądzie Pokoju dla informacyi interessentów są potrzebne i dlatego też Trybunały, za odebraniem od Sądów Pokoju zawiadomienia o nastąpić mającej regulacyi szczególnych nieruchomości tego rodzaju i o potrzebie przesłania im Aktów nieruchomości uregulować się mającej, obowiązane są niezwłocznie też Akta im przesłać i o dopełnieniu tego w dotychczasowém swém Repertorium zaznaczyć.
K.R.S. d. 8 Listopada 1827 r. Nr. 11880.

Art. 20. W regulacyi saméj Członek do takowéj delegowany nasamprzód zająć się winien wyjaśnieniem stanu własności. W tym celu przyjmie oświadczenie właściciela i dowody przez niego złożone. Wymieni także w protokóle wartość nieruchomości, jaka się z dokumentów okazuje.— Art. 39, 66 Ustawy Hyp. z r. 1818. — Art. 49, 50 Instr., r. 1819, (T. II., str. 35 niniejszego dzieła).

Art. 21. Następnie przyjmie oświadczenia interesentów, którzyby równe lub lepsze prawo do własności miéć sądzili, i dowody przez nich pokładane. — Art. 51 Instr. z r. 1819, (T. II. str. 36 niniejszego dzieła).

Art. 22. Przystąpi daléj do wyjaśnienia stanu obciążeń i wierzytelności, jakim nieruchomość ulega. W tym celu wezwie nasamprzód właściciela, aby takowe sam podał, zwracając uwagę jego, że chociażby który z wierzycieli jego, prawny tytuł do hypoteki mających, sam nie

zgłaszał się przy regulacyi, i z służącém mu prawem rzeczowém prekludowanym został, to przecież, podług art. 154 Prawa z r. 1818 o hypotekach, właściciel, jako dłużnik, nie przestaje być odpowiedzialnym za wierzytelność z wszelkiego ruchomego i nieruchomego majątku swego. Poczém zapisze z porządku, obciążenia i wierzytelności, czyli to przez właściciela, czyli téż przez strony zgłaszające się podawane, i wzajemne ich względem takowych oświadczenia i wnioski, przyjmie dowody złożone, wreszcie przekona się i wyjaśni, czyli, lub jak dalece, względem porządku wierzytelności, jak jedne po drugich następują, wierzyciele są z sobą zgodni lub nie. — Art. 52 i 53 Instr. r. 1819 (T. II. str. 36 niniejszego dzieła).

Art. 23. Po wyjaśnieniu stanu obciążenia, Delegowany przystąpi do wyjaśnienia suboneracyów, jakim prawa hypotekowane ulegają.— Art. 55 i 57 Instr. z r. 1819 (T. II, str. 37 niniejszego dzieła).

Art. 24. Delegowany dokumenta, do aktu regulacyi przez strony składane, wraz z niemi, stosowie do art. 16 i 157 Prawa z r. 1818 o hypotekach, zaznaczy, i takowe jako oryginały przy Aktach hypotecznych pozostaną. — Art. 51 i 53 Instr. z r. 1819, (T. II, str. 36 niniejszego dzieła) (1).

(1) Porównać rozporządzenie Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z d. $^{8}/_{20}$ Lipca 1844 r. Nr. 9312, (T. II, str. 11, niniejszego dzieła).

Art. 25. Po spisaniu tym sposobem wniosków i oświadczeń stron stawających, Delegowany ułoży projekt do wykazu hypotecznego, i całą czynność przedstawi stawającym do podpisu. — Art. 57 Instr. z r. 1819, (T. II, str. 37 niniejszego dzieła).

Art. 26. Chociażby właściciel w terminie regulacyi nie stawił się, Delegowany stawiennictwo zgłaszających się zapisze, i wolno im będzie prawa i wierzytelności swe podać do protokółu, oraz czynić swe wnioski względem pierwszeństwa i porządku między sobą, a to, aż do czasu

ostatecznéj regulacyi, będzie miało skutek ostrzeżenia co do praw ich, tak względem właściciela, jak i osób trzecich; nada im oraz prawo, z art. 150 Prawa z r. 1818 wynikające, pociągnienia dłużnego właściciela, z utratą wszelkich dobrodziejstw prawnych, względem nich służyć mu mogących, i żądania wymiaru na nim kary pieniężnéj obwieszczeniem zagrożonéj. — Art. 53 Instr. z r. 1819, (T. II, str. 36 niniejszego dzieła).

Art. 27. Tak sporządzone dzieło wraz z dowodami, Delegowany przedstawi Sądowi Pokoju, jako zwierzchności hypotecznéj, który takowe w komplecie, w art. 7 przepisanym, stosownie do przepisów Prawa z r. 1818 o hypotekach, rozpozna, i względem zatwierdzenia nowéj regulacyi, lub odmówienia go, tudzież względem postanowionéj w art. 154 i 160 tegoż prawa prekluzyi interesentów niezgłaszających się, swoją wyda decyzyą, istotne zaś spory, stosownie do art. 29 tegoż prawa, do drogi sądowéj odeśle. — Art. 20 Ustawy Hyp. z r. 1818, oraz art. 60 i n. Instr. z r. 1819, (T. II, str. 38 niniejszego dzieła).

Art. 28. W przypadku zmiany projektu do wykazu, bądź przez Sąd Pokoju jako zwierzchność hypoteczną, bądź w drodze appellacyi, Sąd w decyzyi swéj wykaz zaraz ułożyć powinien.

Art. 29. W przypadkach, w których właściciel do regulacyi nie stawił się, Sąd wniosków stron zgłaszających się rozwiązywać i zatwierdzać nie będzie, lecz decyzyą w téj mierze, aż do regulacyi tytułu własności zawiesi. Winien jednak wyrzec prekluzyą niezgłaszających się, i, jeśliby który z interesentów tego żądał, ustanowić na właściciela za niestawienie się w terminie regulacyi karę 10 do 50 złp. Pisarz o karze wymierzonéj doniesie Kontrolli Skarbowéj.

Art. 30. Właściciel w terminie pierwiastkowéj regulacyi niestawający, któryby później żądał uregulowania tytułu własności, winien zgłosić się do Sądu Pokoju o wyznaczenie terminu do téjże regulacyi i ogłoszenia wydać się mającéj decyzyi, tak względem żądania jego, jako i względem wniosków, przez interesentów w terminie poprzednio do regulacyi wyznaczonym, podanych.

O terminie takowym właściciel interesentów, którzy w poprzednim terminie zgłosili się, nie przez obwieszczenia, lecz szczegółowo, swym kosztem uwiadomić i wezwać ich powinien, aby tak przy uregulowaniu tytułu własności, jako też przy ogłoszeniu decyzyi Sądu, przytomnemi byli.

Po spisaniu aktu regulacyi tytułu własności, i wniosków osób stawających, Sąd akt takowy oraz i akt regulacyi w terminie poprzednio wyznaczonym spisany, który z powodu nieregulowanego tytułu własności, rozpoznawanym być nie mógł, rozpozna, decyzyą swoją wyda, i w dniu oznaczonym ogłosi (1).

(1) Porównać rozporządzenie Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z d. 19 Czerwca 1822 r. Nr. 5508 (T. II, str. 120 niniejszego dzieła).

Art. 31. Decyzye, w materyach hypotecznych wydane, Pisarz zaraz na posiedzeniu Sądu zapisze w Aktach hypotecznych. Podpisane będą przez cały komplet. Ogłoszenie ich nastąpi bez dalszego wezwania stron, na posiedzeniu Sądu Pokoju w dniu w obwieszczeniu na to wyznaczonym. Pisarz zapisze pod decyzyą krótką wzmiankę o nastąpionem ogłoszeniu jéj, z wyrażeniem dnia, w którym takowe nastąpiło.

Jeśliby przy ogłoszeniu która z stron, w myśl art. 10 postanowienia Księcia Namiestnika Królewskiego z d. 22 Stycz. 1822 (T. II, str. 14 niniejszego dzieła), podała oświadczenie względem poprzestania na decyzyi, lub wniosek o sprostowanie omyłek, w art. 9 tegoż postanowienia przewidzianych, Pisarz to zaraz w protokóle ogłoszenia zapisze, a Sąd omyłki zaraz sprostuje (2).

(2) Co do podpisów na czynnościach urzędowych, istnieje następujące rozporządzenie:

a) Każdy Urzędnik sądowy po dopełnieniu wszelkiej

czynności urzędowéj, po wydaniu wyroku lub decyzyi hypotecznéj, po wpisaniu treści do wykazu hypotecznego w hypotekach okręgowych, skoro do kompletu wpływał, jest w obowiązku, niebawnie protokóła takowych czynności, wyroki i decyzye sądowe, oraz hypoteczne, jak niemniej treści, swemi zaopatrywać podpisami.

b) Każdy urzędnik sądowy opuszczający służbę, lub do innych przeniesiony obowiązków, powinien przed opuszczeniem Sądu, w którym urzędował, uporządkować wszelkie akta i czynności przez niego zdziałane, brakujące w nich podpisy, a mianowicie, pod wyrokami, decyzyami sądowemi i hypotecznemi, pod treściami hypotecznemi w Aktach hypotek okręgowych uzupełnić.

c) Przewodniczący w Sądach czuwać będą nad ścisłém dopełnieniem tak niniejszych rozporządzeń jako też reskryptu z dnia 22 Sierpnia 1822 r. Nr. 9449, którym urzędnicy sądowi, wrazie oddalania się ze służby, lub przeniesienia na inną posadę, zobowiązani zostali poprzednio akta, rachunki i wszelkie przedmiota służbowe, pod ich dozorem znajdujące się, następcom swoim protokólarnie oddawać.

W razie gdyby urzędnik opuszczający skład miejscowego Sądu, wzbraniał się dopełnić tego, Przewodniczący w Sądach Pokoju Podsędkowie, doniosą o tém właściwemu Trybunałowi, który tak w tym razie, jak w razie, gdyby każdy inny urzędnik w obrębie jego jurysdykcyi urzędujący, niestarał się usunąć przy wyjściu z takowego, podobnego nieporządku, użyje wszelkich zależących od niego środków ku zniewoleniu go pod tym względem, i rapport o tém Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości złoży.

d) Gdyby podobne uchybienia i niedostateczności, mianowicie brak podpisów pod wyrokami, decyzyami hypotecznemi, i treściami w wykazach hypotecznych okręgowych, dostrzeżone jeszcze zostały po przejściu urzędnika do innego urzędowania, będzie on w obowiązku na proste wezwanie Przewodniczącego tego Sądu, w którym urzędował, zjechać natychmiast tamże, i nieporządek usunąć w szczególności zaś brakujące podpisy uzupełnić.

K. R. S. d. $^{13}/_{23}$ Kwietnia 1845 r. Nr. 7239.

Art. 32. Zatwierdzony lub zmieniony projekt do wykazu Pisarz, stosownie do decyzyi nastąpionéj, albo sam, albo przez

osobę na swoją odpowiedzialność na to utrzymywaną, wpisze charakterem czytelnym i z wymienieniem daty decyzyi, do wykazu, na początku Aktów hypotecznych będącego. Wykaz ten w Aktach również przez cały komplet podpisanym będzie. (1).

(1) Porównać rozporządzenie Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości, w odsyłaczu do poprzedniego artykułu zamieszczone.

Art. 33. Czas do odwołania się od decyzyj w mowie będących, stosownie do art. 29 prawa z roku 1818 o hypotekach, i postanowienia Księcia Namiestnika Królewskiego z dnia 22 Stycznia 1822 (T. II, str. 14 niniejszego dzieła), będzie trzechmiesięczny, rachując od dnia nastąpionego ogłoszenia decyzyi. Zresztą przepisy postanowienia wspomnionego względem appellacyj w przedmiotach hypotecznych, i do hypotek powiatowych (okręgowych) stosować się będą.

Art. 34. Na wszelkie koszta nowej regulacyi, łącznie z wywołaniem, zatwierdzeniem, ogłoszeniem decyzyi, i wpisaniem treści aktu regulacyi do wykazu, żądający regulacyi złoży w ogóle złp. 6, z których, po zaspokojeniu potrzebnych wydatków, wyjąwszy należność woźnego za wręczenie w przypadku w art. 12 przewidzianym, resztę odbierze Delegowany za czynność regulacyi.

Zresztą wszelkie czynności pierwiastkowéj regulacyi i decyzye przez Sąd jako zwierzchność hypoteczną w skutek takowéj wydane, stosownie do postanowienia Księcia Namiestnika Królewskiego z d. 20 m. b. (T. II: str. 136 niniejszego dzieła), od opłaty stępla są wolne, obwieszczenia terminów regulacyi w Monitorze (Gazecie Rządowéj) nastąpią bezpłatnie, i korrespondencye w tej mierze między Sądami Pokoju a Redakcyą Monitora (Gazety Rządowéj), jako wolne od opłaty portoryi, adressowane być powinny pod rubryką *Interes Rządowy*.

Art. 35. Żądający nowej regulacyi jest w obowiązku zastąpienia kosztów ztąd wynikających. Wolno mu jednak od współinteresentów żądać proporcyonalnego ich wynagrodzenia, tak iż właściciel takowe poniesie w miarę wartości nieruchomości, jaka, po potrąceniu z niej długów hypotecznych, pozostaje, a każdy wierzyciel w miarę swej wierzytelności.

Art. 36. Tak w czasie agitującej się, jako też po ukończeniu pierwiastkowéj regulacyi hypoteki każdej szczególnéj nieruchomości, Rejent Powiatowy (okręgowy) zapisywać będzie do Aktów hypotecznych wszelkie czynności dobréj woli, do tejże nieruchomości ściągające się, których zapisania w nich strony od niego żądać będą. Do niego i wydawanie extraktów i wypisów czynności tych i dokumentów przy nich złożonych należy. (1)

(1) W uzupełnieniu tego artykułu:

a) Porównać rozporządzenia Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z d. 16 Maja 1822 r. Nr. 4528 i $^{13}/_{23}$ Listopada 1837 r. Nr. 7487 (T. II, str. 21 niniejszego dzieła).

b) Za czynności hypoteczne, wypływające z ar. 11 i 12 Ustawy Hyp. z r. 1825, oraz z ar. 36 niniejszej Instrukcyi z r. 1825, rejenci mogą pobierać od stron tylko opłaty dla Rejentów okręgowych, dekretem Królewskim z d. 14 Marca 1809 r. (D. P. K. W. T. I, str. 213) przepisane.
K. R. S. d. 31 Maja 1827, Nr. 4426, i $^{14}/_{26}$ Października 1846 r. Nr. 17106.

c) Rejenci, o ile sporządzają czynności, które w oryginale do Akt hypotecznych okręgowych mają być dołączone, mogą czynności takie przyjmować jedynie w samym lokalu sądowym, a mianowicie w Archiwum Hypotecznem, a pod surową odpowiedzialnością nie wolno jest do Kancellaryi rejentów, w prywatném ich mieszkaniu utrzymywanych, nosić poszytów hypotecznych, i rejenci w mieszkaniu swém nie mogą przyjmować aktów hypotecznych. W takim tylko razie czynność hypoteczna przez rejenta może być przyjętą po za obrębem Kancellaryi Hypotecznéj Okręgowéj, gdy czynność ta zdziałaną jest w innym okręgu; ale w tym razie rejent, akt taki w minucie w swych aktach notaryalnych zachowując, powinien wydać extrakt stronie, celem wniesienia go protokólarnie do właściwych poszytów hypotecznych.

W razie zachodzącéj potrzeby tymczasowego zastępstwa rejenta, w przypadku gdyby był przeszkodzonym lub nieobecnym, Prezes Trybunału zastępstwo to urządzić powinien w sposób odpowiedni przepisom, a mianowicie rozporządzeniu z d. 19 Września 1822 r. Nr. 9563; (ar. 7 Org. Notar.) w szczególnych tylko przypadkach, i to tak nagłych, że przyjęcie aktu żadnej nie cierpi zwłoki, lub w razie przeszkody w saméj osobie rejenta, podsędek może zastąpić rejenta w czynnościach notaryalnych niehypotecznych, lecz możność ta nie służy ani pisarzowi ani podpisarzowi sądu pokoju. Jeżeli podsędek znajdzie się spowodowanym zastąpić rejenta, i to w czynności do wniesienia do hypoteki nie przeznaczonej, powinien zawsze powód nagłości, lub innéj ważnéj przeszkody, np. choroby rejenta, pokrewieństwa ze stroną, lub tym podobny, w samym akcie wymienić. Minuty czyli oryginały aktów zastępczo przyjętych, po ustałéj przyczynie zastępstwa natychmiast rejentowi mają być zwrócone, dla wciągnięcia ich w repertorium i wydawania wypisów, jeżeli takowe przez zastępującego podsędka wydane nie były.

K. R. S. d. 25 Kwietnia (7 Maja) 1845 r. Nr. 12562.

Art. 37. Do Pisarza hypotecznego należyć będzie przyjmowanie do Aktów hypotecznych wszelkich czynności do hypoteki ściągających się, w obcéj Kancellaryi zawartych, któreby strony do hypoteki składały, przyjmowanie wszelkich innych wniosków i oświadczeń stron, które nie są przedmiotem atrybucyi Rejenta, tudzież wydawanie wykazów, wyciągów i kopij, tak z Aktów nowéj hypoteki, jako i z dawnych Aktów i ksiąg hypotecznych, i ścisłe dopełnienie wszelkich dyspozycyj zwierzchności hypotecznéj. — Art. 7 i 10 Instrukcyi z 1819 r. (T. II, str. 20—22 niniejszego dzieła).

Art. 38. Rozpoznawanie i zatwierdzenie wszelkich czynności hypotecznych w art. 36 i 37 wspomnionych, rozpoznaniu i zatwierdzeniu ulegających, nastąpi przez Sąd Pokoju, jako zwierzchność hypoteczną, stosownie do przepisów prawa.

Art. 39. Co do należytości Pisarza, stosować się będą przepisy postanowienia Księcia Namiestnika Królewskiego z dnia 17 Sierpnia 1820 r. o należytościach Pisarzy hypotecznych. (w D. P. T. VII na str. 62 umieszczonego).

Art. 40. Pisarz obowiązany dokładne *Repertorium* wszelkich nowych Aktów hypotecznych utrzymywać, i do takowego każde nowe Akta porządkiem alfabetycznym i numerów

wciągnąć, oraz numer, pod którym w Repertorium są zapisane na okładce Aktów zanotować.

Art. 41. Pisarz i Rejent mieć będą pieczęci z herbem Królestwa i z napisem, pierwszy: *Pisarz Hypoteczny powiatu* (okręgu) *N. N.* drugi: *Rejent Kancellaryi powiatu* (okręgu) *N. N.* (1).

(1) Porównać odsyłacz do ar. 1 niniejszéj Instrukcyi.

Art. 42. Wszelkie Akta i wykazy hypoteczne zostawać będą pod bezpośrednim i szczególnym dozorem Pisarzy Hypotecznych, którzy za całość ich i dokumentów do nich złożonych są odpowiedzialnemi. Dozór ogólny nad niemi należy do Sądu Pokoju. (2).

(2) Porównać odsyłacze do ar. 36 niniejszéj Instrukcyi.

Art. 43. Gdyby właściciel nieruchomości uregulowanéj w hypotece powiatowéj (okręgowéj) chciał ją połączyć z nieruchomością mającą uregulowaną hypotekę Wojewódzką (gubernialną), zgłosi się w téj mierze do Trybunału. Ten uwiadomi o tém Sąd Pokoju, który od dalszych działań hypotecznych co do tejże nieruchomości wstrzymać się, Akta hypoteczne Trybunałowi odesłać i to w Repertorium swém zanotować powinien. Trybunał zaś względem połączenia hypotek i względem uregulowania stosownego wykazu hypotecznego postanowi.

Art. 44. Gdyby właściciel nieruchomości, która wcale nie miała uregulowanej hypoteki, żądał uregulowania jéj w hypotece wojewódzkiej (gubernialnéj), zgłosi się o to do Trybunału. Ten, dla uniknienia aby takowa w Sądzie Pokoju do regulacyi wywołaną nie była, uwiadomi o tém Sąd Pokoju; sam zaś, stosownie do art. 22 Prawa z dnia 1 (13) Czerwca r. b. (1825) o przywilejach i hypotekach, postąpi.

Art. 45. W przypadkach, gdy Trybunał wprost, w skutek art. 22 tegoż prawa, regulacyą hypotek przedsięweźmie, termina do pierwiastkowéj regulacyi tych nieruchomości, jakie

w roku 1826 wywołanemi będą, dopiéro na rok 1827 wyznaczone być powinny, jak to w art. 13 Urządzenia niniejszego przepisano.

Art. 46. Sądom Pokoju dla wiadomości ich, Pisarzy i Rejentów zakommunikowaną zostanie:

1° *Instrukcya Hypoteczna Kommissyom Hypotecznym Wojewódzkim służąca*, która, w czém przez niniejsze Urządzenie zmienioną nie została, służyć im będzie za skazówkę w postępowaniu. (1).

2° *Wzór do obwieszczenia* w ar. 12 niniejszego Urządzenia, wspomnionego (2), tudzież *Wzór do protokółu regula-*

(1) Instrukcya ta z d. 30 Czerwca 1819 r. Nr. 7408, znajduje się w odsyłaczu do ar. 29 Ustawy Hypotecznéj z r. 1818 (T. II, str. 19—71 niniejszego dzieła).

(2) Wzór do obwieszczenia, o którém tu mowa, kommunikowany został sądom pokoju przy rozporządzeniu Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z d. 23 Stycznia 1826 r. Nr. 667, w osnowie następującéj:

„Sąd Pokoju Okręgu N.

„Z powodu żądanéj regulacyi nowéj hypoteki (tu wymienić nieruchomość stosownie do ar. 12 lit. *b* Urządzenia hypotecznego), uwiadamia interessentów, że takowa nastąpi w Sądzie tutejszym d. . . ., wzywa ich przeto, aby do takowéj osobiście lub przez pełnomocnika urzędownie i szczególnie na to umocowanego, zgłosili się, żądania swe i wnioski do protokółu regulacyi podali, i w dokumenta prawa [ich udowadniające opatrzyli się. Ostrzega ich oraz, że niezgłaszający się w terminie podpadną skutkom prekluzyi, w ar. 154 i 160 prawa o hypotekach z r. 1818 przepisanéj. Jeżeliby właściciel nieruchomości wywołanéj, w terminie do regulacyi nie stawił się, tenże, na żądanie któregokolwiek z interessentów, na karę złp. 10 do 50 skazanym zostanie, i, podług ar. 150 tegoż prawa, utraca wszelkie dobrodziejstwa prawne względem swych wierzycieli.

Ogłoszenie decyzyi, jaka, w skutek aktu regulacyi wydaną będzie, nastąpi d. . . . na posiedzeniu publicznem Sądu tutejszego i od tegoż dnia czas do odwołania się od niéj upływać zacznie; interessenci przeto bez dalszego wezwania w tymże dniu ogłoszeniu jéj przytomnymi być powinni.

13. Wszelkie hypoteki prawne, z mocy przepisów Kodexu dotąd obowiązującego od wpisu nie zawisłe, któreby dotąd jeszcze istniały, jako będące na nieruchomości prawu z dnia 26 Kwietnia 1818 r. nieuległéj, powinny być wpisane do reejstrów hypotecznych w przeciągu najdaléj roku jednego bez obowiązku opłaty stępla. Po upłynieniu tego terminu wtenczas tylko skutek miéć będą, gdy są wpisane do rejestrów hypotecznych.

14. Oddział I, Działu V (ar. 72—110), tudzież artykuł 42 prawa z dnia 26 Kwietnia 1818 roku, przestaje odtąd obowiązywać, a w miejsce jego wstępują i względnie tych nieruchomości, do których się toż prawo ściągało, następujące przepisy o hypotekach prawnych.

15. Tytuł do hypoteki prawnéj służy żonie, małoletniemu, i pozbawionemu własnéj woli, jak o tém w Księdze I, Kodexu Cywilnego jest postanowiono (ar. 205 i 206 K. C. P.); oraz Skarbowi co do podatków, odtąd zalegnąć mogących. Służy także Skarbowi, Kościołom, Instytutom publicznym, Kassom miejskim, Towarzystwu Ogniowemu (Dyrekcyi Ubezpieczeń), co do należności wynikłych z odpowiedzialności poborców i tych wszystkich, którym

cyi (1), które to jednak wzory tylko dla informacyi ich służą.

3° *Wzór do wykazu hypotecznego*, który dla nich jest obowiązującym. (2).

(1) Wzór do protokółu regulacyi, tu powołany, znajduje się za ar. 126 Instrukcyi z d. 30 Czerwca 1819 r. Nr. 7408, (T. II, str. 61 niniejszego dzieła).

(2) Powołany tu Wzór do Wykazu Hypotecznego znajduje się za Ustawą Hypoteczną z r. 1825, (T. II, str. 153 niniejszego dzieła).

własność publiczna w jakimbądź względzie jest lub była powierzoną (1).

Przeciw trzeciemu nabywcy nieruchomości, tytuł do hypoteki prawnéj służy tylko Skarbowi, i to jedynie co do podatków gruntowych z ostatnich dwóch lat przed jego nabyciem zaległych. — K. N. 2121, 2122. — K. C. P. 205, 206, 335, 358, 361, 362, 460, 461, 464, 466, 511. — K. H. 551. — Ar. 41 Usta. Hyp. z r. 1818. — Ar. 10—13, 15—19, 21—23 Usta. Hyp. z r. 1825.

16. Hypoteki prawne powinny być bez zezwolenia nawet dłużnika do ksiąg hypotecznych przyjęte.

17. Skutek hypoteki prawnéj zależy od wpisania wierzytelności do ksiąg hypotecznych. Gdyby majątek teraźniejszy nie był wystarczającym na jéj zabezpieczenie, może wierzyciel ją zapisać na majątku późniéj uzyskanym.

18. Gdyby wpis rozciągniętym był nad ilość potrzebną do zabezpieczenia hypoteki prawnéj, dłużnik żądać może zmniejszenia. — K. N. 2159, 2161.

19. O każdéj wpisanéj do ksiąg hypotecznych hypotece prawnéj, powinien być dłużnik uwiadomionym przez

(1) Prokurator Trybunału, o ile uzna tego potrzebę, może domagać się (ar. 72 i 106 Usta. Hyp. z r. 1818), aby na majątku opiekunów zapisaną była hypoteka prawna na rzecz nieletnich: obowiązany jednak zachować przepis ar. 2 lit. *e* postanowienia Księcia Namiestnika z d. 22 Stycznia 1822 r. (T. II, str. 14 niniejszego dzieła) co do doręczenia decyzyi zwierzchności hypotecznéj opiekunowi, przeciw któremu wpis nastąpił.

K. R. S. d. 18 Września 1824 r. Nr. 10366.

urzędowe wręczenie. — Ar. 5 pos. Ks. Nam. z r. 1822 (T. II, str. 14 niniejszego dzieła).

20. Przepisy względem stosunków majątkowych między małżonkami, prawem z dnia 26 Kwietnia 1818 r. objęte (art. 74—92), stosować się będą nadal do tych tylko małżeństw, które pod powagą tegoż prawa zawarte zostały.

21. Jednak warunek niealienowania co do dóbr nieruchomych lub kapitałów hypotekowanych żony, za dotychczasowego prawa istniejący, winien w przeciągu roku jednego być wpisany do hypoteki tychże nieruchomości lub kapitałów.

Po upłynieniu tego terminu, warunek niealienowania żadnego skutku przeciw trzeciemu mieć nie będzie, dopóki do ksiąg hypotecznych wpisanym nie zostanie.

Wpisania domagać się może sama żona, bez assystencyi męża, a gdydy była małoletnią, bez assystencyi kuratora, a nawet każda strona interessowana.

22. Do nieruchomości, których hypoteka podług prawa z dnia 26 Kwietnia 1818 r. przez Kommissye hypoteczne uregulowaną być miała, a z powodu małéj ich wartości uregulowaną nie została, stosować się będą przepisy artykułów 11 i 12 niniejszego prawa, wyjąwszy, gdyby właściciel chciał, stosownie do przepisu artykułu następnego, hypotekę swoją mieć uregulowaną.

23. Ile razy zachodzić będzie potrzeba uregulowania hypoteki nieruchomości, która przez Kommissye hypoteczne nie z powodu małéj wartości, lecz dla innych przyczyn wywołana i uregulowana nie była, wywołanie z terminem nie krótszym jak 3 miesięcy, a nie dłuższym jak roku jednego, nastąpi przed właściwy Trybunał, który w miejscu Kommissyi hypotecznéj hypotekę takowéj nieruchomości, stosownie do prawa z roku 1818, reguluje. (1).

DZIAŁ IV.

O porządku kar sądowych i administracyjnych, względnie innych wierzytelności.

24. Dopiéro po zaspokojeniu wszystkich wierzytelności, nawet i tych, ktorym ani przywilej ani hypoteka nie służy, zaspokojone będą kary sądowe i administracyjne.

---

(1) Porównać rozporządzenie Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z d. $^{3}/_{15}$ Października 1845 r. Nr. 12892 (T. II, str. 51 i 52 niniejszego dzieła).

WYKAZ HYPOTECZNY.

(Wzór *Wykazu Hypotecznego.*—Ar. 14 i 15 Usta. Hyp. z r. 1818. — Ar. 91, 92, 93, 94, 95 i 96 Instrukcyi z d. 30 Czerwca 1819 r. Nr. 7408, oraz ar. 46 Instrukcyi z d. 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054.)

WYMIENIENIE NIERUCHOMOŚCI I OPISANIE GRANIC.

Zastrzeżenia.	Wymienienie właściciela.	Ustalenie własności.	Szacunek:	
			Ruble srebrem	Kopiejki

Zastrzeżenia.	Ilość pieniężna: Ruble srebr.	Ko.	Ścieśnienie własności, ciężary wieczyste i służebności.	Ilość pieniężna: Ruble srebr.	Ko.	Wykreślenia.

Zastrzeżenia.	Ilość pieniężna: Ruble srebr.	Ko.	Zlewki i obciążenia praw, w Dziale III hypotekowanych.	Ilość pieniężna: Ruble srebr.	Ko.	Wykreślenia.

Zastrzeżenia.	Ilość pieniężna: Ruble srebr.	Ko.	Długi i inne obowiązki hypoteczne.	Ilość pieniężna: Ruble srebr.	Ko.	Wykreślenia.

Zastrzeżenia.	Ilość pieniężna: Ruble srebr.	Ko.	Zlewki i obciążenia praw, w Dziale IV hypotekowanych.	Ilość pieniężna: Ruble srebr.	Ko.	Wykreślenia.

KODEX POSTĘPOWANIA CYWILNEGO.

CZĘŚĆ PIERWSZA.

POSTĘPOWANIE PRZED TRYBUNAŁAMI. (1)

KSIĘGA I.

O SĄDZIE POKOJU (2).

TYTUŁ I.

O pozwach (3).

1. Każdy pozew przed Sąd Pokoju zawiérać będzie datę dnia, miesiąca i roku, imię, nazwisko, powołanie i zamieszkanie powoda, — imię, nazwisko, mieszkanie i matrykułę (4) woźnego, — imię, nazwisko, i mieszkanie pozwanego; wyrażać będzie wkrótkości przedmiot i za-

---

(1) Francuzki Kodex Postępowania Cywilnego obowiązuje w Królestwie Polskiém na zasadzie art. 8 i 11 Organizacyi Sądownictwa, zatwierdzonéj przez Ministra Sprawiedliwości pod d. 23 Maja 1808 r. za Nr. 3745. Wprawdzie pomieniona Organizacya nie zyskała Najwyższego zatwierdzenia, lecz do wydania jéj Minister Sprawiedliwości upoważniony został postanowieniem Królewskiém z d. 4 Lipca 1808 r.

(2) Przepisy związkowe: K. N. 819, 985. — K. P. S. 48 n. 255, 305, 326, 363, 509, 571, 581, 587, 591, 594, 781-5., 907 n., 926, 928 n., 1035. — K. H. 106, 234, 243, 245, 414, 449—453, 462, 486, 487.

(3) O doręczeniu pozwów wojskowym i osobom dyplomatycznym podane będą przepisy poniżéj pomiędzy *Wyjątkowemi Postępowaniami*, umieszczonemi za Kodexem Postępowania Cywilnego.

(4) *Matrykuła* jest to wymienienie imienia, nazwiska, przymiotu, zamieszkania, oraz daty nominacyi woźnego, doręczenie uskuteczniającego.

sady skargi, i wskaże sąd pokoju (1), który ma rozpoznawać sprawę, oraz dzień i godzinę stawienia się.— K. C. P. 26 n., — K. P. S. 4 n., 59, 61, 69.

2. W materyi czysto osobistéj lub ruchomej, pozew wydanym będzie przed sędziego (Podsędka Sądu Pokoju) zamieszkania pozwanego; jeżeli tenże nie ma zamieszka-

(1) Sądy Pokoju inaczéj uorganizowane są we Francyi, a inaczéj w Królestwie Polskiém. Tam wszystkie attrybucye Sądu Pokoju koncentrują się w osobie Sędziego Pokoju; tu zaś Sądy te dzielą się głównie na dwa Wydziały *Sporny* i *Pojednawczy*. Wydział Sporny, a właściwie sam Podsędek Sądu Pokoju, sądzi wszystkie sprawy cywilne, do attrybucyi jego należące (art. 1 do 47 K. P. S.); Wydział Pojednawczy zaś, a właściwie sam Sędzia Pokoju, ma obowiązek godzenia spraw cywilnych, które drogę pojednania przechodzić powinny (art. 48 K. P. S.). Sędzia Pokoju prezyduje także na posiedzeniach rad familijnych.

Takie attrybucye tutejszych Sądów Pokoju polegają na art. 16 i 17 Organizacyi Sądownictwa z d. 11 Maja 1808 r. Nr. 3335, oraz na art. 4 takiéjże Organizacyi z d. 23 Maja t. r. Nr. 3745; i z tego téż powodu w niniejszym przekładzie Kodexu Postępowania wyraz *le juge*, tłómaczony został przez wyraz *Sędzia Pokoju*, z dodaniem w nawiasie wyrazu *Podsędek*, o ile przepis prawa do attrybucyi tego ostatniego odnosił się. — Oprócz Wydziału Spornego i Pojednawczego do składu każdego Sądu Pokoju wchodzą dwa inne Wydziały: *Hypoteczny* i *Policyjny*. Z tych Wydział Hypoteczny, utworzony na mocy art. 5 Instrukcyi przez Kommissyą Rządową Sprawiedliwości pod d. 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054 wydanéj (T. II, str. 128 niniejszego dzieła), załatwia wszystkie czynności dotyczące hypotek okręgowych; Wydział zaś Policyjny wyprowadza pierwiastkowe śledztwo w sprawach na drodze karnéj toczących się i sądzi sprawy Policyi Prostéj, podług zasad wskazanych w dekrecie z dnia 26 Lipca 1810 r. (D. P. K. W., T. II, str. 291) oraz w Ustawie Przechodniéj do Kodexu Kar Głównych i Poprawczych Najwyżéj d. $^{11}/_{23}$ Listopada 1847 r. (D. P., T. XL, str. 4) zatwierdzonéj.

nia, przed Sędziego (Podsędka) jego mieszkania (1). — K. N. 527 n., 1428. — K.P.S. 50-1., 59, 69-8., 363 n.— K.C.P. 26 n.

3. Wydanym będzie przed Sąd, w którego obrębie przedmiot sporny jest położony, gdy rzecz idzie:

1° O szkody zrządzone w polach, owocach i zbiorach; K. P. S. 444 n.

2° O naruszenie granic, o przywłaszczenie gruntu, drzew, płotów, rowów lub innych ogrodzeń, dokonane w ciągu roku; o czyny tyczące się biegu wody (2), również w ciągu roku spełnione, i o wszelkie inne skargi possessoryjne (3); — K. N. 645, 646, 666 n., 2228 n., 2243. — K. P. S. 23 n., 38.

3° O naprawy komornicze; — K. N. 1754.

4° O wynagrodzenie żądane przez dzierżawcę lub biorącego w najem za nie nieużywanie, gdy samo prawo nie będzie zaprzeczane, i o zniszczenia zarzucane przez właściciela. — K. N. 1711, 1719, 1721, 1728, 1735, 1741.

4. Pozew doręczony będzie przez woźnego Sądu Pokoju zamieszkania pozwanego; w przypadku przeszkody, przez woźnego, którego Sędzia (Podsędek) wyznaczy; kopia pozwu zostawioną będzie stronie: gdyby nikogo nie było w jéj zamieszkaniu, zostawioną będzie Prezydentowi, Burmistrzowi, Wójtowi gminy, lub ich zastęp-

(1) Porównać Zdanie Rady Państwa z d. 12 Stycznia 1838 r. zamieszczone w T. I na str. 38 niniejszego dzieła.

(2) Porównać tu postanowienie Ks. Namiestnika z d. 10 Października 1818 r. zamieszczone w odsyłaczu do art. 640 K. N. (T. I, str. 577 niniejszego dzieła).

(3) Porównać Postanowienie Ks. Namiestnika Kr. z d. 18 Września 1817 r. zamieszczone niżéj (T. II, str. 171 niniejszego dzieła).

com, którzy zawidymują oryginał bezpłatnie. — K. P. S. 1, 5, 6, 52, 61, n., 71, 1039.— K. C. P. 26 n.

Woźny Sądu Pokoju nie może odbywać czynności swego urzędu dla swych krewnych w linii prostéj, ani téż dla swych braci i siostr, i dla powinowatych w tym samym stopniu.

5. Pomiędzy dniem doręczenia pozwu, a dniem do stawienia się przeznaczonym, przynajmniéj jeden dzień upłynąć powinien, jeżeli strona pozwana zamieszkałą jest w odległości trzech miriametrów (1); a jeżeli jest daléj zamieszkałą, dodany będzie jeden dzień na każde trzy miriametry (1). — K. P. S. 51, 72 n., 1033.— K. C. P. 26 n.

W razie niezachowania tych terminów, gdyby się pozwany niestawił, Sędzia (Podsędek) rozkaże, aby na nowo był pozwanym, a koszta piérwszego pozwu poniesie powód. — K. P. S. 19.

6. W nagłych przypadkach, Sędzia (Podsędek) wyda decyzyę skracającą termin, i może dozwolić zapozwania nawet na dzień i godzinę oznaczoną. — K. P. S. 29, 63, 72, 76, 808.

7. Strony mogą zawsze stawić się dobrowolnie przed Sędzią Pokoju (przed Podsędkiem), który w takim przypadku rozsądzi ich spór, bądź w ostatniéj instancyi, jeżeli go prawo lub strony do tego upoważniają (2), bądź

(1) Miriametrów 3 równa się $3^1/_4$ miłom Polskim, czyli $24^1/_2$ werstom Rossyjskim.

(2) Obecnie Sądy Pokoju Wydziały Sporne nigdy nie mogą wydawać wyroków w ostatniéj instancyi, lecz zawsze w piérwszéj. — (Art. 62 Statutu Organicznego z d. 14 Lutego 1832; postanowienie Rady Administracyjnéj z dnia 28 Kwietnia (10 Maja) 1833 r.; oraz art. 1, 2, 3 postanowienia z d. 26 Marca 1842 r. O sposobie zanoszenia i rozpoznawania skarg na wyroki mocą ostatniéj instancyi dotąd wydawane).

téż z możnością odwołania się, chociażby nie był właściwym Sędzią stron, ani ze względu na zamieszkanie pozwanego, ani ze względu na położenie przedmiotu spornego. — K. P. S. 1003 n.

Oświadczenie stron żądających wyroku, będzie przez nie podpisane, a jeżeli podpisać nie mogą, wzmianka o tém uczynioną zostanie. — K. P. S. 1005.

TYTUŁ II.

O audyencyach Sędziego Pokoju (Podsędka) *i o stawieniu się stron.*

8. Sędziowie Pokoju (Podsędkowie) wyznaczą przynajmniéj dwie audyencye na tydzień; sądzić jednak mogą każdego dnia, nawet w dni niedzielne i świąteczne, z rana i po południu. — K. P. S. 9 n., 63, 1037. (1).

Będą mogli dawać audyencye u siebie, przy drzwiach otwartych. — K. P. S. 85 n.

9. Strony stawią się na dzień w pozwie oznaczony, lub między niemi umówiony, bądź osobiście, bądź przez swych pełnomocników (2), i żadnych nie będą mogły doręczać sobie obron. — K. N. 1987. — K. P. S. 13. 53.

(1) Sądy Pokoju, tak do pojednania, jako i do sądzenia spraw raz na zawsze dni pewne oddzielne i stałe w tygodniu oznaczać, i o takowych nie tylko obrońców, ale i publiczność przez obwieszczenia, na drzwiach Sądu wywieszone i tam ciągle znajdować się mające, uwiadamiać są w obowiązku.

K. R. S. d. 8 Listopada 1827 r. Nr. 7697.

(2) Oprócz tego, do bronienia spraw przed Sądami Pokoju toczących się, o ile same strony osobiście stawać nie chcą lub nie mogą, rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z d. 30

10. Strony obowiązane są tłómaczyć się przed Sędzią (Podsędkiem) z umiarkowaniem i we wszystkiém zachować winne sądom uszanowanie: gdyby w téj mierze uchybiły, Sędzia (Podsędek) za piérwszym razem zwróci je do porządku napomnieniem, a w przypadku powtórnego wykroczenia, będzie mógł skazać na karę piéniężną, nie większą nad dziesięć franków (1), z wywieszeniem wyroku w ilości egzemplarzy nie przechodzącéj liczby gmin okręgu (kantonu) (2). — K. P. S. 8, 11, 12, 85 n.

11. W razie wyrządzenia zniewagi lub ciężkiego ubliżenia Sędziemu (Podsędkowi), tenże spisze protokół i będzie mógł skazać winnego na zamknięcie najwięcéj trzechdniowe. — K. P. S. 10, 12, 85 n.

12. Wyroki, w przypadkach poprzedzającemi artykułami przewidzianych wydane, będą tymczasowie wykonalne. — K. P. S. 10, 11, 17.

13. Strony lub ich pełnomocnicy, wysłuchani będą ocznie. Sprawa osądzoną będzie natychmiast, albo na najbliższéj audyencyi (3). Sędzia (Podsędek) każe sobie złożyć dokumenta, jeżeli to osądzi być potrzebném. — K. P. S. 9, 93.

Lipca 1808 r. Nr. 5196, ustanowieni zostali *Obrońcy przy Sądach Pokoju*, z zastrzeżeniem, iż nie mogą stawać przed Wydziałem Pojednawczym.

(1) Franków 10 równa się Rsr. 2 k. 40.

(2) Okręgi, na które rozciąga się juryzdykcya Sądów Pokoju we Francyi, i które tam nazwane są *kantonami*, są nierównie szczuplejsze od tutejszych Okręgów sądowych.

(3) Sądy Pokoju w sprawach pod ich ocenienie przychodzących, wyroki tego samego dnia, w którym sprawy wprowadzone były, wydawać i ogłaszać powinny; i tylko w rzadkich przypadkach do odstąpienia od tego porządku upoważniać może jedynie nader znaczna obszerność sprawy, do jakich właściwie z rodzaju swego należą tylko sprawy possessoryjne o większe przedmioty, a w których odczytanie i rozważenie protokółów badań dłuższego wymaga czasu.

K. R. S. d. $^{7}/_{19}$ Stycznia 1848 r. Nr. 20745.

14. Jeżeli jedna ze stron oświadczy, iż chce zapisać się na fałsz, albo zaprzeczy pisma, lub że go nie zna, Sędzia (Podsędek) wyda jéj w téj mierze poświadczenie, dokument zaznaczy, i odeśle sprawę przed sąd, do którego rozpoznanie tego należy. — K. N. 1319, 1324. — K. P. S. 193 n., 214 n., 427.

15. Jeżeli wyrok przedstanowczy był wydany, sprawa powinna być osądzoną stanowczo najpóźniéj w ciągu cztérech miesięcy od dnia wyroku przedstanowczego; po upływie tego terminu, instancya z samego prawa upada; wyrok, któryby w głównym przedmiocie był wydanym, podlegać będzie appellacyi, nawet w przedmiotach, które Sędzia Pokoju (Podsędek) w ostatniéj instancyi (1) rozpoznaje, i zostanie unieważnionym, na żądanie strony interesowanéj. — K. P. S. 16, 17, 31, 39, 42, 401, 404.

Jeżeli instancya upadła z winy Sędziego (Podsędka), będzie on odpowiedzialnym za wynikłe ztąd szkody i straty. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 397, 505-5., 509.

16. Appellacya od wyroków Sądu Pokoju nie będzie dopuszczalną po upływie trzech miesięcy, licząc od dnia doręczenia dopełnionego przez woźnego Sądu Pokoju lub innego, którego Sędzia (Podsędek) wyznaczy. — K. P. S. 4, 15, 443 n.

17. Wyroki Sądów Pokoju do wysokości summy trzystu franków (2) będą tymczasowo wykonalnemi, pomimo appellacyi, bez obowiązku stawiania poręki; w innych przypadkach Sędziowie Pokoju (Podsędkowie) będą mogli nakazać tymczasowe wykonanie swych wyroków,

---

(1) Obecnie Sądy Pokoju nigdy nie sądzą w ostatniéj instancyi, jak to bliżéj wyjaśniono w odsyłaczu do art. 7 K. P. S.

(2) Franków 300 równa się Rsr. 72.

lecz pod obowiązkiem stawienia poręki. — K. P. S. 15, 16, 135, 155, 417, 439 n. — Art. 1, 2 i 3 postanowienia z d. 26 Marca 1842 r. o sposobie zanoszenia skarg na wyroki (D. P., T. XXIX, str. 399).

18. Oryginały wszelkich wyroków będą spisywane przez Pisarza (Podpisarza Sądu Pokoju) w protokóle audiencyonalnym, a podpisze je Sędzia (Podsędek), który zasiadał, i Pisarz (Podpisarz). — K. P. S. 138, 139.

TYTUŁ III.

O wyrokach zaocznych i oppozycyach przeciwko tymże wyrokom.

19. Jeżeli, na dzień w pozwie oznaczony, jedna ze stron nie stawi się, sprawa sądzoną będzie zaocznie; z zastrzeżeniem powtórnego zapozwania w przypadku przewidzianym przez ostatni ustęp artykułu piątego. — K. P. S. 20 n., 149 n., 434 n., 470. – K. H. 643.

20. Strona zaocznie skazana, będzie mogła założyć oppozycyę w ciągu trzech dni od doręczenia jéj wyroku przez woźnego Sądu Pokoju, lub innego, którego tym celem Sędzia (Podsędek) wyznaczy. — K.P.S. 4, 155 n., 435 n., 455, 470, 548, 550, 1028. — K. H. 643.

Oppozycya zawiérać będzie wkrótkości zasady i zapozwanie strony przeciwnéj na dzień najbliższéj audiencyi, z zachowaniem wszakże terminów, przepisanych dla pozwów; wymieni dzień i godzinę stawienia się, i będzie doręczoną tak jak wyżéj powiedziano. — K. P. S. 5.

21. Jeżeli Sędzia Pokoju (Podsędek) sam posiada wiadomość, albo ma sobie na audiencyi uczynione przełożenie przez krewnych, sąsiadów lub przyjaciół pozwanego, że ten nie mógł wiedzieć o toczącéj się sprawie, wolno mu będzie, zasądzając zaocznie, wyznaczyć termin

do oppozycyi, jaki za stosowny uzna; w razie gdyby przedłużenie terminu nie było z urzędu dozwolone ani żądane, niestawający, pomimo upływu terminu, może być dopuszczonym do oppozycyi, gdy udowodni, że, albo z powodu nieobecności, albo z powodu ciężkiéj choroby, nie mógł wiedzieć o przypadającéj sprawie.

22. Opponujący, któryby dopuścił powtórnego zaocznego przeciw sobie wyroku, nie będzie już dopuszczonym do założenia nowéj oppozycyi. — K. P. S. 165.

TYTUŁ IV.

O wyrokach w sprawach possessoryjnych (1).

23. Skargi possessoryjne o tyle tylko będą dopuszczalne, o ile wytoczone zostaną w ciągu roku od zakłócenia, przez tych, którzy od roku przynajmniéj, bądź sami, bądź przez osoby ich wyobrażające, byli w posiadaniu spokojném i od cudzéj łaski nie zawisłém. — K. N. 884, 1428, 1653 n., 1725 n., 2060-2., 2228 n., 2243. — K. P. S. 3-2., 24 n.

---

(1) Przepisy *o sprawach possessoryjnych*, zawarte w niniejszym Tytule IV, objaśnione i uzupełnione zostały postanowieniem Namiestnika Królewskiego z d. 18 Września 1817 r. (D. P., T. IV, str. 3).

Osnowa tego postanowienia jest następująca:

TYTUŁ I.

O sprawach possessoryjnych.

Art. 1. Sąd Pokoju jest w tym względzie sądem właściwym w następujących sprawach:

24. Jeżeli posiadanie lub zakłócenie są zaprzeczone, badanie, które zostanie rozporządzone, nie będzie mogło odnosić się do zasady samego prawa. — K. P. S. 4, 25, 34 n.

---

a) O usunięcie znaków granicznych.
b) O przywłaszczenie gruntu, drzew, płotów, rowów lub innych zagród.
c) O zamiary dążące do zmienienia biegu wody.
d) We wszelkich innych possessoryjnych sprawach.

Art. 2. Z powodu czynów w poprzedzającym artykule ad *a*, *b*, *c*, wymienionych, wtenczas tylko może być sprawa w Sądzie Pokoju, gdy rzeczone czyny w ciągu ostatniego roku dokonanemi zostały.

Art. 3. Żadna skarga possessoryjna nie będzie przyjętą, jeżeli z upłynieniem roku, w którym się zdarzyło naruszenie possessyi, nie została zaniesioną przez tych, co znajdowali się przynajmniéj od roku w possessyi, sami lub przez osoby do siebie należące.

Pod wyrazem *possessya* rozumié się possessya jawna, spokojna i niepolegająca na tytule tak zwanym *praecario*, to jest wynikającym z dozwolenia czasowego, lub odwołalnym w każdym czasie.

Art. 4. Nie należą więc do Sądu Pokoju:
a) Wszelkie skargi i czyny possessoryjne zdarzone dawniéj niż w ciągu ostatniego roku, oraz skargi zaniesione późniéj niż w ciągu roku, w którym się zdarzyło naruszenie.
b) Wszelkie skargi zaniesione przez osoby, które przynajmniéj od roku nie znajdowały się w possessyi, powyżéj artykułem 3 opisanéj.
c) Wszelkie skargi o possessyą sporną nieruchomości, gdzie do posiadania tak jedna jako i druga strona wdziérała się, i gdzie tém samém possessya przyznaną być nie może ani jednéj ani drugiéj stronie, lecz, w myśl artykułów 1961, 1962, 1963 Kodexu, sądownie pod dozór oddaną być powinna.

25. Sprawa possessoryjna nie będzie nigdy łączoną ze sprawą petytoryjną. — K. P. S. 24.

26. Powód w sprawie petytoryjnéj, nie będzie już

Art. 5. Gdyby powód w prośbie wystawił sprawę, jako podchodzącą pod uznanie Sądu Pokoju, a w ciągu jéj pertraktacyi wykazało się, iż ona nie podpada pod rodzaj takowych spraw, naówczas Sąd Pokoju wyrokiem odeśle takową sprawę do właściwego sądu i do właściwéj drogi.

Art. 6. Appellacya od wyroku Sądu Pokoju dozwoloną jest przed upłynieniem najdaléj trzech miesięcy, od daty wręczenia wyroku stronie chcącéj odwołać się do appellacyi. Gdyby jednak wartość przedmiotu nie przenosiła złotych polskich ośmdziesiąt, odwołanie się dalsze nie ma miejsca (1).

(1) Przepis ten zmodyfikowany został artykułami 1, 2 i 3 postanowienia Najwyższego z d. 26 Marca 1842 r. *O sposobie zanoszenia i rozpoznawania skarg na wyroki, mocą ostatniej instancyi dotąd wydawane.* (D. P., T. XXIX, str. 399).

Art. 7. Odwołanie się do appellacyi wstrzymuje egzekucyą wyroku, jednakże wyrok Sądu Pokoju może być wykonanym pomimo appellacyi i bez obowiązku złożenia kaucyi, skoro wartość spornego przedmiotu nie przenosi czterysta ośmdziesiąt złotych polskich. W innych przypadkach może sąd (gdy tego nieodzowną uzna potrzebę) nakazać egzekucyą wyroku tymczasowo, lecz z obowiązkiem złożenia urzędowéj kaucyi, któraby wartości spornego przedmiotu odpowiadała i dostatecznie zapewnioną była.

dopuszczonym do działania w drodze possessoryjnéj. — K. P. S. 23.

27. Pozwany w sprawie possessoryjnéj nie będzie

TYTUŁ II.

O obronie własności publicznéj w sprawach possessoryjnych.

Art. 8. Każdy dzierżawca lub pod jakimkolwiekbądź tytułem ciągnący czasowy użytek z własności publicznéj, odpowiedzialnym jest za taki stan posiadania, w jakim mu taż własność oddaną została; nie będzie mógł żądać wynadgrodzenia za użytki, których pozbawionym został przez dopuszczenie obcéj possessyi, i owszem obowiązanym jest wynadgrodzić straty, któreby z zaniedbania jego w téj mierze dla własności publicznéj wyniknęły.

Art. 9. Co się dotycze lasów narodowych, lub innych własności publicznych, które nie są oddane do użytkowania partykularnym osobom, lecz znajdują się pod dozorem lub zarządem officyalistów, ci równie odpowiedzialnymi są za taki stan possessyi, w jakim też własności im pod dozór lub zarząd oddanemi zostały, i wynadgrodzić powinni straty, z dopuszczenia obcéj possessyi wynikające.

Art. 10. W przypadku zmowy lub innych podstępnych czynów, zmierzających na uszkodzenie własności publicznych, rozciągniętą będzie przeciw winnym cała surowość praw karzących.

Art. 11. Przez wzgląd na zawarowaną w artykule 8 i 9 odpowiedzialność osób z własności publicznéj użytkujących i officyalistów, mając oraz na uwadze, że obrona i popiéranie spraw possessoryjnych nie polega na wiadomościach prawnych, ale raczéj na prostém tylko wykryciu stanu possessyi i faktów, że Prokuratorya Jeneralna nie ma ustanowionych Obrońców swoich przy Sądach Pokoju, i że podobne sprawy wymagają spiesznego załatwienia; powierzamy odtąd obronę i popiéranie

mógł wytaczać skargi petytoryjnéj, jak po skończeniu sprawy possessoryjnéj. Jeżeli w sprawie został pokonanym, nie będzie mógł wytaczać skargi petytoryjnéj, jak

tychże spraw (czyli one z powództwa, czyli z zapozwania toczyć się będą) miejscowym naddzierżawcom, lub użytkującym, oraz bliższym miejsca urzędnikom pod następującemi, zupełną w razie uchybienia nieważność za sobą pociągającemi, warunkami:

a) Włościanie na gruntach Rządowych osiedli nie mogą w sprawach possessoryjnych o też grunta być pozywanymi, jak tylko łącznie z urzędem w osobach Prezesa Kommissyi Wojewódzkiéj (Rządu Gubernialnego) i miejscowego naddzierżawcy (1).

(1) Porównać art. 58 Instrukcyi z r. 1841 *O osadach w dobrach donacyjnych* (T. I, str. 469 niniejszego dzieła).

b) Żaden niższy officyalista miejscowy, ani leśny, ani ekonomiczny, nie może być pozywanym jak tylko łącznie z urzędem w osobie Prezesa Kommissyi Wojewódzkiéj (Rządu Gubernialnego), tudzież, bądź Nadleśnego miejscowego (gdy spór tyczy się lasów), bądź respective Naddzierżawcy (gdzie spór tyczy się innych własności).

c) W powództwie ze strony własności Rządowych, zapozwy naprzeciw stronom prywatnym wydawane będą przez tychże samych, którzy, podług poprzedzających ad *a*, *b*, przepisów, ze strony prywatnych zapozywanemi być mają.

d) Wywody indagacyjne odbywanemi być mają w obecności stron do sprawy wchodzących i podług przepisów Części I Księgi II Kodo-

po zupełném zadosyćuczynieniu skazaniom przeciw niemu wyrzeczonym. — K. N. 1149, 1382, 2061. — K. P. S. 497.

---

xu Postępowania (art. 252 i n.) wskazanych. Oprócz tego podpisanemi być mają przez wszystkie stawające strony. Gdyby zaś która pisać nie umiała, tedy wzmianka o tém uczyniona będzie.

e) Obostrza się wykonanie przepisu, w § 26 pod literą *g*. Dekretu Królewskiego d. 7 Lutego 1809 r. (D. P. K. W., T. I, str. 176) umieszczonego, podług którego strona prywatna na dni 30 przed wydaniem zapozwu Kommissyi Wojewódzkiéj (Rządowi Gubernialnemu), przesłać powinna jako miejsce byłéj Rady Prefekturalnéj zastępującéj, uwiadomienie o wytoczyć się mianéj sprawie.

Art. 12. W przypadkach popełnionego zaniedbania innych zwyczajnych środków prawnych, zastrzega się dla własności publicznych restytucya Kodexem Postępowania (ar. 480 i n.) przewidziana, którą rozciągamy jeszcze wyraźnie i do przypadku gdyby się okazało, iż uchybiono któremukolwiek z przepisów, w poprzedzającym artykule 11 wskazanych.

Art. 13. Obowiązkiem jest Prezesa Kommissyi Wojewódzkiéj (Rządu Gubernialnego) każdy pozew przeciw sobie lub ze strony swojéj wydany, i każdy zapadły wyrok, przesłać niezwłocznie Kommissyi Rządowéj właściwéj i Prokuratoryi Jeneralnéj, wraz z uwagami lub objaśnieniami, jakie za potrzebne osądzi. Toż samo uczynić natychmiast powinien każdy Nadleśny i Naddzierżawca, skoro tylko zapozwy wyda lub zapozwanym zostanie, albo skoro odbierze wręczony sobie wyrok.

Art. 14. Gdyby Prokuratorya Jeneralna znajdowała się w potrzebie żądania restytucyi z powodów artykułem 481 Kodexu Postępowania przeciwdzianych, lub z tych, które w art. 11 i 12 niniejszego postanowienia wyraźnie są zastrzeżonemi, tedy powinna prawne w téj mierze kroki rozpocząć w ciągu ośmiu miesięcy od daty wręczenia Prezesowi Kommissyi Wojewódzkiéj (Rządowi Gubernialnemu), lub respective Nadleśnemu wyroku, przeciw któremu już żaden inny zwyczajny środek nie pozostaje.

Gdyby jednakże strona, na korzyść któréj te skazania nastąpiły, opóźniała się z wyjednaniem oznaczenia ich

---

Art. 15. Podobneż prawo żądania restytucyi, z powodów artykułem 481 Kodexu Postępowania przewidzianych, zastrzegamy dla Prokuratoryi Jeneralnéj co do wszelkich possessoryjnych spraw, które od czasu zaprowadzenia Kodexu Cywilnego (to jest od d. 1 Maja 1808 w dawniejszych Województwach, a od d. 15 Sierpnia 1810 r. w Województwach późniéj do Księstwa Warszawskiego wcielonych) rozsądzonemi już zostały; albo jeszcze dotąd toczą się; wolność jednak użycia tegó prawa, służyć będzie tylko do d. 1 Stycznia 1819 r.

Art. 16. Ograniczenia w poprzedzających dwóch art. 14 i 15 co do czasu użycia prawa restytucyi zawarowanego, nie ściągają się jak tylko do przypadku, gdzie restytucya żądaną być może z powodów artykułem 481 Kodexu Postępowania i art. 11 i 12 niniejszego postanowienia przewidzianych.

Art. 17. Rozporządzenia dodatkowe w Tytule II niniejszego postanowienia dla zasłony własności publicznych umieszczone, ściągają się jedynie do tych processów possessoryjnych, w których, stosownie do art. 12 (w związku z art. 7) postanowienia Królewskiego d. 29 Września (11 Październ.) 1816 r. (D. P., T. II, str. 116) Prokuratorya Jeneralna obowiązaną jest dawać prawną obronę i assystencyą.

ilości, Sędzia skargę petytoryjną rozpoznawać mający, może do tego oznaczenia zakreślić termin, po upływie którego skarga petytoryjna będzie przyjętą. — K. P. S. 128, 523 n.

TYTUŁ V.

O wyrokach niestanowczych i o ich wykonaniu.

28. Wyroki niestanowcze oczne i w obecności stron ogłoszone, nie będą w wypisach wydawane. W razie rozporządzenia czynności, przy któréjby się strony znajdować powinny, wyrok wskaże miejsce, dzień i godzinę, a ogłoszenie wyroku tyle znaczyć będzie co wezwanie. — K. P. S. 29 n., 34 n., 41 n., 407.

29. Jeżeli wyrok rozporządzi czynność biegłych, Sędzia (Podsędek) wyda stronie żądającéj do ich zapozwania rozkaz, w którym wymieni miejsce, dzień, godzinę, czyn, pobudki i rozporządzenie wyroku, dotyczące nakazanéj czynności. — K. P. S. 6.

Jeżeli wyrok rozporządzi badanie, w rozkazie do zapozwania będzie wzmianka o dacie wyroku, miejscu, dniu i godzinie badania. — K. P. S. 34 n., 41 n.

30. Ilekroć Sędzia (Podsędek) zejdzie na miejsce sporne, bądź dla naocznego obejrzenia, bądź dla wysłuchania świadków, towarzyszyć mu będzie Pisarz (Podpisarz Sądu Pokoju), który przyniesie oryginał wyroku przygotowawczego. — K. P. S. 18, 28, 29, 34 n., 41 n., 295 n.

31. Appellacya od wyroków przygotowawczych nie będzie dopuszczalną jak po wyroku stanowczym i łącznie z appellacyą od tegoż wyroku; lecz wykonanie

wyroków przygotowawczych w niczém ubliżać nie będzie możności odwołania się drogą appellacyi, i strony nie są obowiązane do czynienia w tym względzie żadnéj protestacyi ani zastrzeżenia. — K, P. S. 451, 452.

Appellacya od wyroków przedstanowczych dozwoloną jest przed wyrokiem stanowczym. — K. P. S. 451, 452, 457, 473.

W tym przypadku wypis wyroku przedstanowczego zostanie wydanym. — K. P. S. 15, 16, 17, 39, 42, 404.

TYTUŁ VI.

O przypozwaniu rękojemców.

32. Jeżeli, w dniu piérwszego stawienia się, pozwany żąda pociągnięcia rękojemcy do sprawy, Sędzia (Podsędek) udzieli termin dostateczny w stosunku odległości zamieszkania rękojemcy: przypozew wydany po rękojemcę zawiérać będzie także żądanie i zasady pozwu głównego; nie potrzeba jednak wręczać rękojemcy wyroku, nakazującego pociągnięcie go do sprawy. — K. P. S. 5, 33, 49-3., 59, 175 n., 1033.

33. Jeżeli pociągnięcie do sprawy nie było za piérwszém stawieniem się żądane, lub jeżeli przypozew nie został doręczony w terminie oznaczonym, Sędzia (Podsędek) przystąpi bezzwłocznie do osądzenia skargi głównéj, z zastrzeżeniem oddzielnego osądzenia skargi o rękojmię. — K. P. S. 32, 178.

TYTUŁ VII.

O badaniu świadków (1).

34. Jeżeli strony nie zgadzają się na czyny, które ze swéj natury mogą być przez świadków stwierdzone, a Sędzia Pokoju (Podsędek) sprawdzenie ich uzna użytecznem i dopuszczalném, rozporządzi ten dowód, i przedmiot jego ściśle oznaczy. — K. N. 1341 n. — K. P. S. 28, 29, 252 n., 407 n.

---

(1) Z przedmiotem o badaniu świadków, objętym w art. 34 do 40 K. P. S. ma związek *Odbiéranie przez Sądy przysięgi od składających zeznania w drodze administracyjnéj.*

Tu głównie zwrócić należy uwagę na przepisy:

I. *Co do przysięgi względem allewiacyi.*

a) Uchwała Rady Najwyższéj Tymczasowéj Księstwa Warszawskiego z d. 10 Listopada 1814 r. Nr. $^{747}/_{650}$ stanowi, aby, w celu zachowania największéj skrupulatności w udzielaniu allewiacyi uszkodzonym przez nadzwyczajne wypadki mieszkańcom, żądający allewiacyi, podane szkody przysięgą udowodnić był obowiązany; z tego powodu Sądy Pokoju obowiązane są zadość czynić wezwaniom Rządów Gubernialnych względem odebrania przysięgi od stron w sprawach tego rodzaju przychodzących pod decyzyę tychże Rządów Gubernialnych.

K. R. S. d. 18 Stycznia 1816 r. Nr. 380.

b) Czynność odbiérania w sprawach allewiacyjnych przysięgi, którą poszkodowani i świadkowie wykonywają, Sąd Pokoju tak jak wszelkie postępowanie w sprawach cywilnych w zwykłym składzie Wydziału Spornego (Podsędek i Podpisarz) uskuteczniać powinien.

K. R. S. d. 23 Kwietnia (5 Maja) 1845 r. Nr. 4679.

35. W dniu oznaczonym, świadkowie, po wymienieniu imion i nazwisk swoich, powołania, wieku i mieszkania, wykonają przysięgę na to, że prawdę zeznają, oświadczą czyli są krewnymi lub powinowatymi stron i

---

II. *Co do przysięgi na zeznania składane względem zatonięcia soli Rządowéj.*

c) Po otrzymaniu wiadomości o zatopieniu się soli i zachodzącéj z tego powodu potrzebie sprawdzenia rzetelności zaszłego zdarzenia, Naczelnik Powiatu obowiązany jest wraz z Członkiem Sądu Pokoju udać się na miejsce zaszłego wypadku, celem spisania wywodów słownych, a Członek Sądu sprawdzeniu temu attentować i przysięgę, od kogo uzna być potrzebną, odebrać jest w obowiązku. Koszta podróży i dyet, podług przepisów, Członkom Sądowym do takiéj czynności użytym przez Skarb wynagradzane będą.

K. R. P. i S. d. $^{3}/_{15}$ Grudnia 1836 r. Nr. $^{83947}/_{31859}$.

d) Powyższe rozporządzenie oparte jest na art. 1 postanowienia Królewskiego z d. 30 Marca (11 Kwietnia) 1817 r. (D. P., T. III, str. 176), i dlatego téż Delegowani Sądowi w udawaniu się na miejsce wydarzonego wypadku Władzom Administracyjnym nie powinni czynić żadnéj trudności ani zwłoki.

K. R. S. d. $^{13}/_{25}$ Stycznia 1837 r. Nr. 91.

III. *Co do przysięgi względem wieku starozakonnych.*

e) Gdy Sądowi Pokoju Władza Administracyjna zakomunikuje protokół zeznań świadków co do wieku starozakon-

w jakim stopniu, jak niemniéj czy są ich służącymi lub domownikami. — K. N. 735 n. — K. P. S. 36, 37, 39, 40, 262 n.

36. Swiadkowie słuchani będą oddzielnie w obecności stron, jeżeli te się stawią. Strony obowiązane są

---

nych, pragnących uwolnić się od opłaty konsensowéj za noszenie ubioru żydowskiego, i gdy się taż Władza odniesie o odebranie przysięgi na złożone zeznania, Sąd Pokoju obowiązany jest żądaniu temu zadość uczynić, zachowując jednak następujące formalności:

1° Protokół zeznania świadków, od których ma być odebraną przysięga, odczytany im będzie wyraźnie, a świadkowie będą zapytani czy na nim poprzestają.

2° Przed przystąpieniem do odebrania przysięgi przedstawione zostaną świadkom dokładnie ważność przysięgi i skutki krzywoprzysięstwa.

3° O dopełnieniu tych formalności w protokóle wykonania przysięgi wzmianka uczynioną będzie, z nadmienieniem, że cała ta czynność służyć ma jedynie do użytku w drodze administracyjnéj i w celu pozyskania uwolnienia od opłaty konsensowej za noszenie ubioru żydowskiego; że wreszcie w żadnym razie dowodu legitymacyjnego stanowić, ani żadnego pod tym względem znaczenia mieć i prawnych skutków przynieść nie może.

K. R. S. d. 24 Listopada (6 Grudnia) 1847 r. Nr. 16019.

IV. *Co do aktów posługiwać mających do uwolnienia starozakonnych od spisu wojskowego.*

f) Słuchanie świadków w powyższym przedmiocie, a następnie odbieranie od nich przysiąg, dopuszczane będzie jedynie w razach koniecznéj potrzeby, t. j. gdy wszelkie środki, mogące być użyte przez władze administracyjne, okażą się niedostatecznemi do wykrycia i udowodnienia

przedstawić zarzuty przeciw świadkom przed ich zeznaniem, i przedstawienie to podpiszą, a jeżeli nie umieją lub nie mogą podpisać, będzie o tém uczynioną wzmianka: po zaczęciu zeznania, zarzuty o tyle tylko przyjętemi być mogą, o ile usprawiedliwione zostaną na piśmie. — K. P. S. 35, 40, 262, 270, 282 n.

37. Strony nie będą przerywały świadkom: po złożeniu zeznania, Sędzia (Podsędek) będzie mógł, na żądanie stron, a nawet z urzędu, czynić świadkom stosowne zapytania. — K. P. S. 273 n.

38. We wszelkich przypadkach, gdzie naoczne obejrzenie miejsca może być użyteczném do zrozumienia zeznań, a szczególniéj w sprawach o usunięcie granic, przywłaszczenie gruntów, drzew, płotów, rowów, lub in-

---

w sposób niewątpliwy rzetelności faktów w tym względzie. Po przyjęciu zatém zeznań przez miejscową władzę administracyjną i po odesłaniu protokółów do Naczelnika Powiatu, wezwany będzie najbliższy Sąd Pokoju o delegowanie swego urzędnika do odebrania przysięgi. Urzędnik ten, mając sobie przedstawione zeznania i świadków, aby się mógł przekonać czy trwają przy swych podaniach lub co w nich i w jaki sposób odmieniają, winien jest, przed odebraniem przysięgi, odczytać świadkom ich poprzednie zeznania, wyrazić w protokóle objaśnienia lub zmiany, jakieby mieć mogli do uczynienia, a następnie dopiéro do odebrania przysięgi przystąpić; w protokóle zaś z téj czynności sporządzonym obowiązany jest wyraźną uczynić wzmiankę, że odebrał przysięgę jako Delegowany na wezwanie Władzy Administracyjnéj, i że akt zaprzysiężony wyłącznie tylko służyć ma do zaciągu wojskowego.

K. R. S. d. 20 Czerwca (2 Lipca) 1844 r. Nr. 8743.

g) Sądy Pokoju obowiązane są podobnych zasad trzymać się we wszelkich innych przypadkach.

nych ogrodzeń, jako też o czyny tyczące się biegu wody, Sędzia Pokoju (Podsędek) zejdzie na miejsce, jeżeli to osądzi potrzebném, i postanowi, że tam świadkowie słuchanymi będą. — K. P. S. 3, 35, 41 n., 295.

39. W sprawach ulegających appellacyi, Pisarz (Podpisarz Sądu Pokoju) sporządzi protokół wysłuchania świadków: akt ten zawiérać będzie ich imiona i nazwiska, wiek, powołanie i mieszkanie, wzmiankę o wykonaniu przez nich przysięgi na to, że wyznają prawdę, ich oświadczenie czyli są krewnymi, powinowatymi, służącymi, lub domownikami stron, i zarzuty, jakieby przeciw nim przywiedziono. Protokół będzie przeczytany każdemu świadkowi co do téj części, która go dotyczy: świadek zeznanie swoje podpisze, lub uczynioną będzie wzmianka, że nie umié lub nie może podpisać. Protokół będzie nadto podpisany przez Sędziego (Podsędka) i Pisarza (Pedpisarza). Sędzia (Podsędek) przystąpi do wydania wyroku natychmiast, lub najpóźniéj na piérwszéj audiencyi. — K. P. S. 15, 16, 17, 31, 42, 274 n., 404, 411, 443 n.

40. W sprawach, które Sędzia Pokoju (Podsędek) sądzi w ostatniéj instancyi (1) protokół spisywany nie będzie; lecz wyrok wyszczególni imiona, nazwiska, wiek, powołanie i mieszkanie świadków, ich zaprzysiężenie, oświadczenie ich czy są krewnymi, powinowatymi, służącymi lub domownikami stron, zarzuty i to co z ich zeznań wynika, — K. P. S. 35, 43, 410, 453, 454 (2).

(1) Obecnie Sądy Pokoju nigdy nie sądzą w ostatniéj instancyi. (Przypisek do art. 7 K. P. S.).

(2) Z uwagi, iż wyroki Sądów Pokoju są zawsze wyrokami piérwszéj instancyi, spisywanie zatém protokółów, o których art. 40 i 43 K. P. S. wspomina, jest nieodzownie potrzebne.

K. R. S. d. 1/13 Grudnia 1848 r. Nr. 12691.

TYTUŁ VIII.

O naocznem obejrzeniu miejsc i o ocenieniu.

41. Gdy zajdzie potrzeba, czy to sprawdzenia stanu miejsc, czy to ocenienia wartości poszukiwanych wszelkich wynagrodzeń, Sędzia Pokoju (Podsędek) postanowi, że miejsce sporne będzie przez niego w obecności stron obejrzane. — K. P. S. 28, 29, 38, 275, 295 n.

42. Jeżeli przedmiot naocznego obejrzenia lub oszacowania, wymaga wiadomości obcych Sędziemu (Podsędkowi), postanowi on, że biegli, których tymże samym wyrokiem wyznaczy, dopełnią z nim obejrzenia i zdanie swoje udzielą: Sędzia (Podsędek) będzie mógł wydać wyrok zaraz na miejscu, nie oddalając się z niego. W sprawach ulegających appellacyi, protokół naocznego obejrzenia będzie sporządzony przez Pisarza (Podpisarza Sądu Pokoju), który poświadczy wykonanie przysięgi przez biegłych. Protokół podpisany będzie przez Sędziego (Podsędka), Pisarza (Podpisarza) i biegłych; gdyby zaś biegli nie umieli, lub nie mogli podpisać, wzmianka o tém uczynioną zostanie. — K. P. S. 15, 16, 17, 31, 39, 302 n., 404, 1034, 1035.

43. W sprawach nie ulegających appellacyi, protokół nie będzie spisywanym; lecz wyrok wyszczególni imiona i nazwiska biegłych, wzmiankę o wykonanéj przez nich przysiędze, i to co z ich zdania wynika. — K. P. S. 40, 42 (1).

(1) Porównać przypisek do art. 40 K. P. S.

TYTUŁ IX.

O wyłączeniu Sędziów Pokoju (Podsędków).

44. Sędzia Pokoju (Podsędek) będzie mógł być wyłączonym:

1° Jeżeli w sporze ma osobisty interes;

2° Jeżeli jest krewnym lub powinowatym jednéj ze stron aż do stopnia brata stryjecznego, ciotecznego, lub wujecznego włącznie;

3° Jeżeli w ciągu roku, wyłączenie poprzedzającego, miała miejsce sprawa kryminalna między Sędzią (Podsędkiem), a jedną ze stron lub jéj małżonkiem, albo jéj krewnymi, lub powinowatymi w linii prostéj;

4° Jeżeli toczy się sprawa cywilna między nim, a jedną ze stron, lub jéj małżonkiem;

5° Jeżeli w téj sprawie dał zdanie na piśmie. — K. N. 735 n., — K. P. S. 45 n. 378 n.

45. Strona, która zechce wyłączyć Sędziego Pokoju (Podsędka), obowiązaną jest przedstawić wyłączenie z wyłożeniem powodów, przez akt doręczony przez któregokolwiek woźnego, jakiego zawezwie, Pisarzowi (Podpisarzowi) Sądu Pokuju, a ten zawidymuje oryginał. Tak oryginał jako i kopja aktu podpisane będą przez stronę, lub przez szczególnie upoważnionego pełnomocnika. Kopja złożoną zostanie w Kancellaryi Pisarza (Podpisarza), i przez niego natychmiast będzie Sędziemu (Podsędkowi) zakommunikowana. — K. N. 1987. — K. P. S. 44, 46, 47, 382, 384 n., 1039.

46. Sędzia (Podsędek) obowiązany będzie w ciągu dni dwóch uczynić na dole tego aktu oświadczenie na

piśmie obejmujące, albo zgodzenie się na wyłączenie' albo odmówienie wstrzymania się od sądzenia, z odpowiedzią na zasady wyłączenia. — K. P. S. 44, 45, 47, 380, 386, 388.

47. W ciągu dni trzech po danéj przez Sędziego (Podsędka) odpowiedzi, że odmawia wstrzymania się od sądzenia, lub gdy Sędzia (Podsędek) nie da żadnéj odpowiedzi, wypis aktu wyłączenia i oświadczenie Sędziego (Podsędka), jeżeli takowe nastąpiło, przesłane będą przez Pisarza (Podpisarza) Sądu Pokoju, na żądanie strony pilniejszéj, Prokuratorowi Królewskiemu przy Trybunale piérwszéj instancyi, w obrębie którego Sąd Pokoju jest położony: Trybunał w ciągu dni ośmiu osądzi wyłączenie w ostatniéj instancyi, na wnioski Prokuratora Królewskiego, bez potrzeby przywołania stron. — K. P. S. 44 n., 83, 84, 112, 285, 311, 385.

KSIĘGA II.

O TRYBUNAŁACH CYWILNYCH (1).

TYTUŁ I.

O pojednaniu.

48. Żadna skarga główna, rozpoczynająca instancyę pomiędzy stronami zdolnemi do zawiérania układów po-

---

(1) W oryginalnym tekscie Księga II ma intytulacyę *Des Tribunaux Inferieurs* (O Trybunałach Niższych). — W przekła-

jednawczych, i w rzeczach mogących być przedmiotem układu, przyjętą nie będzie w Trybunałach pierwszéj instancyi, jeżeli strona pozwana nie była poprzednio powołaną przed Sędziego Pokoju, w celu pojednania, lub jeżeli się strony dobrowolnie przed nim nie stawiły. K. N. 1121 2245. — K. C. P. 184, 185, 345, 489, 497, 518. — K. P. S. 49 n., 1004. — Art. 61 Statutu Org. z r. 1832.

49. Wolnemi są od poprzedniego pojednania:

1° Skargi tyczące się Rządu i dóbr Rządowych, gmin, instytutów publicznych, małoletnich, pozbawionych własnéj woli, kuratorów spadków wakujących; — K. N. 812. — K. C. P. 345, 467, 489. — K. P. S. 69-1., 998.

2° Skargi wymagające pośpiechu; — K. P. S. 404.

3° Skargi interwencyjne, lub o rękojmię;— K. N. 1625. K. P. S. 59, 175, 339 n., 406, 466.

4° Skargi w materyi handlowéj; — K. P. S. 415 n. — K. H. 631 n.

5° Skargi o wypuszczenie na wolność, o zniesienie zapowiedzenia lub aresztu, o zapłatę komornego, dzierżawy, przypadłych czynszów lub wypłat rentowych; skargi obrońców o zapłatę kosztów; — K. P. S. 60, 404, 566, 567, 794 n.

6° Skargi wyniesione przeciw więcéj jak dwóm stronom, chociażby miały tenże sam interes; — K. P. S. 59.

7° Skargi o sprawdzenie pism, o nieprzyznanie, o wyznaczenie sądu, o odesłanie do innego sądu, o pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności; skargi przeciwko trzeciemu zapowiedzianemu, i w ogólności skargi dotyczące zajęcia, zaofiarowania, zwrócenia dokumentów, i kommunikacyi takowych, rozdziału co do majątków, opiek i kurateli, i nakoniec wszelkie sprawy, przez prawo wyłączone. — K. N. 936. — K. P. S. 189 n., 193 n., 320, 345, 352 n., 363 n., 368 n., 404, 506 n., 566, 570 n., 637 n., 718, 795, 815 n., 839, 856, 865 n., 871, 878, 883. Art. 61 Statutu Org. z r. 1832.

50. Pozwany będzie powołanym do pojednania: — K. P. S. 1, 59, 61, 69.

1° W materyi osobistéj i rzeczowéj, przed Sędziego Pokoju swego zamieszkania; jeżeli jest dwóch pozwanych, przed Sędziego zamieszkania jednego z nich, podług wyboru powoda;— K. C. P. 26. — K. P. S. 2.

2° W materyi spółki nie handlowéj, w ciągu jéj trwania, przed Sędziego miejsca, gdzie ta ma swoje siedlisko; — K. N. 1832 n. — K. P. S. 69-6. — K. H. 19 n.

3° W materyi spadku, w sprawach pomiędzy spadkobiercami, aż do działu włącznie; w sprawach wyniesionych przed działem przez wierzycieli zmarłego; w sprawach tyczących się wykonania rozporządzeń na przypadek śmierci, aż do wyroku stanowczego, przed Sędziego Pokoju

---

dzie w miejsce wyrazu *Niższych*, użyty został wyraz *Cywilnych*; stosownie bowiem do Organizacyi Władz Sądowych w Królestwie Polskiém, wydanéj w r. 1808, Trybunałom Niższym Francuzkim i Trybunałom piérwszéj instancyi odpowiadają tutejsze Trybunały Cywilne.

miejsca, gdzie się spadek otworzył (1).— K.N. 815, 822, 969. — K. C. P. 34.

51. Termin pozwu będzie przynajmniéj trzechdniowy. — K. P. S. 5, 72, 1033 (2).

52. Pozew wręczony będzie przez woźnego Sądu Pokoju strony pozwanéj; zawiérać będzie wkrótkości przedmiot pojednania. — K. P. S. 1, 4, 58, 61 n.

53. Strony stawią się osobiście; w razie przeszkody, przez pełnomocnika. — K. N. 1987. — K. P. S. 9, 10.

54. Podczas stawienia się, powód będzie mógł rozwinąć, a nawet powiększyć swą skargę, pozwany zaś wnieść żądanie, jakie za stosowne uzna: protokół, jaki spisanym zostanie, obejmować będzie warunki układu, jeśli jaki nastąpił; w przeciwnym przypadku, krótką wzmiankę, że strony pojednać się nie mogły. — K. P. S. 10, 58, 65.

Umowy stron, w protokóle zamieszczone, mieć będą moc prywatnego zobowiązania. — K. N. 1134, 1318, 1322, 1356 (3).

55. Jeżeli jedna ze stron deferuje drugiéj przysięgę,

---

(1) Porównać Zdanie Rady Państwa z d. 12 Stycznia 1838 r., zamieszczone w T. I, na str. 38 niniejszego dzieła.

(2) Porównać przypisek do art. 8 K. P. S.

(3) W przedmiocie tym uzupełniające przepisy są następujące:

a) Ugody w Sądach Pokoju zawarte, z których egzekucya wynika, tak jak czynności podobne przed Rejentami nastąpione, z klauzulą egzekucyjną wydawane być powinny.

M. S. d. 15 Grudnia 1809 r. 7109.

b) Ugody takie nie mogą skutkować hypoteki, chociażby strony interesowane wyraźnie sobie to zastrzegły, co aby

Sędzia Pokoju takową odbierze, albo uczyni wzmiankę o odmówieniu jéj wykonania. — K. N. 1357, 1358 n.

56. Strona niestawająca skazaną zostanie na zapłacenie kary dziesięciu franków (1), i wszelka audyencya będzie jéj odmówioną, dopóki nie udowodni kwitem, że karę zapłaciła (2).

---

mogło nastąpić, potrzeba, aby ugoda taka przyznaną była przed Rejentem.

M. S. d. 2 Kwietnia 1810 r. Nr. 3403.

c) „Ugody w Sądach Pokoju zawarte, przez strony przyjęte i podpisane, w których strony, w przypadku niedopełnienia, egzekucyi się poddadzą, gdy też ugody klauzulą egzekucyjną będą opatrzone, moc wykonawczą mają i mieć będą."

Pos. Kr. z d. 8 Października 1812 r. (D. P. K. W., T. IV, str. 386).

d) Wreszcie co do posiadłości w dobrach Rządowych, które osobom prywatnym dominio utili pod warunkiem opłat do Skarku, a mianowicie opłaty laudemii przy każdéj alienacyi, nadane zostały, i których bez konsensu Rządu alienować nie wolno, Sądy Pokoju nie powinny w drodze sądowéj ugody przyjmować między stronami układów co do odstąpienia, zamiany, lub rozczątkowania całości albo części podobnych possessyów.

K. R. S. d. 5 Lutego 1824 r. Nr. 751.

(1) Franków 10 równa się Rsr. 2 kop. 40.

(2) W przedmiocie kary, artykułem tym zastrzeżonéj postanowiono:

a) Kary, o których tu mowa, nie mają być Kontrolli Skarbowéj do egzekucyi podawane; — lecz natomiast strona, do pojednania na terminie nie stawająca, gdy potrzebować będzie audyencyi w Trybunale, złożyć powinna karę ta-

57. Pozew do pojednania przerwie przedawnienie i skutkować będzie bieg procentów, lecz wszystko to o tyle, o ile skarga wytoczoną zostanie w ciągu miesiąca, od daty niestawienia się lub niepojednania. — K. N. 1153 n., 1907, 2245, 2274. — K. P. S. 59, 61, 69.

---

kową w papierze stęplowym szacunkowym u Pisarza Trybubału, który ją w bieżącym porządku do księgi wpisowéj zanotowawszy, papiér stęplowy skassowany do fascykuła wpisowego wszywać winien. Gdyby powyższa kara złożoną nie była, Prokurator Kr. ma przestrzegać odmówienia audyencyi.

K. R. S. d. 30 Sierpnia 1821 r. Nr. 8024.

b) Jeżeli powód był stroną niestawającą w Sądzie Pokoju, nie powinien być dopuszczonym do wprowadzenia sprawy w Trybunale przeciwko pozwanemu, choćby ten ostatni nie stawał, lecz przeciwnie pozwany stawający może żądać uwolnienia siebie od zaniesionéj skargi; i nawzajem: jeżeli pozwany był stroną niestawającą w Sądzie Pokoju, nie może żądać w Trybunale uwolnienia siebie od skargi, pomimo niestawania powoda, owszém powód, stawając w Trybunale, ma prawo domagać się zaocznego przeciwko pozwanemu wprowadzenia sprawy, choćby tenże pozwany stawał w Trybunale.

Nadto Kommissya Sprawiedliwości poleciła, iżby Pisarz Trybunału od żadnéj strony, do ponoszenia kary, według art. 56 K.P.S. obowiązanéj, z wpisem sprawy do niego zgłaszającéj się, tegoż wpisu prędzéj nie przyjmował, dopókąd poprzedniczo kary należnéj w papiérze stęplowym szacunkowym onemu nie złoży; niemniej, aby tenże Pisarz za przywołaniem w Trybunale sprawy z wpisu, uczynionego przez stronę, do ponoszenia kary nie obowiązaną, pilnował złożenia należnéj kary przez stronę drugą, która w Sądzie Pokoju nie stawała i w przypadku niedopełnienia tego, o tém Trybunałowi z urzędu donosił przed wprowadzeniem saméj sprawy.

K. R. S. d. 22 Lutego 1826 r. Nr. 1179.

58. W przypadku niestawienia się jednéj ze stron, wzmianka o tém uczynioną zostanie w księdze utrzymywanéj w Kancellaryi Sądu Pokoju, oraz na oryginale lub kopii pozwu, a to bez potrzeby spisywania protokółu. — K. P. S. 52, 65.

---

c) Rozporządzenie to, z zagrożeniem odpowiedzialności na Pisarzów Trybunału, ponowione zostało pod d. $^{8}/_{20}$ Lutego 1836 r. Nr. 9669, i d. $^{8}/_{20}$ Listopada 1852 r. Nr. 19180.

d) Wyrzekanie kar dziesięcio-frankowych na strony, do pojednania w Sądzie Pokoju nie stawające, nie należy do Sądów Pokoju, lecz do Trybunałów, które kary takowe z urzędu przestrzegać powinny, przepis bowiem tego artykułu niedozwalający stronie, niestawającéj do pojednania, rozprawy przed uiszczeniem kary, właściwie tylko przez Trybunał przy wnoszeniu spraw, po przejściu drogi pojednawczéj, do niego przychodzących, dopilnowanym i wykonanym być może; winien zatém Trybunał w każdym razie i Prokurator Królewski w sprawach do wniosków mu kommunikowanych, ściśle przestrzegać, aby, przy wprowadzaniu sprawy w Trybunale, okoliczność, czyli która ze stron niestawiła się do pojednania, przedewszystkiém braną była na uwagę, ażeby kara na stronę do pojednania nie stawającą wyrzekana była, jeżeli ta słusznych powodów niestawiennictwa nie przytoczy, i ażeby wreszcie strona taka do dalszéj rozprawy, t. j. do rozsądzenia jéj sprawy w Trybunale, dopuszczoną nie była przed złożeniem na ręce Pisarza kary w stęplu szacunkowym, a Pisarze Trybunałów obowiązani są utrzymywać w oddzielnym fascykule skassowane stęple, jako dowód opłaconéj kary, i wykazywać Kontrolli Skarbowéj kary na zasadzie art. 56 K. P. S. wyrokami wyrzekane, dla ściągnięcia ich w tym przypadku, gdy strona, niestawająca w Trybunale do rozprawy, skazaną została, tudzież dla kontrolli skassowanych stępli co do kar już uiszczonych.

K. R. S. d. $^{11}/_{26}$ Lipca 1854 r. Nr. 16567.

TYTUŁ II.

O pozwach.

59. W materyi osobistéj, pozwany będzie pociągnięty przed Trybunał swego zamieszkania; jeżeli nie ma zamieszkania, przed Trybunał swego mieszkania. — K. P. S. 2, 48 n,, 60 n., 1033. — K. C. P. 26 n.

Jeżeli jest kilku pozwanych, przed Trybunał zamieszkania jednego z nich, podług wyboru powoda. — K. P. S. 49-6., 153.

W materyi rzeczowéj, przed Trybunał położenia przedmiotu spornego.

W materyi mięszanéj, przed Sędziego położenia przedmiotu spornego, albo przed Sędziego zamieszkania pozwanego.

W materyi spółki, w ciągu jéj trwania, przed Sędziego miejsca, w którém ta ma swoje siedlisko. — K. N. 1832 n. — K. P. S. 50-2., 69-6. — K. H. 19 n.

W materyi spadku:

1° W sprawach pomiędzy spadkobiercami aż do działu włącznie;

2° W sprawach wytoczonych przez wierzycieli zmarłego, przed działem;

3° W sprawach tyczących się wykonania rozporządzeń na przypadek śmierci, aż do wyroku stanowczego;

Przed Trybunał miejsca otwarcia spadku.

K. N. 815, 822, 969. — K. P. S. 50-3.

W materyi upadłości, przed sąd zamieszkania upadłego. — K. P. S. 635. — K. H. 437 n.

W materyi rękojmi, przed sąd, przed którym toczy się sprawa pierwiastkowa. — K. N. 1625 n. — K. P. S. 32 n., 49-3., 175 n.

Nakoniec w razie obrania zamieszkania do wykonania jakiego aktu, przed Trybunał obranego zamieszkania, lub przed Trybunał rzeczywistego zamieszkania pozwanego, stosownie do art. 111 Kodexu Cywilnego. — K. P. S. 61-1. — Zdanie Rady Państwa z d. 12 Stycznia 1838 (T. I, str. 38 niniejszego dzieła) (1).

60. Sprawy o koszta ze strony urzędników sądowych (Pisarzy, Rejentów, Obrońców, Komorników i Woźnych), będą wytaczane przed Trybunał, w którym też koszta powstały. — K. N. 2272 n. — K. P. S. 49-5., 104, 133, 356, 543, 544.

61. Pozew obejmować będzie:

1° Datę dnia, miesiąca i roku, imię i nazwisko, powołanie i zamieszkanie powoda, ustanowienie obrońcy, który od niego stawać będzie, i u którego z samego prawa będzie miał obrane zamieszkanie, chyba, że w tym samym pozwie obrał inne zamieszkanie. — K. P. S. 75 n. — K.C.P. 26.

2° Imię i nazwisko, mieszkanie i matrykułę woźnego, imię i nazwisko, mieszkanie pozwanego, tudzież wzmiankę o osobie, któréj kopja pozwu zostawioną będzie. — K. P. S. 68.

3° Przedmiot skargi i wyłożenie wkrótkości jéj zasad.

4° Oznaczenie Trybunału, który ma sprawę sądzić, i terminu do stawienia się: wszystko to pod karą nieważności. — K. P. S. 1, 52, 72, 1029, 1033 (2).

---

(1) Art. 111 Kodexu Napoleona odpowiada artykułowi 35 Kodexu Polskiego z r. 1825.

(2) Przy doręczaniu Rządom Gubernialnym pozwów, aresztów, zawiadomień i obwieszczeń sądowych, szczegółowo powinien być wyrażonym rodzaj funduszu lub służebności, Skarb Królestwa albo Instytuta interesujących.

K. R. S. d. 29 Lipca (10 Sierpnia) 1836 r. Nr. 6056, i $^{19}/_{31}$ Marca 1838 r. Nr. 1796.

62. W razie podróży woźnego, za wszystkie jéj koszta otrzyma nie więcéj jak jednodniową zapłatę. — K. P. S. 63, 65—69, 71 (1).

63. Żaden akt nie będzie doręczanym w dzień święta prawnego, bez pozwolenia Prezesa Trybunału.— K. P. S. 8, 781-2., 808, 828, 1037. — K. H. 134, 162, 187.

64. W materyi rzeczowéj lub mięszanéj, pozwy wymieniać będą naturę posiadłości, gminę, i, o ile można, część gminy, w któréj jest położona, oraz dwie przynajmniéj przyległe i ościenne posiadłości; jeżeli idzie o dobra, o folwark, lub osadę, dość jest wskazać ich nazwisko i położenie: wszystko pod karą nieważności.— K. P. S. 59, 627, 1029.

65. Do pozwu dołączoną będzie kopja protokółu niepojednania, albo kopja wzmianki o niestawieniu się, pod nieważnością; doręczoną będzie także kopja dokumentów, lub części dokumentów, na których się skarga opiéra: w braku tych kopij, koszta kopij, jakie powód obowiązany będzie udzielić w ciągu sprawy, nie będą mu przyznane. — K. P. S. 54, 58, 1029, 1031.

66. Woźny nie może odbywać czynności swego urzędu dla swych lub swéj żony krewnych i powinowatych, w linii prostéj bez ograniczenia, ani dla swoich krewnych i powinowatych pobocznych, aż do stopnia wnuków braterskich włącznie: wszystko pod karą nieważności. — K. N. 735 n. — K. P. S. 4, 71, 1029, 1031.

67. Woźni obowiązani są na końcu oryginału i kopii aktu zamieścić jego koszta, pod karą pięciu franków (2),

(1) Przepisy *O kosztach należnych woźnym sądowym*, zamieszczone są niżéj w Części: *Przepisy o dyetach i kosztach sądowych.*

(1) Franków 5, równa się Rsr, 1 kop. 20.

które zaraz w chwili zarejestrowania uiszczone zostaną. K. P. S. 62, 104, 657, 1029.

68. Każdy pozew doręczonym będzie stronie osobiście lub w jéj zamieszkaniu: lecz jeżeli woźny nie znajdzie w zamieszkaniu, ani saméj strony, ani żadnego z jéj krewnych lub służących, odda natychmiast kopję jednemu z sąsiadów, który podpisze oryginał; jeżeli zaś ten sąsiad podpisać nie może, lub nie chce, woźny odda kopję Prezydentowi, albo Burmistrzowi, albo Wójtowi Gminy, lub ich zastępcy, który zawidymuje oryginał bezpłatnie. Woźny o tém wszystkiém uczyni wzmiankę tak na oryginale jako i kopii pozwu. — K. P. S. 4, 59, 61, 69, 70, 71, 419, 1039. — K. H. 173. — K.C.P. 26 n. (1)

(1) Wyjątkowe przepisy zachować należy przy doręczaniu pozwów i innych aktów sądowych:

a) W sprawach toczących się pomiędzy mieszkańcami Cesarstwa Rossyjskiego i Królestwa Polskiego. (Zdania Rady Państwa z r. 1838 i 1844. T. I, str. 38 i 41,—oraz ustęp 9 art. 69 K. P. S.).

b) W sprawach przeciwko Ajentom Dyplomatycznym, Konsulom, Vice Konsulom, etc. (Wyjątkowe rozporządzenia i postępowania, zamieszczone tu niżéj za Kodexem Postępowania Cywilnego).

c) W sprawach przeciwko wojskowym. (Wyjątkowe rozporządzenia i postępowania, jak wyżéj).

d) W sprawach cywilnych przeciwko więźniom, za polityczne przestępstwa osadzonym, zachowane być powinno takie samo postępowanie, jak w sprawach wytaczanych przeciwko wojskowym w rzeczywistéj służbie zostającym, a tém samém akta sądowe przedewszystkiém mają być doręczone Prokuratorom przy właściwych Trybunałach, którzy prześlą je następnie do dalszego postąpienia Kommissy Rządowéj Sprawiedliwości, dla wyjednania w każdym szczegółowym przypadku decyzyi Księcia Namiestnika.

K. R. S. d. 26 Marca (7 Kwietnia) 1848 r. Nr. 4367.

69. Zapozwanemi będą: — K. P. S. 59, 61, 70.

1° Rząd, gdy idzie o dobra Rządowe i prawa Skarbu, w osobie lub w zamieszkaniu Prefekta departamentu (1), gdzie zasiada Trybunał, przed który ma być wyniesioną skarga do pierwszéj instancyi. K. P. S. 49-1.

---

e) Dla osób mieszkających w Warszawie, których woźny w mieszkaniu ich nie znajdzie, doręczenia uskuteczniane być powinny w Biurze Magistratu, nie zaś u Kommissarzy Policyi Administracyjnéj.

K. R. S. d. $^{9}/_{21}$ Października 1840 r. Nr. 8062.

Jeżeli zaś Magistrat przekona się, iż osoba dla któréj doręczenie w powyższy sposób uskutecznione zostało, albo wcale w Warszawie nie mieszka, albo wydaliła się na prowincyę, wówczas doręczony sobie akt powinien zwrócić woźnemu doręczenie uskuteczniającemu, a woźny w takim razie pod odpowiedzialnością obowiązany jest zwrócony sobie akt oddać stronie, na któréj żądanie doręczał.

K. R. S. d. 30 Maja (11 Czerwca) 1842 r. Nr. 4327.

(1) Podług postanowienia Namiestnika Królewskiego z d. 27 Sierpnia 1816 r. (D. P. T. II, str. 69), opartego na postanowieniu Najwyższém z d. $^{3}/_{15}$ Lipca t. r., w miejsce *Prefektur* i *Podprefektur*, ustanowione zostały *Kommissye Wojewódzkie* i *Obwody*, i odtąd téż *Prefekci — Prezesami Kommissyj Wojewódzkich*, a *Podprefekci — Kommissarzami Obwodowemi* nazwani zostali.

Następnie postanowieniem Najwyższém z d. 23 Lutego (7 Marca) 1837 r. (D. P., T. XX, str. 413), nazwa *Kommissyj Wojewódzkich* została zniesioną, i, w skutku tego *Województwa* odtąd nazwane zostały *Guberniami*, *Prezesi Kommissyj Wojewódzkich—Gubernatorami Cywilnymi*, a *Kommisye Wojewódzkie—Rządami Gubernialnemi*.

Z powyższego więc wyjaśnienia okazuje się, iż w przypadku przewidzianym przez ustęp 1 artykułu 69 K. P. S. Rząd zapo-

2° Skarb Królestwa w osobie lub w Biurze Urzędnika Skarbowego (1).

3° Administracye lub Instytuta publiczne, w swych Kancellaryach, w miejscu gdzie główny ich zarząd znajduje się; w innych zaś miejscach, w osobie i kancellaryi ich Przełożonego.—K.P.S.49-1., 1032 (2).

---

zwanym być powinien w osobie Gubernatora Cywilnego; ze względu zaś na przepis zawarty w art. 8 postanowienia z d. 29 Września (11 Października) 1816 r. (D. P. T. II, str. 116), oraz na ustaloną praktykę, pozwy w tym przypadku doręczone być powinny Prokuratoryi oraz Kommissyi Rządowéj Przychodów i Skarbu.

Tu także porównać ustęp *g* artykułu 26, postanowienia z d. 7 Lutego 1809 r. (D. P. K. W., T. I, str. 165).

(1) Z organizacyi Władz Skarbowych w Królestwie Polskiém, oraz z przepisów powołanych w odsyłaczu do ustępu 1 artykułu 69 K. P. S. wynika, iż, zapozywając Skarb Królestwa, potrzeba doręczyć pozew Kommissyi Rządowéj Przychodów i Skarbu w osobie Dyrektora Głównego Prezydującego w téjże Kommissyi, właściwemu Rządowi Gubernialnemu, w osobie Gubernatora Cywilnego, i Prokuratoryi w Królestwie, w osobie jéj Prezydującego.

(2) Co do stanowiska, jakie Bank Polski zajmuje w procesach przeciwko niemu lub przez niego wytaczanych, postanowienie Najwyższe z d. $^{17}/_{29}$ Stycznia 1828 r. (D. P., T. XII, str. 119, 147), w art. 40 obejmuje następujący przepis:

„We wszystkich sporach i sprawach, bądź z powództwa Banku, bądź przeciw niemu wytoczonych, Bank ulega zwyczajnym Sądom zarówno jak osoby prywatne. W Sądzie Handlowym stawać on i odpowiadać powinien przez swego delegowanego, w innych zaś Sądach przez swych obrońców, gdzie Prokuratorowie, tak jak w przedmiotach Skarbowych, wnioski swe czynić są obowiązani.“

4° Król co do swoich majątków, w osobie Prokuratora Królewskiego właściwego Trybunału.

5° Gminy, w osobie lub zamieszkaniu Prezydenta, Burmistrza, lub Wójta; a w Paryżu w osobie lub zamieszkaniu Prefekta: (1).

We wszystkich powyższych przypadkach, oryginał zawidymowany będzie przez tego, komu kopja została zostawioną; w razie nieobecności, lub odmówienia, zawidymuje go, bądź Sędzia Pokoju (Podsędek), bądź Prokurator Królewski przy Trybunale piérwszéj instancyi, któremu w takim razie kopja zostawioną będzie. — K. P. S. 1039.

6° Spółki handlowe, w ciągu ich trwania, w domu spółkowym; jeżeli zaś takowego nie ma, w osobie lub zamieszkaniu jednego ze spólników. — K. P. S. 50-2., 59. — K. H. 19 n. (2).

7° Zjednoczenie i zarząd wierzycieli w upadłościach,

(1) Praktyka ustaliła zwyczaj, iż gminy w obrębie Warszawy położone (a co właśnie odpowieda gminom, o których tu mowa) pozywane bywają nie za pośrednictwem (Prefekta) Gubernatora Cywilnego, lecz za pośrednictwem Magistratu miasta Warszawy, a nadto, ze względu na art. 8 Organizacyi Prokuratoryi z d. 29 Września (11 Października) 1816 r. przypozywaną bywa także Prokuratorya.

(2) Podług art. 17 Umowy Nadawczéj, zatwierdzonéj Ukazem z d. 28 Września (10 Października) 1857 r., którym kolej żelazna między Warszawą a Granicą, między Warszawą a Łowiczem, między Łowiczem a Bydgoszczą, oraz między Ząbkowicami a Katowicami, odstąpioną została Towarzystwu prywatnemu, „odpowiedzialność cywilna poszukiwaną być może „tylko przeciw Towarzystwu, jako Ciału Zbiorowemu, a bynajmniéj przeciwko jego członkom, zarządcom, lub akcyonaryuszom: wszakże za czyny czysto osobiste, członkowie Towarzystwa podpadają ogólnemu prawu.“

w osobie lub zamieszkaniu jednego z syndyków lub zarządców. — K. H. 527 n.

8° Ci, którzy nie mają żadnego zamieszkania znanego w kraju, w miejscu ich mieszkania rzeczywistego: jeżeli to miejsce nie jest znane, pozew będzie wywieszonym na głównych drzwiach izby posiedzeń Trybunału, przed który skarga jest wytoczoną; druga zaś kopja doręczoną będzie Prokuratorowi Królewskiemu, który zawidymuje oryginał. — K. P. S. 1039 (1).

9° Ci, którzy mieszkają w posiadłościach francuzkich zamorskich, i ci, którzy są osiedli za granicą, w zamieszkaniu Prokuratora Królewskiego przy Trybunale, przed który skarga jest wyniesioną, Prokurator zawidymuje oryginał i prześle kopję, dla piérwszych, Ministrowi Marynarki, a dla ostatnich, Ministrowi spraw zagranicznych. — K. P. S. 49, 50, 59, 73, 560, 1039. — K. H. 201 (2).

(1) Tu porównać ustęp 4° rozporządzenia Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwoś i z d. $^{3}/_{15}$ Listopada 1837 r. Nr. 8635 zamieszczonego w odsyłaczu do art. 73 K. P. S. (T. II, str. 208 niniejszego dzieła).

(2) W zastosowaniu do Królestwa Polskiego przepisów art. 69 K. P. S. wydane zostały następujące rozporządzenia.

a) Prokurator Trybunału, mając sobie doręczonym akt sądowy przeznaczony dla osoby zagranicznéj, obowiązany jest przesłać go do Kommissyi Rządowéj (dawniéj do Ministerium) Sprawiedliwości.

M. S. d. 6 Kwietnia 1810 r. Nr. 3616.

Dalsze rozwinięcie powyższego rozporządzenia mieści się w usięp 2 i 3 rozporządzenia Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z d. $^{3}/_{15}$ Listopada 1837 r. Nr. 8635, zamieszczonego w odsyłaczu do art. 73 K. P. S. (T. II, str. 207 niniejszego dzieła).

b) Prokurator Trybunału, nadsyłając w powyższy sposób

70. Przepisy dwóch poprzedzających artykułów zachowane będą pod karą nieważności. — K. P. S. 1029.

---

pozwy i inne akta sądowe, dla doręczenia mieszkańcom zagranicznym, powinien wyrażać w rapporcie swym wkrótkości imiona stron wchodzących do processu, miejsce ich zamieszkania i treść aktu do doręczenia nadesłanego,

M. S. d. 10 Listopada 1810 r. Nr. 12059.

Oraz załączyć należycie sporządzony schemat do dowodu wręczenia, przez odbiérającego podpisać się mający.

K. R. S. d. 17 Stycznia 1822 r. Nr. 499. — d. 23 Kwietnia t. r. Nr. 3948 i d. $^{7}/_{19}$ Października 1836 r. Nr. 10648.

Powyższe schemata zaś na dowody wręczeń powinny być tak sporządzane, iżby sam podpis osoby odbiérającéj był dostatecznym dla wykazania, że oznaczony akt właściwie doręczonym został.

K. R. S. d. 24 Lipca (5 Sierpnia) 1840 r. Nr. 5424.

c) Pozwy i inne akta, tudzież kopje, które, podług przepisów prawa, doręczane są Prokuratorom Trybunałów, powinny być dokładnie i zrozumiale układane, oraz czytelnie i porządnie pisane. Z tego zatém powodu Prokurator, odbiérając lub dostrzegając pismo lub kopję niezrozumiałe, niedbale lub nieczytelnie pisane, uczyni wniosek o dotkliwe ukaranie piéniężne urzędnika, od którego rzeczone pozwy lub akta pochodzą, zwróci mu takowe, lub na koszt jego przepisać każe, a dopuszczających się dalszego w tym względzie zaniedbania, doniesie Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości dla udzielenia dymissyi.

Podobnież Prokurator przestrzegać jest w obowiązku, aby wyciągi i kopje przez Pisarzy sądowych wydawane, czysto, wyraźnie i bez myłek pisane były, a dopuszczających się w té mierze zaniedbania doniesie Trybunałowi

71. Jeżeli pozew z winy woźnego uznany zostanie za nieważny, woźny będzie mógł być skazanym na koszta

---

dla ukarania ich, lub przedstawienia Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości ich niedbalstwa.

K. R. S. d. 4 Lutego 1820 r. Nr. 1286, — d. 16 Lutego 1827 r. Nr. 2486, — d. 28 Czerwca t. r. Nr. 7143 i d. 26 Sierpnia (7 Września) 1850 Nr. 13458.

Co do aktów sądowych doręczanych dla mieszkańców Cesarstwa Rossyjskieyo, zachowane być powinny przepisy ogólne, wyżéj pod lit. *a*, *b*, *c*, podane, a nadto zamieszczają się tu następujące wyjątkowe rozporządzenia:

d) Kommissya Rządowa (dawniéj Ministerium) Sprawiedliwości upoważnioną została wezwać bezpośrednio właściwe Władze Rossyjskie, o doręczanie osobom w Rossyi zamieszkałym aktów sądowych, które przez pośrednictwo Prokuratorów w tym celu do rzeczonej Kommissyi nadsyłane będą.

Pos. Kr. z d. 6 Marca 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 223).

e) Oprócz tego Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pod d. 16 Kwietnia 1817 r. Nr. 2698 kommunikowała Władzom sądowym postanowienie Kr. z d. 28 Lutego (12 Marca) t. r. w téj osnowie:

Art. 1. W stosunkach sądowniczych, jako téż w interesach administracyjnych i policyjnych bieżących i mniejszéj wagi, władze administracyjne Naszego Królestwa Polskiego upoważnione są do wchodzenia w bezpośrednie kommunikacye z władzami administracyjnemi prowincyj pogranicznych Naszego Cesarstwa Rossyjskiego t. j. Kommissye Rządowe i Kommissye Wojewódzkie (obecnie Rządy Gubernialne) z Rossyjskiemi Władzami zwanemi Gubernskie Prawlenie i Kazienna Pałata Gubernii Gro-

pozwu i całego unieważnionego postępowania, nie przecinając stronie możności poszukiwania szkód i strat, po-

---

dzieńskiéj, Wileńskiéj, Mińskiéj, Wołyńskiéj, Podolskiéj i Obwodu Białostockiego.

Art. 2. Aż do zupełnego urządzenia Wydziału Sądowniczego, Ustawą Konstytucyjną przepisanego, kommunikacye pomiędzy Władzami Sądowniczemi obu Państw odbywać się będą wzajemnie za pośrednictwem władz administracyjnych wyżéj wymienionych."

Rozporządzenia pod lit. *d, e,* podane, w późniejszym czasie uległy zmianie, i obecnie Kommissya Rządowa Sprawiedliwości o doręczanie aktów sądowych mieszkańcom gubernij zachodnich, wymienionych niżéj pod literą *f*, odnosi się do właściwych Gubernatorów Cywilnych, o doręczanie zaś mieszkańcom innych części Cesarstwa, oraz wszystkim bez wyjątku wojskowym w Cesarstwie konsystującym, odnosi się do Ministra Sekretarza Stanu.

f) Pozwy i wszelkie akta sądowe, przeznaczone dla mieszkańców gubernij zachodnich Cesarstwa Rossyjskiego, t. j. dla mieszkańców gubernij Witebskiéj, Mohilewskiéj, Mińskiéj, Wileńskiéj, Grodzieńskiéj, Kowieńskiéj, Wołyńskiéj, Podolskiéj i Kijowskéj, mogą w samym tylko Polskim języku być przesyłane; dla mieszkańców zaś innych gubernij powinny być przedstawiane wraz z przekładem ich na język Rossyjski, o co strona, doręczenia żądająca, sama postarać się winna.

K. R. S. d. $^{8}/_{20}$ Kwietnia 1844 r. Nr. 3187.

g) Prokuratorowie, przedstawiając do doręczenia pozwy i inne akta sądowe dla osób w Cesarstwie (wyjąwszy gubernie zachodnie) mieszkających, powinni, zwracać uwagę na składane przez strony przekłady tychże aktów na język Rossyjski, i czuwać nad tém, ażeby tłómaczenia niezrozumiałe przedstawiane nie były, oraz aby takowe na oddzielnych arkuszach znajdowały się: jakkolwiek bowiem wzmiankowane tłómaczenia służą tylko dla infor-

dług okoliczności. — K. P. S. 132, 173, 360, 562, 609, 1029, 1030, 1031.

---

macyi stron interesowanych i władzy doręczenie uskuteczniającéj, gdyż text Polski, będąc opatrzony kontestacyą woźnego, jest oryginałem; jednakże Kommissya Rządowa Sprawiedliwości, chcąc nadać przekładom większą jak dotąd gwarancyę zgodności ich z textem Polskim, jako środek ostrożności w téj mierze użyć się mający poleciła Prokuratorom, ażeby odtąd takie tylko przekłady aktów, przez strony składanych, przyjmowali i Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości przedstawiali, na których zamieszczoném będzie imię, nazwisko, oraz stan i zamieszkanie Tłómacza.

K. R. S. d. 24 Stycznia (5 Lutego) 1845 r. Nr. 16504—17009.

h) Przekłady, o których wyżéj mowa, nie ulegają użyciu papieru stęplowego.

K. R. P. i S. d. 21 Marca (2 Kwietnia) 1845 r. Nr. 19102, i K. R. S. d. 23 Maja (4 Czerwca) t. r. Nr. 5535.

Co do aktów sądowych wręczanych dla wojskowych.

i) Pozwy i inne akta, przeznaczone do doręczenia wojskowym armii Rossyjskiéj, bez względu chociażby ci z Królestwa Polskiego pochodzili, przedstawiane być winny zawsze wraz z przekładem na język Rossyjski.

K. R. S. d $^{5}/_{17}$ Lipca 1846 r. Nr. 10786.

k) Jednakże dla wojskowych, o ile w Królestwie konsystują, akta sądowe mogą być doręczane bez dołączenia przekładu na język Rossyjski.

K. R. S. d. 27 Września (9 Października) 1846 r. Nr. 12154.

Przepisy Ogólne.

l) Wszelkie doręczenia, które, w sprawach toczących się przed Trybunałami Cywilnemi uskuteczniane bywają na ręce Pro-

72. Termin zwyczajny w pozwach dla osób zamieszkałych w kraju (1) będzie ośmiodniowy. — K. P. S. 5, 51, 73, 345, 1033.

W przypadkach wymagających pośpiechu, Prezes, na podanie, będzie mógł dozwolić zapozwania z krótkim terminem. — K. P. S. 49, 76, 404, 417 n., 459, 795, 802, 839, 1033. — K. H. 647, (2).

---

kuratorów Królewskich przy tychże Trybunałach, powinny być dopełniane na ręce Prokuratora przy Sądzie Appellacyjnym co do spraw przed tymże Sądem popiéranych (art. 470 i 73 K. P. S.); na mocy zaś art. 9 Urządzenia Wewnętrznego dla Warszawskich Rządzącego Senatu Departamentów z d. $^{8}/_{20}$ Września 1842 r., podobne doręczenia co do spraw przed IX Depatament Rządzącego Senatu wywołanych, uskutecznione być powinny w Kancellaryi Naczelnego Prokuratora tegoż Departamentu.

*) Kommissya Rządowa Sprawiedliwości, mając sobie przez Prokuratorów Trybunału lub Sądu Appellacyjnego, albo przez Naczelnego Prokuratora IX Departamentu Rządzącego Senatu, nadesłanemi akta sądowe dla osób za granicą Królestwa Polskiego zamieszkałych, przeznaczone, odnosi się do Ministra Sekretarza Stanu, celem zarządzenia dalszego ich doręczenia, i tylko co do osób w Austryi zamieszkałych, odnosi się w tym celu do Konsulatu Austryackiego w Warszawie, na mocy dekretu Króla Saskiego Ks. Warszawskiego z d. 9 Lutego 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 197), a co do osób zamieszkałych w Prussach, odnosi się do Konsulatu Pruskiego w Warszawie, na mocy takiegoż dekretu z d. 14 Października 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 403).

(1) W oryginalnym tekscie jest tu użyte wyrażenie *en France* (we Francyi); zmiana jednak w przekładzie zdawała się być potrzebną ze względu na zastosowanie niniejszego Kodexu do Królestwa Polskiego.

(2) Porównać ustęp 1 i 2 rozporządzenia Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z d. $^{3}/_{15}$ Listopada 1837 r. Nr. 8635, zamieszczonego w odsyłaczu do art. 73 K. P. S. (T. II, str. 207 niniejszego dzieła).

73. Jeżeli pozwany mieszka po za obrębem kraju (1), termin będzie. — K. P. S. 69-o., 74, 445, 486, 560, 639.

*1° Dwumiesięczny: dla mieszkających w Korsyce, na wyspie Elbie lub Kaprai, w Anglii i w Państwach graniczących z Francyą; (2).

2° Cztéromiesięczny, dla mieszkających w innych państwach Europy;

3° Sześciomiesięczny, dla mieszkających za granicą Europy z téj strony Przylądka Dobréj Nadziei;

A roczny, dla mieszkających z tamtéj strony (3).

---

(1) W oryginalnym tekscie jest tu użyte wyrażenie *hors de la France continentale* (po za obrębem Francyi lądowéj); zmiana zaś w przekładzie zaprowadzona z téj saméj zasady jak wyżéj w art. 72 K. P. S.

(2) Ze względu odmiennego położenia geograficznego Francyi i Królestwa Polskiego, ustęp piérwsyy art. 73 K. P. S. nie obowiązuje w naszym kraju, a termin dwumiesięczny w aktach sądowych zachowanym być powinien tylko co do osób mieszkających w Cesarstwach Rossyjskiém i Austryackiém, oraz w Królestwie Pruskiém.

(3) W objaśnieniu przepisu art. 73, 72 i 69 K. P. S. wydane zostały następujące rozporządzenia:

1° Prezesi Sądów, w żadnym przypadku nie mogą skracać terminu, art. 73 Kodexu Postępowania Cywilnego dla osób zagranicznych oznaczonego, o ile pozwy w takich sprawach przez Biuro Prokuratora Królewskiego wręczone być mają.

2° Ponieważ, według praktyki sądowéj, termin dla osoby za granicą mieszkającéj, liczy się od daty wręczenia pozwu lub innego aktu w Biurze Prokuratora; przeto obowiązkiem jest Prokuratorów, pozwy takie lub akta niezwłocznie odsyłać Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości. W szczególności zaś Prokuratorowie w Warszawie, winni je odesłać we 24 godzinach, a Prokuratorowie z innych miejsc, przez najpierwszą pocztę, jaka odchodzi po doręczeniu pozwu lub innego aktu, pod odpowiedzialnością za skutki opóźnienia.

Do nich także należy przestrzeganie, iżby pozwy samymże Prokuratorom, lub osobie szczególnie do tego upoważnionéj oddawane, i odbieranie ich przez takową osobę, poświadczane było na oryginale, również, iżby pozwy z terminami prawem wymaganemi były doręczane; wreszcie, aby wszelkie akta lub kopje dla osób zagranicznych, pisane były zrozumiale, czytelnie i porządnie, jak to już Kommissya Rządowa Sprawiedliwości kilkakrotnie, a mianowicie reskryptami z d. 4 Lutego 1820, Nr. 1826, z d. 16 Lutego 1827, Nr. 2486 i z d. 28 Czerwca 1827 r., Nr. 7143 przypominała. (T. II, str. 203 niniejsz. dzieła).

3° Prokuratorowie przestrzegać powinni, aby termina nakazów egzekucyjnych względem wojskowych i zagranicznych, z zachowaniem przeciągu czasu, prawem co do pozwów przepisanego, wydawane były, zwłaszcza, że ta zasada odpowiada i celowi i duchowi prawa, gdy przeciąg czasu, w art. 583, 819, 673 i 674 Kodexu Postępowania Cywilnego objęty, oznacza tylko *minimum*.

4° Co się tycze postępowania w doręczaniu pozwów lub innych aktów, osobom niewiadomym z pobytu, gdy w takim razie trafną jest zasada, jaką też niektóre sądy istotnie zastosowywają, że strona pozywająca winna jest złożyć dowód, przynajmniéj względem ostatniego pobytu strony pozwanéj; przeto Kommissya Rządowa Sprawiedliwości poleca wszystkim Trybunałom, aby się do téj zasady stosowali, w szczególności zaś Prokuratorom, iżby przy czynieniu wniosków w sprawach przeciwko nieobecnym, zasady wskazanéj przestrzegali.

Dowód ten ostatniego pobytu powinien obejmować i poświadczenie Władzy Administracyjno-Policyjnéj, iż od owego ostatniego pobytu niemasz śladu urzędowego dalszego przesiedlenia.

Prokuratorowie mają także zwracać uwagę i Sądów i Obrońców, na ścisłe wykonanie przepisu art. 83 Nr. 7 Kodexu Postępowania Cywilnego, iżby wszelkie sprawy niewiadomych z pobytu dotyczące, do wniosków Urzędu publicznego kommunikowane były.

Wreszcie, jeżeli pobyt pozwanego mylnie jest wskazany, Prokurator, skoro o tém od Władz zagranicznych, za pośrednictwem Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości powe-

74. Jeżeli stronie zamieszkałéj za granicą kraju (1), doręczony będzie pozew w kraju (1) osobiście, takiemu

żmie wiadomość, winien takową niezwłocznie Sądowi zakommunikować. Jeżeliby zaś sprawa już była osądzoną, i wyrok Prokuratorowi, dla doręczenia go stronie, za granicą będącéj, złożony został, Prokurator, mając już wiadomość, że strona w tém miejscu nie mieszka, w którém ją w pozwie wskazano, powinien wzmiankę o tém na oryginale wyroku zanotować; a dla ścisłego na przyszłość przestrzegania, aby akta takim osobom napróżno posyłane nie były, wypada Prokuratorowi stosowną w téj mierze zaprowadzić w Biurze swém kontrollę.

K. R. S. d. $^{3}/_{15}$ Listopada 1837 r. Nr. 8635. (Zbiór Ukazów, postanowień i rozporządzeń. T. I, st. 233-241).

Oprócz tego z uwagi, iż termina artykułem 73 K. P. S. zakreślone, w duchu artykułu 69 tegoż prawa, upływają przeciw osobom zagranicznym nie od dnia, w którym akt dla nich przeznaczony, istotnie rąk ich doszedł, lecz od dnia doręczenia takowego w biurze właściwego Prokuratora; i, że powód, zarządziwszy wręczenie aktu w Biurze Prokuratora, nie jest w możności czuwać nad dalszą tego aktu przesyłką, która już do Władz wyłącznie należy: Kommissya Rządowa Sprawiedliwości objaśniła, iż pozywający do niczego więcéj obowiązany być nie może, jak do okazania sądowi dowodu, że akt w Biurze właściwego Prokuratora doręczony został, a tém samém, że, dla uznania zaoczności strony, za granicą zamieszkałéj, i dla uprawomocnienia uzyskanego przeciw takiejże stronie wyroku, dostatecznym jest dowód doręczenia pozwu lub wyroku w Biurze właściwego Prokuratora; ściąganie zaś dowodów wręczenia i przesyłanie ich stronom interesowanym w Królestwie Polskiém zamieszkałym dlatego nadal miejsce mieć powinno, aby osoba za granicą Królestwa mieszkająca nie miała możności następnego zapierania odbioru aktu, który rąk jéj doszedł.

K. R. S. d. $^{5}/_{17}$ Maja 1852 r. Nr, 9334.

(1) W oryginalnym tekscie są tu wyrazy *hors de la France* (za granicą Francyi) i *en France* (we Francyi).

pozwowi służą tylko zwyczajne termina, wolno wszakże Trybunałowi przedłużyć je w razie potrzeby. — K. P. S. 73.

TYTUŁ III.

O ustanowieniu obrońców i o pismach obrończych (1).

75. Pozwany obowiązany będzie, w terminie przez pozew zakreślonym, ustanowić obrońcę, co uskutecznioném zostanie przez doręczony akt obrońcy do obrońcy. Ani pozwany, ani powód nie będą mogli odwołać swoich obrońców, nie ustanowiwszy innych. Postępowanie odbyte i otrzymane wyroki przeciw obrońcy odwołanemu, w którego miejsce inny ustanowiony nie został, będą ważne. — K. P. S. 61-4., 76 n., 85, 148, 149 n., 342 n., 529, 761, 1031, 1038.

76. W sprawie ze skróconym terminem wyniesionéj, pozwany będzie mógł, w dniu przypadającego terminu, na audyencyi przedstawić obrońcę, którego ustanowienie sąd poświadczy; wyrok taki nie będzie wyjmowanym: w ciągu tegoż dnia obrońca obowiązanym będzie ponowić aktem swoje ustanowienie, czego gdyby nie dopełnił, wyrok wspomniony na jego koszt wyjętym zostanie. K. P. S. 72, 1031.

77. W ciągu dwóch tygodni od dnia ustanowienia, pozwany doręczy swoją obronę (2) podpisaną przez

(1) Przepisy związkowe: K. N. 1597, 2060, 2273 do 2276. K. P. S. 49-5., 60, 104, 132, 133, 191, 192, 196, 215, 257, 293, 297, 321, 352, 400, 402, 414, 492, 512, 536, 707, 709, 713, 760, 761, 764, 932, 1038. — K. H. 627.

(2) Podług *Wewnętrznego Urządzenia*, jakie każdy z Trybunałów Cywilnych dla siebie przepisał i przedstawił do zatwierdzenia Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości (art. 1042 K.P.S.), niniejszy art. 77 uległ zmianie w tém, iż w sprawach ordynaryjnych

Obrońcę, z oświadczeniem gotowości kommunikowania dokumentów na jéj usprawiedliwienie, bądź po przyjacielsku obrońcy przez obrońcę, bądź za pośrednictwem Kancellaryi Pisarza Trybunału. — K. P. S. 97, 141, 142, 188 n., 405, 519 (1).

78. W następnym tygodniu powód doręczy swoją odpowiedź na obronę. — K. P. S. 77. (2).

79. Jeżeli pozwany nie doręczył obrony w ciągu dni piętnastu, powód wezwie na audyencyą przez prosty akt Obrońcy do Obrońcy. — K. P. S. 405.

80. Po upływie czasu służącego powodowi do doręczenia odpowiedzi, strona pilniejsza będzie mogła wezwać na audyencyą prostym aktem obrońcy do obrońcy; powód może nawet wezwać na audyencyą, po doręczeniu obrony, nie odpowiedziawszy wcale na nią. — K. P. S. 154.

81. Żadne inne pisma, ani doręczenia w obrachowanie kosztów wchodzić nie będą. — K. P. S. 1031.

82. We wszystkich przypadkach, w których strona

najprzód powód doręcza swoją obronę, a następnie pozwany doręcza odpowiedź. Ten sam porządek zachowany jest także co do dalszych pism obrończych t. j. co do repliki i dupliki.

(1) W sprawach, do których wpływa Prokuratorya w Królestwie, akta obrończe powinny być kommunikowane Obrońcom Prokuratoryi w taki sam sposób jak Obrońcom stron prywatnych; o ileby zaś zaszła potrzeba kommunikowania akt przez Biuro Pisarza Trybunału, uskutecznia się to, dla Obrońców Prokuratoryi, przez złożenie akt w Biurze téjże Prokuratoryi.

K. R. S. d. 28 Stycznia 1820 r. Nr. 215, oraz 20 Sierpnia (1 Września) 1840 r. Nr. 8505.

(2) Tu stosuje się uwaga piérwsza zamieszczona wyżéj przy art. 77 K. P. S.

może być wezwaną na audyencyą przez akt Obrońcy do Obrońcy, koszta dla każdéj ze stron za jeden tylko akt policzone będą. — K. P. S. 75, 154, 1031.

TYTUŁ IV.

O kommunikacyi akt Prokuratorowi Królewskiemu (1).

83. Będą kommunikowane Prokuratorowi Królewskiemu następujące sprawy: — K. P. S. 84, 112.

1° Dotyczące porządku publicznego, Rządu (Skarbu), dóbr Rządowych, gmin, instytutów publicznych, darowizn i zapisów dla ubogich; — K. N. 1130, 1388, 1389, 2220. — K.C.P. 6. — K.P.S. 89—92, 107, 191 (2).

(1) Przepisy związkowe: K. N. 770, 812, 819, 1057, 1597. K. P. S. 47, 202, 227, 249, 251, 311, 359, 371, 381, 385, 394, 480-8., 498, 515, 668, 762, 782, 805, 856, 858, 862, 863, 864, 885, 886, 891, 892, 900, 1004, 1039. — K. C. P. 38, 43, 140, 320, 322, 325, 448, 491, 494, 499, 500, 521. Usta. Hyp. z r. 1818 art. 136. — Pr. o małż. art. 94, 95, 96, 215, 217, 225, 226.

(2) W uzupełnieniu tego przepisu istnieją rozporządzenia:

a) „Prokuratorowie Królewscy przy sądach i ich zastępcy obowiązani są z przeznaczenia swego, dawać szczególniejszą baczność na sprawy przez Prokuratoryą bronione, i wnioskami z urzędu popierać interes publicznych własności, oraz iść w pomoc obronie, jaka, z polecenia Prokuratoryi, przez jéj obrońców czynioną będzie."

Art. 6 Pos. Nam. Kr. z d. 20 Maja 1817 r. (D. P., T. III, str. 174).

b) Do wniosków Prokuratora Kr. kommunikowane być powinny sprawy Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego tyczące się, lub na kredyt Listów Zastawnych wpływ mieć mogące.

K. R. S. d. 26 Stycznia 1826 r. Nr. 964.

c) Co do Banku Polskiego, porównać przypisek zamieszczony powyżéj przy ustępie 3° art. 69 K. P. S. (T. II, str. 199 niniejszego dzieła).

(1) Porównać ustęp 4° rozporządzenia Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z d. $^3/_{15}$ Listopada 1837 r. Nr. 8635, zamieszczonego wyżéj w T. II, na str. 208 niniejszego dzieła.

2° Dotyczące stanu osób i opiek; — K. C. P. 126, 127, 140, 171, 272—307, 320, 322, 324, 325, 339, 340, 398—421, 423. — K. P. S. 856, 858.

3° Excepcye niewłaściwości sądu; — K. P. S. 59, 168 n., 181.

4° Wyznaczenia sądu, wyłączenia sędziów i odesłania do innego sądu, dla pokrewieństwa i powinowactwa; — K. N. 735 n. — K. P. S. 47, 308 n., 363 n., 368 n., 381, 385, 394, 1014.

5° Pociągania sędziego do odpowiedzialności; — K. P. S. 505 n.

6° Sprawy mężatek nieupoważnionych przez mężów, albo nawet i upoważnionych, gdy idzie o ich posag, i gdy poszły za mąż pod rządem posagowym; sprawy małoletnich i w ogóle wszelkie takie, gdzie jedna ze stron bronioną jest przez kuratora; — K. N. 1540. — K. P. S. 49-7., 861—864, 885, 886, 891, 892. — K. C. P. 182 — 187, 191 — 265, 257, 258, 259, 435, 448, 462, 475, 514, 521.

7° Sprawy dotyczące lub obchodzące osoby zaginione; — K. P. S. 859, 860. — K. C. P. 38, 39, 47, 49, 52, 55. (1).

Prokurator Królewski może jednak wziąść do wniosków każdą inną sprawę, w któréj wpływanie

swego urzędu uzna potrzebném. Trybunał będzie mógł nawet z urzędu nakazać kommunikacyę Prokuratorowi Królewskiemu. — K. C. P. 6, 38, 286, 322, 521. — K. P. S. 112, 202, 249, 251, 311, 359, 498, 579, 668, 762, 782, 795, 805, 879, 891, 900, 981, 987, 988, 990, 991. — Art. 21 i 22 Ustawy z d. 26 Marca 1842 o Warszawskich Departamentach Senatu (D. P., T. XXIX, str. 299). — Art. 6 i 7 postanowienia z téjże daty o sposobie zanoszenia skarg na wyroki (D. P., T. XXIX, str. 399).

84. W razie nieobecności, lub zaszłéj przeszkody, Prokuratorowie i Podprokuratorowie Królewscy, zastąpionymi będą przez jednego z Sędziów lub Assessorów. K. P. S. 83, 118 (1).

TYTUŁ V.

O audyencyach, ich jawności i policyi.

85. Stronom w assystencyi swych obrońców wolno samym się bronić: Trybunał jednak mocen jest wzbronić im tego prawa, jeżeli uzna, że namiętność lub niedoświadczenie, przeszkadza im do przedstawienia sprawy z należytą przyzwoitością, lub z jasnością potrzebną do wyłuszczenia rzeczy sędziom.— K. P. S. 10, 75 n., 86 n. 470.

86. Strony nie będą mogły poruczać swéj obrony, bądź słownie, bądź na piśmie, bądź przez wezwanie do narady, Sędziom zostającym w czynnéj służbie, Prokuratorom Jeneralnym (1), Adwokatom Jeneralnym (1), Prokuratorom Królewskim i Podprokuratorom, nawet przed Trybunałami, przy których ciż nie urzędują: jednakże wolno będzie Sędziom, Prokuratorom Jeneralnym (1), Adwokatom Jeneralnym (1), Prokuratorom Królewskim i Podprokuratorom, stawać we wszelkich Sądach w sprawach własnych, równie jak w sprawach swych żon, krewnych i powinowatych w linii prostéj i w sprawach swych pupillów. — K. N. 735 n., 1597, 2276. — K. C. P. 422, 424. — K. P. S. 85, 378-8., 470, 1040. — K. H. 627.

(1) W razie nieobecności Prokuratora, miejsce jego zastępować powinien Podprokurator.

M. S. d. 29 Października 1810 r. Nr. 12353.

87. Wprowadzanie spraw będzie publiczne, wyjąwszy przypadki, w których prawo nakazuje, aby było tajemne. Może jednak Trybunał postanowić wprowadzenie przy zamkniętych drzwiach, skoro rozprawy publiczne mogłyby spowodować zgorszenie lub ważne nie przyzwoitości: lecz, w tym przypadku, Trybunał winien wydać w téj mierze postanowienie, i donieść o niém Prokuratorowi Jeneralnemu przy Sądzie Appellacyjnym; a jeżeli sprawa toczy się w Sądzie Appellacyjnym, Ministrowi (Kommissyi Rządowéj) Sprawiedliwości. — K. C P. 185. — K. P. S. 8, 88 n., 111, 112, 341.

88. Obecni na audyencyach znajdować się mają z odkrytemi głowami, w milczeniu i z uszanowaniem: wszystko, co prezydujący, dla utrzymania porządku, zaleci natychmiast i jak najściśléj ma być wykonaném. — K. P. S. 10 n.

Toż samo zachowaném będzie w miejscach, w których bądź Sędziowie, bądź Prokuratorowie Królewscy, wy-

(1) We Francyi *Prokuratorami Jeneralnemi* nazywają się Prokuratorowie przy Sądzie Kassacyjnym lub Appellacyjnym; zaś *Adwokatami Jeneralnemi* Podprokuratorowie przy tychże sądach.

konywać będą obowiązki swego urzędu. — K. P. S. 276 1036.

89. Jeżeli jedna lub kilka osób, ktokolwiekby one były, przerywają milczenie, albo dają oznaki zadowolenia lub niezadowolenia, bądź z głosów obrończych, bądź z przemówienia Sędziów lub Urzędu publicznego, bądź z zapytań, przestróg lub rozkazów Prezesa, Sędziego delegowanego, albo Prokuratora Królewskiego, bądź z wyroków lub postanowień, jeżeli sprawiają lub jakimbądź sposobem podniecają zgiełk, i, po napomnieniu przez woźnych, nie wracają natychmiast do porządku, zalecono im będzie oddalić się, a opierający się będą ujęci i osadzeni natychmiast w areszcie na 24 godzin. Przyjętymi tam będą za okazaniem rozkazu Prezesa, o którym w protokóle audyencyonalnym wzmianka uczynioną zostanie. — K. P. S. 10, 88, 90 n.

90. Jeżeli zamięszanie zrządzone zostało przez osobę pełniącą urząd przy Trybunale, ta, oprócz powyższéj kary, może być zawieszoną w urzędowaniu: zawieszenie to za piérwszym razem nie będzie mogło przechodzić trzech miesięcy. Wyrok ten, równie jak w przypadku objętym poprzedzającym artykułem, będzie tymczasowo wykonalny. — K. P. S. 88, 89, 1036.

91. Ci, którzyby dopuścili się zniewag, lub pogróżek względem Sędziów lub Urzędników sądowych, podczas wykonywania obowiązków ich urzędu, będą, na rozkaz Prezesa, Sędziego delegowanego, lub Prokuratora Królewskiego, podług tego do którego z nich policya w tém miejscu należy, ujęci i osadzeni natychmiast w areszcie, przesłuchani w ciągu 24 godzin, i skazani przez Trybunał, na zasadzie protokółu poświadczającego przestępstwo, na zamknięcie nie mogące trwać dłużéj nad

miesiąc, i na karę pieniężną najmniéj 25, a najwięcéj 300 franków (1).

Jeżeli skazany nie może być natychmiast ujętym, Trybunał w ciągu 24 godzin powyższe kary wymierzy, nie przecinając oppozycyi, którą skazany będzie mógł założyć w ciągu dni 10 od wyroku, lecz winien jednocześnie poddać się zamknięciu.—K.P.S.88.—K.K.G.i P.294, 297-300.

92. Gdyby popełnione przestępstwa zasługiwały na karę dręczącą lub hańbiącą, obwiniony, po przyaresztowaniu go tymczasowém, odesłanym będzie przed sąd właściwy, celem wyprowadzenia przeciw niemu śledztwa i ukarania podług przepisów w Kodexie Postępowania Karnego wskazanych. — K. K. G. i P. 294, 297—300.

TYTUŁ VI.

O naradzie i instrukcyi na piśmie (2).

93. Trybunał będzie mógł nakzać złożenie dokumentów na stole sądowym, celem naradzenia się po sprawozdaniu jednego z Sędziów wyrokiem mianowanego, z oznaczeniem oraz dnia, w którym sprawozdanie ma być przedstawione. — K. P. S. 94 n., 116 n.

94. Strony i ich Obrońcy obowiązani będą wykonać wyrok nakazujący naradę, bez potrzeby wyjęcia go, ani doręczenia, ani bez wezwania: jeżeli jedna ze stron nie

---

(1) Franków 25 równa się Rsr. 6. — Franków 300 równa się Rsr. 72.

(2) Przepisy związkowe: K. P. S. 199, 202, 222, 280, 338, 341, 343, 371-2., 382, 385, 394, 461, 539, 542, 668, 762, 779, 856, 859, 863, 885, 891, 981, 987.

złoży swych dokumentów, sprawa z dokumentów drugiéj strony sądzoną będzie. — K. P. S. 93, 98, 99, 100, 342, 539.

95. Jeżeli nie zdaje się, iżby sprawa mogła być osądzoną po jéj wprowadzeniu lub po naradzie, Trybunał nakaże instrukcyę na piśmie, celem przedstawienia sprawozdania przez Sędziego wyrokiem mianowanego. — K. P. S. 96 n.

W żadnéj sprawie nie może być nakazane sprawozdanie inaczéj, jak na audyencyi i większością głosów.— K. P. S. 93, 350, 351, 461.

96. W ciągu dwóch tygodni od wręczenia wyroku, powód doręczy notę zawiérającą zasady jego żądania; nota zakończoną będzie spisem dokumentów, żądanie jego popiérających. — K. P. S. 147.

Powód obowiązany będzie w ciągu 24 godzin po tém wręczeniu uczynić produkcyą (1) w Kancellaryi Pisarza Trybunału i akt takiéj produkcyi doręczyć. — K. P. S. 97 n.

97. W ciągu dwóch tygodni po produkcyi uczynionéj przez powoda w Kancellaryi Pisarza, pozwany przejrzy produkcyą, doręczy swoją odpowiedź i zamieści na dole spis dokumentów, obronę wspiérających; w ciągu 24 godzin po tém doręczeniu, zwróci do Kancellacyi pisma wzięte do przejrzenia, uczyni swoją produkcyę, i akt téjże produkcyi doręczy.—K. P. S. 77, 96, 98, 106, 189, 524.

Jeżeli jest kilku pozwanych, z których każdy ma oddzielnego Obrońcę i odmienny w sprawie interes, każdemu z nich służyć będą termina wyżéj oznaczone do

(1) *Produkcya*, o któréj jest mowa w art. 96 i n., jest to ogół tytułów, dokumentów i pism obrończych w processie, gdzie instrukcya na piśmie jest nakazana.

przejrzenia, odpowiedzi i produkcyi; kommunikacya nastąpi po kolei, zaczynając od najpilniejszego. — K. P. S. 50-1., 59, 77, 153, 189, 524.

98. Jeżeli powód nie uczyni produkcyi w terminie powyżéj zakréślonym, pozwany uczyni swoją produkcyą w Kancellaryi Pisarza w sposób wyżéj oznaczony; powód będzie miał tylko ośm dni czasu do wzięcia téj produkcyi do jéj przejrzenia i dania na nią odpowiedzi; z upływem tego czasu, sąd przystąpi do wydania wyroku, na produkcyę pozwanego. — K. P. S. 94, 99, 100, 106, 342, 524.

99. Jeżeli pozwany w terminie dla niego oznaczonym nie uczynił produkcyi, sprawa osądzoną zostanie na produkcyę powoda. — K. P. S. 94, 98, 100, 342.

100. Jeżeli jeden z terminów zakréślonych upłynął, a żaden z pozwanych nie wziął do przejrzenia produkcyi, przystąpioném będzie do wyrokowania na podstawie tego, co złożoném zostało.— K. P. S. 94, 98, 99, 342.

101. Jeżeli powód nie uczynił produkcyi, najpilniejszy z pozwanych złoży swoją produkcyę w Kancellaryi Pisarza, a instrukcya daléj prowadzoną będzie w sposób jak wyżéj powiedziano. — K. P. S. 96 n.

102. Jeżeli jedna ze stron zechce złożyć nowe dokumenta, uskuteczni to w Kancellaryi Pisarza wraz z aktem produkcyi, obejmującym summaryusz tychże dokumentów, który doręczony zostanie Obrońcy, bez nowéj noty produkcyjnéj ani téż żadnych innych pism, pod karą nieprzyjęcia ich w obrachunku kosztów, chociażby nawet summaryusz dokumentów obejmował nowe żądania. — K. P. S. 75, 104, 105, 1031.

103. Druga strona będzie mogła w ciągu dni ośmiu wziąść do przejrzenia i udzielić odpowiedź, która nie będzie mogła sześciu kart przenosić. — K. P. S. 106.

104. Obrońcy wyrażą na dole oryginałów i kopij wszystkich swych not i pism liczbę kart, która będzie także wymienioną w akcie produkcyi, pod karą nieprzyjęcia w obrachowaniu kosztów. — K. P. S. 67, 102, 105, 133, 1031.

105. Do obrachowania kosztów przyjętemi będą tylko pisma i doręczenia w niniejszym Tytule wyszczególnione. — K. P. S. 102, 104, 1031.

106. Pisma brane będą do przejrzenia z Kancellaryi Pisarza za kwitami obrońców z wyrażeniem daty wzięcia. — K. P. S. 97, 98, 100, 103, 107, 189, 524.

107. Gdyby obrońcy, w terminach wyżéj zakréślonych, nie zwrócili wziętych do przejrzenia produkcyj, wówczas, na zaświadczenie Pisarza, i na prosty akt wezwania do rozprawy, wydanym zostanie wyrok na audyencyi, skazujący ich osobiście, bez appellacyi, na zwrot produkcyi, na koszta wyroku, bez możności ich poszukiwania, oraz na dziesięć franków (1) najmniéj, tytułem szkód i strat, za każdy dzień opóźnienia. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 71, 82, 132, 1029.

Gdyby w ciągu ośmiu dni od wręczenia takiego wyroku, obrońcy nie powrócili produkcyj, Trybunał będzie mógł postanowić, bez appellacyi, wyższe wynagrodzenie szkód i strat, a nawet skazać obrońcę pod przymusem osobistym i zawiesić go w urzędowaniu przez czas, jaki za właściwy osądzi. — K. N. 2060-7. — K. P. S. 126, 127, 191, 536.

Skazania te mogą być wyrzeczone na żądanie samych stron, bez pośrednictwa obrońców, uczynione na prostę podanie, jakie złożą Prezesowi, Sędziemu sprawozdawcy lub Prokuratorowi Królewskiemu.

(1) Franków 10 równą się Rsr. 2 kop. 40.

108. W Kancellaryi Pisarza będzie utrzymywaną księga, do któréj wciągane będą wszelkie produkcye podług porządku ich datt: Księga ta, podzielona na rubryki, zawiérać będzie datę produkcyi, nazwiska stron, ich obrońców, i sprawozdawcy, i będzie pozostawiona jedna rubryka próżna.

109. Po uskutecznieniu produkcyi przez wszystkie strony, albo po upływie terminów wyżéj oznaczonych, Pisarz, na żądanie strony pilniejszéj, odda dokumenta sprawozdawcy, i ten pokwituje przez podpis w rubryce, która w księdze produkcyj próżną pozostawiona została.

110. Gdyby sprawozdawca umarł, złożył urząd, lub nie mógł przygotować sprawozdania, na wniesione podanie, będzie wyznaczony inny, przez postanowienie Prezesa, doręczone stronie lub jéj obrońcy przynajmniéj na trzy dni przed przedstawieniem sprawozdania.

111. Wszelkie sprawozdania, wtenczas nawet gdy narada była postanowioną, przedstawione będą na audyencyi; sprawozdawca streści czyny i zasady bez objawiania swego zdania: obrońcy pod żadnym pozorem nie będą mieli głosu po sprawozdaniu, będą mogli tylko podać natychmiast Prezesowi proste noty wyjaśniające czyny wedle ich mniemania w sprawozdaniu pominięte lub przeistoczone. — K. P. S. 85, 87, 93, 341, 461.

112. Jeżeli sprawa ulega kommunikacyi Prokuratorowi Królewskiemu, wnioski jego wysłuchanemi będą na audyencyi. — K. P. S. 83, 84, 662, 668. (1).

(1) W uzupełnieniu niniejszego artykułu wydane zostały poniżéj wymienione rozporządzenia:

a) Prokurator Królewski wnioski swoje nie podczas ustępu,

115. Przeciw wyrokom wydanym na podstawie dokumentów jednéj strony, dlatego że druga strona swoich nie złożyła, oppozycya nie jest dopuszczalną. — K. P. S. 94, 98, 99, 100, 350, 351, 809.

114. Sprawozdawca, po zapadnięciu wyroku, powróci dokumenta do Kancellaryi Pisarza i z oddania ich będzie pokwitowanym przez samo wymazanie jego podpisu w księdze produkcyj. — K. N. 2276. — K. P. S. 115.

115. Obrońcy, odbiérając dokumenta, podpiszą się

---

lecz w przytomności stron i ich obrońców publicznie czynić winien.

M. S. d. 29 Października 1810 r. Nr. 12350.

b) Prokuratorowie, po uczynionych do sądu wnioskach, i przywołanym ustępie, przy deliberacyi i decyzyi sądu nie powinni się znajdować.

K. R. S. d. 10 Marca 1821 r. Nr. 748.

c) Prokurator może i powinien na audyencyi publicznéj być obecnym w tych wszystkich przypadkach, w których, w duchu prawa, a mianowicie artykułu 83 K. P. S. i podług porządku sądowego, sprawy do wniosków jego kommunikowanemi być winny, lub w których sądzi, iż urząd jego jest potrzebny.

Po uczynieniu zaś wniosków na piśmie lub ustnie, może wrócić do swego biura, dopóki w sądzie znowu nie przypadnie sprawa, obecności jego i wniosków wymagająca.

K. R. S. d. 24 Października (5 Listopada) 1840 r. Nr. 10786.

d) Mają tu także związek rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z d. 29 Sierpnia 1810 r. Nr. 9401 i z d. 10 Października t. r. Nr. 11603, które zamieszczone będą w dalszym ciągu niniejszego dzieła.

na marginesie księgi; podpis ten będzie służył Pisarzowi za pokwitowanie. — K. P. S. 114.

TYTUŁ VII.

O wyrokach.

116. Wyroki będą wydawane większością głosów i ogłaszane natychmiast: Sędziowie jednak będą mogli wyjść do izby narad (1) dla zebrania zdań; będą mogli także odłożyć sprawę do jednéj z następnych audyencyj, dla ogłoszenia wyroku. — K. P. S. 93, 117 n., 467, 472 (2).

117. Jeżeli się utworzy więcéj jak dwa zdania, Sędziowie mniejszości obowiązani będą przyłączyć się do jednego z dwóch zdań przez większość objawionego;

---

(1) Trybunały Francuzkie urządzone są w ten sposób, iż, po wprowadzeniu sprawy, Sędziowie wychodzą z izby audyencyonalnéj i udają się do oddzielnego pokoju, t. j. do izby narad, celem postanowienia jaki ma być wydanym wyrok; publiczność zaś obecna przy wprowadzaniu sprawy nie jest obowiązaną wydalać się z izby audyencyonalnéj. Po odbyciu deliberacyi, Sędziowie wracają do izby audyencyonalnéj i wyrok zostaje ogłoszonym.

Przeciwnie zaś w Królestwie Polskiém, po wprowadzeniu sprawy, obecni na témże wprowadzeniu obowiązani są wyjść do izby ustępowéj, Sędziowie, przy zamkniętych drzwiach izby posiedzeń, naradzają się nad wydaniem wyroku, i dopiéro po wpisaniu wyroku de sentencyonarza, zostają otwierane drzwi do izby posiedzeń, i następuje ogłoszenie wyroku.

(2) Przed wydaniem wyroku w sprawie wprowadzonéj, wprowadzenie innych spraw i sądzenie ich miejsca miéć nie powinno.

K. R. S. d. 8 Lipca 1824 r. Nr. 8380.

wszakże nie będą obowiązani przyłączyć się, aż po powtórném zebraniu zdań. — K. P. S. 116, 118 n., 467 (1).

118. W przypadku równości zdań, przyzwanym będzie jeden z Sędziów, dla jéj usunięcia; w braku Sędziego, Assessor; w jego braku, Adwokat przy miejscowym sądzie, a w braku tego ostatniego, Obrońca (2); wszyscy

(1) Sędzia różniący się w zdaniu od innych, może swe zdanie zapisać w oddzielnéj na to przeznaczonéj Księdze, która zawsze w aktach sekretnych bez żadnéj publikacyi zostawać powinna.

M. S. d. 21 Listopada 1810 r. Nr. 13603.

(2) Dostateczna liczba Sędziów i Assessorów w Trybunałach tutejszych, jest powodem, iż ten ustęp art. 118 K. P. S. nie ma u nas praktycznego zastosowania; dla wyjaśnienia go jednak nadmienić tu należy, iż zawód obrończy w Królestwie Polskiém nie tak jest uorganizowany jak we Francyi.

We Francyi jest tylko dwa stopnie obrońców:

Avocat jest to Obrońca, który, chcąc otrzymać ten tytuł i mieć prawo do wprowadzania spraw przed sądami, powinien ukończyć kurs prawa, uczęszczać przez 3 lata na sądy i być wpisanym na listę obrońców (Avocats).

Avoué zaś jest to Obrońca, który nie jest obowiązanym spełnić powyższych warunków, lecz za to nie może wprowadzać sprawy przed sądem, jedynie upoważnionym jest do zastąpienia strony przed sądami i do działania za nią tamże.

Przeciwnie w Królestwie Polskiém obowiązki Avocat i Avoué połączone są w jednéj osobie, a różnica pomiędzy Obrońcami zależy tylko na tém, że przy sądach każdéj instancyi mianowani są oddzielni Obrońcy, i mogą sprawować swój urząd nie tylko w téj Władzy Sądowéj, przy któréj są mianowani, ale i we Władzach niższych.

Ta różnica organizacyi zawodu Obrończego jest powodem, iż przekład art. 118 K. P. S. jest nader trudnym i zawsze w Polskim texcie, bez powyższego wyjaśnienia byłby niezrozumiałym, gdyż, dla oddania różnicy pomiędzy wyrazami *Avocat* i *Avoué*, potrzeba było wytłómaczyć je przez *Adwokat przy miejscowym sądzie* i *Obrońca* co jednak niedostatecznie maluje przedmiot.

podług starszeństwa nominacyi: sprawa powtórnie będzie wprowadzaną. — K. P. S. 84, 468, 1012, 1017 n.

119. Jeżeli wyrok nakaże stawienie się stron, wyznaczy dzień do stawienia się. — K. P. S. 9 n., 48.

120. Każdy wyrok przysięgę naznaczający, wymieni czyny, na które takowa ma być odebraną. — K. N. 1350-4., 1352, 1357 n, — K. P. S. 55, 121, 1035.

121. Przysięga wykonaną będzie przez stronę osobiście, i na audyencyi. W przypadku przeszkody prawnéj i należycie stwierdzonéj, przysięga będzie mogła być wykonaną przed Sędzią przez Trybunał delegowanym, który wraz z Pisarzem uda się do strony. — K. P. S. 120.

Jeżeli strona, któréj przysięga jest naznaczoną, zbyt odlegle mieszka, Trybunał będzie mógł postanowić, ażeby wykonała przysięgę przed Trybunałem miejsca jéj mieszkania. — K. P. S. 1035.

W każdym przypadku, przysięga wykonaną będzie w obecności drugiéj strony, lub po należytém jéj przywołaniu przez akt Obrońcy do Obrońcy, a, jeżeli Obrońcy nie ustanowiła, przez akt obejmujący wymienienie dnia, w którym przysięga ma być odebraną. — K. P. S. 59, 61, 69, 72, 75, 1033 (1).

(1) W uzupełnieniu artykułu tego wydane zostały następujące przepisy:

a) Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pod d. 11 Lipca 1823 roku Nr. 6747 zakommunikowała wszystkim Władzom Sądowym, dla wiadomości i stosowania się, w kopii odezwę Kommissyi Rządowej Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (Kommissyi Rządowéj Spraw Wewnętrznych i Duchownych) z d. 12 Czerwca t. r. Nr. $^{6573}/_{1345}$, wskazującą jakie osoby wyznania Mojżeszowego do assystencyi przy odbiéraniu przysiąg od starozakonnych przy-

122. W przypadkach, w których Trybunały mają możność udzielenia zwłoki do wykonania swych wyroków, uczynią to w samymże wyroku, spór roztrzygającym i

---

biérane i jakie formalności przy tém zachowane być powinny.

Kommunikowana tu odezwa wyjaśniła, iż, biorąc przysięgę co do istoty rzeczy, ta ważną jest, skoro ktokolwiek, a nawet wyznania innéj religii, uczyni do żyda wezwanie, aby mu co pod przysięgą zeznał, a ten, na zapytanie uczynione, *tak jest* lub *nie tak* odpowié: gdy jednak, dla nadania temu aktowi cechy więcéj uroczystéj, zastrzegły przepisy religijne używać do tego księgi świętéj, zwanej *Tora* lub *Rodał*, zdaje się, iż, dla zastanowienia uwagi przysięgającego, niemniéj wzbudzenia większego ku temu uszanowania, użytymi być winni, jeżeli nie sami duchowni, jakimi są *rabini*, lub ich zastępcy, to przynajmniéj żydzi powagą we względzie religijnym zaszczyceni i obeznani z ich przepisami, wyłączając z rzędu tych *szkolników*, jako nie posiadających jeszcze tego stopnia ufności, i używanych tylko do posług przy bóżnicach; wszakże zresztą tajném być nie może, iż lud żydowski, do restrykcyi skłonny, w zdarzeniu każdém wybiegów do unieważnienia szuka, i w samej nawet przysiędze takową nieważność upatruje, skoroby w Rodale mu przedstawionym znalazł skazę albo plamę, jeśliby w nim litery były powypuszczane, lub w innym sposobie tenże okazał się mniéj dokładnym.

b) Rozporządzenie podobnéj treści ponowiła Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pod dniem 23 Marca (4 Kwietnia) 1840 r. Nr. 2419 i $^3/_{15}$ Czerwca t. r. Nr. 4429.

c) W ogóle w przedmiocie przysiąg Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pod d. $^3/_{15}$ Kwietnia 1851 r. Nr. 6995 wydała następujące rozporządzenie:

Artykuł 121 K. P. S. stanowi prawidło jak postępować należy w przypadkach, gdzie sprawa zawisłą jest od wykonania przysięgi. Artykuł ten przepisuje, że przysięga wykonaną być ma przez stronę osobiście na audyencyi,

wymienią w nim pobudki udzielenia zwłoki.— K. N. 1185, 1188, 1244, 1900, 1901, 2212. — K. P. S. 123, 124, 125 127, 135 n., 472, 530. — K. H. 157.

---

i tylko w przypadkach w tymże artykule przewidzianych, odesłanie po wykonanie przysięgi przed Sędziego wyznaczonego lub przed sąd mieszkania ma miéć miejsce. — W praktyce przecież przyjęto odmienne zasady, to jest, że sądy sprawy takowe wprost odsyłają do sądów niższych po wykonanie przysięgi i sądzenie na nowo w piérwszéj instancyi.

Praktyka ta nie jest w porządku i formie za instancyą, pomnaża liczbę spraw, przyczynia się do zaległości, zrządza zwłokę w wymiarze sprawiedliwości i wystawia strony na koszta i stratę. albowiem:

1º Gdyby art. 121 był zachowanym i przysięga przez stronę była natychmiast na audyencyi wykonaną, zarazem i sprawa w téjże instancyi osądzonąby została, i odsądzonąby być powinna wedle art. 134 i 473 K. P. S.

2º Gdyby nawet, w przypadkach w artykule tym wymienionych, samo tylko wykonanie przysięgi odesłane było przed Sędziego wyznaczonego, lub przed sąd mieszkania, sprawa, po przedstawieniu aktu wykonanéj przysięgi, w téjże instancyi, wedle tychże art. 134 i 473 K. P. S., ukończonąby została.

3º Przeciwnie zaś odesłanie sprawy, nietylko dla wykonania przysięgi, ale zarazem w celu jéj sądzenia na nowo w piérwszéj instancyi, pociąga za sobą ten skutek, iż instancye, przez które sprawa przeszła przed przysięgą, udaremnione zostaną, a sprawa na bieg instancyi na nowo narażoną zostaje.

4º Jeżeli zachodzi jeszcze i ten przypadek, że sąd, nie rozsądziwszy sporu co do roty przysięgi i nie przepisawszy jéj w wyroku, jak to stanowi art. 120, odsyła sprawę wprost do niższego sądu po rozpoznanie sporów co do roty, wystawia ją na przechodzenie po trzykroć przez instancye: raz, gdy sądzi pier-

123. Zwłoka biegnąć będzie od dnia zapadnięcia wyroku, jeżeli jest oczny, a od dnia doręczenia, jeżeli jest zaoczny. — K. P. S. 147, 149, 343, 1033.

124. Dłużnik nie może miéć udzielonéj zwłoki, ani z już udzielonéj korzystać, jeżeli jego majątek na żąda-

wotnie; powtóre, gdy odsyła w punkcie ustanowienia roty; potrzecie, gdy odsyła dla wykonania przysięgi i stanowienia w saméj sprawie.

Kommissya Rządowa Sprawiedliwości, w celu zwrócenia rzeczy do należytego porządku, wezwała Prokuratorów, aby w każdym razie zwracali uwagę sądu na przepisy art. 120, 121, 134 i 473 K. P. S. i czynili wnioski, iżby sąd nietylko spory co do roty przysięgi, nieodsyłając napowrót sprawy do pierwszéj instancyi, sam rozsądzał, ale zarazem, nakazując wykonanie przysięgi, rotę jéj w wyroku przepisał, wykonanie na audyencyi natychmiast lub w terminie przez Prezesa wyznaczyć się mającym nakazał i tylko w przypadkach w art. 121 wyraźnie wymienionych, zawiesiwszy decyzyę, wykonanie jéj przed Sędzią wyznaczonym, lub przed sądem mieszkania nakazał, a po wykonaniu jéj, lub nie, daléj co z prawa wyrzec wypsda, postanowił.

W celu zaś dopełnienia tych przepisów, Prezesi Trybunałów obowiązani są wydać rozporządzenie, aby, w razie deferowania lub referowania przysięgi, strona żądająca od strony przeciwnéj wykonania przysięgi, kommunikowała jéj rotę, w jakiéj żąda aby strona przysięgę wykonała, inaczéj bowiem sprawa, jako niegotowa, z wokandy wykreśloną, a Obrońca na skutki art. 1030 i 1031 K. P. S. skazanym zostanie.

d) Co do kosztów należnych duchownym starozakonnym za assystowanie przy odbiéraniu przysiąg, porównać rozporządzenia Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z d. 25 Grudnia 1822 r. Nr. 12605, i z d. 28 Grudnia 1827 r. Nr. 13425, które zamieszczone są niżéj.

nie innych wierzycieli jest przedany, jeżeli jest w stanie upadłości, i jeżeli jest skazany zaocznie wyrokiem karnym, albo jeżeli jest już uwięzionym, lub wreszcie jeżeli czynem swoim zmniejszył bezpieczeństwo, jakie umową swemu wierzycielowi zapewnił. — K. N. 1188, 1276, 1382, 1446, 1613, 1865-4., 1900, 1901, 1913, 2003, 2032-2., 2059 n. — K. C. P. 36. — K. P. S. 557 n., 673 n., K. H. 437 n.

125. Akta zachowawcze będą ważne, pomimo udzielonéj zwłoki. — K. N. 779, 1180, 1454. — K. P. S. 122.

126. Przymus osobisty może być wyrzeczonym jedynie tylko w przypadkach przez prawo przewidzianych (1): zostawia się jednak roztropności Sędziów postanowić takowy: — K. N. 2063 n. — K. P. S. 127.

1° Za szkody i straty w materyi cywilnéj, summę trzysta franków (2) przenoszące. — K. N. 1149. — K. P. S. 128, 523 n. — Art. 137 Ustaw. Hyp. z r. 1818.

2° Za należność wynikłą z rachunków z opieki, kurateli, z zarządu majątkiem zgromadzeń i gmin, zakładów publicznych, lub z wszelkiego innego zarządu przez sąd powierzonego, tudzież za wszelkie zwroty na skutek tychże rachunków przypadające. — K. N. 811 n., 1146, 1961, 2060. — K. C. P. 451, 459, 511. — K. P. S. 107, 191, 213, 524, 527 n., 711, 712, 744, 780.

127. W przypadkach poprzedzającym artykułem objętych, będą mogli Sędziowie postanowić, że wykonanie przymusu osobistego będzie zawieszone przez czas, jaki oznaczą, z upływem którego przymus wykonanym bę-

(1) Przepisy związkowe: K. P. S. 107, 191, 201, 213, 221, 264, 534, 536, 603, 604, 690, 712, 714, 744, 824, 839, 965, 988.

(2) Franków 300 równa się Rsr. 72.

dzie bez nowego wyroku. Zawieszenie to nie będzie mogło być udzielone inaczéj, jak przez wyrok spór rozstrzygający, i który wymieni pobudki udzielenia zwłoki. K. P. S. 122, 478.

128. Wszelkie wyroki skazujące na wynagrodzenie szkód i strat, zawiérać mają ich obrachowanie, lub nakażą złożenie ich wykazu.— K. N. 1149.— K. P. S. 126-1., 185, 523 n.

129. Wyroki skazujące na zwrot płodów, postanowią, iż takowy nastąpi w naturze za rok ostatni; za lata zaś poprzednie, podług foraliów najbliższego targu, przy względzie na pory roku i ceny zwykłe tegoż roku; w braku foraliów, podług zdania biegłych. Jeżeli zwrot w naturze za rok ostatni jest niepodobnym, nastąpi w tym samym sposobie, jak za lata poprzedzające. — K. N. 583, 584, 2060-2.— K. P. S. 302 n., 526.

130. Każda strona przegrywająca skazaną będzie na koszta. — K. N. 613, 1260, 1459. — K. C. P. 413.— K. P. S. 131 — 137, 166, 185, 191, 192, 193, 281, 301, 316, 338, 401, 403, 525, 534 n., 543, 544, 662, 1031.— Art. 9 Usta. Hyp. z r. 1825. — Dekret z dnia 6 Marca 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 236).

131. Jednakże koszta mogą być zniesione w całości lub części, między małżonkami, wstępnemi, zstępnemi, braćmi i siostrami, tudzież powinowatemi w tymże stopniu: mogą także Sędziowie znieść koszta w całości lub części, gdy strony wzajemnie w niektórych punktach przegrywają. — K. N. 735 n. — K. P. S. 130.

132. Obrońcy, Komornicy i woźni, którzyby przekroczyli granice swego urzędowania, opiekunowie, kuratorowie, spadkobiercy beneficyalni lub inni zarządcy, którzyby interesa zarządu swego na uszczerbek narazili, mogą być skazani osobiście na koszta, bez regresu, a nawet na wynagrodzenie szkód i strat, o ile się należą; co

nie przeszkadza oddaleniu z urzędu Obrońców, Komorników i woźnych, oraz usunięciu opiekunów i innych, w miarę ważności uchybień. — K. N. 804, 811 n., 1149, 1382, 1961. — K. C. P. 416, 422 n., 511, 518. — K. P. S. 71, 128, 360, 444, 523 n., 1030, 1031.

133. Obrońcy mogą żądać oddzielenia dla siebie kosztów, zaręczając, przy wyrokowaniu, że największą część wydatków wyłożyli. Oddzielenie kosztów może być wyrzeczone tylko przez wyrok, który je zasądzi; w takim razie Obrońca poda likwidacyę kosztów, i rozkaz egzekucyjny na jego imię będzie wydany, co mu nie przeszkadza w poszukiwaniu ich od swojéj strony. K. P. S. 104, 107, 130, 131, 132, 137, 191, 192, 1031.

134. Jeżeli zaniesionem jest żądanie tymczasowe, a sprawa przygotowana jest do sądzenia, tak względem tego tymczasowego żądania, jak i w głównym przedmiocie, Sędziowie obowiązani będą rozstrzygnąć wszystko jednymże wyrokiem. — K. P. S. 135, 147, 172, 288, 338, 473.

135. Egzekucya tymczasowa bez poręki będzie nakazana, jeżeli istnieje tytuł urzędowy, przyrzeczenie przyznane albo poprzednie skazanie wyrokiem, od którego nie ma appellacyi. — K. N. 1317, 1322, 1350-1. 1351.— K. C. P. 443 n., 439, 478.

Egzekucya tymczasowa będzie mogła być nakazana, za poręką lub bez téjże, gdy rzecz idzie: — K. N. 2011. K. P. S. 10, 11, 12, 17, 135, 136, 137, 155, 404, 417, 418 439, 457 n., 554, 806, 809, 840, 1024.

1° O przyłożenie i odjęcie pieczęci lub o sporządzenie inwentarza. — K. N. 793 n., 819 n., 1456. — K. P. S. 174, 907 n., 941 n., 986 n.

2° O nagłe naprawy. — K. N. 1724. — K. P. S. 806 n.

3° O wyrugowanie z miejsca, jeżeli nie ma dzierżawy, lub dzierżawa się skończyła. — K. N. 1737, 2061.

4° O sekwestratorów, zarządców i dozorców. — K. N. 1961. — K. P. S. 587, 596 n., 821 n., 914.

5° O przyjęcie poręki i poręczycieli za jéj wypłacalność. — K. N. 2011. — K. P. S. 517 n.

6° O mianowanie opiekunów, kuratorów i innych zarządców, tudzież o złożenie rachunków. — K. N. 811, 936, 2174. — K. C. P. 21 n., 352, 372, 471, 472, 497, 504, 518. — K. P. S. 527 n., 883 n., 996, 998.

7° O pensye alimentarne lub alimenta tymczasowe. — K. N. 610, 1015. — K. C. P. 237 n. — Pr. o małż. z r. 1836 art. 210, 219, 220, 243. — K. P. S. 581, 582, 593, 791, 800-4., 1004.

136. Jeżeli Sędziowie pominęli wyrzeczenie egzekucyi tymczasowéj, nie będą mogli nakazać jéj przez drugi wyrok, jednakże stronom służy możność żądania takowéj w appellacyi. — K. P. S. 135, 155, 443, 457 n.

137. Egzekucya tymczasowa nie będzie mogła być postanowioną co do kosztów, chociażby takowe tytułem szkód i strat były przysądzone. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 130 n., 459.

138. Prezes (Prezydujący) i Pisarz podpiszą oryginał każdego wyroku zaraz po jego zapadnięciu: na marginesie protokółu audyencyonalnego zrobioną zostanie wzmianka o Sędziach i Prokuratorze Królewskim, którzy przy wyroku zasiadali (1); wzmianka ta również przez Prezesa i Pisarza będzie podpisana. — K. P. S. 18, 139 n.

139. Pisarze, którzyby wydali wypis wyroku przed podpisaniem jego oryginału, pociągnięci będą do odpowiedzialności, jako fałszerze. — K. P. S. 138. — K. K. G. i P. 374, 306, 307, 308 (1).

(1) Praktyka ustaliła zwyczaj, iż wzmianka, o któréj tu mowa, robioną jest na komparycyi, to jest na piśmie obrończém, jakie przy wprowadzaniu sprawy składane jest na stole sądowym. (Przypisek drugi do art. 141 K. P. S.)

140. Prokuratorowie Królewscy i Jeneralni (2) każą przedłożyć sobie co miesiąc oryginały wyroków i sprawdzą, czyli uczyniono zadość powyższym rozporządzeniom: w przypadku dostrzeżonego przekroczenia, spiszą protokół, celem dalszego postąpienia podług prawa.

141. Redakcya wyroków zawiérać będzie nazwiska Sędziów, Prokuratora Królewskiego, jeżeli był słucha-

(1) W przedmiocie wydawania wypisów wyroków zachować należy prócz tego poniższe rozporządzenia:

a) Pisarze sądowi nie powinni stronom, na opłatę kosztów skazanym, wydawać ekstraktu wyroku, dopóki te kredytowanéj lub podwyższonéj opłaty wpisowéj nie złożą, skoro takowa opłata w wykazie kwartalnym Kontrolli Skarbowéj do wyegzekwowania nie jest jeszcze podaną.

K. R. S. d. 17 Lutego 1825 r. Nr. 1459.

b) Rozporządzenie powyższe rozciąga się jedynie do tych stron, które, będąc na opłaty skazane, wypisu wyroku żądają wtenczas, gdy jeszcze kwartalny wykaz opłat Kontrolli Skarbowéj podanym nie został; bynajmniéj zaś stron wygrywających w żadnym przypadku nie dotyczy.

K. R. S. d. $^{14}/_{23}$ Sierpnia 1848 r. Nr. 10775 i $^{18}/_{30}$ Lipca 1849 r. Nr. 9933.

c) Urzędnicy sądowi, a w szczególności Pisarze Aktowi, Rejenci, Pisarze Kancellaryi Ziemiańskiéj i Pisarze Sądowi, na wydawanych przez siebie ekstraktach lub kopjach poświadczonych, wszystkich w ogólności aktów i wyroków, datę wydania wyraźnie zamieszczać są w obowiązku.

K. R. S. d. $^{3}/_{14}$ Czerwca 1843 r. Nr. 3636.

(2) Podług art. 9 *Postanowienia* z dnia 26 Marca 1842 r. dotychczasowy *Prokurator Jeneralny* nazwnany został odtąd *Prokuratorem przy Sądzie Appellacyjnym*.

nym, równie jak i obrońców; imiona, nazwiska, powołanie i mieszkanie stron, ich żądania, treściwe przedstawienie punktów czynu i prawa, motywa i sentencyę. — K. P. S. 142 — 146, 433 (1).

142. Redakcya ułożoną będzie z pism doręczonych pomiędzy stronami: strona zatém, która zechce wyjąć wyrok oczny, obowiązana jest doręczyć Obrońcy strony przeciwnéj pismo zawiérające imiona i nazwiska, powołanie i mieszkanie stron, wzajemne żądania oraz punkta czynu i prawa. — K. P. S. 141, 143, 144, 145.

143. Oryginał tego doręczenia pozostanie przez 24 godzin w ręku woźnych audyencyonalnych.

144. Obrońca, który zechce zanieść oppozycyę, bądź przeciwko całemu pismu do redakcyi, bądź przeciwko punktom czynu i prawa, oświadczy to woźnemu audyencyonalnemu, który obowiązany będzie uczynić o tém wzmiankę.

145. Na prosty akt Obrońcy do Obrońcy oppozycya rozstrzygniętą zostanie przez Sędziego, który prezydował; w przypadku przeszkody, przez najstarszego, w porządku nominacyi.

---

(1) W wypisach wyroków lub decyzyj, wnioski Prokuratora, o ile miały miejsce na piśmie, powinny być zamieszczane w całéj ich osnowie.

K. R. S. d. 15 Marca 1820 r. Nr. 2740.

Obrońcy obowiązani są składać sądowi do redakcyi wyroku jedno przez nich podpisane pismo, *qualités* zwane, a obejmujące stan sprawy i sporu; wypisy zaś wyroków nie powinny mieścić w sobie całéj obrony stron, lecz o ile możności treściwą redakcyę, odpowiednio do art. 141 i n. K. P. S.; inaczéj bowiem interessenci na niepotrzebne wydatki są narażeni. Prokuratorowie, w razie przekroczenia powyższego rozporządzenia, mają obowiązek nastawać na wymierzenie kary porządkowéj.

K. R. S. d 16 Czerwca 1824 r. Nr. 4788.

146. Wypisy wyroków będą miały intytulacyę i zakończenie w imieniu Króla, stosownie do aktu konstytucyjnego z d. 28 Floreal roku XII (t. j. d. 18 Maja 1804 r.) K. N. 1317 n. — K. P. S. 433, 472, 545 (1).

147. Jeżeli był w sprawie ustanowiony Obrońca, wyrok nie będzie mógł być egzekwowanym, aż po doręczeniu go obrońcy, pod karą nieważności; wyroki tymczasowe i stanowcze, obejmujące skazanie, będą prócz tego doręczone stronie osobiście lub w zamieszkaniu, a o doręczeniu Obrońcy wzmianka uczynioną będzie. — K. N. 877. — K. P. S. 122, 147, 148, 155, 156, 157, 159, 164, 241, 435, 442, 443, 449, 450, 457, 472, 497, 528, 545 n., 763, 1020, 1021, 1024, 1029, 1037, 1038.

148. Gdyby Obrońca umarł lub przestał urzędować, doręczenie saméj stronie będzie dostatecznem; lecz uczynioną być powinna wzmianka, że Obrońca umarł, lub urzędować przestał. — K. P. S. 61, 69, 75, 147, 162, 312, 342 n., 1037, 1038.

---

(1) W Królestwie Polskiém wszelkie wypisy główne aktów urzędowych i wyroków, mają taką intytulacyę:

„My ..... Cesarz Wszech Rossyi Król Polski, etc. etc. etc.“

Zakończenie zaś wyciągu głównego, nazwane *klauzulą egzekucyjną*, brzmi w tych słowach:

„Zalecamy i rozkazujemy wszystkim Komornikom Sądowym, od którychby się tego domagano, aby akt (lub wyrok) ten wyegzekwowali, — Prokuratorom Królewskim, aby tego dopilnowali, — Kommendantom i Urzędnikom siły zbrojnéj, aby dodali pomocy wojskowéj, gdy o to prawnie wezwani będą.“

TYTUŁ VIII.

O wyrokach zaocznych i oppozycyach.

149. Jeżeli pozwany nie ustanowi Obrońcy, lub ustanowiony Obrońca nie stawi się w dniu na audyencyę wyznaczonym, zaoczność będzie wyrzeczoną. — K. N. 2215. — K. P. S. 19 n., 75 n., 123, 150 n., 179, 194, 342, 343, 349 n., 434 n., 470, 480, 542. — K. H. 643, 645.

150. Zaoczność będzie wyrzeczoną na audyencyi, po przywołaniu sprawy; a żądania strony, która o zaoczność wnosi, będą przysądzone, jeżeli okażą się sprawiedliwemi i należycie udowodnionemi; wolno jednak Sędziom kazać złożyć dokumenta na stole sądowym, celem wydania wyroku na następnéj audyencyi. — K. P. S. 19 n., 61-3., 87 n., 141, 149, 151, 152, 153, 434.

151. Gdy kilka stron zapozwanych zostało w jednymże przedmiocie z różnemi terminami, nie będzie przeciw żadnéj zaoczność wyrzeczoną, aż po upływie najdłuższego terminu. — K. P. S. 50-1., 59, 72, 150, 152, 153, 1033.

152. Zaoczność będzie wyrzeczoną łącznie przeciwko wszystkim stronom powołanym i niestawającym; a jeżeli wyrzeczoną będzie przeciw każdéj z nich oddzielnie, koszta zaoczności takich nie będą liczone, i poniesie je Obrońca, bez możności żądania zwrotu od strony. — K. P. S. 132, 151, 1031.

153. Jeżeli z dwóch lub więcéj stron zapozwanych, jedna nie stawi się, a druga się stawi, sprawa stawającéj połączoną będzie ze sprawą nie stawającéj, a wyrok połączenia zostanie doręczony stronom niestawającym przez woźnego wyznaczonego: doręczenie zawiérać

będzie zapozwanie na dzień, w którym sprawa będzie przywołaną; sprawa osądzoną będzie jednymże wyrokiem, który nie będzie uległ oppozycyi. — K. P. S. 50-1., 59, 61, 69, 72, 150 n., 165.

154. Pozwany, który ustanowi obrońcę, będzie mógł, bez doręczania obrony, wezwać na audyencyę przez prosty akt i żądać zaocznego wyrzeczenia przeciw powodowi, któryby się nie stawił. — K. P. S. 80, 82, 149, 434.

155. Wyroki zaoczne nie będą egzekwowane przed upływem dni ośmiu od doręczenia Obrońcy, gdy ten był ustanowiony, a od doręczenia stronie osobiście lub w jéj zamieszkaniu, jeżeli Obrońca ustanowionym nie był; chybaby w przypadkach nagłości, artykułem 135 przewidzianych, egzekucya nakazaną została przed upływem tego terminu. — K. P. S. 75, 147, 156, 159, 164, 449 n.

Będzie także wolno Sędziom, lecz tylko w takim przypadku, gdyby zwłoka niebezpieczeństwem groziła, nakazać egzekucyę wyroku, pomimo oppozycyi, z poręką, lub bez poręki, co nie inaczéj będzie mogło być dopełnione, jak tylko przez tenże sam wyrok. — K. N. 2011. — K. P. S. 17, 135, 136, 439, 517 n., 806.

156. Wszelkie wyroki zaoczne, zapadłe przeciw stronie, nie mającéj ustanowionego Obrońcy, doręczone będą przez woźnego, którego wyznaczy bądź Trybunał, bądź Sędzia zamieszkania strony nie stawającéj, przez Trybunał wskazany; będą egzekwowane w ciągu sześciu miesięcy po ich otrzymaniu, inaczéj poczytane będą za nie nastąpione. — K. N. 2274. — K. P. S. 15, 155, 157 n., 350, 397 n., 435, 469, 470, 548, 1029. — K. H. 643.

157. Jeżeli wyrok wydany został przeciwko stronie mającéj Obrońcę, oppozycya nie będzie dopuszczalną po upływie dni ośmiu, licząc od dnia doręczenia Obrońcy. K. P. S. 75, 113, 156, 158 n., 257, 351, 436, 443, 809. — K. H. 643.

158. Jeżeli został wydany przeciw stronie nie mają-

céj Obrońcy, oppozycya będzie dopuszczalną aż do wyegzekwowania wyroku. — K. P. S. 156, 159, 162, 165.

159. Wyrok uważa się za wyegzekwowany, gdy zajęte ruchomości zostały przedane, albo gdy skazany został uwięzionym, lub nadal zamówionym, albo gdy o zajęciu jednéj lub więcéj jego nieruchomości został zawiadomionym, lub gdy koszta zostały zapłacone, lub wreszcie gdy istnieje jaki akt, z którego wypływa koniecznie, że egzekucya wyroku była wiadomą stronie nie stawającéj: oppozycya założona w powyższych terminach i podług form niżéj przepisanych, zawiesza egzekucyę, jeżeli nie została nakazaną pomimo oppozycyi.— K. N. 1338. — K. P. S. 135, 157 n.

160. Gdy wyrok wydany został przeciwko stronie mającéj Obrońcę, oppozycya o tyle tylko będzie dopuszczalną, o ile założoną została przez notę Obrońcy do Obrońcy (1). — K. P. S. 75, 157, 161, 163, 165.

161. Nota zawiérać będzie zasady oppozycyi, chybaby zasady obrony doręczone już były przed wyrokiem, w którym to razie dosyć będzie oświadczyć, że mają służyć za zasadę oppozycyi: oppozycya, któraby nie była w téj formie doręczona, nie wstrzyma egzekucyi, odrzuconą będzie na prosty akt, i bez potrzeby żadnéj innéj instrukcyi. — K. P. S. 157, 159, 160, 162, 163, 437.

162. Jeżeli wyrok był wydany przeciw stronie nie mającéj Obrońcy, oppozycya może być założoną, bądź

(1) *Nota*, o któréj niniejszy artykuł wspomina, jest to akt adresowany na imię Sądu, w którym zapadł wyrok ulegający oppozycyi: wspomnioną notę doręcza się obrońcy strony zaopponowanéj. Praktyka sądowa w Królestwie Polskiém po największéj części ustaliła zwyczaj, iż nota nie jest adresowaną do Sądu, lecz wprost do Obrońcy, który zyskał wyrok opponowany.

przez akt zasądowy, bądź przez oświadczenie uczynione na nakazie egzekucyjnym, na protokółach zajęcia lub uwięzienia, albo na wszelkim innym akcie egzekucyjnym, z obowiązkiem ponowienia jéj ze strony opponującego, w ciągu dni ośmiu, przez notę z ustanowieniem Obrońcy; po upływie tego czasu oppozycya nie będzie już dopuszczalną, i egzekucya daléj będzie popiéraną, bez potrzeby żądania, iżby popiéranie jéj było nakazane. — K. P. S. 156, 158, 159, 165.

Jeżeli Obrońca strony, która otrzymała wyrok, umarł, lub nie urzęduje, strona o nowém ustanowieniu Obrońcy uwiadomi niestawającego, który obowiązany jest, w terminach wyżéj oznaczonych, licząc od daty doręczenia, ponowić swoją oppozycyę przez notę z ustanowieniem Obrońcy. — K. P. S. 148, 342 n.

W żadnym przypadku, zasady oppozycyi doręczone późniéj po nocie, nie wejdą w obliczenie kosztów. — K. P. S. 132. 438, 1031.

163. W Kancellaryi Pisarza będzie utrzymywaną księga, w któréj obrońca opponującego uczyni treściwą wzmiankę o oppozycyi, z wymienieniem imion i nazwisk stron i Obrońców, dat wyroku i oppozycyi: opłata za zarejestrowanie (1) w tedy tylko należeć się będzie, gdy wypis powyższéj wzmianki został wydany. — K. P. S. 164, 549.

164. Żaden wyrok zaoczny nie będzie egzekwowanym przeciw trzeciemu inaczéj, jak za świadectwem Pisarza, stwierdzającém, że żadna oppozycya nie została w księdze objawioną. — K. P. S. 163, 548 n.

(1) Ponieważ przepisy *o zarejestrowaniu* nie obowiązują w Królestwie Polskiém, gdyż w miejsce opłat zarejestrowania pobiérane są na rzecz Skarbu Królestwa rozmaite opłaty stęplowe; przeto ostatni ustęp art. 163 K. P. S. nie ma u nas zastosowania.

165. Oppozycya nie będzie dopuszczalną przeciw wyrokowi odrzucającemu piérwszą oppozycyę.— K. P. S. 22, 351.

TYTUŁ IX.

O excepcyach.

§ 1. *O poręce jaką cudzoziemcy stawić powinni.*

166. Każdy cudzoziemiec, czy jest głównym powodem czy interwenientem, obowiązany będzie stawić porękę co do zapłaty kosztów oraz szkód i strat, na jakie może być skazanym, jeżeli tego pozwany żąda przed wszelką excepcyą. — K. N. 1149, 2040, 2041. — K. C. P. 11, 15. — K. P. S. 130, 167, 169, 173, 186, 423, 517 n.

167. Wyrok nakazujący stawienie poręki, ustanowi summę, do wysokości któréj ma być stawioną; powód, który tę summę zaznaczy, albo udowodni, że nieruchomości jego, w kraju (1) położone, dostateczną przedstawiają odpowiedzialność, zwolnionym będzie od stawienia poręki. — K. C. P. 11, 15. — K. P. S. 166.

§ 2. *O odesłaniu do innego sądu.*

168. Strona powołana przed Trybunał inny, niż ten, do którego rozpoznanie sporu należy, będzie mogła żądać odesłania siebie przed sąd właściwy.— K. P. S. 169 n., 181, 186, 368 n., 424.

(1) W oryginalnym tekście jest tu użyte wyrażenie *en France* (we Francyi). Zmiana w przekładzie dopełnioną została przy względzie na zastosowanie niniejszego prawa do Królestwa Polskiego.

169. Obowiązaną będzie wnieść to żądanie przed wszystkiemi innemi excepcyami i przed wszelką obroną. K. P. S. 163, 173, 186.

170. Gdyby jednakże Trybunał był nie właściwym ze względu na przedmiot sporu, odesłanie żądaném być może w każdym stanie sprawy; a jeżeli odesłanie żądaném nie było, Trybunał obowiązany będzie odesłać sprawę z urzędu tam, gdzie z prawa należy (1). — K. P. S. 83-3., 112, 168, 424, 454. — K. H. 647.

171. Jeżeli już wpierwéj wyniesioną została skarga o ten sam przedmiot przed inny Trybunał, albo jeżeli spór jest związkowym ze sprawą toczącą się już w innym Trybunale, odesłanie może być żądaném i nakazaném (2). — K. P. S. 83-4., 112, 363 n.

(1) Gdyby, w którejkolwiek sprawie przez prywatną stronę wprowadzonéj, zachodził jakowy przedmiot z liczby tych, które art. 10 postanowienia Kr. z d. 29 Września (11 Października) 1816 r. (D. P., T. II, str. 116), z pod zwyczajnego sądownictwa wyłączone zostały, (a które do attrybucyi Sądownictwa Administracyjnego należą), na ówczas obowiązkiem będzie każdego sądu wstrzymać się od decyzyi.

(Art. 5 Pos. Nam Kr. z d. 20 Maja 1817 r. D. P., T. III, str. 170).

(2) Oprócz tych ogólnych zasad, sądy cywilne obowiązane są wstrzymać się od sądzenia sprawy w dwóch szczególniéj przypadkach:

a) Gdy w tym samym przedmiocie toczy się process przed sądami administracyjnemi, i wywołany jest z tego powodu spór juryzdykcyjny. [Art. 84 Ustawy o Warszawskich Departamentach Senatu z d. 26 Marca 1842 roku (D. P., T. XXIX, str. 299) w związku z art. 88 i n. Organizacyi Rady Stanu z d. 19 Września 1810 r. (D. P. K. W., T. II, str. 379), które zamieszczone będą niżéj].

b) Gdy toczy się sprawa na drodze karnéj; w téj bo-

172. Każde żądanie odesłania do innego sądu rozpoznawane będzie summarycznie, i nie może być zachowane do rozsądzenia głównéj sprawy, ani z nią być połączone. — K. P. S, 404 n., 425, 463, 543.

§ 3. *O nieważnościach.*

173. Każda nieważność pozwu lub aktu proceduralnego zostaje pokrytą, jeżeli nie będzie przedstawioną przed wszelką obroną lub excepcyą, wyjąwszy excepcyę

---

wiem materyi art. 43 Ustawy Przechodniéj do Kodexu Kar Głównych i Poprawczych z d. 11 Listopada 1847 r. (D. P., T. XL, str. 63) stanowi:

„Sprawy wytoczone przed Sądy Cywilne nie mogą być wstrzymywane z powodu zarzutów przestępstwa lub wykroczenia, chybaby okazały się dowody, lub na dostatecznych poszlakach uzasadniony powód do domniemania, iż spełnione zostało przestępstwo lub wykroczenie, od ocenienia którego rozstrzygnięcie żądań stron zawisło. W tym ostatnim przypadku, Sąd Cywilny zawiesi sprawę do wyrzeczenia w téj mierze przez Sąd Karny właściwy.

Jeżeli w sprawie, przed Sąd Karny wytoczonéj, zachodzą okoliczności sporne, z istoty swéj rozpoznaniu Sądu Duchownego, Cywilnego lub Handlowego ulegające, od rozstrzygnięcia których zawisło wyrokowanie w drodze karnéj, Sąd Karny z osądzeniem sprawy wstrzyma się, do ostatecznego lub prawomocnego rozpoznania tychże okoliczności przez Sąd właściwy, Duchowny, Cywilny lub Handlowy.“

niewłaściwości sądu. — K. P. S. 71, 132, 166, 169, 170, 186, 399, 1029, 1030, 1031.

§ 4. *O excepcyach dylatoryjnych.*

174. Następcy, wdowie, mężatce rozwiedzionéj lub co do majątku rozdzielonej (1), zapozwanéj z tytułu wspólności, służy trzy miesiące, od dnia otwarcia spadku, lub rozwiązania wspólności, do sporządzenia inwentarza i 40 dni do namysłu; jeżeli inwentarz przed upływem trzech miesięcy sporządzony został, termin czterdziestodniowy zacznie się od dnia, w którym inwentarz ukończono. — K. N. 795 n., 1441, 1456. — K. P. S. 177, 186, 187, 426, 943.

Jeżeli usprawiedliwią, że inwentarz w trzech miesiącach nie mógł być sporządzony, dozwoloną im będzie stosowna zwłoka do zrobienia inwentarza i 40 dni do namysłu; wszystko to załatwioném będzie summarycznie. K. N. 798. — K. P. S. 404 n.

Jednakże i po upływie terminów powyżéj dozwolonych, następca zachowuje możność sporządzenia inwentarza i oświadczenia się spadkobiercą beneficyalnym, jeżeli poprzednio nie spełnił czynu spadkobiercy, lub jeżeli nie istnieje przeciw niemu wyrok przeszły w prawomocność, który skazuje go w przymiocie spadkobiercy bezwarunkowego. — K. N. 778, 779, 780, 796, 797, 800, 1350, 1351, 1456, 1459.

175. Kto utrzymuje, że służy mu prawo powołania do rękojmi, obowiązany będzie uczynić to w ciągu dni

---

(1) Podług zmian zaprowadzonych prawem z d. $^{16}/_{28}$ Marca 1836 r. (T. I, str. 281 niniejszego dzieła), przepis ten rozciąga się także do mężatki, która uzyskała unieważnienie małżeństwa, lub która co do stołu i łoża rozłączoną została.

ośmiu od daty skargi głównéj, z dodaniem dnia jednego na każde 3 miriametry (1). Jeżeli jest kilku rękojemców, w téj saméj rękojmi interesowanych, jeden termin będzie dla wszystkich, i ten oznaczony zostanie podług odległości mieszkania rękojemcy, którego mieszkanie jest najdalsze. — K. N. 884 n., 1379, 1440, 1513, 1547, 1625 n., 1640, 1681, 1693, 1721, 1997, 2270. — K. P. S. 32 n., 49-3., 59, 72, 176—186, 337, 1033. — K. H. 86, 97 n., 117 n.

176. Jeżeli rękojemca utrzymuje, iż służy mu prawo powołania kogo innego jako rękojemcy, obowiązany będzie uczynić to w podobnym jak wyżéj terminie, licząc od daty wyniesionéj przeciw niemu skargi o rękojmię; co zachowaném będzie następnie względem każdego dalszego rękojemcy. — K. P. S. 72, 175, 1033.

177. Jednakże jeżeli pierwotny pozwany zapozwanym został w terminach zakréślonych do sporządzenia inwentarza i do namysłu, termin do przypozwania rękojemcy bieg swój zacznie dopiéro od dnia, w którym termina do sporządzenia inwentarza i do namysłu upłynęły. K. P. S. 174, 943.

178. Nie będzie żadnego innego terminu do przypozwania rękojemcy, w jakiejkolwiekbądź materyi, pod pozorem małoletności, albo innéj uprzywilejowanéj przyczyny: z zachowaniem jednak możności działania przeciw rękojemcom, byleby przez to wyrok w głównéj sprawie nie był opóźnionym. — K. P. S. 33, 175, 176, 444, 484.

179. Jeżeli termina przypozwów o rękojmię nie upłynęły jednocześnie z terminem pierwotnego pozwu, zaoczność nie może być wyrzeczoną przeciw pierwotnemu pozwanemu, skoro przed upływem terminu uwiado-

(1) Miriametrów 3, równa się 3½ milom Polskim, czyli 24½ werstom Rossyjskim.

mił aktem Obrońcy do Obrońcy, że wyniósł skargę o rękojmię; gdyby jednak pozwany, po upływie terminu do przypozwania rękojemcy, nie usprawiedliwił, że wyniósł skargę o rękojmię, skarga pierwotna będzie rozpoznaną, a nawet pozwany może być skazanym na wynagrodzenie szkód i strat, jeżeli się okaże, iż skarga o rękojmię, o któréj doniósł, wyniesioną nie była. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 5, 75, 128, 149 n., 175 n.

180. Jeżeli pierwotny powód utrzymuje, że nie ma miejsca opóźnienie sprawy dla przypozwania rękojemcy, spór incydentalny summarycznie osądzonym będzie. — K. P. S. 337, 338, 404 n.

181. Zapozwani o rękojmię obowiązani są rozprawić się przed Trybunałem, w którym toczy się sprawa główna, chociażby twierdzili, iż nie są rękojemcami; lecz jeżeli się okaże z pism lub oczywistości czynu, że skarga główna dlatego tylko wyniesioną została, aby rękojemców pociągnąć nie przed właściwy dla nich Trybunał, będą przed tenże odesłani.— K. P. S. 59, 168, 170, 175, 337, 338.

182. W rękojmi formalnéj (1), w przedmiotach rzeczowych lub hypotecznych, rękojemca zawsze może prze-

(1) *Rękojmia formalna* jest ta, która ma miejsce na skutek pierwotnéj skargi rzeczowéj lub hypotecznéj; *rękojmia osobista* jest ta, która wypływa z pierwotnéj skargi osobistéj. Z tego rozróżnienia wynika, że w rękojmi formalnéj, skarga pierwotnego powoda odnosi się raczéj do rzeczy poszukiwanéj aniżeli do pozwanego, który powoływanym jest do sprawy jedynie z tego powodu, iż, zostaje w posiadaniu rzeczy, o którą proces się toczy, pozwany więc nie jest względem powoda osobiście zobowiązanym; przeciwnie zaś, w rękojmi prostéj, spór toczy się nie o rzecz, lecz o wykonanie zobowiązania osobistego, któremu pierwotny pozwany poddał się.

Różnica ta w skutkach jest bardzo ważną: w rękojmi formal-

jąć na siebie sprawę tego komu rękojmia służy, a ten od sprawy uwolnionym zostanie, jeżeli tego żądać będzie przed piérwszym wyrokiem. — K. P. S. 186.

Jednakże ten, komu rękojmia służy, chociaż uwolniony od sprawy, może do niéj wpływać dla pilnowania praw swoich: pozostawienia go w sprawie może także żądać powód pierwotny dla ocalenia praw swoich. — K. P. S. 183, 185, 339 n.

185. W rękojmi prostéj, rękojemca może tylko wchodzić do sprawy, ale nie może przejmować na siebie sprawy tego, komu rękojmia służy. — K. P. S. 49-3., 182, 339, n., 406, 466.

184. Jeżeli skargi główna i o rękojmię są jednocześnie do sądzenia przygotowane, łącznie rozsądzone będą; w przeciwnym razie, powód główny może żądać osądzenia swéj skargi oddzielnie: ten sam wyrok postanowi rozdzielenie, jeżeli obie sprawy były już połączone, rozpoznanie zaś skargi o rękojmię, o ile to okaże się potrzebném, nastąpi po wyroku w głównéj sprawie. — K. P. S. 153, 719, 720, 1034.

185. Wyroki zapadłe przeciw rękojemcom formalnym, będą wykonalne przeciw tym, którym rękojmia służy. — K. P. S. 182.

Dostateczném będzie doręczenie wyroku tym, którym

---

néj pierwotny pozwany, przypozywając swego rękojemcę, może żądać aby tenże, jako odpowiadający za prawa rzeczowe, będące przedmiotem sporu, sam przynosił obronę w sprawie, a tém samém pierwotny pozwany może, podług swéj woli, albo wpływać do sprawy, albo też z niéj usunąć się, nie tracąc wszakże skargi przeciwko rękojemcy; w rękojmi zaś prostéj pierwotny pozwany nie może wcale usunąć się od sprawy, bez względu na przypozwanie rękojemcy.

Carré et Chauveau. T. II. str. 272 (wydanie z r. 1857).
Boitard. T. I. str. 381—391 (wydanie z r. 1860).

rękojmia służy, czy byli wypuszczeni ze sprawy, czy też do niéj wpływali, i nie ma potrzeby żadnéj oddzielnéj skargi lub postępowania. Co się zaś tyczy kosztów oraz szkód i strat, te przeciw samym rękojemcom ustanowione i od nich egzekwowane będą. — K. N. 1149. — K. P. S. 128, 130, 523 n., 543, 544.

Jednakże w przypadku niewypłacalności rękojemcy, za koszta będzie odpowiedzialnym ten, komu rękojmia służy, chybaby ze sprawy był wypuszczonym; równie jak za szkody i straty, jeżeli Trybunał uzna to za stosowne.

186. Excepcye dylatoryjne będą przedstawione łącznie i przed wszelką obroną w głównym przedmiocie. K. P. S. 166, 169, 173, 337, 338.

187. Następca, wdowa, mężatka rozwiedziona lub rozłączona (1), mogą wnosić swoje excepcye dylatoryjne dopiéro po upływie terminów do sporządzenia inwentarza i do namysłu. — K. P. S. 174.

§ 5. *O kommunikacyi dokumentów.*

188. Strony mogą wzajemnie, przez prosty akt obrońcy, żądać kommunikowania dokumentów przeciw nim użytych, w ciągu trzech dni po ich doręczeniu lub użyciu. — K. P. S. 77, 97, 189 n., 519, 1033.

189. Kommunikacya dopełnia się pomiędzy obrońcami za pokwitowaniem, lub przez złożenie w Kancellaryi Pisarza: dokumenta nie mogą być z Kancellaryi

---

(1) Porównać przypisek do ar. 174 K.P.S. (T. II. str. 243 niniejszego dzieła).

ruszone, chybaby istniały ich oryginały, lub strona na to zezwoliła. — K. P. S. 106, 523, 524 (1).

190. Termin do kommunikacyi będzie ustanowiony, albo w pokwitowaniu Obrońcy, albo w wyroku, który ją nakazał; jeżeli nie został ustanowiony, będzie trzechdniowy.

191. Jeżeli, po upływie terminu, Obrońca nie zwrócił dokumentów, na prostą notę, a nawet na proste podanie strony, wydaném będzie postanowienie, że ma być zmuszonym do natychmiastowego ich zwrócenia pod przymusem osobistym; a nawet do zapłacenia stronie przeciwnéj, tytułem szkód i strat, po trzy franki (2) za każdy dzień spóźnienia, licząc od dnia, w którym rzeczone postanowienie będzie doręczone, oprócz kosztów noty i postanowienia, których zwrotu nie będzie mógł żądać od strony. — K. N. 1149, 2060-7. — K. P. S. 107, 126, 132, 192, 1029, 1030, 1031.

192. W razie oppozycyi, punkt ten incydentalny załatwionym będzie summarycznie: jeżeli Obrońca przegra, skazanym zostanie osobiście na koszta sporu incydentalnego, a nawet na wszelkie inne wynagrodzenia szkód i strat, oraz na kary, jakie z położenia rzeczy wypadać będą. — K. P. S. 130, 191, 337, 338, 404 n., 463, 524, 543.

TYTUŁ X.

O sprawdzeniu pism.

193. Jeżeli idzie o przyznanie i o sprawdzenie pism prywatnych, powód będzie mógł, bez pozwolenia Sędziego, zapozwać z terminem trzechdniowym, celem uzyskania aktu przyznania, albo wyroku, pismo za przyznane uznającego.— K.N. 1322, 1323, 1324.— K. P. S. 14, 49-7., 59, 194 n., 337, 338, 406, 1033.

Jeżeli pozwany nie zaprzecza podpisu, powód poniesie wszystkie koszta dotyczące przyznania lub sprawdzenia, a nawet zarejestrowania pisma. — K. N. 724, 1122, 1165, 1323. — K. P. S. 130.

194. Jeżeli pozwany nie stawi się, zaoczność przeciw niemu będzie wyrzeczoną, a pismo poczytane będzie za przyznane: jeżeli pozwany przyzna pismo, przyznanie to wyrokiem poświadczone zostanie. — K. N. 1323, 1324. — K. P. S. 19, 149 n.

195. Jeżeli pozwany zaprzecza przypisywanego mu podpisu, lub oświadczy, iż nie zna podpisu trzeciemu przypisywanego, sprawdzenie tego może być nakazaném, tak przez dokumenta, jako też przez biegłych i świadków. — K. N. 1165, 1323, 1341. — K. P. S. 14, 193, 196 n., 214 n., 232, 252 n., 302 n., 427, 1034, 1035.

196. Wyrok dopuszczający sprawdzenia, postanowi, że takowe dopełnione będzie przez trzech biegłych, i zamianuje ich z urzędu, chybaby strony na ich wyznaczenie zgodziły się. Tenże sam wyrok wyznaczy Sędziego, przed którym sprawdzenie odbywać się będzie; postanowi także, iż dokument mający być sprawdzonym, będzie złożony w Kancellaryi, po opisaniu jego stanu, podpisaniu oraz zaznaczeniu onegoż przez powoda lub jego Obrońcę, i przez Pisarza, który tego wszystkiego spisze protokół. — K. P. S. 195, 219 n., 226, 302 n., 1034, 1035.

197. W razie wyłączenia Sędziego delegowanego lub biegłych, postąpioném będzie tak jak w Tytułach XIV i XXI niniejszéj Księgi jest przepisano. — (Art. 302—323 i 378—396). — K. P. S. 287, 308.

(1) Porównać przypisek do art. 77 K. P. S. (T. II, str. 211 niniejszego dzieła).

(2) Franków 3, równa się kop. 72.

198. W ciągu dni trzech po złożeniu dokumentu, pozwany będzie mógł obejrzéć go w Kancellaryi Pisarza, nie ruszając go ztamtąd; przy tém obejrzeniu pozwany, albo jego Obrońca, albo szczególny pełnomocnik, zaznaczy dokument, a Pisarz sporządzi tego protokół. — K. N. 1987. — K. P. S. 189, 228, 1033.

199. W dniu oznaczonym w rozkazie Sędziego delegowanego, i na wezwanie strony pilniejszéj, doręczone Obrońcy, jeżeli jest ustanowiony, a gdy nie jest ustanowiony, w zamieszkaniu strony, przez woźnego tymże rozkazem wyznaczonego, strony obowiązane będą stawić się przed wspomnionym Sędzią, dla zgodzenia się na dokumenta do porównania: jeżeli powód, żądający sprawdzenia, nie stawi się, dokument będzie odrzucony; jeżeli zaś pozwany nie stawi się, Sędzia może uznać dokument za przyznany. W obudwóch przypadkach wyrok wydanym będzie na najbliższéj audyencyi, na sprawozdanie Sędziego delegowanego, bez wezwania do rozprawy: wyrok ten będzie ulegał oppozycyi. — K. P. S. 82, 200 n.

200. Jeżeli strony nie zgadzają się na dokumenta do porównania, Sędzia nie będzie mógł przyjąć za takie jak tylko następujące: — K. P. S. 199, 201 n., 236.

1° Podpisy położone na aktach przed Rejentami, albo podpisy na aktach sądowych w przytomności Sędziego i Pisarza, albo wreszcie dokumenta pisane i podpisane przez tego, czyje pismo ma być porównywane, a które on pisał i podpisał w przymiocie Sędziego, Pisarza, Rejenta, Obrońcy, Komornika, Woźnego, lub sprawującego pod jakimkolwiekbądź tytułem obowiązki Urzędnika publicznego.— K. N. 1317.

2° Pisma i podpisy prywatne przyznane przez tego, komu przypisywanym jest dokument, mający być

sprawdzonym, ale nie takie, które on zaprzeczał, lub nie przyznawał, chociażby już były poprzednio sprawdzone i uznane za pochodzące od niego. — K. N. 1322.

Jeżeli zaprzeczenie lub nie przyznanie dotyczy tylko części dokumentu, mającego być sprawdzonym, Sędzia może postanowić, że reszta rzeczonego dokumentu służyć ma za dokument do porównania.

201. Jeżeli dokumenta do porównania znajdują się w ręku zachowawców publicznych lub innych, Sędzia delegowany rozkaże, iżby w dniu i godzinie przez niego wyznaczonych zachowawcy tych dokumentów dostarczyli je na miejsce, w którém sprawdzenie odbywać się będzie, z zagrożeniem, że zachowawcy publiczni znagleni będą przymusem osobistym, inni zaś środkami zwyczajnemi, chociaż i przeciw ostatnim wyrzeczony być może przymus osobisty, w miarę potrzeby. — K. N. 2060-6., 2063. — K. P. S. 107, 126, 202 n., 221.

202. Jeżeli dokumenta do porównania nie mogą być z miejsca ruszone, albo ich zachowawcy zbyt są oddaleni, zostawia się roztropności Trybunału postanowić, na sprawozdanie Sędziego delegowanego, i po wysłuchaniu Prokuratora Królewskiego, że sprawdzenie odbędzie się w miejscu mieszkania zachowawców, albo w jakiém najbliższém miejscu, lub że w oznaczonym czasie i środkami przez wyrok Trybunału wskazanemi dokumenta dostarczone będą do Kancellaryi Pisarza. — K. P. S. 83, 84, 112, 203 n., 222.

203. W tym ostatnim przypadku, jeżeli zachowawca jest urzędnikiem publicznym, sporządzi poprzednio wypis lub kopję z oryginałem porównaną, i ta będzie sprawdzoną z minutą czyli oryginałem przez Prezesa Trybunału jego okręgu, który spisze tego protokół: wypis

taki lub kopję zachowawca na równi ze swojemi oryginałami zachowa, celem zastąpienia ich aż do powrócenia dokumentów; i będzie mógł z nich wydawać wyciągi główne lub wypisy, czyniąc wzmiankę o spisanym wyżej protokóle. — K. P. S. 205, 245.

Powód w skardze o sprawdzenie zapłaci koszta zachowawcy podług obrachunku zrobionego przez Sędziego, który protokół spisał, i na zasadzie tego protokółu wydany będzie rozkaz egzekucyjny. — K. P. S. 130, 544.

204. Strona pilniejsza zawezwie przez pozew biegłych i zachowawców, ażeby w miejscu, dniu i godzinie, rozkazem Sędziego delegowanego oznaczonych, stawili się, biegli, celem wykonania przysięgi i przystąpienia do sprawdzenia, a zachowawcy, celem przedstawienia dokumentów do porównania: strona wezwaną będzie przez akt Obrońcy do Obrońcy, iżby obecną była. Tego wszystkiego spisanym będzie protokół, z którego, równie jak i z wyroku, część dotycząca zachowawców, w kopji będzie im doręczoną. — K. P. S. 59, 72, 199 n., 205 n., 315, 1033, 1034, 1035.

205. Gdy dokumenta będą przedstawione przez zachowawców, zostawia się roztropności Sędziego delegowanego postanowić, że przy sprawdzeniu obecni być mają, celem strzeżenia rzeczonych dokumentów, oraz celem ich odebrania i przedstawiania na każdém posiedzeniu; lub też postanowić, że złożone być mają w ręce Pisarza, który protokólarnie je odbierze: w tym ostatnim przypadku, jeżeli zachowawca jest urzędnikiem publicznym, będzie mógł sporządzić ich wypis, jak o tém w art. 203 powiedziano, chociażby miejsce, w którém sprawdzenie odbywa się, było po za okręgiem, w którym zachowawca ma prawo wykonywać czynności do urzędu jego należące. — K. P. S. 202, 222, 245.

206. W braku zupełnym dokumentów do porówna-

nia, lub gdy przedstawione, są nie dostateczne, Sędzia delegowany będzie mógł zalecić napisanie jakiego pisma, które biegli pozwanemu, w przytomności powoda lub po jego przywołaniu, podyktują.

207. Po wykonaniu przez biegłych przysięgi i po zakommunikowaniu im dokumentów, lub po napisaniu dyktowanego pisma, strony oddalą się, poczyniwszy do protokółu Sędziego delegowanego uwagi i wnioski, jakie za stosowne uznają. — K. P. S. 200, 201, 204, 206, 236, 316, 317.

208. Biegli przystąpią łącznie do sprawdzenia, w Kancellaryi, przed Pisarzem lub Sędzią, jeżeli tenże tak postanowił; a jeżeli czynności tego samego dnia ukończyć nie mogą, odłożą ją do pewnego dnia i godziny, wyznaczonych przez Sędziego lub Pisarza.—K. P. S. 317, 318.

209. Relacya biegłych załączoną będzie do oryginalnego protokółu Sędziego delegowanego, bez potrzeby zaręczania za jéj rzetelność (1); dokumenta zwrócone zostaną zachowawcom, którzy pokwitują z nich na protokóle Pisarza. — K. P. S. 318, 319.

Koszta biegłym należne za czas użyty i za posiedzenia, ustanowione będą w protokóle, na podstawie które-

---

(1) Wyrazy *bez potrzeby zaręczania za jéj rzetelność (sans qu'il soit besoin de l'affirmer)*, zamieszczone zostały w art. 209 K. P. S. z téj przyczyny, że we Francyi, przed wprowadzeniem Kodexu Postępowania Cywilnego, który obecnie obowiązuje, biegli obowiązani byli, na końcu swojéj relacyi, zamieścić, że ta zawiérała prawdziwe ich zdanie oparte na sumieniu; redaktorowie zaś Kodexu uznali, że wspomniona formalność jest zbyteczną przy względzie, iż biegli przed rozpoczęciem swojéj czynności obowiązani są wykonać przysięgę (art. 207 K. P. S.) na rzetelność złożyć się mającéj relacyi.

go rozkaz egzekucyjny wydanym zostanie przeciw powodowi, żądającemu sprawdzenia. — K. P. S. 130, 242, 544.

210. Trzej biegli obowiązani będą spisać relacyę wspólną umotywowaną, i wyrazić jedno tylko zdanie większością głosów utworzone.

Jeżeli są zdania różne, relacya zawiérać będzie ich pobudki; nie wolno wszakże wymieniać jakie który biegły zdanie objawił. — K. P. S. 318, 322, 323.

211. Mogą być słuchani jako świadkowie, ci, którzy widzieli jak pisano lub podpisywano pismo, o które rzecz idzie, albo którzyby posiadali jaką wiadomość o czynach do odkrycia prawdy posłużyć mogących. — K. P. S. 212, 260 n., 408 n.

212. Wraz z przystąpieniem do przesłuchania świadków, dokumenta zaprzeczone lub nieprzyznawane, będą im przedstawione i przez nich zaznaczone; wzmianka o tém, lub o odmówieniu zaznaczenia uczynioną zostanie: będą prócz tego zachowane prawidła poniżéj dla badania świadków przepisane. — K. P. S. 211, 234, 252, 260 n.

213. Jeżeli udowodnioném zostało, że dokument jest pisany lub podpisany przez tego, kto go zaprzeczał, ten skazanym będzie na 150 franków (1) kary na rzecz Skarbu, oprócz zapłaty kosztów, wynagrodzenia szkód i strat dla strony, i może być skazany pod przymusem osobistym, nawet w głównym przedmiocie sprawy. — K. N. 1149, 1382, 2060, 2063. — K. P. S. 126, 127, 130, 246, 543, 544, 552, 780, 1029.

(1) Franków 150 równa się Rsr. 36.

TYTUŁ XI.

O fałszu incydentalnym cywilnym.

214. Ten kto utrzymuje, że dokument doręczony, kommunikowany, lub złożony w toku sprawy, jest fałszywy, albo sfałszowany, może, jeżeli się to właściwém okaże, być dopuszczonym do zapisania się na fałsz, chociażby rzeczony dokument był już sprawdzony, bądź z powodem, bądź z pozwanym w drodze fałszu, w innym celu, a nie w celu dochodzenia fałszu głównego lub incydentalnego, i chociażby w skutku tego zapadł już wyrok na podstawie tegoż dokumentu jako prawdziwego. — K. N. 1350-2., 1351. — K. P. S. 14, 194, 199, 215 n., 337, 338, 406, 427, 1015.

215. Ten, kto będzie chciał zapisać się na fałsz, obowiązanym będzie przedewszystkiém wezwać stronę przeciwną przez akt Obrońcy do Obrońcy, aby oświadczyła, czy chce lub nie chce użyć dokumentu, z oświadczeniem, że w razie gdyby go używała, zapisze się na fałsz. K. P. S. 214, 216 n.

216. W ciągu dni ośmiu, strona wezwana obowiązaną jest doręczyć przez akt obrońcy oświadczenie swoje, podpisane przez nią, lub przez mającego jéj szczególne i urzędowe pełnomocnictwo, którego kopja zostanie dołączoną, czy zamierza lub nie, używać dokumentu o fałsz zaskarżonego.

217. Jeżeli na to wezwanie pozwany nie uczyni powyższego oświadczenia, albo jeżeli oświadczy, iż dokumentu używać nie chce, powód może za prostym aktem powołać stronę przeciwną na audyencyę, celem postanowienia, że dokument za fałszywy podawany, będzie odrzucony względem pozwanego; zachowuje się jednak

powodowi wyprowadzanie ztąd takich wniosków i następstw, jakie za stosowne uzna, lub wnoszenie takich żądań jakie się mu zdawać będą, o wynagrodzenie szkód i strat.— K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 82.

218. Jeżeli pozwany oświadcza, iż chce używać dokumentu, powód oświadczy przez akt zeznany w Kancellaryi Pisarza, podpisany przez niego lub przez mającego od niego szczególne i urzędowe pełnomocnictwo, że zamierza zapisać się na fałsz; następnie wezwie na audyencyę przez prosty akt, celem dopuszczenia zapisania się na fałsz i wyznaczenia delegowanego, przed którym fałsz ma być popiéranym. — K. N. 1317, 1987. — K. P. S. 231.

219. Pozwany obowiązany będzie złożyć w Kancellaryi Pisarza dokument o fałsz zaskarżony, w ciągu trzech dni od doręczenia wyroku dopuszczającego zapisanie się na fałsz i wyznaczającego delegowanego, a w następnych trzech dniach doręczyć akt złożenia dokumentu w Kancellaryi Pisarza. — K. P. S. 196 n., 220 n., 1033.

220. W razie niedopełnienia przez pozwanego w tym terminie tego co w poprzednim artykule jest przepisane, powód będzie mógł wezwać stronę przeciwną na audyencyę, celem pozyskania wyroku odrzucającego wspomniony dokument, podług tego co wyżéj w art. 217 jest postanowione; chybaby wolał raczéj żądać, aby mu pozwolono złożyć rzeczony dokument własnym kosztem do Kancellaryi Pisarza, który to wydatek powróci mu pozwany jako koszta przedwstępne, i tym celem powodowi udzielony będzie rozkaz egzekucyjny. — Usta. Hyp. z r. 1825 art. 9. — K. P. S. 130, 203, 266, 277, 544, 1033.

221. W razie gdyby istniał oryginał (minute) dokumentu o fałsz zaskarżonego, Sędzia delegowany, w miarę potrzeby, na notę powoda, postanowi, że pozwany

obowiązanym będzie, w czasie jaki mu zostanie wyznaczonym, postarać się o dostawienie rzeczonego oryginału do Kancellaryi Pisarza, i że zachowawcy onego będą do tego znagleni, urzędnicy publiczni przymusem osobistym, a ci którzy, nie są urzędnikami, zajęciem ruchomości, karą pieniężną, a nawet, przymusem osobistym, jeżeli to stosownem się okaże. — K. N. 2060, 2063. — K. P. S. 126, 127, 201, 211.

222. Zostawionem jest roztropności Trybunału postanowić, na sprawozdanie Sędziego delegowanego, że dochodzenie fałszu ma być daléj popiéraném, nie czekając na dostawienie oryginału, jako téż postanowić co będzie należało, na przypadek gdyby rzeczony oryginał nie mógł być dostawionym, lub gdyby dostatecznie udowodnioném było, że usuniętym lub zagubionym został. K. P. S. 202.

223. Termin do dostawienia oryginału biegnie od dnia doręczenia postanowienia lub wyroku w zamieszkaniu osób oryginał posiadających. — K. C. P. 26 n. — K. P. S. 59, 224, 1033.

224. Termin pozwanemu zakréślony do dostawienia oryginału, biegnie od dnia doręczenia postanowienia lub wyroku jego Obrońcy; a gdyby pozwany nie przedsięwziął środków potrzebnych dla dostawienia oryginału rzeczonego w powyższym terminie, powód będzie mógł powołać stronę przeciwną na audyencyę, tak jak w art. 217 powiedziano. — K. P. S. 147, 1033.

Kroki wyżéj pozwanemu przepisane, będą uważane za dopełnione, jeżeli doręczy zachowawcom, w terminie jaki będzie oznaczony, kopję doręczonego mu postanowienia lub wyroku nakazującego dostawienie rzeczonego oryginału, i nie będzie potrzebował wyjmować wypisu wspomnionego postanowienia lub wyroku. — K. P. S. 59.

225. Po złożeniu w Kancellaryi rzeczonego dokumentu o fałsz zaskarżonego, akt składu doręczony będzie Obrońcy powoda z wezwaniem, ażeby obecnym był przy spisaniu protokółu; a w trzy dni po takiém doręczeniu, spisany zostanie protokół stanu dokumentów. — K. P. S. 198, 219, 1033.

Jeżeli powód postarał się o złożenie dokumentu, protokół wspomniony spisanym będzie w ciągu trzech dni po złożeniu, za poprzedniém wezwaniem pozwanego, ażeby temu był obecny.

226. Jeżeli dostawienie oryginałów postanowioném zostało, protokół łącznie spisanym będzie, tak co do wspomnionych oryginałów, jak i wypisów o fałsz zaskarżonych, w terminach wyżéj oznaczonych: Trybunał wszakże, w miarę potrzeby, będzie mógł postanowić, ażeby protokół stanu rzeczonych wypisów niezwłocznie był spisanym bez oczekiwania na dostawienie oryginałów, których stan będzie w tym przypadku oddzielnym protokółem spisany. — K. P. S. 196.

227. Protokół obejmować będzie wymienienie i opisanie miejsc skrobanych, nadpisków, międzywiérszy i innych podobnych okoliczności; spisanym będzie przez Sędziego delegowanego, w obecności Prokuratora Królewskiego, powoda i pozwanego, lub ich szczególnych i urzędownie upoważnionych pełnomocników: rzeczone dokumenta i oryginały zaznaczone zostaną przez Sędziego delegowanego i przez Prokuratora Królewskiego, przez pozwanego i powoda, jeśli mogą, lub chcą je zaznaczyć; a jeżeli nie, wzmianka o tém uczynioną będzie. W razie niestawienia się jednéj lub drugiéj strony, zaoczność będzie wyrzeczoną i protokół spisanym zostanie. — K. N. 1987. — K. P. S. 112, 149, 199, 251.

228. Powód w drodze fałszu, lub jego Obrońca, będzie mógł w każdym stanie sprawy przeglądać dokumenta o fałsz zaskarżone, w obec pisarza, nie ruszając ich z miejsca i bez opóźnienia. — K. P. S. 189, 198.

229. W ciągu dni ośmiu po sporządzeniu rzeczonego protokółu, powód obowiązany będzie doręczyć pozwanemu zasady fałszu, i te obejmować będą czyny, okoliczności i dowody, przez które zamierza wykazać fałsz lub sfałszowanie, w przeciwnym razie pozwany może wezwać na audyencyę, celem postanowienia, o ile to wypada, że powód z zapisaniem się na fałsz upadł. — K. P. S. 61-3., 77, 217, 230, 231, 247, 1033.

230. Pozwany obowiązany będzie, w ciągu dni ośmiu od daty doręczenia zasad fałszu, odpowiedzieć na nie na piśmie; w przeciwnym razie powód może wezwać na audyencyę, celem postanowienia odrzucenia dokumentu podług tego jak wyżéj w art. 217 przepisano. — K. P. S. 77, 78, 229, 231, 1033.

231. W trzy dni po rzeczonéj odpowiedzi, strona pilniejsza może wezwać na audyencyę, na któréj zasady fałszu dopuszczone lub odrzucone będą w całości lub w części: postanowioném będzie, w miarę potrzeby, że zasady rzeczone, lub niektóre z nich, połączone zostaną, bądź z postępowaniem o fałsz incydentalny, jeżeli niektóre z tych zasad były dopuszczone, bądź ze sprawą czyli procesem głównym: wszystko to podług jakości rzeczonych zasad, i o ile tego okoliczności wymagać będą. — K. P. S. 217, 229, 230, 246, 251, 1033, 1034.

232. Wyrok postanowi, aby zasady dopuszczone udowodnionemi zostały, tak przez dokumenta, jak przez świadków, przed Sędzią delegowanym, z zachowaniem pozwanemu dowodu przeciwnego, tudzież, aby dokumenta o fałsz zaskarżone sprawdzonemi zostały przez trzech w piśmie biegłych, którzy będą mianowani z urzędu tymże samym wyrokiem. — K. N. 1317, 1322, 1341 n. K. P. S. 195 n., 252 n., 302 n.

233. Zasady fałszu, które uznane będą za stanowcze i dopuszczalne, będą wyraźnie wyszczególnione w sentencyi wyroku dozwalającego ich dowodzenia; i żadna inna zasada dowodzoną nie będzie. Mogą jednak biegli czynić takie uwagi wynikające z ich sztuki, jakie za stosowne uznają, nad dokumentami o fałsz zaskarżonemi, z pozostawieniem Sędziom uwzględnienia ich, podług swego umiarkowania. — K. P. S. 252, 253, 255, 318, 323.

234. Przy wysłuchaniu świadków, zachowane będą formalności poniżéj dla badań przepisane; dokumenta o fałsz zaskarżone, będą świadkom przedstawione i przez nich zaznaczone, jeżeli mogą lub chcą zaznaczyć; w przeciwnym razie, wzmianka o tém uczynioną będzie.

Co się tyczy dokumentów do porównania i innych, które biegłym okazane być powinny, te mogą także być świadkom przedstawione, w całości lub w części, jeżeli Sędzia delegowany znajdzie to stosownem; w którym to przypadku będą przez nich zaznaczone, w sposobie powyżéj przepisanym. — K. P. S. 211, 212, 235, 260 n.

235. Jeżeli świadkowie przedstawiają jakie dokumenta podczas zeznania swego, takowe zostaną do niego dołączone, za poprzedniém onych zaznaczeniem, tak przez Sędziego delegowanego, jak przez rzeczonych świadków, jeżeli mogą lub chcą zaznaczyć; w razie przeciwnym, będzie o tém uczynioną wzmianka: a jeżeli wspomnione dokumenta przynoszą dowód fałszu lub prawdziwości dokumentów o fałsz zaskarżonych, zostaną przedstawione innym świadkom, którzyby o nich mieli wiadomość; i będą przez nich zaznaczone podług tego jak wyżéj przepisano. — K. P. S. 212, 234, 236.

236. Dowód przez biegłych dopełniony będzie podług form następujących:

1° Strony ułożą się względem dokumentów do porównania, lub Sędzia takowe oznaczy, podług tego, co powiedziano w art. 200 w Tytule *O sprawdzeniu pism.*

2° Złożone będą biegłym, wyrok dopuszczający zapisania się na fałsz, dokumenta o fałsz zaskarżone, protokół ich stanu, wyrok, który dopuścił zasady fałszu i nakazał relacyę biegłych, dokumenta do porównania, jeżeli zostały dostarczone, i protokół ich złożenia, oraz wyrok takowe przyjmujący: biegli uczynią wzmiankę w relacyi swéj o złożeniu sobie wszystkich powyższych dokumentów, i o roztrząśnieniu jakieby przedsięwzięli, lecz nie mogą w téj mierze żadnego spisywać protokółu; dokumenta o fałsz zaskarżone zaznaczą.

W razie gdyby świadkowie dołączyli dokumenta do zeznania swego, strona będzie mogła żądać, a Sędzia delegowany postanowić, ażeby biegłym przedstawione były.

3° Będą wreszcie zachowane w relacyi téj prawidła przepisane w Tytule *O sprawdzeniu pism.* — K. P. S. 207—210.

237. W razie wyłączenia, bądź Sędziego delegowanego, bądź biegłych, postąpioném będzie podług przepisów w Tytułach XIV i XXI niniejszéj Księgi (art. 302 do 323 i 378—396) zawartych. — K. P. S. 197.

238. Po ukończeniu instrukcyi, można będzie żądać zawyrokowania, przez prosty akt.— K. P. S. 82, 337, 338.

239. Gdyby się wykazały z postępowania poszlaki fałszu lub sfałszowania, a sprawcy lub wspólnicy byli przy życiu, i dochodzenie zbrodni nie było przedawnione podług przepisów Kodexu Karnego, Prezes wyda rozkaz osadzenia w więzieniu obwinionych i dopełni w téj mierze obowiązków Urzędnika Policyi Sądowéj.— K. P. S. 240, 250.— K. K. G. i P. 164, 170, 308, 865, 866, 867, 1200—1207.

240. W przypadku przewidzianym w artykule poprzedzającym, wyrzeczenie w drodze cywilnéj zawieszoném będzie aż do zapadnięcia wyroku karnego co do fałszu — K. N. 1319. — K. P. S. 250.

241. Jeżeli Trybunał, stanowiąc względem zapisania się na fałsz, nakaże zniszczenie, podarcie, lub przekréślenie w całości lub w części, a nawet przerobienie lub przywrócenie do dawnego stanu dokumentów za fałszywe uznanych, egzekucya tego punktu wyroku zawieszoną będzie, dopóki skazanemu będzie służył czas do udania się drogą appellacyi, restytucyi, lub kassacyi, albo dopóki formalnie i ważnie na wyroku nie poprzestanie. K. N. 1338, 1350-3., 1351. — K. P. S. 242—245, 443 n., 480 n.

242. W wyroku, jaki co do fałszu zapadnie, postanowione będzie, stosownie do położenia rzeczy, względem powrócenia dokumentów, bądź stronom, bądź świadkom, którzy takowe dostarczyli lub przedstawili; co nastąpi nawet względem dokumentów zaskarżonych o fałsz, gdy nie będą za fałszywe uznane; co się tyczy dokumentów, któreby były dostarczone z zachowania publicznego, postanowioném będzie ich powrócenie zachowawcom, albo odesłanie przez Pisarza drogą, jaką Trybunał wskaże; wszystko to bez wydawania oddzielnego wyroku względem powrócenia dokumentów, które jednak uskutecznioném będzie dopiéro z upływem terminu, poprzedzającym artykułem przepisanego. — K. P. S. 209, 241, 243, 244, 245.

243. Przez powyższy przeciąg czasu zawieszoném będzie powrócenie dokumentów do porównania, lub innych, chybaby inaczéj w téj mierze Trybunał postanowił, na żądanie zachowawców rzeczonych dokumentów, lub stron, któreby miały interess żądać ich zwrotu.

244. Zaleca się Pisarzom, aby się ściśle stosowali do

poprzedzających artykułów w tém, co ich dotyczy, pod zawieszeniem w urzędzie, pod karą pieniężną nie mniejszą jak sto franków (1), i wynagrodzenia stronom szkód i strat, a nawet postępowania przeciw nim nadzwyczajnego (t. j. na drodze karnéj), gdyby tego okazała się potrzeba. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 241, 242, 243, 245, 523, 1029 n.

245. Dopóki pomienione dokumenta znajdować się będą w Kancellaryi, Pisarze nie będą mogli wydawać żadnéj kopji ani wypisu dokumentów o fałsz zaskarżonych, inaczéj, jak na mocy wyroku; co się tyczy aktów, którychby oryginały czyli minuty złożone były w Kancellaryi Pisarza, a mianowicie co się tyczy ksiąg, w którychby znajdowały się akta o fałsz nie skarżone, będzie wolno rzeczonym Pisarzom wydawać ich wypisy stronom mającym prawo żądania takowych, bez możności pobiérania wyższych opłat nad te, jakieby należały zachowawcom rzeczonych oryginałów czyli minut: niniejszy artykuł będzie wykonany pod karami w artykule poprzedzającym zagrożonemi. — K. P. S. 128, 523, 1029.

Jeżeli zachowawcy oryginałów wspomnionych dokumentów przygotowali byli kopje, celem zastąpienia oryginałów, stosownie do art. 203 Tytułu *O sprawdzeniu pism*, wypisy z takich aktów mogą wydawać tylko ciż zachowawcy. — K. P. S. 203, 205.

246. Powód, który upadnie ze skargą o fałsz, skazany będzie na karę pieniężną, która nie może być mniejszą od 300 franków (2), oraz na wynagrodzenie szkód i strat, w miarę położenia rzeczy. — K. N. 1149, 1382.— K. P. S. 128, 130, 213, 247, 248, 374, 390, 471, 479, 494, 500, 513, 516, 543, 544, 1029.

---

(1) Franków 100 równa się Rsr. 24.
(2) Franków 300 równa się Rsr. 72.

247. Kara pieniężna wymierzoną zostanie ilekroć, po zapisaniu się na fałsz w Kancellaryi Pisarza i po dopuszczeniu żądania zapisania się na takowy, powód dobrowolnie od tego odstąpi lub z niém upadnie, albo téż ilekroć strony będą od sprawy uwolnione, czy to dla braku zasad lub dowodów dostatecznych, czy téż z przyczyny niedopełnienia przez powoda kroków i formalności powyżej przepisanych; a to bez względu na wyrazy, w jakichby wyrzeczenie nastąpiło, i chociażby w wyroku nie było skazania na karę pieniężną: wszystko to, chociażby nawet powód ofiarował dochodzić fałszu drogą kryminalną. — K. P. S. 246, 248.

248. Kara pieniężna nie będzie wymierzaną, gdy dokument lub jeden z dokumentów o fałsz zaskarżonych, uznanym zostanie w całości lub w części za fałszywy, albo gdy uznano, że w sprawie lub procesie nie może być składany; podobnież jeżeli żądanie zapisania się na fałsz nie było dopuszczone; a to bez względu na wyrażenia, jakichby Sędziowie użyli na odrzucenie takiego żądania lub odmówienie mu skutku. — K. P. S. 246, 247.

249. Żaden układ pojednawczy w przedmiocie dochodzenia fałszu incydentalnego nie będzie mógł być wykonanym, jeżeli sądownie zatwierdzonym nie został, za poprzedniém kommunikowaniem go Prokuratorowi Królewskiemu, który będzie mógł w tym przedmiocie czynić takie wnioski, jakie za stosowne uzna. — K. N. 2046. — K. P. S. 83, 84, 112, 251.

250. Powód w sprawie o fałsz, może zawsze udać się drogą kryminalną ze skargą o fałsz główny, i, w tym przypadku, wyrokowanie w sprawie zawieszone będzie, chybaby Sędziowie uważali, że sprawa może być sądzoną niezawiśle od dokumentu o fałsz skarżonego. — K. N. 1319. — K. P. S. 240, 241.

251. Wszelki wyrok instrukcyjny lub stanowczy, w materyi fałszu, nie może być wydanym inaczéj jak na wnioski Prokuratora Królewskiego. — K. P. S. 83, 84, 112, 249.

TYTUŁ XII.

O badaniach (1).

252. Czyny, których dowodzenia strona żądać będzie, powinny być wkrótkości wyszczególnione w prostym akcie zawiérającym żądania, bez żadnych innych pism lub noty. — K. P. S. 337, 338, 406.

Będą, również w prostym akcie, zaprzeczone lub przyznane w ciągu trzech dni; w razie przeciwnym będą mogły być poczytane za przyznane lub sprawdzone. — K. P. S. 34 n., 253 n., 407 n., 1031, 1033.

253. Jeżeli czyny są dopuszczalne, a zaprzeczone, i prawo nie zabrania ich dowodu, takowy może być nakazany. — K. N. 1341 n. — K. P. S. 252, 254, 256.

254. Trybunał może także z urzędu postanowić dowód czynów, które uważać będzie za stanowcze, jeżeli tego prawo nie zabrania. — K. N. 1341 n. — K. P. S. 253, 255.

255. Wyrok nakazujący dowód obejmować będzie:

1° Czyny, jakie mają być dowodzonemi. — K. P. S. 252.

2° Mianowanie Sędziego, przed którym badanie będzie prowadzone. — K. P. S. 93.

Jeżeli świadkowie zbyt odlegle mieszkają, mo-

---

(1) Przepisy związkowe: K. N. 1316, 1341 n, 1834, 1950. K. C. P. 139. — K. P. S. 34 n., 407 n., 1035. — K. H. 41, 109.

żna będzie postanowić, że badanie wyprowadzi Sędzia delegowany, którego zamianuje oznaczony tym końcem Trybunał. — K. P. S. 1035.

256. Odwód służy z samego prawa: dowód ze strony powoda i odwód rozpoczęte i ukończone będą w terminach, następnemi artykułami oznaczonych. — K. P. S. 253.

257. Jeżeli badanie prowadzone będzie w miejscu wydania wyroku lub w odległości trzech miriametrów (1), rozpoczęte zostanie w ciągu dni ośmiu od dnia doręczenia Obrońcy; jeżeli wyrok był wydany przeciw stronie nie mającéj Obrońcy, termin liczyć się będzie od dnia doręczenia osobiście lub w zamieszkaniu: termina te biegną podobnież przeciw temu, kto wyrok doręczył; wszystko to pod karą nieważności. — K. P. S. 75, 147, 156, 258 n., 1029, 1033.

Jeżeli przeciwko wyrokowi służy oppozycya, termin biegnie od daty upływu terminów do oppozycyi. — K. P. S. 157, 158, 160.

258. Jeżeli badanie ma być prowadzone w większéj odległości, wyrok oznaczy termin, w którym będzie rozpoczęte. — K. P. S. 257, 259 n.

259. Badanie uważa się za rozpoczęte, odnośnie do każdéj strony, przez decyzyę, jaką strona uzyska od Sędziego delegowanego do zapozwania świadków na dzień i godzinę przez niego oznaczone. — K. P. S. 260, 278.

W skutku tego Sędzia delegowany otworzy obustronne protokóły wzmianką o żądaniu i wydaniu przez siebie decyzyi. — K. P. S. 275.

(1) Miriametrów 3 równa się 3½ milom Polskim czyli 24½ werstom Rossyjskim.

260. Świadkowie zapozwani będą osobiście lub w zamieszkaniu: zamieszkali w obrębie trzech miriametrów (1) od miejsca prowadzonego badania, wezwani będą na dzień przynajmniéj przed przesłuchaniem; jeden dzień na trzy miriametry (1) dodanym będzie dla zamieszkałych w dalszéj odległości. Każdemu świadkowi doręczoną będzie w kopii sentencya wyroku w punkcie jedynie dotyczącym czynów do dowodzenia dopuszczonych, oraz kopja decyzyi Sędziego delegowanego; wszystko to pod karą nieważności zeznań świadków, względem których powyższe formalności nie byłyby zachowane. — K. P. S. 59, 252, 253, 259, 267, 294, 408, 413, 1029, 1033.

261. Strona zapozwaną będzie, celem znajdowania się przy badaniu, w zamieszkaniu obrońcy, jeśli go ustanowiła, a w przeciwnym razie, w swojém zamieszkaniu; wszystko to przynajmniéj na trzy dni przed przesłuchaniem świadków: uwiadomioną będzie o imionach i nazwiskach, powołaniu i mieszkaniu świadków, którzy przeciw niéj stawieni być mają; wszystko to pod karą nieważności jak wyżéj. — K. P. S. 59, 260, 275, 365, 413, 1029, 1031, 1033.

262. Świadkowie słuchanymi będą oddzielnie, czy to w obecności czy w nieobecności stron.

Każdy świadek, zanim będzie słuchanym, poda imię, nazwisko, powołanie, wiek i mieszkanie swoje, czy jest krewnym lub powinowatym któréj ze stron i w jakim stopniu; czy jest służącym lub domownikiem któréj z nich; wykona przysięgę na to, że prawdę wyzna;

(1) Miriametrów 3 równa się 3½ milom Polskim, czyli 24½ werstom Rossyjskim.

wszystko to pod karą nieważności. — K. N. 735 n. — K. P. S. 35 n., 268, 271, 275, 1029.

263. Świadkowie niestawający skazani będą przez decyzyę Sędziego delegowanego, wykonalną pomimo oppozycyi lub appellacyi, na zapłacenie stronie najmniéj dziesięciu franków (1) tytułem wynagrodzenia szkód i strat; nadto przez tęż samą decyzyę mogą być skazani na karę pieniężną, nie przechodzącą stu franków (2). — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 260 n., 413, 782, 1029.

Świadkowie niestawający, będą powtórnie na ich koszt zapozwani. — K. P. S. 3, 67, 264.

264. Gdy świadkowie powtórnie zapozwani nie stawią się, skazani zostaną na sto franków (2) kary, i to pod przymusem osobistym; Sędzia delegowany może nawet wydać przeciw nim rozkaz dostawienia ich. — K. N. 2063. — K. P. S. 126, 263, 265, 266, 1029.

265. Jeżeli świadek usprawiedliwi, że w dniu oznaczonym nie mógł stawić się, Sędzia delegowany, po odebraniu zeznania, zwolni go od kary i kosztów powtórnego zapozwania. — K. P. S. 263, 264, 266, 1029.

266. Jeżeli świadek usprawiedliwi, że mu nie podobna stawić się w dniu wyznaczonym, Sędzia delegowany udzieli mu termin dostateczny, który jednak nie może być dłuższy od terminu zakréślonego dla badania, lub téż uda się do niego dla przyjęcia zeznania. Jeżeli świadek mieszka w znacznéj odległości, Sędzia delegowany odeśle stronę przed Prezesa Trybunału miejsca jego mieszkania, który przesłucha świadka, lub wyznaczy tym

(1) Franków 10 równa się RSr. 2 k. 40.

(2) Franków 100 równa się RSr. 24.

celem Sędziego: Pisarz rzeczonego Trybunału prześle natychmiast oryginał protokółu do Kancellaryi Pisarza Trybunału, w którym toczy się sprawa, zachowuje się mu jednak możność zyskania rozkazu egzekucyjnego za koszta przeciw stronie, na żądanie któréj świadek był słuchanym. — K. P. S. 67, 130, 220, 263, 264, 265, 412, 543, 544, 1033, 1035.

267. Jeżeli świadkowie w jednym dniu nie mogą być przesłuchani, Sędzia delegowany odłoży przesłuchanie do dnia i godziny oznaczonych, i nie będzie wydawany nowy pozew, ani po świadków ani po stronę, chociażby się ta nie była stawiła. — K. P. S. 269.

268. Nie może być wezwanym na świadka, kto jest krewnym lub powinowatym jednéj ze stron w linii prostéj, albo jéj małżonkiem, nawet rozwiedzionym (1). — K. N. 735, 736, 737. — K. P. S. 270, 275, 282 n., 413. K. K. G. i P. 46.

269. Protokóły badania obejmować będą datę dnia godziny stawienia się lub niestawienia stron i świadków, wzmiankę o okazaniu pozwów, o odłożeniu na inny dzień i godzinę, jeżeli takowe postanowioném było; a to pod karą nieważności. — K. P. S. 275, 292, 294, 1029.

270. Zarzuty przedstawi strona, lub jéj Obrońca, przed zeznaniem świadka, który obowiązany będzie co do nich złożyć wyjaśnienie; zarzuty powinny być szczegółowe i do przedmiotu odnoszące się, nie zaś w wyrazach niepewnych i ogólnych. Zarzuty i wyjaśnienie świadka zapisane zostaną do protokółu. — K. P. S. 36, 268, 275, 282, 283, 284, 287—291, 413.

(1) Porównać przypisek zamieszczony w odsyłaczu do art. 174 K. P. S. (T. II, str. 243 niniejszego dzieła).

271. Swiadek zeznawać będzie, bez możności czytania napisanego projektu. Zeznanie jego zapisaném będzie do protokółu, zostanie mu odczytane, a następnie świadek będzie zapytany, czy przy zeznaniu obstaje; wszystko to pod karą nieważności: należy także zapytać go czy żąda prawem zapewnionego wynagrodzenia. — K. P. S. 262, 275, 277, 292 n., 333, 1029 (1).

272. Przy czytaniu zeznania, świadek może w niém takie odmiany i dodatki poczynić, jakie za właściwe uzna: będą one zapisane w dalszym ciągu, lub na marginesie jego zeznania; zostaną mu odczytane wraz z samém zeznaniem, i wzmianka o tém uczynioną będzie: wszystko pod karą nieważności. — K. P. S. 275, 292 n., 334, 1029.

273. Sędzia delegowany może z urzędu lub na żądanie stron, albo jednéj z nich, czynić świadkowi zapytania, jakie do wyjaśnienia jego zeznania stosownemi osądzi: odpowiedzi świadka będą przez niego podpisane, po odczytaniu mu takowych, lub wzmianka uczynioną będzie, że nie chce lub nie może podpisać; będą również podpisane przez Sędziego i Pisarza; wszystko pod karą nieważności. — K. P. S. 37, 275, 292 n., 413, 1029.

274. Zeznanie świadka, równie jak odmiany i dodatki, jakieby w niém poczynił, będą podpisane przez świadka, Sędziego i Pisarza: a jeżeli świadek nie zechce lub nie będzie mógł podpisać, wzmianka o tém uczynioną będzie; wszystko pod karą nieważności. Uczynioną będzie wzmianka o wynagrodzeniu świadka,

(1) Porównać Dekret Króla Saskiego Ks. Warszawskiego z d. 6 Marca 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 236) zamieszczony niżéj.

jeżeli go żąda, lub, że takowego odmówił. — K. P. S. 273, 275, 277, 292 n., 1029.

275. Protokóły wzmiankować będą o zachowaniu formalności przepisanych przez artykuły 261, 262, 269, 270, 271, 272, 273 i 274: podpisane będą na końcu przez Sędziego i Pisarza, oraz przez strony, jeżeli chcą lub mogą podpisać; w razie odmówienia, wzmianka o tém uczynioną będzie: wszystko pod karą nieważności. — K. P. S. 259, 277, 280, 292 n., 1029.

276. Strona nie może ani przerywać świadkowi jego zeznania, ani też czynić mu zapytania wprost od siebie, lecz winna udać się o to do Sędziego delegowanego, a to pod karą dziesięciu franków (1), lub większą, a nawet pod karą usunięcia od znajdowania się przy badaniu, w razie powtórnego wykroczenia; co będzie wyrzeczone przez Sędziego delegowanego. Decyzye jego będą wykonalne, pomimo appellacyi lub oppozycyi. — K. P. S. 37, 88, 89, 1029.

277. Jeżeli świadek żąda wynagrodzenia, Sędzia delegowany ustanowi je (2) na kopji pozwu, co zastąpi rozkaz egzekucyjny: o ustanowieniu wynagrodzenia Sędzia w swoim protokóle uczyni wzmiankę. — K. P. S. 220, 271, 274, 275, 281, 301, 319, 413.

278. Badanie obustronne ukończone będzie w ciągu dni ośmiu od przesłuchania piérwszych świadków, pod karą nieważności, jeżeli wyrok naznaczający badanie dłuższego terminu nie wyznaczył. — K. P. S. 257, 262, 279, 280, 292 n., 1029, 1033.

(1) Franków 10, równa się RSr. 2 k. 40.

(2) Przepisy o kosztach świadków podane są w dekrecie Króla Saskiego Ks. Warszawskiego z dnia 6 Marca 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 236), który zamieszczony jest niżéj.

279. Gdyby atoli jedna ze stron w ciągu terminu, zakréślonego do wyprowadzenia badania, żądała przedłużenia terminu, Trybunał może je dozwolić. — K. P. S. 257, 278, 280, 409.

280. Żądanie przedłużenia wniesioném będzie do protokółu Sędziego delegowanego, i takowe zostanie postanowione na audyencyi, na sprawozdanie tegoż Sędziego, w dniu oznaczonym jego protokółem, bez żadnego wezwania, jeżeli strony lub ich Obrońcy obecnymi byli: jedno tylko przedłużenie będzie dozwolone, a to pod karą nieważności. — K. P. S. 275, 279, 292 n., 1029.

281. Strona, na któréj żądanie przesłuchano więcéj jak pięciu świadków na jeden czyn, nie może poszukiwać kosztów zeznań świadków nad tę liczbę przesłuchanych. — K. P. S. 271, 274, 277, 413, 1031.

282. Żaden zarzut nie może być przedstawianym po zeznaniu, jeżeli nie jest usprawiedliwiony na piśmie. — K. P. S. 268, 270, 283, 284, 289, 413.

283. Można czynić zarzuty przeciw krewnym lub powinowatym jednéj lub drugiéj strony, aż do stopnia wnuków braterskich włącznie; przeciw krewnym i powinowatym ich małżonków w tym samym stopniu, jeżeli małżonek świadka lub strony jest przy życiu, lub z tego małżeństwa są żyjące dzieci: jeżeli małżonek zmarł, i to bezpotomnie, zarzuty czynić wolno przeciwko jego krewnym i powinowatym w linii prostéj, braciom, szwagrom, siostrom i bratowym. — K. N. 735 n. — K. P. S. 268, 270, 282, 284, 287, 291, 310, 378.

Wolno także czynić zarzuty przeciw świadkowi, który jest następcą domniemanym, lub obdarowanym; przeciw temu, któryby pił lub jadł ze stroną i na jéj koszt, po zapadnięciu wyroku rozporządzającego badanie; przeciw temu, któryby dał był zaświadczenie względem czynów, dotyczących processu; przeciw służącym i domownikom, przeciw świadkowi postawionemu w stanie oskarżenia; przeciw skazanemu na karę dręczącą lub hańbiącą; a nawet na karę poprawczą ale za kradzież. — K. N. 723, 897.

284. Świadek wysłuchanym będzie pomimo uczynienia mu zarzutu. — K. P. S. 268, 270, 276, 287 n., 291.

285. Osoby nie mające lat piętnastu skończonych mogą być słuchane, na zeznania ich jednak miany będzie taki wzgląd jak wypadać będzie. — K. P. S. 413.

286. Po upłynieniu czasu do wyprowadzenia badania, strona pilniejsza każe doręczyć Obrońcy kopję protokółów i wezwie na audyencyę prostym aktem. — K. P. S. 82, 278 n., 337, 338, 406.

287. Względem zarzutów summarycznie będzie postanowione. — K. P. S. 270, 288, 290, 291, 404 n., 463, 543.

288. Jeżeli jednak główny przedmiot jest do osądzenia przygotowanym, można będzie względem wszystkiego jednym i tym samym wyrokiem postanowić. K. P. S. 134, 172, 338, 473.

289. Jeżeli zarzuty przed zeznaniem czynione, nie są usprawiedliwione na piśmie, strona obowiązaną będzie ofiarować dowód ich i wskazać świadków; inaczéj do dowodu nie będzie dopuszczoną: wszystko to nie uwłaczając zadość uczynieniu oraz wynagrodzeniu szkód i strat, mogących należéć się świadkowi wyłączanemu. K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 252, 260, 282, 290, 1029.

290. Dowód, jeżeli się potrzebnym okaże, rozporządzi Trybunał, zachowując możność odwodu, i będzie prowadzonym w formie poniżéj dla badań summarycznych przepisanéj. Żaden zarzut nie będzie mógł być już tu przedstawianym, jeżeli nie jest usprawiedliwionym na piśmie. — K. P. S. 253, 256, 282, 287, 407 n.

291. Jeżeli zarzuty dopuszczone zostaną, zeznanie świadka wyłączanego czytane nie będzie. — K. P. S. 287, 288, 294.

292. Badanie lub zeznanie, unieważnione z winy Sędziego delegowanego, na koszt jego powtórnie uskutecznione będzie; termina do nowego badania lub nowego przesłuchania świadków biedz będą od daty doręczenia wyroku, takowe rozporządzającego: strona może żądać przesłuchania tych samych świadków, a gdyby niektórzy z nich badanymi już być nie mogli, sędziowie zwrócą wzgląd jaki wypada na ich zeznania w piérwszém badaniu złożone. — K. N. 1382. — K. P. S. 59, 147, 148, 257 n., 278, 293, 294.

293. Badanie uznane za nieważne z winy Obrońcy lub woźnego, nie będzie powtarzane; lecz strona będzie mogła na nich poszukiwać koszta, a nawet szkody i straty, w razie jawnego niedbalstwa; co się uznaniu Sędziego pozostawia. — K. N. 1149, 1382, 1383. — K. P. S. 71, 132, 257, 292, 294, 360, 1030, 1031.

294. Nieważność jednego lub więcéj zeznań, nie pociąga za sobą nieważności badania.— K. P. S. 262, 291, 1030.

TYTUŁ XIII.

O zejściu na grunt.

295. Trybunał może, gdy to za potrzebne uzna, rozporządzić, ażeby jeden z Sędziów zszedł na grunt, lecz nie będzie mógł tego nakazać w przedmiotach wymagających tylko prostéj opinii biegłych, chybaby jedna ze stron tego żądała. — K. P. S. 30, 41 n., 296 n., 302 n., 1035.

296. Wyrok wyznaczy jednego z pomiędzy Sędziów, do wydania wyroku należących. — K. P. S. 295, 297 n., 1035.

297. Na podanie strony pilniejszéj Sędzia delegowany wyda decyzyę wyznaczającą miejsce, dzień i godzinę zejścia; doręczenie takowéj dopełnione będzie od Obrońcy do Obrońcy i to zastąpi wezwanie. — K. P. S. 75, 299.

298. Sędzia delegowany na oryginale swego protokółu uczyni wzmiankę o dniach użytych do udania się na miejsce, pobytu tamże i powrotu. — K. P. S. 301.

299. Wypis protokółu będzie doręczony przez stronę pilniejszą Obrońcom innych stron, a w trzy dni potém może ona prostym aktem sprawę poprzeć.— K. P. S. 75, 82, 297, 1031.

300. Obecność Prokuratora Królewskiego w tym tylko przypadku potrzebną będzie, gdy on sam jest stroną. — K. P. S. 83, 84, 112.

301. Koszta zejścia strona żądająca go zaliczy i złoży w Kancellaryi Pisarza. — K. P. S. 130, 298, 319, 852.

TYTUŁ XIV.

O relacyi biegłych.

302. Gdy zajdzie potrzeba relacyi biegłych, wyrok ją nakaże, wymieniając jasno przedmioty czynności biegłych. — K. P. S. 42, 196, 204, 208 n., 236, 295, 303 n., 971, 1034, 1035 (1).

---

(1) Właściciele domów lub dóbr, chcąc wartość tychże podnieść do wyższego szacunku i nadać jéj znamię wiary publicznéj, zyskują w Sądach Pokoju wyroki wyznaczające biegłych, lub też nawet sami ich sobie obierają, i tych sprowadzają do Rejentów, w celu złożenia tam urzędowéj deklaracyi względem zrobionego oszacowania, a następnie taki akt oszacowania z klauzulą egzekucyjną wydany, wnoszą do Ksiąg Hypotecznych. Po-

303. Czynność biegłych nie może być inaczéj jak przez trzech biegłych dopełnioną, chybaby strony zezwoliły, ażeby uskutecznioną była przez jednego tylko biegłego. — K. N. 824, 834, 1559, 1678, 1679, 1680. — K. C. P. 52, 430, 447. — K. P. S. 196 n., 232 n., 304 n., 429 n., 935, 956 n., 969 n.

304. Jeżeli przy wyroku nakazującym czynność biegłych, strony zgadzają się na wybór tychże, wyrok poświadczy ich mianowanie.

305. Jeżeli strony nie zgodziły się co do biegłych, wyrok postanowi, że, w przeciągu trzech dni od doręczenia, powinny ich obrać; że w razie przeciwnym biegli z urzędu mianowani tymże samym wyrokiem, do odbycia czynności przystąpią. — K. P. S. 59, 61, 147, 1033. (1).

Tenże wyrok wyznaczy Sędziego delegowanego do odebrania przysięgi od biegłych obranych przez strony, lub z urzędu mianowanych; może jednak Trybunał nakazać, aby biegli wykonali przysięgę przed Sędzią Pokoju (Podsędkiem) okręgu, w którym czynność odbywać mają. — K. P. S. 262, 307, 1035.

306. Strony, jeżeli zgodzą się na wybór biegłych,

---

stępowanie to, oprócz tego, iż zmierza do oszukania wierzycieli, którzy, polegając na wierze do Ksiąg Hypotecznych przywiązanéj, mogą być w błąd wprowadzeni, przeciwne jest nadto przepisowi art. 302 K. P. S.

K. R. S. d. 22 Września 1819 r. Nr. 418.

(1) Władze sądowe, w razie naznaczania biegłych z urzędu w przypadkach artykułami 305 i 322 K. P. S. wskazanych, powinny stosować się w wyborze osób na biegłych do listy imiennéj jeometrów, którzy otrzymali patenta do wolnéj praktyki mierniczéj.

K. R. S. d. $^{3}/_{14}$ Września 1855 r. Nr. 17348.

oświadczą to w Kancellaryi Pisarza, w terminie jak wyżéj. — K. P. S. 304, 305, 1035.

307. Po upływie powyższego terminu, strona pilniejsza wyjedna rozkaz Sędziego delegowanego i wezwie biegłych, przez strony lub z urzędu mianowanych, ażeby przysięgę wykonali, a obecność stron nie jest do tego potrzebną. — K. P. S. 59, 304 n., 308, 315, 316, 319, 1035.

308. Tylko biegłych z urzędu mianowanych wyłączać można, chyba, że powody wyłączenia powstały po zamianowaniu i przed wykonaniem przysięgi. — K. P. S. 197, 237, 283, 305, 309—316, 319, 430.

309. Strona, mająca zasady do wyłączenia, obowiązaną będzie przedstawić je w trzech dniach po mianowaniu biegłych, w prostym akcie podpisanym przez nią lub jéj szczególnego pełnomocnika, zawiérającym przyczyny wyłączenia, dowody, jeżeli jakie ma, lub ofiarowanie udowodnienia przez świadków: po upływie powyższego terminu, wyłączenie czynioném być nie może, a biegły wykona przysięgę w dniu oznaczonym w wezwaniu. — K. P. S. 252 n., 308, 310, 1033, 1035.

310. Biegli będą mogli być wyłączeni z takich samych przyczyn jak świadkowie. — K. P. S. 283, 308, 311 n. Ar. 2 Pos. Rady Adm. z d. $^{3}/_{14}$ Kwietnia 1835 r. (T. I, str. 97 niniejszego dzieła). — K. C. P. 21 n.

311. Spór o wyłączenie sądzony będzie summarycznie na audyencyi, na proste wezwanie, i po wysłuchaniu wniosków Prokuratora Królewskiego; Sędziowie mogą rozporządzić dowód ze świadków, który rozporządzonym będzie w formie, poniżéj dla badań summarycznych przepisanéj. — K. P. S. 82, 83, 84, 112, 252, 312, 313, 314, 320, 407 n.

312. Wyrok w sporze o wyłączenie wykonalnym będzie pomimo appellacyi. — K. P. S. 391, 443 n.

313. Jeżeli wyłączenie zostało przyjętém, ten sam wyrok wyznaczy z urzędu innego biegłego lub innych biegłych, w miejsce wyłączonego lub wyłączonych. — K. P. S. 305, 311.

314. Jeżeli wyłączenie zostanie odrzuconém, strona, która takowe czyniła, skazaną będzie na wynagrodzenie szkód i strat, jakie przypadać będą, nawet dla biegłego, gdyby tego żądał; lecz w tym ostatnim przypadku tenże nie może biegłym pozostać. — K. N. 1146 n., 1382. — K. P. S. 128, 311, 390, 513.

315. Protokół wykonania przysięgi obejmować będzie oznaczenie przez biegłych miejsca, dnia i godziny, w których do czynności przystąpią. — K. P. S. 204, 307, 308, 316, 319, 1034.

Jeżeli to nastąpi w obecności stron lub ich Obrońców, oznaczenie to zastąpi wezwanie. — K. P. S. 280.

W razie nieobecności, strony wezwane będą przez akt Obrońcy, iżby się stawiły na dzień i godzinę, przez biegłych oznaczone. — K. P. S. 75, 267.

316. Jeżeli który z biegłych nie przyjmie nominacyi lub nie stawi się, bądź do przysięgi, bądź do czynności, w dniu i godzinie oznaczonych, strony ułożą się natychmiast względem mianowania innego w jego miejsce; gdyby się nie ułożyły, Trybunał może z urzędu biegłego zamianować. — K. P. S. 304, 305, 307, 308, 315, 319, 320.

Biegły, któryby, po wykonaniu przysięgi, nie dopełnił włożonego na niego obowiązku, może być skazanym przez Trybunał, który go wyznaczył, na zapłacenie wszelkich napróżno poniesionych kosztów, a nawet na wynagrodzenie szkód i strat, jeżeli takowe miały miejsce. — K. N. 1146 n., 1382. — K. P. S. 128, 130, 1031.

317. Wyrok, który nakazał relacyę biegłych, oraz potrzebne dokumenta, oddane zostaną biegłym; strony

mogą czynić takie uwagi i wnioski, jakie za właściwe uznają, o czém wzmianka w relacyi biegłych uczynioną zostanie; relacya sporządzoną będzie na miejscu spornem, albo też w miejscu, dniu i godzinie, jakie biegli oznaczą. — K. P. S. 207 n., 236, 956.

Redakcya będzie napisana przez jednego z biegłych, a podpisana przez wszystkich: jeżeli nie wszyscy pisać umieją, redakcyę spisze i podpisze Pisarz Sądu Pokoju miejsca, w którém biegli czynność odbywali.— K. P. S. 18.

318. Biegli sporządzą jedną tylko relacyę i dadzą jedno tylko zdanie większością głosów.

Jednakże w przypadku różności zdań, wymienią pobudki zdań odmiennych, bez objawiania jakie było zdanie osobiste każdego z nich. — K. N. 824, 834, 1678, 1679 K. P. S. 210, 322, 323, 956.

319. Oryginał relacyi złożonym zostanie w Kancellaryi Pisarza tego Trybunału, który dowód z opinii biegłych nakazał, i biegli nie będą potrzebowali nowéj przysięgi wykonywać: należne biegłym wynagrodzenie oznaczone będzie (1) przez Prezesa na końcu oryginału, a rozkaz egzekucyjny wydanym będzie przeciw stronie żądającéj relacyi biegłych, lub przeciw stronie pilniejszéj, jeżeli relacya nakazaną była z urzędu. — K. P. S. 130, 209, 277, 301, 431. — Art. 72 Instrukcyi z roku 1841 o dobrach donacyjnych. (T. I. str. 495 niniejszego dzieła).

320. W razie gdyby biegli opóźnili złożenie relacyi lub go odmówili będą mogli być pozwanymi z terminem trzechdniowym, bez przedwstępnego pojednania,

---

(1) Taksa w tym przedmiocie obowiązująca podana jest w dekrecie Króla Saskiego Ks. Warszawskiego z d. 6 Marca 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 236), niżéj zamieszczonym.

przed Trybunał, który ich wyznaczył, o zobowiązanie ich, nawet pod przymusem osobistym, w miarę okoliczności, do złożenia relacyi; spór taki rozstrzygniętym będzie summarycznie i bez instrukcyi.— K. N. 2063. — K.P. S. 49, 61, 69, 126, 311, 404 n., 463, 543, 1033.

321. Relacya będzie wyjętą i doręczoną Obrońcy przez stronę pilniejszą; sprawa będzie osądzoną na wezwanie przez prosty akt. — K. P. S. 75, 82, 286, 299.

322. Jeżeli Sędziowie w relacyi nie znajdą dostatecznych wyjaśnień, będą mogli nakazać z urzędu dopełnienie nowéj czynności przez jednego lub więcéj biegłych, których zamianują równie z urzędu (1), i którzy mogą od poprzedzających biegłych zażądać stosownych objaśnień. — K. P. S. 303, 323.

323. Sędziowie nie są obowiązani iść za zdaniem biegłych, jeżeli mają przeciwne przekonanie.

TYTUŁ XV.

O badaniu stron przez sąd.

324. W każdéj materyi i w każdym stanie sprawy, strony mogą żądać jedna względem drugiéj, ażeby badanemi były na czyny i punkta stanowcze, dotyczące jedynie przedmiotu w sporze będącego, co nie ma opóźniać instrukcyi i wyroku. — K. P. S. 9, 10, 119, 325 n. 428, 1035.

325. Badanie strony może być nakazane tylko w skutek podania, obejmującego czyny, i przez wyrok na audyencyi wydany: będzie ono dopełnione bądź przed Prezesem, bądź przed Sędzią przez niego wyznaczonym. — K. P. S. 147, 324, 326 n.

(1) Porównać przypisek zamieszczony w odsyłaczu do art. 305 K. P. S.

326. W razie odległego mieszkania, Prezes może o to wezwać Prezesa Trybunału, w którego obrębie strona mieszka, lub też Sędziego Pokoju (Podsędka) okręgu jéj mieszkania. — K. P. S. 327 n., 1035.

327. Sędzia delegowany oznaczy na postanowieniu, którém został mianowany, dzień i godzinę do badania strony; i nie potrzebuje w téj mierze spisywać protokółu, ani względem zaniesionego żądania, ani też względem wydania przez siebie decyzyi.

328. Wrazie gdyby strona prawnie przeszkodzoną była, Sędzia uda się na miejsce, w którém strona zostawać jest zmuszoną. — K. P. S. 332.

329. Przynajmniéj na 24 godzin przed badaniem strony, doręczone będą jednym aktem osobiście lub w zamieszkaniu, nota i postanowienie Trybunału, jako też Prezesa lub Sędziego mającego odbyć badanie, wraz z wezwaniem, a to przez woźnego, którego Sędzia na ten cel wyznaczy. — K. P. S. 60, 68, 69, 1033.

330. Jeżeli wezwany nie staje, lub, stanąwszy, wzbrania się odpowiadać, spisany zostanie w téj mierze protokół summaryczny, a czyny mogą być uznane za sprawdzone. — K. N. 1353, 1361. — K. P. S. 333, 336, 428.

331. Jeżeli, nie stanąwszy w skutku wezwania, stawi się przed wyrokiem, będzie badanym, zapłaci wszakże koszta piérwszego protokółu i doręczenia, bez możności poszukiwania ich zwrotu. — K. N. 1382.

332. Jeżeli w dniu na badanie oznaczonym, strona wezwana usprawiedliwia prawną przeszkodę, Sędzia wyznaczy inny dzień do badania, bez nowego wezwania.

333. Strona odpowiadać będzie osobiście co do czynów zawartych w nocie, a nawet co do czynów, względem których Sędzia zapytywać ją będzie z urzędu, i nie będzie jéj wolno czytać żadnego projektu odpowiedzi na piśmie a doradca nie może być przy tém obecnym; odpowiedzi powinny być dokładne, stanowcze co do każdego czynu i bez używania wyrazów potwarczych, lub ubliżających: żądający badania nie może się przy niém znajdować. — K. P. S. 271, 324.

334. Po ukończeniu badania, takowe przeczytane będzie stronie z wezwaniem, ażeby oświadczyła, czy prawdę wyznała, i czy przy zeznaniu swojém obstaje; jeżeli co dodaje, dodatek umieszczonym będzie na marginesie lub w dalszym ciągu badania; i zostanie jéj przeczytanym, z wezwaniem jak wyżéj; strona podpisze protokół badania i dodatki, a jeżeli nie umié lub nie chce podpisać, będzie o tém uczynioną wzmianka. — K. P. S. 272.

335. Strona, chcąca użyć badania, doręczy je, lecz ani jedna, ani druga strona nie będzie mogła żadnych innych pism w téj mierze składać. — K. P. S. 75, 1031.

336. Zarządy instytutów publicznych obowiązane będą mianować zarządcę lub ajenta, dla odpowiadania na czyny i punkta, jakieby im kommunikowane były udzielą tym celem pełnomocnictwo szczególne, w którém odpowiedzi będą wyrażone, z zapewnieniem o ich rzetelności, a w razie przeciwnym można będzie uważać czyny za sprawdzone: można będzie także badać zarządców i ajentów co do ich czynów osobistych, a Trybunał będzie mógł miéć na nie wzgląd stosowny. — K. N. 1353, 1987. — K. P. S. 330, 333, 1032.

TYTUŁ XVI.

O punktach incydentalnych.

§ 1. *O żądaniach incydentalnych.*

337. Żądania incydentalne wytaczane będą przez prosty akt, zawiérający zasady i żądania, z ofiarowaniem kommunikacyi dokumentów, za kwitem Obrońcy, lub przez złożenie w Kancellaryi Pisarza. — K. P. S. 75, 77, 82, 166 n., 188 n., 214 n., 338, 339 n., 406, 443, 475, 476, 493, 718 n., 1031.

Incydentalnie pozwany odpowié prostym aktem.

338. Wszelkie żądania incydentalne jednocześnie wytaczane być powinny; koszta wytoczonych późniéj, nie będą mogły być dochodzone, jeżeli podstawa tych żądań istniała już w czasie zaniesienia poprzednich. — K. P. S. 186, 1031.

Żądania incydentalne sądzone będą przedwstępnie, jeżeli to okaże się stosownem; a w sprawach, w których-by instrukcya na piśmie postanowioną była, punkt incydentalny wniesionym zostanie na audyencyą, celem postanowienia jak wypadać będzie. — K. P. S. 93 n., 134, 283, 341, 437.

§ 2. *O interwencyi.*

339. Interwencya zaniesioną będzie przez notę zawiérającą zasady i żądania, któréj kopja doręczoną zostanie wraz z kopją dokumentów. — K. N. 865, 882, 1031, 1166, 2205. — K. P. S. 49-3., 65, 166, 182, 183, 340, 341, 356, 406, 466, 536, 871. — K. H. 158, 159.

340. Interwencya nie będzie mogła opóźniać wyroku w głównéj sprawie, gdy takowa będzie do sądzenia przygotowaną. — K. P. S. 343.

341. W sprawach, w którychby instrukcya na piśmie postanowioną była, jeżeli jedna ze stron spór interwencyjny czyni, ten punkt incydentalny wniesiony będzie na audyencyą. — K. P. S. 85, 93, 95, 111, 336, 338.

TYTUŁ XVII.

O wróceniu się do sprawy i ustanowieniu nowego Obrońcy.

342. Wyrok w sprawie do sądzenia przygotowanéj nie będzie odłożonym, ani dla zmiany stanu stron, ani dla ustania przymiotu w jakim czyniły, ani dla ich śmierci, ani dla zgonu, dymissyi, oddalenia ze służby lub złożenia z urzędu ich Obrońców. — K. P. S. 75, 94, 98, 99, 148, 162, 343 n., 397, 426, 1038.

343. Sprawa uważa się za przygotowaną do sądzenia, gdy wprowadzanie jéj rozpoczęte zostało; wprowadzanie sprawy uważa się za rozpoczęte, gdy żądania ocznie na audyencyi przedstawione zostały. — K. P. S. 61-3., 77, 87, 342, 344, 369, 382.

W sprawach, w których nakazaną była instrukcya na piśmie, sprawa uważa się za przygotowaną, gdy instrukcya będzie ukończoną lub gdy termina do złożenia pism i odpowiedzi upłynęły. — K. P. S. 93, 95 n.

344. W sprawach nieprzygotowanych do sądzenia, wszelkie czynności processowe dokonane po zawiadomieniu o śmierci jednéj ze stron, będą nieważne: nie ma potrzeby zawiadamiać o zgonie, dymissyi, oddaleniu ze służby lub złożeniu z urzędu Obrońców; wszelkie późniejsze działania i wyroki później zyskane, będą nieważne, jeżeli nowy Obrońca nie był ustanowiony. — K. N. 2003, 2008, 2010. — K. P. S. 75, 148, 162, 342, 355, 447, 1020 1029, 1038.

345. Ani zmiana stanu stron, ani ustanie przymiotu w jakim działały, przeszkadzać nie będą popiéraniu sprawy.

Jednakże pozwany, któryby nie ustanowił Obrońcy przed zmianą stanu, lub śmiercią powoda, zapozwany będzie nanowo, z terminem ośmiodniowym, o zasądzenie żądania, bez potrzeby przedwstępnego pojednania. K. P. S. 48, 49, 59, 61, 69, 72 n., 75, 346, 1033, 1038.

346. Pozew o wrócenie się do sprawy lub o ustanowienie Obrońcy, wydany będzie z oznaczeniem terminów wskazanych w Tytule *O pozwach* (art. 72 i 73), z wymienieniem imion i nazwisk Obrońców już ustanowionych, oraz Sędziego sprawozdawcy, jeżeli był wyznaczony. — K. P. S. 72, 93, 345.

347. Wrócenie się do sprawy nastąpi przez akt Obrońcy do Obrońcy. — K. P. S. 75.

348. Jeżeli strona pozwana o wrócenie się do sprawy, czyni spór w téj mierze, punkt ten incydentalny summarycznie osądzony będzie. — K. P. S. 337, 338, 404 n.

349. Jeżeli, z upływem terminu, strona zapozwana o wrócenie się do sprawy lub o ustanowienie Obrońcy, nie staje, wydany będzie wyrok, uznający wrócenie się do sprawy i nakazujący dalsze postępowanie, poczynając od tego na czém stanęło, i żadne inne termina służyć nie będą prócz tych, jakie jeszcze wówczas nie były upłynęły. — K. P. S. 149 n., 350, 351, 375.

350. Wyrok zapadły zaocznie przeciw stronie w przedmiocie wrócenia się do sprawy lub ustanowienia nowego Obrońcy, doręczony będzie przez woźnego wy-

znaczonego; jeżeli sprawozdanie było nakazane, przy doręczeniu uwiadomić należy o nazwisku Sędziego sprawozdawcy. — K. P. S. 95, 156, 349, 351.

351. Oppozycya przeciw takiemu wyrokowi wniesioną będzie na audyencyę, nawet w sprawach, w których sprawozdanie nakazane zostało. — K. P. S. 95, 157 n., 165, 349, 350.

TYTUŁ XVIII.

O nieprzyznaniu.

352. Żadne ofiarowanie, żadne przyznanie lub zezwolenie, nie mogą być czynione, dane, lub przyjęte, bez szczególnego upoważnienia, pod karą nieprzyznania. K. N. 1109, 1257 n., 1356, 1987. — K. P. S. 49-7., 132, 353 n., 384, 402 n., 556, 709, 812 n.

353. Nieprzyznanie uczynioném będzie w Kancellaryi Pisarza sądu, który takowe ma rozpoznawać, przez akt podpisany przez stronę lub mającego jéj szczególne i urzędowe pełnomocnictwo: akt zawiérać będzie zasady żądania i ustanowienie Obrońcy. — K. N. 1317, 1987. — K. P. S. 49, 75, 352, 354 n., 370, 384.

354. Jeżeli nieprzyznanie czynione jest w ciągu toczącéj się jeszcze sprawy, doręczone będzie, bez innego powództwa, przez akt Obrońcy, tak Obrońcy, przeciw któremu nieprzyznanie jest wymierzone, jak i innym Obrońcom w sprawie stawającym; a doręczenie takie zastąpi wezwanie do bronienia się przeciw nieprzyznaniu. K. P. S. 75, 353, 355.

355. Jeżeli Obrońca urzędować przestał, nieprzyznanie doręczone będzie przez pozew w jego zamieszkaniu: jeżeli umarł, nieprzyznanie doręczone będzie jego spadkobiercom z zapozwem przed Trybunał, w którym się sprawa toczy, z zawiadomieniem oraz stron do sprawy wchodzących, przez akt Obrońcy do Obrońcy.— K. N. 724. — K. C. P. 26 n. — K. P. S. 59, 61, 69, 75, 148, 162, 342, 356, 1038.

356. Nieprzyznanie będzie zawsze wnoszoném przed Trybunał, w którym czynność nieprzyznana spełnioną była, chociażby sprawa, w ciągu któréj jest czynioném, toczyła się w innym Trybunale; strony do głównéj sprawy wchodzące uwiadomione będą o nieprzyznaniu i do sprawy o nieprzyznanie będą przywołane. — K. P. S. 59, 60, 339, 1038.

357. Wszelkie postępowanie i wyrok w głównéj sprawie zawieszone będą aż do wyroku względem nieprzyznania, pod karą nieważności; można będzie jednak postanowić, iż spór o nieprzyznanie w terminie zakréślonym rozsądzony być ma z zagrożeniem, że w razie przeciwnym sprawa osądzoną będzie. — K. P. S. 1029.

358. Jeżeli nieprzyznanie dotyczy aktu, o który sprawa się nie toczy, skarga wniesioną będzie przed Trybunał pozwanego. — K. P. S. 59, 61, 69, 352.

359. Każda skarga o nieprzyznanie zakommunikowaną będzie Prokuratorowi Królewskiemu. — K. P. S. 83, 84, 112, 480-8.

360. Jeżeli nieprzyznanie uznane zostało za ważne, wyrok, lub rozporządzenia wyroku oparte na czynności, która była przedmiotem nieprzyznania, zostaną unieważnione, i uważane będą za nienastąpione; ten, przeciw komu nieprzyznanie jest wyrzeczone, skazanym będzie na wynagrodzenie powodowi oraz innym stronom wszelkich szkód i strat, nawet ukaranym będzie oddaleniem ze służby, lub pociągnięciem do odpowiedzialności w drodze karnéj, stosownie do ważności przypadku i natury okoliczności. — K. N. 1149, 1382, 1997. — K. P. S. 128, 132, 361, 1029, 1031.

361. Jeżeli nieprzyznanie zostało odrzuconém, wzmianka o wyroku odrzucającym uczynioną będzie na brzegu aktu nieprzyznania, a powód może być skazanym na rzecz tego, przeciw komu uczyniono nieprzyznanie, i na rzecz innych stron, na wynagrodzenie szkód i zadosyć uczynienie, jakieby się należnemi okazały. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 28, 360.

362. Jeżeli nieprzyznanie uczynione zostało co do czynności będącéj podstawą wyroku prawomocnego, nie może być przyjęte po upływie dni ośmiu, od dnia, w którym wyrok uważany być ma za wykonany, stosownie do art. 159 K. P. S. — K. N. 1350-3., 1351.

TYTUŁ XIX.

O wyznaczeniu sądu.

363. Jeżeli spór wniesionym jest przed dwa lub więcéj Sądów Pokoju, pod władzą jednego Trybunału będących, żądanie wyznaczenia sądu zaniesione będzie do tegoż Trybunału.

Jeżeli Sądy Pokoju są pod władzą różnych Trybunałów, żądanie wyznaczenia sądu wniesione będzie przed Sąd Appellacyjny.

Jeżeli Trybunały te nie są pod juryzdykcyą jednego Sądu Appellacyjnego, wyznaczenie sądu należy do Sądu Kassacyjnego. — K. P. S. 241, 504, 1028 (1).

(1) Ponieważ w Królestwie Polskiém istnieje tylko jeden Sąd Appellacyjny i nie ma Sądu Kassacyjnego, cały więc ustęp 3ci niniejszego artykułu nie ma tu mocy obowiązującéj.

Jeżeli spór toczy się przed dwoma lub więcéj Trybunałami piérwszéj instancyi, pod juryzdykcyą jednego Sądu Appellacyjnego będącemi, żądanie o wyznaczenie przed tenże Sąd wniesioném będzie; będzie wniesione przed Sąd Kassacyjny, jeżeli nie wszystkie Trybunały są pod juryzdykcyą jednego Sądu Appellacyjnego, lub gdy spór o właściwość zachodzi między jednym lub więcéj Sądami Appellacyjnemi. — K. P. S. 49-7., 83, 84, 112, 171, 364 n., 368 n. (1).

364. Po okazaniu powództw wytoczonych przed różne sądy, na podaną notę zapadnie wyrok dozwalający zapozwania stron do rozprawy o wyznaczenie sądu, a Sędziom wolno postanowić, iż wszelkie dalsze postępowanie w rzeczonych Trybunałach wstrzymane będzie. K. P. S. 59, 61, 69, 83, 477 n., 491.

365. Powód doręczy wyrok i zapozwie strony w zamieszkaniu ich Obrońców. — K. C. P. 26. — K. P. S. 59, 61, 69, 75, 147.

Termin do doręczenia wyroku i zapozwania będzie piętnastodniowy, licząc od daty wyroku — K. P. S. 116.

Termin do stawienia się będzie taki, jak w pozwach, licząc odległości podług zamieszkania każdego respective z Obrońców. — K. P. S. 72, 261, 366, 492, 669, 670, 1033.

366. Jeżeli powód nie zapozwał w terminach wyżéj wskazanych, upadnie z żądaniem wyznaczenia sądu, bez potrzeby na to wyroku; i sprawa będzie mogła być daléj popiéraną w Trybunale, przed który wytoczył powództwo pozwany o wyznaczenie sądu. — K. P. S. 365, 1029.

367. Powód, który z żądaniem upadnie, może być

(1) Druga połowa niniejszego ustępu nie obowiązuje w Królestwie Polskiém, z powodu, iż tu nie istnieje Sąd Kassacyjny, i że jest jeden tylko Sąd Appellacyjny.

skazanym na wynagrodzenie szkód i strat innym stronom. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128.

TYTUŁ XX.

O odesłaniu do innego sądu dla pokrewieństwa lub powinowactwa.

368. Gdy jedna strona będzie miała dwóch krewnych lub powinowatych, aż do stopnia wnuków braterskich włącznie, pomiędzy Sędziami Trybunału piérwszéj instancyi, albo téż trzech krewnych lub powinowatych w tymże stopniu w Sądzie Appellacyjnym, albo gdy będzie miała jednego krewnego w rzeczonym stopniu między Sędziami Trybunału piérwszéj instancyi, a dwóch krewnych w Sądzie Appellacyjnym, i sama będzie członkiem Trybunału lub Sądu Appellacyjnego, strona przeciwna będzie mogła żądać odesłania sprawy do innego sądu. — K. N. 735 n. — K. P. S. 49-7., 83-2, 84, 112, 168, 171, 363, 369 n. (1).

369. Odesłanie żądaném będzie przed zaczęciem wprowadzania sprawy; a w sprawie przedstawianéj na sprawozdanie, przed ukończeniem instrukcyi, lub przed upływem terminów: inaczéj nie będzie już przyjętém. — K. P. S. 95 n., 343, 382, 1029.

370. Żądanie odesłania będzie wniesioném przez akt zeznany w Kancellaryi Pisarza, zawiérający zasady i podpisany przez stronę lub szczególnie i urzędownie przez nią upoważnionego.— K. N. 1317, 1987. — K. P. S. 353, 371, 372, 384, 392.

(1) W Królestwie Polskiém istnieje tylko jeden Sąd Appellacyjny, w przypadku więc przewidzianym przez niniejszy artykuł, sprawa ulega odesłaniu do innego Wydziału Sądu Appellacyjnego.

371. Za złożeniem wypisu rzeczonego aktu, wraz z dokumentami, wydanym będzie wyrok nakazujący:

1° Kommunikacyę Sędziom, z przyczyny których żądaném jest odesłanie, ażeby w terminie oznaczonym wyrazili oświadczenie swoje na spodzie wypisu wyroku;

2° Kommunikacyę Prokuratorowi Królewskiemu;

3° Sprawozdanie w dniu oznaczonym przez jednego z Sędziów, którego wyrok powyższy zamianuje. — K. P. S. 83, 84, 95, 112, 370, 372, 385 n.

372. Wypis aktu żądania odesłania wraz z dokumentami do niego załączonemi i wyrokiem wzmiankowanym w artykule poprzedzającym, doręczony będzie innym stronom. — K. P. S. 75, 147.

373. Jeżeli przyczyny żądania o odesłanie są przyznane lub usprawiedliwione w Trybunale piérwszéj instancyi, odesłanie nastąpi do jednego z Trybunałów, będących w obrębie władzy jednego Sądu Appellacyjnego; a jeżeli w Sądzie Appellacyjnym, odesłanie nastąpi do jednego z trzech najbliższych Sądów Appellacyjnych. — K. P. S. 375 (1).

374. Ten, kto upadnie z żądaniem o odesłanie, skazany będzie na karę piéniężną, najmniéj 50 franków (2), co przeszkadzać nie będzie skazaniu go na wynagrodzenie stronie szkód i strat, o ile to ma miejsce. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 130, 246, 390, 471, 479, 500, 513, 516, 1025, 1029.

375. Jeżeli odesłanie zostało wyrzeczone, a nie ma appellacyi, lub appellacya odrzuconą została, sprawa

(1) Tu stosuje się uwaga zamieszczona wyżéj w odsyłaczu do art. 368 K. P. S.

(2) Franków 50 równa się Rsr. 12.

wniesioną będzie przez prosty zapozew przed Trybunał, który sprawę winien rozpoznać, a postępowanie daléj tam prowadzone będzie, poczynając od tego, na czém stanęło. — K. P. S. 59, 61, 69, 349, 373, 376, 377.

376. W każdym razie appellacya od wyroku w sporze o odesłanie, zawiesza dalszy postęp sprawy. — K. P. S. 392 n., 443, 457.

377. Do appellacyi téj zastosowanemi będą przepisy zawarte w art. 392, 393, 394, 395, poniżéj w Tytule *O wyłączeniu.*

TYTUŁ XXI.

O wyłączeniu (1).

378. Każdy Sędzia może być wyłączony z przyczyn następujących: — K. P. S. 44 n., 197, 237, 308 n., 379 n., 430, 505 n., 1014.

1° Jeżeli jest krewnym lub powinowatym stron, lub jednéj z nich, aż do stopnia wnuków braterskich włącznie. — K. N. 735 n. — K. P. S. 368.

2° Jeżeli żona Sędziego jest krewną lub powinowatą jednéj ze stron, albo Sędzia jest krewnym lub powinowatym żony jednéj ze stron w stopniu jak wyżéj, gdy żona żyje, lub jeżeli po zmarłéj istnieją

(1) Członkowie Sądu, wyłączający się od sądzenia sprawy, lub też od takowego wyłączeni, nie powinni zostawać w gronie sądu podczas wprowadzania takiéj sprawy, lub wchodzić do izby sądowéj w czasie deliberacyi lub sądzenia, i w ogóle unikać tego wszystkiego, coby z jednéj lub drugiéj strony wzbudzić mogło obawę interesowania się w sprawie i wpływu na decyzyę sądu.

K. R. S. d. 13 Sierpnia 1830 r. Nr 9282.

dzieci: jeżeli zaś umarła bezdzietnie, teść, zięć, ani szwagrowie nie będą mogli sądzić. Rozporządzenie odnoszące się do żony zmarłéj znajduje zastosowanie i do żony rozwiedzionéj, jeżeli istnieją dzieci z małżeństwa ustałego.

3° Jeżeli Sędzia, jego żona, ich wstępni i zstępni, lub powinowaci w téjże saméj linii, wiodą spór w podobnéj kwestyi, jaka między stronami zachodzi.

4° Jeżeli w imieniu własném prowadzą sprawę w Trybunale, w którym jedna ze stron jest Sędzią; jeżeli są wierzycielami lub dłużnikami jednéj ze stron.

5° Jeżeli w ciągu lat pięciu, które poprzedziły wyłączenie, istniała sprawa kryminalna między nimi, a jedną ze stron, lub jéj małżonkiem, albo jéj krewnymi i powinowatymi w linii prostéj.

6° Jeżeli się toczy sprawa cywilna między Sędzią, jego żoną, ich wstępnymi i zstępnymi, lub powinowatymi w téjże linii, a jedną ze stron, i gdy proces ten, w razie gdyby przez stronę był wytoczonym, rozpoczął się przed sprawą, w któréj wyłączenie jest żądaném; a w razie gdyby proces był ukończonym, jeżeli ukończonym został na sześć miesięcy przed wyłączeniem.

7° Jeżeli Sędzia jest opiekunem głównym lub przydanym, kuratorem, domniemanym następcą, lub obdarowanym, panem lub domownikiem jednéj ze stron; jeżeli jest zarządcą instytutu, spółki lub dyrekcyi, będących stroną w sprawie; jeżeli jedna ze stron jest jego domniemanym następcą. — K. N. 723. — K. C. P. 389, 422, 424, 471, 472, 497, 504, 518. — K. P. S. 379.

8° Jeżeli Sędzia udzielił radę, przynosił obronę lub pisał o sprawie: jeżeli ją poprzednio rozpoznawał

jako Sędzia, lub Sędzia polubowny; jeżeli chodził za sprawą lub ją polecał, albo wykładał na koszta procesu; jeżeli zeznawał jako świadek; jeżeli, po zaczęciu procesu, pił lub jadł z jedną lub drugą stroną w ich domu, albo przyjmował od nich podarunki. — K. P. S. 86, 262, 283.

9° Jeżeli zachodzi główna nieprzyjaźń między nim, a jedną ze stron; jeżeli, po rozpoczęciu sprawy, lub w ciągu szesciu miesięcy poprzedzających żądanie wyłączenia, zaszły z jego strony, napaść, obelgi lub pogróżki, słowne lub na piśmie. — K. P. S. 514.

379. Nie ma miejsca wyłączenie w razie gdyby Sędzia był krewnym opiekuna lub kuratora jednéj ze stron, albo członków lub zarządców instytutu, spółki, dyrekcyi, lub połączenia wierzycieli, które są stronami w sprawie, chybaby ciż opiekunowie, zarządcy lub interesowani mieli oddzielny lub osobisty interes. — K. P. S. 378-7.

380. Każdy Sędzia, któryby miał wiadomość o przyczynie swego wyłączenia, obowiązany będzie oświadczyć to kompletowi sądzącemu, który postanowi, czy ma wstrzymać się od sądzenia. — K. P. S. 45, 46, 368, 1012, 1014.

381. Przyczyny wyłączenia dotyczące Sędziów, stosują się i do Prokuratora, gdy działa w tym przymiocie; nie może zaś być wyłączanym, gdy jest stroną główną. K. P. S. 83, 84, 112.

382. Ten kto chce wyłączyć, powinien to uczynić przed zaczęciem wprowadzania sprawy; a jeżeli w sprawie nakazaném jest sprawozdanie, przed ukończeniem instrukcyi, lub przed upływem terminów, chybaby przyczyny wyłączenia później powstały. — K. P. S. 95—99, 343, 369, 1029.

383. Wyłączenie Sędziów delegowanych do zejścia na grunt, do badania, lub innych czynności, nie może być wniesione po upływie trzech dni licząc:

1° Jeżeli wyrok jest oczny, od daty wyroku;

2° Jeżeli zaoczny, a nie ma oppozycyi, od dnia upływu ośmiodniowego czasu do oppozycyi;

3° Jeżeli wyrok zapadł zaocznie, i zaszła oppozycya, od dnia, w którym odrzuconą została, nawet zaocznie. — K. P. S. 116, 157, 158, 165, 1029, 1033.

384. Żądanie wyłączenia wniesione będzie przez akt w Kancellaryi Pisarza, zawiérający powody wyłączenia, podpisany przez stronę, lub mającego od niéj szczegółowe i urzędowe pełnomocnictwo, które do aktu dołączone będzie. — K. N. 1317, 1987. — K. P. S. 353, 370, 386 n., 392.

385. Po przedstawieniu przez Pisarza wypisu aktu wyłączenia Prezesowi Trybunału w przeciągu 24 godzin, wydany będzie wyrok, na sprawozdanie Prezesa i na wnioski Prokuratora Królewskiego; wyrok ten odrzuci wyłączenie, jeżeli jest niedopuszczalne, a jeżeli jest dopuszczalne, postanowi:

1° Kommunikacyę Sędziemu wyłączanemu dla wytłómaczenia się w sposób dokładny co do czynów, w terminie oznaczonym tymże wyrokiem.

2° Kommunikacyę Prokuratorowi Królewskiemu z oznaczeniem dnia, w którym sprawozdanie ma być przedstawione przez jednego z Sędziów, tymże wyrokiem mianowanego.— K. P. S. 47, 83, 84, 112, 311, 371, 384, 386.

386. Sędzia wyłączony uczyni oświadczenie swoje w Kancellaryi Pisarza, w dalszym ciągu oryginału aktu wyłączenia. — K. P. S. 384.

387. Od daty wyroku nakazującego kommunikacyę, wyrokowanie lub czynność będą zawieszone: jeżeli je-

dnak która ze stron utrzymuje, iż czynność jest naglącą i że jest niebezpieczeństwo w zwłoce, punkt ten incydentalny wniesiony będzie przez prosty akt na audyencyę, a Trybunał może postanowić, aby inny Sędzia miejsce tamtego zastąpił. — K. P. S. 82, 116, 337, 338, 391, 406, 806.

388. Jeżeli Sędzia wyłączany przyznaje czyny, które były powodem do jego wyłączenia, lub jeżeli czyny te zostały dowiedzionemi, Trybunał postanowi, aby się wstrzymał od działania. — K. P. S. 44, 45, 46, 380, 1012, 1014.

389. Jeżeli wyłączający nie przynosi dowodu na piśmie, ani początkowego dowodu przyczyn wyłączenia, zostawia się roztropności Trybunału odrzucić wyłączenie w skutku prostego oświadczenia Sędziego, lub nakazać dowód ze świadków. — K. N. 1347, 1348. — K. P. S. 252, 253.

390. Jeżeli wyłączenie uznane będzie za niedopuszczalne, lub nieusprawiedliwione, wyłączający skazany będzie na karę pieniężną według uznania Trybunału, nie mniejszą jednak od stu franków (1), co nie przeszkadza skardze Sędziego o zadosyć uczynienie i wynagrodzenie szkód i strat, o ile to ma miejsce, lecz, w takim razie, będzie mógł być Sędzią w téj sprawie. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 246, 314, 374, 471, 479, 500, 513, 523, 1025, 1029.

391. Każdy wyrok co do wyłączenia, nawet w materyach, w których Trybunał pierwszéj instancyi sądzi ostatecznie, będzie ulegał appellacyi: jeżeli jednak strona utrzymuje, że, ze względu na nagłość, potrzeba przystąpić do czynności, nie czekając na rozstrzygnienie ap-

(1) Franków 100 równa się Rsr. 24.

pellacyi, punkt ten incydentalny wniesiony będzie na audyencyę przez prosty akt; a Trybunał, który odrzucił wyłączenie, może nakazać odbycie czynności przez innego Sędziego. — K. P. S. 82, 337, 338, 387, 392 n., 406, 444, 457, 806.

392. Ten, kto zechce appellować, winien to uczynić w ciągu dni pięciu, od daty wyroku, w Kancellaryi Pisarza, przez akt obejmujący pobudki i wzmiankę o złożeniu w Kancellaryi Pisarza dokumentów na poparcie appellacyi. — K. P. S. 377, 384, 391, 444, 457, 1029, 1033.

393. Wypisy aktu wyłączenia, oświadczenia Sędziego, wyroku i appellacyi, wraz z dokumentami dołączonemi, Pisarz prześle w ciągu trzech dni Pisarzowi Sądu Appellacyjnego, na żądanie i na koszt appellującego. K. P. S. 130, 377, 1033.

394. Pisarz Sądu Appellacyjnego w ciągu trzech dni po otrzymaniu rzeczonych dokumentów, przedłoży je sądowi, który wyznaczy dzień do sądzenia i wyznaczy jednego z Sędziów, na sprawozdanie którego i na wnioski Prokuratora zapadnie wyrok na audyencyi i nie ma potrzeby wzywać stron. — K. P. S. 83, 84, 95, 112, 116, 377, 1033.

395. W przeciągu 24 godzin po sporządzeniu wypisu wyroku, Pisarz Sądu Appellacyjnego akta sobie przesłane odeśle Pisarzowi Trybunału piérwszéj instancyi. — K. P. S. 377, 1033.

396. Appellujący obowiązany będzie, w ciągu miesiąca od daty wyroku piérwszéj instancyi, odrzucającego wyłączenie, doręczyć stronom wyrok appellacyjny, albo zaświadczenie Pisarza Sądu Appellacyjnego, że appellacya nie jest rozsądzoną, z wymienieniem dnia przez sąd wyznaczonego: w razie przeciwnym, wyrok

odrzucający wyłączenie tymczasowo będzie wykonalnym; a co w następstwie tego uskutecznioném będzie, jest ważne, chociażby później wyłączenie w appellacyi dopuszczoném było. — K. P. S. 116, 457.

TYTUŁ XXII.

O upadku procesu.

397. Każda instancya, chociażby nie było ustanowionego Obrońcy, umorzoną będzie skutkiem nie popierania sprawy przez ciąg lat trzech. — K. N. 2246, 2247, 2260. — K. C. P. 290. — K. P. S. 15, 156, 398 n., 469, 470, 674. — K. H. 643.

Termin ten powiększony będzie o sześć miesięcy, we wszystkich przypadkach, w których ma miejsce żądanie o wrócenie się do sprawy, lub o ustanowienie nowego Obrońcy. — K. P. S. 342 n., 426, 1029, 1033.

398. Upadek instancyi biegnie przeciwko rządowi, instytutom publicznym i wszystkim osobom, nawet małoletnim; z zastrzeżeniem regresu przeciwko zarządcom i opiekunom. — K. N. 1149, 1382, 2227, 2251, 2252, 2278. — K. C. P. 345, 422, 424, 511.

399. Upadek instancyi nie ma miejsca z samego prawa; pokryty będzie przez akta ważne, uskutecznione przez jedną lub drugą stronę, przed żądaniem upadku instancyi. — K. P. S. 173.

400. Żądanym będzie przez notę Obrońcy do Obrońcy, chybaby Obrońca umarł, był usunięty lub zawieszony w urzędowaniu, już po nastąpieniu upadku instancyi. — K. P. S. 59, 60, 69, 75, 82, 148, 162, 342.

401. Upadek instancyi nie umarza prawa do skargi, pociąga tylko umorzenie postępowania, tak, iż w żadnym

przypadku nie można się zasłaniać żadnym z aktów postępowania umorzonego, ani się na nich opierać. — K. P. S. 469, 1029.

W razie zaszłego upadku instancyi, powód główny skazany będzie na wszelkie koszta upadłego postępowania. — K. P. S. 130, 543, 544.

TYTUŁ XXIII.

O odstąpieniu od procesu.

402. Odstąpienie od procesu może być uczynione i przyjęte przez proste akta podpisane przez strony lub ich pełnomocników, i doręczone od Obrońcy do Obrońcy. K. N. 1987 n., 2247. — K. P. S. 75, 352 n., 403.

403. Odstąpienie, gdy będzie przyjętém, pociągnie z samego prawa zezwolenie, aby rzeczy z obu stron zwróconemi były do tego stanu, w jakim znajdowały się przed skargą. — K. N. 1350, 1352, 1356.

Pociągnie również obowiązek zapłacenia kosztów, do czego strona odstępująca od procesu znaglona będzie prostém postanowieniem Prezesa, napisaném na likwidacyi kosztów, w obecności stron, lub po ich przywołaniu przez akt Obrońcy do Obrońcy. — K. P. S. 75, 130, 543, 544.

Postanowienie takie, jeżeli pochodzi od Trybunału pierwszéj instancyi, wykonalne będzie pomimo oppozycyi lub appellacyi; jeżeli pochodzi od Sądu Appellacyjnego, wykonalném będzie pomimo oppozycyi. — Art. 4 pos. z d. 26 Marca 1842 r. O sposobie zanoszenia skarg na wyroki (D. P., T. XXIX, str. 399).

TYTUŁ XXIV.

O sprawach summarycznych.

404. Będą uważane za sprawy summaryczne, i jako takie instruowane: — K. P. S. 34 n., 172, 180, 191, 192, 287, 290, 311, 320, 348, 405 n., 463, 521, 538, 543, 608, 669, 795, 809, 823, 832, 833, 839, 840, 847, 883. — K. H. 648.

Appellacye od wyroków Sądu Pokoju; — K. P. S. 16, 31.

Skargi czysto osobiste, bez względu na wysokość summy, która jest ich przedmiotem, gdy jest tytuł, byleby co do niego spór nie zachodził; — K. N. 1317, 1318, 1322.

Skargi wytoczone bez tytułu, gdy nie przenoszą 1000 franków (1);

Skargi tymczasowe lub pośpiechu wymagające; — K. P. S. 49-2., 72, 451, 806, 878.

Skargi o zapłatę komornego i dzierżawy, oraz ubiegłych opłat rentowych.— K. N. 584, 1711, 1728-2., 1909, 2102-2., 2277, 2278. — K. P. S. 49-5., 464, 819 n.

405. Sprawy summaryczne sądzone będą na audyencyi, po upływie terminów pozwu, na prosty akt, bez innego postępowania lub formalności. — K. P. S. 82, 87, 404, 463, 543, 1029, 1033.

406. Skargi incydentalne i interwencye wnoszone będą przez notę Obrońcy do Obrońcy, która może zawiérać jedynie tylko żądania motywowane. — K. P. S. 49-3., 75, 337—341, 1031.

(1) Franków 1000 równa się RSr. 240.

407. Jeżeli ma miejsce badanie świadków, wyrok, który je postanowi, obejmować będzie czyny, bez poprzedniego układania ich przez strony, oznaczy oraz dzień i godzinę, w których świadkowie na audyencyi przesłuchani zostaną. — K. P. S. 34 n., 252, 432.

408. Świadkowie zapozwani będą przynajmniéj na dzień jeden przed dniem ich słuchania. — K. P. S. 260, 410, 412, 413, 432, 1033.

409. Jeżeli jedna ze stron żąda przedłużenia badania, ten punkt incydentalny będzie natychmiast rozsądzony. — K. P. S. 279 n., 337, 338, 406.

410. Gdy wyrok nie będzie podlegał appellacyi, protokół badania sporządzanym nie będzie; wzmianka tylko uczynioną zostanie w wyroku o imionach i nazwiskach świadków i o wypadku ich zeznań. — K. P. S. 40, 262, 269, 432, 443 n.—Art. 1 in. Pos. z d. 26 Marca 1842 r. O sposobie zanoszenia skarg na wyroki (D. P., T. XXIX, str. 399).

411. Jeżeli wyrok podlega appellacyi, będzie spisanym protokół, który zawiérać będzie przysięgi świadków, ich oświadczenia czy są krewnemi, powinowatemi, służącemi lub domownikami stron, zarzuty, jakieby przeciw nim czynione były, oraz wypadek ich zeznań. — K. N. 735 n. — K. P. S. 39, 262, 269, 275, 410, 412.

412. Jeżeli świadkowie odlegle mieszkają lub w stawieniu się mają przeszkodę, Trybunał może do tego wyznaczyć Trybunał lub Sędziego Pokoju (Podsędka) ich mieszkania: w tym przypadku badanie sporządzone będzie na piśmie i protokół tego spisanym zostanie. — K. P. S. 266, 1035.

413. Przy prowadzeniu badań summarycznych zachowane będą przepisy Tytułu XII *O badaniach świadków*, dotyczące następujących formalności:—K. P. S. 407 n., 432.

Doręczenia świadkom kopji sentencyi wyroku, na mocy którego są powołani; — K. P. S. 260.

Doręczenia stronie kopji wezwania z wymienieniem imion i nazwisk świadków; — K. P. S. 261.

Kary pieniężnéj i innych kar przeciw świadkom niestawającym; — K. P. S. 263—265.

Zakazu słuchania małżonków stron, krewnych i powinowatych w linii prostéj; — K. P. S. 268.

Zarzutów świadkom przez stronę obecną czynionych, sposobu ich osądzenia, zapytywania świadków i ich wynagrodzenia;— K. P. S. 270, 271, 273, 276, 277, 282, 283, 284, 287 n.

Liczby świadków, których podróż ulega wynagrodzeniu; — K. P. S. 281.

Możności słuchania osób, nie mających pietnastu lat skończonych. — K. P. S. 285.

TYTUŁ XXV.

Postępowanie przed Trybunałami Handlowemi.

414. Postępowanie przed Trybunałami Handlowemi odbywa się bez ustanawiania Obrońców.— K. P. S. 49-4., 75, 415 n., 553. — K. H. 615 n., 627 n., 631 n., 642 n., 645. Przypisek do ustępu 3° art. 69 K.P.S. (T. II, str. 199 n. dzieła)

415. Każda skarga przed Trybunał Handlowy powinna być wytoczoną przez pozew, podług form wyżéj przepisanych w Tytule *O pozwach.* — K. P. S. 59, 61 n., 414, 416—420.

416. Termin będzie przynajmniéj jednodniowy. — K. P. S. 72, 73, 1033.

417. W przypadkach pośpiechu wymagających, Prezes Trybunału może dozwolić zapozwania nawet z dnia na dzień, i z godziny na godzinę, oraz zajęcia ruchomości: może, w miarę okoliczności, zobowiązać powoda do

stawienia poręki lub do usprawiedliwienia dostatecznéj wypłacalności. Decyzye jego będą wykonalne pomimo oppozycyi lub appellacyi. — K. N. 2040, 2041.— K. P. S. 49-2., 72, 404, 418, 440, 443, 457, 558, 585 n., 806 n. K. H. 172.

418. W sprawach morskich, do których wchodzą strony nie mające zamieszkania, tudzież w takich, w których idzie o opatrzenie okrętu w rozmaite potrzeby, w żywność, ładunek, lub naprawę okrętów gotowych do wyjścia pod żagle, oraz w innych przedmiotach nagłych i tymczasowych, pozew będzie mógł być wydanym z dnia na dzień, lub z godziny na godzinę, bez decyzyi Prezesa, i będzie mogło być natychmiast na zaoczność wyrzeczone. — K. P. S. 149, 417 419, 808. — K. H. 191, 280, 315, 334.

419. Wszelkie pozwy, doręczone na statku osobie pozwanéj, będą ważne. — K. P. S. 59, 61, 68, 69.

420. Powód będzie mógł zapozwać podług swego wyboru: — K. P. S. 59, 61, 69.

Przed Trybunał zamieszkania pozwanego; — K. C. P. 26 n.

Przed Trybunał, w którego obrębie przyrzeczenie nastąpiło i towar został wydany; — K. N. 1589, 1606.

Przed Trybunał, w którego obrębie zapłata uskutecznioną być miała. — K. N. 1134, 1247.

421. Strony obowiązane będą stawić się osobiście, lub przez szczególnie upoważnionego pełnomocnika. — K. N. 1987.— K. P. S. 9, 10, 88, 422, 428. — K. H. 627.

422. Jeżeli strony stają, a na piérwszéj audyencyi nie zapadnie wyrok stanowczy, strony nie zamieszkałe w miejscu posiedzeń Trybunału obowiązane będą w témże miejscu obrać zamieszkanie. — K. P. S. 421, 435, 440. K. C. P. 35.

Protokół audyencyonalny obejmować powinien wzmiankę o obraniu zamieszkania; w razie nieobrania go, wszelkie doręczenie, nawet wyroku stanowczego, ważnie dopełnione będzie w Kancellaryi Pisarza Trybunału. — K. P. S. 148.

423. Powodowie cudzoziemcy nie mogą być zobowiązani w sprawie handlowéj, do stawienia poręki za koszta oraz szkody i straty, na jakie mogliby być skazani, i to nawet gdy skarga wyniesioną jest przed Trybunał Cywilny w miejscach, w których nie ma Trybunału Handlowego. — K. P. S. 166, 167. — K. C. P. 15.

424. Jeżeli Trybunał jest niewłaściwy ze względu na przedmiot sporu, odeśle strony przed sąd właściwy, chociażby excepcya niewłaściwości sądu wniesioną nie była. — K. P. S. 170, 425, 442.

Excepcya niewłaściwości z każdéj innéj przyczyny może być wnoszoną tylko przed wszelką inną obroną.— K.P.S. 169, 171, 186.

425. Tenże sam wyrok, odrzucając excepcyę niewłaściwości sądu, będzie mógł postanowić co do głównego przedmiotu, lecz przez dwa oddzielne rozporządzenia, jedno co do właściwości, drugie co do głównego przedmiotu: rozporządzenia względem właściwości mogą być zawsze zaskarżone drogą appellacyi. — K. P. S. 134, 172, 288, 338, 443, 454, 473.

426. Wdowy i następcy osób ulegających juryzdykcyi Trybunału Handlowego, będą zapozywani przed tenże Trybunał, o wrócenie się do instancyi, albo też przez nowe powództwo; jeżeli jednak spór zachodzi o ich przymiot, odesłane być winny do Trybunałów zwyczajnych dla rozstrzygnienia tego sporu, a następnie w głównym przedmiocie Trybunał Handlowy sądzić będzie. — K. N. 724, 1122. — K. P. S. 59, 61, 69, 174, 187, 342 n.

427. Gdy pokładany dokument jest nieprzyznanym, zaprzeczonym lub o fałsz zaskarżonym, a strona obstaje przy użyciu go, Trybunał odeśle przed Sędziów, do których rozpoznanie w tej mierze należy, a wyrok co do skargi głównéj zawieszony zostanie. — K. P. S. 14, 170, 214 n.

Jednakże, jeżeli dokument taki dotyczył jednego tylko punktu skargi, będzie można przystąpić do wyrokowania co do innych punktów. — K. P. S. 193 n.

428. Trybunał będzie mógł, w każdym przypadku, postanowić, nawet z urzędu, aby strony przesłuchane były osobiście na audyencyi, albo w izbie narad, a, w razie prawnéj przeszkody, delegować do przesłuchania jednego z Sędziów, albo nawet Sędziego Pokoju (Podsędka), i delegowany spisze protokół ich oświadczeń. — K. P. S. 9, 10, 88, 119, 324 n., 421, 422, 1035.

429. Jeżeli zachodzi potrzeba odesłania stron przed arbitrów, dla roztrząśnienia rachónków, dokumentów i rejestrów, Trybunał zamianuje jednego albo trzech arbitrów, ażeby wysłuchali i pojednali strony, jeżeli to jest możebném, a w razie przeciwnym, aby zdanie swoje udzielili. — K. P. S. 302 n., 322, 323, 430, 431. — K. H. 51 n.

Jeżeli zachodzi potrzeba obejrzenia lub oszacowania robót lub towarów, Trybunał wyznaczy jednego lub trzech biegłych. Arbitrowie i biegli z urzędu będą mianowani przez Trybunał, chybaby się strony na audyencyi względem wyboru zgodziły. — K. P. S. 305.

430. Wyłączenie może być wniesione jedynie w ciągu trzech dni po ich mianowaniu.— K. P. S. 308 n., 378 n., 1029, 1033.

431. Relacya arbitrów i biegłych złożoną będzie w Kancellaryi Pisarza Trybunału. — K. P. S. 319. — K. H. 61.

432. Jeżeli Trybunał nakaże dowód ze świadków, takowy będzie wyprowadzony podług form przepisanych wyżéj dla badań summarycznych. Jednakże w sprawach ulegających appellacyi, zeznania spisane będą przez Pisarza i podpisane przez świadka; w razie odmówienia podpisu, wzmianka o tém uczynioną będzie. — K. N. 1107, 1341 n. — K. P. S. 34 n., 252 n., 407 n., 439, 443 n. — K. H. 109, 508, 509, 639.

433. W redakcyi i wypisach wyroków zachowane będą formalności, w art. 141 i 146 dla Trybunałów piérwszéj instancyi przepisane. — K. P. S. 545 n.

434. Jeżeli powód nie staje, Trybunał wyrzecze zaoczność, i pozwanego uwolni od skargi. — K. P. S. 80, 82, 154, 435—438. — K. H. 643, 645.

Jeżeli pozwany nie staje, zaoczność przeciwko niemu wyrzeczoną będzie, a żądania powoda zasądzone zostaną, jeżeli okażą się sprawiedliwemi i należycie sprawdzonemi. — K. P. S. 19, 149, 150.

435. Żaden wyrok zaoczny nie może być doręczony inaczéj jak przez woźnego w tym celu przez Trybunał wyznaczonego; doręczenie zawiérać będzie, pod karą nieważności, obranie zamieszkania w gminie, w któréj się dopełnia, jeżeli powód nie jest w niéj zamieszkały. — K. C. P. 26, 35. — K. P. S. 156, 422, 434.

Wyrok wykonalnym będzie w dzień jeden po doręczeniu i aż do oppozycyi. — K. P. S. 20, 155, 436 n., 442, 1029, 1033.

436. Oppozycya nie będzie dopuszczalną po upływie dni ośmiu od daty doręczenia wyroku. — K. P. S. 157 n., 435, 437, 438, 1029, 1033. — K. H. 643 (1).

(1) Rozporządzenie niniejszego artykułu zmodyfikowane zostało przez art. 643 Kodexu Handlowego.

437. Oppozycya obejmować będzie zasady opponującego, oraz zapozwanie z terminem prawnym; doręczoną będzie w zamieszkaniu obraném. — K. C. P. 35. — K. P. S. 59, 61, 68, 69, 416, 438, 1033.

438. Oppozycya założona w chwili egzekucyi, przez oświadczenie na protokóle Komornika, wstrzyma egzekucyę; z obowiązkiem ponowienia jéj przez opponującego w ciągu trzech dni przez akt zawiérający zapozwanie; z upływem tego terminu, oppozycya uważana będzie za nienastąpioną. — K. P. S. 162, 1029, 1033.

439. Trybunały Handlowe będą mogły wyrokować pod tymczasową egzekucyą, pomimo appellacyi, i bez poręki, gdy jest tytuł niezaskarżony, lub skazanie poprzednie, od którego nie ma appellacyi: w innych przypadkach egzekucya tymczasowa miejsce miéć będzie jedynie pod obowiązkiem stawienia poręki, lub udowodnienia dostatecznéj wypłacalności.— K. N. 1317, 1318, 1322, 1350-3., 1351, 2040, 2041. — K. P. S. 135 n., 417, 418, 432, 440, 449, 457 n. — K. H. 639.

440. Poręka przedstawioną będzie przez akt doręczony w zamieszkaniu appellującego, jeżeli mieszka w miejscu posiedzeń Trybunału, a w razie przeciwnym, w zamieszkaniu przez niego obraném w wykonaniu artykułu 422, z wezwaniem do stawienia się na dzień i godzinę oznaczone w Kancellaryi Pisarza Trybunału, dla przejrzenia, bez wynoszenia z miejsc, tytułów poręki, jeżeli złożenie ich postanowioném było, z wezwaniem oraz na audyencyę, dla rozstrzygnienia dopuszczalności poręki, w razie sporu. — K. N. 2011, 2018, 2040, 2041, K. C. P. 26, 35. — K. P. S. 59, 61, 68, 69, 441, 458, 518 n.

441. Jeżeli appellujący nie staje, lub co do poręki sporu nie czyni, poręczyciel zezna swoje zobowiązanie w Kancellaryi Pisarza; jeżeli appellujący czyni spór, takowy rozpoznanym będzie w dniu oznaczonym w we-

zwaniu; w każdym razie wyrok wykonalnym będzie, pomimo oppozycyi lub appellacyi. — K. P. S. 82, 519 n.

442. Trybunały Handlowe nie będą rozpoznawały sporów wynikających w egzekucyi ich wyroków. — K. P. S. 426, 427, 435, 472, 553. — K. H. 200.

KSIĘGA III.

O SĄDACH APPELLACYJNYCH.

TYTUŁ JEDYNY.

O appellacyi i instrukcyi appellacyjnéj (1).

443. Termin do założenia appellacyi będzie trzechmiesięczny: — K. P. S. 16, 669, 763, 809, 894, 1033.

Biedz będzie, dla wyroków ocznych, od dnia doręczenia stronie osobiście lub w zamieszkaniu; — K. P. S. 68, 69, 147, 343, 444 n., 480. — K. H. 645, 648.

Dla wyroków zaocznych, od dnia, w którym oppozycya nie będzie już dopuszczalną. — K. P. S. 157, 158.— K. H. 645, 648.

Zaappellowany będzie mógł jednak założyć incydentalnie appellacyę w każdym stanie sprawy, chociażby

(1) Przepisy związkowe: K. N. 2056, 2068.— K. P. S. 15, 16, 17, 31, 39, 42, 107, 391, 404, 425, 432, 439, 521, 528, 584, 669, 670, 745, 763 n., 809, 848, 858, 889, 969, 1010, 1023. — K. H. 51, 52, 63, 639, 645 n.

był doręczył wyrok bez zastrzeżenia. — K. P. S. 337, 338, 406, 475, 476, 493. — Pos. Ks. Nam. z d. 22 Stycznia 1822 r. (T. II, str. 14 niniejszego dzieła).

444. Termina te pociągają za sobą upadek appellacyi: biedz będą przeciw wszelkim stronom, z zastrzeżeniem regresu przeciw komu tenże z prawa służy; lecz przeciw małoletniemu nie usamowolnionemu biedz będą dopiéro od dnia, w którym wyrok doręczony został tak opiekunowi głównemu jako i przydanemu, chociażby ten ostatni nie był wchodził do sprawy. — K. C. P. 345, 389, 422, 424. — K. P. S. 49, 83, 132, 178, 285, 398, 481, 484, 910, 911, 929, 1029, 1033.

445. Ci, którzy mieszkają po za obrębem kraju (1), mieć będą, do założenia appellacyi, oprócz trzechmiesięcznego terminu od daty doręczenia wyroku, termin wyżéj dla pozwów w art. 73 ustanowiony. — K. P. S. 443, 446, 447, 486, 1029, 1033.

446. Ci, którzy z powodu służby lądowéj lub morskiéj nie są obecni w obrębie Królestwa, albo też są użyci dla usługi kraju do missyj zagranicznych, będą mieli do założenia appellacyi termin roczny, oprócz trzechmiesięcy od doręczenia wyroku.— K. P. S. 73, 485.

447. Termina do założenia appellacyi zawieszone będą w skutku śmierci strony skazanéj. — K. P. S. 344.

Bieg swój na nowo rozpoczną dopiéro po doręczeniu wyroku dopełnioném w zamieszkaniu zmarłego, z formalnościami w artykule 61 przepisanemi; a jeżeli wyrok doręczonym był przed upływem terminów do spisania

(1) W oryginalnym tekscie są tu użyte wyrazy: *hors de la France continentale* (*po za obrębem Francyi lądowéj*); zmiana w przekładzie zaprowadzoną została, z powodu zastosowania niniejszego prawa do Królestwa Polskiego.

inwentarza i do namysłu, bieg swój rozpoczną dopiéro od upłynienia tych terminów. — K. C. P. 34. — K. P. S. 174, 187, 487, 942.

Takowe doręczenie wyroku będzie mogło być dopełnione następcom zbiorowo, bez wymienienia ich imion, nazwisk i przymiotów. — K. N. 724, 795 n., 1122. — K. P. S. 61, 68.

448. W razie gdyby wyrok zapadł na podstawie fałszywego dokumentu, lub gdyby zapadł przeciwko stronie z powodu nie złożenia dokumentu stanowczego, zatrzymanego przez jéj przeciwnika, termina do appellacyi upływać zaczną dopiéro od dnia, w którymby fałsz był uznanym lub sądownie stwierdzonym, albo też w którymby dokument został odzyskanym, byleby w tym ostatnim razie istniał dowód na piśmie, a nie inny, względem dnia, w którym dokument został odzyskany.— K. N 1317, 1318, 1322, 1350-3., 1351, 2057. — K. P. S. 214 n., 480-9. i 10., 488.

449. Od wyroku egzekucyą tymczasową nie opatrzonego żadna appellacya nie może być zakładaną w ciągu dni ośmiu od daty zapadnięcia wyroku; appellacye w tym przeciągu czasu założone uznane będą za niedopuszczalne, wolno wszakże appellującemu ponowić odwołanie się, jeżeli termin mu jeszcze służy. — K. P. S. 116, 135 n., 443, 450, 455, 809, 1029, 1033. — K. H. 645.

450. Egzekucya wyroków nie wykonalnych tymczasowo, zawieszoną będzie przez ciąg wspomnionych dni ośmiu. — K. P. S. 449.

451. Appellacya od wyroku przygotowawczego nie może być założoną jak tylko po wyroku stanowczym i łącznie z appellacyą od tegoż wyroku, a termin do appellacyi będzie płynął dopiéro od dnia doręczenia stanowczego wyroku: appellacya ta będzie dopuszczalną, chociażby wyrok przygotowawczy był wykonanym bez żadnego zastrzeżenia. — K. P. S. 31, 452.

Appellacya od wyroku przedstanowczego może być założoną przed wyrokiem stanowczym; toż samo stosuje się do wyroków, które dozwoliły środka tymczasowego. K. P. S. 452, 457, 473.

452. Uważane są za przygotowawcze wyroki zapadłe dla instrukcyi sprawy, i dążące do przygotowania jéj tak, iżby w niéj wyrok stanowczy mógł być wydany. K. P. S. 31, 451.

Uważane są za przedstanowcze wyroki, któremi Trybunał, przed rozsądzeniem sprawy, postanawia jaki dowód, sprawdzenie, lub instrukcyę, które przesądzają główny przedmiot sprawy. — K. P. S. 196, 231, 253, 302, 451, 457, 473.

453. Ulegać będą appellacyi wyroki nazwane ostatecznemi, jeżeli wydane są przez Sędziów, którzy mogli tylko w piérwszéj instancyi stanowić.

Nie będą dopuszczalne appellacye od wyroków wydanych w przedmiotach, których rozpoznanie w ostatniéj instancyi należy do Sędziów piérwszéj instancyi, lecz w których pominęli oznaczenie instancyi, lub które nazwali wyrokami piérwszéj instancyi. — K. P. S. 454, 457.— Art. 34—36 Pos. z d. 26 Marca 1842 r. (D. P. T. XXIX, str. 299).— Art. 1—5 Pos. z téjże daty (D. P. T. XXIX, str. 399)

454. Gdy zachodzi spór o niewłaściwość sądu, appellacya dopuszczalną będzie, chociażby wyrok nazwany był wyrokiem ostatniéj instancyi. — K. P. S. 168, 170, 425, 453, 457.

455. Appellacye od wyroków, przeciw którym służy oppozycya, nie są dopuszczalne przez ciąg terminu do oppozycyi. — K. P. S. 20, 153, 156 n., 449, 809.

456. Akt appellacyi zawiérać będzie zapozwanie z terminem prawnym, i doręczony będzie stronie osobi-

ście lub w zamieszkaniu, pod karą nieważności. — K.C.P. 26 n. — K. P. S. 59, 61, 68, 69, 72, 73, 584, 1029, 1033.

457. Appellacya od wyroków stanowczych lub przedstanowczych zawieszać będzie wykonanie, jeżeli wyrok nie nakazuje egzekucyi tymczasowéj w przypadkach, w których prawo do tego upoważnia. — K. P. S. 132, 376, 396, 451, 452, 473, 521.

Egzekucya wyroków niewłaściwie ostatecznemi nazwanych, może być zawieszoną tylko na mocy zakazu, jaki appellujący otrzyma na audyencyi Sądu Appellacyjnego, w skutku zapozwu ze skróconym terminem. — K. P. S. 72, 76, 82, 87, 453, 454, 458, 459, 460.

Co się tyczy wyroków nie wymieniających instancyi, lub nazwanych wyrokami piérwszéj instancyi, a w których Sędziowie upoważnionymi byli do stanowienia w ostatniéj instancyi, egzekucyę ich tymczasową będzie mógł Sąd Appellacyjny postanowić na audyencyi, na proste wezwanie. — K. P. S. 82, 87, 135.

458. Jeżeli egzekucya tymczasowa nie była wyrzeczoną, w przypadkach gdy prawo ją upoważnia, zaappellowany będzie mógł, przez prosty akt, żądać postanowienia jéj na audyencyi, przed wyrokiem co do appellacyi. — K. P. S. 82, 135 n., 453, 457.

459. Jeżeli egzekucya tymczasowa nakazaną została w przypadkach innych nad przewidziane prawem, appellujący, w skutku zapozwu ze skróconym terminem, może otrzymać zakaz na audyencyi, który jednak nie może być dozwolony w skutku noty nie kommunikowanéj stronie przeciwnéj. — K. P. S. 72, 76, 82, 87, 135, 137, 457, 460. — K. H. 647.

460. W żadnym innym przypadku nie można udzielać zakazów, ani wydawać jakiegobądź wyroku zmierzającego do wstrzymania wprost lub ubocznie egzekucyi wyroku, pod karą nieważności. — K. P. S. 478, 497, 1029 K. H. 647.

461. Każda appellacya, nawet od wyroku wydanego po instrukcyi na piśmie, wniesioną będzie na audyencyę; a Sąd Appellacyjny może postanowić instrukcyę na piśmie, gdy tego zachodzi potrzeba. — K. P. S. 87, 95 n., 470, 809.

462. W ciągu dni ośmiu po ustanowieniu Obrońcy przez zaappellowanego, appellujący doręczy wywód uciążliwości swoich przeciw wyrokowi. Zaappellowany odpowié w ciągu następnych dni ośmiu. Strona będzie wezwaną na audyencyę, bez innego postępowania. — K. P. S. 75 n., 85 n., 1031.

463. Appellacye od wyroków wydanych w sprawach summarycznych, wniesione będą na audyencyę na prosty akt, bez innego postępowania. Toż samo stosuje się do appellacyi od innych wyroków, gdy zaappellowany nie staje. — K. P. S. 82, 87, 149 n., 404 n., 545. — K. H. 648.

464. Zadne nowe żądanie w sprawie toczącéj się w appellacyi nie będzie wnoszone, wyjąwszy gdy idzie o kompensatę, albo gdy nowe żądanie jest obroną przeciw głównemu powództwu. — K. N. 1289 n.

Mogą także strony żądać procentów, opłat rentowych, komornego i innych przynależytości przypadłych po wyroku piérwszéj instancyi, jako téż wynagrodzenia szkód i strat, wynikłych po dacie rzeczonego wyroku.— K. N. 584, 1149, 1382, 1711, 1728-2., 1907, 1909, 2102-1., 2277, 2278. — K. P. S. 49-5., 128, 404, 465, 819 n.

465. W przypadkach poprzedzającym artykułem przewidzianych, nowe żądania i excepcye pozwanego wniesione będą nie inaczéj, jak przez prosty akt obejmujący motywowane żądania. — K. P. S. 1031.

Toż samo ma miejsce w przypadkach, gdyby strony, chciały odmienić lub ograniczyć swoje żądania.

Wszelkie pismo, które będzie powtórzeniem tylko zasad lub excepcyj, użytych już na piśmie, bądź w piérw-

széj instancyi, bądź w appellacyi, do obliczenia kosztów wchodzić nie będzie.

Jeżeli toż samo pismo zawiéra jednocześnie nowe zasady, lub excepcye, i powtórzenie dawnych, w obliczeniu kosztów przyjętą będzie tylko część dotycząca nowych zasad lub excepcyj.

466. Interwencya służy takiéj tylko stronie, którąby miała prawo do założenia oppozycyi trzeciego. — K. N. 1166, 1167. — K. P. S. 4, 49-3., 174, 339 n., 406, 474 n.

467. Jeżeli utworzy się więcéj jak dwa zdania, sędziowie będący w mniejszéj liczbie obowiązani będą przyłączyć się do jednego z dwóch zdań, jakieby objawione były przez większą liczbę sędziów. — K. P. S. 117, 468.

468. W razie równości zdań w Sądzie Appellacyjnym, przywołani będą do rozwiązania jeden lub kilku Sędziów, którzy sprawy téj nie sądzili, i zawsze w liczbie nie parzystéj, podług starszeństwa nominacyi: sprawa będzie powtórnie wprowadzoną, albo téż powtórne sprawozdanie nastąpi, jeżeli była instrukcya na piśmie. — K. P. S. 118, 1012-3., 1017 n., — K. H. 60.

W przypadkach, w którychby wszyscy Sędziowie sprawę byli już rozpoznawali, przywołanymi będą, do wyroku, trzéj dawni prawnicy (trois anciens jurisconsultes). — K. C. P. 448. — K. P. S. 495.

469. Upadek instancyi w sprawie appellacyjnéj ten będzie miał skutek, iż wyrok, od którego jest appellacya, pozyska moc rzeczy osądzonéj. — K. N. 1350-3., 1351. — K. P. S. 397 n., 401.

470. Inne przepisy ustanowione dla Trybunałów Cywilnych, zachowane będą w Sądach Appellacyjnych.

471. Appellujący, który upadnie w sprawie, skazanym będzie na karę pieniężną pięciu franków (1), gdy jest appellacya od wyroku Sądu Pokoju, a dziesięciu franków (2) gdy jest appellacya od wyroku Trybunału piérwszéj instancyi lub Handlowego. — K. P. S. 31, 246, 374, 390, 443, 470, 479, 494, 500, 513, 516, 1025, 1029. — K. H. 644 (3).

472. Jeżeli wyrok potwierdzony zostanie, egzekucya należéć będzie do Trybunału, od którego była appellacya: jeżeli wyrok jest uchylony, egzekucya między temiż samemi stronami należéć będzie do Sądu Appellacyjnego, który wydał wyrok, lub do innego Trybunału, tymże wyrokiem wskazanego; wyjąwszy skargi o nieważność uwięzienia, o przymusowe wywłaszczenie, i inne, w których prawo oznacza jurysdykcyę. — K. P. S. 116, 122, 146 442, 528, 545, 553, 794, 1021, 1025.

473. Jeżeli appellacya założoną będzie od wyroku przedstanowczego i wyrok ten jest uchylony, a przedmiot dostatecznie jest przygotowanym do stanowczego rozstrzygnienia, Sądy Appellacyjne i inne Trybunały drogą appellacyi sądzące, mogą jednocześnie postanowić

---

(1) Franków 5 równa się RSr. 1 k. 20.

(2) Franków 10, równa się RSr. 2 k. 40.

(3) Prokuratorowie Trybunałów, we wnioskach swych szczególną powinni zwracać uwagę Sądu na przepis w artykule tym objęty, i przestrzegać ścisłego jego wykonywania.

K. R. S. d. 22 Kwietnia (4 Maja) 1844 r. Nr. 5515.

W przypadkach, gdy kara za odrzucenie appellacyi na stronę zagraniczną wyrzeczona zostanie, ma być ściągniętą od jéj Obrońcy, jedynie tylko wtenczas, gdy okaże się, że stawał przed sądem w téj sprawie.

K. R. P. i S. d. $^{10}/_{22}$ Września 1847 r. Nr. 74501. — i K. R. S. d. $^{1}/_{14}$ Października t. r. Nr. 16667.

w głównym przedmiocie sprawy, jednym i tymże samym wyrokiem. — K. P. S. 134, 288, 338, 451, 452, 457.

Toż samo ma miejsce w przypadkach, gdzieby Sądy Appellacyjne lub inne Trybunały drogą appellacyi sądzące, uchylały wyroki stanowcze, czy to dla wady w formie, czy też dla jakiejkolwiek innéj przyczyny. — K. P. S. 472, 528.

Przepisy Kodexu Postępowania Cywilnego w przedmiocie nazw instancyj sądowych i ich attrybucyj, uległy w Królestwie Polskiém rozmaitym zmianom, z których głowniejsze tu zamieszczają się. I tak:

Postanowieniem Króla Saskiego Ks. Warszawskiego z d. 3 Kwietnia 1810 r. (D. P. K. W. T. II, str. 151) zatwierdzoną została nowa Organizacya Sądu Kassacyjnego. Instytucya ta trwała tylko do d. 1 Lutego 1813 r.

Następnie uchwałą Rady Najwyższéj Tymczasowéj Księstwa Warszawskiego z d. 22 Marca 1814 r. (D. P., T. D., str. 7), obowiązki Sądu Kassacyjnego co do spraw kryminalnych przeszły na Sąd Appellacyjny: co się zaś tyczy sądownictwa cywilnego, sprawy tego rodzaju nie podlegały wówczas instytucyi kassacyjnéj i dopiéro Ustawą przez Rząd Tymczasowy Królestwa Polskiego d. 21 Września 1815 r. (D. P. T. D. str. 22) wydaną, utworzony został *Sąd Najwyższéj Instancyi*, nie tylko z władzą kassacyi, lecz i ostatecznego sądzenia.

Wreszcie postanowieniem z d. $^{6}/_{18}$ Września 1841 r. (D. P. T. XXVII, str. 330) Sąd Najwyższéj Instancyi został zwinięty, i w jego miejsce utworzony został *IX i X Departament Rządzącego Senatu*, , który właściwie jest Władzą sądzącą, przeznaczoną do rozpoznawania odwołań się od wyroków Sądu Appellacyjnego w przypadkach wskazanych prawem, a szczególniéj dwoma postanowieniami z d. 26 Marca 1842 r. (D. P. T. XXIX, str. 299 i 399).

Wszystkie te przepisy, zmieniają w części attrybucye Sądów Pokoju, Trybunałów Cywilnych i Sądu Appellacyjnego, a jako odnoszące się do władzy sądowéj, która jest następną z kolei instancyą po Sądzie Appellacyjnym, mogłyby tu być zamieszczone; ze względu jednak na obszerność przedmiotu, przepisy te zebrane w oddzielnéj części Organizacyjnéj, podane będą w dalszym ciągu niniejszego dzieła.

KSIĘGA IV.

O ŚRODKACH NADZWYCZAJNYCH ZASKARŻANIA WYROKÓW.

TYTUŁ I.

O oppozycyi trzeciego.

474. Strona może zakładać oppozycyę trzeciego przeciw wyrokowi szkodzącemu jéj prawom, a do którego ani ona, ani ci, których wyobraża, przywołanymi nie byli. — K. N. 1165, 1166, 1167. — K. C. P. 90, 141. — K. P. S. 466, 475 n., 873, 1022. — K. H. 66.

475. Oppozycya trzeciego założona przez skargę główną, wniesioną będzie przed sąd, który wydał wyrok zaskarżony. — K. P. S. 472, 490.

Oppozycya trzeciego incydentalna w sporze już toczącym się w sądzie, zaniesiona będzie w nocie do tegoż sądu, jeżeli jest równy albo wyższy od tego, w którym wyrok zapadł. — K. P. S. 337, 338, 406, 443, 476, 493.

476. Jeżeli sąd ten nie jest równym ani wyższym, incydentalna oppozycya trzeciego wniesioną będzie przez skargę główną, przed sąd, w którym zapadł wyrok. — K. P. S. 475.

477. Sąd, w którym pokładany jest wyrok zaskarżony, będzie mógł, podług okoliczności, albo dalej po-

stępować w sprawie, albo też dalsze postępowanie zawiesić. — K. P. S. 364, 478, 491, 900.

478. Wyroki prawomocne skazujące na wyrugowanie z nieruchomości, będą przeciw stronom skazanym wykonane pomimo oppozycyi trzeciego, co przesądzać nie będzie samejże oppozycyi trzeciego. — K. N. 1350-s., 1351, 2061. — K. P. S. 25, 27, 497.

W innych przypadkach Sędziowie mocni będą, w miarę okoliczności, zawiesić wykonanie wyroku. — K. P. S. 127, 457, 477.

479. Strona, któréj oppozycya trzeciego została odrzuconą, skazaną będzie na karę pieniężną, nie mniejszą jak 50 franków (1), co nie będzie tamowało drugiéj stronie możności poszukiwania szkód i strat, o ile te miały miejsce. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 246, 374, 390, 471, 500, 513, 516, 1029.

TYTUŁ II.

O restytucyi.

480. Wyroki oczne zapadłe mocą ostatniéj instancyi w Trybunałach Cywilnych i w Sądach Appellacyjnych, tudzież wyroki zaoczne zapadłe także w ostatniéj instancyi, przeciw którym nie służy już oppozycya, mogą być cofnięte na skargę tych, którzy w nich byli stronami lub należycie do nich przywołani, a to z następujących przyczyn: — K. P. S. 149, 157, 158, 343, 443, 481 n., 1010, 1026 n.

1° Jeżeli zachodził podstęp osobisty; — K. N. 1116. — K. P. S. 488.

2° Jeżeli formalności przepisane pod nieważnością,

(1) Franków 50 równa się RSr. 12.

pogwałcone zostały, bądź przed wyrokowaniem bądź podczas takowego, byleby nieważność nie była przez strony pokrytą; — K. P. S. 173, 1029.

3° Jeżeli stanowiono względem rzeczy nie żądanych; K. P. S. 61-s., 1028-s.

4° Jeżeli zasądzono więcéj nad żądanie;

5° Jeżeli opuszczono wyrokowanie co do jednego z punktów skargi;

6° Jeżeli zachodzi sprzeczność wyroków zapadłych w ostatniéj instancyi między temiż samemi stronami, i w rozpoznaniu tych samych zasad w jednychże Sądach Appellacyjnych lub Trybunałach; — K. N. 1350-s., 1351. — K. P. S. 489, 501, 504.

7° Jeżeli w jednymże wyroku są przeciwne rozporządzenia;

8° Jeżeli, w przypadkach, w których prawo wymaga kommunikacyi Prokuratorowi Królewskiemu, kommunikacya takowa nie miała miejsca, a wyrok zapadł przeciw temu, ze względu na którego kommunikacya była potrzebną; — K. P. S. 83, 84, 112, 498.

9° Jeżeli sądzono na mocy dokumentów, których fałszywość została uznaną lub wyrzeczoną już po zapadnięciu wyroku; — K. P. S. 241, 448, 488.

10° Jeżeli po wyroku odzyskano dokumenta stanowcze, i przez czyn strony przeciwnéj zatrzymane. — K. N. 1382, 2057. — K. P. S. 448, 488.

481. Rząd, gminy, instytuta publiczne, i małoletni, będą także dopuszczeni do restytucyi, jeżeli wcale bronionymi nie byli, albo nie byli bronionymi ważnie. — K. N. 2227. — K. C. P. 345, 489, 511. — K. P. S. 49, 83, 112, 398, 494.

482. Jeżeli otwór do restytucyi dotyczy jednego tylko punktu wyroku, ten tylko punkt będzie cofniętym, chybaby inne punkta od niego były zależne.

483. Skarga restytucyjna doręczoną będzie wraz z zapozwem, w ciągu trzech miesięcy, co do pełnoletnich, od dnia doręczenia zaskarżonego wyroku, osobiście lub w zamieszkaniu. — K. P. S. 59, 61, 68, 69, 147, 484, 492, 1033.

484. Termin trzechmiesięczny przeciw małoletnim zacznie biedz dopiéro z dniem doręczenia im wyroku, osobiście lub w zamieszkaniu, po dojściu ich do pełnoletności. — K. C. P. 345. — K. P. S. 49, 68, 83, 147, 285, 398, 444, 481, 483, 910, 911, 929.

485. Jeżeli żądający restytucyi nie jest obecny w obrębie Królestwa (1), z powodu służby lądowéj lub morskiéj, albo z powodu missyi zagranicznéj dla usługi kraju, służyć mu będzie termin roczny, oprócz zwyczajnego trzechmiesięcznego terminu, licząc od daty doręczenia wyroku. — K. P. S. 446, 1033.

486. Mieszkający po za obrębem Królestwa (2), będą mieli, oprócz terminu trzechmiesięcznego od doręczenia wyroku, termin powyżéj w art. 73 dla pozwów ustanowiony. — K. P. S. 445, 1033.

487. Jeżeli strona skazana zmarła przed upływem terminów, powyżéj do założenia restytucyi oznaczonych, czas do upływu terminów pozostający zacznie biedz przeciw spadkowi, nie inaczéj jak w terminach i sposobie wyżéj w art. 447 przepisanych. — K. P. S. 344.

488. Jeżeli fałsz, podstęp, lub odkrycie nowych dokumentów, stanowią otwór do restytucyi, termina upływać zaczną od dnia, w którym fałsz lub podstęp będzie uznany, lub dokumenta odkryte; byleby w dwóch ostatnich przypadkach był koniecznie dowód na piśmie co do daty. — K. N. 1317, 1318, 1322, 2057. — K. P. S. 448, 489-1. 9. 10.

(1) W oryginalnym tekscie jest tu użyte wyrażenie *sera absent du territoire européen du Royaume* (*będzie nie obecnym w Europejskich prowincyach Królestwa*); zmiana zaś w przekładzie dopełniona została przy względzie na zastosowanie niniejszego prawa do Królestwa Polskiego.

(2) Z tych samych co wyżéj powodów, wyrazy *hors de la France continentale* (*po za obrębem Francyi lądowéj*), przetłómaczone zostały przez wyrazy *po za obrębem Królestwa*.

489. Jeżeli zachodzi sprzeczność wyroków, termin upływać zacznie od dnia doręczenia ostatniego wyroku. K. P. S. 147, 480-6., 501, 504.

490. Skarga restytucyjna wniesioną będzie przed ten sam sąd, w którym zapadł zaskarżony wyrok; ciż sami sędziowie mogą co do téj skargi stanowić.— K. P. S 472, 475, 493, 502, 1026.

491. Strona, chcąca zaskarżyć w drodze restytucyi wyrok pokładany w sprawie toczącéj się w innym sądzie, a nie w tym, który wyrok ten wydał, zaniesie skargę do sądu, w którym zapadł wyrok zaskarżony; sąd zaś rozpoznający sprawę, w któréj ów wyrok jest pokładany, może, według okoliczności, albo daléj w sprawie postępować, albo téż dalsze postępowanie zawiesić.— K. P. S. 364, 477, 478, 900.

492. Skarga restytucyjna zaniesioną będzie przez pozew doręczony w zamieszkaniu Obrońcy strony, która otrzymała wyrok skarżony, jeżeli będzie zaniesioną w ciągu sześciu miesięcy od daty wyroku; po upływie zaś tego czasu, pozew doręczony będzie w zamieszkaniu strony. — K. P. S. 59, 61, 69, 75, 261, 365, 483, 669, 670, 732, 1033, 1038.

493. Jeżeli restytucya zaniesioną jest incydentalnie przed sąd właściwy do jéj rozpoznania, zaniesioną będzie przez notę Obrońcy do Obrońcy; jeżeli zaś jest incydentalną w sporze toczącym się w innym sądzie, a nie w tym, w którym wyrok zapadł, zaniesioną będzie przez pozew przed sąd, który wydał wyrok. — K.P.S. 337, 338, 406, 443, 472, 475, 496, 502, 1038.

494. Restytucya jakiéjbądź strony, wyjąwszy w interesie Rządu występującéj, przyjęta nie będzie, jeżeli, przed podaniem skargi, nie zostanie złożoną summa trzysta franków (1), tytułem kary pieniężnéj, a sto pięćdziesiąt franków (2), tytułem szkód i strat dla strony, nie przecinając możności poszukiwania, w miarę położenia rzeczy, większego onych wynagrodzenia: jeżeli wyrok jest zaoczny lub w skutku prekluzyi zapadły, tylko połowa tych summ złożoną będzie, a czwarta część, jeżeli zakładaną jest restytucya przeciw wyrokom Trybunałów piérwszéj instancyi. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 481, 495, 500.

495. Kwit Poborcy (3) doręczony będzie na czele skargi, równie jak pismo obejmujące naradę trzech Obrońców urzędujących przynajmniéj od lat dziesięciu przy jednym z Trybunałów w obrębie Sądu Appellacyjnego, w którym wyrok zapadł. — K. C. P. 448. — K. P. S. 468.

Pismo zawiérające naradę Obrońców obejmować będzie oświadczenie, że są zdania, iż restytucya ma miejsce, wymieni oraz otwory do restytucyi; inaczéj skarga przyjętą nie będzie. — K. P. S. 499.

496. Jeżeli skarga o restytucyę doręczoną została w ciągu sześciu miesięcy od daty wyroku, Obrońca strony, która wyrok zyskała, będzie z prawa uważanym za ustanowionego, bez nowego umocowania. — K. P. S. 75, 472, 493, 1038.

---

(1) Franków 300 równa się Rsr. 72.

(2) Franków 150 równa się Rsr. 36.

(3) W kraju tutejszym wszelkie depozyta sądowe składają się do Banku Polskiego, którego kwit depozytowy doręcza się zamiast kwitu poborcy, o którym jest mowa w art. 495 K. P. S. (art. 31 Pos. z d. $^{17}/_{29}$ Stycznia 1828 r. — T. I, str. 942 niniejszego dzieła).

497. Skarga restytucyjna nie tamuje wykonania wyroku zaskarżonego; żadnych zakazów wydawać nie będzie wolno: skazany na wyrugowanie z nieruchomości dopuszczonym nie będzie do rozprawy restytucyjnéj, dopóki nie złoży dowodu, że wyrok co do głównego przedmiotu wykonany został. — K. N. 1350-3., 1351, 2061. K. P. S. 27, 460, 478.

498. Każda skarga restytucyjna, kommunikowana będzie Prokuratorowi Królewskiemu. — K. P. S. 83, 84, 112, 480-8., 481.

499. Oprócz otworów do restytucyi, wymienionych w zdaniu Obrońców, żadna inna zasada roztrząsaną nie będzie, ani na audyencyi, ani na piśmie. — K. P. S. 495.

500. Wyrok odrzucający skargę restytucyjną, skaże stronę, która ją zaniosła, na karę pieniężną oraz na wynagrodzenie szkód i strat wyżéj oznaczone, nie przecinając, w miarę położenia rzeczy, przyznania wyższych. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 246, 374, 471, 479, 494, 513, 516, 1025, 1029.

501. Jeżeli restytucya przyjętą zostanie, wyrok będzie cofnięty, i strony przywrócone będą do tego samego stanu, w jakim były przed tym wyrokiem; summy zaznaczone będą zwrócone, a przedmioty skazania, jakieby na mocy wyroku cofniętego ściągniętemi były, zostaną na powrót oddane.

Jeżeli restytucya przyjętą została z powodu sprzeczności wyroków, wyrok restytucyę przyjmujący postanowi, że piérwszy wyrok w całéj swéj formie i osnowie ma być wykonanym. — K. N. 1350-3., 1351. — K. P. S. 480-6., 489, 504.

502. Główny przedmiot sporu, w którym wyrok cofnięty zapadł, wniesionym będzie przed ten sam sąd, który względem restytucyi postanowił. — K. P. S. 472, 475, 490, 493.

503. Żadna strona nie będzie mogła w drodze restytucyi skarżyć wyroku tą drogą już skarżonego, ani też wyroku odrzucającego skargę, ani nakoniec wyroku wydanego w następstwie wyroku restytucyę dopuszczającego, a to pod karą nieważności, i pod wynagrodzeniem szkód i strat, nawet przeciwko Obrońcy, który, stawając w piérwszéj, stawałby w drugiéj rozprawie. — K. N. 1149, 1382.— K. P. S. 128, 1029.

504. Sprzeczność wyroków w ostatniéj instancyi między temiż samemi stronami i w rozpoznaniu tychże samych zasad zapadłych w różnych sądach, otwiéra drogę do kassacyi; a sprawa prowadzoną i sądzoną będzie podług przepisów właściwych Sądowi Kassacyjnemu. K. P. S. 480-6. (1).

TYTUŁ III.

O pociąganiu sędziów do odpowiedzialności.

505. Sędziowie mogą być pociąganymi do odpowiedzialności w przypadkach następujących: — K. P. S. 49-7., 83-5., 84, 112, 378 n., 506 n.

1° Gdy zaszedł podstęp, zdrada, lub przekupstwo, o któreby zostali obwinieni, że czyny te spełnili, bądź w toku instrukcyi, bądź podczas wyrokowania; — K. N. 1116. — K. P. S. 174. — K. K. G. i P. 377, 383 - 392.

(1) Sąd Kassacyjny w Królestwie Polskiém zniesiony został postanowieniem Rządu Tymczasowego z d. 21 Września 1815 r. (T. II, str. 316 niniejszego dzieła).

2° Gdy pociąganie Sędziego do odpowiedzialności ma miejsce z mocy wyraźnego przepisu prawa; — K. K. G. i P. 915.

3° Gdy prawo uznaje Sędziów odpowiedzialnymi, pod karą wynagrodzenia szkód i strat; — K. N. 2063. — K. P. S. 15.

4° Gdy zachodzi odmówienie sprawiedliwości. — K. P. S. 506. 507.—K. C. P. 4.

506. Zachodzi odmówienie sprawiedliwości, gdy Sędziowie wzbraniają się odpowiedzieć na zaniesione podanie, lub zaniedbują sądzenia spraw przygotowanych, i z kolei do sądzenia przypadających. — K. C. P. 4. — K. P. S. 505-4., 507, 508.

507. Odmówienie sprawiedliwości stwierdzone będzie przez doręczenie Sędziom dwóch wezwań na ręce Pisarzy, z przerwą najmniéj trzechdniową, dla Sędziów Pokoju i Handlowych, a najmniéj ośmiodniową, dla innych Sędziów: żaden woźny nie może odmówić uskutecznienia tych wezwań, pod karą oddalenia od urzędu.— K. P. S. 506, 1029.

508. Po dwóch wezwaniach wolno będzie Sędziego pociągnąć do odpowiedzialności. — K. P. S. 509 n.

509. Sędziowie Pokoju, Trybunały Handlowe lub piérwszéj instancyi, jako też każdy z ich członków, również Sędzia Appellacyjny lub Kryminalny, pociąganymi będą do odpowiedzialności przed Sąd Appellacyjny ich obrębu.

Sądy Kryminalne i Appellacyjne, albo wydział jednego z nich, pociąganemi będą do odpowiedzialności przed Sąd Najwyższy (Haute cour), stosownie do art. 101 aktu z d. 18 Maja 1804 r. (1).

(1) Sąd ten nie istnieje w Królestwie Polskiém, a nawet i we

510. Żaden jednakże Sędzia nie może być do odpowiedzialności pociągniętym bez poprzedniego pozwolenia sądu, do którego rozpoznanie skargi należy.

511. Podaną będzie tym celem nota podpisana przez stronę lub mającego szczególne i urzędowe jéj pełnomocnictwo, które do noty załączone być powinno, równie jak i dokumenta usprawiedliwiające, jeżeli jakie są, pod karą nieważności. — K. N. 1317, 1987,—K. P. S. 1029.

512. Nie będzie wolno użyć żadnego wyrazu obelżywego dla Sędziów, strona bowiem, któraby się tego dopuściła, ulegnie takiéj karze pieniężnéj, a Obrońca jéj takiéj naganie lub zawieszeniu w urzędzie, jakie sąd za właściwe uzna. — K. P. S. 10, 88, 1036.

513. Jeżeli nota odrzuconą będzie, strona skazaną zostanie na karę pieniężną, która nie może być mniejszą od 300 franków (1), nie przecinając wynagrodzenia szkód i strat stronom, o ile to ma miejsce. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 123, 246, 314, 390, 471, 479, 500, 516, 1029.

514. Jeżeli nota zostanie dopuszczoną, doręczoną będzie w ciągu trzech dni Sędziemu pociąganemu do odpowiedzialności, który obowiązanym jest złożyć obronę swoją w ciągu dni ośmiu. — K. P. S. 68, 77 n., 385 n.

Sędzia wstrzyma się od sądzenia sprawy; a nawet, aż do wyroku stanowczego względem pociągnięcia do od-

Francyi został zniesiony; attrybucye zaś mu służące przeszły,— we Francyi na Sąd Kassacyjny, — a w Królestwie Polskiém, na Rządzący Senat, dla którego zasady postępowania w tym względzie wskazane są w art. 56 Ustawy z d. 26 Marca 1842 r. (D. P., T. XXIX, str. 345), oraz w art. 72 i n. Urządzenia Wewnętrznego dla Warszawskich Rządzącego Senatu Departamentów z dnia $^{8}/_{20}$ Września 1842 r. (Zbiór ukazów, postanowień i rozporządzeń, T. I, str. 143).

(1) Franków 300 równa się Rsr. 72.

powiedzialności, wstrzyma się od sądzenia wszelkich spraw, jakieby strona, jéj krewni w linii prostéj, albo małżonek, mogli miéć w jego sądzie, a to pod nieważnością wyroków. — K. N. 735 n. — K. P. S. 378, 386, 1029.

515. Pociągnięcie do odpowiedzialności wniesioném zostanie na posiedzenie za prostym aktem, i sądzone będzie przez inny wydział, nie ten sam, który pociągnięcia dopuścił: jeżeli Sąd Appellacyjny złożony jest z jednego tylko wydziału, wyrokowanie względem pociągnięcia, odesłaném będzie przez Sąd Kassacyjny do najbliższego Sądu Appellacyjnego. — K. P. S. 82, 241, 363, 504, 1028. (1).

516. Powód upadający w skardze o pociągnięcie do odpowiedzialności, skazanym zostanie na karę pieniężną, która nie może być niższą od 300 franków (2), nie przecinając wynagrodzenia szkód i strat stronom, o ile to ma miejsce. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 513, 1029.

(1) Drugi ustęp art. 515 K. P. S. nie obowiązuje w Królestwie Polskiém, z powodu, że tutejszy Sąd Appellacyjny składa się z kilku Wydziałów, i że nie istnieje tu Sąd Kassacyjny.

(2) Franków 300 równa się Rsr. 72.

KSIĘGA V.

O WYKONANIU WYROKÓW.

TYTUŁ I.

O przyjęciu poręki.

517. Wyrok nakazujący stawienie poręki, wyznaczy termin do przedstawienia takowéj, oraz termin do jéj przyjęcia lub oświadczenia przeciwko niéj sporu.— K. N. 2011, 2040 n. — K. P. S. 17, 135, 155, 417, 439 n., 518 n., 542, 832, 833, 992 n., 1035.

518. Poręka przedstawioną będzie przez pozew, doręczony stronie, jeżeli nie ma Obrońcy, a jeżeli Obrońcę ustanowiła, to przez akt obrońcy, z dołączeniem kopii aktu złożenia w Kancellaryi Pisarza dokumentów stwierdzających wypłacalność poręczyciela, wyjąwszy przypadek, w którym prawo nie wymaga, ażeby wypłacalność udowadniać dokumentami. — K. P. S. 68, 75, 189, 440, 519, 832, 833, 993.

519. Strona będzie mogła przejrzéć dokumenta w Kancellaryi Pisarza Trybunału; jeżeli przyjmie porękę, oznajmi to prostym aktem; w tym przypadku, lub gdy strona w terminie wyznaczonym zarzutów nie uczyniła, poręczyciel zobowiąże się w Kancellaryi Pisarza, i zobowiązanie takie będzie wykonalne bez wyroku, nawet pod przymusem osobistym, w przypadkach, gdzie prawo do tego upoważnia. — K. N. 2017, 2040. — K. P. S. 82, 126, 189, 518, 522, 552.

520. Jeżeli strona w ciągu czasu wyrokiem oznaczonego czyni zarzut przeciwko poręce, spór wniesiony będzie na audyencyę przez proste wezwanie. — K. P. S. 82, 521, 993, 994.

521. Spór o przyjęcie poręki sądzony będzie summarycznie, bez noty i pism; wyrok będzie wykonany pomimo appellacyi. — K. P. S. 135 n., 404 n., 443 n., 457, 463, 543, 1035.

522. Jeżeli poręka będzie dopuszczoną, poręczyciel zezna zobowiązanie, stosownie do powyższego art. 519. K. N. 2040.

TYTUŁ II.

O obliczeniu szkód i strat.

523. Gdy wyrok nie ustanowił szkód i strat, wyszczególnienie ich doręczone będzie Obrońcy pozwanego, jeżeli był ustanowiony; a dokumenta kommunikowane będą za kwitem Obrońcy, lub przez Kancellaryę Pisarza. K. N. 1146 n. — K. P. S. 75, 126, 127, 128, 166, 188 n., 246, 367, 374, 464, 524 n.

524. Pozwany obowiązany będzie w ciągu czasu w artykułach 97 i 98 oznaczonego, oraz pod karami tamże zagrożonemi, powrócić rzeczone dokumenta, a w dni ośm po upływie wspomnionych terminów, oświadczyć powodowi jaką summę zamierza ofiarować tytułem wynagrodzenia szkód i strat (1); w razie przeciwnym sprawa na proste wezwanie wniesioną będzie na audyencyę;

---

(1) Summa, o któréj tu mowa, nie potrzebuje być zaofiarowaną w gotowiźnie, lecz tylko wysokość jéj podaną być powinna w akcie Obrońcy; wypłata zaś jéj nastąpi dopiéro wtenczas, gdy strona przeciwna poprzestanie na powyższéj deklaracyi.

Carré et Chauveau, wydanie z r. 1857. T. IV, str. 434.

i pozwany skazanym zostanie na zapłacenie kwoty w oświadczeniu oznaczonéj, jeżeli sąd znajdzie je sprawiedliwém i należycie sprawdzoném. — K. N. 1257 n. — K. P. S. 82, 107, 130, 191.

525. Gdy ofiarowaną a nieprzyjętą summę sąd znajdzie dostateczną, skaże powoda na zapłacenie kosztów, od dnia ofiarowania narosłych.— K. N. 1260. — K. P. S. 130.

TYTUŁ III.

O obliczeniu przychodów.

526. Skazany na zwrócenie przychodów, złoży z takowych rachunek w sposobie poniżéj oznaczonym, a postępowanie będzie toż samo, co i w innych sądownie zdawanych rachunkach. — K. N. 547 n., 583, 584, 586.— K. P. S. 129, 527 n., 551, 626, 681, 682, 819.

TYTUŁ IV.

O zdawaniu rachunków.

527. Obowiązani do rachunków przez Sąd do zarządu wyznaczeni pociągani będą przed Sędziów, którzy ich mianowali; opiekunowie przed Sędziów miejsca, w którém opieka jest ustanowiona; wszyscy inni do rachunków obowiązani, przed Sędziów ich zamieszkania. K. N. 803, 1031, 1483, 1539, 1578, 1993, 2153. — K. C. P. 26, 34, 373, 374, 422, 424, 451 n., 511. — K. P. S. 59, 126, 127, 135-1., 472, 528 n., 905. — K. H. 565, 612, 613.

528. W razie uchylenia w drodze appellacyi wyroku odrzucającego skargę o złożenie rachunków, wyrok Sądu Appellacyjnego odeśle, dla zdania rachunków i wydania wyroku, do Trybunału, przed który skarga wytoczoną była, lub wyznaczy do tego jaki inny Trybunał piérwszéj instancyi.

Jeżeli rachunek był zdany i rozpoznany w piérwszéj instancyi, egzekucya wyroku Sądu Appellacyjnego, któryby wyrok Trybunału uchylił, należéć będzie albo do Sądu Appellacyjnego, który wspomniony wyrok wydał, albo téż do innego Trybunału jaki tenże wyrok wyznaczy. — K. P. S. 472, 473.

529. Strony odbiérające rachunek, jeden i ten sam mające interes, wyznaczą jednego Obrońcę: gdyby zaś na wybór zgodzić się nie mogły, najdawniejszy w urzędowaniu Obrońca stawać będzie, a jednakże każdéj stronie rachunek odbiérającéj wolno będzie ustanowić swojego Obrońcę; lecz koszta wynikłe z powodu tego oddzielnego ustanowienia, tak czynne jako i bierne, poniesie strona, która go ustanowiła. — K. N. 1382. — K. P. S. 75, 130, 536, 760, 932, 1031.

530. Każdy wyrok nakazujący zdanie rachunków, oznaczy termin, w którym rachunek ma być zdany, i wyznaczy Sędziego delegowanego. — K. P. S. 196, 219, 259, 295, 305, 325, 658, 781, 859, 885, 969, 1035.

531. Jeżeli wstęp do rachunku, włączając w takowy wzmiankę o akcie lub wyroku, który powierzył zarząd zdającemu rachunek, jako téż o wyroku nakazującym rachunek, przechodzi sześć kart, przewyżka w obliczeniu kosztów przyjętą nie będzie. — K. P. S. 1031.

532. Zdający rachunek policzy jako wydatki ogólne, tylko koszta podróży, jeżeli były poniesione, wynagrodzenie Obrońcy, który uporządkował papiéry rachunkowe, koszta wypisów głównych i kopij, oraz przedstawienia i zaręczenia za rzetelność rachunku.

533. Rachunek obejmować będzie rzeczywisty przychód i rozchód, zakończony będzie bilansem rzeczonego przychodu i rozchodu, z możnością umieszczenia w osobnym rozdziale przedmiotów do odzyskania przypadających.

534. Zdający rachunek przedstawi takowy i zaręczy za jego rzetelność, osobiście lub przez szczególnego pełnomocnika, w terminie zakreślonym, i w dniu oznaczonym przez Sędziego delegowanego, w obecności odbiérających rachunek, lub po ich przywołaniu, a mianowicie, jeżeli nie mają Obrońcy, przez zapozew doręczony osobiście lub w zamieszkaniu, a jeżeli go mają, przez wezwanie Obrońcy do Obrońcy. — K. N. 1456, 1781, 1924, 1987. — K. P. S. 68, 75, 535, 536, 571, 572, 665, 671. — K. H. 381, 506, 507.

Po upływie terminu, obowiązany do rachunku będzie do złożenia go znaglony przez zajęcie i sprzedaż jego majątku aż do wysokości summy, jaką Trybunał podług swego uznania oznaczy; może nawet do tego być znaglony przymusem osobistym, jeżeli to Trybunał za właściwe uzna. — K. N. 2063, 2204 n. — K. P. S. 126, 551, 583 n., 673 n.

535. Po przedstawieniu rachunku i zaręczeniu za jego rzetelność, jeżeli okaże się przewyżka przychodu nad rozchód, odbiérający rachunek będzie mógł żądać od Sędziego delegowanego rozkazu egzekucyjnego co do téj przewyżki, co nie pociąga za sobą poprzestania na rachunku.

536. Po przedstawieniu rachunku i zaręczeniu za jego rzetelność, rachunek doręczony będzie Obrońcy odbiérającego: dokumenta usprawiedliwiające Obrońca zdającego rachunek na wszystkich kartach policzbuje i zaznaczy; jeżeli są kommunikowane za kwitem, zwrócone zostaną w terminie, jaki wyznaczy Sędzia delegowany, pod karami w art. 107 zagrożonemi. — K. P. S. 75, 189, 191, 534, 535, 538.

Jeżeli odbiérający rachunek różnych ustanowili Obrońców, kopja i kommunikacya wyżéj wspomnione udzielone będą tylko najdawniejszemu w urzędowaniu Obrońcy, jeżeli mają wspólny interes, a każdemu Obrońcy, jeżeli mają interesa odmienne. — K. P. S. 529, 760, 932.

Jeżeli są wierzyciele interwenienci, wszystkim razem udzieloną będzie tylko jedna kommunikacya, tak rachunku jako téż dokumentów usprawiedliwiających, na ręce najdawniejszego w urzędowaniu Obrońcy z pomiędzy tych, których ustanowili. — K. P. S. 49-3., 339 n., 406, 466.

537. Kwity dostarczycieli, robotników, utrzymujących zakłady naukowe (pension), i inne téjże natury, składane jako dokumenta usprawiedliwiające rachunek, wolne są od zarejestrowania. — K. N. 1335, 2101-5., 2102, 2271, 2272.

538. W dniu i godzinie przez delegowanego oznaczonych, strony stawią się przed nim, celem podania do protokółu swoich zarzutów, usprawiedliwienia i odpowiedzi: jeżeli strony nie stawią się, sprawa na proste wezwanie wniesioną będzie na audyencyę. — K. P. S. 82, 536.

539. Jeżeli strony nie zgadzają się, delegowany postanowi, że, w dniu przez niego oznaczonym, złożone będzie o tém sprawozdanie na audyencyi; strony obowiązane będą stawić się, bez żadnego wezwania. — K. P. S. 87, 93, 94, 280, 542, 1031.

540. Wyrok w sprawie rachunkowéj obejmować będzie obliczenie przychodu i rozchodu, i oznaczy ściśle przewyżkę, jeżeli się jaka okazała.

541. Nie będzie miała miejsca rewizya żadnego rachunku, zastrzegając jednak stronom możność wyniesienia skargi przed tychże samych Sędziów, gdyby były błędy, opuszczenia, fałsze lub podwójne zapisania. — K. N. 2058.

542. Jeżeli odbiérający rachunek nie staje, delegowany w dniu przez siebie oznaczonym złoży sprawozdanie: pozycye dostatecznie usprawiedliwione, będą przyznane; jeżeli przy zdającym rachunek jest jaka pozostałość, zachowa ją bez procentu; a jeżeli nie idzie o rachunek z opieki, da porękę, jeżeli nie woli raczéj zaznaczyć. K. N. 1257 n., 1907, 1915, 2040, 2041. — K. C. P. 451, 459. — K. P. S. 126, 149, 150, 517 n., 527, 539, 816.

TYTUŁ V.

O obliczeniu wydatków i kosztów.

543. Obliczenie wydatków i kosztów dopełnione będzie, w przedmiotach summarycznych, przez wyrok takowe przysądzający. — K. N. 2101-1., 2104, 2105-1. — K. P. S. 130—133, 137, 404 n., 463, 544, 1031.

544. Sposób postępowania w obliczaniu wydatków i kosztów w innych przedmiotach, będzie przepisany w jedném lub kilku postanowieniach rządowych, które obowiązywać będą z dniem wprowadzenia niniejszego Kodexu, a które po trzech najpóźniéj latach przedstawione będą w formie prawa Ciału Prawodawczemu, z odmianami, jakie potrzebnemi się okażą (1).

(1) W wykonaniu przepisu niniejszego artykułu wydane zostało we Francyi prawo pod d. 16 Lutego 1807 stanowiące *Taryfę Cywilną* wszelkich kosztów i wydatków w sprawach cywilnych. Prawo to, o ile dotyczy sprzedaży sądowéj majątków nieruchomych, zmienione zostało późniejszém postanowieniem z d. 10 Października 1841 r.

W kraju naszym nie ma podobnego prawa: są tylko szczegółowe ustawy, obejmujące w sobie przepisy co do niektórych kosztów sądowych, i zamieszczone tu będą niżéj w Części »*Przepisy o dyetach i kosztach sądowych.*«

(1) W oryginalnym tekscie są tu użyte wyrazy *en France* (we Francyi), które przetłomaczone zostały przez wyrazy *w kraju*, przy względzie na zastosowanie Kodexu niniejszego do Królestwa Polskiego.

(2) Wyroki sądów zagranicznych i akta za granicą Królestwa sporządzone, nie mogą być wykonywane w Królestwie dopóki nie będą legalizowane przez Kommissyę Rządową Sprawiedliwości.

TYTUŁ VI.

Prawidła ogólne względem egzekucyi przymusowéj wyroków i aktów.

545. Żaden wyrok ani akt nie będzie mógł być egzekwowanym, jeżeli nie ma takiéj saméj intytulacyi jak ustawy, i jeżeli nie jest zakończony rozkazem do urzędników sądowych, tak jak w art. 146 przepisano. — K. P. S. 155, 156, 159, 164, 433, 435, 442, 449, 450, 457, 472, 528, 546 n., 1020, 1021, 1024.

546. Wyroki sądów zagranicznych, tudzież akta przyjęte przez urzędników zagranicznych, mogą być wykonywane w kraju (1), tylko w sposobie i przypadkach, artykułami 2123 i 2128 Kodexu Cywilnego przewidzianych. — Art. 111 i 115 Usta. Hyp. z r. 1818. Zdania Rady Państwa z d. 12 Stycznia 1838 r. i 11 Lipca 1852 r. (T. I, str. 38 i 49 niniejszego dzieła) (2).

547. Wyroki wydane i akta sporządzone w kraju (1), będą mogły być egzekwowane w całém Królestwie, bez visa ani bez pareatis (2), chociażby egzekucya miała miejsce po za obrębem sądu, w którym wyrok zapadł, lub w którego juryzdykcyi akt został zawarty. — K. P. S. 146, 433.

548. Wyroki, które stanowią zniesienie zapowiedzenia, wykreślenie wpisu hypotecznego, wypłatę lub inną jaką czynność, przez trzeciego lub na jego koszt wykonać się mającą, nie mogą przez trzecich lub przeciwko nim być wykonywane inaczéj, nawet po upływie terminów oppozycyi lub appellacyi, jak na zaświadczenie Obrońcy strony popiérającéj, z wymienieniem daty doręczenia wyroku w zamieszkaniu strony skazanéj, oraz na zaświadczenie Pisarza, stwierdzające, że ani oppozycya ani appellacya przeciw wyrokowi założoną nie została. — K. N. 1165, 1351, 2157. — K. P. S. 75, 147, 156, 157, 158, 163, 164, 443, 549, 550.

(1) Zmiana w przekładzie dopełniona w ten sam sposób jak w artykule poprzedzającym.

(2) Na mocy postanowienia (ordonnance) z roku 1667 we Francyi wyroki sądów najwyższych, a tém bardziéj Trybunałów niższych, nie mogły być wykonywane w całém Państwie, dopóki nie została na nich wyciśniętą wielka pieczęć, albo dopóki wyroki te nie były przedstawione w Kancellaryi parlamentu, w którego obrębie wyrok miał być wykonanym, albo wreszcie dopóki Sędzia miejscowy nie wydał w tym względzie pozwolenia. Te same zasady stosowały się nie tylko do wyroków, ale i do aktów urzędowych. Formalność powyższa, znana pod nazwą *visa* lub *pareatis*, bezpotrzebnie krępowała bieg czynności sądowych, i dla tego téż uchyloną została artykułem 547 Kodexu Postępowania Cywilnego.

W naszym kraju podobne formalności nigdy nie były wymagane; jednakże wyroki, w jednym Sądzie Pokoju lub Trybunale Cywilnym zapadłe, oraz akta urzędowe w juryzdykcyi jednego Trybunału Cywilnego zawarte, nie mogą być po za obrębem juryzdykcyi tegoż Trybunału wykonywane, dopóki Prezes właściwego Trybunału nie poświadczy własnoręczności podpisu urzędnika wydającego wypis takiego wyroku lub aktu.

549. Tym celem, Obrońca appellującego uczyni wzmiankę o appellacyi w księdze i podług formy wskazanych w art. 163.

550. Na zaświadczenie, że nie ma w téj księdze wzmianki ani o oppozycyi ani o appellacyi, dozorcy, konserwatorowie hypotek, i wszyscy inni, obowiązani będą wyrokowi zadosyć uczynić.— K. N. 1956 n., 2157 n. K. P. S. 548, 549.

551. Nie można przystąpić do żadnego zajęcia ruchomości lub nieruchomości inaczéj, jak na mocy tytułu egzekucyjnego, i za należności pewne i co do ilości oznaczone: jeżeli dług wymagalny niema za przedmiot summy pieniężnéj, wszelkie dalsze kroki, po zajęciu, wstrzymane zostaną, dopóki ocenienie długu na pieniądze nie nastąpi. — K. N. 1317, 1350-3., 1351. — K. P. S. 502 n. 527 n., 552, 559, 583 n., 626, 673 n.

552. Przymus osobisty za przedmiot dający się obliczyć, nie może być wykonywanym przed obliczeniem na pieniądze. — K. N. 2059 n. — K. P. S. 126, 519, 551, 780 n.

553. Spory, z egzekucyi wyroków Trybunałów Handlowych wynikłe, wniesione będą przed Trybunał Cywilny miejsca, w którém egzekucya jest prowadzoną. K. P. S. 442, 472, 803. — K. H. 631 n.

554. Jeżeli trudności, z egzekucyi wyroków lub aktów wynikłe, pośpiechu wymagają, Trybunał miejscowy postanowi co do nich tymczasowo, a rozpoznanie przedmiotu głównego odeśle do Trybunału, do którego egzekucya należy.— K.P.S. 49-2., 72, 404, 417, 472, 794, 805, 806, 1040.

555. Urzędnik znieważony w wykonywaniu obowiązków swego urzędu, spisze protokół niesforności, a następnie przedsięwzięte zostaną kroki Kodexem Postępowania Karnego wskazane. — K. P. S. 785. — K. K. G. i P. 280, 281, 282, 294, 297—300.

556. Oddanie Komornikowi aktu lub wyroku będzie dla niego upoważnieniem do wszelkich egzekucyj, oprócz zajęcia nieruchomości i oprócz uwięzienia, do których potrzeba szczególnego pełnomocnictwa. — K. N. 1350, 1352, 1985, 1987. — K. P. S. 352, 562, 673 n., 780 n.

TYTUŁ VII.

O zapowiedzeniach.

557. Każdy wierzyciel, na mocy tytułów urzędowych lub prywatnych, może zapowiadać summy i rzeczy dłużnika swego, znajdujące się w ręku trzeciego, czyli sprzeciwiać się ich wydaniu. — K. N. 1298, 1317, 1318, 1321, 1944, 2092. — Usta. Hyp. z r. 1825 art. 3. — K. P. S. 49-7., 558 n., 583 n., 626 n., 636 n., 806 n., 817, 819 n., 826 n. — K. H. 197 n.

558. Jeżeli niema tytułu, Sędzia zamieszkania dłużnika, a nawet Sędzia zamieszkania zapowiedzianego, na zaniesione podanie, może dozwolić zapowiedzenia. — K. C. P. 26 n. — K. P. S. 82, 559 n., 1040. — Art. 2 Pos. Rady Adm. z d. 22 Lipca (3 Sierpnia) 1847 r. (T. II, str. 343 niniejszego dzieła). (1).

(1) Podsędkowie Sądów Pokoju bezwarunkowo w żadnym razie nie są upoważnieni do udzielania, na mocy art. 558 K. P. S., pozwolenia do zakładania aresztów, która to władza służy jedynie tylko Prezesom Trybunałów.

Zasada ta wypływa z ogółu przepisów Kodexu Postępowania, i nie może nawet inaczéj być pojmowaną, gdyż nadanie Podsędkom władzy udzielania rezolucyj dozwalających położenia aresztu, mogłoby nie jednokrotnie stać się powodem kollizyi i nadużyć, strona bowiem, zyskawszy od Prezesa odmówną rezolucyę, udałaby się do Podsędka, i, utaiwszy takową, otrzymałaby nie raz pomyślny skutek swéj prośby.

K. R. S. d. $^{14}/_{26}$ Lipca 1842 r. Nr. 3652.

559. Wszelki akt zapowiedzenia, sporządzony na mocy tytułu, zawiérać będzie wymienienie tytułu i summy, w któréj poszukiwaniu został dopełniony: jeżeli zapowiedzenie dopełnione zostało na mocy pozwolenia Sędziego, decyzya wyrażać będzie summę, w któréj poszukiwaniu zapowiedzenie jest przedsięwzięte, i kopja decyzyi na czele aktu zamieszczoną będzie. — K. N. 1317, 1318, 1322. — K. P. S. 59, 61, 68, 69.

Jeżeli wierzytelność, co do któréj żądaném jest pozwolenie zapowiedzenia, nie jest co do wysokości oznaczoną, Sędzia oceni ją tymczasowo. — K. P. S. 551.

Akt zawiérać będzie także obranie zamieszkania w miejscu, gdzie mieszka zapowiedziany, jeżeli zapowiedający tam nie mieszka; wszystko to pod karą nieważności. — K. C. P. 26, 35. — K. P. S. 1029 (1).

560. Zapowiedzenie w ręku osób nie mieszkających w kraju (2), nie może być czynione w biurze Prokuratorów Królewskich; lecz winno być doręczone osobiście lub w zamieszkaniu. — K. P. S. 68, 69-9., 73, 639.

(1) Porównać przypiski zamieszczone do art. 61 i 561 K. P. S.

(2) W oryginalnym tekscie są tu wyrazy *en France sur le continent* (*na stałym lądzie Francyi*); zmiana zaś w przekładzie dopełnioną została z powodu zastosowania niniejszego Kodexu do Królestwa Polskiego.

561. Zapowiedzenie w ręku poborców, zachowawców, albo zarządców kass lub funduszów publicznych, w tym ich przymiocie, nie będzie ważne, jeżeli akt nie został doręczony osobie ustanowionéj do odebrania go, i jeżeli nie będzie zawidymowany przez nią na oryginale, albo, w razie odmówienia, przez Prokuratora Królewskiego. — K. P. S. 569, 580, 1039 (1).

---

(1) Od przepisu w niniejszym artykule podanego, poczynione są niektóre wyjątki, a mianowicie:

A. *Co do entreprenerów skarbowych, miejskich lub instytutowych*, Rada Administracyjna pod d. $^{8}/_{11}$ Października 1843 r. (D. P., T. XXXIII, str. 89) postanowiła:

Art. 1. Ilekroć w ciągu trwającéj entrepryzy Skarbowéj, miejskiéj, lub Instytutowéj, zajdzie zapowiedzenie funduszów przedsiębiercy ze strony poszukujących wierzycieli, Urzędnicy, od których wypłata tychże funduszów zależy, obowiązani są, od chwili odebranego zapowiedzenia wstrzymać jakiebądź wypłaty do rąk samegoż przedsiębiercy (a).

(a) Z powodu zachodzącéj kwestyi, czyli, w razie zapowiedzenia na mniejszą summę niż wynosi należność entreprenera, takowa w całości lub tylko w części, i w jakiéj ma być zatrzymaną, Rada Administracyjna w postanowieniu swém z dnia $^{11}/_{23}$ Maja 1854 r. (D. P. T. XLVII, str. 367) wyrzekła:

Art. 1. Wrazie zapowiedzenia funduszów przedsiebiercy ze strony poszukujących wierzycieli, władze Rządowe, od których wypłata tychże funduszów zależy, obowiązane są tylko zatrzymywać summę zapowiedzianą, i połowę tejże na satysfakcyą procentów i kosztów, a resztę entreprenerom wypłacać.

Art. 2. Rozporządzenie to stosuje się tylko do tych funduszów, które pozostaną dla przedsiębiercy po pokryciu wszelkich wydatków potrzebnych na uskutecznienie entrepryzy, i w niczém interesowi téjże entrepryzy szkodzić nie może.

Art. 2. Ażeby jednakże wstrzymanie takowe nie pociągnęło za sobą szkodliwych dla dobra samejże entrepryzy skutków, Władza, od któréj wypłata należytości entreprenerowi przypadającéj zawisła, uskuteczniać będzie stosunkowe zaliczenia, o ile tego kontrakt lub warunki licytacyjne dozwolą, do rąk tych osób, które w uskutecznianiu entrepryzy udział mają, przy zachowaniu względu na następujące okoliczności:

a) Ażeby likwidacya należytości, przypadającéj dla osoby do robót lub dostawy użytéj, podpisana była przez entreprenera.

b) Ażeby rzetelność podpisu tegoż entreprenera poświadczyła najbliższa Władza Policyjna.

c) Aby rzeczywistość wykonywanéj przez odbiérającego należytość roboty lub dostawy, uznaną i piśmiennie stwierdzoną była, w piérwszym przypadku, przez Technika, to jest Budowniczego, lub Inżyniera dyrygującego robotami, a w drugim przypadku, przez Urzędnika, dozór nad uskutecznianą dostawą mającego.

d) Aby nakoniec przekazana przez entreprenera do wypłaty należytość nie przenosiła téj kwoty, jaka warunkami lub kontraktem, w miarę uskutecznionéj entrepryzy, zastrzeżoną została.

Art. 3. Po ukończeniu entrepryzy lub dostawy, i uskutecznieniu, w sposobie Art. 2 oznaczonym, wypłat, reszta, jakaby jeszcze dla samego

entreprenera przypadać mogła, zostaje odesłaną do Banku, na satysfakcyę jego wierzycieli, prawnym porządkiem należytości swoich poszukujących.

B. *Co do liwerantów wojskowych*, niektóre zasady podane są w rozporządzeniu Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z d. 1/13 Lutego 1839 r. Nr. 12765, (zamieszczoném tu niżéj na str. 355 pod literą *h.*), a nadto w przedmiocie tym Rada Administracyjna pod d. 22 Lipca (3 Sierpnia) 1847 r. (D. P., T. XXXIX, str. 309) postanowiła:

Art. 1. Przepisy w postanowieniu z d. 5/17 Października 1843 roku (T. II. str. 340 niniejszego dzieła) objęte, jako ściągające się jedynie do przedsiębierstwa i dostaw, zakontraktowanych przez Władze Cywilne, w Królestwie Polskiém urzędujące, nie obowiązują Zarządów Wojskowych w Królestwie, pod rozkazami Główno-Komenderującego Armią Czynną zostających. Zarządy bowiem te, równie jak urzędnicy do nich należący, w ogólności we wszelkich umowach, mających za przedmiot dostawę potrzeb dla wojsk, stosować się winni do szczególnych w téj mierze istniejących przepisów prawa, a mianowicie art. 1282, 1288, 1289, 1680 i 1693 Tomu X Swodu Praw Cesarstwa.

Art. 2. Zgodnie z powołanemi dopiéro przepisami, Władze sądowe w Królestwie wyłączone zostają od sądzenia spraw tego rodzaju, przed nie wywołanych, przez osoby, bądź do umów tego rodzaju wchodzące, bądź przez wierzycieli tychże osób, lub inne trzecie osoby, tak przeciw Zarządom wojskowym, jako i przeciw wszelkim ich urzędnikom, bez różnicy, czyli sprawy te mają za przedmiot piéniężne pretensye, czyli effekta, produkta lub jakiekolwiek szczegóły, na potrzeby wojska przeznaczone, i bądź w ręku urzędników, bądź w ręku jeszcze dostawców i liwerantów, którzy do dostaw i liwerunków, dla pomienionych zarządów wojskowych formalnemi umowami są obowiązani, znajdujące się.

Wyłączonemi są także też Władze od sądzenia wszelkiego rodzaju zapowiedzeń lub aresztów, przez osoby prywatne, na fundusze piéniężne i effekta, do Władz Zarządu wojskowego należące zakładanych. Prezesi Trybunałów wstrzymywać się winni od wydawania pozwoleń na zapowiedzenia, a Komornikom sądowym i woźnym zabrania się zapowiedzenia uskuteczniać i wręczać.

Art. 3. Urzędnicy Zarządów wojskowych, na podstawie upoważnienia swéj zwierzchniéj władzy działający, którzy uskuteczniają kupna wszelkiego rodzaju potrzeb i zapasów dla wojska, skoro wchodzą z osobami prywatnemi w umowy, o nabycie lub dostawę tych przedmiotów, nie mogą być pociąganymi przez tychże kontraktujących, lub osoby trzecie, do sądów zwyczajnych Królestwa o ich skutki, jako przedsiębiercy handlowi, lecz mogą jedynie jako urzędnicy, wykonywający powierzony sobie obowiązek, być zaskarżonymi do swéj właściwéj zwierzchności wojskowéj.

Art. 4. Według art. 1680 Tomu X Swodu Praw, przez ciąg trwania kontraktów dostawy zawartych z Zarządami wojskowemi, ani osoby prywatne, ani téż Władze Rządowe, roszczące pretensye do liwerantów lub dostawców, jako swoich dłużników, na zaspokojenie wierzytelności, nie mają prawa żądać wydania tych summ, jakie liwerantom lub dostawcom od Rządu należą; chyba że liwerant lub dostawca podług swego uznania, wyda na to piśmienne zezwolenie. Toż samo stosuje się i do pretensyj, roszczonych do urzędników, którzy wchodzili w umowy o przygotowanie zapasów, lub uskutecz-

niali ich kupno, z upoważnienia Zarządów wojskowych.

Art. 5. Zarządy wojskowe i urzędnicy z tychże, wchodzący w umowy z osobami prywatnemi o jakiebądź dostarczania potrzeb wojska, tak w czasie trwania kontraktów i ich wykonywania, jako też po wykonaniu i dopełnieniu tychże, mają obowiązek, włożony na siebie art. 1693 Tomu X Swodu Praw, udzielać, bez żadnéj przewłoki, rezolucye na prośby osób prywatnych, zgłaszających się w przedmiocie pretensyj, wypływających z umów zawartych. W razie doznanéj zwłoki, trudności lub odmówienia wymiaru sprawiedliwości, osoby prywatne kontraktujące mogą zanosić skargi do Zwierzchności wyższéj wojskowéj, wskazaną do tego koleją i porządkiem.

Art. 6. Według art. 1282 tegoż Tomu X Swodu Praw Cesarstwa, wolno jest stronom, zawiérającym układy, zamieszczać w umowie, za zobopólną zgodą, wszelkie warunki, szegółowemi przepisami prawa nie wzbronione, a mianowicie: układać się o termina dostawy, wypłatę należytości, karę wadyalną, bezpieczeństwo i sposób wypłaty, a według art. 1288, takowe umowy winny być wykonywanemi, podług rzeczywistego ich brzmienia, nie zwracając uwagi ani na osoby umawiające się, ani na żadne zewnętrzne okoliczności; nakoniec w myśl art. 1289, zabronione jest samowolne naruszanie umów, zawiéranych z prywatnemi osobami przez Władze Rządowe lub Urzędników; owszem umowy, chociażby ze szkodą Skarbu zawarte, mają być dotrzymanemi, a tylko Rząd zachowuje sobie poszukiwanie téjże szkody, na Władzy lub pojedyńczym urzędniku, który wszedł w taką umowę.

Art. 7. Urzędnik Zarządu woyskowego, dostawca lub liwerant, na rzecz Skarbu działający, w każdym razie powinien stronę, z nim w umowę wchodzacą, na piśmie uprzedzić, i w akcie umowy wyrazić, że nie na swoję prywatną rzecz, lecz dla wojska i jego potrzeby, umowę zawiéra, i wymienić Władzę, z czyjéj upoważnienia czynność tę dokonywa; odpowiedzialny jest swéj przełożonéj Władzy za wszelki ztąd nieporządek; a co do stron prywatnych, z któremi wszedł w czynność, umowy z nim zawarte, na przypadek wzajemnych nieporozumień i sporów, ulegać będą ogólnym przepisom prawa w Królestwie Polskiém moc obowiązującą mającym.

C. *Co do Urzędników Komór Celnych i Straży Pogranicznéj*, Rada Administracyjna postanowieniem swém z d. 17 Lutego (1 Marca) 1853 r. (D. P., T. XLVI, str. 171) wskazała następujące przepisy:

Art. 1. Akta dotyczące aresztów i zapowiedzeń sądowych na płacach Urzędników Komór Celnych, mają być nie Kassyerom lecz Zarządzającym Komorami wręczane.

Art. 2. Przy doręczaniu wszelkich Aktów sądowych Urzędnikom Straży Pogranicznéj, zachowane być mają przepisy, jakie pod tym względem dla osób wojskowych w Królestwie konsystujących postanowieniem Namiestnika Królestwa z dnia 7 Stycznia 1823 r. (D. P. T. VII, str. 3) wskazane zostały.

D. *Co do zapowiedzeń w Kassach Skarbowych*, porównać przypisek zamieszczony w odsyłaczu do art. 61 K. P. S. (T. II, str. 195 niniejszego dzieła).

Oprócz tego Komornicy, czyniący zajęcie funduszów prywatnych lub skarbowych, albo też instytutowych, w Kassach wszelkich Rządowych, miejskich, i t. p. znajdujących się, nie powinni w imieniu osób prywatnych kłaść aresztów ogólnie, że

562. Komornik, który podpisał zapowiedzenie, obowiązany będzie, jeżeliby tego żądano, udowodnić, że zapowiedający istniał w chwili udzielonego upoważnienia do zapowiedzenia, pod karą oddalenia z urzędu oraz wynagrodzenia stronom szkód i strat. — K. N. 1149, 1382, 1987, 2003. — K. P. S. 71, 556, 1029, 1031. — § 57 Instr. z d. 1 Grudnia 1829 r. (D. P. T. XIII, str. 3). (1).

563. W ciągu dni ośmiu po zapowiedzeniu, z dodaniem dnia jednego na trzy miriametry (2) odległości między zamieszkaniem zapowiedzianego, a za-

---

zajmują wszelkie fundusze, jakie dłużnik w Kassie Rządowéj posiadać może, ale obowiązani są starać się od strony poszukującéj satysfakcyi, dokładne co do takowych funduszów powziąść objaśnienie, i w aktach zajęcia wskazać w szczególności ilość, źródło, a przynajmniéj rodzaj aresztowanego przedmiotu.

Rozporządzenie powyższe rozciągnięte zostało także do Obrońców oraz innych urzędników i officyalistów sądowych, którzy we wszelkich podobnego rodzaju aktach, zapozwach, zawiadomieniach i t. p., do Władz Rządowych w imieniu stron prywatnych wydawanych, obowiązani są ściśle wyszczególniać, ile być może, przedmiot, którego się wspomnione akta dotyczą.

K. R. S. d. $^{3}/_{15}$ Grudnia 1841 r. Nr. 12158.

(1) Woźni sądowi nie powinni doręczać odpisów z oryginału aresztów i innych aktów egzekucyjnych, pochodzących od Komorników sądowych, o ile odpisy te nie będą przez Komornika poświadczone i pieczęcią jego opatrzone.

K. R. S. d. $^{3}/_{14}$ Sierpnia 1850 r. Nr. 11268.

(2) Miriametrów 3 równa się 3½ milom Polskim, czyli 24½ werstom Rossyjskim.

mieszkaniem zapowiedającego, oraz jednego dnia na trzy miriametry (1) odległości między zamieszkaniem tego ostatniego, a zamieszkaniem dłużnika, zapowiedający winien będzie zawiadomić dłużnika o zapowiedzeniu, i zapozwać go o ważność zapowiedzenia. — K. C. P. 26 n. — K. P. S. 59, 61, 69, 565, 641, 642, 831, 1033.

564. W podobnym terminie, z dodaniem czasu na odległość, licząc od dnia pozwu o ważność, zapowiedający zawiadomi zapowiedzianego o tym pozwie, a ten nie będzie obowiązanym do żadnéj deklaracyi, dopóki tego zawiadomienia nie otrzyma. — K. P. S. 563, 568 n., 1033.

565. W braku pozwu o ważność, zapowiedzenie będzie nie ważne: w braku zawiadomienia zapowiedzianego o tym pozwie, wypłaty przez niego dopełnione, aż do daty zawiadomienia, będą ważne — K. N. 1691. — K. P. S. 563, 564, 1029.

566. Pozew o ważność nie potrzebuje w żadnym razie być poprzedzony pozwem do pojednania. — K. P. S. 48, 49, 570.

567. Powództwo o ważność, jako też powództwo dłużnika o zniesienie zapowiedzenia, wytoczone będą przed Trybunał zamieszkania dłużnika. — K. C. P. 26. — K. P. S. 59, 570.

568. Zapowiedziany nie może być zapozwany o złożenie deklaracyi, jeżeli nie ma tytułu urzędowego, lub wyroku uznającego ważność zapowiedzenia. — K. N. 1317, 1350-3., 1351. — K. P. S. 569 n.

---

(1) Miriametrów 3 równa się 3½ milom Polskim czyli 24½ werstom Rossyjskim.

569. Urzędnicy publiczni, w artykule 561 wymienieni, nie będą pozywanymi o deklaracyą; lecz wydadzą zaświadczenie stwierdzające czy się co należy dłużnikowi, z wyrażeniem summy, jeżeli wysokość jéj jest oznaczoną. — K. P. S. 551, 559, 561, 573 (1).

570. Zapowiedziany pozwanym będzie, bez poprzedniego wzywania do pojednania, przed Trybunał mający rozpoznać zapowiedzenie; wolno mu jednak, w razie sporu o deklaracyę, żądać odesłania przed Sędziego jemu właściwego. — K. P. S. 48, 49, 168, 566, 567, 638.

571. Zapowiedziany po zapozwaniu złoży deklaracyę i zaręczy za iéj rzetelność w Kancellaryi Pisarza Trybunału, jeżeli Trybunał w miejscu tém znajduje się; a w razie przeciwnym przed Sędzią Pokoju (przed Podsędkiem) swego zamieszkania, i w tym przypadku nie będzie potrzeba powtarzać w Kancellaryi Pisarza zaręczenia za rzetelność. — K. C. P. 26. — K. P. S. 534, 564, 572 n., 638.

572. Deklaracya i zaręczenie za rzetelność mogą być uczynione w skutku szczególnego pełnomocnictwa. — K. N. 1987. — K. P. S. 534, 571, 573, 574, 638.

573. Deklaracya wymieni przyczynę i wysokość długu; upłaty, jeżeli jakie nastąpiły; akt lub przyczyny umorzenia długu, jeżeli zapowiedziany przestał być dłużnikiem; a w każdym razie, zapowiedzenie, jakie w ręku jego uczynione zostało. — K. P. S. 564, 569, 571, 572, 574 n., 638.

(1) Tu porównać przypiski zamieszczone do art. 561 K. P. S., oraz § 57 Instrukcyi z d. 1 Grudnia 1829 r. (D. P. T. XIII, str. 3).

574. Dowody na poparcie deklaracyi będą do niéj dołączone; wszystko złożoném będzie w Kancellaryi Pisarza, a akt składu doręczony będzie w jednym akcie, zawiérającym ustanowienie Obrońcy. — K. P. S. 75, 82, 189, 638, 1031.

575. Gdyby przybyły nowe zapowiedzenia, zapowiedziany zawiadomi o nich Obrońcę piérwszego zapowiedającego, w wyciągu zawiérającym imiona, nazwiska i obrane zamieszkania zapowiedających, oraz przyczyny zapowiedzeń. — K. C. P. 35. — K. P. S. 557, 559, 563, 638, 817.

576. Jeżeli nie ma sporu o deklaracyę, żadne inne postępowanie nie będzie miało miejsca, ani ze strony zapowiedzianego, ani przeciw niemu. — K. P. S. 638, 1031.

577. Zapowiedziany, który nie złoży deklaracyi, lub nie złoży usprawiedliwień powyższemi artykułami wskazanych, uznany będzie za samodłużnika wierzytelności zapowiedzianéj.

578. Jeżeli zapowiedzenie położone jest na ruchomościach, zapowiedziany powinien dołączyć do deklaracyi, wykaz szczegółowy tych przedmiotów. — K. N. 527 n. — K. P. S. 588.

579. Jeżeli zapowiedzenie uznane będzie za ważne, przystąpi się do przedaży i rozdzielenia szacunku podług prawideł niżéj w Tytule *O stosunkowém rozdzieleniu* (art. 656 n. K. P. S.) wskazanych. — K. N. 2093.

580. Płace i pensye od Rządu pobiérane mogą być zapowiadane tylko co do części prawami lub urządzeniami szczególnemi oznaczonéj. — K. P. S. 561, 569, 581, 582 (1).

(1) Powołane w artykule tym przepisy objęte są poni-

żéj wymienionemi przepisami, a mianowicie:

A. Postanowienie Rady Administracyjnéj z d. 25 Stycznia (6 Lutego) 1838 r. (D. P., T. XXI, str. 357), wyrzekło:

Art. 1. Pensye Urzędnikom i Officyalistom służby Cywilnéj z Kass publicznych do wypłaty przypadać mogące, jako téż dyety stałe w miejsce pensyj wyznaczone, w jednéj czwartéj części ulegają zajęciu administracyjnemu, za należności Skarbowe lub Instytutom publicznym pod dozorem i opieką Rządu zostającym przypadające, tudzież zapowiedzeniu sądowemu na rzecz wierzycieli prywatnych (a).

(a) W rozwinięciu powyższego przepisu, Rada Administracyjna pod d. $^{5}/_{17}$ Grudnia 1850 r. (D. P., T. XLIII, str. 357) postanowiła:

Art. 1. Dozwolone Art. 1 postanowienia z d. 25 Stycznia (6 Lutego) 1838 roku zajmowanie $^{1}/_{4}$ części płac i dyet stałych Urzędników i Officyalistów cywilnych, odnosi się do płac i dyet netto pobiéranych, to jest do téj części, jaka Urzędnikom i Officyalistom po dopełnieniu z nich potrąceń na fundusz emerytalny, istotnie do wypłaty pozostaje.

Art. 2. Wolne są zupełnie od zajęcia administracyjnego i zapowiedzeń sądowych, wyjąwszy na rzecz alimentów, płace połowiczne Urzędnikom i Officyalistom suspendowanym i spadłym z etatu, czasowo tytułem zasiłku wyznaczane.

Art. 2. Wyłączone są zupełnie z pod zajęcia administracyjnego i zapowiedzeń sądowych:

a) Dyety i koszta podróży przyznające się Urzędnikom i Officyalistom Cywilnym, za czynności wymagające zjechania na grunt;

b) Wynagrodzenia, do znaku honorowego, przez

postanowienie daty $^{13}/_{25}$ Maja 1829 r. (D. P., T. XII, str. 359), przywiązane, na zasadzie (art. 23) tegoż postanowienia;

c) Wsparcia dla wdów i dzieci, artykułem 22 dekretu daty $^{4}/_{16}$ Marca 1835 r. o emeryturach, (D. P., T. XVI, str. 324) zapewnione; (1).

(1) Podług art. 41 postanowienia Rady Administracyjnéj z d. 22 Kwietnia (4 Maja) 1838 r. (D. P., T. XXII, str. 111), „Wsparcia dla wdów i dzieci Członków Dyrekcyi Teatrów Warszawskich, oraz dla wdów i dzieci artystów scenicznych i innych osób do służby tychże teatrów użytych, ulegają przepisom objętym w postanowieniu Rady Administracyjnéj z d. $^{4}/_{16}$ Marca 1835 r.“

d) Gratyfikacye wszelkie, niemniej zasiłki przez Rząd udzielane;

e) Na ostatek, pensye emerytalne, do których, uważanych podług art. 39 tegoż dekretu, za alimenta, stosowany być ma tylko przepis artykułu 581 i 582 Procedury Cywilnéj.

Wszelako w przypadkach, gdyby należność dla Kassy publicznéj ustanowioną była z powodu zrządzenia przez Urzędnika lub Officyalistę defektu w powierzonych sobie funduszach Skarbowych lub Instytutów Publicznych, pod opieką Rządu zostających, i pensya nawet emerytalna z pod zajęcia nie może być wolną, w ilości, art. 1 oznaczonéj, jeżeli ją jeszcze sam defektant, nie zaś wdowa lub dzieci pobiérają (2).

(2) Tu porównać art. 2 Postanowienia z d. $^{5}/_{17}$ Grudnia 1850 r. zamieszczonego w odsyłaczu do poprzedniego art. 1 Postanowienia z r. 1838.

Art. 3. Wszystkie inne należytości powyższemi artykułami nie wyszczególnione, z Kass publicz-

nych dla Urzędników i Officyalistów przypadające, podlegają pod względem zajęcia i zapowiedzenia ogólnym ustawom i szczegółowym postanowieniom Rządowym, w kraju obowiązującym.

B. Ustawa o służbie Cywilnéj, Ukazem z d. $^{10}/_{22}$ Marca 1859 r. (D. P. T. LIII. str. 69) zatwierdzona, w art. 134—138 ponawia rozporządzenia zawarte w postanowieniach z d. 6 Lutego n. s. 1838 r. i z d. 17 Grudnia n.s. 1850 r. (T. II, str. 350 i 351 niniej. dzieła).

C. Postanowienie Rady Administracyjnéj z d. 29 Sierpnia (10 Września) 1860 r. (D. P., T. LV, str. 325) rozporządza:

Art. 1. Płace Urzędników i Officyalistów służby cywilnéj z Kass rządowych lub pod opieką Rządową będących pobiérane, oraz dyety stałe w miejsce płacy wyznaczane, jako też płace połowiczne urzędnikom i oficyalistom suspendowanym i spadłym z etatu czasowo tytułem zasiłku uiszczane, nareszcie pobiérane z tychże Kass pensye emerytalne, ulegają zajęciu za alimenta do wysokości nie przechodzącéj połowy tychże płac, dyet i pensyj netto, druga zaś ich połowa wolną jest bezwarunkowo od wszelkich zapowiedzeń i aresztów.

Art. 2. W zbiegu zapowiedzeń tak za alimenta, jako i za inne zobowiązania lub długi, o ile te ostatnie mogą być, według Ustawy o służbie cywilnéj z d. $^{10}/_{22}$ Marca 1859 r. (powyższy ustęp *B*), z płac urzędników poszukiwane, $^1/_4$ część płacy ma być przedmiotem stosunkowego rozdziału, tak na alimenta, jako też na satysfakcyę innych zobowiązań lub długów, druga zaś $^1/_4$ część płacy obracaną będzie wyłącznie na zaspokojenie samych tylko alimentów, o ileby piérwsza $^1/_4$ część płacy, na nie, przy zbiegu innych wierzycieli, nie wystarczała i o ile sądy zapowiedzenie za alimenta do téj drugiéj $^1/_4$ części płacy rozciągną.

581. Nie ulegają zapowiedzeniu:

1° Rzeczy, które prawo uznaje za wolne od zajęcia; (1).

Oprócz powyższych zasad ogólnych, istnieją jeszcze przepisy wyjątkowe, a mianowicie:

I. *Co do Urzędników Władz Towarzystwa Kredytowego*, podane są zasady oddzielne w § 57 Instr. z d. 1 Grudnia 1829 r. (D. P., T. XIII, str. 3).

II. *Co do wojskowych* przepisy oddzielne, podane w art. 8 Pos. Nam. Kr. z d. 7 Stycznia 1823 r. (D. P., T. VIII, str. 10), zamieszczone tu będą niżéj pomiędzy Postanowieniami wyjątkowemi.

III. *Co do Urzędników Dróg Żelaznych.* Podług art. 14 Umowy nadawczéj, zatwierdzonéj Ukazem z d. 28 Września (10 Października) 1857 r., którym Koléj żelezna między Warszawą a Granicą, między Warszawą a Łowiczem, między Ząbkowicami a Katowicami, oraz między Łowiczem a Bydgoszczą, odstąpioną została Towarzystwu prywatnemu, — „Wszelkie przepisy obowiązujące względem aresztów i ustępstw do płac Urzędników publicznych, stosują się i do sprawujących obowiązki przy powyższych drogach żelaznych.“

(1) Przedmioty samém prawem wyłączone od zajęcia są następujące:

a) „*Fundusze poszkodowanym za pogorzele nieruchomości wiejskich lub miejskich przyznane, nie ulegają w żadnym razie zajęciu sądowemu ani aresztom.*

(Art. 9 Pos. Rady Adm. z d. $^5/_{17}$ Kwietnia 1844 r D. P., T. XXXIV, str. 11).

b) „*Wszelkie należności z powodu zabezpieczenia na życie, do wypłaty z Dyrekcyi Ubezpieczeń przypadają-*

ce, wolne są od aresztów w drodze prywatnéj, lub sądowéj, na rzecz osób trzecich."

(Art. 19 Pos. Rady Adm. z d. $^{18}/_{30}$ Lipca 1844 r. D. P., T. XXXV, str. 247).

c) „*Areszta osób prywatnych na towary, effekta wszelkie i pieniądze pocztą przewożone, przyjmowanemi nie będą.*"

(Art. 3 Pos. Nam. Kr. z d. 8 Lipca 1817 r. — D. P., T. III, str. 298).

d) „*Konie pocztowe, obroki dla nich, jedynie w składach pocztowych, stosownie do potrzeby złożone, sprzęty i zaprzęgi służbowe, które poczthalterowie, celem posługi pocztowéj, utrzymywać na mocy swych kontraktów są obowiązani, nie podlegają.... egzekucyom sądowym.*"

(Art. 9 Pos. Nam. Kr. z d. 8 Lipca 1817 r. — D. P., T. III, str. 298).

e) „*Fundusze na utrzymanie poczthalteryi służące, tak te, które wprost z Kass skarbowych pochodzą, jako i te, które z dochodów od podróżnych i innych przedmiotów pocztowych są przez Rząd poczthalterom przeznaczone, wolne być mają od aresztów i zajmowania w drodze egzekucyj sądowych za długi prywatne, na równi z przedmiotami, wymienionemi w artykule 9 Postanowienia Namiestnika z d. 8 Lipca 1817 r.*" (wyżéj ustęp *c.* i *d.*)

(Art. 1 Pos. Rady Adm. z d. $^{14}/_{26}$ Kwietnia 1842 r. D. P., T. XXIX, str. 255).

f) „*Fundusze składane w Kassach Oszczędności, nie podlegają żadnemu aresztowi, ani poszukiwaniu, celem zaspokojenia skarbowych lub prywatnych należytości; lecz zwrócone będą w całości, wraz z narosłemi procentami, osobom takowe wnoszącym.*" (Dopis k *C* znajdujący się na str. 604 T. I, niniejs. dzieła).

(Art. 4 Ukazu z d. $^{13}/_{25}$ Lipca 1843 r. — D. P., T. XXXII, str. 305).

g) Wsparcia udzielane przez Rząd mieszkańcom klę-

skami wojny dotkniętym, nie mogą być przez wierzycieli aresztowane.

Pos. Rady Adm. z dnia 24 Lutego (8 Marca) 1833 r. Nr. 14609.

h) Co do należności przypadających dla liwerantów i entreprenerów, porównać postanowienie Rady Administracyjnéj z d. 22 Lipca (3 Sierpnia) 1847 r. zamieszczone wyżéj w odsyłaczu do art. 561 K. P. S. (T. II, str. 342 niniejszego dzieła).

Oprócz tego należy tu zwrócić uwagę, że, podług art. 1296 Tomu X Zbioru praw Rossyjskich, summy należące się entreprenerom i liwerantom za uskutecznione przez nich dla Władz Rządowych dostarczania, w żadnym przypadku nie ulegają zapowiedzeniu na satysfakcyę pretensyj prywatnych lub innych skarbowych, chyba za wyraźném na piśmie samego liweranta zezwoleniem. Do przepisu tego Władze Armii Rossyjskiéj, a mianowicie Prowiantska i Kommissoriatska Kommissye, jako Władze Cesarstwa, obowiązane są stosować się, a tém samém żadnym żądaniom co do zapowiedzenia funduszów od nich liwerantom należących się, bez wyraźnego tych ostatnich zezwolenia, zadość uczynić nie są w możności, i dla tego też Prokuratorowie Trybunałów w podobnym przypadku strony o powyższym przepisie obowiązani są uwiadomić, a gdy będą mieli złożone sobie kopje aresztu na funduszach liwerantów od Władz Armii Cesarsko Rossyjskiéj za poczynione przez nich dostarczenia należących się, mogą takowe wtedy tylko przyjmować i władzom tym przesyłać, gdy okazane im będzie wyraźne zezwolenie tych, do których należy fundusz mający uledz zapowiedzeniu.

K. R. S. d $^{1}/_{13}$ Lutego 1839 r. Nr. 12765.

i) *Co do loteryi.* Ani stawione, ani wygrane w loteryę pieniądze, nie mogą być pod żadnym po-

2° Fundusze alimentarne przez Sąd przyznane; (1).

3° Summy i przedmioty rozrządzalne, które testator lub darujący od wszelkiego zajęcia wyłączył;

4° Summy i pensye z tytułu alimentów, chociażby testamentem lub darowizną od zajęcia wyłączonemi nie były. — K. N. 610, 894, 895, 1015-2., 1134, 1981. — K. P. S. 582, 592, 593, 1004.

582. Funduszów alimentarnych nie można zapowiedać, chyba za alimenta; przedmioty zaś pod Nr. 3 i 4 poprzedzającego artykułu wymienione mogą zapowiedać lub zajmować wierzyciele późniejsi od aktu darowizny, lub otwarcia się zapisu; ale na mocy pozwole-

---

zorem przyaresztowane, i dla tego też Rejenci, Komornicy, oraz inni Urzędnicy i Officyaliści sądowi, nie powinni przedsiebrać żadnych aktów temu przeciwnych.

K. R. S. d. 23 Lipca r. 1823 Nr. 7458,—20 Maja (1 Czerw.) 1840 r. Nr. 4854,— i 25 Sierp. (6 Września) 1848 r. Nr. 13239.

k) Porównać przypiski zamieszczone w odsyłaczu do art. 561 i 580 K. P. S.

(1) Na zasadzie postanowienia Rady Administracyjnéj z dnia $^{16}/_{28}$ Czerwca 1836 r. Nr. 35522, wsparcia tymczasowe z woli Najwyższéj, przez b. Wojskowych Polskich ze Skarbu Królestwa pobiérane, oraz pensye emerytalne wojskowe, podobnie jak alimenta, od wszelkich zajęć tak prywatnych, jako i skarbowych są wyłączone.

K. R. S. d. $^{4}/_{16}$ Lipca 1836 r. Nr. 7037.

Nadto porównać tu art. 2 postanowienia Rady Administracyjnéj z dnia 25 Stycznia (6 Lutego) 1838 r. oraz 29 Sierpnia (10 Września) 1860 r., które są zamieszczone w przypisku do art. 580 K. P. S.

nia sędziego, i w części jaką sędzia oznaczy. — K. N. 894, 1014. — K. P. S. 592, 593. — Art. 2 postanowienia Rady Administracyjnéj z d. 25 Stycznia (6 Lutego) 1838 r. i postanowienia téjże Rady z d. 29 Sierpnia (10 Września) 1860 r., (T. II, str. 350 i 352 niniejszego dzieła, ustęp A. i C.)

TYTUŁ VIII.

O zajęciu ruchomości.

583. Każde zajęcie ruchomości poprzedzone będzie nakazem, doręczonym dłużnikowi osobiście lub w zamieszkaniu, na dzień przynajmniéj przed zajęciem, wraz z kopją tytułu, jeżeli ten wprzód nie był doręczonym.— K. N. 1317, 1350-2., 1351, 2217, 2244.— Art. 2 i 3 Usta. Hyp. z r. 1825. — K. P. S. 49-7., 68, 146, 545, 551, 584 n., 626 n., 636 n., 673 n., 780 n., 806 n., 819 n., 1021, 1033. K. H. 198 (1).

584. Nakaz obejmować będzie obranie zamieszkania aż do końca poszukiwań w gminie, w któréj egzekucya ma być prowadzoną, jeżeli tam wierzyciel nie mieszka; a dłużnik w tém obraném zamieszkaniu będzie mógł czynić wszelkie doręczenia, nawet zaofiarowania rzeczywistego i appellacyi. — K. N. 1258-6., 1264. — K. P. S. 68, 456, 812 n.

585. Komornikowi towarzyszyć będą dwaj świadkowie, krajowcy, pełnoletni, nie krewni, ani powinowaci stron lub Komornika, aż do stopnia wnuków braterskich stryjecznych lub ciotecznych włącznie, i nie ich służący

---

(1) Porównać rozporządzenie Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z d. $^{3}/_{15}$ Listopada 1837 r. Nr. 8635, zamieszczone w odsyłaczu do art. 73 K. P. S. (T. II, str. 207 niniej. dzieła).

lub domownicy; imiona, nazwiska, powołanie i mieszkanie świadków będą wymienione w protokóle: świadkowie podpiszą oryginał i kopje. Strona popierająca egzekucyą nie może być obecną przy zajęciu. — K. N. 735 n. K. P. S. 598.

586. Formalności przepisane dla aktów doręczanych przez woźnych, zachowane będą w protokółach zajęcia ruchomości; będzie także w protokóle powtórzonym nakaz, jeżeli zajęcie odbywa się w mieszkaniu dłużnika. — K. C. P. 26 n. — K. P. S. 59, 61, 68, 69, 551, 583, 587, 601, 602.

587. Jeżeli drzwi będą zamknięte, lub otworzenie ich odmówionem zostanie, Komornik będzie mógł postawić dozorcę przy drzwiach, dla zapobieżenia usunięciu: uda się natychmiast, bez pozywania, do Sędziego Pokoju (Podsędka), lub, w braku tego, do Kommissarza Policyi, a w gminach, gdzie takowego nie ma, do Prezydenta, Burmistrza lub Wójta gminy, a w braku tego do ich zastępcy, w obecności których otworzenie drzwi nastąpi, nawet drzwi od sprzętów zamkniętych, a to w miarę ich zajmowania. Urzędnik, udawszy się na miejsce, protokółu śpisywać nie będzie, lecz podpisze protokół Komornika, który co do wszystkiego jeden spisze protokół. — K. P. S. 586, 591, 829, 921.

588. Protokół obejmować będzie szczegółowe opisanie przedmiotów zajętych; jeżeli są towary, będą odważone, odmierzone, lub co do objętości wymierzone, stosownie do swéj jakości. — K. P. S. 578, 589, 590, 627, 675, 783, 924.

589. Srebro wyszczególnione będzie co do sztuk i próby, oraz odważone zostanie. — K. P. S. 621.

590. Jeżeli jest gotowizna, wzmianka uczynioną będzie o liczbie i gatunku monety: Komornik złoży piéniądze w miejscu na depozyta sądowe wyznaczoném (1); chybaby zajmujący i dłużnik, wraz z zakładającemi oppozycye, jeżeli są jacy, zgodzili się na innego depozytaryusza. — K. N. 1134, 1257, 1956, 1961-1., 1962, 1963.

591. Jeżeli dłużnik jest nie obecny, i jeżeli odmówiono otworzenia jakiéj izby, lub sprzętu, komornik zażąda otworzenia; a jeżeli się znajdują jakie papiéry, zażąda od Urzędnika przywołanego do otworzenia, ażeby pieczęci przyłożył. — K. P. S. 586, 587, 907 n.

592. Nie ulegają zajęciu: — K. P. S. 581, 593 (2).

1° Przedmioty, które prawo uznaje za nieruchomości z przeznaczenia; — K. N. 517, 522—526, 2118-2., 2133. — K. P. S. 673 n.

2° Pościel konieczna dłużnika, jego dzieci z nim razem mieszkających; odzież, w jakiéj dłużnik jest ubrany lub jaką jest okryty; — K. P. S. 593.

3° Książki do powołania dłużnika służące, do summy 300 franków (3), podług jego wyboru;

4° Machiny i narzędzia służące do nauczenia, praktyki, lub wykonywania umiejętności i sztuk, również do wysokości takiejże saméj summy, i podług wyboru dłużnika;

5° Przedmioty należące do służby wojskowych, stosownie do urządzeń i stopnia. — Art. 6 i 7 Pos. Nam.

---

(1) Na zasadzie art. 31 postanowienia Kr. z d. $^{12}/_{24}$ Stycznia 1828 r. (T. I, str. 942 niniejszego dzieła) miejscem na depozyta sądowe przeznaczoném, jest tutaj Bank Polski.

(2) Porównać przypiski zamieszczone w odsyłaczach do art. 581, 626 n. i 914 K. P. S.

(3) Franków 300 równa się RSr. 72.

Kr, z dnia 7 Stycznia 1323 roku. (D. P., T. VIII, str. 9) (1).

6° Narzędzia rzemieślników do ich osobistych zatrudnień potrzebne;

7° Mąka i inne drobne artykuły żywności, potrzebne do wyżywienia, dłużnika i jego rodziny przez miesiąc;

8° Nakoniec jedna krowa lub trzy owce, albo dwie kozy, podług wyboru dłużnika, wraz z słomą, paszą i ziarnem, potrzebnemi na posłanie i żywność dla rzeczonych zwierząt na miesiąc. — K. P. S. 594.

(1) W uzupełnieniu tego przepisu Kommissya Rządowa Sprawiedliwości ostrzegła wszystkich Komorników:

Iż meble, znajdujące się w pomieszkaniach kwaterunkowych i do użytku kwaterunkowego przeznaczone, przez czas, dopókąd do tego użytku służą, i pod rozrządzeniem Kommissyi Kwaterniczéj zostają, na zasadzie przepisu art. 7 postanowienia Namiestnika Królewskiego z d. 7 Stycznia 1823, nie mogą być na satysfakcyą wierzyciela zajęte, ani sprzedane.

Dla zapobieżenia, aby wierzyciele, satysfakcyi swéj na przedmiotach tego rodzaju poszukujący, nie byli wystawieni na straty, przez wybieg dłużników, którzy mogliby przedmioty podobne z pod zajęcia usunąć, pod pozorem, że są na użytek kwatery przeznaczone; Komornicy sądowi, popiérający egzekucyą, przed przystąpieniem do zajęcia mebli, znajdujących się w mieszkaniach, na kwaterunek przeznaczonych, winni się odnosić, za pośrednictwem Prokuratorów, do Kommissyi Kwaterniczéj, celem powzięcia od niéj wiadomości, czyli przedmioty, na których oni satysfakcyi dochodzić zamierzają, rzeczywiście na użytek kwatery, i czyli na czas pewny, lub nieograniczony są przeznaczone? Jeśliby Kommissya Kwaternicza okoliczności te w sposób potwierdzający objaśniła, naówczas Komornik, egzekucyą popiérający, z zajęciem przedmiotów tych wstrzymać się, i egzekucyą do innych efektów, jakieby dłużnik posiadał, wystosować jest obowiązany.

K. R. S. d. $^{14}/_{16}$ Września 1838 r. Nr. 9976.

593. Przedmioty powyższe nie mogą być zajmowane za żadną wierzytelność, nawet skarbową, chyba za żywność dostarczoną dłużnikowi, lub za summy należące fabrykantom lub przedawcom tychże przedmiotów, lub temu, kto na ich kupno, robotę, lub naprawę, pieniędzy pożyczył; za dzierżawę i zapłatę za sprzęt z gruntu, do którego uprawy przedmioty te są używane; za cenę najmu rękodzielni, młynów, tłoczni i zakładów, do których przedmioty te należą, i za komorne z osobistego mieszkania dłużnika. — Art. 7. Ustawy Hyp. z r. 1825.

Przedmioty, pod numerem drugim poprzedzającego artykułu wymienione, nie mogą być za żadną wierzytelność zajmowane.

* **594.** W razie zajęcia zwierząt i narzędzi służących do uprawy gruntów, Sędzia Pokoju (Podsędek), na żądanie zajmującego, po wysłuchaniu lub przywołaniu właściciela i dłużnika, będzie mógł ustanowić zarządcę do prowadzenia gospodarstwa. — K. N. 522, 524, 1137, 1766, 1962. — K. P. S. 592-8. (1).

595. Protokół obejmować będzie oznaczenie dnia do przedaży. — K. P. S. 605, 613, 614.

596. Jeżeli dłużnik przedstawia dozorcę odpowiedzialnego i ten przyjmuje powyższy obowiązek dobrowolnie i natychmiast, będzie przez Komornika ustano-

(1) Artykuł ten uchylony został postanowieniem Ks. Namiestnika z d. 8 Lipca 1823 r., które zamieszczone jest niżéj w odsyłaczu do Części I, Księgi V, Tytułu IX, przed art. 626 K. P. S. (T. II. str. 372 n. niniejszego dzieła).

wionym. — K. N. 1137, 1962, 20604. — K. P. S. 587, 598, 603 n., 628, 785, 821, 823, 825, 830, 914.

597. Jeżeli dłużnik nie przedstawia dozorcy odpowiedzialnego i należne przymioty mającego, Komornik sam ustanowi dozorcę. — K. P. S. 596.

598. Nie będą mogli być ustanowieni dozorcami: — wierzyciel zajmujący, jego współmałżonek, krewni, powinowaci, aż do stopnia wnuków braterskich stryjecznych i ciotecznych włącznie, oraz służący lub domownicy; lecz dłużnik, jego współmałżonek, krewni, powinowaci i służący lub domownicy, będą mogli być ustanowieni dozorcami za zezwoleniem ich samych i wierzyciela zajmującego. — K. N. 735 n., 1134. — K. P. S. 585. (1)

599. Protokół spisany będzie bez oddalania się z miejsca; będzie podpisany przez dozorcę na oryginale i kopji:

(1) Mając na uwadze, że Komornicy najczęściéj samego dłużnika dozorą zajętych ruchomości ustanawiają, nie żądając na to zezwolenia wierzyciela zajmującego, jak tego wymaga art. 598 K. P. S. zkąd wydarzają się wypadki, że dłużnik, uroniwszy jaki przedmiot dozorowi jego powierzony, nie jest w możności wynagrodzenia go, satysfakcya zaś jakąby wierzyciel z mocy art. 603 tegoż prawa, osadzając dozorcę w areszcie dłużników, mógł osiągnąć, nie przynosi żadnego pożytku pod względem odzyskania wierzytelności, jeżeli dłużnik nie posiada funduszów lub kredytu, — z uwagi oraz, że postępowanie podobne przy zajęciu ruchomości na przedaż, jako wprost przeciwne przepisom, dążności i celowi prawa, a obok tego narażające strony na stratę, powinno być na właściwą drogę skierowane; przeto Komornicy sądowi obowiązani są ściśle stosować się do art. 598 K. P. S. gdyż, w razie przeciwnym, nie tylko drogą porządkową do odpowiedzialności pociągani będą, ale nadto staną się osobiście odpowiedzialnymi za szkody, jakieby ztąd dla interesentów wyniknąć mogły.

K. R. S. d. $^{10}/_{22}$ Lutego 1843 r. Nr. 13588.

jeżeli podpisać nie umié, będzie o tém uczynioną wzmianka; a kopja protokółu będzie mu zostawioną. — K. P. S. 601, 611, 623, 625, 627, 675, 783, 812, 924.

600. Ci, którzyby przy ustanowieniu dozorcy czynny opór stawili, lub zabiérali i usuwali przedmioty zajęte, ścigani będą podług Kodexu Postępowania Karnego. K. P. S. 555, 785. — K. K. G. i P. 280, 281, 282.

601. Jeżeli zajęcie dopełnione zostało w zamieszkaniu strony, będzie jéj zostawioną natychmiast kopja protokółu podpisana przez osoby, które oryginał podpisały; jeżeli strona jest nieobecną, kopja złożoną będzie Prezydentowi, Burmistrzowi, Wójtowi gminy lub ich zastępcy, albo Urzędnikowi, który, w przypadku odmówienia otworzenia drzwi, nakazał ich otworzenie, i ten zawidymuje oryginał. — K. C. P. 26 n. — K. P. S. 586, 587, 599, 602, 1039.

602. Jeżeli zajęcie dopełnione zostało nie w zamieszkaniu i nie w obecności dłużnika, kopja doręczoną mu będzie w ciągu dnia jednego, z dodaniem dnia jednego na każde trzy miriametry (1) odległości; w razie przeciwnym koszta dozoru i termin do sprzedaży liczyć się będą dopiéro od daty doręczenia. — K. N. 1902. — K. P. S. 68, 586, 603, 613, 1033.

603. Dozorca nie może używać rzeczy zajętych, najmować ich ani pożyczać, pod karą utraty kosztów dozoru, i z obowiązkiem wynagrodzenia szkód i strat, do zapłaty których może być pod przymusem osobistym znaglony. — K. N. 1137, 1149, 1382, 1930, 1962, 2063. — K. P. S. 126, 128, 602, 604 n.

(1) Miriametrów 3, równa się 3½ milom Polskim, czyli 24½ werstom Rossyjskim.

604. Jeżeli przedmioty zajęte przyniosły jakie dochody lub korzyści, dozorca powinien z nich zdać rachunek, nawet pod przymusem osobistym.— K. N. 1961, 1993, 2063.— K. P. S. 126, 527 n., 603.

605. Może on żądać uwolnienia od obowiązków dozorcy, jeżeli przedaż nie nastąpiła w dniu protokółem oznaczonym, a żadna do tego przeszkoda nie zaszła: w razie zaś zaszłéj przeszkody, może żądać uwolnienia, po upływie dwóch miesięcy od zajęcia, zajmujący zaś będzie mógł żądać mianowania innego dozorcy. — K. P. S. 595, 613, 614.

606. Żądanie o uwolnienie od dozoru wyniesioném będzie przeciwko wierzycielowi zajmującemu i dłużnikowi przez pozew w drodze szybkiego zadecydowania (en référé) przed Sędziego miejsca, w którém zajęcie nastąpiło: jeżeli żądanie to będzie przyjęte, przystąpi się przedewszystkiém do przejrzenia zajętych przedmiotów, za przywołaniem stron. — K. P. S. 607, 611, 612, 616, 806 n.

607. Postępowanie egzekucyjne nie będzie wstrzymywane, bez względu na wszelkie reklamacye dłużnika, co do których postanowioném będzie w drodze szybkiego zadecydowania (en référé). — K. P. S. 806 n.

608. Ten, któryby utrzymywał, że jest właścicielem przedmiotów zajętych albo ich części, będzie mógł założyć oppozycyę przeciw przedaży, przez pozew doręczony dozorcy, z doniesieniem o tém wierzycielowi zajmującemu i dłużnikowi, a pozew obejmować będzie zasady oppozycyi i żądania, oraz wyrażenie dowodów własności, pod nieważnością: Trybunał miejsca, w którém zajęcie nastąpiło, rozsądzi spór tak, jak w materyi summarycznéj. — K. N. 549, 550, 1926, 2279. — K. P. S. 59, 61, 68, 69, 404 n., 609, 821 n., 1029.

Opponujący, gdy upadnie w sprawie, skazany będzie, w miarę położenia rzeczy, na wynagrodzenie zajmującemu szkód i strat.— K. N. 1149, 1382.— K. P. S. 118 (1).

609. Wierzyciele dłużnika, jakakolwiek jest przyczyna ich należności, a nawet za cenę najmu, mogą zapowiadać jedynie cenę przedaży: zapowiedzenia ich zawiérać będą przyczynę należności; doręczone będą wierzycielowi zajmującemu i Komornikowi, lub innemu Urzędnikowi, któremu przedaż poruczoną została (2), z obraniem zamieszkania w miejscu dopełnianego zaję-

---

(1) Z powodu zachodzącéj kwestyi, »Czy oppozycya przeciw sprzedaży zajętych effektów przez trzecie osoby zakładana, sama przez się wstrzymywać ma egzekucyę, lub czyli przez opponującego jako stronę pilniejszą w summarycznem postępowaniu, lub przez decyzyę prezydyalną, wstrzymywanie egzekucyi uzyskiwane być winno,« Kommissya Rządowa Sprawiedliwości objaśniła, iż przepis art. 608 K. P. S. nie wymaga innego tłómaczenia nad to, jakie sama osnowa prawa wskazuje; prawo bowiem przez powyższy środek miało na celu zabezpieczyć właściciela od utraty rzeczy zajętych, gdyby zaś założenie oppozycyi przeciw sprzedaży samo z siebie nie skutkowało wstrzymania egzekucyi, opponujący a rzeczywisty ich właściciel mógłby być narażonym na straty i niedogodności nierównie większe od tych, jakieby mogły dotknąć wierzyciela czyli ekstrahenta zajęcia, bo tego samo prawo zabezpiecza od zwłoki i podstępu dłużnika, przepisując w téj mierze postępowanie summaryczne i czyniąc opponującego odpowiedzialnym za szkody w razie przegrania.

K. R. S. d. 17/29 Maja 1837 r. Nr. 3934.

(2) Tym innym urzędnikiem, o którym niniejszy artykuł wspomina, jest *Kommissarz Taksator* (*Commissaire Priseur*), który w pewnych przypadkach (art. 625 i 935 K. P. S.) wyłącznie upoważnionym jest przez prawo do przedaży ruchomości. — W Królestwie urząd taki nie istnieje, a zatém obowiązki do niego przywiązane wypełniają Komornicy sądowi.

cia, jeżeli zapowiadający nie jest tam zamieszkały: wszystko to pod karą nieważności zapowiedzenia, oraz pod wynagrodzeniem przez Komornika szkód i strat, w miarę położenia rzeczy. — K. N. 1149, 1382. — K. C. P. 26, 35. — Art, 2, 3, 7 Ustaw. Hyp. z r. 1825. — K. P. S. 68, 71, 128, 132, 610, 615, 1029, 1031.

610. Wierzyciel zapowiadający nie będzie mógł żadnych przedsięwziąść kroków, wyjąwszy przeciwko dłużnikowi, celem otrzymania skazania przeciwko niemu: również żadne działanie nie będzie miało miejsca, lecz tylko, przy stosunkowém rozdzieleniu pieniędzy z szacunku, przyczyny jego zapowiedzenia będą mogły być roztrząsane. — K. P. S. 551, 557, 559, 656 n., 1031.

611. Komornik, który, przystępując do zajęcia, znajdzie zajęcie już dopełnione i dozorcę ustanowionego, powtórnego zajęcia czynić nie będzie; może jednak przystąpić do przejrzenia ruchomości i przedmiotów podług protokółu, który dozorca obowiązanym jest mu okazać: zajmie przedmioty pominięte i wezwie piérwszego zajmującego, ażeby sprzedał wszystko w ciągu dni ośmiu; protokół przejrzenia zastąpi zapowiedzenie pieniędzy z przedaży. — K. P. S. 68, 606, 612, 613, 653, 680, 719.

612. Gdyby wierzyciel zajmujący nie postarał się o przedaż w terminie niżéj zakréślonym, każdy z zapowiadających, mający tytuł egzekucyjny, będzie mógł, za poprzedniém wezwaniem uczynioném zajmującemu, i bez wytaczania wszelkiéj skargi o podstawienie, przystąpić do przejrzenia przedmiotów zajętych, podług kopji protokółu zajęcia, którą dozorca winien okazać, a następnie do przedaży. — K. N. 1317, 1350-3., 1351. — K. P. S. 545, 606, 611, 616, 721 n.

613. Pomiędzy doręczeniem zajęcia dłużnikowi a przedażą powinno upłynąć przynajmniéj dni ośm. — K. P. S. 595, 602, 605, 614, 617.

614. Jeżeli przedaż odbywać się ma w innym dniu, a nie w dniu oznaczonym w protokóle, dłużnik przywołany będzie przynajmniéj na dzień przed przedażą, z dodaniem dnia jednego na trzy miriametry (1) w stosunku odległości zamieszkania dłużnika od miejsca, w którém przedaż dokonaną będzie. — K. P. S. 605, 613, 1033.

615. Zapowiadający przywołanymi nie będą. — K. P. S. 609, 611.

616. Protokół przejrzenia, jaki sporządzony będzie przed przedażą, nie będzie obejmował żadnego wyszczególnienia przedmiotów zajętych, lecz tylko brakujące, jeżeli jaki brak zachodzi. — K. P. S. 606, 611, 612.

617. Przedaż odbędzie się na najbliższym targu publicznym, w zwykłym targowym dniu i godzinie, lub w dniu niedzielnym (2); może jednak Trybnał pozwolić na przedaż w inném korzystniejszém miejscu. W każdym razie przedaż ogłoszoną będzie dniem naprzód przez cztéry przynajmniéj obwieszczenia rozlepione, jedno w miejscu gdzie się przedmioty zajęte znajdują, drugie na drzwiach domu gminnego, trzecie na targu miejscowym, a w braku tego, na targu sąsiednim, czwarte na drzwiach izby audyencyonalnéj Sądu Pokoju; a jeżeli przedaż odbywa się gdzieindziéj, a nie na targu lub nie w miejscu gdzie się znajdują przedmioty zajęte,

---

(1) Miriametrów 3, równa się 3½ milom Polskim czyli 24½ werstom Rossyjskim.

(2) Dla zapobieżenia nieprzyzwoitościom, jakie, przy przedaży, w dniach niedzielnych, ruchomości zajętych w drodze egzekucyi, zdarzyć się mogą, Komornicy powinni, ile możności, podobnych sprzedaży w dniach niedzielnych unikać, i do tego raczéj dnie targowe wybiérać.

K. R. S. d. 7 Lutego 1822 r. Nr. 913.

piąte jeszcze obwieszczenie rozlepione będzie w miejscu odbywać się mającéj sprzedaży. Obok tego sprzedaż ogłoszoną będzie przez dzienniki, w miastach gdzie te wychodzą. — K. P. S. 618 n., 629, 632, 657 n., 945 n.

618. Obwieszczenia wskażą miejsce, dzień i godzinę przedaży, tudzież rodzaj przedmiotów, bez szczegółowego opisywania. — K. P. S. 617, 619, 620, 629, 630, 645, 692, 693, 745, 836.

619. Rozlepienie poświadczone będzie przez woźnego aktem, do którego jeden egzemplarz obwieszczenia dołączonym zostanie. — K. P. S. 68, 631.

620. Gdzie idzie o przedaż łodzi, szalup i innych statków morskich o dziesięciu lub mniéj beczkach (1), promów, galarów, łódek i innych statków rzecznych, młynów i innych budowli ruchomych, stojących na łyżwach i tym podobnie, przysądzenie ich nastąpi w portach, przystaniach lub na wybrzeżach, tam gdzie te statki się znajdują: cztéry przynajmniéj obwieszczenia rozlepione będą, stosownie do artykułu poprzedzającego; a trzy ogłoszenia odbędą się w trzech oddzielnych dniach po sobie idących w miejscu w którém rzeczone przedmioty znajdują się: piérwsze ogłoszenie nastąpi najmniéj w ośm dni po doręczeniu protokółu zajęcia. — W miastach, w których drukują się dzienniki, zamiast

(1) *Beczka* jest to miara służąca do ocenienia wielkości okrętu. Wielkość ta ustanowioną być może podwójnie: albo przez wymierzenie przestrzeni, w któréj okręt towary pomieścić może, albo téż przez wskazanie wagi towarów mogących być pomieszczonemi na okręcie. Stosownie więc do tego, w jaki sposób wymiar okrętu będzie dopełnianym, *beczka* oznacza, albo przestrzeń czterdziestu dwóch stóp sześciennych, albo téż wagę 2000 dawniejszych funtów Francuzkich czyli 1000 kilogramów. (Alauzet. wydanie z r. 1857, T. III, str. 6 i 7).

trzech powyższych ogłoszeń, uwiadomienie o przedaży podaném będzie do dziennika, i powtórzoném trzy razy w ciągu miesiąca przedaż poprzedzającego. — K. N. 531. K. P. S. 602, 613, 618, 1033. — K. H. 207 n.

621. Srébro, pierścienie i klejnoty, wartości przynajmniéj trzystu franków (1), nie mogą być przedawane inaczéj, jak po rozlepieniu obwieszczeń w powyższym sposobie i po trzechkrotném wspomnionych przedmiotów wystawieniu, czy to na targu, czy w miejscu, gdzie takowe się znajdują; w żadnym przypadku srebra nie mogą być przedawane niżéj ich rzeczywistéj wartości, a pierścienie i klejnoty niżéj ceny przez biegłych oznaczonéj. — K. P. S. 589 (2).

(1) Franków 300 równa się Rsr. 72.

(2) *Co do sprzedaży kosztowności ze złota i srebra*, zasady oddzielne podane są w art. 29 *Ustawy o Probierniach* z d. $^{10}/_{22}$ Kwietnia 1851 r. (D. P., T. XLIV, str. 133), stanowiącym:

„Wyroby złote i srebrne, wystawiać się mające na sprzedaż przez publiczną licytacyą, a nie mające na sobie cech probierni, mają być przedewszystkiém do téjże odsyłane, dla wyprobowania i ocechowania, jeżeli okażą się mieć przepisane próby; w przeciwnym razie wyroby te winny być stopione, i albo oddawane do Mennicy dla zamiany na monetę, albo zrobiona z nich sztabka doprowadzoną będzie do jednéj z przepisanych prób, po czém dopiéro na publiczną licytacyą wystawioną być może."

W rozwinięciu powyższego przepisu wydane zostały przez Kommissyę Rządową Sprawiedliwości dwa rozporządzenia, a mianowicie:

a) *Piérwsze* z d. 30 Stycznia (11 Lutego) 1853 r. Nr 13877, podług którego Rejenci i Komornicy, przed przystąpieniem do odbycia licytacyi kosztowności

W miastach, w których drukują się Dzienniki, trzy ogłoszenia zastąpione będą, podług tego, co w poprzedzającym artykule powiedziano.

622. Gdy wartość przedmiotów zajętych przewyższa summy, dla których zajęcie i zapowiedzenie nastąpiły,

---

ze złota i srebra, obowiązani są zgłaszać się z pomienionemi przedmiotami do Probierni Głównéj, dla wyprobowania ich i ocechowania.

b) *Drugie* z d. $^{14}/_{26}$ Listopada 1855 r. Nr. 19584, w którém Rejenci otrzymali polecenie, aby:

1° Jeżeli przedmioty ze złota i srébra zaraz przy spisywaniu inwentarza pozostałości wyłączone zostaną od sprzedaży na zasadzie art. 952 K. P. S., nie zamieszczali ich w obwieszczeniach do licytacyi.

2° Jeżeli zaś wyłączenie ich nastąpi już po ogłoszeniu, aby przesyłali Dyrekcyi Mennicy kosztem właścicieli przedmiotów, przed odbyciem licytacyi, wyciągi z inwentarza, obejmujące wyłączone z pod licytacyi przedmioty.

3° W razie zachodzącéj potrzeby sprzedaży przez licytacyę przedmiotów ze złota i srébra, te z pomiędzy nich, któreby nie miały na sobie cech Probierni Głównéj, odsyłane były wprost do Probierni, dla wypróbowania i ocechowania, przy dołączeniu zarazem spisu tych przedmiotów, które mają na sobie cechy Próbierni, i z wymienieniem oddzielnie tych, któreby stęplem zapasowym były opatrzone.

c) *Co do wyłączenia od sprzedaży orderów i znaków honorowych*, porównać rozporządzenia Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z d. $^{13}/_{25}$ Listopada 1842 r. Nr. 12274, — $^{3}/_{15}$ Lutego 1844 r. Nr. 11769, i 29 Czerwca (11 Lipca) 1854 r. Nr. 11895, będące w odsyłaczu do art. 914 K. P. S.

przedaż dokonaną będzie tylko do wysokości summy potrzebnéj do zaspokojenia wierzytelności i kosztów. — K. P. S. 130, 1031 (1).

623. Protokół licytacyjny poświadczy obecność, lub niestawienie się dłużnika. — K. P. S. 599, 611, 625.

624. Najwyżéj postępujący otrzyma przysądzenie i zapłaci gotowizną: gdyby nie zapłacił, przedmiot przedany będzie natychmiast drogą licytacyi, na jego ryzyko. — K. P. S. 625, 714, 717, 737, 743 n.

625. Kommissarze Taksatorowie (2) i Komornicy odpowiedzialni są osobiście za szacunek ze sprzedaży zebrany, i obowiązani w protokółach swoich wymienić imiona, nazwiska i zamieszkanie osób, przybicie otrzymujących: nie będą mogli przyjąć od nich summy wyższéj nad postąpienie, pod karą za zdzierstwo. — K. N. 1384, 1932, 2060-3. — K. P. S. 599, 623, 624, 657. — K. K. G. i P. 387, 388.

---

(1) Komornicy, przy zajmowaniu przedmiotów dłużnikom, powinni przystępować do zajęcia a szczególniéj do sprzedaży takiéj tylko ilości ruchomości, jaka daje się przewidzieć, że wystarczy na pokrycie należytości i kosztów; wszelkie zaś pod tym względem lekceważenie przepisów prawa, a mianowicie sprzedaż przedmiotów nieporównanie przewyższających wartością wierzytelność poszukiwaną i koszta, Prokurator pod odpowiednią przepisom prawa karę podciągnąć powinien.

K. R. S. d. $^{6}/_{18}$ Sierpnia 1851 r. Nr. 5765.

(2) Porównać przypisek do art. 609 K. P. S. (T. II, str. 365 niniejszego dzieła).

TYTUŁ IX.

O zajęciu płodów (1).

* **626.** Zajęcie płodów na pniu nie może nastąpić inaczéj, jak w ciągu sześciu tygodni, poprzedzających zwyczajny czas dojrzewania; zajęcie poprzedzone będzie nakazem, z przerwą jednodniową.

(1) Przepisy w niniejszym Tytule t. j. w art. 626 do 635 włącznie, oraz w art. 594 i 688 K. P. S. zawarte, uchylone zostały postanowieniem Ks. Namiestnika Kr. z d. 8 Lipca 1823 r. (D. P., T. VIII, str. 93), które, mając na uwadze, iż przepisy te nie są stosowne do stanu gospodarstwa krajowego i szkodliwe dla rolnictwa pociągają za sobą skutki, niemniéj dochody publiczne na uszczerbek narażają,— podało nowe następujące przepisy, jako to:

Art. 1. Przy zajmowaniu w posiadłościach wiejskich ruchomości, nie mogą Komornicy zajmować w ogólności takich przedmiotów, które, znajdując się na gruncie posiadłości wiejskiéj i będąc własnością jéj dziedzica, są przeznaczone do uprawy i użytku gruntu, a mianowicie:

1° Zapasy zboża wszelakiego rodzaju, siana i innych ziemiopłodów, potrzebne do prowadzenia gospodarstwa aż do nowego zbioru, jako to, na zasiewy, na utrzymanie czeladzi, i na wyżywienie inwentarza.

2° Bydło i inne zwierzęta do uprawy roli, do posług gospodarskich, do umierzwienia ziemi i do odnoszenia korzyści z gospodarstwa rolniczego służące, to jest, woły, konie, krowy, owce, i trzoda chlewna; zajętemi być mogą jednak zwierzęta na opasie będące, bądź

na domową konsumpcyą, bądź na sprzedanie, albo téż do użytku i przyjemności osobistéj trzymane.

3° Przychówek ze zwierząt wszelkiego rodzaju w takiéj ilości, jaka jest potrzebną do ciągłego zachowania inwentarza gruntowego, zwyczajnie utrzymywanego.

4° Kury, gęsi, kaczki, indyki, gołębie, ule z pszczołami i ryby w stawach dla ich rozmnożenia.

5° Słoma i gnój.

6° Wszystkie narzędzia, sprzęty i machiny gospodarskie, i rolnicze.

7° Narzędzia do prowadzenia miejscowych założeń i fabryk potrzebne, jako to, w gorzelniach i browarach, kotły, kadzie, kilsztoki, alembiki, prassy, fassy, kuffy, garnce, beczki, i to wszystko co służy do robienia piwa lub wódki,— w młynach naczynia do mielenia, żelaztwo i drzewo do naprawy potrzebne (1).

(1) W tym samym przedmiocie istnieje rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w d. 30 Kwietnia 1810 r. Nr. 4533 wydane, a przez Kommissyą Rządową Sprawiedliwości pod d. 12 Grudnia 1821 r. Nr. 11192—11716 ponowione, podług którego Komornicy, przy egzekwowaniu wyroków, przepis art. 524 K. N. ściśle zachować, i między ruchomościami a nieruchomościami jak największą różnicę czynić są obowiązani, aby przez sprzedaż całkowitych inwentarzy nie narażali gospodarstwa na szkodę i upadek.

Art. 2. Oprócz powyższych przedmiotów, przy zajmowaniu ruchomości w posiadłościach wiejskich, pozostawiony być winien z zapasów gruntowych stosowny fundusz na opłacenie ciężarów publicznych, w art. 40 i 41 prawa hypotecznego z d. 14

Kwietnia 1818 oznaczonych i kosztów utrzymywania gospodarstwa.

Art. 3. Przedmioty artykułem 1 objęte mogą być zajmowane jedynie łącznie z samą posiadłością wiejską i razem z nieruchomością na sprzedaż wystawione.

Art. 4. Zajęcie i sprzedanie produktów na pniu dozwolone art. 626 — 635 i 688 Kodexu Postępowania odtąd nie ma być dopuszczoném.

Art. 5. Komornicy dopełniający egzekucye w posiadłościach wiejskich, obwiązani są zachować ściśle przepisy niniejszego postanowienia, w przypadku zaś przeciwnego postąpienia, odpowiedzialni będą za zrządzone szkody nie tylko z kaucyi, ale nawet, gdyby ta niedostateczną była, z całego swojego majątku, nadto ulegną, w miarę przekroczenia, karze pieniężnéj, suspensie lub dymissyi.

Art. 6. Sądy i Prokuratorowie dostrzegać będą przy zachodzących sporach dopełnienia. powyższych przepisów; wrazie odkrycia uchybień, Prokuratorowie powinni z urzędu dopilnować, aby na przekraczających kary, artykułem 5 oznaczone, były rozciągnięte.

II. W uzupełnieniu artykułu 4 powyższego postanowienia, oraz w celu zapewnienia w drodze egzekucyi sądowéj wierzytelnościom na nieruchomościach uprzywilejowanym i hypotekowanym tych praw, jakie są im przepisami hypotecznemi nadane, zapadło pod d. 2 Września 1823 r. (D. P., T. VIII, str. 148—195) postanowienie Ks. Namiestnika Kr., które obejmuje przepisy następujące:

TYTUŁ I.

O zajęciu i wydzierżawieniu nieruchomości wiejskich.

Art. 1. Każdemu wierzycielowi wolno jest, na mocy wyroku i aktu do egzekucyi upoważniającego, zajmować na satysfakcyą w drodze egzekucyi sądowéj nieruchomości wiejskie celem ich wydzierżawienia, za poprzedniczém przez Komornika na dni trzy wezwaniem, o zapłacenie należytości dłużnikowi osobiście lub w jego zamieszkaniu, podług przepisów Kodexu Postępowania doręczoném.

Gdyby zajęcie nieruchomości w przeciągu najdaléj dni 15 od daty doręczonego dłużnikowi wezwania o zapłacenie nie nastąpiło, nie będzie mogło być dopełnione toż zajęcie, aż za powtórném nowém wezwaniem na dni trzy doręczoném.

Art. 2. Wydane do dłużnika wezwanie obejmować powinno: imię, nazwisko Komornika Sądowego, i Sąd przy którym jest mianowanym; imię, nazwisko i zamieszkanie wierzyciela, datę tytułu z mocy którego zapłata jest poszukiwana, ilość summy opłacić się mającéj; wreszcie oznajmienie, iż, w przypadku nie zapłacenia w przeciągu dni trzech, nieruchomości do dłużnika należące zajętemi i wydzierżawionemi zostaną.

Jeżeli dłużnikowi nie był dokument lub wyrok już poprzednio doręczonym, będzie załączona onego kopja, i o tém wzmianka w wezwaniu uczyniona.

Równie, jeżeli wierzyciel mieszka za obrębem Powiatu (obecnie Okręgu), w którym leży nieruchomość zajęta, natenczas wydane do dłużnika wezwanie, winno wymieniać zamieszkanie wierzyciela w obrębie tegoż Powiatu (Okręgu) obrane.

Zamieszkanie w akcie wezwania wymienione, będzie miejscem doręczenia przez dłużnika i innych wierzycieli, wszelkich aktów dotyczących się zajęcia, oraz wydzierżawienia nieruchomości.

Art. 3. Protokół zajęcia nieruchomości, prócz formalności zwyczajnych innym protokółom zajęcia, wyrażać będzie, datę działania Komornika Sądowego na miejscu, datę doręczonego dłużnikowi o zapłacenie wezwania, niedopełnienie przez dłu-

żnika wypłaty, samo zajęcie nieruchomości i ustanowienie dozorcy.

W szczególności akt zajęcia nieruchomości wiejskich wyjaśni: z jakich się składa nieruchomość przyległości, w którym Powiecie (Okręgu) i Obwodzie (Powiecie) leży, jakich miast jest najbliższą, w czyjém jest posiadaniu i na mocy jakiego tytułu, jakie są zakłady i fabryki, jaki znajduje się inwentarz według postanowienia Naszego z dnia 8 Lipca r. b. (T. II, str. 372 niniejszego dzieła) do gruntu przywiązany, jaka jest ilość zasiewów, wszelkiego rodzaju zboża i innych ziemiopłodów, jak wielka jest liczba włościan osiadłych, jakie ich są powinności i jakim dobra ulegają ciężarom publicznym i wydatkom gruntowym.

Wyrażać także będzie protokół, iż wszyscy w dobrach osiedli byli zwołani i wezwani, aby prowenta dziedzicowi przynależne ustanowionemu dozorcy oddawali, wymieni nazwisko tych, którzy do opłat w gotowiźnie, jako to, z młynów, karczem, są obowiązani, niemniéj termin, jaki, stosownie do art. 15, do licytacyi dzierżawy Komornik wyznaczy, oraz Notaryusza lub Regenta, przed którym licytacya ma być odbytą.

Protokół ten podpisany zostanie przez wszystkich przytomnych pisać umiejących, a co do innych, pisać nie umiejących lub nie mogących, wzmianka o tém w protokóle uczyniona będzie.

Art. 4. Dwie kopje protokółu zajęcia będą doręczone, jedna dla dłużnika w sposobie art. 1 oznaczonym, druga ustanowionemu dozorcy zajętych dochodów, trzecia kopja protokółu zajęcia złożoną zostanie do ksiąg hypotecznych nieruchomości.

Osiadłym w dobrach i do czynienia opłat na rzecz dziedzica obowiązanym, doręczenie aktu zajęcia jest niepotrzebne, gdyż samo słowne uwiadomienie ich przez Komornika Sądowego o zajęciu według art. 3 stanowi dla nich obowiązek czynienia wypłat ustanowionemu dozorcy (1).

(1) Porównać przypisek zamieszczony w odsyłaczu do art. 43 Ustawy Hypotecznéj z r. 1818. (T. II, str. 75 niniej. dzieła).

Art. 5. Zajęcie nieruchomości wiejskich może nastąpić w każdym czasie, nawet wtenczas, gdyby były za kontraktem urzędowym wydzierżawione, lecz w takim przypadku zajęcie na rzecz wierzyciela popierającego egzekucyą będzie miało zupełny swój skutek dopiéro po upłynieniu czasu, na jaki, według kontraktu, nieruchomość była wypuszczoną, i termin do licytacyi dzierżawy będzie stosownie do art. 3 i 15 naznaczony w protokóle zajęcia dopiéro po upłynieniu według kontraktu ostatniego roku dzierżawy; może jednak wierzyciel poszukiwać satysfakcyi z należnéj ceny dzierżawnéj przez czas trwania kontraktu, drogą Tytułem 3 wskazaną i z skutkami w art. 49 oznaczonemi.

Jeżeli nieruchomość, przed wydaném do dłużnika według art. 1 wezwaniem, wydzierżawioną była za kontraktem prywatnie spisanym, tedy wydzierżawienie takowe uważane będzie za nieważne, gdy wierzyciel popierający egzekucyą lub inni tego żądają.

Art. 6. Zajęcie nieruchomości, w formie art. 3 i 4 dopełnione, wstrzymuje zajęcie przez drugiego wierzyciela, wszelako wolno będzie drugiemu wierzycielowi przystąpić do przejrzenia, czyli wszystkie posiadłości wiejskie są zajęte podług protokółu, który ustanowiony dozorca obowiązany będzie okazać; po spisaniu protokółu przejrzenia, Komornik Sądowy wezwie pierwszego wierzyciela zajmującego, do uzupełnienia dalszych kroków artykułami 10, 11, 15 i 16, i dalszemi przepisanych, a gdyby ten opóźniał się z ich uskutecznieniem, mo-

cen będzie, po uzupełnieniu przepisu art. 4, sam na rzecz drugiego wierzyciela daléj działać.

Uważa się wierzyciel za opóźniającego, skoro nie uzupełnia doręczeń wierzycielom i nie wydaje obwieszczeń, w czasie artykułami 10, 11, 15, 17, 18, 19, 23, 24, 26 przepisanym, lub nie czyni o odsądzenie sporów według artykułu 12 i 13 wytoczonych.

Art. 7. Dozorcą zajętych nieruchomości do czasu ich wydzierżawienia może być ustanowiony ten tylko, którego wierzyciel popierający zajęcie Komornikowi sam na piśmie wskaże, i za odpowiedzialnego uzna; może być nawet sam dłużnik, jeżeli chce i wierzyciel wyraźnie na piśmie zezwala.

Art. 8. Ustanowiony dozorca obowiązany jest z troskliwością czuwać nad całością zajętych nieruchomości i niemi jak dobry gospodarz zarządzać, zachowując ściśle przepisy art. 603 Kodexu Postępowania i pod odpowiedzialnością tamże wskazaną. Rachuje się z pobieranych intrat i wydatków według przepisu art. 604 Kodexu Postępowania z końcem każdego roku, lub, jeżeli Administracya krótszy czas trwała, po jéj ukończeniu, składając rachunki w formie art. 533 i następnych Kodexu Postępowania wskazanéj; za inwentarz gruntowy odpowiada jako sekwestrator sądowy i stosownie do przepisu art. 2060 Kodexu Cywilwilnego.

Art. 9. Jeżeli wierzyciel, na rzecz którego zajęcie nastąpiło, opóźnia się z dopełnieniem dalszych kroków artykułami 10, 11, 15, 17, 18, 19, 23, 24, 26 wskazanych, i żaden z innych wierzycieli według przepisu art. 6 nie działa, dłużnik mocen jest żądać uchylenia dopełnionego zajęcia.

Art. 10. O dacie zajęcia nieruchomości na czyją rzecz było dopełnione, na satysfakcyą jakiego długu i jak wielkiéj summy, kto został ustanowiony dozorcą, na który dzień termin do licytacyi dzierżawy jest wyznaczonym, i że warunki licytacyi dzierżawy mogą być w Kancellaryi Regenta lub Notaryusza przejrzane, doniesie Komornik wkrótkości z wymienieniem skutków w art. 12 oznaczonych, wszystkim wierzycielom hypotecznym, gdy zajęcie nastąpiło na rzecz wierzyciela osobistego, a jeżeli na rzecz wierzyciela hypotecznego, wierzycielom poprzedzającym w hypotece jego należytość, chybaby poszukiwał zapłaty więcéj jak dwuletnich i z roku bieżącego zaległych procentów, w którym przypadku doniéść powinien wszystkim wierzycielom hypotecznym. Doniesienia te doręczone będą najmniéj na dni 40 przed terminem do licytacyi wyznaczonym, wierzycielom osobiście lub w zamieszkaniu w aktach hypotecznych obranem.

Jeżeli wierzycieli hypotecznych nie masz na nieruchomości, Komornik sądowy, po dopełnieniu doręczeń artykułem 4 wskazanych, postąpi według art. 11 i dalszych (1).

(1) W rozwiązaniu zachodzącéj wątpliwości względem sposobu doręczania uwiadomień o wydzierżawieniach dóbr nieruchomych wiejskich i miejskich w drodze egzekucyi, wedle niniejszego art. 10 popieranéj, w przypadkach gdzie na takowych dobrach instytuta duchowne, edukacyjne i inne publiczne mają zabezpieczone prawa, summy i fundusze, a od tych przełożeni lub beneficiaci upoważnieni są, bądź na rzecz instytutów, bądź też bezpośrednio na swą korzyść, pobierać użytki i dochody, Postanowienie Królewskie z d. 21 Lutego (4 Marca) 1828 r. (D. P., T. XII, str. 52) wyrzekło: »Iż we wszelkich przypadkach, gdzie idzie o dochód przemijający, od praw i funduszów Instytutów publicznych pobierany, przez przełożonych wszelkich Instytutów i Klasztorów, bądź należących, bądź nie należących do rzędu zgromadzeń

ubogich i miłosierdzia, tudzież przez proboszczów lub innych jakiegobądź nazwiska beneficyatów publicznego funduszu, tam wszelkie doręczania Uchwałą Namiestnika Naszego z d. 2 Września 1823 r. przepisane, mają być czynione nie tylko Prokuratoryi Jeneralnéj, ale oraz także wprost właściwym przełożonym, proboszczom i beneficyatom, a to pod nieważnością doręczeń inaczéj dopełnionych.«

Oprócz tego Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pod d. $^{6}/_{20}$ Marca r. 1847 Nr. 16415 poleciła, aby Komornicy, przy popiéraniu wydzierżawienia nieruchomości, w przypadkach gdzie Skarb Królestwa, gminy lub instytuta są interesowane, łącznie z zawiadomieniem, art. 10 postanowienia z dnia 2 Września 1823 r. wskazaném, doręczali właściwym Rządom Gubernialnym na papierze bez stępla kopję warunków licytacyjnych. Jednocześnie oświadczyła Kommissya Rządowa Sprawiedliwości, iż, lubo daleką jest od przywiązywania nieważności w przypadku gdyby formalność powyższa dopełnioną nie była, jednakże niezastosowanie się do takowego pociągnie za sobą skarcenie porządkowe, które Trybunały wymierzać są w obowiązku.

Art. 11. Akt zajęcia, warunki do licytacyi dzierżawy według art. 16 ułożone, uwiadomienia do wierzycieli stosownie do art. 10 wydane i wyciągi urzędowe poświadczające, wiele z nieruchomości zajętéj opłacanych jest corocznie podatków publicznych i innych ciężarów przepisami hypotecznemi uprzywilejowanych i ile ich jest zaległości, Komornik Sądowy złoży w Kancellaryi Notaryusza lub Regenta najpóźniéj na dni 35 przed terminem do licytacyi dzierżawy oznaczonym. Wyciągi opłacających się ciężarów co do nieruchomości wiejskich wydadzą Kommissarze Obwodowi (Naczelnicy Powiatu).

Art. 12. Po dopełnieniu dłużnikowi i wierzycielom doręczeń, artykułami 4 i 10 przepisanych, każdy z nich obowiązany jest dopilnować służących sobie praw i terminów oznaczonych, dlaczego żadne nie będą czynione im doręczenia w popiéraniu dalszém licytacyi dzierżawy.

Dłużnik, któryby chciał czynić o nieważność zdziałanych przez Komornika w egzekucyi aktów, lub przeciwko tytułowi, z mocy którego popiérane jest zajęcie, powinien wierzycielowi popiérającemu egzekucyą doręczyć pozew, i wyznaczonemu Notaryuszowi i Regentowi najdaléj na dni 20 przed terminem do licytacyi dzierżawy postanowionym, kopją pozwu złożyć, oraz udowodnić, że należny do sprawy wpis opłacił, lub, jeżeli jest ubogi, że wpis jest prenotowany i w przepisanéj księdze Kontrolli Skarbowéj wpisany. Równie wierzyciel i dłużnik, któryby chciał czynić o zmianę warunków do dzierżawy podanych, powinien też same formalności i w oznaczonym powyżéj czasie uzupełnić, nadto wierzycieli hypotecznych, którym doniesienia według art. 10 uczynione były, o wydanym przez siebie pozwie uwiadomić.

Niedopełnienie przepisów niniejszym artykułem objętych pociągnie za sobą ten skutek, że licytacya, pomimo wydanego pozwu, w naznaczonym terminie odbytą będzie, i tenże pozew prostemu ulegnie uchyleniu, gdyby z niego sprawa na audyencyą Sądową była wprowadzona (1).

(1) Porównać przypiski zamieszczone do art. 10 niniejszego postanowienia.

Art. 13. Wydanie pozwu z uzupełnieniem formalności art. 16 przepisanych, wstrzymuje odbycie licytacyi dzierżawy, jak równie wyrok, skoro od daty jego zapadnięcia czas ośmiodniowy jeszcze nie upłynął, lub jeżeli przed jego upłynieniem za-

łożona jest oppozycya, gdy był zaocznym, a appellacya, gdy był naocznym, oraz złożony został Notaryuszowi lub Regentowi dowód, jako należny wpis jest opłacony.

Po upłynieniu dni ośmiu, wydanie pozwu lub opłacenie wpisu nie wstrzymuje wykonania zapadłego wyroku, a założona oppozycya lub appellacya prostemu ulegnie uchyleniu.

Art. 14. Wydzierżawienie nieruchomości na skutek zajęcia jednego wierzyciela nie wstrzymuje drugim wierzycielom czynienia prawnie przeciwko wypłaceniu saméj ceny dzierżawnéj, chociażby przeciwko ułożonym do licytacyi dzierżawy warunkom nic nie wnosili, skoro im służy prawo piérwszeństwa lub równe z wierzycielem popiérającym wydzierżawienie.

Art. 15. Wydzierżawienie nieruchomości wiejskich może nastąpić jedynie od Świętego Jana Chrzciciela czyli od 24 Czerwca; termin zaś licytacyi powinien być oznaczonym w miesiącu Maju lub Czerwcu, a gdyby był, stosownie do art: 18, potrzebny drugi termin licytacyi, to najdaléj w miesiącu Lipcu.

Termina licytacyi odbywane będą przed Notaryuszem Powiatu (Okręgu) tego, w obrębie którego nieruchomość leży, lub przed Regentem, jeżeli zajęcie to nastąpi w Powiecie (Okręgu), główne miasto Wojewódzkie (Gubernialne) obejmującym.

Art. 16. Warunki do licytacyi dzierżawy ułoży Komornik, według żądania wierzyciela zajęcie popiérającego lub jego pełnomocnika szczególnie do tego umocowanego.

Oprócz innych warunków, jakie do dzierżawy ułożone zostaną, Komornik Sądowy z urzędu obowiązany jest zastrzedz opłacenie przedewszystkiém regularne podatków i ciężarów art. 11 wymienionych, oraz całość inwentarza gruntowego według przepisu art. 8, za co odpowiedzialnym będzie stosownie do art. 5 postanowienia Naszego z d. 8 Lipca 1823 r. (T. II, str. 374 niniejszego dzieła).

Czas trwania dzierżawy będzie najdłuższy trzechletni, chybaby wierzyciele, według art. 10 uwiadomieni, oraz dłużnik, jednomyślnie na dłuższy czas zezwolili (1).

(1) Komornicy, układając warunki licytacyi dzierżawy dóbr Towarzystwu Kredytowemu zastawionych, powinni zamieszczać w nich ostrzeżenie o przepisie art. 210 Prawa o Towarzystwie Kredytowém Ziemskiém z r. 1825.

K. R. S. d. 11 Października 1826 r. Nr. 10985.

Art. 17. Odbycie licytacyi dzierżawy w terminie oznaczonym poprzedzą dwukrotne obwieszczenia, przez Komornika do ogłoszenia podane.

Obwieszczenia winny wymieniać wkrótkości nazwisko nieruchomości, która jest zajętą, jéj przyległości, w którym Powiecie (Okręgu) i Obwodzie (Powiecie) leży, przez wiele lat dzierżawa ma trwać, ile wynosi roczna cena dzierżawna, na kiedy jest wyznaczony termin do licytacyi i przed którym Notaryuszem lub Regentem.

Obwieszczenia takowe będą ogłoszone, piérwszy raz na dni 30, powtórnie na dni 15 przed terminem licytacyi w Dzienniku właściwego Województwa (Gubernii), i w jednéj z Gazet Warszawskich.

Ogłoszenie takowe złożeniem Notaryuszowi lub Regentowi Dziennika i Gazety udowodnioném będzie.

Art. 18. Gdyby w terminie oznaczonym licytacya dzierżawy, dla braku licytantów, nie przyszła do skutku, Notaryusz lub Regent wyznaczy powtórny termin do jéj odbycia za dni 20, który poprzedzą obwieszczenia art. 17 przepisane, na dni 10 przed terminem raz jeden ogłoszone.

Art. 19. Wstrzymanie licytacyi dzierżawy, z powodów art. 12 i 13 wymienionych, pociąga za sobą ten skutek, że, po uprzątnięciu zachodzących przeszkód, nowy termin do licytacyi dzierżawy, skoro czas art. 15 oznaczony jeszcze nie upłynął, na żądanie wierzyciela Notaryusz lub Regent wyznaczy. Termin ten poprzedzą obwieszczenia, art. 17 i 18 przepisane raz tylko ogłoszone.

Art. 20. Termin do licytacyi dzierżawy wyznaczony, rozpocznie Notaryusz lub Regent o godzinie w obwieszczeniach wzmiankowanéj, przez głośne odczytanie aktu zajęcia przez Komornika sporządzonego i warunków dzierżawy, następnie, po upłynieniu dwóch godzin od chwili rozpoczętéj licytacyi, w którym czasie wolno będzie każdemu przybywającemu akt zajęcia i warunki dzierżawy przejrzéć, przystąpi do saméj licytacyi, którą odbędzie za pomocą zapalonych świeczek w sposobie art. 707 i 708 Kodexu Postępowania oznaczonym. Odbytéj licytacyi spisze Notaryusz lub Regent dokładny protokół, wyjaśniający, kiedy, na czyje żądanie, przez którego Komornika i jaka nieruchomość była zajęta, kiedy obwieszczenia były ogłoszone, pod jakiemi warunkami nieruchomość ma być wydzierżawioną, którzy z wierzycieli zawiadomionych byli przytomni, imiona, nazwiska i zamieszkanie licytantów, ich podania, oraz komu i za jaką summę dzierżawa przyznaną została.

Przytomni, w akcie wyrażeni, protokół podpiszą, lub wzmianka uczynioną będzie o tych, którzy podpisać nie mogli lub nie umieli.

Przy odbywaniu licytacyi, Notaryusz lub Regent z urzędu dopilnuje wykonania przepisu art. 16 i pod odpowiedzialnością tamże wskazaną.

Art. 21. Wyciąg główny spisanego protokółu licytacyjnego z formą egzekucyjną przez Notaryusza wydany, będzie tytułem dla mającego przyznaną sobie dzierżawę do objęcia przez Komornika Sądowego possessyi nieruchomości wiejskiej, oraz tytułem do zniewolenia dłużnika do ustąpienia z dóbr nawet pod przymusem osobistym (1).

(1) W uzupełnieniu przepisu w artykule tym zawartego, postanowienie Ks. Namiestnika Kr. z d. 13 Grudnia 1825 r. (D. P., T. XI, str. 37), wyrzekło:

Art. 1. W przypadku w art. 21 postanowienia wyżéj wspomnionego (t. j. z d. 2 Września 1823 r.) przewidzianym, gdzie właściciel dóbr, będąc zniewolonym do ustąpienia z nich, pozbawionym zostaje przez to samo, możności pełnienia obowiązków wójta, dzierżawca obowiązany jest takowe, w zastępstwie właściciela, z odpowiedzialnością Postanowieniem Naszém z d. 30 Maja 1818 r. (D. P., T. VI, str. 34), na Wójtów włożoną, pełnić.

Art. 2. Gdyby dzierżawca obowiązków tych sam pełnić nie chciał, lub, dla zachodzącéj w osobie jego przeszkody, pełnić nie mógł, winien będzie, w przypadku piérwszym, utrzymywać zdatnego do pełnienia ich zastępcę, i o takowym, stosownie do art. 10 Postanowienia Naszego z d. 30 Maja 1818 r. donieść właściwemu Kommissarzowi Delegowanemu, w przypadku drugim, przedstawić zdolną do sprawowania ich, kosztem jego, osobę, któréj zatwierdzenie od Kommissyi Rządowéj Spraw Wewnętrznych i Policyi (od Kommissyi Rządowéj Spraw Wewnętrznych i Duchownych) zależéć będzie. W razie przeciwnym, taż Kommissya Rządowa upoważni właściwą Kommissyą Wojewódzką (Rząd Gubernialny) do wyznaczenia na jego koszt osoby do wypełniania obowiązków wójtowskich.

Art. 3. O takowym na dzierżawcę spadającym obowiązku, Komórnik uskuteczniający

zajęcie, ubiegających się do dzierżawy, w warunkach licytacyi ostrzedz będzie winien, pod odpowiedzialnością. Opuszczenie jednak ostrzeżenia tego w warunkach licytacyi, ani pociąga za sobą nieważności zajęcia, ani nie uwalnia dzierżawcę od włożonego na niego niniejszém Postanowieniem Naszém obowiązku.

Art. 22. Wyciąg takowy będzie wydany mającemu przyznaną dzierżawę, wtenczas gdy złoży Notaryuszowi lub Regentowi dowód, że zadosyć uczynił warunkom licytacyi, które powinny być uzupełnione przed rzeczoném wydaniem, o czém wzmiankę uczyni na protokóle odbytéj licytacyi.

Art. 23. Gdyby nabywca dzierżawy, najdaléj w dniach 14 od daty licytacyi, przepisanego artykułem 22 dowodu nie składał, na żądanie dłużnika lub wierzyciela Notaryusz lub Regent, bez względu na upłyniony czas w art. 15 wymieniony, wyznaczy nową licytacyę dzierżawy na niebezpieczeństwo dzierżawcy według przepisu artykułu 18, i odtąd dobra na jego niebezpieczeństwo będą administrowane. Obwieszczenie tym celem wydane będzie doręczone w jednym egzemplarzu nabywcy dzierżawy.

Art. 24. Jeżeliby i na powtórnym terminie licytacyi dzierżawy, stosownie do artykułu 18 ogłoszonego, dzierżawa, dla braku licytantów, nie przyszła do skutku, Notaryusz odłoży wydzierżawienie dóbr do następnego roku, i zaraz tym celem wyznaczy termin, wierzyciele zaś stawający wraz z dłużnikiem w terminie niedojścia dzierżawy, ustanowią za wspólną zgodą dalszą administracyą i warunki pod jakiemi ma być prowadzoną. Wniosków ich spisze Notaryusz lub Regent dokładny protokół.

Wierzyciele nie stawający uważani będą za przystępujących do zdania większości i nie będzie potrzeba wcale ich zwoływać.

W przypadku gdyby wierzyciele lub dłużnik nie zgodzili się na wybór Administratora i na warunki Administracyi, sprzeciwiający odesłani będą do drogi sądowéj, a dopókąd wyrok nie zapadnie, dozór przez Komornika ustanowiony trwać będzie.

Jeżeli wierzyciele wcale nie stawają, dozór przez Komornika ustanowiony według art. 3 pozostaje także w swéj mocy.

Art. 25. Wierzyciele lub dłużnik sprzeciwiający się, obowiązani są wnioski swe do protokółu Notaryuszowi lub Regentowi podane pozwem najdaléj w dni 8 doręczonym poprzéć, i następnie najpóźniéj w dni 8 udowodnić Notaryuszowi lub Regentowi, jako wpis należny opłacili, inaczéj uważani będą za odstępujących od żądań przez siebie do protokółu podanych, i Administracya, według wniosków innych wierzycieli, przez Komornika sądowego ustanowioną zostanie.

Art. 26. W przypadku tym gdy licytacya dzierżawy nie może być odbytą dla przyczyn w art. 12, 13 i 19 wyrażonych, wierzyciel powinien, po upłynieniu czasu art. 15 oznaczonego, zwołać wierzycieli art. 10 oznaczonych, przed Notaryusza lub Regenta, dla ustanowienia Administracyi.

Termin do stawienia się będzie najdaléj na 1 Października, a wezwania będą doręczane przynajmniéj na dni 15 przed terminem, nie zważając na odległość miejsca; w terminie tym, po spisaniu wniosków przez wierzycieli czynionych, Notaryusz powinien, stosownie do art. 24, wyznaczyć termin do odbycia licytacyi dzierżawy w roku przyszłym.

TYTUŁ II.

O zajęciu i wydzierżawieniu nieruchomości miejskich.

Art. 27. Zajęcie nieruchomości miejskich poprzedzi wezwanie dłużnika art. 1 i 2 przepisane, sam zaś akt zajęcia wyrazi w szczególności, w którém mieście, na jakiéj ulicy, i pod jakim numerem nieruchomość jest położona, czy jest murowaną lub drewnianą, jaka jest jéj obszerność, jakie są w niéj sprzęty do miejsca przywiązane, wiele mieści w sobie lokatorów, ile każdy z nich opłaca i na mocy jakich umów, wreszcie jakie są ciężary publiczne i inne wydatki. Obejmować także będzie podług art. 3 wezwania lokatorów do płacenia najmu ustanowionemu dozorcy, i inne formalności artykułem rzeczonym przepisane.

Art. 28. Kopja protokółu będzie zostawioną, jedna dłużnikowi, druga ustanowionemu dozorcy, trzecia zostanie wniesioną do hypoteki. (1).

Lokatorom wyda Komornik wkrótkości świadectwa, kiedy i na rzecz czyją zajęcie nastąpiło, oraz kto jest ustanowionym dozorcą.

(1) Porównać przypisek zamieszczony w odsyłaczu do art. 43 Ustawy Hypotecznéj z roku 1818. (T. II, str. 75 niniejszego dzieła).

Art. 29. Objęci aktem zajęcia lokatorowie obowiązani będą opłacaną przez siebie cenę najmu jedynie ustanowionemu dozorcy oddawać; co zaś do wypłat jakie ciż lokatorowie przed dopełnieniem zajęcia uczynili, wierzycielowi popiérającemu zajęcie służą poszukiwania w Tytule III artykule 49 dozwolone.

Art. 30. Wydzierżawienie ogólne całéj nieruchomości miejskiéj za kontraktem, ma też same skutki, jakie względnie wydzierżawionych nieruchomości miejskich art. 5 stanowi.

Art. 31. Zajęcie na rzecz jednego wierzyciela według art. 27 i 28 dopełnione, wstrzymuje drugie zajęcie, nie tamuje wszelako drugiemu wierzycielowi spisania protokółu przejrzenia i dalszego działania po uzupełnieniu art. 28, skoroby piérwszy wierzyciel zajmujący, pomimo uczynionego do siebie przez drugiego wierzyciela wezwania, opóźniał się z dopełnieniem kroków art. 35, 36, 38, 39, 40 wskazanych.

Art. 32. Jeżeliby wierzyciel, na rzecz którego zajęcie nastąpiło, opóźniał się z dopełnieniem przepisów art. 35, 36, 38, 39, 40 i żaden z innych wierzycieli według przepisu art. 31 nie działał, dłużnik mocen jest żądać uchylenia dopełnionego zajęcia.

Art. 33. O dacie zajęcia nieruchomości miejskich, na rzecz kogo, na satysfakcyą jakiego długu i jak wielkiéj summy było dopełnione, oraz kto został ustanowiony dozorcą, doniesie Komornik wkrótkości wierzycielom art. 10 oznaczonym najdaléj w dniach 15 od daty spisanego aktu zajęcia.

Art. 34. Dozorcą zajętych nieruchomości miejskich może być ustanowiony sam wierzyciel popiérający zajęcie, skoro tego żąda, albo ten, którego sam Komornikowi na piśmie wskaże, może być nawet sam dłużnik, jeżeli chce, i wierzyciel wyraźnie na piśmie zezwala.

Art. 35. Obowiązki ustanowionego dozorcy będą uważane według art. 8. W czasie prowadzonéj przez siebie administracyi mocen jest zajęte w nieruchomościach pomieszkania, za wyjściem kontraktów lokatorom służących, wynajmować z wolnéj ręki, częściowo lub ogólnie całego domu, za zezwoleniem wspólném dłużnika i wierzyciela zajmującego, na piśmie wyraźnie oświadczoném, na czas najdłuższy roczny, lub téż, gdyby porozumienie się między wierzycielem a dłużnikiem nie zaszło, przez publiczną licytacyą wydzierżawić.

Art. 36. Wynajęcie pomieszkań winno następować od zaczęcia zwyczajnego kwartału, lub od czasu zwyczajami miejscowemi przyjętego, termin piérwszy licytacyi powinien być odbytym na dni 30 przed czasem do wynajęcia służącym, a drugi termin licytacyi, jeżeli według art. 39 okaże się być potrzebnym, najdaléj na dni ośm przed czasem powyżéj oznaczonym.

Art. 37. Warunki do wynajęcia ułoży Komornik według żądania wierzyciela lub szczególnie do tego umocowanego przez niego pełnomocnika, którym być może ustanowiony dozorca.

Art. 38. Licytacya wynajęcia pomieszkań odbywaną będzie przez Komornika sądowego i na wyznaczonym przez niego do tego terminie, w miejscu saméj nieruchomości. Termin licytacyi powinny poprzedzić obwieszczenia art. 17 przepisane, na dni przynajmniéj 20 przed terminem ogłoszone, a to w tym sposobie, że będą poprzylepiane na drzwiach nieruchomości, na drzwiach Ratusza miasta tego, w którym nieruchomość leży i na rogach niektórych celniejszych ulic, oraz ogłoszone w gazecie jeżeli ta w rzeczonem mieście wychodzi, niemniéj w jednym egzemplarzu doręczone dłużnikowi.

Przylepianie obwieszczeń, i doręczenie dłużnikowi, na jednym z nich egzemplarzu poświadczy woźny, a ogłoszenie w gazecie udowodnionem zostanie złożeniem tegoż pisma.

Art. 39. Gdyby na piérwszym terminie wynajęcie nie przyszło do skutku, Komornik wyznaczy powtórny termin, który poprzedzą przepisane obwieszczenia na dni 10.

Art. 40. Jeżeliby w tym drugim terminie wynajęcie nie nastąpiło, będzie mógł takowe uskutecznić z wolnéj ręki sam ustanowiony dozorca.

Art. 41. Jeżeli do nieruchomości miejskich są przyległe jakie grunta, ogrody, natenczas zajęcie i wydzierżawienie ich będzie mogło nastąpić, albo łącznie z dochodami saméj nieruchomości miejskiéj, albo oddzielnie według przepisów w niniejszym Tytule oznaczonych i z temiż samémi skutkami, protokół tylko zajęcia wyrażać będzie ich obszerność i rodzaj.

TYTUŁ III.

O poszukiwaniu satysfakcyi na cenie dzierżawnéj lub na części dochodów nieruchomości miejskich i wiejskich.

Art. 42. Wolno jest każdemu wierzycielowi na mocy tytułów do egzekucyi upoważniających, dochodzić swéj należytości na cenie przez dzierżawców winnéj i u wszystkich częściowo dochody nieruchomości wiejskich lub miejskich opłacających, jako to, w nieruchomościach wiejskich, na najmie i dochodach z karczem, z młynów, na opłacie z paktu krów, na czynszach przez kolonistów składanych, w posiadłościach miejskich, na najmie od ogólnych dzierżawców i od lokatorów przynależnych i na tym podobnych przedmiotach.

Art. 43. Poszukiwanie satysfakcyi tą drogą, poprzedzić winien akt zapowiedzenia przez Komornika sądowego wydany. Akt zapowiedzenia wyrażać będzie: datę wyroku lub dokumentu, z mocy którego poszukiwana jest zapłata, ilość summy opłacić się mającéj, imię i nazwisko tego, którego fundusze są zapowiedziane, wezwanie zapowiedzianego, aby, pod powtórną opłatą, nikomu funduszów zapowiedzianych nie wydawał, i aby w dni 15 od daty doręczenia złożył do protokułu Komornika deklaracyą we względzie posiadanych przez siebie funduszów.

Do aktu zapowiedzenia będzie dołączona kopja tytułu, z mocy którego jest wydany, i wymienione obrane zamieszkanie wierzyciela w obrębie Powiatu (Okręgu) tego, gdzie zapowiedziany mieszka, jeżeli gdzieindziéj jest zamieszkanie wierzyciela.

Kopja aktu zapowiedzenia doręczoną zostanie zapowiedzianemu osobiście lub w zamieszkaniu, według przepisów Kodexu Postępowania.

Art. 44. W ciągu dni 10 od daty doręczonego zapowiedzianemu aktu zapowiedzenia, doręczone będzie samemu dłużnikowi, jako też wierzycielom w art. 10 oznaczonym, uwiadomienie o uczynioném zapowiedzeniu.

Art. 45. W terminie, według art. 43 przypadającym, Komornik odbierze od zapowiedzianego w jego zamieszkaniu przepisaną deklaracyą i tym celem obowiązany jest zapowiedziany dokładnie wyjaśnić,—z jakiego tytułu przypada należący się od niego dług, ile na niego wypłacił, i ile pozostaje do zapłacenia i w jakich terminach; okaże dowody twierdzenie jego wspiérające, oraz zaręczy za rzetelność swojéj deklaracyi.

Komornik spisując protokół, oprócz wymienienia w nim powyższych szczegółów, wyrazi datę doręczonego zapowiedzianemu aktu zapowiedzenia, datę doręczonego dłużnikowi uwiadomienia, ilość summy przez zapowiedzianego, w skutek złożonéj przez niego deklaracyi, na rzecz zapowiedającego opłaconéj, lub przyczyny dla jakiéj żadna wypłata nie nastąpiła.

Jeżeli termina wypłaty jeszcze nie upłynęły, Komornik wezwie zapowiedzianego, aby przyszłą wypłatę czynił bezpośrednio samemu wierzycielowi zapowiadającemu; w przypadkach zaś tych, gdzie na jedném miejscu u wielu zapowiedzenie jest uczynione, i rozmaite termina do wypłaty przypadają, jako to, przy zapowiedzeniu czynszów

przez kolonistów składanych, Komornik ustanowi dozorcę do pobiérania takowych opłat, i o dopełnieniu tego wszystkiego w protokóle wzmiankę uczyni. Protokół podpisany zostanie przez przytomnych pisać umiejących.

Art. 46. Kopje spisanego przez Komornika protokółu doręczone będą, jedna zapowiedzianemu, druga dozorcy, skoro był ustanowiony, trzecia dłużnikowi, ostatniemu najdaléj w dniach 8 od daty spisania protokółu.

Art. 47. Dozorcą zapowiedzianych funduszów może być ustanowiony tylko ten, którego sam wierzyciel zapowiadający Komornikowi na piśmie wskaże. Dozorca ustanowiony ma tylko obowiązek w oznaczonych terminach pobiérać przypadające opłaty i z nich rachować się pod przymusem osobistym.

Art. 48. Jeżeliby zapowiedziany w terminie i sposobie art. 43 i 45 oznaczonemi, przepisanéj deklaracyi do protokółu Komornika złożyć nie chciał, wierzyciel zapowiedający będzie miał prawo w drodze sądowéj żądać uznania zapowiedzianego za prostego dłużnika téj summy, na zapłacenie któréj zapowiedzenie było uczynione.

Art. 49. W przypadku zachodzących sporów między wierzycielem zapowiedającym, a zapowiedzianym względnie złożonéj przez ostatniego deklaracyi, te rozsądzone będą na audyencyi właściwego sądu, za przypozwaniem do nich samego dłużnika, i każdy wierzyciel hypoteczny, na rzecz którego zapowiedzenie nastąpiło, mocen jest domagać się, aby zapowiedziany do powtórnego zapłacenia wydanych już dłużnika funduszów był zobowiązanym, skoro takowe więcéj jak za jeden rok przynależne, z góry opłacił, z ominięciem procentów od summ hypotecznych, poprzedzających datę kontraktu dzierżawnego, przypadających.

Art. 50. Przy uskutecznieniu zapowiedzenia przez drugiego wierzyciela, zapowiedziany, przy spisaniu protokółu deklaracyi, winien okazać akt piérwszego zapowiedzenia, gdyż, nie okazawszy go, byłby odpowiedzialny zapowiadającym za wszelkie szkody, jakieby ztąd ponieść mogli.

Równie drugi wierzyciel zapowiadający obowiązany jest, po spisaniu protokółu deklaracyi według art. 45, najdaléj w dniach 15 donieść piérwszemu wierzycielowi zapowiedającemu o swém zapowiedzeniu.

Art. 51. Na mocy dokumentów prywatnych lub zezwolenia Sędziego, oraz na innych funduszach art. 42 nie objętych, choćby na mocy tytułów do egzekucyi upoważniających, wolno będzie zapowiedzenia czynić tylko w formie art. 557 i następnych Kodexu Postępowania wskazanéj.

TYTUŁ IV.

Ogólne przepisy.

Art. 52. Z dochodów nieruchomości miejskich i wiejskich, mają prawo poszukiwania swéj satysfakcyi wierzyciele uprzywilejowani i hypoteczni na nieruchomości intabulowani, tak co do samego kapitału jako i prowizyi, którym przepisy hypoteczne toż samo prawo rzeczowe co i kapitałowi nadają, dlaczego wierzyciele uprzywilejowani i hypoteczni mają prawo piérwszeństwa przed wierzycielami osobistemi.

Art. 53. Za dopełnieniem zajęcia nieruchomości celem jéj wydzierżawienia, wierzycielowi uprzywilejowanemu i hypotecznemu nie tylko służy prawo do poszukiwania satysfakcyi z prowentów od daty zajęcia, ale nadto i do zaległości oraz zapasów, jakie szczególniéj w nieruchomościach wiejskich po

zaspokojeniu potrzeb gruntowych znajdowały się w czasie zajęcia.

Art. 54. W zbiegu wierzycieli uprzywilejowanych i hypotecznych do dochodów nieruchomości, dzierżaw i innych z nich opłat, ustanowiony dozorca lub zapowiedziany, obowiązany jest składać fundusze do depozytu sądowego, do wierzyciela zaś lub samego dłużnika będzie należało, gdyby się między sobą o podział funduszów nie zgodzili, żądać, stosownie do art. 557 Kodexu Postępowania, wyznaczenia delegowanego, który, podobnie jak na samym szacunku nieruchomości, według art. 752 Kodexu Postępowania i następnych, sporządzi klassyfikacyą, mieszcząc każdego wierzyciela uprzywilejowanego i hypotecznego w porządku i z piérwszeństwem według przepisów hypotecznych służącém.

Art. 55. Ustanowiony zajętych nieruchomości lub zapowiedzianych funduszów dozorca, ma prawo żądać wynagrodzenia za czas prowadzonego przez siebie dozoru, w nieruchomościach wiejskich 5 procentu od czystego dochodu, po odtrąceniu wszystkich wydatków gruntowych pozostającego, w nieruchomościach miejskich 5 procentu od dochodu, jaki, po odtrąceniu podatków, wynosi; wynadgrodzenie takowe ma prawo pobiérać i sam dłużnik, gdy jest ustanowiony dozorcą; lecz nie ma do niego żadnego prawa ustanowiony dozorcą wierzyciel.

Art. 56. Regenci, Notaryusze i Komornicy, dopełniający egzekucyi i spisujący akta powyższemi przepisami wskazane, mają prawo żądać wynagrodzenia, według taksy postanowionéj Dekretami Królewskiemi z d. 14 Marca 1809 r. w Dzienniku Praw Tomu I (str. 213 i 218) Księstwa Warszawskiego ogłoszonemi.

Art. 57. Wszystkie spory zachodzące w popiéraniu egzekucyi według niniejszych przepisów,

* **627**. Protokół zajęcia zawiérać będzie wymienienie każdego kawałka gruntu, jego rozciągłość i położenie, oraz dwie przynajmniéj przyległe i ościenne posiadłości, jako téż rodzaj płodów.

* **628**. Polowy ustanowiony będzie dozorcą, chybaby podlegał wyłączeniu, stosownie do art. 598; jeżeli jest nieobecny, akt zajęcia będzie mu doręczony; kopja będzie także doręczoną Wójtowi Gminy położenia miejsca, a oryginał będzie przez Wójta zawidymowany.

Jeżeli gminy, w których dobra leżą, są przyległe lub sąsiednie, jeden tylko dozorca będzie ustanowiony, wszakże inny niż polowy: protokół zawidymowany będzie przez Wójta Gminy, w któréj główny folwark leży; w braku takowego, przez Wójta Gminy, w któréj część dóbr jest położona.

* **629**. Przedaż ogłoszoną będzie przez obwieszczenia, rozlepione, na ośm dni przynajmniéj przed sprzedażą, na drzwiach dłużnika, na drzwiach domu gminnego, a w braku tego, w miejscu na rozlepienie obwieszczeń władz publicznych przeznaczoném; na głównym targu miejscowym, a w braku tego, na najbliższym targu; nakoniec na drzwiach izby audyencyonalnéj Sądu Pokoju.

---

sądzone będą przez Trybunały piérwszéj instancyi, w obrębie których nieruchomości są położone. Będą sądzone summarycznie pod tymczasową egzekucyą, a w sporach według art. 12 i 13 zachodzących, pomimo oppozycyi i przed innemi sprawami.

Art. 58. Formalności niniejszém postanowieniem przepisane, winny być pod nieważnością zachowane, nadto za ich uchybienie, Regenci, Notaryusze i Komornicy ulegną karom i wynagrodzeniom artykułami 1030 i 1031 Kodexu Postępowania oznaczonym.

Art. 59. Zmowne lub podstępne działanie wierzyciela popiérającego egzekucyą, będzie uważane według art. 722 Kodexu Postępowania, którego przepisy, w czém nie są przeciwne temu postanowieniu, w swéj mocy się zachowują.

* **630**. Obwieszczenia wyrażać będą dzień, godzinę i miejsce przedaży, imiona, nazwiska i mieszkanie dłużnika i wierzyciela, ilość hektarów (1), rodzaj każdego płodu i gminę, w któréj się znajdują, bez dalszego wyszczególnienia.

* **631**. Rozlepienie obwieszczeń poświadczone będzie podług tego, co w Tytule *O zajęciu ruchomości* powiedziano.

* **632**. Przedaż dokonaną będzie w dzień niedzielny lub targowy.

* **633**. Przedaż może się odbywać na miejscu, albo na placu gminy, w któréj się większa część zajętych przedmiotów znajduje.

Przedaż może się odbywać także na targu miejscowym, a w braku tego, na targu najbliższym.

* **634**. Zachowane będą prócz tego formalności przepisane w Tytule *O zajęciu ruchomości* (art. 583—625 K. P. S.)

* **635**. Rozdzielenie ceny przedaży nastąpi podług prawideł poniżéj w Tytule O *stosunkowém rozdzieleniu* (art. 656—672 K. P. S.) przepisanych.

(a) *Hektar* równa się 1 morgowi i 225 prętom kwadratowym Polskim, albo 2196 sażeniom kwadratowym Rossyjskim.

TYTUŁ X.

O zajęciu rent należnych od osób prywatnych (1).

636. Zajęcie renty może nastąpić jedynie na mocy tytułu urzędowego i egzekucyjnego. — K. N. 529, 584, K. N. 586, 1317, 1350-3., 1351, 1909, 1910, 2092, 2093. K. P. S. 146, 545, 551, 637 n.

Zajęcie poprzedzone będzie nakazem doręczonym stronie zobowiązanéj lub skazanéj, osobiście lub w zamieszkaniu, przynajmniéj na dzień jeden przed zajęciem, wraz z kopją tytułu, jeżeli ten dotąd nie był doręczonym. — 2217, 2244. — K. P. S. 68, 583, 626, 673, 780, 1033. — K. H. 198.

637. Renta zajętą będzie u tego, kto do niéj jest obowiązany, aktem zawiérającym, oprócz formalności zwyczajnych, wymienienie tytułu rentę ustanawiającego, ilość renty, wysokość kapitału, za który jest ustanowioną, i tytułu wierzytelności zajmującego; imiona, nazwiska, powołanie i mieszkanie dłużnika, obranie zamieszkania u Obrońcy urzędującego przy Trybunale, przed którym przedaż będzie popiéraną, i wezwanie zapowiedzianego przed tenże sam Trybunał do deklaracyi: wszystko to pod karą nieważności. — K. P. S. 49-7., 59, 61, 68, 69, 559, 675, 1029.

638. Przepisy objęte w art. 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, dotyczące formalności, jakie zapowiedziany do-

(1) Cały Tytuł X. Księgi V. Części I, to jest art. 636—655 włącznie K. P. S. uchylony został we Francyi prawem z d. 24 Maja 1842 r.

pełnić jest obowiązanym, zachowane będą przez dłużnika, do opłaty renty zobowiązanego.

A jeżeli dłużnik ten nie złoży deklaracyi, albo spóźni się z nią, lub usprawiedliwień przepisanych wyżéj nie dostarczy, może być skazanym, w miarę potrzeby, na opłacanie renty, jeżeli umorzenia jéj nie udowodni, lub na wynagrodzenie szkód i strat, wynikających bądź z jego milczenia, bądź ze zwłoki w złożeniu deklaracyi, bądź z kroków prawnych, jakich się stał powodem. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 130, 577.

639. Zajęcie u osób nie mieszkających w kraju (1), doręczone będzie osobiście lub w zamieszkaniu, z zachowaniem w pozwie terminów, artykułem 73 przepisanych. K. P. S. 68, 73, 560, 642.

640. Akt zajęcia będzie służył zarazem za zapowiedzenie rat, tak ubiegłych, jako i tych, któreby przypadły aż do stosunkowego rozdzielenia. — K. N. 584, 586. — K. P. S. 557 in., 655.

641. W ciągu trzech dni po zajęciu, z dodaniem dnia jednego na trzy miriametry (2) odległości zamieszkania dłużnika renty od zamieszkania zajmującego i w podobnymże terminie, licząc odległość zamieszkania tego ostatniego od zamieszkania dłużnika, zajmujący obowiązany będzie, pod nieważnością zajęcia, uwiadomić o niém dłużnika, z doniesieniem o dniu piérwszéj publikacyi. — K. C. P. 26 n. — K. P. S. 563, 642 n., 691, 1029, 1033.

(1) W oryginalnym tekście są tu zamieszczone wyrazy „*en France sur le continent* (*we Francyi lądowéj*),“ które przetłómaczono przez wyrazy *w kraju*, a to ze względu na zastosowanie niniejszego Kodexu do Królestwa Polskiego.

(2) Miriametrów 3 równa się 3½ milom Polskim, czyli 24 werstom Rossyjskim.

642. Gdy dłużnik renty zamieszkałym jest po za obrębem kraju (1), termin do uwiadomienia biegnie dopiéro od dnia upływu terminu zakréślonego do zapozwania dłużnika. — K. P. S. 73, 639, 655.

643. W dni piętnaście po uwiadomieniu dłużnika, zajmujący obowiązany będzie złożyć, w Kancellaryi Pisarza Trybunału zamieszkania dłużnika, warunki przedaży, obejmujące imiona, nazwiska, powołanie i mieszkanie zajmującego, dłużnika, i dłużnika renty; rodzaj renty i wysokość jéj, jako też jéj kapitału, datę i wyrażenie tytułu, rentę ustanawiającego; wzmiankę o wpisie, jeżeli tytuł zapewnia hypotekę, i jeżeli wpis, dla zabezpieczenia renty, został uczyniony; imiona, nazwiska i mieszkanie Obrońcy popiérającego przedaż, warunki przysądzenia i oznaczenie ceny do przedaży: piérwsza publikacya odbędzie się na audyencyi. — K. P. S. 644 n., 690, 697 n., 958, 959, 972, 973.

644. Wyciąg ze zbioru objaśnień i warunków powyższe wiadomości zawiérający, złożony będzie w Kancellaryi Pisarza na ośm dni przed złożeniem tamże zbioru objaśnień, i przez niego umieszczony zostanie na tablicy na ten cel przeznaczonéj w izbie audyencyonalnéj Trybunału, w którym przedaż jest popiéraną.

645. Na ośm dni przed złożeniem zbioru objaśnień i warunków w Kancellaryi Pisarza wyciąg podobny wywieszonym będzie:

1° Na drzwiach domu dłużnika;

2° Na drzwiach domu dłużnika renty;

(1) W oryginalnym tekście są tu zamieszczone wyrazy „*hors du continent de la France (po za obrębem Francyi lądowéj)*;“ zmiana zaś w przekładzie okazała się konieczną, przy względzie na zastosowanie niniejszego Kodexu do Królestwa Polskiego.

3° Na głównych drzwiach Trybunału;

4° Na głównym placu miejsca, w którém przedaż jest popiéraną. — K. P. S. 617, 618, 684, 699.

646. Taki sam wyciąg umieszczony będzie w jednym z Dzienników wychodzących w mieście, gdzie przedaż jest popiéraną, a w braku tego, w jednym z Dzienników Departamentu (Gubernii), jeżeli tam jest wydawany. — K. P. S. 617, 683, 699.

647. Co do rzeczonych obwieszczeń i ogłoszeń zachowane będą formalności w Tytule *O zajęciu nieruchomości* (art. 682 n. K. P. S.) przepisane.

648. W ośm dni po piérwszéj publikacyi nastąpi druga; a renta zajęta w czasie téj publikacyi, będzie mogła być przysądzoną; może jednak Trybunał dalszy termin oznaczyć. — K. P. S. 1033.

649. Następnie odbędzie się trzecia publikacya, podczas któréj nastąpi stanowcze przysądzenie ostatniemu najwyżéj postępującemu licytantowi. — K. P. S. 650, 706 n.

650. Nowe obwieszczenia będą rozlepione, oraz nowe ogłoszenia zostaną umieszczone w dziennikach, na trzy dni przed stanowczém przysądzeniem. — K. P. S. 649.

651. Postąpienia będą czynione za pośrednictwem Obrońców. — K. P. S. 707, 713.

652. Formalności w Tytule *O zajęciu nieruchomości* (art. 673 n. K. P. S.) przepisane, co do redakcyi wyroku przysądzającego, co do wykonania warunków przedaży i co do szacunku, oraz co do licytacyi na ryzyko, zachowane będą także w przedaży renty. — K. P. S. 714, 715.

653. Jeżeli renta zajętą została przez dwóch wierzycieli, popiéranie przedaży należéć będzie do tego, który

piérwszy o zajęciu uwiadomił; w razie współubiegania się, do posiadacza tytułu najdawniejszego, a jeżeli tytuły są téj samėj daty, do najdawniejszego z Obrońców.— K. N. 1317. — K. P. S. 611, 661, 667, 719, 967, 994.

654. Dłużnik będzie obowiązany przedstawić zarzuty nieważności, jeżeli mu jakie służą, przed przygotowawczém przysądzeniem, po którém nie będzie mógł przedstawiać zarzutów nieważności jak tylko przeciwko postępowaniu późniejszemu. — K. P. S. 698 n., 718, 728.

655. Rozdzielenie szacunku dopełnione będzie podług przepisów wskazanych w Tytule *O stosunkowém rozdzieleniu* (art. 656 n. K. P. S.), co jednak nie ubliża hypotekom uzyskanym przed prawem z d. 11 Brumaire roku VII (d. 1 Listopada 1798 r.)

TYTUŁ XI.

O stosunkowém rozdzieleniu.

656. Jeżeli pieniądze zapowiedziane, albo ze sprzedaży zebrane, nie wystarczają na zaspokojenie wierzycieli, dłużnik i wierzyciele obowiązani będą w ciągu miesiąca ułożyć się względem stosunkowego rozdzielenia. K. N. 1134, 2093, 2218. — K. P. S. 557, 579, 624, 625, 632, 635, 655, 657 n., 749 n., 990. — K. H. 214, 410 n., 548, 556, 565.

657. Gdyby dłużnik i wierzyciele nie zgodzili się w rzeczonym przeciągu czasu, urzędnik, który przedaż dopełnił, obowiązany będzie w ciągu następnych dni ośmiu, i z zastrzeżeniem wszelkich zapowiedzeń, złożyć do depozytu summę ze sprzedaży zebraną, po odtrąceniu kosztów swoich, podług obliczenia dopełnionego przez Sędziego na oryginale protokółu: wyciąg obejmo-

wać będzie wzmiankę o powyższych kosztach. — K. N. 1257, 2101-1. — K. P. S. 67, 625, 658 n., 814. — Art. 31 Pos. Kr. z d. $^{17}/_{29}$ Stycznia 1828 r., oraz rozporządzenia w jego rozwinięciu wydane. (T. I str. 942 — 946, niniejszego dzieła).

658. W Kancellaryi Pisarza utrzymywaną będzie *Księga stosunkowych rozdzieleń*, w któréj Prezes wyznaczy Sędziego na żądanie zajmującego, lub, gdyby zajmujący nie żądał, na żądanie strony pilniejszéj; żądanie takie wniesione będzie przez proste oświadczenie zapisane w księdze. — K. P. S. 750, 751. (1)

659. Po upływie terminów w art. 656 i 657 oznaczonych, i na mocy decyzyi Sędziego delegowanego, wierzyciele wezwani będą do produkcyi, a dłużnik do przejrzenia produkowanych dokumentów, i do czynienia zarzutów, jeżeli mu jakie służą. — K. P. S. 189, 752 n.

660. W ciągu miesiąca od wezwania, wierzyciele zapowiadający, czyli to u zajmującego, czyli to u urzędnika, który dopełnił przedaż, zaprodukują, pod prekluzyą, swoje tytuły na ręce Sędziego delegowanego, z aktem obejmującym żądanie o pomieszczenie i ustanowienie Obrońcy. — K. N. 1317, 1318, 1322, 1350-3., 1351. K. P. S. 75, 146, 189, 659, 664, 754, 1029, 1033.

661. Ten sam akt obejmować będzie żądanie przyznania przywileju: może jednak właściciel, w drodze szybkiego zadecydowania (en référé), przywołać dłużnika i najdawniejszego Obrońcę przed Sędziego delegowanego, celem przedwstępnego wyrzeczenia co do je-

---

(1) Do sporządzania planów stosunkowych rozdzieleń i uporządkowań, o ile tylko można, nie Assessorowie, lecz Sędziowie przeznaczani być powinni.

K. R. S. d. $^{11}/_{23}$ Kwietnia 1839 r. Nr. 3455.

go przywileju za należną mu cenę najmu. — K. N. 2095, 2101, 2102. — K. P. S. 806 n., 819 n.

662. Koszta popiérania stosunkowego rozdzielenia zostaną zamieszczone z przywilejem, przed wszelką inną wierzytelnością, wyjąwszy za cenę najmu właścicielowi należną. — K. P. S. 130, 661, 714, 716, 819 n.

663. Z upływem wyżéj zakréślonego terminu, a nawet pierwéj, jeżeli wierzyciele dopełnili produkcye, delegowany, w dalszym ciągu swego protokółu, sporządzi plan stosunkowego rozdzielenia, odpowiednio złożonym dokumentom; popiérający doniesie przez akt Obrońcy o zamknięciu protokółu wierzycielom produkującym i dłużnikowi, z wezwaniem, aby go przejrzeli i zarzuty podali delegowanemu do protokółu w ciągu dni piętnastu. — K. P. S. 75, 189, 1029, 1033.

664. Gdyby wierzyciele i dłużnik w powyższym przeciągu czasu planu stosunkowego rozdzielenia w miejscu urzędowania Sędziego delegowanego nie przejrzeli, będą prekludowani bez nowego wezwania i wyroku; żadne uwagi czynione nie będą, jeżeli spór nie zachodzi.— K. P. S. 660, 756, 757.

665. Jeżeli nie ma sporu, Sędzia delegowany zakończy swój protokół, zamknie plan stosunkowego rozdzielenia funduszów, i zaleci, aby Pisarz wydał rozkaz do wypłaty wierzycielom, za zaręczeniem przez nich, że ich wierzytelności są rzetelne.— K. P. S. 534, 571, 572, 671, 759, 771.

666. Jeżeli spór zachodzi, Sędzia delegowany odeśle na audyencyę; strona pilniejsza poprze sprawę prostym aktem Obrońcy do Obrońcy, bez innych pism. — K. P. S. 75, 82, 87, 758, 761, 1031.

667. Do sprawy wchodzić będzie tylko wierzyciel czyniący zarzuty, wierzyciel przeciwko któremu zarzuty

są czynione, dłużnik i najdawniejszy Obrońca opponujących; popiérający stosunkowe rozdzielenie nie będzie mógł w tym przymiocie być powołanym. — K. P. S. 653, 661, 669, 719, 760.

668. Wyrok wydany będzie na sprawozdanie Sędziego delegowanego i na wnioski Prokuratora Królewskiego. — K. P. S. 83, 84, 93, 95, 112, 761, 762.

669. Appellacya od wyroku założoną być powinna w ciągu dziesięciu dni od doręczenia Obrońcy: akt appellacyi doręczony będzie w zamieszkaniu Obrońcy; obejmować ma zapozwanie i wymienienie uciążliwości; sprawa sądzoną będzie tak, jak w materyi summarycznéj. — K. P. S. 59, 61, 68, 69, 147, 261, 365, 404 n., 492, 670.

Do appellacyi takiéj wolno pozwać tylko strony w art. 667 wymienione.

670. Po upływie terminu do odwołania się zakréślonego, a w razie odwołania się, po doręczeniu, w zamieszkaniu Obrońcy, wyroku appellacyjnego, Sędzia delegowany zamknie swój protokół, w sposób artykułem 665 przepisany. — K. P. S. 669, 767.

671. W ciągu dni ośmiu po zamknięciu protokółu, Pisarz wyda wierzycielom rozkaz do wypłaty, gdy przed nim zaręczą za rzetelność swoich wierzytelności. — K. P. S. 665, 771.

672. Procenta od summ użytecznie umieszczonych w planie stosunkowego rozdzielenia ustają z dniem zamknięcia planu, jeżeli spór nie zaszedł; w przypadku sporu, od dnia doręczenia wyroku spór rozstrzygającego, a w razie odwołania się, w piętnaście dni po doręczeniu wyroku appellacyjnego. — K. N. 1907. — K. P. S. 665, 669, 670, 671, 766, 767.

TYTUŁ XII.

O zajęciu nieruchomości (1).

673. Zajęcie nieruchomości poprzedzone będzie nakazem doręczonym osobiście lub w zamieszkaniu; na czele nakazu umieszczoną będzie całkowita kopja tytułu, na mocy którego zajęcie dopełnione zostaje. Nakaz ten zawiérać będzie obranie zamieszkania w miejscu posiedzeń Trybunału, przed którym wywłaszczenie ma być popiérane, jeżeli wierzyciel tam nie mieszka; wyrażać będzie, że, na przypadek niezapłacenia, dopełnioném zostanie zajęcie nieruchomości dłużnika. Komornik świadków przybiérać nie będzie; w ciągu dnia jednego da zawidymować oryginał Prezydentowi, Burmistrzowi, Wójtowi Gminy, lub ich zastępcy, zamieszkania dłużnika, a drugą kopję zostawi widymującemu.— K. N. 2092 n., 2204, 2217, 2218, 2244.— K. P. S. 68, 551, 583, 626, 636, 674 n., 715, 718 n., 780, 1029, 1039. — K. H. 198. — Art. 69 i n. Pos. Rady Adm. z d. 4 Czerwca 1841 r. (T. I, str. 493 niniejszego dzieła).

674. Zajęcie nieruchomości nie będzie mogło nastąpić przed upływem dni trzydziestu od nakazu: gdyby wierzyciel dopuścił upływu czasu więcéj jak trzech miesięcy pomiędzy nakazem a zajęciem, obowiązany będzie powtórzyć nakaz, z zachowaniem form i terminu wyżéj przepisanych. — K. P. S. 673, 715, 717, 1029, 1033.

675. Protokół zajęcia obejmować będzie, oprócz formalności wspólnych wszystkim aktom przez woźnych

(1) Cały niniejszy Tytuł, to jest art. 673 — 717 włącznie, uchylony został we Francyi prawem z d. 2 Czerwca 1841 r.

doręczanym, wymienienie wyroku lub tytułu egzekucyjnego, wzmiankę o zejściu Komornika do nieruchomości zajętych, oznaczenie zewnętrznego stanu przedmiotów zajętych, jeżeli jest to dom miejski, i wymieniać będzie Okrąg, Gminę, oraz ulicę, przy któréj jest położony, niemniéj nieruchomości przyległe i ościenne; jeżeli są to dobra wiejskie, oznaczenie budowli, o ile się tam znajdują, naturę i rozległość przynajmniéj przybliżoną każdego kawałka gruntu, dwie przynajmniéj przyległe i ościenne nieruchomości, imię i nazwisko dzierżawcy lub osadnika, jeżeli tam jaki się znajduje, Okrąg i Gminę, w któréj dobra leżą: protokół prócz tego obejmować będzie, bez względu na rodzaj zajętéj nieruchomości, wyciąg z księgi podatków gruntowych, wykazujący ich ilość z każdéj zajętéj części, wymienienie Trybunału, przed którym wywłaszczenie ma się odbywać, i ustanowienie Obrońcy, u którego zamieszkanie dla zajmującego będzie z samego prawa obrane. — K. P. S. 61 n., 75, 588, 627, 676, 682, 715, 717, 783, 924, 1029 (1).

676. Przed zarejestrowaniem zostawioną będzie kopja całego protokółu zajęcia Pisarzom Sądów Pokoju oraz Prezydentom, Burmistrzom, Wójtom Gmin albo ich zastępcom, położenia zajętéj nieruchomości, jeżeli

(1) „W razie zajęcia dóbr nieruchomych ziemskich lub miejskich drogą egzekucyi, w celu zaspokojenia prywatnych wierzycieli, Urzędnik dobra zajmujący, lub ustanowiony przez niego zawiadowca, obowiązany jest na to miéć baczność, pod własną odpowiedzialnością, aby podatki gruntowe bieżące z zajętych nieruchomości, w terminach zwyczajnych regularnie i niezawodnie do Kass publicznych opłacone były."

Pos. Rady Adm. z d. 19 Czerwca 1818 r.
(D. P., T. VI, str. 66).

jest to dom miejski; jeżeli zaś są to dobra wiejskie, tym samym jak wyżéj Urzędnikom, z położenia zajętych budowli właściwym, o ile te znajdują się, a w braku budowli, właściwym z położenia części dóbr, która, podług księgi podatków gruntowych, największy dochód przynosi: Prezydenci, Burmistrze, Wójci Gmin lub ich zastępcy, i Pisarze, zawidymują oryginał protokółu, w którym o pozostawionych kopjach wzmianka uczynioną będzie. — K. N. 2210. — K. P. S. 717, 1029, 1039.

677. Zajęcie nieruchomości przepisane będzie w Księdze na to przeznaczonéj w Kancellaryi Hypotecznéj, w któréj obrębie dobra leżą, co do części przedmiotów zajętych, jaka się znajduje w tym okręgu. — K. N. 2200. K. P. S. 676, 678 n., 715, 717, 1029 (1).

678. Jeżeli Konserwator Hypotek nie może przystąpić do przepisania zajęcia w chwili przedstawienia mu

(1) Przepis ten w Królestwie Polskiém uchylony został sposobem milczącym, stosownie bowiem do art. 15 Ustawy Hypotecznéj z r. 1818, dla każdéj nieruchomości hypotecznie uregulowanéj założona jest oddzielna księga wieczysta, i do tej wniesione być powinny wszelkie wpisy odnoszące się do tejże nieruchomości, a tém samém także i ostrzeżenie o zajęciu jéj na przymusowe wywłaszczenie (Art. 6, 43 i 132 Ustawy Hyp.)

Z tego zatém powodu przepisy zawarte w art. 677, 678 i 679 K. P. S. wykonywają się w ten sposób. Popiérający przedaż przymusową lub téż jego Obrońca składa do Księgi Wieczystéj, przy stosownym wniosku, kopję protokółu zajęcia, projektując jednocześnie do Działu IIIgo Wykazu Hypotecznego treść, obejmującą w sobie wiadomość, kiedy, przez kogo, na czyje żądanie i w poszukiwaniu jakiéj wierzytelności majątek został zajęty na przymusową przedaż. Sporządzenie takiego wniosku Pisarz Kancellaryi Ziemiańskiéj poświadcza na oryginale protokółu zajęcia.

Oprócz tego porównać tu przypiski zamieszczone w odsyłaczu do art. 43 Ustawy Hypot. z r. 1818. (T. II, str. 75 nin. dz.)

takowego, uczyni wzmiankę na oryginale, który zostawionym mu będzie, o godzinie, dniu, miesiącu i roku złożenia mu zajęcia; a w przypadku współubiegania się, zajęcie, jakie piérwsze było przedstawione, przepisaném zostanie — K. P. S. 677, 679, 719 n. (1).

679. Jeżeli zaszło poprzednie zajęcie, Konserwator zaświadczy na marginesie drugiego, że odmówił przyjęcia, wyrazi datę poprzedzającego zajęcia, imiona, nazwiska, mieszkanie i powołanie zajmującego i dłużnika, oznaczenie Trybunału, przed którym zajęcie jest popiérane, imię i nazwisko Obrońcy strony zajmującéj, oraz datę przepisania. — K. P. S. 611, 719. (1).

680. Zajęcie nieruchomości będzie prócz tego przepisane w Kancellaryi Pisarza Trybunału, przed którym przedaż ma się odbywać, i to, w przeciągu piętnastu dni od dnia przepisania w Kancellaryi Hypotecznéj, z dodaniem dnia jednego na trzy miriametry (2) odległości miejsca położenia nieruchomości od Trybunału. — K. P. S. 682, 717, 1029, 1033.

681. O zajęciu nieruchomości przepisaném stosownie do art. 677 i 680, dłużnik będzie zawiadomiony w ciągu dni piętnastu od dnia ostatniego przepisania, z dodaniem dnia jednego na trzy miriametry (2) odległości zamieszkania dłużnika od miejsca, gdzie nieruchomość leży: zawiadomienie zawiérać będzie datę piérwszego ogło-

(1) Przy względzie na uwagi przywiedzione w odsyłaczu do artykułu 677 K.P.S., przepis artykułów 678 i 679 t.p. uchylony jest w Królestwie Polskiém sposobem milczącym; a co do piérwszeństwa hypotecznego, przy wnoszeniu ostrzeżeń o zajęciu nieruchomości na przymusowe wywłaszczenie, główną zasadę stanowi tu art. 12 Ustawy Hypotecznej z r. 1818.

(2) Miriametrów 3, równa się 3½ milom Polskim, czyli 24½ werstom Rossyjskim.

szenia warunków. Oryginał tego zawiadomienia w ciągu dwódziestu cztérech godzin zawidymowany będzie przez Prezydenta, Burmistrza lub Wójta Gminy zamieszkania dłużnika, i wpisany w ciągu dni ośmiu, z dodaniem dnia jednego na trzy miriametry (1), w Kancellaryi Konserwatora Hypotek miejsca, gdzie nieruchomość leży; i wzmianka o tém uczynioną będzie na marginesie wpisu zajęcia (2). — K. N. 2197. — K. P. S. 689 n., 696, 715, 717, 1029, 1033, 1039.

682. Pisarz Trybunału obowiązany będzie, w ciągu trzech dni po przepisaniu, w art. 680 wzmiankowaném, umieścić na tablicy na ten cel wywieszonéj w izbie ustępowéj wyciąg obejmujący: — K. P. S. 675, 683 n., 717, 1029, 1033.

1° Datę zajęcia i przepisań;
2° Imiona, nazwiska, powołanie i mieszkanie dłużnika, zajmującego, i Obrońcy tego ostatniego;
3° Wymienienie Okręgu, gminy, ulicy zajętych domów;
4° Wymienienie wkrótkości dóbr wiejskich, w tylu oddziałach, w ilu gminach leżą, a gminy te oraz okręgi będą wyrażone: każdy oddział zawiérać będzie

(1) Miriametrów 3 równa się 3½ milom Polskim, czyli 24½ werstom Rossyjskim.

(2) Podług praktyki przyjętéj w kraju tutejszym od daty wprowadzenia Ustawy Hyp. z r. 1818, akt zawiadomienia wierzycieli, o którym wspomina art. 681 K. P. S., składa się w kopji Pisarzowi Kancellaryi Ziemiańskiéj i ten, poświadczywszy to na oryginale aktu zawiadomienia wierzycieli, robi zarazem stosowną wzmiankę na marginesie wniosku, przy którym złożony został protokół zajęcia, jak to wyjaśniono wyżéj w przypisku do art. 677 K. P. S.; złożoną mu zaś kopję rzeczonego zawiadomienia dołącza do Zbioru dokumentów przy Księdze Wieczystéj.

tylko gatunek i ilość przedmiotów, oraz imiona i nazwiska dzierżawców lub osadników, jeżeli jacy znajdują się; gdyby jednakże w dobrach, w téj saméj gminie położonych, odrębnie kilka osób prowadziło gospodarstwo, podzielone będą na tyle oddziałów, ile jest osób gospodarstwo prowadzących;

5° Oznaczenie dnia piérwszego ogłoszenia;
6° Imiona i nazwiska Prezydentów, Burmistrzów lub Wójtów Gmin i Pisarzy Sądów Pokoju, którym kopje zajęcia zostawiono.

683. Wyciąg, o którym w poprzedzającym artykule jest mowa, na żądanie zajmującego umieszczonym będzie w jednym z dzienników drukowanych w miejscu posiedzeń Trybunału, przed którym przedaż jest popiéraną; a w braku tychże, w jednym z dzienników w departamencie (Gubernii) drukowanych, jeżeli jakie są wydawane; umieszczenie to udowodnione będzie egzemplarzem Dziennika, wyciąg rzeczony obejmującego, z podpisem drukarza, poświadczonym przez Prezydenta lub Burmistrza. — K. P. S. 617, 620, 621, 646, 703, 717, 741, 836, 868, 872, 960, 962, 1029. — Art. 73 Instrukcyi z d. 4 Czerwca 1841 r. (T. I, str. 495 niniejszego dzieła). — Pos. Rady Adm. z d. $^{2}/_{14}$ Lutego 1837 r. i $^{8}/_{20}$ Lutego 1844 r. które będą zamieszczone niżéj.

684. Takiż sam wyciąg, jak w artykule poprzedzającym wskazano, w formie obwieszczenia wydrukowany, wywieszony zostanie: — K. P. S. 617 n., 629, 686, 687, 695, 703, 717, 732, 739, 836, 961, 1029.

1° Na drzwiach zamieszkania dłużnika;
2° Na głównych drzwiach budowli zajętych;
3° Na głównym placu gminy zamieszkania dłużnika, gminy położenia nieruchomości, oraz gminy gdzie

zasiada Trybunał, przed którym przedaż jest popiéraną;

4° Na głównym targu rzeczonych gmin, a w braku tego, na dwóch najbliższych targach;

5° Na drzwiach izby audyencyonalnéj Sądu Pokoju, gdzie budowle są położone, a w braku budowli, na drzwiach izby audyencyonalnéj Sądu Pokoju, w którego obrębie leży większa część nieruchomości zajętych;

6° Na zewnętrznych drzwiach Trybunałów zamieszkania dłużnika, położenia nieruchomości i miejsca przedaży. — K. P. S. 645, 739, 1039.

685. Rozlepienie obwieszczeń poświadczone będzie aktem, do którego dołączony zostanie jeden egzemplarz obwieszczenia: w akcie tym woźny poświadczy, że rozlepienie uskutecznioném zostało w miejscach prawem wskazanych, bez ich wyszczególnienia. — K. P. S. 717, 1029.

686. Oryginały obwieszczeń i akt rozlepienia pod żadnym pozorem nie mogą być wydawane w kształcie głównych oryginalnych wypisów. — K. P. S. 1031.

687. Oryginał rzeczonego aktu będzie zawidymowany przez Prezydenta, Burmistrza lub Wójta każdéj w szczególności gminy, w któréj rozlepienie dopełnione było, i doręczony dłużnikowi wraz z kopją obwieszczenia. — K. P. S. 68, 717, 740, 1029, 1039.

688. Jeżeli zajęte nieruchomości nie są wypuszczone w najem lub wydzierżawione, dłużnik pozostanie w ich posiadaniu aż do przedaży, jako sądowy zarządca; chybaby sąd inaczéj postanowił, na żądanie jednego lub kilku wierzycieli.

* Mogą jednak wierzyciele zarządzić zbiór i przedaż w całości lub w części płodów na pniu będących (1).

689. Dochody przypadłe po doręczeniu uwiadomienia dłużnikowi, będą znieruchomione i rozdzielone wraz z postąpionym za nieruchomość szacunkiem, podług porządku hypotek. — K. N. 2118, 2133, 2134. — K. P. S. 681, 691, 748 n. — Usta. Hyp. z r. 1818 art. 12, 15 i 118. — Pos. Ks. Nam. z d. 2 Września 1823 r. art. 52 i n. (T. II, str. 394 niniejszego dzieła).

690. Dłużnik nie może przedsiębrać cięcia w lasach, ani pogorszać stanu nieruchomości, pod karą wynagrodzenia szkód i strat, pod przymusem osobistym; w miarę ważności okoliczności może być nawet pociągnięty w drodze karnéj. — K. N. 521, 590, 591, 592, 593, 1149, 1382, 2063. — K. P. S. 126, 128, 688.

691. Jeżeli nieruchomości wypuszczone zostały w najem lub dzierżawę za kontraktem nie mającym daty pewnéj, przed nakazem, nieważność jego może być wyrzeczoną, jeżeli wierzyciele lub przybicie otrzymujący tego żądają. — K. N. 1328, 1714. — K. P. S. 551, 673.

Jeżeli kontrakt dzierżawny ma datę pewną, wierzyciele będą mogli zapowiedzieć komorne lub czynsz dzierżawny, a wtedy z komorném lub z czynszem dzierżawnym, przypadłemi po zawiadomieniu dłużnika, postąpioném będzie tak samo, jak z dochodami w art. 689 wzmiankowanemi. — K. N. 1743, 1961 n. — K. P. S. 557 n., 749 n.

692. Dłużnik, od dnia doręczenia mu zawiadomienia o zajęciu, nie może zbywać nieruchomości, pod niewa-

---

(1) Ostatni ustęp tego artykułu uchylony został postanowieniami Ks. Namiestnika Król. z d. 8 Lipca 1823 r. i 2 Września t. r. (T. II, str. 372 i 374 niniejszego dzieła).

żnością, bez potrzeby wyrzeczenia jéj sądownie. — K. N. 1594, 1599. — K. P. S. 681, 693, 694, 1029. — Przypisek do art. 696 K. P. S.

695. Jednakże zbycie takie skutek miéć będzie, jeżeli przed przysądzeniem nabywca zaznaczy summę wystarczającą na zaspokojenie wierzytelności hypotecznych w kapitale, procentach i kosztach, oraz akt zaznaczenia doręczy wierzycielom hypotecznym. — K. N. 1257 n. — K. P. S. 68, 694, 743.

Jeżeli pieniądze tak złożone pochodzą z pożyczki, wówczas dający pożyczkę będą mieli hypotekę dopiéro po wierzycielach, którzy w czasie zbycia byli wpisani. — K. N. 2103, 2114, 2124, 2125, 2134. — K. P. S. 738. — Usta. Hyp. z r. 1818 art. 12.

694. Jeżeli zaznaczenie nie nastąpiło przed przysądzeniem, przysądzenie to pod żadnym pozorem zawieszone być nie może. — K. N. 2212. — K. P. S. 720, 729.

695. Egzemplarz obwieszczenia drukowanego, przepisanego w artykule 684, doręczony będzie wierzycielom wpisanym, w obranych zamieszkaniach przy wpisach, na ośm dni przynajmniéj przed piérwszém ogłoszeniem zbioru objaśnień i warunków, z dodaniem dnia jednego na trzy miriametry (1) odległości gminy, w któréj się znajduje Kancellarya Konserwatora, od gminy, gdzie przedaż ma się odbywać. — K. P. S. 68, 696, 717, 1029, 1033. (2).

(1) Miriametrów 3, równa się 3½ milom Polskim czyli 24½ werstom Rossyjskim.

(2) Obwieszczenie, na przypadek zapisanéj na nieruchomości kaucyi za Rejentem lub Komornikiem, doręczone być powinno właściwemu Trybunałowi, pod którego zwierzchnictwem kaucyonowany Urzędnik zostaje.

K. R. S. d. 12/30 Listopada 1849 r. Nr. 15157. (art. 33 Org. Notar.)

696. Zawiadomienie poprzedzającym artykułem przepisane, objawione będzie na marginesie zajęcia w Kancellaryi Hypotecznéj: od dnia tego objawienia, zajęcie nie może już być wykreślone inaczéj, jak za zezwoleniem wierzycieli, lub na mocy wydanych przeciwko nim wyroków. — K. N. 1134, 1350-3., 1351. — K. P. S. 715, 716, 717. — Usta. Hyp. z r. 1818, ustęp *b* art. 132, i art. 134. (1).

697. Na dni piętnaście przynajmniéj przed piérwszém ogłoszeniem, popiérający złoży w Kancellaryi Pisarza Trybunału zbiór objaśnień i warunków przedaży, obejmujący:

1° Wymienienie tytułu, na mocy którego zajęcie nastąpiło, nakazu, protokółu zajęcia, tudzież aktów i wyroków, jakie mogły być sporządzone lub wydane;

2° Oznaczenie przedmiotów zajętych, tak jak było w protokóle zamieszczone;

3° Warunki przedaży, i (2)

(1) Dotychczasowa praktyka, przyjęta we wszystkich prawie Kancellaryach Ziemiańskich, ustaliła zwyczaj, iż zawiadomienia, o których art. 692 i 696 K. P. S. wspominają, nie są objawiane w wykazie Hypotecznym, lecz tylko stosowna wzmianka jest zamieszczaną na marginesie wniosku, na mocy którego objawiony został w Wykazie wpis o zajęciu nieruchomości na przymusowe wywłaszczenie.

Postępowanie to nie zdaje się odpowiadać duchowi Ustawy Hypotecznéj z r. 1818, a szczególniéj artykułowi 17, i wieleby na tém zyskała jawność hypoteczna, gdyby o zawiadomieniu dłużnika i wierzycieli zamieszczaną była stosowna wzmianka w kolumnie zlewków obok wpisu o zajęciu nieruchomości na przymusowe wywłaszczenie. (Przypisek do art. 43 Ustawy Hypotecznéj z r. 1818. — T. II, str. 75 niniejszego dzieła).

(2) Praktyka ustaliła zwyczaj, iż w warunkach licytacyjnych

4° Oznaczenie przez popiérającego ceny do licytacyi (1). — K. P. S. 643, 645, 699 n., 714, 715, 717, 957, 958, 972, 973, 1029.

698. Nieruchomość przysądzoną będzie nabywcy za cenę do licytacyi podaną, jeżeli nikt na licytacyi wyżéj nie postąpi. — K. P. S. 706, 708, 733, 741 (2).

---

zawsze oznacza się ilość vadium, jakie przystępujący do licytacyi złożyć jest w obowiązku przed licytacyą.

(1) Porównać przypisek zamieszczony w odsyłaczu do art. 698 K. P. S.

(2) Postanowienie Króla Saskiego Ks. Warszawskiego z d. 26 Czerwca 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 351) wskazało następujące przepisy co do taksy dóbr nieruchomych sprzedawanych drogą przymusowego wywłaszczenia, a mianowicie:

Art. 1. Każdy z wierzycieli dłużnego właściciela dóbr nieruchomych, a nawet sam dłużny właściciel, ma prawo żądać, aby dobra jego wystawione na przymuszoną publiczną przedaż, nie były przysądzone niżéj dwóch trzecich części ich wartości.

Art. 2. Zasady ocenienia dóbr nieruchomych ziemskich osobném urządzeniem ogłosiemy; tymczasowo zaś następujące zasady wskazujemy:

1° Gdzie taksa urzędowa nastąpiła, ta służyć ma za prawidło z tém jedynie ograniczeniem, iż osobom interesowanym wolno czynić wnioski i dowodzić, iż wartość wówczas o jedną czwartą część za wysoko wyprowadzoną została.

2° Gdzie zaś żadna taksa nie nastąpiła, cena przedażna ma być brana za prawidło, z wolném jednak dowodzeniem wyższości lub niższości rzeczywistéj wartości.

Art. 3. Wszelkie wnioski i żądania stron interesowanych w przedmiotach powyższych, wprowadzonemi będą drogą przepisaną, w Tytule 13 Księdze V Części 1 Kodexu Postępowania Cywiln. (Art. 718 i n. K. P. S.)

699. Wnioski stron interesowanych, ogłoszenia i przysądzenia będą zamieszczane w zbiorze objaśnień i warunków przedaży w dalszym ciągu po oznaczeniu ceny do licytacyi. — K. P. S. 643, 645, 697, 702, 714, 717, 1029.

700. Zbiór objaśnień i warunków przedaży będzie ogłoszony po raz piérwszy, w miesiąc przynajmniéj po doręczeniu dłużnikowi protokółu obwieszczeń.— K. P. S. 643, 645, 697, 699, 702, 717, 1029, 1033.

701. Przerwa między rzeczoném doręczeniem dłużnikowi, a piérwszém ogłoszeniem, nie będzie mogła być krótszą jak miesiąc, ani dłuższą jak sześć tygodni. K. P. S. 687, 702 n., 717 n., 732, 1029, 1033.

702. Zbiór objaśnień i warunków przedaży ogłoszony będzie na audyencyi przynajmniéj trzy razy przed przygotowawczém przysądzeniem, z przerwą dni piętnastu między ogłoszeniami. — K. P. S. 643, 645, 697, 699 n., 714, 717, 732, 741, 1029.

703. Na ośm dni przynajmniéj przed tém przysądzeniem, z dodaniem dnia jednego na trzy miriametry (1) odległości miejsca położenia większéj części nieruchomości zajętych, od miejsca posiedzeń Trybunału, nowe doniesienia umieszczone zostaną w Dzienniku, jak w art. 683 przepisano: takież same obwieszczenia rozlepione będą w miejscach w art. 684 wyszczególnionych z wyrażeniem nadto ceny do licytacyi, oraz z oznaczeniem dnia, w którym nastąpi przygotowawcze przysądzenie. K. P. S. 617 n., 686 n., 695, 717, 732, 739, 836, 1029, 1033.

Dodatek ten będzie dopisanym, a gdyby z tego po-

---

(1) Miriametrów 3 równa się 3½ milom Polskim czyli 24½ werstom Rossyjskim.

wodu obwieszczenie przedrukowane było, wydatek taki w obliczenie kosztów wchodzić nie będzie. — K. P. S. 1031.

704. W dni piętnaście po tém przysądzeniu, nowe doniesienia umieszczone będą w Dziennikach i nowe obwieszczenia, w sposobie jak wyżéj, rozlepione zostaną; będą one obejmowały prócz tego wzmiankę o przygotowawczém przysądzeniu, o cenie za jaką nastąpiło, i wyrażenie dnia do stanowczego przysądzenia. — K. P. S. 683 n., 703, 717, 732, 1029.

705. Umieszczenie w Dziennikach drugiego i trzeciego doniesienia, oraz drugie i trzecie rozlepienie obwieszczeń, udowodnione będą w ten sam sposób, jak piérwsze. — K. P. S. 683 n., 703, 717, 1029.

706. Stanowcze przysądzenie odbędzie się w dniu oznaczonym w czasie przygotowawczego przysądzenia: przerwa między temi dwoma przysądzeniami nie będzie mogła być mniejsza jak sześciotygodniowa. — K. N. 2212, 2213, 2215 n. — K. P. S. 698, 717, 742, 1029.

707. Licytacya odbywać się będzie za pośrednictwem Obrońców i na audyencyi: skoro licytacya otwartą zostanie, zapalane będą jedna po drugiéj świeczki tak przyrządzone, ażeby palenie się każdéj trwało około minuty. — K. P. S. 651.

Licytujący przestaje być obowiązanym, gdy po jego postąpieniu zaszło inne, chociażby to ostatnie było uznane za nieważne. — K. P. S. 651, 709, 713, 717, 739, 742, 838, 965, 967, 988, 1029.

708. Żadne przysądzenie nastąpić nie może aż po zgaśnięciu trzech świeczek, jedna po drugiéj zapalanych.

Jeżeli była licytacya i nastąpiło przybicie w czasie przygotowawczego przysądzenia, przysądzenie to stanie

się stanowczém dopiéro po zgaśnięciu trzech świeczek bez nowego postąpienia.

Jeżeli, podczas palenia się jednéj z trzech piérwszych świeczek, postąpienia czynione będą, przysądzenie nie będzie mogło nastąpić aż po zgaśnięciu dwóch świeczek, bez nowego postąpienia podczas ich palenia się. — K. P. S. 698, 717, 739, 742, 838, 964, 988, 1029.

709. Obrońca najwyżéj postępujący, obowiązany będzie, w ciągu trzech dni po przysądzeniu, oświadczyć kto jest nabywcą i dostarczyć jego akceptacyę, albo téż złożyć jego pełnomocnictwo, które do oryginału deklaracyi dołączone zostanie: jeżeli tego nie dopełni, poczytany będzie za otrzymującego przysądzenie w imieniu własném. — K. N. 1596, 1597, 1985, 1987. — K. P. S. 651, 707, 713, 742, 1029, 1031, 1033.

710. W ciągu dni ośmiu od dnia przysądzenia, wolno każdemu w Kancellaryi Pisarza Trybunału, osobiście, lub przez szczególnego pełnomocnika, uczynić oświadczenie nadlicytacyi, byleby cena, jaką podaje, była najmniéj o czwartą część wyższa od ceny, za jaką przysądzenie nastąpiło. — K. N. 1596 n., 1985, 1987. — K. P. S. 711, 712, 832 n., 965, 973. — K. H. 613.

711. Nadlicytacya, w artykule poprzedzającym dozwolona, nie będzie dopuszczoną, jak tylko pod warunkiem, ażeby nadlicytant uwiadomił o niéj, w ciągu dwódziestu czterech godzin, pod nieważnością, Obrońców otrzymującego przysądzenie, popiérającego przedaż i dłużnika, jeżeli ten ostatni miał ustanowionego Obrońcę, bez obowiązku jednak zawiadamiania osobiście lub w zamieszkaniu dłużnika, któryby nie miał Obrońcy. — K. P. S. 75, 1029, 1033 (1).

(1) Podług przyjętéj dotąd praktyki, nadlicytant obowiąza-

Zawiadomienie nastąpi przez prosty akt, zawiérający wezwanie na najbliższą audyencyę, bez żadnego innego postępowania. — K. P. S. 82, 722, 965, 973, 1029, 1031.

712. W dniu oznaczonym nikt inny nie będzie dopuszczony do współubiegania się, jak tylko otrzymujący przysądzenie i ten, kto postąpił czwartą część wyżéj, a ten ostatni, w razie relicytacyi, odpowiadać będzie pod przymusem osobistym za różnicę ceny przez niego postąpionéj od ceny piérwszéj przedaży. — K. N. 2063. — K. P. S. 126, 624, 652, 733 n., 965, 973.

713. Obrońcy nie będą mogli zyskiwać przysądzenia dla dłużnika, dla osób notorycznie niewypłacalnych, dla Sędziów, Assessorów, Prokuratorów Jeneralnych (1), Adwokatów Jeneralnych (1), Prokuratorów Królewskich, Pomocników Prokuratorów Jeneralnych i Królewskich, oraz Pisarzy Trybunału, przed którym się popiéra i odbywa przedaż, pod karą nieważności przysądzenia i pod obowiązkiem wynagrodzenia wszelkich szkód i strat. — K. N. 1149, 1382, 1596 n.— K. P. S. 128, 651, 707, 709, 739, 838, 964, 988, 1029, 1031.

714. Wyrok stanowczego przysądzenia będzie tylko odpisem zbioru objaśnień i warunków licytacyjnych, zredagowanym tak jak w art. 697 przepisano; będzie opatrzony intytulacyą wyroków i nakazem jaki je zakończa, wraz z rozkazem dłużnikowi, ażeby z posiadania ustąpił natychmiast po doręczeniu wyroku, pod zagrożeniem znaglenia go do tego, nawet przymusem osobistym. — K. N. 2060 - 2., 2061 n. — K. P. S. 68, 128, 146, 147 151, 545, 652, 715, 731 n., 838, 964, 988.

---

nym jest złożyć zwykle vadium, w takiéj saméj wysokości jak do zwyczajnéj licytacyi.

(1) Porównać przypiski zamieszczone w odsyłaczu do art. 86 K. P. S. (T. II, str. 215 niniejszego dzieła).

715. Wyrok stanowczego przysądzenia nie wprzód wydany będzie otrzymującemu przysądzenie, aż złoży Pisarzowi Trybunału kwit z opłaty zwyczajnych kosztów popiérania przedaży, oraz dowód, że zadosyć uczynił warunkom licytacyjnym, które powinny być spełnione przed témże wydaniem: kwity te oraz dowody pozostaną przy oryginale wyroku i przepisane będą w dalszym ciągu po wyroku przysądzenia: jeżeli otrzymujący przysądzenie nie dostarczy, w ciągu dni dwudziestu od przysądzenia, powyżéj wymaganych usprawiedliwień, zmuszonym do tego będzie drogą relicytacyi, jak o tém niżéj będzie mowa (art. 737—745), nie przecinając innych środków prawnych. — K. N. 1184, 1248, 1593. — K. P. S. 130, 652, 714, 716, 724, 733 n., 838, 964, 988, 1033.

716. Koszta nadzwyczajne popiérania będą, jako uprzywilejowane, zaspokojone z szacunku, jeżeli tak wyrokiem postanowiono. — K. P. S. 662, 723.

717. Zachowane będą pod nieważnością formalności przepisane w art. 673, 674, 675, 676, 677, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 687, 695, 696, 697, 699, 700, 701, 702, w piérwszym ustępie art. 703, w art. 704, 705, 706, 707 i 708. — K. P. S. 711, 729, 739, 838, 1029.

TYTUŁ XIII.

O sporach incydentalnych przy popiéraniu zajęcia nieruchomości (1).

718. Wszelki spór incydentalny przy popiéraniu zajęcia nieruchomości sądzony będzie summarycznie w Są-

---

(1) Cały Tytuł XIII Księgi V Części I, to jest art. 718 do 748 włącznie K. P. S. uchylony został we Francyi prawem z d. 2 Czerwca 1841 r.

dach Appellacyjnych i Trybunałach; zapozwanie do pojednania nie będzie poprzedzało skargi. — K. P. S. 49, 337, 338, 404 n., 463, 543, 566, 570, 608, 673, 719 n., 832.

719. Jeżeli dwaj zajmujący podali do przepisania dwa zajęcia różnych nieruchomości, popiérane w jednymże Trybunale, te będą połączone w skutku noty strony pilniejszéj, a popiéranie należéć będzie do piérwszego zajmującego: połączenie postanowioném będzie, chociażby jedno zajęcie obszerniejszém było od drugiego; w żadnym atoli przypadku nie można wynosić o to żądania po złożeniu w Kancellaryi Pisarza zbioru objaśnień i warunków przedaży: w przypadku współubiegania się, popiéranie należéć będzie do Obrońcy posiadającego dawniejszy tytuł; a jeżeli tytuły są téj saméj daty, do najdawniéjszego Obrońcy. — K. N. 1317. — K. P. S. 611, 653, 661, 667, 673, 677, 697, 720, 721, 1034.

720. Jeżeli drugie zajęcie do przepisania podane, obszerniejsze jest od piérwszego, wpisane zostanie co do przedmiotów piérwszém zajęciem nie objętych, a drugi zajmujący obowiązanym będzie o swojém zajęciu uwiadomić pierwszego zajmującego, który obadwa zajęcia popiérać będzie, jeżeli są na tym samym stopniu, a w razie przeciwnym wstrzyma się z piérwszém, a drugie popiérać będzie, dopóki niedoprowadzi go do tego samego stopnia; i wtedy popiéranie obudwóch zostanie połączone i wniesione przed Trybunał właściwy dla piérwszego zajęcia. — K. P. S. 673, 677, 680, 694, 697, 721 n.

721. Gdyby piérwszy zajmujący nie popiérał drugiego zajęcia, o którém został zawiadomiony, stosownię do powyższego artykułu, drugi zajmujący będzie mógł przez prosty akt żądać podstawienia. — K. P. S. 722 n., 779, 833.

722. Podstawienie takie może być również żądaném

w przypadku zmowy, podstępu, lub niedbalstwa ze strony popiérającego.

Niedbalstwo ma miejsce, gdy popiérający nie dopełnił jakiéj formalności, lub nie uskutecznił jakiego aktu proceduralnego, w terminach zakréślonych: zastrzega się, w przypadku zmowy lub podstępu, wynagrodzenie szkód i strat komu należéć będzie. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 833.

723. Appellacya od wyroku, ten spór incydentalny rozstrzygającego, dopuszczalną będzie tylko w ciągu dni piętnastu od dnia doręczenia Obrońcy. — K. P. S. 68, 75, 147, 443, 669, 726, 730, 734, 736, 745, 763 n., 1029, 1033.

724. Popiérający, przeciw któremu podstawienie wyrzeczone było, obowiązany będzie oddać podstawionemu, za jego kwitem, tytuły do popiérania służące; a koszta zapłacone mu będą dopiéro po przysądzeniu, czy to z szacunku, czy przez nabywcę. — K. P. S. 715, 716.

Jeżeli popiérający sprzeciwiał się podstawieniu, koszta tego sporu będą jego ciężarem i w żadnym przypadku w koszta popiérania włączonemi i z szacunku potrąconemi być nie mogą. — K. P. S. 130, 714.

725. Jeżeli zajęcie nieruchomości będzie wykréślone, najpilniejszy z późniéj zajmujących będzie mógł popiérać swoje zajęcie, chociażby nie podał pierwszy zajęcia do przepisania. — K. P. S. 677, 678.

726. Jeżeli dłużnik zakłada appellacyę od wyroku, z mocy którego zajęcie nastąpiło, powinien doręczyć pozew appellacyjny, uwiadomić o tém, i na oryginale uzyskać widymatą Pisarza Trybunału, przed którym przedaż jest popiéraną; a to na trzy dni przynajmniéj przed złożeniem zbioru objaśnień i warunków w Kancellaryi Pisarza: inaczéj appellacya nie będzie przyjętą, i, pomimo appellacyi, przysądzenie nastąpi. — K. P. S. 456, 694, 723, 730, 734, 736, 745, 1029, 1031, 1039.

727. Żądanie wyłączenia w całości lub części przedmiotu zajętego, wniesione będzie przez notę Obrońcy do Obrońcy, tak przeciw zajmującemu, jako też przeciw dłużnikowi, przeciw wierzycielowi hypotecznemu, który piérwszy otrzymał wpis, i przeciw Obrońcy przygotowawcze przysądzenie otrzymującemu. — Skarga ta wytoczoną będzie przez pozew przeciwko téj ze stron, którąby nie miała ustanowionego Obrońcy, a w tym przypadku, przeciwko wierzycielowi doręczoną będzie w zamieszkaniu obraném w hypotece. — K. C. P. 35. — K. P. S. 59, 61, 69, 75, 608, 728—751, 826 n., 1033. — K. H. 210.

728. Żądanie wyłączenia zawiérać będzie wymienienie tytułów usprawiedliwiających, które będą złożone w Kancellaryi Pisarza, i kopję aktu takowego złożenia. K. P. S. 608, 827.

729. Jeżeli żądane wyłączenie dotyczy tylko części przedmiotów zajętych, dalsze postępowanie co do przedaży innych przedmiotów zajętych będzie miało miejsce pomimo téj skargi: będą mogli jednak sędziowie, na żądanie stron interesowanych, postanowić zawieszenie całéj przedaży; otrzymujący tymczasowe przysądzenie może, w tym przypadku, żądać uwolnienia siebie od przysądzenia. — K. P. S. 689, 694, 698, 720, 732.

730. Appellacya od wyroku wydanego w sporze o wyłączenie, założona będzie z zapozwaniem w ciągu dni piętnastu od dnia doręczenia osobiście lub w zamieszkaniu, z dodaniem dnia jednego na trzy miriametry (1) w stosunku odległości zamieszkania istotnego stron: z upływem tego terminu, appellacya nie będzie przyjętą. — K. C. P. 26. — K. P. S. 68, 147, 456, 723, 726, 734, 736, 745, 1029, 1033.

(1) Miriametrów 3 równa się 3 1/2 milom Polskim czyli 24 1/2 werstom Rossyjskim.

731. Przysądzenie stanowcze nie przenosi na nabywcę innych praw do własności nad te, jakie miał wywłaszczony dłużnik. — K. N. 1599. — K. P. S. 714. — Usta. Hyp. z r. 1818 art. 8 i 57.

732. Jeżeli które z ogłoszeń licytacyi spóźnione było przez spór incydentalny, nie można przystąpić do licytacyi aż po nowém rozlepieniu obwieszczeń i umieszczeniu nowych doniesień w sposobie wyżéj przepisanym. — K. P. S. 682 n., 703, 739.

733. Zasady nieważności przeciwko postępowaniu poprzedzającemu przygotowawcze przysądzenie nie będą mogły być wnoszone po témże przysądzeniu; rozpoznane zostaną przed témże przysądzeniem; a jeżeli zasady nieważności będą odrzucone, przygotowawcze przysądzenie wyrzeczoném będzie tym samym wyrokiem. — K. P. S. 173, 698, 735.

734. Appellacya od wyroku, który względem tych nieważności stanowił, przyjętą nie będzie, jeżeli nie była założoną z zapozwaniem w ciągu dni piętnastu od doręczenia wyroku Obrońcy; appellacya doręczoną będzie Pisarzowi Trybunału i pozew będzie przez niego zawidymowanym. — K. P. S. 68, 147, 456, 723, 726, 730, 736, 745, 1029, 1033.

735. Dłużnik winien będzie przedstawić przez notę, z wezwaniem na dzień oznaczony, swoje zasady nieważności, jeżeli jakie ma, przeciwko postępowaniu późniejszemu od przygotowawczego przysądzenia, na dni dwadzieścia przynajmniéj przed terminem do stanowczego przysądzenia oznaczonym: Sędziowie będą obowiązani wyrzec względem tych zasad nieważności, na dzie-

sięć dni przynajmniéj przed témże stanowczém przysądzeniem. — K. P. S. 75, 82, 173, 698, 733, 1033.

736. Appellacya od takiego wyroku nie będzie dopuszczalną po upływie dni ośmiu od wyrzeczenia: appellacya będzie doręczoną Pisarzowi Trybunału i przez niego zawidymowana: dłużnik nie może w appellacyi przedstawić innych zasad nieważności, jak tylko te, jakie w piérwszéj instancyi przedstawiane były. — K. P. S. 116, 464, 706, 723, 726, 730, 734, 745, 1029, 1033, 1039.

737. Jeżeli otrzymujący przysądzenie nie uczyni zadość warunkom przedaży, nieruchomość przedaną będzie w drodze relicytacyi na jego ryzyko. — K. N. 1134, 1184. — K. P. S. 624, 652, 710, 712, 714, 738—745, 838, 964, 988.

738. Popiérający relicytacyę uzyska od Pisarza Trybunału zaświadczenie stwierdzające, że otrzymujący przysądzenie nie usprawiedliwił się z wypełnienia warunków przysądzenia wymagalnych. — K. P. S. 713, 806, 838, 964, 988.

739. Na takie zaświadczenie, bez innego postępowania i bez wyroku, rozlepione zostaną nowe obwieszczenia i nowe doniesienia umieszczone w sposobie wyżéj wskazanym, z wymienieniem, że ogłoszenie nowéj licytacyi nastąpi w dniu oznaczonym; to ogłoszenie nie może nastąpić wcześniéj, jak przynajmniéj w dni piętnaście po rozlepieniu obwieszczeń. — K. P. S. 682 n., 696 n., 732, 964, 988.

740. Obwieszczenie doręczone będzie Obrońcy otrzymującego przysądzenie i dłużnikowi, w zamieszkaniu jego Obrońcy, a jeżeli nie ma ustanowionego Obrońcy, w jego zamieszkaniu, na dni ośm przynajmniéj przed ogłoszeniem. — K. C. P. 26, 35. — K. P. S. 635, 687, 1033.

741. Przygotowawcze przysądzenie może nastąpić przy drugiém ogłoszeniu, które będzie miało miejsce w dni piętnaście po piérwszém. — K. P. S. 698, 702.

742. W dni piętnaście potém, albo w dniu odleglejszym jakiby Trybunał oznaczył, przystąpione będzie do trzeciego ogłoszenia, w czasie którego przedmioty zajęte mogą być stanowczo przedane: każde z rzeczonych ogłoszeń poprzedzone będzie obwieszczeniami i doniesieniami, jak to wyżéj powiedziano (art. 683, 684, 703, 704); i zachowane będą, w czasie przysądzenia, formalności w art. 707, 708 i 709 przepisane.

743. Gdyby jednakże otrzymujący przysądzenie udowodnił, że uczynił zadość warunkom przysądzenia i złożył summę przez Trybunał ustanowioną na zaspokojenie kosztów relicytacyi, przysądzenie stanowcze miejsca mieć nie będzie, a ten, kto otrzymał przygotowawcze przysądzenie, będzie od niego zwolniony. — K. N. 1257 n. — K. P. S. 130, 687, 693, 737, 964, 988,

744. Ten, przeciwko któremu relicytacya nastąpiła, odpowieda pod przymusem osobistym za różnicę ceny przez niego postąpionéj od ceny za jaką przedano w drodze relicytacyi, bez możności upominania się o przewyżkę, jeżeli jest jaka; przewyżka będzie wypłaconą wierzycielom, a jeżeli ci są zaspokojeni, dłużnikowi wywłaszczonemu. — K. N. 2063, 2191. — K. P. S. 128, 710, 712, 964, 988.

745. Artykuły dotyczące nieważności oraz terminów i formalności appellacyi, stosują się również do popiérania relicytacyi. — K. P. S. 723, 726, 730, 734, 736.

746. Nieruchomości należące do pełnoletnich, władnych rozrządzać prawami swojemi, nie mogą być, pod karą nieważności, wystawiane na przedaż przez licytacyę sądową, gdy idzie tylko o dobrowolną przedaż. — K. N. 805, 1123, 1124, 1558, 1583, 1686, 2078. — K. C. P. 429, 436. — K. P. S. 747, 748, 775, 953 n., 966 n., 1003, 1029.

747. Jednakże, gdy nieruchomość będzie zajętą na przymusową przedaż, interesowani, jeżeli wszyscy są

pełnoletni i władni prawami swemi rozrządzać, mogą żądać, ażeby przysądzenie nastąpiło na licytacyi przed Notarjuszami lub w sądzie, z zachowaniem jedynie formalności w art. 957, 958, 959, 960, 961, 962 i 964 przepisanych co do przedaży majątków nieruchomych..— K.P.S. 746, 748.

748. W przypadku przewidzianym poprzedzającym artykułem, jeżeli małoletni lub pozbawiony własnéj woli jest wierzycielem, opiekun, za upoważnieniem rady familijnéj, będzie mógł połączyć się z innemi stronami interesowanemi co do powyższego żądania. — K. C. P. 345, 373 n., 422, 424, 489. — K. P. S. 883 n.

Jeżeli dłużnikiem jest małoletni lub pozbawiony własnéj woli, inne strony interesowane nie będą mogły wnosić takiego żądania, chyba poddając się zachowaniu wszelkich formalności dotyczących przedaży majątków należących do małoletnich. — K. N. 2206. — K. C. P. 434 n., 511. — K. P. S. 954 n.

TYTUŁ XIV.

O uporządkowaniu.

749. W ciągu miesiąca po doręczeniu wyroku stanowczego przysądzenia, gdy ten nie jest skarżonym, a w przypadku appellacyi, w ciągu miesiąca po doręczeniu wyroku zatwierdzającego, wierzyciele i dłużnik powinni między sobą ułożyć się względem rozdzielenia szacunku. K. N. 1134, 2218. — K. P. S. 68, 147, 443, 472, 656 n., 712, 750 n., 991, 1033. — Usta. Hyp. z r. 1818 art. 47. — Usta. Hyp. z r. 1825 art. 3, 4. (1).

(1) Porównać przypisek zamieszczony w odsyłaczu do art. 826 K. N. (T. I, str. 636 niniejszego dzieła).

750. Jeżeli, po upływie miesiąca, wierzyciele i dłużnik nie ułożą się między sobą, zajmujący, w ciągu dni ośmiu, a gdyby tego nie uczynił, to wierzyciel najpilniejszy albo ten kto otrzymał przysądzenie, z upływem tego terminu zażąda wyznaczenia Sędziego delegowanego, przed którym odbędzie się uporządkowanie.—K. P. S. 657, 779, 1033.

751. Utrzymywaną będzie w Kancellaryi Pisarza Trybunału, na ten cel, *Księga przysądzeń*, w któréj żądający uporządkowania zapisze żądanie swoje, a w dalszym ciągu tegoż Prezes Trybunału wyznaczy Sędziego delegowanego. — K. P. S. 658 (1).

752. Popiérający wyjedna decyzyę Sędziego delegowanego, który otworzy protokół uporządkowania; do tego protokółu dołączony będzie wyciąg wszystkich istniejących wpisów hypotecznych (t.j. Wykaz Hypoteczny), wydany przez Konserwatora Hypotek. — K. P. S. 663, 783, 924. — Ustawa Hyp z r. 1818 art. 12. — Instr. Hyp. z r. 1819 art. 7. (T. II, str. 6 i 20 niniej. dzieła). (2).

753. Na mocy decyzyi Sędziego delegowanego, wierzyciele wezwani zostaną do produkowania przez akt doręczony w zamieszkaniach obranych w hypotece, lub w zamieszkaniach ich Obrońców, jeżeli tych ustanowili. K. C. P. 35. — K. P. S. 75, 189, 659 n. (3).

(1) Porównać przypiski zamieszczony w odsyłaczu do art. 685 K. P. S. (T. II, str. 412 niniejszego dzieła).

(2) Ze zmianą prawa hypotecznego Francuzkiego, dokonaną przez Ustawę Sejmową z r. 1818, urząd Konserwatorów Hypotecznych został uchylony, i ustanowieni zostali Pisarze Kancellaryi Ziemiańskiéj.

(3) Porównać przypiski zamieszczone w odsyłaczach do art. 61 i 826 K. P. S. (T. II, str. 195 niniejszego dzieła).

754. W ciągu miesiąca po tém wezwaniu, każdy wierzyciel obowiązany będzie złożyć tytuły swoje wraz z aktem produkcyi, podpisanym przez jego Obrońcę, i zawiérającym żądanie umieszczenia. Sędzia delegowany w protokóle swoim uczyni wzmiankę o takowém złożeniu. — K. N. 1317, 1318, 1322, 1350-2., 1351. — K. P. S. 75, 146, 189, 660, 1029, 1033.

755. Po upływie miesiąca, a nawet wcześniéj, jeżeli wierzyciele produkcye uczynili, delegowany w dalszym ciągu swego protokółu sporządzi plan uporządkowania, na zasadzie złożonych dowodów. Popiérający uwiadomi, przez akt Obrońcy do Obrońcy, wierzycieli produkujących i dłużnika o sporządzeniu planu uporządkowania, z wezwaniem, ażeby go przejrzeli i zarzuty, jakie mają, w ciągu miesiąca podali do protokółu Sędziego delegowanego. — K. P. S. 75, 189, 663, 756 n., 1033.

756. Gdy wierzyciele produkujący w tym przeciągu czasu nie przejrzeli produkcyj (planu uporządkowania) w miejscu urzędowania Sędziego delegowanego, ulegną prekluzyi, bez nowego wezwania i bez wyroku; żadne wnioski czynione nie będą, gdy spór nie zachodzi. — K. P. S. 660, 664.

757. Wierzyciele, którzyby produkcyę uczynili dopiéro po terminie zakréślonym, sami poniosą koszta spowodowane ich spóźnioném zgłoszeniem się, i uwiadomieniem o takowém wierzycieli, celem przejrzenia, bez możności żądania zwrotu tych kosztów, których nawet w żadnym przypadku w obrachunku podawać nie mogą. Odpowiedać będą za procenta, któreby biegły od dnia, w jakim byłyby ustały, gdyby produkcya była uczyniona w terminie oznaczonym. — K. N. 1382, 1383, 1907. — K. P. S. 672, 756, 758 n., 767, 770.

758. W razie sporu, delegowany odeśle spór czyniących na audyencyę, a pomimo to zamknie uporządkowanie co do wierzytelności poprzedzających te, jakie są w sporze, nakaże oraz wydanie wyciągów umieszczeń tym wierzycielom, i ci nie będą obowiązani do żadnego zwrotu wierzycielom, którzyby późniéj produkcyę uczynili. — K. P. S. 82, 666, 759, 767, 771, 772, 773.

759. Jeżeli żaden spór nie powstanie, Sędzia delegowany zamknie plan uporządkowania, obliczy koszta wykréślenia z hypoteki i popiérania uporządkowania, które umieszczone zostaną z piérwszeństwem przed wszystkiemi innemi wierzytelnościami; wyrzecze prekluzyę nie produkujących wierzycieli, postanowi wydanie wyciągów z planu wierzycielom użytecznie zamieszczonym, i wykréślenie wpisów hypotecznych wierzycieli nie umieszczonych użytecznie.

Od ilości objętéj w każdym wyciągu z planu będą odciągnięte na korzyść nabywcy koszta wykréślenia wpisu. K. N. 1257, 1258, 2146 n., 2157 n. — K. P. S. 665, 767 n. — Art. 119 i 124 Usta. Hyp. z r. 1818. — Art. 67 i 68 Pr. o Tow. Kr. Ziem. z r. 1825. (1).

760. Wierzyciele hypoteczni zajmujący niższe miejsce od umieszczeń sporowi uległych, obowiązani będą w ciągu ośmiu dni po upływie miesiąca, do czynienia zarzutów dozwolonego, ułożyć się między sobą względem wyboru jednego Obrońcy; inaczéj będzie za nich działał Obrońca wierzyciela na ostatku umieszczonego.

---

(1) Podług jurysprudencyi ustalonéj w Sądach Królestwa Polskiego, wierzyciel hypoteczny, nie zgłaszający się do uporządkowania, uważanym jest, jak gdyby odmawiał przyjęcia zapłaty, i dlatego też wierzytelność jego, o ile mieści się w summie ulegającéj uporządkowaniu, i o ile należy się, powinna być mu wydzieloną, i nadal na hypotece pozostawioną, lub do depozytu złożoną.

Wierzyciel, który osobiście spór objawi, poniesie koszta spowodowane tym jego oddzielnym sporem i nie może zwrotu ich poszukiwać, ani ich w obrachunku stawić.

Obrońca popierający uporządkowanie, nie będzie mógł być w tym przymiocie do rozprawy powoływany. — K. P. S. 130, 529, 536, 667, 761, 764, 932.

761. Strona pilniejsza wezwie na audyencyę przez prosty akt Obrońcy do Obrońcy, bez innego postępowania. — K. P. S. 75, 82, 666, 762 n., 1031.

762. Wyrok wydany będzie na sprawozdanie Sędziego delegowanego i na wnioski Prokuratora; zawierać będzie obliczenie kosztów. — K. P. S. 83, 84, 95, 112, 543, 668, 766.

763. Appellacya od tego wyroku przyjętą nie będzie po upływie dni dziesięciu od doręczenia wyroku Obrońcy z dodaniem dnia jednego na trzy miriametry (1) odległości rzeczywistego zamieszkania każdéj ze stron zawiérać będzie zapozwanie i wymienienie uciążliwości,— K. P. S. 68, 75, 147, 443, 456, 669, 745, 764 n., 1029, 1033.

764. Obrońca wierzyciela na ostatku umieszczonego, będzie mógł być powołanym do appellacyi, gdy tego potrzeba. — K. P. S. 456, 667, 669, 760, 761, 768.

765. W drodze appellacyi będą doręczone jedynie tylko żądania umotywowane ze strony powołanych; a wezwanie na audyencyę nastąpi tak jak w artykule 761 powiedziano. — K. P. S. 1031.

766. Wyrok appellacyjny obejmować będzie obliczenie kosztów: strony, których żądania w drodze appellacyi oddalone zostały, skazane będą na koszta, bez mo-

(1) Miriametrów 3 równa się 3 1/2 milom Polskim, czyli 24 1/2 werstom Rossyjskim.

żności poszukiwania ich zwrotu. — K. P. S. 130, 543, 762, 768.

767. W piętnaście dni po wyroku co do sporów, a w razie appellacyi, w piętnaście dni po doręczeniu wyroku takowe rozstrzygającego, Sędzia delegowany zamknie ostatecznie plan uporządkowania co do wierzytelności, sporowi uległych i późniejszych, a to stosownie do przepisu w art. 759 zawartego: procenta i opłaty rentowe przypadające wierzycielom użytecznie umieszczonym, biedz przestaną. — K. P. S. 147, 370, 672, 756 n., 770 n.

768. Koszta Obrońcy, który stawał od wierzycieli spór czyniących, umieszczone będą z pierwszeństwem przed wszystkiemi innemi wierzytelnościami na pozostających do rozdziału funduszach, po potrąceniu tych, jakie zostały użyte na zaspokojenie wierzytelności wcześniejszych od tych, które sporowi uległy. — K. P. S. 130, 764, 766, 769.

769. Wyrok, który dozwoli umieszczenia kosztów, wyrzecze zarazem podstawienie na korzyść wierzyciela, dla którego funduszów zabrakło, lub na korzyść wywłaszczonego dłużnika. Rozporządzenie to wyrażoném będzie w rozkazie egzekucyjnym, z wymienieniem strony, która z niego ma korzystać. — K. N. 1251. — K. P. S. 130, 766, 768.

770. Wywłaszczony dłużnik i wierzyciel, na któregoby funduszów zabrakło, będą mieli regres przeciwko tym, którzy w sporze upadli, co do procentów i opłat rentowych, któreby w ciągu tych sporów ubiegły. — K. N. 1382, 1907 — K. P. S. 757, 766 n.

771. W ciągu dziesięciu dni po decyzyi Sędziego delegowanego, Pisarz Trybunału wyda każdemu z wierzycieli, użytecznie umieszczonych, wyciąg planu, który wykonalnym będzie przeciw nabywcy. — K. P. S. 671, 758, 759, 767, 772, 773.

772. Wierzyciel umieszczony, kwitując z summy, z którą został umieszczony, zezwoli na wykréślenie swego wpisu hypotecznego. — K. N. 1234, 1235.— K. P. S. 759, 773 n.

773. W miarę wypłacania summ umieszczonych, Konserwator Hypotek (1), za okazaniem mu wyciągu i kwitu wierzyciela, wykréśli z urzędu (2) wpis hypoteczny aż do wysokości summy zakwitowanéj. — K. P. S. 772, 773.

774. Wpis hypoteczny z urzędu (2) wykréślony będzie stanowczo, gdy otrzymujący przysądzenie udowodni, że w całości zapłacił summę szacunkową, czyli to wierzycielom korzystnie umieszczonym, czyli téż dłużnikowi, i okaże decyzyę Sędziego delegowanego, nakazującą wykréślenie wpisu wierzycieli nie umieszczonych. K. N. 1234, 1235, 1650. — K. P. S. 772, 773.

***775.** W razie zbycia w inny sposób jak przez wywłaszczenie, uporządkowanie nie może być żądane, jeżeli nie ma więcéj jak trzech wierzycieli hypotecznych; żądanie to będzie wniesione przez wierzyciela pilniejszego lub przez nabywcę, po upływie trzydziestu dni następnych po terminach, artykułami 2185 i 2194 Kodexu

(1) Podług organizacyi magistratur hypotecznych obowiązki dawniejszych Konserwatorów Hypotek przeszły na Pisarzów Kancellaryj Ziemiańskich co do hypotek Gubernialnych, a na Pisarzów Sądu Pokoju co do hypotek okręgowych.

(2) W organizacyi magistratur hypotecznych nie są znane żadne czynności z urzędu; strona wykréślenia żądająca, obowiązaną jest, przy stosownym akcie lub wniosku, żądanie swoje w tym celu objawić i dokumenta na usprawiedliwienie go złożyć.

Cywilnego przepisanych. — K. N. 805, 1558, 1583, 1686, 2218. — K. P. S. 743, 953 n., 966 n. (1).

***776.** Uporządkowanie będzie popiérane i dokonane podług form w niniejszym Tytule przepisanych.

***777.** Nabywca będzie miał przyznane z pierwszeństwem koszta wyciągu wpisów hypotecznych i wezwań wierzycieli hypotecznych. — K. P. S. 759, 768.

778. Każdy wierzyciel może uzyskać wpis hypoteczny dla zachowania praw swego dłużnika; *lecz summa, z jaką dłużnik zostanie umieszczony, rozdzieloną będzie jako rzecz ruchoma pomiędzy wszystkich wierzycieli wpisanych na jego wierzytelności lub takową zapowiedających przed zamknięciem planu uporządkowania. — K. N. 1165, 1166, 2093 n. — K. P. S. 656 n., 749, 934. — Art. 52 Usta. Hyp. z r. 1818 (2).

779. W razie opóźnienia lub zaniedbania w popiéraniu uporządkowania, może być żądane podstawienie. Żądanie to wniesione będzie przez notę, w protokóle uporządkowania zamieszczoną, popiérającemu kommunikowaną przez akt Obrońcy, a rozsądzone summarycznie w izbie narad, na sprawozdanie Sędziego delegowanego. — K. P. S. 612, 721 n., 750.

(1) Osnowa art. 69 Ustawy Hypotecznéj z r. 1818 przekonywa, iż art. 775, 776 i 777 K. P. S. uchylone zostały sposobem milczącym.

(2) Ustawami Hypotecznemi z r. 1818 i 1825 kapitały hypoteczne uznane zostały za mogące być przedmiotem hypoteki; i dlatego téż wierzytelności na kapitale zabezpieczone nie ulegają przepisom o stosunkowém rozdzieleniu lecz przepisom o uporządkowaniu: drugi więc ustęp art. 778 K. P. S. zmieniony został sposobem milczącym.

TYTUŁ XV.

O uwięzieniu (1).

780. Przymus osobisty nie może być w żadnym razie wykonanym wcześniéj, jak po upływie dnia jednego od doręczenia wyroku, przez który wyrzeczonym został, wraz z nakazem. — K. N. 2069, 2217, 2244. — K. P. S. 126, 147, 551, 583, 626, 636, 673, 781 n., 1033. — K. H. 198.

Doręczenie to dopełni woźny, którego wyznaczy tenże wyrok lub Prezes Trybunału piérwszéj instancyi miejsca, gdzie dłużnik znajduje się. — K. P. S. 153.

Doręczenie zawierać będzie także obranie zamieszkania w gminie, gdzie zasiada Trybunał, który wyrok wydał, jeżeli wierzyciel tam nie mieszka. — K. C. P. 35.

781. Dłużnik nie może być zatrzymanym:

1° Przed wschodem i po zachodzie słońca;

2° W dni świąt prawnych; — K. P. S. 63, 808, 828, 1037. K. H. 134, 162, 187.

3° W przybytkach obrzędom religijnym poświęconych, i tylko podczas nabożeństwa;

4° W miejscach posiedzeń Władz Rządowych, i podczas ich posiedzeń;

5° W żadnym domu, nawet w mieszkaniu własném, chybaby to rozkazał miejscowy Sędzia Pokoju (Podsędek), który to Sędzia Pokoju (Podsędek) w takim razie winien będzie udać się do mieszkania wraz z Komornikiem. — K. C. P. 26.

(1) Przepisy związkowe: K. N. 1270, 2017, 2040, 2059 n., 2136. K. P. S. 107, 124, 126, 127, 191, 201, 213, 221, 264, 519, 534, 536, 552, 603, 604, 683, 712, 714, 744, 824, 839. — K. H. 209, 231, 455, 637. — Rozporządzenie co do *Aresztu cywilnego dla dłużników*, zamieszczone w odsyłaczu co do art. 788 K. P. S.

782. Dłużnik nie może także być zatrzymanym, gdy wezwany będąc jako świadek przed Prezesa Sądu przysięgłych, lub przed Trybunał piérwszéj instancyi, lub przed Sąd Appellacyjny, lub przed Kryminalny, opatrzony jest w list glejtowy. — K. H. 466 n., 493.

List glejtowy będzie mógł udzielić Prezes Sądu przysięgłych, Prezes Trybunału lub Sądu, przed którym świadkowie mają być słuchanymi. Wnioski Prokuratora będą potrzebne. — K. P. S. 83, 84, 112.

List glejtowy oznaczy czas, na jaki służy, pod karą nieważności. — K. P. S. 1029.

Dłużnika opatrzonego listem glejtowym nie będzie wolno zatrzymać, ani w dniu do stawienia się oznaczonym, ani przez czas potrzebny na przybycie i powrót. — K. P. S. 1033.

783. Protokół uwięzienia obejmować będzie, oprócz formalności zwyczajnych w uskutecznianych przez Komornika aktach:

1° Powtórzenie nakazu;

2° Obranie zamieszkania w gminie, w któréj dłużnik osadzony będzie, jeżeli wierzyciel tam nie mieszka: Komornikowi towarzyszyć będą dwaj świadkowie. K. C. P. 35. — K. P. S. 61, 588, 628, 673, 787, 789, 924.

784. Jeżeli rok cały upłynął od nakazu, doręczony będzie powtórny nakaz przez woźnego, tym celem wyznaczonego. — K. P. S. 780.

785. W przypadku gwałtownego oporu, Komornik może postawić straż u drzwi, dla zapobieżenia ucieczce i żądać pomocy wojskowéj; a dłużnik będzie pociągnięty do odpowiedzialności, stosownie do przepisów Kode-

xu Postępowania Kryminalnego. — K. P. S. 555. — K. K. G. i P. 280, 281, 282.

786. Gdyby dłużnik żądał rozpoznania w drodze szybkiego zadecydowania, zaprowadzony będzie natychmiast przed Prezesa Trybunału piérwszéj instancyi miejsca, gdzie został zatrzymany, który postanowi w drodze szybkiego zadecydowania: jeżeli zatrzymanie nastąpiło nie w godzinach posiedzeń sądu, dłużnik będzie zaprowadzony do mieszkania Prezesa. — K. P. S. 787, 788, 806 n.

787. Postanowienie w drodze szybkiego zadecydowania zapisane będzie na protokóle Komornika, i natychmiast wykonane. — K. P. S. 783, 786.

788. Jeżeli dłużnik nie żąda szybkiego zadecydowania (en référé), albo gdy, w razie tego żądania, Prezes postanowi, że dalsza egzekucya ma miejsce, dłużnik zaprowadzony będzie do miejscowego aresztu za długi; a w braku takowego, do najbliższego takiegoż więzienia: Komornik i wszyscy inni, którzyby prowadzili, przyjęli, lub zatrzymali dłużnika w miejscu zamknięcia prawnie na ten cel nie przeznaczoném, pociągnięci będą jako popełniający zbrodnię samowolnego uwięzienia. K. P. S. 786, 787. — K. K. G. i P. 1027—1032. (1).

---

(1) W rozwinięciu przepisu artykułem tym objętego, Rada Administracyjna w postanowieniu swém d. $^{13}/_{25}$ Września 1832 r. Nr. 9128 (D. P. T. D. str. 81) wydaném, a pod d. 11 Października t. r. Nr. 9429 przez Kommissyę Rządową Sprawiedliwości Władzom Sądowym zakommunikowaném, wyrzekła:

Art. 1. Areszt Cywilny dla dłużników, wyrokami sądowemi pod przymusem osobistym skazanych, będzie zupełnie tak od więzień poprawczych, jako i od aresztu publicznego policyjnego, Kodexem Karnym przewidzianych, odosobniony, i ma zostawać pod bezpośrednim dozorem Urzędów Municypalnych (Magistratów), tak Miasta Stołecznego Warszawy, jako i innych Miast w Królestwie.

Art. 2. Kommissya Rządowa Spraw Wewnętrznych, Duchownych i Oświecenia Publicznego (Kommissya Rządowa Spraw Wewnętrznych i Duchownych), wyda szczegółowe instrukcye dla Urzędów Municypalnych (Magistratów), względem sposobu utrzymania takowych więźni i obchodzenia się z niemi, a to stosownie do zasad, względem więzień tego rodzaju w Księdze V, Tytule XV Kodexu Postępowania Sądowego Cywilnego, zawartych.

Art. 3. Wierzyciel żądający uwięzienia swego dłużnika, winien będzie, przy osadzeniu go w więzieniu, stosownie do Art 789 i 791 Kodexu Postępowania Sądowego Cywilnego, złożyć, przynajmniéj za miesiąc z góry, po piętnaście groszy dziennie, na wynagrodzenie kosztów więziennych. Z powyższéj opłaty dane będzie do rąk uwięzionego dłużnika po 15 groszy dziennie, reszta zaś zaperceptowaną będzie do Kassy Miejskiéj jako wynagrodzenie za lokal, opał i dozór uwięzionych za długi.

Gdyby dłużnik żądał oddzielnego dla siebie w więzieniu pokoju, może mu takowy, na koszt jego własny, być dany, o ile tego lokalność więzienia dozwoli.

Art. 4. W przypadku wyniesionego z strony u-

789. Akt osadzenia dłużnika w areszcie wymieniać będzie:

1° Wyrok;
2° Imię, nazwisko i zamieszkanie wierzyciela;
3° Obranie zamieszkania, jeżeli w gminie nie mieszka;
4° Imię, nazwisko, mieszkanie i powołanie dłużnika;

5° Złożenie alimentów przynajmniéj na miesiąc;

6° Nakoniec wzmiankę o zostawieniu dłużnikowi osobiście kopji, tak protokółu uwięzienia, jako téż aktu osadzenia w areszcie.

Akt ten będzie podpisany przez Komornika. — K. P. S. 783, 790 n, 801, 805.

---

więzionego sporu, o wyższy nad 15 groszy dziennie fundusz na potrzeby do życia, rozstrzygnienie takowego należéć będzie do zwyczajnéj drogi sądowéj, w sposobie szybkiego zdecydowania (a).

(a) W uzupełnieniu artykułu 2 powyższego Postanowienia, Kommissya Rządowa Spraw Wewnętrznych i Duchownych pod dniem 31 Grudnia (12 Stycznia) $1848/_9$ roku Nr. $^{10430}/_{16133}$ wydała *Instrukcyę dla Aresztu dłużników na Lesznie w Warszawie.* Instrukcyę tę Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pod d. 24 Stycznia (5 Lutego) 1849 r. Nr. 682, zakommunikowała Trybunałowi Warszawskiemu, w téj osnowie:

TYTUŁ I.

Część sądowa.

§ 1. Przyjęcie dłużnika do aresztu nie może nastąpić jak tylko z rąk Komornika sądowego, na mocy wyroku intytulacyą Monarchy i klauzulą egzekucyjną opatrzonego, który przez tegoż Komornika w wyciągu głównym Nadzorcy okazanym być winien.

W razie nieokazania takiego wyroku oraz szczegółowego od strony żądającéj uwięzienia pełnomocnictwa, bądź prywatnie, bądź urzędownie Komornikowi udzielonego, Nadzorca powinien przyjęcia dłużnika do aresztu odmówić.

§ 2. Obok zachowania formalności § 1 przepisanych, przyjęcie dłużnika do aresztu nastąpić winno w każdym czasie, a nawet w dni świąteczne.

790. Nadzorca domu aresztu przepisze w swojéj księdze wyrok upoważniający do uwięzienia: gdyby Komornik nie okazał tego wyroku, Nadzorca nie przyjmie dłużnika i odmówi osadzenia w areszcie. — K. P. S. 780, 788, 789.

791. Wierzyciel obowiązany będzie złożyć alimenta z góry. Alimenta nie będą mogły być odebrane, gdy nastą-

---

§ 3. Oprócz przypadku w § 1 wymienionego, Nadzorca winien jest odmówić przyjęcia dłużnika do aresztu w następujących razach:

1° Jeżeli dłużnik, nie używszy jeszcze środka obrony w art. 786 K. P. S. zastrzeżonego, domagać się będzie przed Nadzorcą, ażeby, dla uzyskania rezolucyi z szybkiego zadecydowania, do Prezesa Trybunału zaprowadzonym został. W tym jednak przypadku Nadzorca obowiązany jest sprawdzić, czy twierdzenie dłużnika jest rzetelne, o czém przekonać się może z decyzyi Prezesa, jaka w razie przeciwnym na protokóle Komornika byłaby zapisaną;

2° Jeżeli, w myśl art. 791 K. P. S., Komornik nie złoży funduszu na utrzymanie dłużnika, przynajmniéj na dni 30 wystarczającego, a to w ilości § 5 poniżéj przepisanéj.

§ 4. Zaraz po osadzeniu dłużnika w areszcie, Nadzorca powinien wpisać do Księgi więziennéj:

a) Komparycyę i sentencyę wyroku, na mocy którego przyaresztowanie nastąpiło, zamieszczając obok niego wzmiankę o okazaniu sobie pełnomocnictwa, którém Komornik do wykonania tegoż wyroku upoważniony został;

b) Imię, nazwisko, i zamieszkanie wierzyciela;

c) Obrane zamieszkanie wierzyciela, jeżeli nie mieszka w téj gminie;

pi zamówienie, chyba za zezwoleniem zamawiającego.— K. N. 1134. — K. P. S. 789-4., 792 n., 800-4., 803, 804.

792. Dłużnik może być zamówiony przez tych, którzyby mieli prawo użyć przeciw niemu przymusu osobistego. Ten, kto został uwięziony jako obwiniony o przestępstwo, może także być zamówionym; i w skutek takiego zamówienia zatrzymanym zostanie, chociażby

d) Imię, nazwisko, stan i zamieszkanie dłużnika;

e) Wzmiankę o złożeniu przynajmniéj na miesiąc na potrzeby do życia;

f) Nakoniec wzmiankę o kopji protokółu uwięzienia, która będzie zostawioną osobiście dłużnikowi.

§ 5. Wierzyciel winien jest natychmiast przy osadzeniu dłużnika złożyć fundusz na utrzymanie tegoż przynajmniéj na przeciąg dni 30 wystarczający, licząc od daty osadzenia włącznie, a to po kop. 7½ na życie dłużnika, oraz po drugie tyle dziennie na koszta utrzymania domu więziennego.

Kwota ta z góry przed ekspiracyą terminu zaliczenia, a przynajmniéj w upływającym ostatnim dniu, składaną być winna przez osadzającego wierzyciela tak długo, jak długo dłużnika zatrzymać pragnie w areszcie.

W razie uwolnienia dłużnika przez wierzyciela osadzającego, pozostała kwota na alimenta i na koszta utrzymania domu więziennego, zwróconą będzie temuż wierzycielowi za kwitem jego wprost, jeżeli nie będzie wierzycieli zamawiających, a jeśli ci będą, to za zezwoleniem tychże, lub, w razie odmówienia przez nich zezwolenia, za okazaniem wyroku sądowego zwrot takowy nakazującego.

§ 6. Akt zamówienia dalszego zatrzymania w więzieniu sporządzony być powinien przy zachowaniu tychże samych formalności, jakie są przepisane przy osadzaniu dłużnika w areszcie. Od chwili spo-

jego wypuszczenie na wolność było już wyrzeczone i chociażby w zarzucie przestępstwa był uwolniony. — K. N. 2059 n. — K. P. S. 126, 552, 793 n.

793. Przy zamówieniu zachowane będą formalności, powyżéj dla uwięzienia przepisane: Komornik jednak działać będzie bez świadków, a zamawiający wolnym

rządzenia przez Komornika protokółu dalszego zatrzymania, do którego świadków przybiérać nie potrzebuje, Nadzorca uważać będzie, że dalsze zatrzymanie uwięzionego w areszcie za długi nastąpiło. Zamawiający wierzyciel jest wolny od złożenia piéniędzy na potrzeby do życia, jeżeli były złożone przez piérwszego wierzyciela osadzającego dłużnika w areszcie. Nadzorca wpisze do księgi więziennéj: wyrok, na mocy którego zamówienie nastąpiło, i wszelkie inne artykuły jak w § 4 od litery *a* do *f* są wyszczególnione, wyjąwszy pod literą *e* co do złożenia funduszu na potrzeby do życia.

§ 7. Uwolnienie dłużnika z aresztu na mocy wyroku nastąpić nie może, jak za spisaniem przez Komornika aktu znoszącego osadzenie, z powołaniem wyroku uwolnienie nakazującego.

Wzmianka o akcie znoszącym osadzenie w księdze więziennéj zapisaną i przez Komornika podpisaną być winna.

§ 8. Zaraz po upływie dnia, do którego włącznie fundusz na alimenta dłużnika rozłożonym został, jeżeli inny fundusz na dalszy trzydziestodniowy przeciąg ani przez wierzyciela osadzającego, ani przez zamawiającego złożonym nie będzie, Nadzorca wyda dłużnikowi świadectwo zawiérające datę złożenia funduszu, oraz wymienienie ostatniego dnia, po który włącznie takowy wystarczał.

Na zasadzie tak otrzymanego świadectwa, dłużnik postarać się winien o decyzyę Prezesa Trybunału, wypuszczenie go na wolność nakazującą;

jest od składania alimentów, gdy te były złożone. — K. P. S. 780, 789, 796.

Wierzyciel, który osadził dłużnika w domu aresztu za długi, może zamawiającego pociągnąć przed Trybunał miejsca, gdzie dłużnik jest osadzony, celem zniewolenia go, ażeby się przyłożył do alimentów w równéj części. — K. P. S. 789-5., 791, 800-4.

---

wszelako, jeżeliby po wydaniu przez Nadzorcę świadectwa, o którém wyżéj mowa, lecz przed zaniesieniem jeszcze prośby do Prezesa Trybunału, wierzyciel osadzający, lub dalsze zatrzymanie zamawiający, złożył Nadzorcy fundusz właściwy na dni 30 dalszego zatrzymania najmniéj wystarczający, Nadzorca, przyjąwszy pieniądze do tymczasowego składu, natychmiast, oznaczając ściśle dzień, godzinę nawet, takowego złożenia pieniędzy, rapport Prezesowi Trybunału złoży, a w każdym wypadku rezolucyę prezydjalną, uwolnienie nakazującą, natychmiast do skutku doprowadzi. Pieniądze złożone na dalsze alimenta uwięzionego i utrzymanie więzienia, po wydaniu już świadectwa dłużnikowi o dacie, w któréj się skończył poprzedni na tenże sam cel złożony fundusz, po podanéj prośbie przez dłużnika do Prezesa Trybunału, i po decyzyi nakazującéj uwolnienie, Nadzorca po uwolnieniu dłużnika z zatrzymania, powróci wierzycielowi składającemu natychmiast za jego zgłoszeniem się.

§ 9. Dłużnik z więzienia za długi uwolnionym być może w skutek zezwolenia wierzyciela osadzającego, a to udzielonego przez akt urzędowy przed Rejentem zeznany, lub téż skoro podobny akt zgodzenia się na uwolnienie zapisanym przez niego zostanie w księdze więziennéj.

Jeżeli jednak są wierzyciele, którzy dokonali przez Komornika dalsze zamówienie, Nadzorca zatrzyma aresztowanego na ich rachunek o tyle, o ile i ciż wierzyciele powyżéj wskazaną formą nie objawią swego zezwolenia na wypuszczenie dłużnika na wolność.

W każdym razie, jeżeli zezwolenie wypuszczenia dłużnika na wolność nie było udzielone przez akt przed Rejentem zdziałany, stosowny protokół uwolnienia przez Nadzorcę w księdze więziennéj, po przekonaniu się o tożsamości osoby wierzyciela, spisanym i przez wierzyciela zezwalającego na wypuszczenie ma być podpisanym.

Jeżeli osadzający w więzieniu nie zachował form prawem przepisanych i z tego powodu wyrokiem zniesione jest uwięzienie, uwolnienie dłużnika nastąpić jednak nie może, jeżeli są wierzyciele zamawiający.

§ 10. Gdy dłużnik wniesie bez żadnych zastrzeżeń do Banku tak należności, za jakie osadzonym został, jako téż fundusz potrzebny na zwrot kosztów uwięzienia go i kosztów wyłożonych na utrzymanie jego w więzieniu, wolnym od aresztu staje się.

W tym celu Nadzorca powinien mu doręczyć obrachunek należności od dłużnika zasądzonéj wedle brzmienia wyroków, które w księdze więziennéj, stosownie do § 4 i 6, wpisane być powinny, a to tak w kapitale, jak w procentach, licząc takowe od daty zasądzenia i kosztów wyrokiem objętych.

Nadto doliczy koszta uwięzienia według likwidacyi, która na akcie Komornika zapisaną być win-

794. Gdyby formalności powyżéj przepisane nie były zachowane, dłużnik będzie mógł żądać nieważności uwięzienia, i skarga ta wniesioną będzie przed Trybunał miejsca, w którém jest osadzony: jeżeli skarga o nieważność opiéra się na zasadach czerpanych z głównego przedmiotu, wniesioną będzie przed Trybunał, właściwy do egzekucyi wyroku. — K. P. S. 49-5., 472, 554, 795 n.

---

795. We wszystkich przypadkach skarga może być wyniesioną z terminem skróconym, na mocy pozwolenia Sędziego, a pozew doręczony będzie przez woźnego wyznaczonego w zamieszkaniu obraném w akcie osadzenia: sprawa sądzoną będzie summarycznie, na wnioski Prokuratora Królewskiego. — K. C. P. 35.— K. P. S. 49, 72, 76, 83, 84, 112, 404 n., 463, 543, 789-3.

796. Nieważność uwięzienia, z jakiéjbykolwiek przy-

---

na, wreszcie taką ilość funduszu na alimenta, jaka przez dłużnika skonsumowaną została.

Skoro dłużnik złoży Nadzorcy kwit formalny Banku okazujący, że całkowitą powyższym obrachunkiem objętą summę tamże złożył, ma być bez dalszych formalności niezwłocznie z aresztu wypuszczonym, a równocześnie Nadzorca zawiadomi o tém wierzyciela w mieszkaniu obraném, jak niemniéj złoży ze swéj strony najdaléj w godzin 24 od otrzymanéj wypłaty, stosowny rapport Magistratowi i Prezesowi Trybunału w miejscu.

Jezeli tytuł egzekucyjny, to jest wyrok sądowy, obejmował w sobie dalsze zasądzenie należności, za które uwięzienie dłużnika nie nastąpiło, w takim razie poprzestanie Nadzorca na zrobieniu na rzeczonym wyroku zanotowania o dokonanéj wypłacie.

Nadzorca odpowiedzialnym jest za dostateczność obrachunku wszelkiéj należytości względem wierzyciela.

W razie gdyby pod tym względem jakabądź zachodziła wątpliwość, wolno mu jest wydania dłużnikowi obrachunku, o którym wyżéj powiedziano, odmówić i dłużnikowi wskazać drogę sądową, w któréj może mieć ustanowioną ilość stałą, do wypłacenia należną.

Nadzorca w żadnym razie nie jest mocnym dłużnika z zatrzymania chwilowo uwalniać, ani nawet chwilowo wypuszczać; lecz jedynie do niego należy, aczkolwiek w wypadku nawet nie nagłym, pro-

czyny wyrzeczoną była, nie pociąga za sobą nieważności zamówień. — K. P. S. 792, 793, 1030.

797. Dłużnik, którego uwięzienie uznane zostało za nieważne, nie może być za ten sam dług zatrzymanym prędzéj, jak w dzień jeden przynajmniéj po wyjściu z aresztu. — K. P. S. 794, 804, 1033.

798. Dłużnik wypuszczony będzie na wolność, za złożeniem w ręce nadzorcy więzienia, summy, za jaką

śbę wniesioną przez dłużnika Prezesowi Trybunału bez żadnéj zwłoki przedstawić i decyzye bądź w formie rezolucyi, lub w formie wyroku, na takowe podanie otrzymane, z wszelką ścisłością wykonać.

W razie nawet otrzymania rekwizycyi od Władz sądowych lub administracyjnych, wymagających stawienia się osobistego dłużnika uwięzionego, Nadzorcy niewolno jest zezwolić na wyjście, aż za przedstawieniem téj rekwizycyi Prezesowi Trybunału i po udzieleniu przez niego w tym względzie decyzyi.

Każdemu dłużnikowi, otrzymującemu pozwolenie wyjścia, ma być dodanym strażnik, który odstępować aresztowanego nie może, i który za ucieczkę odpowiedzialnym jest według zasad Kodexu Kar Głównych i Poprawczych.—K. K. G. i P. 322 n.

Godzina wyjścia, z powołaniem pozwolenia do takowego, oraz powrotu, w księdze na ten cel utrzymywanéj z wszelką ścisłością zapisywane być mają.

§ 11. Gdy, po uwolnieniu dłużnika z więzienia z powodu niezłożenia funduszu na jego utrzymanie, tenże sam wierzyciel, który funduszu na dalsze utrzymanie złożyć zaniedbał, chciałby powtórnie dłużnika osadzić, Nadzorca nie może przyjąć dłużnika do więzienia, aż po złożeniu przez wierzyciela kosztów utrzymania na sześć miesięcy z góry.

§ 12. W razie zachodzących trudności lub wątpliwości przy przyjęciu do więzienia, wypuszczo-

jest osadzony i kosztów uwięzienia. — K. N. 1234 n. 1258. — K. P. S. 130, 800-2., 802.

799. Jeżeli uwięzienie uznane zostało za nieważne, wierzyciel może być skazanym na wynagrodzenie szkód i strat dłużnikowi. K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 794.

800. Dłużnik prawnie osadzony w areszcie za długi, otrzyma uwolnienie:

1° Za zezwoleniem wierzyciela, który go osadził, tudzież zamawiających, jeżeli są jacy; — K. N. 1134. K. P. S. 801.

2° Za zapłaceniem lub zaznaczeniem summ, należnych tak wierzycielowi, który osadził, jako też zamawiającemu, procentów ubiegłych, kosztów obrachowanych, kosztów uwięzienia, i za zwrotem złożonych alimentów; — K. P. S. 798, 799.

3° W skutek dobrodziejstwa odstąpienia majątku. — K. N. 1265 n., 1945. — K. P. S. 898 n. — K. H. 566 n.

4° W razie gdyby wierzyciele nie złożyli z góry alimentów; — K. P. S. 789-5., 791, 793, 794, 803, 804.

5° I nakoniec jeżeli dłużnik zaczął siedmdziesiąty rok życia, o ile, w tym ostatnim przypadku, nie jest

---

niu na wolność, lub w samém zatrzymaniu dłużnika uwięzionego i w jakiegokolwiekbądź rodzaju wypadkach z niniejszéj Instrukcyi wynikających, Nadzorca po rozwiązanie tych trudności lub wątpliwości, winien się odwołać do decyzyi Prezesa Trybunału Cywilnego i takową wykonać.

(Tytuł II i III, to jest § 13—24 niniejszéj Instrukcyi, jako dotyczące Części Administracyjnéj i Kassowéj, opuszczają się tutaj).

---

szalbierzem. — K. N. 2059, 2066. — K. P. S. 903. K. H. 612, 613.

801. Zezwolenie na wypuszczenie dłużnika może być dane, bądź przed Notaryuszem, bądź w Księdze osadzeń. — K. N. 1317. — K. P. S. 789, 800-1., 805.

802. Zaznaczenie długu dopełnione będzie w ręku Nadzorcy więzienia, i nie potrzeba żadnego w téj mierze postanowienia; gdyby Nadzorca odmawiał przyjęcia, zapozwanym będzie, na mocy udzielonego pozwolenia, z terminem skróconym, przed Trybunał miejscowy: pozew doręczony będzie przez woźnego wyznaczonego.— K. P. S. 72, 76, 554, 795, 798, 800-2., 805.

803. Wypuszczenie na wolność, z powodu niezłożenia alimentów, postanowioném będzie w skutek zaświadczenia o niezłożeniu wydanego przez Nadzorcę dołączonego do prośby podanéj Prezesowi Trybunału, bez poprzedniego wezwania.

Gdyby przecież wierzyciel opóźniający się z dostarczeniem alimentów, złożył je przed zaniesieniem przez dłużnika prośby o uwolnienie, żądanie to dopuszczoném nie będzie. — K. P. S. 789-5., 791 n., 800-4., 804, 805.

804. Gdy wypuszczenie na wolność postanowione jest z powodu niezłożenia alimentów, wierzyciel nie będzie mógł wyjednać na nowo uwięzienia dłużnika inaczéj jak za zwrotem kosztów przez niego dla uzyskania uwolnienia poniesionych, lub, w razie odmówienia przyjęcia, gdy je zaznaczy w ręku Pisarza, i zaznaczy także alimenta z góry na sześć miesięcy: nie będzie potrzeba powtarzać formalności uwięzienie poprzedzających, jeżeli takowe ma miejsce w ciągu roku po nakazie.

805. Żądanie o wypuszczenie na wolność wniesione będzie przed Trybunał, w którego obrębie dłużnik jest osadzony. Pozew będzie doręczony w zamieszkaniu obra-

ném w akcie osadzenia, z terminem skróconym, na mocy pozwolenia Sędziego, otrzymanego na podaną prośbę: sprawy takie kommunikowane będą Prokuratorowi Królewskiemu, i sądzone, bez instrukcyi, na piérwszém posiedzeniu, z piérwszeństwem przed wszelkiemi innemi sprawami, bez odkładania i bez względu na porządek wokandy. — K. P. S. 72, 76, 83, 84, 112, 404 n., 463, 548, 554, 789-8., 795, 803, 804.

TYTUŁ XVI.

O szybkiém zadecydowaniu.

806. We wszystkich przypadkach nagłości, albo gdy iść będzie o postanowienie tymczasowe co do trudności w egzekucyi tytułu egzekucyjnego lub wyroku, postąpione będzie podług przepisów poniżéj zamieszczonych. K. P. S. 72, 76, 417, 606, 607, 662, 688, 738, 786, 787, 807 n., 829, 843, 845, 852, 921, 922, 944, 948, 1040.

807. Skarga wniesioną będzie na posiedzenie, odbywane tym celem przez Prezesa Trybunału piérwszéj instancyi, lub przez Sędziego, który go zastępuje, w dniu i godzinie przez Trybunał wyznaczonych. — K. P. S. 553.

808. Jeżeli jednakże przypadek wymaga pośpiechu, Prezes lub jego zastępca może dozwolić zapozwania, bądź na posiedzenie, bądź do domu swego, na godzinę oznaczoną, nawet w dni świąteczne; i w takim razie pozew nie może być doręczony inaczéj, jak na mocy decyzyi Sędziego, który w tym celu woźnego wyznaczy.— K. P. S. 68, 72, 76, 417, 554, 828, 1037. — K. H. 134, 162, 187.

809. Decyzye w drodze szybkiego zadecydowania (sur référés), w niczém przesądzać nie będą głównéj sprawy; będą tymczasowo wykonalne bez poręki, jeżeli Sędzia stawienia jéj nie nakazał. — K. N. 2040, 2041.— K. P. S. 135, 517, 811.

Nie będą ulegały oppozycyi.

W przypadkach, w których prawo dozwala appellacyi, takowa może być założoną nawet przed upływem ośmiu dni od daty wyroku; nie będzie dopuszczalną, jeżeli założoną została po upływie dni piętnastu, od daty doręczenia wyroku. — K. P. S. 116, 147, 443, 449, 1029, 1033.

Appellacya sądzoną będzie summarycznie i bez postępowania. — K. P. S. 404 n., 463, 543.

810. Oryginały decyzyj w drodze szybkiego zadecydowania złożone będą w Kancellaryi Pisarza. — K. P. S. 787, 922, 944.

811. W przypadkach koniecznéj potrzeby, Sędzia może nakazać wykonanie swéj decyzyi z oryginału.

CZĘŚĆ DRUGA.

POSTĘPOWANIA ROZMAITE.

KSIĘGA I.

TYTUŁ I.

O zaofiarowaniu zapłaty i o zaznaczeniu (1).

812. Każdy protokół zaofiarowania oznaczy przedmiot zaofiarowany w ten sposób, iżby innego w jego miejsce nie można było podstawić; a jeżeli zaofiarowane są pieniądze, obejmować będzie wymienienie ich ilości i gatunku monety. — K. N. 1257 n. — K. P. S. 352, 813 n.

813. Protokół obejmować będzie wzmiankę o odpowiedzi, odmówieniu lub przyjęciu ze strony wierzyciela, i czy podpisał, odmówił, lub oświadczył, że podpisać nie może.

814. Jeżeli wierzyciel odmówi przyjęcia zaofiarowania, dłużnik, dla uwolnienia się, może zaznaczyć summę lub rzecz zaofiarowaną, z zachowaniem formalności w art. 1259 Kodexu Cywilnego przepisanych. — K. P. S. 657.

(1) Przepisy związkowe. — K. N. 1257 n., 1961, 2060-3. K. P. S. 494, 542, 590, 657. — K. H. 209, 489, 566.

815. Skarga, jaka może być wytoczoną, bądź o ważność, bądź o nieważność zaofiarowania lub zaznaczenia, wyniesioną będzie podług zasad wskazanych dla skarg głównych: jeżeli jest incydentalną, wyniesioną będzie przez notę. — K. P. S. 49-7. 59, 61, 68, 69, 337, 338, 406.

816. Wyrok uznający ważność zaofiarowania, postanowi, gdyby zaznaczenie jeszcze nie nastąpiło, że, w razie nieprzyjęcia przez wierzyciela summy lub rzeczy zaofiarowanéj, takowa zaznaczoną będzie; wyrzecze zarazem ustanie biegu procentów od dnia rzeczywistego złożenia. — K. N. 1259, 1260, 1907.

817. Zaznaczenie dobrowolne lub wyrokiem postanowione nastąpi zawsze z zastrzeżeniem zapowiedzeń, jeżeli jakie istnieją, i z doniesieniem o nich wierzycielowi. — K. P. S. 557 n., 575 n.

818. Zresztą inne przepisy objęte są w rozporządzeniach Kodexu Cywilnego, dotyczących zaofiarowania zapłaty i zaznaczenia (1257—1284).

TYTUŁ II.

O prawie właścicieli na ruchomościach, przedmiotach i przychodach Komorników ich i dzierżawców, czyli o zajęciu dzierżawném, oraz o zajęciu u nie miejscowych dłużników.

819. Właściciele i główni dzierżawcy domów lub dóbr wiejskich, czy kontrakt dzierżawny istnieje lub nie, mogą, w dzień jeden po nakazie, i bez pozwolenia Sędziego, zarządzić zajęcie za przypadłą już cenę najmu i dzierżawy, przedmiotów i płodów znajdujących się w tych domach lub budynkach wiejskich, albo na grun-

cie. — K. N. 1711, 1714, 1728-2., 2244. — K. P. S. 551, 583, 636, 661, 662, 673, 780, 820 n.

Mogą nawet uskutecznić zajęcie natychmiast, na mocy pozwolenia otrzymanego od Prezesa Trybunału piérwszéj instancyi, na podaną do niego notę.

Mogą także zająć ruchomości, jakiemi były zaopatrzone dom lub folwark, gdy takowe bez ich zezwolenia z miejsca ruszone zostały, i zachowują na nich przywiléj im służący, byleby dopełnili ich odzyskanie, stosownie do art. 2102 Kodexu Cywil.— Art. 7 Usta. Hyp. z r. 1825.

320. Rzeczy należące do poddzierżawców i podnajmujących, jakiemi są zaopatrzone miejsca przez nich posiadane tudzież płody z gruntów przez nich poddzierżawianych, można zająć za cenę najmu lub dzierżawy, należącą się od lokatora lub dzierżawcy, od którego oni podnajęli (lub poddzierżawili; uzyskają atoli zniesienie zajęcia, gdy udowodnią, że zapłacili bez złéj wiary, nie mogą jednak zasłaniać się zapłatami przedwcześnie uczynionemi. — K. N. 1717, 1753. — Art. 49 Pos. Nam. Kr. z d. 2 Września 1823 r. (T. II, str. 374 niniejszego dzieła).

321. Zajęcie to dopełnioném będzie w téj formie, jak zajęcie ruchomości; dłużnik może być ustanowiony dozorcą; a jeżeli są płody na pniu, zajęcie nastąpi podług formy, wskazanéj w Tytule IX poprzedzającéj Księgi (626—635). — K. N. 1137, 1962.— K. P. S. 583 n., 596 n., 626 n., 823, 840.— Pos.Nam.Kr. z d. 8 Lipca 1823 r. i z d. 2 Września t. r. (T. II, str. 372 i 374 niniejszego dzieła).

322. Każdy wierzyciel, nawet nie mający tytułu, może, bez poprzedniego nakazu, lecz za pozwoleniem Prezesa Trybunału piérwszéj instancyi, a nawet Sędziego Pokoju (Podsędka), zająć rzeczy znajdujące się w gminie, w któréj mieszka, a należące do jego nie miejscowego dłużnika. — K. P. S. 558, 823 n., 826. — Rozporządzenie Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z d. $^{11}/_{16}$ Lipca 1842 r. Nr. 3652. (T. II, str. 338 i 339 niniejszego dzieła).

323. Zajmujący będzie dozorcą rzeczy, jeżeli w jego ręku znajdują się; a w razie przeciwnym ustanowiony będzie dozorca. — K. N. 1137, 1962. — K. P. S. 596 n., 821. — Rozporządzenie Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z d. $^{10}/_{22}$ Lutego 1843 r. Nr. 13588, które znajduje się w przypisku na str. 362 T. II niniejszego dzieła.

324. Nie będzie można przystąpić do przedaży w skutku zajęć w niniejszym Tytule wymienionych, inaczéj, jak po uznaniu ich ważności: dłużnik, w przypadku artykułu 821, zajmujący, w przypadku artykułu 823, lub dozorca, jeżeli był ustanowiony, skazani będą pod przymusem osobistym na dostawienie przedmiotów zajętych. — K. N. 2059, 2060-4. — K. P. S. 126, 603, 613, 617 n., 825, 831.

325. Będą zresztą zachowane prawidła wyżéj przepisane względem zajęcia ruchomości, przedaży i stosunkowego rozdziału zebranych pieniędzy.— K. P. S. 583 n., 617 n., 656 n., 824.

TYTUŁ III.

O zajęciu końcem odzyskania.

326. Nie będzie można przystąpić do żadnego zajęcia końcem odzyskania inaczéj, jak na mocy decyzyi Prezesa Trybunału piérwszéj instancyi, wydanéj w skutku noty, a to pod karą wynagrodzenia szkód i strat, tak przeciw stronie, jako téż przeciw Komornikowi, któryby zajęcie dopełnił — K. N. 1149, 1382, 1926, 2279, 2280. K. P. S. 71, 132, 558, 608, 727, 822, 827 n.

327. Wszelka nota o dozwolenie zajęcia końcem odzyskania oznaczy wkrótkości przedmioty jakie mają być zajęte. — K. P. S. 608, 728.

828. Sędzia może dozwolić zajęcia końcem odzyskania, nawet w dni świąt prawnych. — K. P. S. 63, 781, 808, 1037. — K. H. 134, 162, 187.

829. Gdyby ten, u kogo znajdują się rzeczy, których odzyskanie jest żądane, wzbraniał się drzwi otworzyć, lub sprzeciwiał się zajęciu, spór wniesiony będzie przed Sędziego w drodze szybkiego zadecydowania (en référé); a tymczasem zajęcie zawieszone zostanie, zachowując żądającemu wolność postawienia straży u drzwi. — K. P. S. 587, 806 n.

830. Zajęcie końcem odzyskania dopełnione będzie w takiéj formie jak zajęcie ruchomości, z tą tylko różnicą, że tego, u kogo zajęcie nastąpiło, można ustanowić dozorcą. — K. N. 1137, 1962. — K. P. S. 583 n., 596 n., 821, 823.

831. Skarga o ważność zajęcia wniesioną będzie przed Trybunał zamieszkania tego, przeciw komu jest dopełnione; a jeżeli jest związkową z toczącą się już sprawą, wniesioną będzie przed Trybunał, w którym się ta sprawa toczy. — K. P. S. 171, 563, 824, 1034.

TYTUŁ IV.

O nadlicytacyi po dobrowolném zbyciu (1).

* **832**. Uwiadomienia i żądania, artykułami 2183 2185 Kodexu Cywilnego przepisane, doręczone będą

(1) Osnowa przepisu zawartego w art. 69 Ustawy Hypotecznéj z r. 1818 (T. II str. 95 niniejszego dzieła) przekonywa, iż cały Tytuł IV Księgi I Części II Kodexu Postępowania Sądowego, t. j. art. 832—838 włącznie, utracił moc obowiązującą.

przez woźnego wyznaczonego tym celem, na prostą notę, przez Prezesa Trybunału piérwszéj instancyi okręgu, w którym nastąpią; zawiérać będą ustanowienie Obrońcy przy tym Trybunale, przed którym odbywać się ma nadlicytacya i uporządkowanie wierzycieli.

Akt żądania nakazania nadlicytacyi zawiérać będzie, pod nieważnością nadlicytacyi, ofiarowanie poręki z zapozwaniem z terminem trzechdniowym przed tenże Trybunał o przyjęcie rzeczonéj poręki, co summarycznie rozpoznaném będzie. — K. N. 2040, 2041, 2048. — K. P. S. 59, 61, 68, 404 n., 517, 710 n., 728, 953 n., 965, 1029, 1033 (1).

* **833**. Jeżeli poręka będzie odrzuconą, postąpienie uznane zostanie za nieważne i nabywca będzie utrzymany, chybaby także inni wierzyciele postąpienie uczynili (1).

* **834**. Wierzyciele, którzy, mając hypotekę podług brzmienia art. 2123, 2127, 2128 Kodexu Cywilnego, nie wpisali swych tytułów przed nastąpić mającém w przyszłości zbyciem nieruchomości hypoteką obciążonych, nie mogą żądać nadlicytacyi, podług przepisów Działu 8, Tytułu XVIII, Księgi III Kodexu Cywilnego, dopóki nie udowodnią, że wpis uskutecznili po akcie przelewu własności, i to najpóźniéj w dni piętnaście po przepisaniu tego aktu.

Toż samo stosuje się do wierzycieli mających przywiléj na nieruchomościach, bez uszczerbku innych praw służących przedawcy i następcom, z artykułów 2108 i 2109 Kodexu Cywilnego.

(1) Artykuły 832 i 833 zmienione zostały we Francyi prawem z d. 2 Czerwca 1841 r.

* **835**. W przypadku objętym poprzedzającym artykułem, nowy właściciel nie jest obowiązany względem wierzycieli, których wpis nie poprzedził przepisania aktu nabycia, uskutecznić doręczeń art. 2183 i 2184 Kodexu Cywilnego przepisanych; w każdym razie, o ile wierzyciele nie żądają nadlicytacyi w terminie i podług form przepisanych, nowy nabywca obowiązanym jest tylko do zapłaty szacunku, stosownie do art. 2186 Kodexu Cywilnego.

* **836**. Celem powtórnéj przedaży przez licytacyę, artykułem 2187 Kodexu Cywilnego przewidzianéj, popiérający uskuteczni rozlepienie obwieszczeń z uwiadomieniem o piérwszém ogłoszeniu, które nastąpi w piętnaście dni po tém rozlepieniu. — K. P. S. 617 n., 683, 684, 692, 693, 745, 960, 961, 988 (1).

* **837**. Protokół rozlepienia obwieszczeń doręczony będzie nowemu właścicielowi, jeżeli licytacyę popiéra wierzyciel, a wierzycielowi nadlicytantowi, jeżeli ją popiéra nabywca. — K. P. S. 692, 836 (1).

* **838**. Akt zbycia zastępować będzie oryginał protokółu licytacyi. — K. P. S. 699, 709.

Cena w akcie tym wyrażona i summa przez nadlicytanta ofiarowana, będą uważane za postąpienie na licytacyi (1).

---

(1) Artykuły 836, 837 i 838 K. P. S. zmienione zostały we Francyi prawem z d. 2 Czerwca 1841 r.

TYTUŁ V.

O środkach użyć się winnych dla otrzymania wypisu lub kopji aktu, albo dla sprostowania go.

839. Notaryusz lub inny zachowawca, któryby odmawiał wydania wypisu lub kopji jakiego aktu stronom interesowanym w imieniu własném, ich następcom, lub stojącym w ich prawach, będzie do tego zobowiązany i pod przymusem osobistym, po zapozwaniu z terminem skróconym, na mocy pozwolenia Prezesa Trybunału piérwszéj instancyi, bez poprzedniego pojednania. — K. N. 724, 1122, 1334 n., 2060-6. 7. — K. P. S. 49, 72, 76, 126, 806.

840. Sprawa sądzoną będzie summarycznie, i wyrok będzie wykonany bez względu na oppozycyę lub appellacyę. — K. P. S. 135 n., 404 n., 463, 543, 847, 848.

841. Strona, która będzie chciała otrzymać kopję aktu niezarejestrowanego, albo nawet niezupełnego, zaniesie podanie do Prezesa Trybunału piérwszéj instancyi, z zastrzeżeniem jednak wykonania praw i urządzeń dotyczących zarejestrowania. — K. P. S. 839, 844 (1).

842. Wydanie, jeżeli ma miejsce, nastąpi w wykonaniu decyzyi, napisanéj na podaniu: i wzmianka o tém uczynioną zostanie w końcu wydanéj kopji.

843. W razie odmówienia ze strony notaryusza lub zachowawcy, spór przedstawiony będzie Prezesowi Trybunału piérwszéj instancyi. — K. P. S. 806 n., 839.

---

(1) Przepisy *o zarejestrowaniu*, a skutkiem tego i niniejszy artykuł nie mają mocy obowiązującéj w Królestwie Polskiém.

844. Strona, ażeby uzyskać drugi wypis główny, bądź z oryginału aktu, bądź dlatego ażeby miała duplikat złożonego głównego wypisu (1), wniesie tym celem podanie do Prezesa Trybunału piérwszéj instancyi: na mocy decyzyi jaka wydaną zostanie, wezwie notaryusza,

(1) Dla bliższego zrozumienia przepisu tu podanego, wyjaśnić należy, iż duplikat wyciągu głównego może być żądanym, albo po złożeniu notarjuszowi wyciągu głównego do zachowania, albo też po dołączeniu wyciągu głównego do innego zeznawanego aktu.

Główniejsze tu odnoszące się przypadki są następujące:

1° Gdy kilku wierzycieli, będąc właścicielami oznaczonych części jednéj wierzytelności, składają Notarjuszowi wyciąg główny wspólnego ich dokumentu, w tym celu, aby każdemu z nich był wydanym oddzielny wyciąg główny, mający posługiwać do egzekucyi téj części wierzytelności, która każdemu z nich się należy.

2° Gdy wierzyciel, przelewając na innego część swéj wierzytelności, a resztę zachowując dla siebie, do zeznawanego w tym celu aktu przelewu, dołącza pierwotny wyciąg główny, i skutkiem tego notaryusz wydaje pierwotnemu wierzycielowi nowy wyciąg główny, poświadczając w nim, że ten ma służyć do egzekucyi tylko téj części wierzytelności, która przelaną nie została, — a zyskującemu przelew wydaje akt przelewu wraz z wyciągiem głównym piérwotnego aktu, w którym również poświadczy, iż z tegoż wyciągu popiéraną być może egzekucya tylko co do przelanéj części wierzytelności.

3° Gdy w działach poczynione są przekazy do jednéj i téj samej wierzytelności dla kilku osób, każda z nich chce mieć oddzielny tytuł egzekucyjny co do swego udziału, i w tym celu wyciąg główny zobowiązania (lub inny dokument stanowiący tytuł do wierzytelności) złożony jest do oryginału (minute) aktu działu.

(Clerc et Dalloz. T. I, str. 4, wydanie z r. 1858. — Carré et Chauveau. T. IV, str. 363, wydanie z r. 1857. — Boitard, T. II, str. 482, wydanie z r. 1860).

ażeby jéj wydał wypis w dniu i godzinie oznaczonych, a strony interesowane, ażeby wydaniu temu obecne były; wzmianka o téj decyzyi uczynioną będzie w końcu drugiego wypisu głównego, jako téż o summie, jaką można egzekwować, jeżeli wierzytelność w części jest już uiszczona lub odstąpiona. — K. P. S. 850, 854.

845. W razie sporu, strony udadzą się w drodze szybkiego zadecydowania. — K. P. S. 806 n., 852.

846. Kto, w ciągu toczącéj się sprawy, chce uzyskać wypis lub wyciąg aktu, w którym nie był stroną, postąpi w sposób następujący.

847. Skarga o znaglenie do wydania wytoczoną będzie przez notę Obrońcy do Obrońcy: wniesioną będzie na audyencyę za prostém wezwaniem, i osądzoną summarycznie bez żadnego postępowania. — K. P. S. 75, 82, 404 n., 463, 543, 840.

848. Wyrok będzie wykonany, pomimo oppozycyi lub appellacyi. — K. P. S. 136 n., 840.

849. Protokóły wyszukania lub skollacionowania aktu spisane i wypis ich lub kopja wydane będą przez Notaryusza lub zachowawcę, chybaby Trybunał do tego wyrokiem przeznaczył jednego z członków swoich, lub innego Sędziego Trybunału piérwszéj instancyi, albo téż innego Notaryusza. — K. P. S. 850, 1035.

850. W każdym razie strony mogą być obecne przy protokóle, i podać do niego wszelkie wnioski jakie się im zdawać będą. — K. P. S. 849.

851. Jeżeli zachowawcy należą się koszta i wydatki za oryginał aktu, może dopóty odmówić wypisu, dopóki tak rzeczonych kosztów, jako téż i kosztów za wypis zaspokojonych mieć nie będzie.

852. Strony mogą kollacionować wypis lub kopję z oryginałem, który czytać będzie zachowawca: gdyby utrzymywały strony, że jest niezgodność, rzecz przed-

stawioną zostanie w drodze szybkiego zadecydowania (en référé), w dniu protokółem oznaczonym, Prezesowi Trybunału, który sprawdzenie dopełni; zachowawca winien tym celem dostawić oryginał.— K. P. S. 806 n., 845.

Koszta protokółu, i koszta przybycia zachowawcy, żądający z góry zaliczy. — K. P. S. 301.

853. Pisarze sądowi i zachowawcy ksiąg publicznych wydawać będą, bez decyzyi sądowéj, wypisy, kopje lub wyciągi wszystkim żądającym, za opłatą im należną, pod karą poniesienia kosztów, oraz wynagrodzenia szkód i strat. — K. C. P. 83. — K. P. S. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 130.

854. Drugi główny wypis wyroku nie będzie mógł być wydany téj saméj stronie inaczéj jak na mocy decyzyi Prezesa Trybunału, w którym zapadł.

Zachowane będą nadto formalności przepisane co do wydania powtórnych głównych wypisów aktów notaryalnych. — K. P. S. 844, 845.

855. Ten, ktoby chciał uzyskać nakaz sprostowania aktu stanu cywilnego, poda notę do Prezesa Trybunału piérwszéj instancyi. — K. C. P. 140, 141. — K. P. S. 856 n.

856. Będzie w téj mierze postanowione na sprawozdanie i na wnioski Prokuratora Królewskiego. Sędziowie nakażą, gdy tego uznają potrzebę, przywołanie stron interesowanych i zwołanie przedewszystkiém rady familijnéj. — K. C. P. 372 n. — K. P. S. 83, 84, 95, 112, 859, 883 n.

W razie potrzeby przywołania stron interesowanych, skarga wyniesioną będzie przez pozew, bez przedwstępnego pojednania. — K. P. S. 49, 59, 61, 69.

Skarga wyniesioną będzie przez akt Obrońcy, jeżeli już proces między stronami istnieje. — K. P. S. 75.

857. Żadne sprostowanie, żadna zmiana nie mogą

być uczynione na akcie; lecz wyroki względem sprostowania, urzędnik stanu cywilnego wpisze do ksiąg natychmiast po złożeniu mu takowych: wzmianka o tém uczynioną będzie na marginesie aktu sprostowanego; akt zaś taki nie może być nadal wydanym inaczéj, jak z nakazanemi sprostowaniami, pod karą wynagrodzenia wszelkich szkód i strat przez Urzędnika, któryby je wydał. — K. C. P. 85, 140, 142. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128.

858. W razie gdy nie ma innéj strony prócz żądającego sprostowania, i gdy ten zechce zaskarżyć wyrok, może, w ciągu trzech miesięcy od daty wyroku, odwołać się do Sądu Appellacyjnego, podając do Prezesa prośbę, na któréj wyznaczony zostanie dzień, i w tym rozstrzygnienie sporu nastąpi na audyencyi, na wnioski Prokuratora Królewskiego. — K. C. P. 90. — K. P. S. 83, 84, 112, 116, 443 n., 1029, 1033.

TYTUŁ VI.

O niektórych przepisach dotyczących wprowadzenia nieobecnego w posiadanie majątku.

859. W przypadku artykułem 112 Kodexu Cywilnego (1) przewidzianym, i w celu postanowienia w téj mierze, uczynione będzie podanie do Prezesa Trybunału. Na to podanie, do którego przyłączone będą dowody, Prezes wyznaczy Sędziego, dla złożenia sprawozdania w dniu oznaczonym; a wyrok zapadnie po wysłu-

(1) Artykuł 112 Kodexu Cywilnego Francuzkiego, odpowiada artykułowi 36 Kodexu Cywilnego Polskiego z r. 1825.

chaniu wniosków Prokuratora Królewskiego. — K. C. P. 38 n. — K. P. S. 83, 84, 95, 112, 856.

360. Podobnież postąpione będzie w przypadku, gdy idzie o wprowadzenie w posiadanie tymczasowe, artykułem 120 Kodexu Cywilnego (1) dozwolone.— K. C. P. 46.

TYTUŁ VII.

O upoważnieniu kobiéty zamężnéj.

361. Kobiéta zamężna, chcąc być upoważnioną do poszukiwania praw swoich, wezwie naprzód męża swego, a gdy ten odmówi, wniesie podanie do Prezesa, który wyda decyzyę dozwalającą zapozwania męża na dzień naznaczony, do izby narad, dla roztrząśnienia przyczyn jego odmówienia.— K. C. P. 182, 184 n. — K. P. S. 862 n., 875 n.

362. Po wysłuchaniu męża, lub w razie niestawienia się jego, wydany będzie na wnioski Prokuratora Królewskiego wyrok, który postanowi względem żądania żony. — K. P. S. 83, 84, 112, 149.

363. W razie zaginienia męża, lub uznania go za znikłego, żona, chcąc otrzymać upoważnienie do poszukiwania praw swoich, wniesie również podanie do Prezesa Trybunału, który zarządzi kommunikacyę do wniosków Prokuratora Królewskiego, i wyznaczy Sędziego dla złożenia sprawozdania w dniu oznaczonym. — K. C. P. 39, 45, 506. — K. P. S. 83, 84, 95, 112.

(1) Artykuł 120 Kodexu Cywilnego Francuzkiego odpowieda artykułowi 46 Kodexu Cywilnego Polskiego z r. 1825.

364. Żona bezwłasnowolnego żądać będzie upoważnienia w sposób artykułem poprzedzającym przepisany; do podania swego dołączy wyrok pozbawienia własnéj woli. — K. C. P. 489, 499, 506. — K. P. S. 83.

TYTUŁ VIII.

O rozłączeniu co do majątku.

365. Żadna skarga o rozłączenie co do majątku nie może być wytoczoną bez poprzedniego upoważnienia, które Prezes Trybunału obowiązany będzie udzielić na wniesioną do niego prośbę. Będzie mógł atoli Prezes, przed udzieleniem upoważnienia, czynić uwagi, jakie się mu stosownemi zdawać będą. — K. N. 1441-5., 1443 n.— K. P. S. 49-7., 59, 61, 68, 69, 866 n., 875. — K. H. 65 n.

366. Pisarz Trybunału wywiesi, niezwłocznie, na tablicy umieszczonéj na ten cel w izbie ustępowéj, wyciąg skargi o rozłączenie co do majątku, zawiérający: — K. P. S. 869.

1° Datę skargi; — K. P. S. 61-1.

2° Imiona, nazwiska powołanie i mieszkanie małżonków; — K. C. P. 26.

3° Imię, nazwisko i mieszkanie ustanowionego Obrońcy, który obowiązany będzie, w ciągu trzech dni po wydaniu pozwu, złożyć tym celem rzeczony wyciąg Pisarzowi Trybunału. — K. P. S. 869.

367. Podobny wyciąg umieszczony zostanie na tablicach zawieszonych, na ten cel, w izbie ustępowéj Trybunału Handlowego, w izbie Obrońców piérwszéj instancyi i Notaryuszów, wszystko to w miejscach gdzie takowe znajdują się: umieszczenia wspomnione poświadczy Pisarz Trybunału i Sekretarze izb. — K. P. S. 869. — K. H. 65.

868. Takiż sam wyciąg ogłoszony zostanie, na popiéranie żony, w jednym z Dzienników wychodzących w miejscu posiedzeń Trybunału; a w braku tychże, w jednym z Dzienników wychodzących w Gubernii (1), jeżeli są jakie. Ogłoszenie to udowodnione będzie sposobem, wskazanym w art. 683 w Tytule *O zajęciu nieruchomości.* — K. P. S. 869.

869. Żaden wyrok, z wyłączeniem co do środków zachowawczych, nie będzie mógł być wyrzeczonym, w procesie o rozłączenie co do majątku, aż po upływie miesiąca od dopełnienia formalności powyżéj przepisanych, które zachowane będą pod nieważnością, przez męża tylko lub jego wierzycieli zarzucać się mogącą. — K. N. 779, 1454. — K. P. S. 125, 871, 1029, 1033.

870. Przyznanie męża nie stanowi dowodu, chociażby nawet nie było wierzycieli. — K. N. 1443, 1447.

871. Wierzyciele męża będą mogli, aż do wyroku stanowczego, wezwać Obrońcę żony, przez akt Obrońcy do Obrońcy, ażeby kommunikował im skargę o rozłączenie co do majątku, wraz z dokumentami, mogą nawet przyjść z interwencyą, dla zabezpieczenia praw własnych, bez przedwstępnego pojednania.— K. N. 1166, 1167, 1447. — K. P. S. 49, 75, 189, 339 n., 406, 466, 869, 870, 872, 873.

872. Wyrok rozłączenia co do majątku czytany będzie publicznie na audyencyi, w miejscowym Trybunale Handlowym, jeżeli ten istnieje: wyciąg z tego wyroku, z wyrażeniem daty, wymienieniem Trybunału, w którym zapadł, imion, nazwisk, powołania i mieszkania małżonków, umieszczony zostanie na tablicy do tego przeznaczonéj i wywieszony, przez rok, w izbie ustępo-

(1) W oryginalnym texcie jest tu zamieszczony wyraz *w departamencie.*

wéj Trybunałów piérwszéj instancyi i handlowego zamieszkania męża, gdyby nawet nie był handlującym; a jeżeli nie ma Trybunału Handlowego, w głównéj izbie domu gminy zamieszkania męża. Podobnyż wyciąg zamieszczony będzie na tablicy wywieszonéj w izbie Obrońców i Notaryuszów, jeżeli takowe się w miejscu znajdują. Żona nie może rozpocząć exekucyi wyroku, aż od dnia, w którym formalności powyższe dopełnione zostały, nie potrzebuje wszakże oczekiwać upływu wyżéj wymienionego terminu rocznego.

Wszystko to bez ubliżenia przepisom w ar. 1445 Kodexu Cywilnego zawartym. — K. P. S. 880, 1029. — K. H. 66, 67.

873. Jeżeli formalności, przepisane w niniejszym Tytule, zostały zachowane, wierzyciele męża nie będą już dopuszczeni, po upływie terminu, artykułem poprzedzającym zakréślonego, do zakładania oppozycyi trzeciego przeciw wyrokowi rozłączenia co do majątku. — K. N. 1167, 1446. — K. P. S. 474 n., 871, 1029.

874. Zrzeczenie się wspólności przez żonę dopełnione będzie w Kancellaryi Pisarza Trybunału, przed który skarga o rozłączenie co do majątku zaniesioną została. — K. N. 1453, 1457, 1492 n. — K. P. S. 997.

TYTUŁ IX.

O rozłączeniu co do osób i o rozwodzie (1).

875. Małżonek chcący wytoczyć powództwo o rozłączenie co do osób, powinien zanieść do Prezesa Try-

(1) Prawem o małżeństwie z r. 1836 (art. 60-2., 62) zmienione zostały w téj materyi zasady Kodexu Cywilnego Francuz-

bunału zamieszkania swego podanie, zawiérające wkrótkości czyny, dołączy dokumenta, jeżeli jakie posiada. — K. P. S. 49, 83, 84, 112, 865, 876 n.

876. Na podanie to wydaną będzie decyzya, nakazująca stawienie się stron przed Prezesem w dniu w téjże decyzyi oznaczonym. — K. P. S. 119, 877, 878.

877. Strony obowiązane będą stawić się osobiście, bez assystencyi Obrońców lub doradców.

878. Prezes uczyni obojgu małżonkom przełożenia dążące do zbliżenia ich między sobą: jeżeli te okażą się bezskutecznemi, wyda, w dalszym ciągu piérwszéj decyzyi, drugą, w któréj, z uwagi, że nie mógł stron pojednać, odeśle je do drogi procesu, bez potrzeby przedwstępnego pojednania; tą samą decyzyą upoważni żonę do stawania w sądzie, i do pozostawania tymczasowo w domu, jaki strony zgodnie obrały, lub jaki jéj z urzędu Prezes wskaże: poleci oraz wydanie żonie rzeczy do jéj codziennego użytku służących. Żądania wymagające tymczasowego załatwienia, wniesione będą na audyencyę. — K. C. P. 258. — K. P. S. 49, 59, 61, 68, 69, 82, 451, 861.

879. Sprawa instruowaną będzie podług form przepisanych dla innych skarg, i osądzoną po wysłuchaniu wniosków Prokuratora Królewskiego. — K. P. S. 75 n., 83, 84, 112.

880. Wyciąg z wyroku stanowiącego rozłączenie co do osób, umieszczony będzie na tablicach wywieszonych

kiego; przepisy zaś z przedmiotem tym związkowe zawarte są w art. 60 — 67, 73 — 97, 111, 122, 123, 127, 128, 145, 146, 173 — 178, 188, 196, 197, 198, 200-3., 203, 204, 205, *Prawa o małżeństwie* z r. 1836. (T. I, str. 281 niniejszego dzieła).

tak w ustępowych izbach Trybunałów, jako też w izbach Obrońców i Notaryuszów, podług tego co powiedziano w art. 872. — K. H. 66.

881. Co się tyczy rozwodu, postępowanie odbywać się będzie stosownie do przepisów Kodexu Cywilnego (1). — Prawo o Małż. z r. 1836, art. 73—97, 122, 123, 124, 173, 174, 189, 199, 200, 203, 204, 205.

TYTUŁ X.

O zdaniu krewnych.

882. Jeżeli mianowanie opiekuna nie nastąpiło w jego obecności, uwiadomienie o tém będzie mu doręczone, za dopilnowaniem członka rady familijnéj, przez tęż radę wyznaczonego: uwiadomienie to nastąpi w ciągu trzech dni od daty uchwały, z dodaniem dnia jednego na trzy miriametry (2) odległości pomiędzy miejscem, gdzie odbyła się rada familijna, a zamieszkaniem opiekuna. — K. C. P. 26, 372 n., 410 n. — K. P. S. 68, 883 n., 892 n., 968, 1033.

883. Ilekroć uchwały rady familijnéj nie zapadły jednomyślnie, zdanie każdego z członków, którzy ją składają, będzie w protokóle wymienione. Opiekun główny, przydany, lub kurator, a nawet członkowie rady familijnéj, mogą zaskarżyć uchwałę; skarga wyniesioną będzie przeciw członkom, którzy byli zdania w uchwale przyjętego, i nie ma potrzeby wzywać do pojednania. — K. C. P. 352, 372, 386, 389, 471, 472, 504. — K. P. S. 49, 59, 61, 68 69, 888.

(1) Artykuł ten uchylony został we Francyi prawem z d. 8 Maja 1816 r.

(2) Miriametrów 3 równa się 3 1/2 milom Polskim czyli 24 1/2 werstom Rossyjskim.

884. Sprawa rozsądzoną będzie summarycznie. — K. P. S. 404 n., 463, 543.

885. W każdym razie gdy uchwała potrzebuje zatwierdzenia sądu, wypis jéj przedstawiony będzie Prezesowi, który decyzyą, poniżéj uchwały zapisaną, nakaże kommunikacyę Prokuratorowi Królewskiemu i wyznaczy Sędziego dla złożenia sprawozdania w dniu oznaczonym. — K. C. P. 435, 418. — K. P. S. 83, 84, 95, 112, 886 n., 891, 955.

886. Prokurator poniżéj decyzyi zapisze wnioski swoje; oryginał wyroku w przedmiocie zatwierdzenia umieszczony będzie pod wnioskami, na tymże samym zeszycie.

887. Jeżeli opiekun lub inna osoba obowiązana do żądania zatwierdzenia, nie dopełni tego w terminie uchwałą zakréślonym, lub, gdy uchwała terminu nie zakréśliła, w ciągu dni piętnastu, jeden z członków rady familijnéj będzie mógł działać o zatwierdzenie przeciw opiekunowi i na koszt tegoż, bez możności poszukiwania zwrotu. — K. P. S. 132, 1029.

888. Członkowie rady familijnéj, którzyby uważali potrzebném sprzeciwić się zatwierdzeniu, oświadczą to, przez akt zasądowy, temu, który jest zobowiązany do działania o zatwierdzenie; a jeżeli nie byli przywołani, służy im oppozycya przeciw wyrokowi. — K. P. S. 883.

889. Wyroki wydane co do uchwał rady familijnéj ulegają appellacyi. — K. P. S. 443 n.

TYTUŁ XI.

O pozbawieniu własnéj woli.

890. W każdém postępowaniu o pozbawienie własnéj woli, czyny niedołężności, obłąkania lub szaleństwa,

wyszczególnione będą w podaniu zaniesioném do Prezesa Trybunału; do podania dołączone będą dokumenta, i świadkowie będą w niém wymienieni. — K. C. P. 489 n. K. N. 1124, 1125 — K. P. S. 49-1., 252 n., 407 n., 748, 882 n., 894 n.

891. Prezes Trybunału postanowi, aby podanie kommunikowane było Prokuratorowi Królewskiemu i wyznaczy Sędziego do złożenia sprawozdania w dniu oznaczonym. — K. P. S. 83, 84, 95, 112, 885, 892 n.

892. Na sprawozdanie Sędziego i na wnioski Prokuratora Królewskiego, Trybunał postanowi, że rada familijna złożona w sposób wskazany Kodexem Cywilnym w Oddziale IV, Dziale II, w Tytule *O małoletności, opiece i usamowolnieniu* (1), udzieli zdanie swe względem stanu osoby, któréj bezwłasnowolność jest żądaną. — K. C. P. 492 n. — K. P. S. 883 n.

893. Podanie i zdanie rady familijnéj doręczone zostaną pozwanemu przed przystąpieniem do badania. — K. P. S. 75.

Jeżeli badanie i złożone dokumenta nie są dostateczne, i jeżeli czyny mogą być przez świadków stwierdzone, Trybunał, o ile to uzna właściwém, naznaczy badanie, które w zwyczajnéj formie wyprowadzone będzie. — K. P. S. 252 n., 407 n.

Trybunał może postanowić, jeżeli tego okoliczności wymagają, wyprowadzenie badania bez obecności pozwanego, lecz w takim razie doradca jego będzie mógł go zastąpić.

894. Appellacya założona przez tego, którego bezwłasnowolność była wyrzeczona, wynicsioną będzie

(1) Tu się odnoszą przepisy art. 465—479 Kodexu Cywilnego Francuzkiego, i art. 372—388 Kodexu Cywilnego Polskiego z r. 1825.

przeciw poszukującemu pozbawienia woli. — K. P. S. 443, 456.

Appellacya założona przez poszukującego pozbawienia woli, lub przez jednego z członków rady familijnéj, wyniesioną będzie przeciw temu, którego pozbawienie woli jest poszukiwane.

Jeżeli doradca został mianowany, appellacya ze strony tego, któremu tenże został dodany, będzie założoną przeciwko poszukującemu pozbawienia woli. — K. C. P. 497, 498, 518. — K. P. S. 443.

895. Jeżeli nie ma appellacyi od wyroku pozbawiającego własnéj woli, lub jeżeli wyrok został w drodze appellacyi potwierdzony, nastąpi mianowanie opiekuna głównego i przydanego dla bezwłasnowolnego, podług prawideł w Tytule *O zdaniu krewnych* (882—889 K.P.S.), przepisanych. — K. C. P. 372 n., 389, 504.

Obowiązki zarządcy tymczasowego, mianowanego stosownie do art. 497 Kodexu Cywilnego (1), ustaną i rachunek przez niego będzie złożony opiekunowi, jeżeli sam nie jest opiekunem. — K. P. S. 527 n.

896. Skarga o zniesienie pozbawienia własnéj woli instruowaną i sądzoną będzie w ten sam sposób, jak o pozbawienie własnéj woli. — K. C. P. 515. — K. P. S. 890 n.

897. Wyrok, który postanowi zabronienie stawania w sądach, zawiérania układów, zaciągania długów, podnoszenia kapitałów ruchomych, kwitowania z ich odbioru, zbycia lub obciążania hypotecznie bez assystencyi doradcy, wywieszony będzie w sposób artykułem 501 Kodexu Cywilnego (2) przepisany. — K. C. P. 497, 499, 518

(1) Artykuł 497 K. N. odpowiada artykułowi 495 K. C. P.
(2) Artykuł 501 K. N. odpowiada artykułowi 499 K. C. P.

TYTUŁ XII.

O dobrodziejstwie odstąpienia majątku.

898. Dłużnicy znajdujący się w przypadkach, w których im służy możność żądania odstąpienia sądowego w artykule 1268 Kodexu Cywilnego dozwolonego, winni będą tym celem złożyć w Kancellaryi Pisarza Trybunału, przed który żądanie ma być wyniesione, bilans swój, księgi, jakie posiadają, oraz tytuły massę czynną stanowiące. — K. N. 1265 n., 1945. — K. P. S. 800-3., 899 n.

899. Dłużnik uda się do Trybunału swego zamieszkania. — K. C. P. 26.

900. Skarga kommunikowaną będzie Prokuratorowi Królewskiemu; nie wstrzyma ona żadnych poszukiwań, mogą atoli Sędziowie, za przywołaniem stron, postanowić tymczasowe zawieszenie poszukiwań. — K. P. S. 83 84, 112, 364, 477, 478, 491.

901. Dłużnik, dopuszczony do dobrodziejstwa odstąpienia majątku, obowiązany będzie ponowić swoje odstąpienie osobiście, a nie przez pełnomocnika, za przywołaniem wierzycieli swoich, na audyencyi Trybunału Handlowego miejsca zamieszkania swego; w braku zaś takowego Trybunału, w domu gminnym w dniu posiedzenia: oświadczenie dłużnika stwierdzone będzie w tym ostatnim przypadku protokółem Komornika, podpisanym przez Prezydenta, Burmistrza lub Wójta Gminy.— K. N. 1270. — K. P. S. 903, 1039.

902. Jeżeli dłużnik osadzony jest w areszcie, wyrok dopuszczający go do dobrodziejstwa odstąpienia majątku, nakaże przyprowadzić go z ostrożnościami potrzebnemi i zwyczajnemi w podobnym przypadku, w celu

złożenia przez niego oświadczenia, stosownie do poprzedzającego artykułu. — K. P. S. 780 n.

903. Imię, nazwisko, powołanie i zamieszkanie dłużnika umieszczone będą na tablicy publicznéj do tego przeznaczonéj, wywieszonéj w izbie ustępowéj Trybunału Handlowego zamieszkania dłużnika, lub Trybunału piérwszéj instancyi, zastępującego Trybunał Handlowy, tudzież w miejscu posiedzeń domu gminnego. — K. P. S. 867, 872, 901.

904. Wyrok dopuszczający do dobrodziejstwa odstąpienia majątku, będzie służył dla wierzycieli za upoważnienie do wystawienia na sprzedaż majątku ruchomego i nieruchomego należącego do dłużnika; przedaż ta odbędzie się podług form przepisanych dla spadkobierców beneficyalnych. — K. N. 1269, 1987. — K. P. S. 617 n., 945 n., 953 n., 987 n.

905. Do dobrodziejstwa odstąpienia majątku dopuszczeni nie będą cudzoziemcy, szalbierze, podstępni bankruci, skazani za kradzież lub oszustwo, nakoniec osoby do zdawania rachunków zobowiązane, opiekunowie, zarządcy i depozytaryusze. — K. C. P. 11, 12, 422, 424. — K. N. 1927, 1945, 2059, 2136. — K. P. S. 126. — K. H. 588, 593, 594, 611, 612, 613.

906. Zresztą rozporządzenia niniejszego Tytułu nie przesądzają w niczém co do handlu, którego zwyczaje zachowują się nateraz w swej mocy.

KSIĘGA II.

POSTĘPOWANIA DOTYCZĄCE OTWARCIA SPADKU.

TYTUŁ I.

O opieczętowaniu po zejściu (1).

907. Gdy wypadnie potrzeba opieczętowania po zejściu, dopełnione będzie przez Sędziów Pokoju (przez Podsędków), a w braku tychże, przez ich zastępców (2). — K. N. 114, 270, 451, 601, 769, 773, 810, 819 n., 1006 n., 1031, 1034, 1328. — K. P. S. 135-1., 591, 908 n., 926 n., 928 n.

908. Sędziowie Pokoju (Podsędkowie) i ich zastępcy używać będą osobnéj pieczęci, która w ich ręku zostawać będzie, a wycisk jéj złożony zostanie w Kancellaryi Pisarza Trybunału pierwszéj instancyi.

909. Opieczętowania mogą żądać: — K. P. S. 907, 930.

1° Wszyscy roszczący prawo do spadku lub do wspólności; — K. N. 819.

2° Wszyscy wierzyciele posiadający tytuł egzekucyj-

---

(1) Porównać tu § 12 Instrukcyi o stemplu kollateralnym z d. 17 Grudnia 1816 r. (T. I, str. 696 niniejszego dzieła).

(2) Opieczętowanie pozostałości nie do Sędziów Pokoju lecz do Podsędków należy.

M. S. d. 4 Maja 1812 r. Nr. 6914.

Podsędkowi udającemu się na opieczętowanie nie Pisarz lecz Podpisarz Sądu Pokoju towarzyszyć powinien.

K. R. S. d. 25 Maja 1827 r. Nr. 5223, — i 3/15 Kwietnia 1840 r. Nr. 2779.

ny lub na mocy pozwolenia, bądź Prezesa Trybunału piérwszéj instancyi, bądź Sędziego Pokoju (Podsędka) Okręgu, w którym pieczęci mają być przyłożone; — K. N. 819, 1166.

3° A w razie nieobecności, czy to małżonka, czy następców, czy też jednego z nich, osoby, które mieszkały ze zmarłym, tudzież służący i domownicy. K. N. 820.

910. Roszczący prawo do spadku oraz wierzyciele małoletni usamowolnieni będą mogli żądać opieczętowania bez obecności swego kuratora. — K. C. P. 467 n.

Jeżeli są małoletniemi nieusamowolnionemi, i jeżeli nie mają opiekuna, lub tenże jest nieobecnym, każdy z krewnych małoletniego może żądać opieczętowania. — K. C. P. 345, 490. — K. N. 745 n., 882, 946, 1166.

911. Opieczętowanie nastąpi bądź na dopilnowanie Prokuratora Królewskiego, bądź na doniesienie Prezydenta, Burmistrza, Wójta Gminy, lub ich zastępców, a nawet z urzędu przez Sędziego Pokoju (przez Podsędka): K. P. S. 83, 112, 914-4.

1° Jeżeli małoletni nie ma opiekuna, a żaden z krewnych nie żąda opieczętowania; — K. C. P. 372. — K. N. 819. — K. P. S. 910, 929.

2° Jeżeli małżonek, albo wszyscy następcy, albo jeden z nich, są nieobecni;

3° Jeżeli zmarły był depozytaryuszem publicznym, w którym to przypadku opieczętowanie nastąpi tylko co do depozytu i przedmiotów takowy składających; (1).

(1) Co do opieczętowania akt pozostałych po śmierci Rejentów, porównać przypisek do art. 31 Instrukcyi Hypotecznéj z d. 30 Czerwca 1819 r. (T. II, str. 31 niniejszego dzieła).

912. Opieczętowanie dopełnić może tylko miejscowy Sędzia Pokoju (Podsędek) lub jego zastępca. — K. C. P. 426, — Pos. Rady Adm. z d. 30 Stycznia (11 Lutego) 1842 r. art. 4. (T. I, str. 626 niniejszego dzieła).

913. Jeżeli opieczętowanie nie nastąpiło przed pogrzebem, Sędzia (Podsędek) stwierdzi swoim protokółem chwilę, w któréj żądano opieczętowania, z wymienieniem przyczyn, dla jakich spóźnione zostało, bądź żądanie, bądź opieczętowanie. — K. P. S. 419 n.

914. Protokół opieczętowania obejmować będzie:

1° Datę roku, miesiąca, dnia i godziny;

2° Przyczyny opieczętowania;

3° Imiona, nazwiska, powołanie i mieszkanie żądającego, jeżeli jest jaki, tudzież obranie przez niego zamieszkania w gminie, w któréj następuje opieczętowanie, jeżeli tam nie mieszka; — K. C. P. 26, 35.

4° Jeżeli nie ma strony żądającéj, w protokóle będzie uczynioną wzmianka, iż opieczętowanie nastąpiło z urzędu, albo na żądanie lub doniesienie jednego z Urzędników w art. 911 wymienionych;

5° Postanowienie dozwalające opieczętowania, jeżeli jakie było wydane;

6° Stawiennictwo i wnioski stron;

7° Wyszczególnienie miejsc, biur, skrzyń, szaf, które opieczętowane zostały;

8° Krótki spis przedmiotów nieopieczętowanych (1);

(1) Do przedmiotów nie ulegających opieczętowaniu, stosują się poniżéj wymienione rozporządzenia, jako to:

a) Znaki orderowe i honorowe, po śmierci ozdobionych takowemi, mają być zwracane Kapitule orderów, i dlatego też Sądy Pokoju przy opieczętowaniu pozostałości po

9° Wykonanie przysięgi przy zakończeniu opieczętowania, przez osoby w miejscu mieszkające, na to, że nic nie usunęły, ani też widziały lub wiedziały, żeby co było usunięte pośrednio lub bezpośrednio;

K. N. 792, 801, 1357 n., 1460, 1477. — K. P. S. 943-8.

---

osobach orderami lub znakami honorowemi ozdobionych, obowiązane są spadkobierców lub osoby interessowane do spadku, o przepisie powyższym zawiadamiać; Rejenci zaś i Komornicy, wszelkich ozdób honorowych i orderowych, które do zwrotu Kapitule orderów należą, nie powinni przez publiczne licytacye sprzedawać.

K. R. S. d. $^{13}/_{25}$ Listopada 1842 r. Nr. 12274.

Toż samo rozporządzenie stosuje się także do ozdób orderowych zagranicznych.

K. R. S. d. 29 Czerwca (11 Lipca) 1854 r. Nr. 11895.

b) Jeżeli Rejenci pomiędzy przedmiotami do spisu inwentarza przedstawionemi znajdą znak honorowy nieskazitelnéj służby lub też ozdoby orderowe, obowiązani są przy stosownym rapporcie złożyć je właściwemu Prezesowi Trybunału, który ozdoby należące do osób tak cywilnych jako i wojskowych zagranicznych lub Cesarstwa Rossyjskiego, tudzież do osób prywatnych tutejszego kraju, albo też do urzędników sądowych, odeśle do Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości, a ozdoby należące do urzędników cywilnych innych wydziałów, do właściwéj władzy, pod którą ciż ostatecznie służyli.

K. R. S. d. $^{3}/_{15}$ Lutego 1844 r. Nr. 11769.

c) Przy zwracaniu orderów jakiegobądź rodzaju i klassy, Prezesi Trybunałów obowiązani są przestrzegać jak najściśléj, iżby do każdéj ozdoby przywiązaną była na sznurku kartka papierowa i do niéj przypieczętowane były końce sznurka pieczęcią téj Władzy lub osoby, przez którą ozdoba jest posyłaną, z wyrażeniem na niéj rodzaju i stopnia ozdoby, oraz od kogo jest powróconą; w razie zaś jeśliby powracana ozdoba była nie kompletną lub uszkodzoną, aby na téjże kartce dokładnie wyjaśnioném było, czego rzeczywiście brakuje, lub w czém uszkodzenie nastąpiło.

10° Ustanowienie dozorcy przedstawionego, jeżeli ma potrzebne przymioty; w razie przeciwnym, lub

---

K. R. S. d. 31 Października (12 Listopada) 1845 r. Nr. 15296.

d) W powyższych rozporządzeniach zaprowadzone zostały następujące zmiany:

Znaki honorowe nieskazitelnéj służby, oraz dawne Znaki Polskie, udzielone przed przyłączeniem orderów Polskich do Cesarskich, nie mają być po osobach zmarłych, niemi ozdobionych, zwracane Kapitule Orderów.

R. A. d. 23 Czerwca (5 Lipca) 1853 r. Nr. 14360,— K. R. S. d. $^{14}/_{26}$ Sierpnia t. r. Nr. 14331.

Ozdoby orderowe oraz Maryińskie Znaki honorowe, pozostałe po zgonie osób niemi ozdobionych, tudzież pomienione ozdoby niższych stopni przy nadaniu tychże Znaków stopnia wyższego, odtąd Kapitule Orderów zwracane być nie potrzebują.

R. A. d. 26 Lipca (7 Sierpnia) t. r. Nr. 20795.

e) Jeżeli, wrazie dokonywania opieczętowania, spisywania inwentarza pozostałości i przy innych sądowych podobnych czynnościach, znalezioną będzie jakakolwiek broń, na którą nie będzie posiadane pozwolenie przez właściwą Władzę wydane, broń ta powinna być bezzwłocznie oddaną miejscowemu Wójtowi Gminy, celem odesłania jéj Naczelnikowi Wojennemu Gubernii (obecnie Komendantowi Żandarmeryi), a urzędnik sądowy obecny przy czynności obowiązany jest donieść o tém jednocześnie Naczelnikowi Wojennemu (Komendantowi Żandarmeryi) z wyszczególnieniem ile broni i jakiego rodzaju oddano Wójtowi Gminy.

Pos. Ks. Nam. z d. 29 Grud. 1846 (11 Stycznia 1847) r. Nr 180,— K. R. S. d. $^{10}/_{22}$ Stycznia 1847 r. Nr. 612.

gdyby żaden przedstawionym nie był, dozorcę ustanowi Sędzia Pokoju (Podsędek) z urzędu.. — K. N. 1137, 1962. — K. P. S. 596 n., 628, 943-9. (1).

915. Klucze od zamków opieczętowanych zostaną, aż do odjęcia pieczęci, w ręku Pisarza (Podpisarza) Sądu Pokoju, który w protokóle uczyni wzmiankę o ich odebraniu, i, aż do chwili odjęcia pieczęci, ani Sędzia (Podsędek), ani Pisarz (Podpisarz), nie będą mogli chodzić do mieszkania, gdzie opieczętowanie nastąpiło, pod karą oddalenia od urzędu, chybaby o to byli wezwani, lub chybaby, przed ich zejściem na miejsce, była wydana na to decyzya umotywowana. — K. P. S. 914, 1029.

916. Jeżeli przy opieczętowaniu znajdzie się testament lub inne papiéry zapieczętowane, Sędzia Pokoju (Podsędek) poświadczy ich formę zewnętrzną, pieczęć i nadpis, jeżeli jest jaki, zaznaczy kopertę wraz z obecnemi stronami, gdy te umieją lub mogą to dopełnić, wskaże oraz dzień i godzinę, w których papiéry złoży Prezesowi Trybunału piérwszéj instancyi; uczyni o wszystkiém wzmiankę w swoim protokóle, który strony podpiszą, a w razie odmówienia, wzmianka o tém uczyniona zostanie. — K. N. 970, 976, 1007. — K. P. S. 914, 917—920 (1).

917. Sędzia Pokoju (Podsędek), na domaganie się strony interesowanéj, przed przyłożeniem pieczęci, dopełni poszukiwania testamentu, którego istnienie jest oznajmione; i, jeżeli go znajdzie, postąpi podług tego, co wyżéj powiedziano. — K. P. S. 916, 920, 936-8.

918. W dniu i godzinie oznaczonych, bez żadnego poprzedniego pozwu, papiéry, jakie znaleziono zapieczętowane, Sędzia Pokoju (Podsędek) przedstawi Prezesowi Trybunału piérwszéj instancyi, który je otworzy, stan ich poświadczy, i postanowi ich skład, jeżeli ich osnowa dotyczy spadku. — K. N. 1007. — K. P. S. 916, 920.

919. Jeżeli z nadpisu lub innego piśmiennego dowodu, papiéry zapieczętowane zdają się należéć do osób trzecich, Prezes Trybunału nakaże przywołanie tych trzecich osób w terminie, jaki sam zakréśli, aby się przy otwarciu znajdować mogły: w dniu oznaczonym otworzy je, w ich obecności lub w razie ich nie stawienia się; a jeżeli papiéry obcemi są spadkowi, odda je, bez objawienia ich treści, albo téż napowrót zapieczętuje, celem oddania ich na piérwsze tych osób żądanie. — K. P. S. 939.

920. Jeżeli znaleziony jest testament otwarty, Sędzia Pokoju (Podsędek) poświadczy stan jego, z zachowaniem przepisu art. 916.

921. Gdyby drzwi były zamknięte, gdyby napotykiém

(1) Przy sporządzaniu czynności dotyczących spadków, zapisów, lub darowizn, jako to przy aktach opieczętowania lub odpieczętowania, przy inwentarzach, licytacyach, aktach darowizn, działach, intercyzach i t. p. Sądy Pokoju, Rejenci, Prezydenai, Burmistrze i Wójci Gmin powinni objaśniać strony interesowane o obowiązku zgłoszenia się do Kontrolli Skarbowéj w ciągu najdaléj miesiąca od chwili objęcia spadku lub darowizny, z uiszczeniem zaraz opłaty, lub téż ze złożeniem kaucyi na pewność, że opłatę najdaléj w ciągu 5 miesięcy uiszczą, ostrzegając ich i o karze, jakaby ich spotkała z niedopełnienia tego obowiązku, i o takowém objaśnieniu stron stosowną wzmiankę w końcu sporządzonego przez siebie aktu dodawać powinni. — (§ 3, 25 i 26 Instr. z r. 1816, T. I, str. 692, 700 i 701 niniej. dzieła).

K. R. S. d. $^{7}/_{13}$ Czerwca 1860 r. Nr. 7102.

(1) Przy opieczętowaniach pozostałości po zmarłych lekarzach, szczególniejszą uwagę zwracać należy na dowody kwalifikacyjne do zmarłego należące, i o nich najbliższą Władzę Administracyjną lub Policyjną zawiadamiać.

K. R. S. d. $^{3}/_{15}$ Lutego 1841 r. Nr. 148.

kały się przeszkody w opieczętowaniu, gdyby, bądź przed, bądź w czasie opieczętowania, zaszły trudności, Prezes Trybunału rozstrzygnie je w drodze szybkiego zadecydowania. W tym celu czynność zawieszoną będzie, a Sędzia Pokoju (Podsędek) postawi straż zewnętrzną, a nawet wewnętrzną, w miarę potrzeby; i natychmiast się odniesie do Prezesa Trybunału. — K. P. S. 587, 806 n., 829, 922.

Wolno przecież Sędziemu Pokoju (Podsędkowi), gdyby opóźnienie groziło niebezpieczeństwem, rozstrzygnąć tymczasowo, z zastrzeżeniem odniesienia się następnie do Prezesa Trybunału.

922. W każdym razie, gdy się Sędzia Pokoju (Podsędek) odniesie do Prezesa Trybunału, czy to w przedmiocie opieczętowania, czyli też w innym przedmiocie, to, co będzie zdziałaném i postanowioném, poświadczone zostanie w protokóle przez Sędziego Pokoju (Podsędka) spisanym; Prezes decyzyę swoją podpisze na tymże protokóle. — K. P. S. 914, 915, 916.

923. Jeżeli inwentarz będzie już ukończony, opieczętowanie nie będzie mogło mieć miejsca, wyjąwszy gdy inwentarz jest zaskarżony, i gdy Prezes Trybunału tak postanowi — K. P. S. 928, 941 n.

Jeżeli opieczętowanie żądane jest w ciągu sporządzania inwentarza, pieczęci przyłożone będą tylko na przedmiotach jeszcze nie objętych inwentarzem.

924. Jeżeli nie ma ruchomości, Sędzia Pokoju (Podsędek) spisze protokół, że takowych nie było. — K. P. S. 588, 627, 783.

Jeżeli są rzeczy ruchome potrzebne do użytku osób, które w domu pozostają, lub takie, na których nie można przyłożyć pieczęci, Sędzia Pokoju (Podsędek) sporządzi protokół obejmujący treściwe przedmiotów tych opisanie.

925. W gminach, gdzie ludność wynosi dwadzieścia tysięcy lub więcéj mieszkańców, utrzymywaną będzie w Kancellaryi Pisarza Trybunału piérwszéj instancyi *Księga opieczętowań*, w którą wciągane będą, stosownie do doniesień, jakie, w przeciągu dwudziestu czterech godzin po opieczętowaniu, Sędziowie Pokoju (Podsędkowie) nadeślą:

1° Imiona, nazwiska i mieszkanie osób, których ruchomości opieczętowano;

2° Imię, nazwisko i mieszkanie Sędziego (Podsędka), który opieczętował;

3° Dzień, w którym opieczętowanie nastąpiło.

TYTUŁ II.

O oppozycyach przy opieczętowaniu.

926. Oppozycye przy opieczętowaniu mogą być zakładane przez oświadczenie do protokółu opieczętowania, lub przez akt doręczony Pisarzowi (Podpisarzowi) Sądu Pokoju. — K. N. 821. — K. P. S. 68, 914, 931 n., 1039.

927. Każda oppozycya przy opieczętowaniu, oprócz formalności wspólnych wszystkim aktom przez woźnych doręczanym, zawiérać będzie pod nieważnością: K. P. S. 68, 926, 1029.

1° Obranie zamieszkania w Gminie lub Okręgu Sądu Pokoju, gdzie opieczętowanie nastąpiło, jeżeli zakładający oppozycyę tam nie mieszka;— K. C. P. 35.

2° Dokładne wyrażenie przyczyn oppozycyi.

TYTUŁ III.

O odjęciu pieczęci.

928. Pieczęci nie mogą być odjęte ani inwentarz sporządzony przed upływem trzech dni po pogrzebie, jeżeli były poprzednio przyłożone, a po upływie trzech dni od opieczętowania, jeżeli dopełnione było po pogrzebie, pod nieważnością protokółów odjęcia pieczęci i inwentarza, i pod obowiązkiem wynagrodzenia szkód i strat przez tych, którzy tego dopełnili i żądali: wszystko to chybaby inaczéj postanowił Prezes Trybunału piérwszéj instancyi, dla przyczyn nagłych i w decyzyi jego wytkniętych. W tym przypadku, gdyby strony mające prawo znajdowania się przy odjęciu pieczęci, nie obecnemi były, przywołany w miejsce ich będzie, tak do odjęcia pieczęci, jako téż do inwentarza, notaryusz przez Prezesa wyznaczony z urzędu. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 806 n., 907, 923, 929 n., 941 n., 1029.

929. Jeżeli następcy lub niektórzy z nich są małoletni i nieusamowolnieni, do odjęcia pieczęci przystąpić nie można, chyba że już jest lub będzie poprzednio ustanowioną opieka, albo nastąpi usamowolnienie. — K. C. P. 345, 372, 467 n., 493 n, 511. — K. P. S. 883 n., 911-1.

930. Wszyscy mający prawo żądać opieczętowania, mogą żądać odjęcia pieczęci, z wyłączeniem tych, którzy żądali opieczętowania jedynie na mocy powyższego artykułu 909 Numeru 3°.

931. Formalności dla odjęcia pieczęci będą następujące: — K. P. S. 928.

1° Żądanie w téj mierze zamieszczone w protokóle Sędziego Pokoju (Podsędka). — K. P. S. 914.

2° Postanowienie Sędziego (Podsędka) wyznaczające dzień i godzinę, w których nastąpi odjęcie pieczęci.

3° Wezwanie celem znajdowania się przy odpieczętowaniu uczynione po małżonka przy życiu pozostałego, po domniemanych następców, po wykonawcę testamentowego, po zapisobierców ogólnych i pod tytułem ogólnym, jeżeli są wiadomi, tudzież po opponujących. — K. N. 724, 1003, 1010, 1025. — K. P. S. 68, 926, 927, 932 n., 942.

Nie ma potrzeby wzywać interesowanych, mieszkających w odległości dalszéj nad pięć miriametrów (1); lecz przywołany będzie za nich do odjęcia pieczęci i do inwentarza, notaryusz wyznaczony z urzędu przez Prezesa Trybunału piérwszéj instancyi.

Opponujący wezwani będą w obranych przez nich zamieszkaniach. — K. C. P. 35.

932. Współmałżonek, wykonawca testamentowy, następcy, zapisobiercy ogólni i pod tytułem ogólnym mogą znajdować się na wszystkich terminach odjęcia pieczęci i inwentarza, osobiście lub przez pełnomocnika. — K. N. 1987. — K. P. S. 931-3., 933 n.

Opponujący mogą osobiście lub przez pełnomocnika na piérwszym tylko znajdować się terminie: obowiązani są wszyscy na termina następne jednego tylko ustanowić pełnomocnika, którego sami obiorą, lub w razie przeciwnym Sędzia (Podsędek) go z urzędu przeznaczy.

Jeżeli pomiędzy temi pełnomocnikami są Obrońcy przy miejscowym Trybunale piérwszéj instancyi, winni udowodnić umocowanie swoje okazaniem tytułu swojéj

---

(1) Miriametrów 5 równa się $5^{17}/_{20}$ milom Pols., czyli $40^{19}/_{20}$ werstom Rossyjskim.

strony; a najdawniejszy z porządku nominacyi Obrońca wierzycieli posiadających tytuły urzędowe, będzie działał z prawa za wszystkich opponujących: jeżeli żaden z wierzycieli nie ma tytułu urzędowego, działać będzie Obrońca najdawniejszy z opponujących na mocy tytułu prywatnego. Starszeństwo stanowczo rozstrzygnięte zostanie na piérwszym terminie. — K. N. 1317, 1318, 1322. K. P. S. 529, 536, 760.

933. Gdyby który z opponujących odmienny miał od drugich lub przeciwny interes, wolno mu będzie znajdować się osobiście lub przez szczególnego pełnomocnika, na koszt własny. — K. N. 1987.

934. Opponujący, celem zachowania praw dłużnika swego, nie mogą znajdować się na piérwszym terminie, ani téż wpływać do wyboru wspólnego pełnomocnika do innych terminów. — K. N. 1166, 1167. — K. P. S. 778, 931 -3.

935. Współmałżonek żyjący pod wspólnością majątkową, następcy, wykonawca testamentowy, i zapisobiercy ogólni lub pod tytułem ogólnym, mogą ułożyć się względem wyboru jednego albo dwóch notaryuszów, i jednego albo dwóch taksatorów lub biegłych; gdyby niezgodzili się, przystąpią do odbycia czynności, stosownie do natury przedmiotów, jeden lub dwaj notaryusze, taksatorowie lub biegli mianowani z urzędu przez Prezesa Trybunału piérwszéj instancyi. Biegli wykonają przysięgę przed Sędzią Pokoju (przed Podsędkiem). — K. P. S. 305 n.

936. Protokół odjęcia pieczęci obejmować będzie:

1° Datę;
2° Imię, nazwisko, powołanie, mieszkanie, i obranie zamieszkania żądającego odjęcia pieczęci;
3° Wymienienie postanowienia wydanego celem odjęcia pieczęci;

4° Wzmiankę o wezwaniu przepisaném przez powyższy artykuł 931;
5° Stawiennictwo i wnioski stron;
6° Mianowanie notaryuszów, taksatorów i biegłych działać mających;
7° Rozpoznanie pieczęci, czy są nienaruszone i całe; gdyby takiemi nie były, opisanie ich naruszenia z możnością udania się, gdzie należy, z powodu rzeczonego naruszenia;
8° Żądanie poszukiwania testamentu i wypadek poszukiwania, oraz wszelkie inne żądania, względem których postanowić wypadnie. — K. P. S. 914, 917, 928 n., 937 n., 943. — Rozporządzenie K. R. S. z d. $^{1}/_{13}$ Czerwca 1860 r. Nr. 7102 zamieszczone w odsyłaczu do art. 914 K. P. S. — (T. II, str. 480 niniejszego dzieła).

937. Pieczęci odejmowane będą kolejno w miarę sporządzania inwentarza: z końcem każdego terminu napowrót będą przyłożone. — K. P. S. 941 n.

938. Przedmioty jednego gatunku będzie można łączyć, celem wciągnięcia ich kolejno do inwentarza; te przedmioty będą, w tym przypadku, napowrót opieczętowaniu poddane.

939. Jeżeli znajdą się przedmioty i papiéry obce spadkowi, o któreby trzecie osoby upominały się, oddane będą komu należy; gdyby natychmiast oddane być nie mogły, a opis ich był potrzebnym, takowy sporządzony będzie w protokóle odjęcia pieczęci, a nie w inwentarzu. — K. P. S. 914, 919, 943.

940. Gdyby przyczyna opieczętowania ustała przed odjęciem pieczęci, lub w ciągu ich odejmowania, odjęte zostaną bez opisywania. — K. N. 1027. — K. P. S. 907 n., 928, 930.

TYTUŁ IV.

O inwentarzu (1).

941. Spisania inwentarza żądać mogą mający prawo domagać się odjęcia pieczęci. — K. P. S. 909 n., 928, 942 n.

942. Inwentarz powinien być sporządzony w obecności:

1° Współmałżonka przy życiu pozostałego;

2° Domniemanych następców;

3° Wykonawcy testamentowego, jeżeli testament jest wiadomy;

4° Obdarowanych i zapisobierców ogólnych lub pod tytułem ogólnym, bądź co do własności, bądź co do użytkowania, lub po należytém ich przywołaniu, jeżeli mieszkają w odległości pięciu miriametrów (2); jeżeli mieszkają daléj, za wszystkich nieobecnych przywołanym będzie jeden tylko notaryusz mianowany przez Prezesa Trybunału piérwszéj instancyi, dla zastąpienia stron przyzwanych, a nie stawających. — K. P. S. 931-3. — K. H. 486 n.

(1) Przepisy związkowe: K. N. 600, 769, 773, 774, 1000, 1031, 1058, 1414, 1415, 1442, 1456, 1482, 1499, 1504, 1510, 1532, 1851, 2259. — K. C. P. 52, 427, 428, 429. K. P. S. 135-1., 447. — K. H. 9, 10, 438, 455, 486 n 587 n.

(2) Miriametrów 5, równa się $5^{11}/_{20}$ milom Polskim, czyli $40^{19}/_{20}$ werstom Rossyjskim.

943. Oprócz formalności wspólnych wszystkim aktom notaryalnym, inwentarz zawiérać będzie:

1° Imiona, nazwiska, powołanie i zamieszkanie żądających, stawających, niestawających i nieobecnych, jeżeli są wiadomi, Notaryusza przywołanego dla ich zastąpienia, taksatorów i biegłych, oraz wzmiankę o decyzyi wyznaczającéj Notaryusza dla nieobecnych i nie stawających;

2° Wymienienie miejsc, w których inwentarz jest sporządzany;

3° Opisanie i oszacowanie przedmiotów, które dopełnione być powinno podług rzeczywistéj ich wartości;

4° Oznaczenie jakości, wagi i próby srébra;

5° Oznaczenie monet w gotowiźnie;

6° Papiéry liczbowane będą od piérwszéj do ostatniéj karty; zaznaczone będą ręką jednego z Notaryuszów; jeżeli są księgi i rejestra handlowe, stan ich poświadczony będzie wraz z zaliczbowaniem i zaznaczeniem kart, jeżeli takowego nie ma; miejsca próżne, jeżeli znajdują się na kartach zapisanych, zostaną przekréślone;

7° Wymienienie tytułów dotyczących majątku czynnego i biernego;

8° Wzmiankę o wykonaniu przysięgi przy zamknięciu inwentarza, przez tych, którzy zostawali w posiadaniu przedmiotów spadkowych przed inwentarzem, lub którzy mieszkali w domu, w którym rzeczone przedmioty znajdują się, na to, iż nic z nich nie usunęli, ani téż widzieli lub wiedzieli, ażeby co usuniętém było. — K. N. 792, 801, 1460, 1477. — K. P. S. 914-9. (1).

(1) Jeżeli przy spisie inwentarza strony nie chcą wykonać

9° Oddanie rzeczy i papiérów, gdyby wypadła potrzeba, w ręce osoby, na którąby się zgodzono, albo, w razie niezgodzenia się, w ręce osoby wyznaczonéj przez Prezesa Trybunału. — K. N. 1137, 1915, 1927, 1931, 1962. — K. P. S. 596, 628, 912, 914 - 10. — Instrukcya z d. 17 Grudnia 1816 r. § 12. (T. I, str. 696 niniejszego dzieła). Rozporządzenie K. R. S. z d. $^{1}/_{13}$ Czerwca 1860 r. Nr. 7102, zamieszczone w odsyłaczu do art. 914 K. P. S. (T. II, str. 480 niniejszego dzieła) (1).

---

przysięgi, interesenci mogą wnieść w tym przedmiocie żądanie do Trybunału, który na skutek tego wyda decyzyę w drodze wyroku, nie zaś w drodze ekonomicznéj.

K. R. S. d. $^{9}/_{21}$ Sierpnia 1844 r. Nr. 6988.

Rejenci obowiązani są w spisywanych przez siebie inwentarzach, albo wyraźnie zamieszczać rotę zaprzysiężenia tychże inwentarzy przez właściwe osoby, albo też, jeżeli na saméj tylko wzmiance o zaprzysiężeniu chcą się ograniczyć, zawsze ją w takich powinni czynić wyrazach, iżby żadna nie pozostawała wątpliwość, że przysięga przez osoby i na okoliczności prawem oznaczone wykonaną została, co np. przez wyraźne powołanie się na art. 943 K. P. S. dopełnioném być może.

K. R. P. i S. d. $^{16}/_{18}$ Lutego 1846 r. Nr. 3929.

(1) Oprócz tego, przy sporządzaniu inwentarzy, Rejenci obowiązani są zachować następujące wyjątkowe przepisy:

a) Pod najsurowszą osobistą i z majątku odpowiedzialnością nie powinni ze spadków po zmarłych beneficyantach duchownych, czynić innych wypłat, nad wydatki uprzywilejowane, w art. 9 Ustawy Hypotecznéj z r. 1825 (T. II, str. 125 niniejszego dzieła) wyszczególnione, i to o tyle, o ile sporom ulegać nie będą; wszelką zaś pozostałą resztę

944. Gdyby przy spisywaniu inwentarza powstały trudności, albo gdyby wnioski czyniono względem zarządu wspólnością lub spadkiem, lub względem innych przedmiotów, a strony inne nie przyzwalały na to, Notaryusz odeśle strony przed Prezesa Trybunału piérwszéj instancyi dla udania się w drodze szybkiego zadecydowania; będą mogły także same odnieść się w téj mierze do Prezesa, jeżeli mieszkają w Okręgu, w którym zasiada Trybunał: w tym przypadku Prezes zamieści swoją decyzyę na oryginale protokółu. — K. P. S. 806 n.

---

gotowizny obowiązani są, niezwłocznie po zamknięciu czynności, odsyłać do depozytu Banku Polskiego, zdając o tém jednocześnie rapport właściwemu Rządowi Gubernialnemu.

Prezesi Trybunałów obowiązani są nad ścisłém wykonaniem niniejszego rozporządzenia czuwać, o każdém odkrytém uchybieniu, dla wymierzenia kary na winnych, donosić, a zarazem o obowiązku rozciągnięcia pod tym względem kontrolli miejscowy Trybunał i Prokuratora Kr. uwiadomić. (Ustęp *c* T. I, str. 602 niniej. dzieła).

K. R. S. d. 30 Kwietnia (12 Maja) 1859 r. Nr. 9179.

b) *Co do broni*, odnoszą się tu przepisy powołane wyżéj w ustępie *e*, w T. II, na str. 479 niniej. dzieła.

c) Co do rzeczy ruchomych ku czci Bożéj poświęconych, postanowienie Namiestnika Kr. z d. 17 Czerwca 1817 r. zamieszczone jest tu niżéj w odsyłaczu do art. 945 K.P.S.

TYTUŁ V.

O przedaży ruchomości.

945. Gdy przedaż ruchomości do spadku należących będzie miała miejsce w wykonaniu art. 826 Kodexu Cywilnego, w takim razie przedaż ta dopełnioną zostanie podług form, w Tytule *O zajęciu ruchomości* przepisanych (art. 583—625).— K. N. 527 n., 796 n., 815 n. — K. C. P. 429, 511. — K. P. S. 617 n., 946 n. (1).

---

(1) Przy dopełnianiu przedaży, o której traktuje art. 945 K. P. S., zwrócić należy uwagę na niektóre wyjątkowe rozporządzenia, jako to:

a) Co do rzeczy ruchomych ku czci Bożéj poświęconych, Postanowienie Namiestnika Kr. z d. 17 Czerwca 1817 r. (D. P., T. III, str. 367), wyrzekło:

> Art. 1. W tych przypadkach, w których, podług przepisów prawa, rzeczy ruchome nie inaczéj jak tylko przez publiczną licytacyę sprzedawanemi być mogą, Urząd trudniący się spisaniem inwentarza lub sprzedażą, dostrzegłszy pomiędzy niemi rzeczy ku czci Bożéj poświęcone, powinien, po nastąpioném ich oszacowaniu, donieść o tém Biskupowi Dyecezyalnemu, jeżeli rzecz należy do Kościoła Rzymsko-Apostolskiego; jeżeli zaś należy do innych wyznań, powinien o tém donieść Władzy Duchownéj, mającéj równe attrybucye, a to celem wynalezienia kupca z wolnéj ręki.
>
> Art. 2. Gdyby interesenci na podanéj w téj drodze przez kupującego cenie poprzestać nie chcieli, lub żaden nieznalazł się konkurent do kupna, wtenczas nastąpi przedaż publiczna, za poprzedniém zniszczeniem formy.

b) Dla ochronienia spadków pozostałych po osobach mniéj zamożnych od wydatków kosztownych na ich pertraktacyę, licytacye ruchomości mniejszéj wagi powinny odbywać się po kilka za jednym razem, albo téż przy większych licytacyach, przez tych samych urzędników i officyalistów, tak, aby koszt ztąd wynikający i opłaty Rejentom, woźnym, dozorcom i t. p., wspólnie i stosunkowo były opędzane, co téż rozumie się i o przypadkach podróży.

K. R. S. d. 10 Października 1834 r. Nr. 8909.

(1) Miriametrów 5 równa się $5^{17}/_{20}$ milom Polskim, czyli $40^{19}/_{20}$ werstom Rossyjskim.

946. Przystąpi się do przedaży na żądanie jednéj ze stron tnteresowanych, na mocy decyzyi Prezesa Trybunału piérwszéj instancyi i przez urzędnika publicznego. K. P. S. 910.

947. Przywołane będą strony mające prawo znajdować się przy inwentarzu, mieszkające lub mające obrane zamieszkanie w odległości 5 miriametrów (1): wezwanie doręczone będzie w zamieszkaniu obraném. — K. C. P. 35. — K. P. S. 909, 941, 942, 950, 1033.

948. Gdyby zachodziły trudności, Prezes Trybunału piérwszéj instancyi może je rozstrzygnąć tymczasowo w drodze szybkiego zadecydowania. — K. P. S. 806 n.

949. Przedaż odbędzie się w miejscu gdzie przedmioty znajdują się, jeżeli w téj mierze inaczéj nie postanowiono. — K. P. S. 617.

950. Przedaż dopełnioną zostanie, bądź w obecności, bądź w nieobecności stron, bez przyzywania kogokolwiek za niestawających. — K. P. S. 947, 951.

951. W protokóle uczynioną będzie wzmianka o obecności lub nieobecności żądającego. — K. P. S. 623, 950.

952. Jeżeli wszystkie strony są pełnoletnie, obecne i zgodne między sobą, a nie ma żadnéj osoby trzeciéj interesowanéj, nie będą zobowiązane do żadnéj z powyższych formalności. — K. P. S. 953, 985.

TYTUŁ VI.

O przedaży majątków nieruchomych (1).

953. Jeżeli nieruchomości należą do samych tylko pełnoletnich, przedane będą, gdy wypadnie potrzeba, w sposób, na jaki pełnoletni się zgodzą. — K. N. 517 n., 1134. — K. P. S. 729 n., 955 n.

Jeżeli licytacya ma miejsce, uskutecznioną zostanie stosownie do przepisów w Tytule *O działach i licytacyach* (art. 966—985).

954. Jeżeli nieruchomości należą do samych tylko małoletnich, przedaż nie będzie mogła być postanowioną inaczéj, jak na zdanie krewnych. — K. C. P. 345, 372 n., 434—437. — K. P. S. 883 n., 956 n.

Zdanie to nie będzie potrzebne, gdy nieruchomości należą w części do pełnoletnich, a w części do małoletnich, i gdy licytacya nakazaną będzie na żądanie pełnoletnich. — K. N. 815.

Licytacya odbędzie się tak, jak przepisano w Tytule *O działach i licytacyach* (art. 966—985). — K. N. 806.

955. Jeżeli Trybunał Cywilny zatwierdzi uchwałę rady familijnéj w przedmiocie zbycia majątku nieruchomego należącego do małoletnich, wyznaczy, tym samym

(2) Cały ten Tytuł, t. j. art. 953—965 włącznie, zmieniony został we Francyi prawem z d. 2 Czerwca 1841 r.

wyrokiem, jednego lub trzech biegłych, w miarę jak ważność majątku wymagać tego będzie, stanowiąc zarazem, że, po oszacowaniu przez nich, nastąpi licytacya publicznie przed członkiem Trybunału lub Notaryuszem, mianowanym na ten cel tym samym wyrokiem— K. C. P. 436 n. — K. P. S. 302 n., 883, 885, 955 n., 966 n.

956. Biegli, po wykonaniu przysięgi, sporządzą relacyę z objawieniem jednego tylko zdania, większością głosów; wskazane w niéj będą zasady oszacowania. — K. P. S. 210, 305, 306, 318 n., 958 n.

957. Oryginał relacyi swéj złożą w Kancellaryi Pisarza Trybunału lub u Notaryusza, podług tego czy członek Trybunału, czy Notaryusz do odbycia licytacyi jest przeznaczony. — K. P. S. 956.

958. Licytacya otwartą będzie na podstawie zbioru objaśnień i warunków licytacyjnych, który złożony będzie w Kancellaryi Pisarza Trybunału albo u wyznaczonego Notaryusza, i obejmować będzie: — K. N. 1686. K. P. S. 617 n., 683 n., 961.

1° Wymienienie wyroku zatwierdzającego zdanie krewnych; — K. P. S. 885.
2° Wymienienie tytułu własności;
3° Treściwe oznaczenie majątków na przedaż wystawionych i cenę ich oszacowania;
4° Warunki przedaży. — K. P. S. 697.

959. Ten zbiór objaśnień i warunków odczytany będzie na audyencyi, jeżeli przedaż odbywa się w sądzie. Po odczytaniu oznajmiony będzie dzień, w którym nastąpi piérwsze czyli przygotowawcze przysądzenie. — Dzień ten nie może być bliższy jak za sześć tygodni. — K. P. S. 683, 965, 1033.

960. O przygotowawczem przysądzeniu, czy to przed Trybunałem, czy téż przed Notaryuszem, ogłoszone bę-

dzie przez obwieszczenia. Obwieszczenia te czyli rozlepienia zawiérać będą jedynie treściwe oznaczenie majątków, imiona, nazwiska, powołanie i zamieszkanie małoletniego, jego opiekuna głównego i przydanego, oraz mieszkanie Notaryusza, jeżeli przedaż przed notaryuszem ma być odbytą. — K. C. P. 389, 422, 424, 437. — K. P. S. 683, 684, 746, 747, 836.

961. Rozlepienia te będą wywieszone przez trzy następujące po sobie niedziele: — K. P. S. 617, 629, 692, 745, 836.

1° Na głównych drzwiach każdego budynku na przedaż wystawionego;

2° Na głównych drzwiach domu Gminy, w któréj majątek jest położony; w Warszawie (1) zaś tylko na głównych drzwiach Municypalności, w któréj okręgu nieruchomość leży;

3° Na zewnętrznych drzwiach Trybunału, który na przedaż zezwolił, oraz na drzwiach Notaryusza, jeżeli Notaryusz przedaż ma odbywać.

Prezydenci, Burmistrze i Wójci Gmin, gdzie te rozlepienia wywieszone zostaną, zawidymują je i poświadczą bezpłatnie na egzemplarzu, jaki do akt dołączonym będzie. — K. P. S. 1039.

962. Kopja rzeczonych rozlepień umieszczoną będzie w Dzienniku, stosownie do art. 683. Umieszczenie to poświadczone będzie w sposób w Tytule *O zajęciu nieruchomości* (art. 673—717) wskazany; dopełnioném będzie na ośm dni przynajmniéj przed dniem do przygotowawczego przysądzenia wyznaczonym. — K. P. S. 961, 1029, 1033.

(1) W oryginalnym tekście jest tu zamieszczony wyraz „*Paryż*.“

963. Rozlepienie obwieszczeń i ogłoszenie ich w Dziennikach powtórzone zostanie przynajmniéj na ośm dni przed stanowczém przysądzeniem.

964. Jeżeli w dniu do ostatecznego przysądzenia wyznaczonym nie postąpiono ceny oszacowania, Trybunał, na nowe zdanie krewnych, będzie mógł postanowić, iż nieruchomość przysądzoną będzie więcéj dającemu, nawet niżéj ceny oszacowania; i tym celem przysądzenie odłoży do terminu wyrokiem oznaczonego, który nie będzie krótszy jak za dni piętnaście. — K. P. S. 883 n., 961, 1029, 1033.

O przysądzeniu tém będzie jeszcze ogłoszone przez obwieszczenia rozlepione w gminach i miejscach, widymowane, poświadczone i umieszczone w Dziennikach, jak to wyżéj powiedziano, na ośm dni przynajmniéj przed przysądzeniem.

965. Zresztą co do licytowania, oraz formy, i skutków przysądzenia, zachowane będą przepisy zawarte w art. 707 i następnych Tytułu *O zajęciu nieruchomości*: jeżeli jednak licytacya odbywa się przed Notaryuszem, mogą licytować wszyscy bez pośrednictwa Obrońców.

TYTUŁ VII.

O działach i licytacyach.

966. W przypadkach, artykułami 823 i 838 Kodexu Cywilnego przewidzianych, ilekroć dział ma nastąpić sądownie, strona pilniejsza wytoczy powództwo. — K. N. 743, 815 n., 882, 1075 n., 1314, 1467, 1672, 1686 n., 1872, 2103-3., 2205. — K. C. P. 446, 447, 511. — K. P. S. 50-3., 59-1.2., 961 n.

967. Z pomiędzy dwóch powodów, popiéranie należéć będzie do tego, kto wprzód uzyska widymatę Pisa-

rza Trybunału na oryginale swego pozwu: ta widymata wyrażać będzie datę dnia i godziny. — K. N. 815, 822, 823, 838. — K. C. P. 446. — K. P. S. 611, 673, 999, 1039.

968. Opiekun szczególny i oddzielny, który powinien być dodany każdemu z małoletnich, przeciwne sobie interesa mających, mianowany będzie podług prawideł zawartych w Tytule *O zdaniu krewnych* (art. 882 do 889). — K. N. 838. — K. C. P. 373 n. — K. P. S. 882 n., 953 n.

969. Tenże sam wyrok, który względem żądania działów postanowi, wyznaczy, gdy wypadnie potrzeba, Sędziego delegowanego, stosownie do art. 823 Kodexu Cywilnego, i nakaże, gdy są nieruchomości, oszacowanie ich przez biegłych, w sposób artykułem 824 Kodexu Cywilnego przepisany. — K. P. S. 302 n., 1034, 1035 (1).

970. Stanowiąc względem tego żądania, Trybunał nakaże tymże wyrokiem dział, gdy ten miejsce mieć może, lub przedaż przez licytacyę, która odbędzie się bądź przed członkiem Trybunału, bądź przed Notaryuszem. K. N. 827. — K. P. S. 953, 954, 955, 971 n. (1).

971. Mianowanie, wykonanie przysięgi i relacya biegłych nastąpią stosownie do formalności wskazanych w Tytule *O relacyi biegłych* (art. 302—323); jeżeli jednak wszystkie strony będą pełnoletnie, może być mianowany jeden tylko biegły, skoro strony na to się zgodzą. — K. N. 1134. — K. P. S. 303 n., 978, 1034, 1035 (1).

972. Popierający żądać będzie potwierdzenia relacyi, przez notę Obrońcy do Obrońcy zawierającą same tylko żądania. Przy przedaży zachowane będą formalności w Tytule *O przedaży majątków nieruchomych* (art. 953—965) przepisane, a w zbiorze warunków i objaśnień dodane będą: — K. P. S. 75, 960, 961.

(1) Przepisy zawarte w art. 969 — 973 włącznie K. P. S. zmienione zostały we Francyi prawem z d. 2 Czerwca 1841 r.

Imię, nazwisko, mieszkanie i powołanie popierającego, oraz imię, nazwisko i mieszkanie jego Obrońcy; — K. C. P. 26.

Imiona, nazwiska, zamieszkanie i powołanie współdzielących się.

Kopja zbioru objaśnień i warunków doręczoną będzie Obrońcom współdzielących się, przez prosty akt, w ciągu dni ośmiu po złożeniu go w Kancellaryi Pisarza Trybunału lub u Notaryusza. — K. P. S. 1033. (1).

973. Gdyby zaszły spory co do zbioru objaśnień i warunków licytacyjnych, załatwione będą na audyencyi, bez żadnéj noty, na prosty akt Obrońcy do Obrońcy. — K. P. S. 75, 82, 972, 977. (1).

974. Gdyby położenie nieruchomości wymagało sporządzenia przez biegłych kilku oddzielnych relacyj, a każda nieruchomość uznaną została za niepodzielną, licytacya pomimo to miejsca mieć nie będzie, jeżeli z porównania wszystkich relacyj okaże się, iż całość nieruchomości dogodnie podzieloną być może. — K. N. 826, 827.

975. Gdy skarga o dział ma za przedmiot jedną tylko lub kilka nieruchomości, do których prawa osób interesowanych są już co do udziałów ustalone, biegli, przystępując do oszacowania, ułożą schedy podług przepisu art. 466 Kodexu Cywilnego (2); po zatwierdzeniu zaś

(1) Przepisy zawarte w art. 969—973 włącznie K. P. S. zmienione zostały we Francyi prawem z d. 2 Czerwca 1841 r.

(2) Artykuł 466 Kodexu Napoleona odpowiada artykułowi 447 Kodexu Cywilnego Polskiego z r. 1825.

ich relacyi schedy ciągnione będą losem, bądź przed Sędzią delegowanym, bądź przed Notaryuszem przez Trybunał wyznaczonym.— K.N. 831.— K. P. S. 976 n. (1).

976. W innych przypadkach popiérający wezwie współdzielących się, ażeby w dniu oznaczonym stawili się przed Sędzią delegowanym, który odeśle strony przed Notaryusza, na jakiego się strony zgodzą, jeżeli chcą i mogą zgodzić się na to, lub też przed Notaryusza, który, w razie niezgodzenia się, z urzędu mianowany będzie przez Trybunał, celem przystąpienia do rachunków, powrotów, ustanowienia massy, brania naprzód, ułożenia i wydania sched, podług przepisu art. 828 Kodexu Cywilnego.

Toż samo nastąpi po odbytéj licytacyi, jeżeli cena przedaży połączoną być ma z innemi przedmiotami do wspólnéj massy działowéj dla zrównania różnych sched (1).

977. Delegowany Notaryusz przystąpi do czynności sam i bez assystencyi drugiego Notaryusza lub świadków: gdyby strony stawały przed nim z doradcą, wynagrodzenie takiego doradcy w obliczenie kosztów działowych wchodzić nie może i będzie tychże stron ciężarem.

W przypadku artykułem 837 Kodexu Cywilnego przewidzianym, Notaryusz w oddzielnym protokóle spisze spory i wnioski stron; protokół ten złożony będzie przez niego w Kancellaryi Pisarza Trybunalu i tamże pozostanie.

Jeżeli Sędzia delegowany odsyła strony na audyencyę, oznaczenie dnia do stawienia się zastąpi dla nich miejsce pozwu.

(1) Artykuły 975 i 976 zmienione zostały we Francyi prawem z d. 2 Czerwca 1841 r.

Nie będzie potrzeba żadnego wezwania do stawienia się, ani przed Sędziego, ani na audyencyę. — K. P. S. 82.

978. Po ustanowieniu przez Notaryusza, stosownie do art. 829, 830 i 831 Kodexu Cywilnego, massy działowéj, powrotów, i brania naprzód przez każdą ze stron interesowanych, schedy ułożone zostaną przez jednego ze współspadkobierców, jeżeli wszyscy są pełnoletni, zgadzają się na wybór, oraz jeżeli ten, którego wybrali, przyjmuje to zlecenie: w razie przeciwnym Notaryusz, bez żadnych dalszych formalności, odeśle strony przed Sędziego delegowanego, a ten zamianuje biegłego. — K. N. 834. — K. P. S. 302 n., 971, 979 n., 987.

979. Współspadkobierca wybrany przez strony, lub biegły mianowany do ułożenia sched, ułoży je w relacyi, która będzie przyjęta i zredagowana przez Notaryusza, w dalszym ciągu poprzednich czynności. — K. N. 831, 832, 833. — K. P. S. 978, 980 n.

980. Po ułożeniu sched i rozsądzeniu sporów w przedmiocie ułożenia, jeżeli zaszły jakie, popiérający wezwie współdzielących się, ażeby w dniu oznaczonym stawili się w Kancellaryi Notaryusza, celem znajdowania się przy zamknięciu protokółu, wysłuchania jego odczytania, oraz podpisania wraz z Notaryuszem jeżeli mogą i chcą podpisać. — K. N. 822, 835, 837. — K. P. S. 68. — Rozporządzenie K. R. S. z d. $^{1}/_{13}$ Czerwca 1860 r. Nr. 7102 zamieszczone w odsyłaczu do art. 914 K. P. S. (T. II, str. 480 niniejszego dzieła).

981. Notaryusz wyda stronie pilniejszéj wypis protokółu działowego, dla popiérania przed Trybunałem zatwierdzenia działu; Trybunał, na sprawozdanie Sędziego delegowanego, zatwierdzi dział, jeżeli tak wypada, w obecności stron, lub po ich przywołaniu, jeżeli nie

wszystkie były obecne przy zamknięciu protokółu, i na wnioski Prokuratora Królewskiego, jeżeli tego przymiot stron wymaga. — K. N. 819, 838. — K. P. S. 83, 84, 95, 112, 988.

982. Wyrok zatwierdzający postanowi ciągnienie sched losem, bądź przed Sędzią delegowanym, bądź przed Notaryuszem, który je wyda natychmiast po ciągnieniu. — K. N. 834, 842, 1604 n.

983. Tak Pisarz Trybunału, jako też Notaryusz, obowiązani są wydawać wszelkie wyciągi z protokółu działowego w całości lub w części, na żądanie stron interesowanych. — K. N. 2060-7. — K. P. S. 126, 839 n.

984. Formalności powyższe zachowane będą przy licytacyach i działach, mających na celu ustanie niepodzielności, gdy małoletni lub inne osoby nie używające praw cywilnych, mają w tém interes. — K. N. 815 n., 838, 839, 1686 n. — K. C. P. 345, 489, 511. — K. P. S. 966 n.

985. Zresztą, gdy wszyscy współwłaściciele lub współspadkobiercy będą pełnoletni, używający praw cywilnych, obecni lub należycie zastąpieni, wolno im nie udawać się do drogi sądowéj, lub od takowéj odstąpić w każdym stanie sprawy i ułożyć się w sposób jaki sami sobie obiorą. — K. N. 819. — K. P. S. 952, 953.

TYTUŁ VIII.

O dobrodziejstwie inwentarza.

986. Jeżeli następca, przed przyjęciem przymiotu spadkobiercy, i stosownie do Kodexu Cywilnego, chce uzyskać upoważnienie do przedaży ruchomości należących do spadku, zaniesie w tym celu podanie do Prezesa Trybunału piérwszéj instancyi, w którego obrębie

otworzył się spadek. — K. N. 774, 782, 793 n., 2146 2258. — K. C. P. 34, 438. — K. P. S. 132, 174, 987 n.

Przedaż dopełniona będzie przez urzędnika publicznego, po wydaniu obwieszczeń i ogłoszeń przepisanych wyżéj dla przedaży ruchomości. — K. P. S. 617 n., 943, 944, 1000, 1001, 1002.

987. Gdyby wypadła potrzeba przedaży nieruchomości do spadku należących, spadkobierca beneficyalny zaniesie podanie do Prezesa Trybunału piérwszéj instancyi, w którém będą wymienione nieruchomości. Podanie to kommunikowane będzie Prokuratorowi Królewskiemu; na wnioski jego i na sprawozdanie Sędziego tym celem wyznaczonego, wydany będzie wyrok, który przedewszystkiém nakaże obejrzenie i oszacowanie nieruchomości przez biegłego z urzędu mianowanego. — K. N. 793, 806. — K. P. S. 83, 84, 95, 112, 302 n., 749 n., 953 n., 978, 988, 991. (1).

988. Jeżeli relacya jest dostateczna, będzie potwierdzoną przez Trybunał w skutku podania, a na wnioski Prokuratora Królewskiego wyrok postanowi przedaż. — K. P. S. 83, 84, 112, 981, 987.

Przedaż rzeczona odbywać się będzie podług formalności, przepisanych w Tytule *O działach i licytacyach* (art. 966—985).

Spadkobierca beneficyalny uważany będzie za bezwarunkowego, jeżeli przedał nieruchomości, nie stosując się do prawideł w niniejszym Tytule wskazanych. — K. N. 778 n., 796, 801, 806. — K. P. S. 989. (1).

989. Gdy zachodzi potrzeba przedaży ruchomości i rent do spadku należących, przedaż taka odbędzie się

(1) Artykuły 987 i 988 zmienione zostały we Francyi prawem z d. 2 Czerwca 1841 r.

podług formalności, względem przedaży dla majątków tego rodzaju przepisanych, pod karą na beneficyalnego spadkobiercę, że będzie uważanym za bezwarunkowego. K. N. 778 n., 796, 801, 805, 806. — K. P. S. 617—625, 643 n., 935 n., 945 n., 988.

990. Cena przedaży ruchomości rozdzieloną zostanie stosunkowo pomiędzy wierzycieli opponujących, podług formalności w Tytule *O stosunkowém rozdzieleniu* (art. 656—672) wskazanych. — K. N. 808, 809. — K. P. S. 656 n., 989.

991. Cena przedaży nieruchomości rozdzieloną zostanie podług porządku przywilejów i hypotek. — K. N. 2093, 2094, 2114, 2166. — K. P. S. 749 n. — Art. 40, 41, 47 Usta. Hyp. z r. 1818. — Art. 3 i 4 Usta. Hyp. z r. 1825. (T. II, str. 73, 74, 76 i 123 niniejszego dzieła).

992. Wierzyciel lub inna strona interesowana, któraby chciała zobowiązać spadkobiercę beneficyalnego do stawienia poręki, wezwie go tym celem przez akt zasądowy, doręczony osobiście lub w zamieszkaniu.— K. N. 807, 2040, 2041. — K. P. S. 68, 517, 993, 994.

993. W ciągu trzech dni po takiém wezwaniu, z dodaniem dnia jednego na 3 miriametry (1) odległości zamieszkania spadkobiercy od gminy, w której zasiada Trybunał, wezwany powinien przedstawić porękę w Kancellaryi Pisarza Trybunału miejsca otwarcia spadku, podług form dla przyjęcia poręki przepisanych.. — K. C. P. 26. — K. N. 807. — K. P. S. 517 n., 681, 992, 1033.

994. Jeżeli zachodzi spór względem przyjęcia poręki, wierzyciele żądający jéj działać będą przez najdawniejszego Obrońcę. — K. P. S. 520 n., 653, 661, 667, 719.

(1) Miriametrów 3 równa się 3½ milom Polskim, czyli 24½ werstom Rossyjskim.

995. Przy zdawaniu rachunku przez spadkobiercę beneficyalnego, zachowane będą formalności, w Tytule *O zdawaniu rachunków* przepisane. — K. N. 803, 809. — K. P. S. 527—542.

996. Skargi przez spadkobiercę beneficyalnego wytaczać się mające przeciw spadkowi, wytaczane będą przeciwko innym spadkobiercom; a jeżeli ich nie ma, lub gdy skarga przez wszystkich spadkobierców będzie wytaczana, wytoczoną będzie przeciw kuratorowi dobrodziejstwa inwentarza, mianowanemu w taki sam sposób, jak kurator spadku wakującego. — K. N. 802, 811 n., 2258.— K. P. S. 998 n.

TYTUŁ IX.

O zrzeczeniu się wspólności lub spadku.

997. Zrzeczenie się wspólności lub spadku uskutecznione będzie w Kancellaryi Pisarza Trybunału, w którego okręgu rozwiązanie wspólności lub otwarcie spadku nastąpiło, w księdze przepisanéj artykułem 784 Kodexu Cywilnego, i z zastosowaniem się do art. 1457 tegoż Kodexu, bez innych formalności. — K. C. P. 34. — K. N. 724, 744, 775, 781, 784 n., 845, 848, 1130, 1453 n., 1492. — K. P. S. 874, 955 n. (1).

(1) Artykuł 997 zmieniony został we Francyi prawem z d 2 Czerwca 1841 r.

TYTUŁ X.

O kuratorze spadku wakującego (1).

998. Jeżeli, po upływie terminów do spisania inwentarza i do namysłu, nikt nie zgłasza się do spadku, a nie ma następcy znanego, lub też jeżeli następcy znani zrzekli się spadku, spadek uważa się za *wakujący*, i dodany mu będzie *kurator*, stosownie do artykułu 812 Kodexu Cywilnego. — K. N. 539, 723, 724, 790, 811 n., 2258. — K. P. S. 49-1., 999 n.

999. W razie współubiegania się dwóch lub więcéj kuratorów, najpierwéj mianowany mieć będzie pierwszeństwo i nie potrzeba na to wyroku. — K. P. S. 967.

1000. Kurator obowiązany jest, przedewszystkiém, żądać sprawdzenia stanu pozostałości przez inwentarz, jeżeli takowy nie był już sporządzonym, i przedaży ruchomości podług form w Tytułach *O inwentarzu* i *O przedaży ruchomości* (art. 961—964 i 945—952) przepisanych. — K. N. 813. — K. P. S. 617—625.

1001. Do przedaży nieruchomości i rent, nie będzie można przystąpić inaczéj, jak podług form, w Tytule *O dobrodziejstwie inwentarza* (art. 986—996) wskazanych. K. P. S. 617—625, 643 n., 966—985, 987, 988, 989.

1002. Formalności przepisane dla spadkobiercy beneficyalnego, stosować się będą również do sposobu zarządzania i do rachunków, przez kuratora spadku wakującego składać się mających. — K. N. 803 n., 814. — K. P. S. 986 n.

(2) Z niniejszym przedmiotem ma związek postanowienie Rady Administracyjnéj z d. 30 Stycznia (11 Lutego) 1842 r. — (T. I, str. 625 niniejszego dzieła).

KSIĘGA III.

TYTUŁ JEDYNY.

O sądach polubownych.

1003. Każdy może zapisać się na sąd polubowny względem praw, któremi wolne rozrządzenie mu służy. — K. N. 1108, 1123 n., 1592, 1854, 1989, 2045, 2123. K. C. P. 55, 184 n., 434 n., 497, 501, 518 — K. P. S. 429 do 431, 1004 n. — K. H. 51—63.

1004. Nie można zapisywać się na sąd polubowny względem darowizn i zapisów, mających za przedmiot alimenta, mieszkanie i odzież; względem rozłączenia między mężem i żoną, rozwodów, sporów o stan osoby, ani też względem wszelkich spraw uległych kommunikacyi Urzędowi publicznemu. — K. N. 610, 1015, 1443. K. C. P. 237 n., 448. — K. P. S. 83, 581, 582.

1005. Zapis na sąd polubowny może nastąpić w protokóle przed obranymi Sędziami polubownymi, lub przez akt przed Notaryuszem, albo z podpisem prywatnym. — K. N. 1317, 1318, 1322, 1989. — K. P. S. 1003, 1006, 1007, 1012, 1013, 1028. — K. H. 53.

1006. Kompromis oznaczy przedmioty sporu, oraz imiona i nazwiska Sędziów polubownych, pod karą nieważności. — K. P. S. 1005, 1029 (1).

(1) Wybieranie osób starozakonnych na Sędziów polubo-

1007. Kompromis będzie ważny, chociażby nie oznaczał terminu, i w takim razie władza Sędziów polubownych trwać będzie tylko trzy miesiące od dnia zapisu na Sąd polubowny. — K. P. S. 1005, 1008, 1013, 1015, 1029, 1033. — K. H. 54.

1008. Przez ciąg trwania Sądu polubownego, Sędziowie polubowni nie mogą być odwoływani inaczéj jak za jednomyślném stron zezwoleniem. K. N. 1134. — K. P. S. 1014.

1009. Strony i Sędziowie polubowni zachowają w postępowaniu termina i formalności dla Trybunałów wskazane, jeżeli się strony względem tego inaczéj nie ułożyły. — K. N. 1134. — K. P. S. 1005, 1011, 1017.

1010. Strony będą mogły w samym zapisie na sąd polubowny, lub później, zrzec się appellacyi. — K. P. S. 443 n., 1023. — K. H. 51, 52, 63.

Jeżeli zapisano się na sąd polubowny względem sprawy toczącéj się w drodze appellacyi lub restytucyi, wyrok polubowny będzie stanowczy i nie ulega appellacyi. K. P. S. 480, 1026 n.

1011. Akta instrukcyi i protokóły sądu polubownego sporządzane będą przez wszystkich Sędziów polubownych, jeżeli kompromis nie upoważnia ich do wyznaczenia jednego z pośród siebie. — K. P. S. 1009, 1027.

1012. Kompromis kończy się:

1° Przez śmierć, odmówienie, zrzeczenie się lub niemożność jednego z Sędziów polubownych, jeżeli

---

wnych i przydawanie ich decyzyom klauzuli egzekucyjnéj nie jest prawu przeciwne.

Pos. Ks. Nam. z d. 7 Lipca 1825 r. Nr. 3627.

Kto zaś nie może być Sędzią polubownym, wskazuje art. 46 K. K. G. i P.

nie ma w nim zastrzeżenia, że pomimo to dalsze działanie ma miejsce, lub, że zastąpienie będzie zależało od wyboru stron, lub od wyboru Sędziego polubownego albo Sędziów polubownych pozostających;

2° Przez upływ terminu umówionego, lub trzechmiesięcznego, jeżeli termin nie był zakréślony;

3° Przez równość zdań, jeżeli Sędziom polubownym nie zostawiono wolności wyboru superarbitra. — K. N. 1134. — K. P. S. 118, 380, 468, 1005, 1007, 1008, 1014, 1017. — K. H. 54, 60.

1013. Śmierć strony, gdy wszyscy następcy są pełnoletni, nie umarza kompromisu; termin do instrukcyi i osądzenia zawieszony będzie przez czas do spisania inwentarza i do namysłu. — K. N. 724, 795 n., 1122, 1456 n. K. P. S. 174, 1007, 1008, 1015.

1014. Sędziowie polubowni nie mogą zrzekać się swoich obowiązków, jeżeli czynności swe rozpoczęli: nie mogą być wyłączani, chyba dla przyczyny wynikłéj po zapisaniu się na kompromis. — K. P. S. 44 n., 197, 237, 308 n., 378 n., 430, 1008, 1016.

1015. Jeżeli nastąpi zapisanie się na fałsz, nawet tylko w drodze czysto cywilnéj, lub zajdzie jaki punkt incydentalny kryminalny, Sędziowie polubowni zostawią stronom możność udania się gdzie należy, a termina dla sądu polubownego liczyć się będą daléj od dnia wyroku rozsądzającego spór incydentalny. — K. P. S. 214 n., 427, 1007, 1013.

1016. Każda ze stron obowiązana będzie, na dni piętnaście przynajmniéj przed upływem terminu kompromisowego, złożyć obronę swoją i dokumenta, a Sędziowie polubowni obowiązani będą sądzić na podstawie tego, co złożoném zostało. — K. P. S. 93 n., 1005, 1007, 1014.

Wyrok podpisany będzie przez każdego z Sędziów polubownych; a jeżeli jest więcéj jak dwóch Sędziów, i mniejszość odmawia podpisu, inni Sędziowie polubowni uczynią o tém wzmiankę, wyrok zaś miéć będzie ten sam skutek, jak gdyby podpisany był przez każdego z Sędziów polubownych. — K. P. S. 116 n., 1020, 1021, 1028.

Wyrok polubowny w żadnym przypadku nie ulega oppozycyi — K. H. 56 n.

1017. W razie równości zdań, Sędziowie polubowni, upoważnieni do przybrania superarbitra, powinni uskutecznić to przez decyzyę równość zdań poświadczającą: jeżeli względem wyboru nie mogą się zgodzić, oświadczą to w protokóle, a superarbiter będzie mianowany przez Prezesa tego Trybunału, do którego należy wydanie rozkazu co do wykonania decyzyi polubownéj. K. P. S. 1005, 1007, 1012-3., 1018, 1019. — K. H. 60.

Strona pilniejsza wniesie w tym celu podanie.

W obu przypadkach, Sędziowie polubowni rozdwojeni obowiązani będą spisać zdania swoje oddzielne i umotywowane, bądź w jednym i tym samym protokóle, bądź w protokółach osobnych. — K. P. S. 116 n.

1018. Superarbiter obowiązany będzie osądzić w ciągu miesiąca, od dnia przyjęcia tego obowiązku, chybaby termin ten był przedłużony w akcie, w którym wyznaczony został: nie będzie mógł wyrokować jak po odbyciu narady z Sędziami polubownemi rozdwojonemi, którzy wezwani zostaną, aby się na ten cel zgromadzili.— K. N. 1134. — K. P. S. 1017, 1028-4., 1029, 1033.

Gdyby wszyscy Sędziowie polubowni się nie zgromadzili, superarbiter sam wyda wyrok, z obowiązkiem wszakże przychylenia się do jednego ze zdań innych Sędziów polubownych. — K. P. S. 1016, 1020 n.

1019. Sędziowie polubowni i superarbiter wyrokować będą podług przepisów prawa, chybaby kompromis nadawał im moc stanowienia w przymiocie przyjacielskich pośredników.

1020. Wyrok polubowny będzie miał nadaną moc wykonawczą przez decyzyę Prezesa Trybunału piérwszéj instancyi, w którego obrębie takowy został wydany: w tym celu jeden z Sędziów polubownych złoży w ciągu trzech dni oryginał wyroku do Kancellaryi Pisarza Trybunału. — K. P. S. 1016, 1021, 1028.

Jeżeli zapis na sąd polubowny nastąpił w sprawie toczącej się w drodze appellacyi, wyrok polubowny złożony będzie w Kancellaryi Pisarza Sądu Appellacyjnego, a decyzya wydana będzie przez Prezesa tegoż sądu. K. P. S. 545. — K. H. 61.

Poszukiwanie kosztów składu i opłat od zarejestrowania, tylko przeciwko stronom mogą być wymierzone. K. P. S. 130.

1021. Wyroki polubowne, nawet przygotowawcze, nie będą mogły być wykonywane jak w skutku decyzyi przez Prezesa Trybunału w téj mierze wydanéj poniżéj lub na marginesie oryginału, bez potrzeby kommunikacyi Prokuratorowi Królewskiemu; rzeczona decyzya wypisaną będzie w dalszym ciągu wypisu wyroku polubownego.

Rozpoznanie sporów egzekucyjnych z wyroku polubownego należy do tego Trybunału, w którym zapadła decyzya. — K. P. S. 442, 452, 472, 528, 545.

1022. Wyroki polubowne nie mogą w żadnym przypadku być stawiane przeciw trzecim.— K. N. 1165, 1351. K. P. S. 474.

1023. Appellacya od wyroków polubownych zaniesioną będzie: przed Trybunały piérwszéj instancyi w materyach, które, gdyby nie było sądu polubownego, nale-

żałyby, bądź w piérwszéj, bądź w ostatniéj instancyi, do Sądu Pokoju; a przed Sądy appellacyjne, w materyach, któreby należały, bądź w piérwszéj, bądź w ostatniéj instancyi, do Trybunału piérwszéj instancyi. — K. P. S. 1 n., 48 n., 443 n., 1010, 1025 n.

1024. Prawidła, tyczące się tymczasowéj egzekucyi wyroków Trybunalskich, stosują się także do wyroków polubownych. — K. P. S. 134 n., 155, 404, 417, 439, 457 n., 554, 806.

1025. W razie odrzucenia appellacyi, appellujący skazany zostanie na taką samą karę piénižną, jak za odwołanie się od wyrokow sądów zwyczajnych. — K. P. S. 471, 1010, 1023.

1026. Restytucya służy przeciw wyrokom polubownym, w terminach, sposobie i przypadkach powyżéj zakréślonych dla wyroków sądów zwyczajnych. — K. P. S. 480 n., 1010.

Wniesioną będzie przed sąd, który byłby właściwym do rozpoznawania appellacyi. — K. P. S. 1023.

1027. Nie mogą jednak być przedstawiane za otwory do restytucyi:

1° Niezachowanie form zwyczajnych, chociażby strony od nich nie uwolniły, podług tego co w art. 1009 powiedziano; — K. P. S. 1011.

2° Wyrokowanie co do rzeczy nieżądanych, z zastrzeżeniem jednak skargi o nieważność, stosownie do poniższego artykułu. — K. P. S. 480-2. 3. 4.

1028. Nie będzie potrzeba odwoływać się ani w drodze appellacyi ani restytucyi w przypadkach następujących: — K. P. S. 1023, 1026.

1° Jeżeli wyrok wydany został bez kompromisu lub nad osnowę kompromisu; — K. P. S. 1005, 1006. — K. H. 52.

2° Jeżeli wydany został na mocy kompromisu nieważnego lub upłynionego; — K. P. S. 1007, 1029.

3° Jeżeli wydany został przez kilku Sędziów polubownych, nieupoważnionych do sądzenia w nieobecności innych;

4° Jeżeli wydany został przez superarbitra bez poprzedniego naradzenia się z sędziami rozdwojonemi; — K. P. S. 1018.

5° Nakoniec gdy wyrzeczono co do rzeczy nie żądanych. — K. P. S. 1027-2. — K. H. 52.

W tych wszystkich przypadkach, strony udadzą się w drodze oppozycyi przeciw decyzyi dozwalającéj egzekucyi przed Trybunał, w którym została wydaną, i żądać będą unieważnienia aktu nazwanego *wyrokiem polubownym*.

Skarga kassacyjna służy tylko przeciw wyrokom zapadłym w sądach bądź w drodze restytucyi bądź w drodze appellacyi od wyroku polubownego.

Rozporządzenia ogólne.

1029. Żadna nieważność, kara pieniężna, upadek prawa, wyrzeczone w niniejszym Kodexie, nie są czczém zagrożeniem. — K. P. S. 15, 56, 61, 66, 67, 70, 147, 156, 161, 173, 191, 213, 244 n., 257, 260 n., 344, 357, 860, 366, 374, 390, 397, 444, 456, 471, 479, 480, 500, 503, 512 n., 608, 609, 655, 664, 709, 711, 713, 717, 733, 745, 746, 747, 756, 869, 873, 1006.

1030. Żaden akt doręczony przez woźnego lub inny akt proceduralny nie może być uznany za nieważny, jeżeli nieważność jego nie jest wyraźnie w prawie wyrzeczona. W przypadkach, w którychby prawo nie wyrzekło nieważności, Woźny, Komornik, Notaryusz, Obrońca, lub Pisarz (officier ministeriel), będzie mógł być czy to za opuszczenie, czy też za przekroczenie, skazanym na karę pieniężną, która nie może być niższą od pięciu, ani też wyższą od stu franków (1).

1031. Koszta postępowania i aktów nieważnych lub niepotrzebnych, tudzież aktów, które spowodowały wymierzenie kary pieniężnéj, będą ciężarem urzędników, którzy je dopełnili, i ci, w miarę okoliczności, będą odpowiedzialni za szkody i straty przez stronę poniesione; a nawet mogą być zawieszeni w urzędowaniu. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 67, 71, 81, 82, 102, 105, 128, 130, 132, 152, 191, 261, 281, 293, 338, 360, 462, 465, 529, 531, 532, 609, 624, 667, 713, 799 (2).

1032. Gminy i instytuta publiczne obowiązane będą, przy wytaczaniu spraw przed sądy, stosować się do ustaw administracyjnych. — K. P. S. 49, 69, 336 (3).

1033. Dzień doręczenia, ani też dzień upłynienia terminu, nie będą nigdy doliczane do terminu ogólnego

(1) Franków 5 równa się RSr. 1 k. 20.
Franków 100 równa się Rsr. 24.

(2) Porównać rozporządzenie Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z d. 16/28 Listopada 1855 r. Nr. 21776 zamieszczone tu niżéj w odsyłaczu do art. 10 Organizacyi Notarjatu.

(3) Przepisy z tym przedmiotem związkowe wymienione są niżéj w Części *O organizacyi Sądownictwa*, a w szczególności w ustępie *O Prokuratoryi*.

oznaczonego dla pozwów, wezwań i wszelkich aktów, doręczanych osobiście lub w zamieszkaniu: termin ten powiększony będzie dniem jednym na trzy miriametry (1) odległości; a jeżeli wypadnie potrzeba odbycia podróży, lub przesłania i powrotu, zwiększenie to terminu będzie podwojone.

1034. Wezwania o obecność przy czynności biegłych, równie jak pozwy wydane w skutek wyroku połączenia, oznaczą tylko miejsce, dzień i godzinę pierwszego terminu lub piérwszéj audyencyi; nie potrzeba ich powtarzać, chociażby czynność lub audyencya do innego dnia przeciągnęły się.— K. P. S. 153, 184, 231, 302 n., 719, 720, 831, 1035.

1035. Jeżeli zachodzi potrzeba odebrania przysięgi, przyjęcia poręki, dopełnienia badania, interrogatorjów na czyny i punkta (badania stron przez sąd), mianowania biegłych, i w ogólności, gdy idzie o dopełnienie jakiéj czynności na mocy wyroku, a strony lub miejsca sporne zbyt są odległe, Sędziowie mogą delegować sąsiedni Trybunał, Sędziego tegoż Trybunału, a nawet Sędziego Pokoju (Podsędka), w miarę okoliczności; mogą nawet upoważnić inny Trybunał do mianowania bądź jednego z swych członków, bądź Sędziego Pokoju (Podsędka), celem odbycia czynności naznaczonéj. — K. N. 1357 n., 2040. — K. P. S. 121, 252, 255, 266, 296, 305, 324, 326, 412, 428, 517, 530. — K. H. 16.

1036. Trybunały, w miarę ważności okoliczności, w sprawach przed niemi toczących się; będą mogły wy-

(1) Miriametrów 3 równa się 3½ milom Polskim czyli 24½ werstom Rossyjskim.

rzec, nawet z urzędu, napomnienie, nakazać zniszczenie pism, ogłosić je za potwarcze, oraz postanowić wydrukowanie i rozlepienie swych wyroków. — K. P. S. 83 n., 512.

1037. Żadne doręczenie ani egzekucya nie może nastąpić od dnia 1 Października do dnia 31 Marca, przed godziną szóstą z rana i po godzinie szóstéj wieczór; a od dnia 1 Kwietnia do dnia 30 Września, przed godziną czwartą z rana i po godzinie dziewiątéj wieczór; niemniéj w dni świąt prawnych, chyba tylko na mocy pozwolenia Sędziego, w przypadku gdyby zwłoka groziła niebezpieczeństwem. — K. P. S. 8, 63, 781, 806, 808, 828. — K. H. 134, 162, 187 (1).

1038. Obrońcy, którzy stawali w sprawach, gdzie już zapadły wyroki stanowcze, obowiązani będą stawać w sporach wynikłych przy egzekucyi tych wyroków, bez nowego upoważnienia, byleby egzekucya miała miejsce w ciągu roku od zapadnięcia wyroku. — K. P. S. 75, 116, 148, 162, 342 n., 442, 472, 496, 528, 545, 1021.

---

(1) Kommissya Rządowa Sprawiedliwości, opiérając się na art. 5 Statutu Organicznego Najwyżéj w dniu 14 Lutego 1832 r. nadanego (D. P. T. XIV, str. 173, 179), objaśniła w rozporządzeniu swém z d. 15 Września 1832 r. Nr. 8023, iż w dni szabasu egzekucya sądowa przeciwko starozakonnym prowadzoną być nie może.

Następnie taż Kommissya pod d. 14 Października 1834 r. Nr. 9080 poleciła, aby Komornicy i woźni nie ważyli się w dnie dla starozakonnych świąteczne, które w kalendarzach bywają wyszczególniane, wręczeń ani egzekucyi u starozakonnych przedsiebrać, bez szczególnego upoważnienia, w udzielaniu którego nader ostrożnie i zasadnie postępować należy.

1039. Wszelkie doręczenia czynione osobom publicznym, przeznaczonym do ich odbiérania, będą przez nich bezpłatnie na oryginale widymowane.

W razie odmówienia, oryginał zawidymuje Prokurator Królewski przy Trybunale piérwszéj instancyi ich zamieszkania. Odmawiający będą mogli być skazani, na wnioski Prokuratora Królewskiego, na karę piéniężną, nie mniejszą od pięciu franków (1). — K. P. S. 4, 68, 69, 83, 84, 112, 561, 601, 628, 673, 676, 683, 684, 901, 967.

1040. Wszelkie akta i protokóły do urzędu Sędziego należące, sporządzone będą w miejscu posiedzeń Trybunału: Sędzia będzie zawsze działał przy assystencyi Pisarza, który zachowywać będzie oryginały i wydawać wypisy: w nagłych przypadkach Sędzia może w mieszkaniu swojém odpowiedzi na wniesione do niego podania udzielać, z zachowaniem przepisów zawartych w Tytule *O postępowaniu w drodze szybkiego zadecydowania* (art. 806—811). — K. P. S. 8, 87.

1041. Kodex niniejszy obowiązywać będzie od dnia piérwszego Stycznia 1807 roku (2); wszelkie zatém procesa, które wytoczone zostaną po téj epoce, instruowane będą podług jego przepisów. Wszystkie prawa, zwyczaje, ustawy i urządzenia, dotyczące Postępowania Cywilnego będą zniesione.

---

(1) Franków 5, równa się RSr. 1 k. 20.

(2) Podług art. 8 i 11 Organizacyi Sądownictwa w Królestwie Polskiém, wskazanéj w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z d. 23 Maja 1808 r. Nr. 3745, niniejszy Kodex Postępowania Sądowego zaczął obowiązywać w Królestwie Polskiém od d. 1 Maja 1808 r. (Dopisek piérwszy w T. II, na str. 163 niniejszego dzieła).

1042. Przed tą epoką wydane zostaną tak co do Taryfy kosztów (1), jako też co do policyi i karności Sądów (2), urządzenia administracyjne.

Najpóźniéj za lat trzy, przepisy tych urządzeń, które-

(1) Taryfa kosztów w sprawach cywilnych wprowadzoną została we Francyi na zasadzie postanowień z d. 16 Lutego 1807 r. oraz z d. 10 Października 1841 r.

Postanowienia jednak te nie mają mocy obowiązującéj w Królestwie Polskiém, gdzie w przedmiocie tym w rozmaitych epokach zapadały szczegółowe rozporządzenia i te zamieszczone będą w niniejszém dziele niżéj w Części: *Przepisy o dyetach i kosztach sądowych.*

(2) W Królestwie Polskiém wydanie urządzeń policyi i karności sądów pozostawione zostało samym sądom. Dotąd urządzenia te nie są wcale ujednostajnione.

Pomijając Wewnętrzne Urządzenie Warszawskich Departamentów Rządzącego Senatu, w d. $^{8}/_{20}$ Września 1842 r. przez Ks. Namiestnika zatwierdzone (Zbiór Ukazów, Postanowień i Rozporządzeń dotyczących Sądownictwa. T. I, str. 107), które tu niżéj przy Organizacyi Senatu będzie zamieszczone, nadmienić należy, iż ważniejsze urządzenia przez same sądy dla siebie przepisane są następujące:

a) Co do Sądu Appellacyjnego: pod d. 28 Października 1809 r. — 7 Stycznia 1821, — 27 Lipca 1822, — 23 Grudnia t. r., — 2 Lipca 1829, — 2 Sierpnia 1830, — 23 Sierpnia t. r., — 16 Maja 1832, — 24 Maja t. r., — 11 Kwietnia 1834 r. — 27 Września t. r., — $^{7}/_{19}$ Maja 1836, — $^{10}/_{22}$ Listopada 1837, — 19 Lutego (3 Marca) 1838, — $^{14}/_{26}$ Kwietnia 1838, — 30 Czerwca (12 Lipca) 1839, — $^{5}/_{17}$ Grudnia 1840, — $^{7}/_{19}$ Listopada 1842, — $^{14}/_{26}$ Października 1843, — $^{13}/_{25}$ Lutego 1846, — $^{3}/_{14}$ Września t. r., — $^{14}/_{26}$ Września 1850, — $^{3}/_{14}$ Kwietnia 1851, — $^{14}/_{26}$ Lutego 1852, — 29 Maja (10 Czerwca) 1852, — 21 Grudnia (2 Stycznia) $1854/_{5}$, — $^{11}/_{23}$ Października 1856 r.

b) Co do Trybunału Warszawskiego pod d. 28 Września (10 Października) 1842 r. oraz $^{9}/_{21}$ Listopada t. r.

c) Co do Trybunału Kaliskiego pod d. 28 Listopada (10 Grudnia) 1849 roku, — $^{1}/_{13}$ Grudnia 1858 i $^{4}/_{16}$ Stycznia 1860 r.

d) Co do Trybunału Lubelskiego pod d. 23 Maja (5 Czerwca) 1855 r.

e) Co do Trybunału Kieleckiego pod d. 5 Lutego 1823 r.,— 10 Października 1829 r., — 23 Grudnia t. r. i 23 Października (4 Listopada) 1844 r.

f) Co do Trybunału Łomżyńskiego pod d. 14 Października 1809 r.

g) Co do Trybunału Suwalskiego pod d. 16 Lutego 1824 r. i 1 Października 1828 r.

by obejmowały rozporządzenia prawodawcze, przedstawione zostaną Ciału Prawodawczemu w formie ustawy.

ROZPORZĄDZENIA ZWIĄZKOWE

Z KODEXEM POSTĘPOWANIA CYWILNEGO.

II.

TYMCZASOWA ORGANIZACYA
SĄDU KONSYSTORSKIEGO
WYZNAŃ EWANGELICKICH
W KRÓLESTWIE POLSKIÉM (1).

TYTUŁ I.

O składzie Sądu Konsystorskiego.

§ 1. Komplet Sądu Konsystorskiego Wyznań Ewangelickich składać się będzie najmniéj z pięciu członków głos stanowczy mających.

---

(1) Do daty Ukazu z dnia $^{8}/_{20}$ Lutego 1849 r. (D. P., T. XLII, str. 5) *Generalny Konsystorz Wyznań Ewangelickich* zawiadywał wszelkiemi interesami Kościoła Ewangelicko-Augsburgskiego i Ewangelicko-Reformowanego; skutkiem czego sprawy tyczące się związku małżeńskiego osób należących do obudwóch tych wyznań sądzone były w jednym i tymże samym Konsystorzu podług zasad w niniejszéj *Tymczasowéj Organizacyi Sądu Konsystorskiego Wyznań Ewangelickich w Królestwie Polskiém*, przez Generalny Konsystorz Ewangelicki na posiedzeniu z d. 26 Grudnia 1836 (7 Stycznia 1837) r. przyjętych.

Lecz od daty pomienionego Ukazu utworzone zostały dwa oddzielne Konsystorze:

1° *Konsystorz Ewangelicko-Augsburgski*, który zawiaduje

§ 2. Z głosem stanowczym zasiadają: dyrygujący Prezes, drugi Prezes jako najstarszy członek i Radcy Konsystorza, tak duchowni jako i świeccy podług starszeństwa z nominacyi, a w razie równości nominacyi — podług starszeństwa wieku.

W razie przeszkody prawnéj lub nieobecności Prezesa, prezydować będzie najstarszy z kolei członek.

§ 3. W każdéj sprawie o rozwód, unieważnienie lub tamowanie małżeństwa, wysłuchane będą wnioski Prokuratora Królewskiego.

---

wszelkiemi interesami Kościoła i Szkół wyznawców Ewangelicko-Augsburgskich, oraz sprawami Hernhutów czyli Braci Morawczyków i Menonistów. (T. I, str. 329 niniejszego dzieła).

2° *Konsystorz Ewangelicko-Reformowany*, który rozpoznaje sprawy o nieważność tudzież rozwiązanie małżeństwa, zawartego pomiędzy osobami wyznania Ewangelicko-Reformowanego, jako téż pomiędzy osobami tegoż wyznania z osobami wyznania Ewangelicko-Augsburgskiego lub Rzymsko-Katolickiego, jeżeli małżeństwo pobłogosławione było jedynie przez Duchownego Ewangelicko-Reformowanego. (T. I, str. 330 niniejszego dzieła).

Postępowanie przed Sądem Konsystorza Ewangelicko-Augsburgskiego pozostało dotąd toż samo jakie objęte jest w niniejszéj Tymczasowéj Organizacyi Sądu Konsystorskiego pod d. 26 Grudnia (7 Stycznia) 1836/, zatwierdzonéj; postępowanie zaś przed Sądem Konsystorza Ewangelicko-Reformowanego wskazane zostało na posiedzeniu Synodu Ewangelicko-Reformowanego (D. P., T. XLII, str. 239) pod d. $^{12}/_{24}$ Października 1849 r., na zasadach niniejszéj Tymczasowéj Organizacyi, z zaprowadzeniem w niéj niektórych zmian, z położenia przedmiotu wynikających.

Ta zmieniona Organizacya Sądu Konsystorza Ewangelicko-Reformowanego zamieszczoną jest tu niżéj w Ustąpie II. — (T. II, str. 541 niniejszego dzieła).

§ 4. Pisarz na przedstawienie Konsystorza, przez Kommissyą Rządową Spraw Wewnętrznych Duchownych i Oświecenia Publicznego (Kommissyę Rządową Spraw Wewnętrznych i Duchownych) mianowany, należy do składu Sądu Konsystorskiego bez głosu wszakże stanowczego.

W razie przeszkody prawnéj lub nieobecnosci Pisarza, zastąpionym będzie przez Sekretarza Konsystorskiego.

§ 5. Woźny audyencyonalny, przez Konsystorz mianowany, odbywać będzie służbę przy posiedzeniach Sądu.

§ 6. W przypadkach wyłączenia się członka Konsystorza od sądzenia lub żądanego przez stronę wyłączenia, zachowane będą tak co do przyczyn, jako téż co do formy, przepisy obowiązującego Kodexu Postępowania Sądowego Cywilnego. — K. P. S. 378 n.

TYTUŁ II.

O postępowaniu w sprawach do Sądu Konsystorskiego należących.

DZIAŁ I.

O postępowaniu przedwstępném.

§ 7. W sprawach o tamowanie lub unieważnienie małżeństwa, tudzież w sprawach o rozwód z przyczyny nieobecności sądownie ogłoszonéj i przestępstw w artykule 167 prawa oznaczonych, wolno jest bezpośrednio wynieść pozew przed Sąd Konsystorski. — Art. 145—167 Pr. o małż. z r. 1836 (T. I, str. 321 n. niniejszego dzieła).

§ 8. W przypadku żądania rozwodu z przyczyny złośliwego opuszczenia współmałżonka, który od roku żadnéj o sobie nie daje wiadomości, skarżący, stosownie do art. 155 prawa, obowiązany jest podać żądanie swe do Konsystorza, który, po przedsięwzięciu stosownych kroków, w miarę skuteczności tychże, postanowi względem upoważnienia do zapozwania.

§ 9. Wyjąwszy przyczynę nieobecności sądownie ogłoszonéj i przyczynę przestępstwa, w każdym innym przypadku żądania rozwodu z przyczyn w art. 146 Prawa oznaczonych, nie wyłączając przypadku w art. 154 wymienionego, wyniesienie pozwu przed Sąd Konsystorski, poprzedzać winien środek pojednania, a to pod nieważnością pozwu.

§ 10. Pojednanie małżonków szczególnym będzie obowiązkiem Księży Pastorów i Księży Superintendentów.

§ 11. Małżonek zamierzający rozpocząć sprawę rozwodową, obowiązany jest udać się osobiście w towarzystwie jednego przynajmniéj krewnego lub powinowatego, albo innéj wiarogodnéj osoby do Księdza Pastora właściwéj swojéj parafii, z ustném wyłuszczeniem przyczyn zniewalających go do poszukiwania rozwodu.

Pastor, wysłuchawszy skarżącego, uczyni mu stosowne uwagi zmierzające do odwiedzenia od powziętego zamiaru; gdy te pozostaną bez skutku, Pastor przez wezwanie wprost od siebie pozasądownie uczynione, oznaczy termin do osobistego stawienia się przed nim obojgu małżonkom.

§ 12. Jeżeli na takie wezwanie nie stawi się obżałowany, Pastor, za stawieniem się skarżącego i obstawaniem przy swojém żądaniu, naznaczy powtórny termin stawienia się przed nim obojgu małżonkom, za doręczeniem kopji wezwania obżałowanemu przez woźnego.

§ 13. Gdy, pomimo wezwania przez woźnego doręczonego, nie stawi się w terminie obżałowany, Pastor, za stawieniem się skarżącego i obstawaniem przy swojém żądaniu, spisze akt niestawiennictwa.

Akt niestawiennictwa obejmować powinien: wymienienie miejsca, dnia i godziny, imiona i nazwiska, stan i zamieszkanie obojga małżonków, wyrażenie w krótkości przyczyn, jakie skarżący do rozwodu podaje, poświadczenie, iż uczynione skarżącemu uwagi nie zdołały odwieść go od skargi; wymienienie dnia i godziny naznaczonego piérwszego terminu do stawienia się stosownie do § 11 i spełznienie jego z powodu niestawienia się obżałowanego; wymienienie dnia, w którym wezwanie powtórne stosownie do § 12 obżałowanemu doręczoném zostało z wyrażeniem nazwiska woźnego, który uskuteczniał doręczenie; nakoniec poświadczenie, iż, pomimo takiego wezwania, obżałowany nie stawił się, a strona skarżąca, pomimo ponowionych uwag, obstaje przy żądaniu poszukiwania rozwodu.

Akt takowy w dwóch egzemplarzach sporządzony, podpisze skarżący i Pastor, a jeżeli skarżący podpisać nie umié, Pastor wzmiankę o tém uczyni, i sam podpisze.

§ 14. Za stawieniem się obojga małżonków, czyli to na piérwsze wezwanie pozasądownie uczynione, czyli téż na powtórne wezwanie przez woźnego obżałowanemu doręczone, Pastor wszelkiego dołoży starania o pojednanie poróżnionych małżonków.

Gdy, pomimo wszelkich przełożeń, skarżący przy żądaniu swojém obstawać będzie, Pastor spisze akt niepojednania. — K. P. S. 48 n.

Akt niepojednania obejmować będzie te same okoliczności, jakie przepisano poprzedzającym paragrafem

dla aktu niestawiennictwa, a nadto jeszcze wzmiankę o przedsięwziętém usiłowaniu pogodzenia małżonków, i że takowe bez skutku pozostało.

Akt niepojednania w dwóch egzemplarzach sporządzony, podpisze skarżący, obżałowany i Pastor; a gdy obżałowany podpisu odmówi, lub oboje małżonkowie pisać nie umieją, Pastor wzmiankę o tém uczyni, i sam podpisze.

§ 15. Jeden egzemplarz aktu niestawiennictwa lub niepojednania, Pastor odda do rąk strony skarżącéj, drugi egzemplarz z oryginałem wezwania po obżałowanego do terminu pojednania wydanego, jeżeli takowe stosownie do paragrafu 12 przez woźnego dopełnioném było, Pastor odeśle niezwłocznie Księdzu Superintendentowi właściwéj dyecezyi.

§ 16. Superintendent, po odebraniu aktu niestawiennictwa lub niepojednania, za zgłoszeniem się skarżącego osobiście lub przez notę, oznaczy termin do stawienia się przed nim obojgu małżonkm, za doręczeniem kopji wezwania obżałowanemu przez woźnego.

§ 17. W terminie oznaczonym, po udowodnieniu należytego doręczenia wezwania, za osobistém stawieniem się skarżącego, w przypadku stawienia się lub niestawienia się obżałowanego, Superintendent wszelkiego dołoży starania i użyje powagi powołania swego, aby pogodzić małżonków, lub odwieść skarżącego od zamiaru poszukiwania rozwodu.

Z zachowaniem formalności paragrafami 13 i 14 oznaczonych, oraz z powołaniem aktu przez Pastora sporządzonego, Superintendent w podwójnym egzemplarzu spisze akt niestawiennictwa lub niepojednania, a w razie pojednania małżonków, akt nastąpione pojednanie stwierdzający.

§ 18. Jeden egzemplarz aktu niestawiennictwa lub niepojednania w Superintendenturze sporządzonego, odda Superintendent do rąk skarżącego, za zakwitowaniem z jego odebrania na drugim egzemplarzu, i przytém uwiadomi skarżącego że mu służy wolność rozpoczęcia sprawy o rozwód.

Drugi egzemplarz, zakwitowaniem skarżącego opatrzony, wraz z oryginałem wezwania wydanego po obżałowanego do pojednania, jak niemniéj z aktem przez Pastora sporządzonym, i dołączonym do niego oryginałem wezwania do pojednania, jeżeli przez woźnego było dopełnioném, Superintendent odeśle niezwłocznie Generalnemu Konsystorzowi (Konsystorzowi Ewangelicko-Augsburgskiemu). Kopje powyższych aktów zachowa Superintendentura w swojém archiwum.

Akt nastąpionego pojednania małżonków Superintendent w jednym egzemplarzu zachowa w swojém archiwum, drugi egzemplarz, wraz z dowodami powyżéj wyszczególnionemi, prześle Generalnemu Konsystorzowi (Konsystorzowi Ewangelicko-Augsburgskiemu).

§ 19. W przypadku odległości mieszkania małżonków od miejsca urzędowania Superintendenta większéj nad mil sześć, wolno skarżącemu przy wyniesieniu żądania stósownie do § 16, jak niemniéj wolno obżałowanemu na skutek wezwania do stawienia się przed Superintendentem, domagać się od Superintendenta wyznaczenia w zastępstwie swojém innego Pastora z sąsiednich parafij mieszkania małżonków, do odbycia obowiązków paragrafami 17 i 18, przepisanych.

Akt w tym przypadku przez Pastora z delegacyi Superintendenta sporządzony, Pastor, niezwłocznie po jego dopełnieniu, prześle w drugim egzemplarzu Superintendenturze do dalszego postępowania, stosownie do

odstępu drugiego i trzeciego poprzedzającego paragrafu.

§ 20. W razie, gdy Superintendent jest zarazem właściwym Pastorem parafii małżonków, Superintendent, po bezskuteczném doświadczeniu pojednania stosownie do przepisów §§ 11, 12, 13 i 14, na żądanie skarżącego, przeznaczy obojgu małżonkom powtórny termin do stawienia się przed nim za doręczeniem kopji wezwania obżałowanemu, przez woźnego.

Termin ten powtórny nie będzie mógł być oznaczony wcześniéj jak w dni trzydzieści po bezskuteczném doświadczeniu pojednania w terminie naznaczonym stosownie do § 12.

§ 21. Pastor lub Superintendent, rozporządzając wezwanie do pojednania, naznaczy do stawienia się małżonków termin stały co do dnia i godziny.

Termin ten nie będzie krótszy nad dni ośm od dnia doręczenia wezwania obżałowanemu, z dodaniem dnia jednego na każde mil trzy odległości mieszkania obżałowanego do miejsca stawienia się.

§ 22. Zanim, stosownie do przepisów powyższych, będzie mógł być wyniesiony pozew przed Sąd Konsystorski, i zanim, w skutku pozwu takowego, przedmiot stosunków cywilnych między małżonkami dotyczący będzie mógł być poddany rozpoznaniu Sądów Cywilnych, żona, czyli jest skarżącą, czyli obżałowaną, po uczynieniu piérwszych kroków o rozwód przez wyniesienie skargi do Pastora, może żądać tymczasowego pozwolenia wyprowadzenia się z domu wspólnego małżeńskiego mieszkania i wydania rzeczy do codziennego używania jéj służących.

Żądanie takowe do właściwego Pastora zaniesione, tenże przez pośrednictwo Superintendentury prześle

Konsystorzowi Generalnemu (Konsystorzowi Ewangelicko-Augsburgskiemu), który, po wysłuchaniu wniosków Prokuratora Królewskiego, w przedmiocie zaniesionego żądania postanowi.

Pastor dołączy motywowaną opinią względem żądania żony; a w razie opinii przychylnéj do jéj żądania, zaprojektuje dom na tymczasowe mieszkanie przeznaczyć się mający.

Superintendent, przesyłając Konsystorzowi żądanie żony wraz z opinią Pastora, własną oprócz tego wyrazi opinią względem zaniesionego żądania i względem domu na tymczasowe mieszkanie.

§ 23. Konsystorz, upoważniając żonę do opuszczenia mieszkania męża, wyznaczy żonie na mieszkanie dom, jaki za przyzwoity uzna.

Postanowienie w tym względzie przez Konsystorz wydane, klauzulą egzekucyjną opatrzone, będzie wykonalne tymczasowo, aż do wyrzeczenia stanowczego przez Sądy Cywilne. Wszakże upoważnienie Konsystorza moc swoję utraci, jeżeli żona, będąc skarżącą, najdaléj w przeciągu dni trzydziestu od dnia uzyskanéj możności wydania pozwu przed Sąd Konsystorski o rozwód, pozwu takowego nie wyda.

DZIAŁ II.

O doręczaniu pozwów i innych aktów processowych, oraz o terminach Sądowych.

§ 24. Pozew przed Sąd Konsystorski wyniesiony, oprócz zwyczajnych formalności wymaganych obowiązującym Kodexem Postępowania Sądowego Cywilnego, obejmować będzie: — K. P. S. 61 n.

Ustanowienie Adwokata Konsystorskiego oraz dołączoną będzie kopja aktu niepojednania lub niestawiennictwa, w przypadku, w którym użycie środka pojednania jest wymagane. — § 13, 14 i 32 n.

§ 25. Wszelkie doręczenia dopełnione będą przez przysięgłych woźnych przy Sądach Cywilnych właściwych zamieszkania osoby, której doręczenie ma być uskutecznioném, z zachowaniem formalności przepisanych obowiązującym Kodexem Postępowania Sądowego Cywilnego. — K. P. S. 66, 67, 68.

§ 26. W sprawie o tamowanie małżeństwa termin zapozwu do stawienia się przed Sądem Konsystorskim będzie trzechdniowy, rachując od dnia doręczenia zapozwu stronie osobiście lub w jéj zamieszkaniu, z dodaniem dnia jednego na każde mil trzy odległości zamieszkania strony pozwanéj od miejsca urzędowania Konsystorza.

§ 27. W sprawie o rozwód lub unieważnienie małżeństwa termin zapozwu będzie ośmiodniowy z dodaniem dnia jednego na każde mil trzy odległości miejsca zamieszkania pozwanego do miejsca urzędowania Konsystorza względem osób zamieszkałych w Królestwie Polskiém. — K. P. S. 72.

Jeżeli zapozwany nie mieszka w Królestwie Polskiém, termina w pozwach zachowane będą te, jakie w przypadkach zapozwu przed Sądy Cywilne znajdują się postanowione Kodexem Postępowania Sądowego Cywilnego. — K. P. S. 73, 74.

§ 28. Również we wszelkich innych wypadkach zwyczajny termin zapozwu będzie ośmiodniowy podług zasad Kodexu Postępowania Sądowego Cywilnego. — K. P. S. 72.

§ 29. Dyrygujący Prezes Konsystorza na podaną notę, skrócić może termin zwyczajny do zapozwu. — K. P. S. 72.

§ 30. Woźni sądowi za wykroczenie przeciwko obowiązkom swoim w sprawach sądownictwu Konsystorza podpadających, ulegają dozorowi Prokuratorów Królewskich przy właściwych Trybunałach Cywilnych piérwszéj instancyi i karności tychże Trybunałów, na zaskarżenie stron, Władzy Duchownéj, lub z urzędu przez Prokuratora.

§ 31. W przypadkach, w których, według prawa z d. $^{16}/_{28}$ Marca 1836 roku (T. I. str. 281 niniejszego dzieła), zapozwanie strony przez pisma publiczne nastąpić powinno, takowe dopełnioném będzie przez trzykrotne umieszczenie zapozwu, z przerwami jednomiesięcznemi, w Dzienniku Powszechnym krajowym, lub w inném piśmie publicznem do ogłoszenia na cały kraj obwieszczeń Rządowych przeznaczoném (1), tudzież w Dzienniku Wojewódzkim tego Województwa (w Dzienniku Gubernialnym téj Gubernii), w którém pozwany miał ostatnie wiadome zamieszkanie. — Art. 155 Pr. o małż. z r. 1836.

DZIAŁ III.

O Adwokatach Konsystorskich.

§ 32. Obowiązki Obrońców w sprawach małżeńskich, wykonywane będą przez *Adwokatów Konsystorskich.*

---

(1) Podług postanowienia Rady Administracyjnéj z d. $^{3}/_{14}$ Lutego 1837 r. (D. P., T. XX, str. 399) pismem, o którém tu mowa, jest *Gazeta Rządowa.* Dziennik Powszechny Krajowy obecnie już nie istnieje.

W przypadkach, w których Prokurator z urzędu działa, nie potrzebuje pośrednictwa Adwokata.

§ 33. Adwokatów Konsystorskich mianować będzie Konsystorz z liczby Mecenasów przy Sądzie Najwyższéj Instancyi (2), z Adwokatów przy Sądzie Appellacyjnym urzędujących, lub innych osób posiadających kwalifikacyą wymaganą na Adwokatów przy Sądzie Appellacyjnym.

Adwokatów Konsystorskich będzie najwięcéj dwunastu.

§ 34. W razie wyniesionego sporu, Adwokaci obowiązani są poprzestać na takiém wynagrodzeniu, jakie Konsystorz oznaczy.

Sprawy stron ubogich, za wyznaczeniem przez Dyrygującego Prezesa z urzędu, Adwokaci są obowiązani bronić i popiérać bez żadnego wynagrodzenia.

§ 35. Adwokat nie stawający w terminie przypadnięcia sprawy w Sądzie, podpadnie karze porządkowéj, a oprócz tego skazany być może na wynagrodzenie szkód stronom zrządzonych przez udaremnienie terminu.

§ 36. Adwokaci ulegają karności Konsystorza, a w skutek tego ukarani być mogą: albo karą pieniężną, albo zawieszeniem w obowiązkach urzędowania przy Konsystorzu, albo dymissyą od urzędu Adwokata Konsystorskiego.

---

(2) Obecnie, przy nie istnieniu Sądu Najwyższéj Instancyi, Mecenasi o których tu mowa nazywają się *Obrońcami przy Warszawskich Departamentach Rządzącego Senatu.*

DZIAŁ IV.

O postępowaniu w Sądzie Konsystorskim.

§ 37. Wszelka instrukcya w sprawach przed Sąd Konsystorski wyniesionych, odbywać się będzie za pośrednictwem Obrońców.

Stronom nie jest wzbronioném osobiste przymówienie się na audyencyi sądowéj. — K. P. S. 75 n.

§ 38. Instrukcya w sprawach o rozpoznanie aktów tamowania małżeństwa, będzie summaryczna (K. P. S. 404 n.). Instrukcya w sprawach o rozwód lub unieważnienie małżeństwa będzie ordynaryjna (K. P. S. 77 n.), a nadto, w razie uznania potrzeby, postanowioném będzie instruowanie sprawy na piśmie (K. P. S. 93 n.), celem zdania relacyi przez wyznaczonego Radcę Referenta, a to wszystko stosownie do przepisów obowiązującego Kodexu Postępowania Sądowego Cywilnego.

§ 39. Do odbywania audyencyi Sądowéj Konsystorz przeznaczy w każdym tygodniu dni stałe, w miarę ilości spraw na wokandę wniesionych. — K. P. S. 8.

§ 40. Sprawy przywołane i sądzone będą porządkiem wpisów w księdze wpisowéj zrobionych, po poprzedniém opłaceniu wpisu w Kontrolli Skarbowéj.

Wolno Konsystorzowi do wprowadzenia sprawy wyznaczyć termin stały.

§ 41. Stempel od wpisu tymczasowo oceniony będzie przez Dyrygującego Prezesa Konsystorza i podług tego ocenienia opłacony zostanie w Kontrolli Skarbowéj. — Ostateczne ustanowienie wpisu aż do wysokości Złp. 600 nastąpi przy wyroku.

§ 42. Gdy Sąd nakaże stronom osobiste stawienie się,

a nie stawi się w terminie naznaczonym strona powodowa, sprawa z wokandy zostanie wykréśloną.

§ 43. Wprowadzenie spraw w Sądzie Konsystorskim, za głośném przywołaniem sprawy odbywać się będzie przy zamkniętych drzwiach, przez Obrońców, w obecności stron tudzież krewnych i powinowatych stronom towarzyszących.

§ 44. Po zakończeniu rozpraw, lub, w razie nakazanéj instrukcyi na piśmie, po odczytaniu relacyi i wysłuchaniu wniosków Prokuratora Królewskiego, po nakazanym ustępie, Sąd przystąpi do wyrokowania.

§ 45. Wyroki Sądu Konsystorskiego wydane będą większością głosów, otrzymaną z głośnego wotowania, zacząwszy od najmłodszego z Radców. — K. P. S. 116, 117, 118.

§ 46. W każdym wyroku stanowiącym rozwód lub unieważnienie małżeństwa, Sąd wyrzecze kto jest stroną winną.— (Przypisek 1 na str. 301 T. I, niniej. dzieła).

§ 47. Pisarz utrzymywać będzie protokół posiedzenia. Po zebraniu głosów i uchwaleniu zdania, Pisarz natychmiast własnoręcznie do protokółu zapisze sentencyą, którą Prezydujący, wszyscy Członkowie i Pisarz podpiszą.

§ 48. Sentencya wyroku ogłoszoną będzie przy otwartych drzwiach za przywołaniem stron, Obrońców i publiczności.

§ 49. Oppozycya przeciwko wyrokowi zaocznemu Sądu Konsystorskiego założoną być winna w dni ośm od doręczenia wyroku zaocznego Obrońcy, jeżeli był ustanowiony, i oprócz tego saméj stronie zaocznie osądzonéj. — K. P. S. 157.

§ 50. Sąd Konsystorski, pomimo nie stawienia się strony pozwanéj, z urzędu winien jest przestrzegać, ażeby

dowody na stwierdzenie lub odparcie wniosku strony powodowéj wpływ mieć mogące, należycie ustanowiono. — K. P. S. 150.

§ 51. Stosownie do uchwalonéj sentencyi, Pisarz wygotuje wyrok z wyłuszczeniem zasad osądzenia.

Redakcya wyroku podpisana będzie przez Prezesa Sądu i Pisarza.

Wyciągi wyroków, z zamieszczeniem głosów Obrońców, wniosków Prokuratora Królewskiego i zasad osądzenia, intytulacyą i klauzulą egzekucyjną opatrzone, wydaje Pisarz. — K. P. S. 139, 141, 142.

§ 52. Wyrok uznający nieważność małżeństwa lub rozwód, przez jednę ze stron wyjęty, po doręczeniu go drugiéj stronie oraz Obrońcy, jeżeli był ustanowiony, złożony będzie w głównym wyciągu Prokuratorowi Królewskiemu, wcelu rozporządzenia wzmianki w właściwych księgach stanu cywilnego. — K. C. P. 85. — Pr. o małż. z r. 1836 art. 237.

§ 53. Czynności wyrok sądowy uprzedzające, lub w następstwie zapadłego wyroku wynikające, wnioski w przedmiocie wymierzenia kar dyscyplinarnyc', oraz wszelkie inne przedmioty z prawa z dnia $^{16}/_{28}$ Marca 1836 r. (T. I, str. 281 niniejszego dzieła) wypływające, załatwiane będą na zwyczajnych posiedzeniach Generalnego Konsystorza (Konsystorza Ewangelicko-Augsburgskiego), na podane przedstawienie.

TYTUŁ III.

O ustanowieniu i ocenieniu dowodów w sprawach przed Sąd Konsystorski wyniesionych.

§ 54. W ustanowieniu i ocenieniu dowodów w Sądzie Konsystorskim, za główne prawidło służyć będą

przepisy prawa obowiązującego tak Cywilnego jak i Karnego, z określeniem wszakże ustanowioném w prawie o małżeństwie.

Oprócz tego Sąd Konsystorski stosować się będzie do zasad objętych następującemi pięciu paragrafami.

§ 55. Przyznanie strony o tyle tylko stanowi dowód, o ile okaże się być wsparte innemi okolicznościami.

§ 56. Dowód przez przysięgę ani strony skarżącéj na stwierdzenie czynu zaskarżonego, ani przez deferowanie przysięgi miejsca nie znajduje.

§ 57. Gdy się strony pojednają czyli to po zaszłych wypadkach mogących być zasadą sprawy, czyli po wyniesieniu już pozwu o rozwód, czyny względem których nastąpiło pojednanie nie będą przyjęte za przyczynę do rozwodu.

§ 58. Jeżeli jednak, po nastąpioném pojednaniu między małżonkami, nowa przyczyna do rozwodu zajdzie, wolno nowe żądanie popiérać czynami, które nastąpione pojednanie poprzedzały.

§ 59. Zabronione jest odwoływanie się w sprawie do tego, cokolwiek między stronami przyznawane było w drodze pojednania przed Pastorem lub Superintendentem, stosownie do przepisów Działu I, Tytułu II.

§ 60. W ustanowieniu dowodów przez inkwizycyą z świadków, służyć będą za prawidło przepisy obowiązującego Kodexu Postępowania Sądowego Cywilnego. K. P. S. 252 n.

Oprócz tego Sąd Konsystorski stosować się będzie do zasad objętych w następujących czterech paragrafach.

§ 61. Oprócz zstępnych stron w sporze będących, nie są wyłączeni od świadectwa: krewni, powinowaci i domownicy stron.

§ 62. Każdy świadek, przy wykonaniu przysięgi przed

zeznaniem, na to, że prawdę powié, nadto jeszcze, po złożeniu zeznania i po przeczytaniu mu protokułu w tym względzie sporządzonego, zapytany będzie, czyli w złożoném przez siebie zeznaniu trwa pod obowiązkiem wykonanéj na nie przysięgi, lub w czém złożone zeznanie, w zastosowaniu do rzetelnéj prawdy, odmienia lub objaśnia.

O zapytaniu takowém i oświadczeniu świadka wyraźna wzmianka w protokóle uczyniona będzie.

§ 63. Inkwizycya z świadków odbywać się będzie w Sądzie Konsystorskim przed delegacyą złożoną z trzech Członków Konsystorza, wyrokiem przeznaczonych, z przybraniem Pisarza.

§ 64. Wolno Sądowi do wyprowadzenia inkwizycyi przeznaczyć delegacyą z Superintendenta lub innego Duchownego, z przybraniem dwóch Assessorów i Pisarza. Sąd w tym razie przeznaczy miejsce wyprowadzić się mającéj inkwizycyi.

Assessorowie do każdéj szczególnéj czynności wyrokiem przeznaczeni będą z liczby Członków Dozoru Kościelnego właściwéj parafii.

Obowiązki Pisarza pełnić będzie osoba przez Delegowanego Duchownego do téj czynności powołana. — W przypadku potrzeby obowiązki Pisarza wykonane być mogą przez jednego z Assessorów.

Wyznaczeni wyrokiom na Assessorów Członkowie Dozoru Kościelnego, przez Delegowanego do terminu wezwani będą.

§ 65. Żądanie wyłączenia od urzędowych działań Superintendenta, Pastora, Assessora lub biegłego, zaniesione będzie do Konsystorza, który, po ściągnieniu objaśnień lub dowodów i po wysłuchaniu wniosków Prokuratora Królewskiego, względem żądania postanowi, a

wrazie przyjęcia wyłączenia, inną osobę w miejsce wyłączonéj przeznaczy.

§ 66. O ile albo przez prawo o małżeństwie nie zostały wydane odmienne prawidła, lub niniejszą Organizacyą nie podano szczególnych rozporządzeń, wypływających z koniecznego względu na rodzaj spraw, uznaniu Sądu Konsystorskiego poddanych, i na skład osób do wykonania prawa o małżeństwie powołanych, w całém postępowaniu w sprawie, przed Sąd Konsystorski wyniesionéj, zachowane będą przepisy obowiązującego Kodexu Postępowania Sądowego Cywilnego.

III.

TYMCZASOWA ORGANIZACYA

SĄDU KONSYSTORSKIEGO

EWANGELICKO-REFORMOWANEGO (1).

TYTUŁ I.

O składzie Sądu Konsystorskiego.

§ 1. Komplet Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Reformowanego, składać się będzie najmniéj z trzech Członków głos stanowczy mających.

---

(1) Synod Ewangelicko-Reformowany na posiedzeniu swém z d. $^{18}/_{25}$ Czerwca 1849 r. (Kanon 5) postanowił, iż dopóki Organizacya Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Reformowanego na Synodzie rozebraną i przyjętą oraz w wykonanie wprowadzoną nie będzie, Sąd Konsystorski trzymać się ma *Tymczasowéj Organizacyi Sądu Konsystorskiego Wyznań Ewangelickich* z d. 26 Grudnia (7 Stycznia) $1836/_7$ (T. II, str. 523 niniejszego dzieła), wszelako z zmianami i uzupełnieniem, jakie bądź to w skutku Najwyższych przepisów o Zarządzie Spraw Kościoła Ewangelicko-Reformowanego z d. $^8/_{10}$ Lutego 1849 r., (D. P., T. XLII, str. 5) bądź w skutku zmiany stosunków, lub też naglącéj potrzeby, stały się niezbędnemi. Zmiany te i uzupełnienia tyczą się §§ 1, 2, 4, 10, 11, 15, 18, 19, 21, 22, 26, 27, 29, 30, 31, 33, 34, 35, 38, 41, 44, 45, 48, 49, 51, 52, 53, 63, 64 i 65; inne zaś paragrafy pozostały w swéj pierwiastkowéj redakcyi.

§ 2. Z głosem stanowczym zasiadają:

a) Prezes Konsystorza;
b) Vice-Prezes;
c) Dwaj Członkowie świeccy podług starszeństwa z wyboru, a w razie równoczesności wyboru, podług starszeństwa wieku;
d) Członek Duchowny.

W razie przeszkody lub nieobecności Prezesa, prezydować będzie Vice-Prezes, a gdyby i ten nie był obecny lub był przeszkodzony, prezydować będzie najstarszy z kolei członek świecki.

§ 3. W każdéj sprawie o rozwód, unieważnienie lub tamowanie małżeństwa, wysłuchane będą wnioski Prokuratora Królewskiego.

§ 4. Obowiązki Pisarza Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Reformowanego, pełnić będzie tymczasowo Pisarz Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Augsburgskiego.

Pisarz należy do składu sądu lecz nie ma głosu stanowczego.

W razie przeszkody lub nieobecności Pisarza, zastąpi go Sekretarz Konsystorski.

§ 5. Woźny audyencyonalny, przez Konsystorz mianowany, odbywać będzie służbę przy posiedzeniach Sądu.

§ 6. W przypadkach wyłączenia się Członka Konsystorza od sądzenia lub żądanego przez stronę wyłączenia, zachowane będą tak co do przyczyn, jako téż co do formy, przepisy obowiązującego Kodexu Postępowania Sądowego Cywilnego. — K. P. S. 378 n.

TYTUŁ II.

O postępowaniu w sprawach do Sądu Konsystorskiego należących.

DZIAŁ I.

O postępowaniu przedwstępném.

§ 7. W sprawach o tamowanie lub unieważnienie małżeństwa, tudzież w sprawach o rozwód z przyczyny nieobecności sądownie ogłoszonéj i przestępstw w artykule 167 prawa oznaczonych, wolno jest bezpośrednio wynieść pozew przed Sąd Konsystorski. — Art. 145—167 Pr. o małż. z r. 1836 (T. I, str. 321 n. niniejszego dzieła).

§ 8. W przypadku żądania rozwodu z przyczyny złośliwego opuszczenia współmałżonka, który od roku żadnéj o sobie nie daje wiadomości, skarżący, stosownie do art. 155 prawa, obowiązany jest podać żądanie swe do Konsystorza, który, po przedsięwzięciu stosownych kroków, w miarę skuteczności tychże, postanowi względem upoważnienia do zapozwania.

§ 9. Wyjąwszy przyczynę nieobecności sądownie ogłoszonéj i przyczynę przestępstwa, w każdym innym przypadku żądania rozwodu z przyczyn w art. 146 Prawa oznaczonych, nie wyłączając przypadku w art. 154 wymienionego, wyniesienie pozwu przed Sąd Konsystorski, poprzedzać winien środek pojednania, a to pod nieważnością pozwu.

§ 10. Pojednanie małżonków szczególnym będzie obowiązkiem Księży Pastorów i Księdza Superintendenta.

§ 11. Małżonek zamierzający rozpocząć sprawę rozwodową, obowiązany jest udać się osobiście w towarzy-

stwie jednego przynajmniéj krewnego lub powinowatego, albo innéj wiarogodnéj osoby do Księdza Pastora właściwéj parafii Ewangelicko-Reformowanéj, z ustném wyłuszczeniem przyczyn zniewalających go do poszukiwania rozwodu.

Jeżeli miejsce zamieszkania małżonków nie należy do żadnéj parafii Ewangelicko-Reformowanéj, małżonek winien się udać do Księdza Pastora najbliższéj parafii Ewangelicko-Reformowanéj, lub do Duchownego, którego w tym celu Konsystorz upoważni.

Pastor, wysłuchawszy skarżącego, uczyni mu stosowne uwagi zmierzające do odwiedzenia od powziętego zamiaru; gdy te pozostaną bez skutku, Pastor przez wezwanie wprost od siebie pozasądownie uczynione, oznaczy termin do osobistego stawienia się przed nim obojgu małżonkom.

§ 12. Jeżeli na takie wezwanie nie stawi się obżałowany, Pastor, za stawieniem się skarżącego i obstawaniem przy swojém żądaniu, naznaczy powtórny termin stawienia się przed nim obojgu małżonkom, za doręczeniem kopji wezwania obżałowanemu przez woźnego.

§ 13. Gdy, pomimo wezwania przez woźnego doręczonego, nie stawi się w terminie obżałowany, Pastor, za stawieniem się skarżącego i obstawaniem przy swojém żądaniu, spisze akt niestawiennictwa.

Akt niestawiennictwa obejmować powinien: wymienienie miejsca, dnia i godziny, imiona i nazwiska, stan i zamieszkanie obojga małżonków, wyrażenie w krótkości przyczyn, jakie skarżący do rozwodu podaje, poświadczenie, iż uczynione skarżącemu uwagi nie zdołały odwieść go od skargi; wymienienie dnia i godziny naznaczonego piérwszego terminu do stawienia się stosownie do § 11 i spełznienie jego z powodu niestawienia

się obżałowanego; wymienienie dnia, w którym wezwanie powtórne, stosownie do § 12, obżałowanemu doręczoném zostało z wyrażeniem nazwiska woźnego, który uskuteczniał doręczenie; nakoniec poświadczenie, iż, pomimo takiego wezwania, obżałowany nie stawił się, a strona skarżąca, pomimo ponowionych uwag, obstaje przy żądaniu poszukiwania rozwodu.

Akt takowy w dwóch egzemplarzach sporządzony, podpisze skarżący i Pastor, a jeżeli skarżący podpisać nie umié, Pastor wzmiankę o tém uczyni, i sam podpisze.

§ 14. Za stawieniem się obojga małżonków, czyli to na piérwsze wezwanie pozasądownie uczynione, czyli téż na powtórne wezwanie przez woźnego obżałowanemu doręczone, Pastor wszelkiego dołoży starania o pojednanie poróżnionych małżonków.

Gdy, pomimo wszelkich przełożeń, skarżący przy żądaniu swojém obstawać będzie, Pastor spisze akt niepojednania. — K. P. S. 48 n.

Akt niepojednania obejmować będzie te same okoliczności, jakie przepisano poprzedzającym paragrafem dla aktu niestawiennictwa, a nadto jeszcze wzmiankę o przedsięwziętém usiłowaniu pogodzenia małżonków, i że takowe bez skutku pozostało.

Akt niepojednania w dwóch egzemplarzach sporządzony, podpisze skarżący, obżałowany i Pastor; a gdy obżałowany podpisu odmówi, lub oboje małżonkowie pisać nie umieją, Pastor wzmiankę o tém uczyni, i sam podpisze.

§ 15. Koję aktu niestawiennictwa lub niepojednania, Pastor odda do rąk strony skarżącéj, oryginał zaś aktu z oryginałem wezwania po obżałowanego do terminu pojednania wydanego, jeżeli takowe stosownie do pa-

ragrafu 12 przez woźnego dopełnioném było, Pastor odeśle niezwłocznie Księdzu Superintendentowi.

§ 16. Superintendent, po odebraniu aktu niestawiennictwa lub niepojednania, za zgłoszeniem się skarżącego osobiście lub przez notę, oznaczy termin do stawienia się przed nim obojgu małżonkm, za doręczeniem kopji wezwania obżałowanemu przez woźnego.

§ 17. W terminie oznaczonym, po udowodnieniu należytego doręczenia wezwania, za osobistém stawieniem się skarżącego, w przypadku stawienia się lub niestawienia się obżałowanego, Superintendent wszelkiego dołoży starania i użyje powagi powołania swego, aby pogodzić małżonków, lub odwieść skarżącego od zamiaru poszukiwania rozwodu.

Z zachowaniem formalności paragrafami 13 i 14 oznaczonych, oraz z powołaniem aktu przez Pastora sporządzonego, Superintendent w podwójnym egzemplarzu spisze akt niestawiennictwa lub niepojednania, a w razie pojednania małżonków, akt nastąpione pojednanie stwierdzający.

§ 18. Kopję aktu niestawiennictwa lub niepojednania przez siebie spisanego, odda Superintendent do rąk skarżącego, za zakwitowaniem z jego odebrania na oryginale, i przytém uwiadomi skarżącego że mu służy wolność rozpoczęcia sprawy o rozwód.

Oryginał, zakwitowaniem skarżącego opatrzony, wraz z oryginałem wezwania wydanego po obżałowanego do pojednania, jak niemniéj z oryginałem aktu przez Pastora sporządzonym, i dołączonym do niego oryginałem wezwania do pojednania, jeżeli przez woźnego było dopełnioném, Superintendent odeśle niezwłocznie Konsystorzowi.

Oryginał aktu nastąpionego pojednania małżonków

Superintendent, wraz z dowodami powyżéj wyszczególnionemi, prześle również Konsystorzowi.

§ 19. W przypadku odległości mieszkania małżonków od miejsca urzędowania Superintendenta większéj nad mil sześć, wolno skarżącemu przy wyniesieniu żądania stosownie do § 16, jak niemniéj wolno obżałowanemu na skutek wezwania do stawienia się przed Superintendentem, domagać się od Superintendenta wyznaczenia w zastępstwie swojém innego Pastora z Parafij bliższych mieszkania małżonków, do odbycia obowiązków paragrafami 17 i 18 przepisanych.

Akt w tym przypadku przez Pastora z delegacyi Superintendenta sporządzony, Pastor, niezwłocznie po jego dopełnieniu, prześle w drugim egzemplarzu Superintendentowi do dalszego postępowania. stosownie do odstępu drugiego i trzeciego poprzedzającego paragrafu.

§ 20. W razie, gdy Superintendent jest zarazem właściwym Pastorem parafii małżonków, Superintendent, po bezskuteczném doświadczeniu pojednania stosownie do przepisów §§ 11, 12, 13 i 14, na żądanie skarżącego, przeznaczy obojgu małżonkom powtórny termin do stawienia się przed nim za doręczeniem kopji wezwania obżałowanemu, przez woźnego.

Termin ten powtórny nie będzie mógł być oznaczony wcześniéj jak w dni trzydzieści po bezskuteczném doświadczeniu pojednania w terminie naznaczonym stosownie do § 12.

§ 21. Pastor lub Superintendent, rozporządzając wezwanie do pojednania, naznaczy do stawienia się małżonków termin stały co do dnia i godziny.

Termin ten nie będzie krótszy nad dni ośm od dnia doręczenia wezwania obżałowanemu, z dodaniem dnia

jednego na każde mil trzy czyli 21 wiorst odległości od mieszkania obżałowanego do miejsca stawienia się.

§ 22. Zanim, stosownie do przepisów powyższych, będzie mógł być wyniesiony pozew przed Sąd Konsystorski, i zanim, w skutku pozwu takowego, przedmiot stosunków cywilnych między małżonkami dotyczący będzie mógł być poddany rozpoznaniu Sądów Cywilnych, żona, czyli jest skarżącą, czyli obżałowaną, po uczynieniu piérwszych kroków o rozwód przez wyniesienie skargi do Pastora, może żądać tymczasowego pozwolenia wyprowadzenia się z domu wspólnego małżeńskiego mieszkania i wydania rzeczy do codziennego używania jéj służących.

Żądanie takowe do właściwego Pastora zaniesione, tenże przez pośrednictwo Superintendenta prześle Konsystorzowi, który, po wysłuchaniu wniosków Prokuratora, w przedmiocie zaniesionego żądania postanowi.

Pastor dołączy motywowaną opinią względem żądania żony; a w razie opinii przychylnéj do jéj żądania, zaprojektuje dom na tymczasowe mieszkanie przeznaczyć się mający.

§ 23. Konsystorz, upoważniając żonę do opuszczenia mieszkania męża, wyznaczy żonie na mieszkanie dom, jaki za przyzwoity uzna.

Postanowienie w tym względzie przez Konsystorz wydane, klauzulą egzekucyjną opatrzone, będzie wykonalne tymczasowo, aż do wyrzeczenia stanowczego przez Sądy Cywilne. Wszakże upoważnienie Konsystorza moc swoję utraci, jeżeli żona, będąc skarżącą, najdaléj w przeciągu dni trzydziestu od dnia uzyskanéj możności wydania pozwu przed Sąd Konsystorski o rozwód, pozwu takowego nie wyda.

DZIAŁ II.

O doręczaniu pozwów i innych aktów processowych, oraz o terminach Sądowych.

§ 24. Pozew przed Sąd Konsystorski wyniesiony, oprócz zwyczajnych formalności wymaganych obowiązującym Kodexem Postępowania Sądowego Cywilnego, obejmować będzie: — K. P. S. 61 n.

Ustanowienie Adwokata Konsystorskiego, oraz dołączoną będzie kopja aktu niepojednania lub niestawiennictwa, w przypadku, w którym użycie środka pojednania jest wymagane. — § 13, 14 i 32 n.

§ 25. Wszelkie doręczenia dopełnione będą przez przysięgłych woźnych przy Sądach Cywilnych właściwych zamieszkania osoby, któréj doręczenie ma być uskutecznioném, z zachowaniem formalności przepisanych obowiązującym Kodexem Postępowania Sądowego Cywilnego. — K. P. S. 66, 67, 68.

§ 26. W sprawie o tamowanie małżeństwa termin zapozwu do stawienia się przed Sądem Konsystorskim będzie trzechdniowy, rachując od dnia doręczenia zapozwu stronie osobiście lub w jéj zamieszkaniu, z dodaniem dnia jednego na każde mil trzy czyli 21 wiorst odległości zamieszkania strony pozwanéj od miejsca urzędowania Konsystorza, to jest od Warszawy.

§ 27. W sprawie o rozwód lub unieważnienie małżeństwa termin zapozwu, jeśli pozwany mieszka w Królestwie Polskiém, będzie ośmiodniowy, z dodaniem dnia jednego na każde mil trzy czyli 21 wiorst odległości miejsca zamieszkania jego od miejsca urzędowania Konsystorza. — K. P. S. 72.

Jeżeli zapozwany nie mieszka w Królestwie Polskiém, termina w pozwach zachowane będą te, jakie w przypadkach zapozwu przed Sądy Cywilne znajdują się postanowione Kodexem Postępowania Sądowego Cywilnego. — K. P. S. 73, 74.

§ 28. Również we wszelkich innych wypadkach zwyczajny termin zapozwu będzie ośmiodniowy, podług zasad Kodexu Postępowania Sądowego Cywilnego. — K. P. S. 72.

§ 29. Prezes Konsystorza na podaną notę, skrócić może termin zwyczajny do zapozwu. — K. P. S. 72.

§ 30. Woźni sądowi za wykroczenie przeciwko obowiązkom swoim w sprawach sądownictwu Konsystorza podpadających, ulegają dozorowi Prokuratorów przy właściwych Trybunałach Cywilnych piérwszéj instancyi i karności tychże Trybunałów, na zaskarżenie stron, Władzy Duchownéj, lub z urzędu przez Prokuratora.

§ 31. W przypadkach, w których, według prawa z d. $^{16}/_{28}$ Marca 1836 roku (T. I. str. 281 niniejszego dzieła), zapozwanie strony przez pisma publiczne nastąpić powinno, takowe dopełnioném będzie przez trzykrotne umieszczenie zapozwu, z przerwami najmniéj jednomiesięcznemi, w Gazecie Rządowéj, tudzież w Dzienniku Gubernialnym téj Gubernii, w któréj pozwany miał ostatnie wiadome zamieszkanie.— Art. 155 Pr. o małż. z r. 1836.

DZIAŁ III.

O Adwokatach Konsystorskich.

§ 32. Obowiązki Obrońców w sprawach małżeńskich, wykonywane będą przez *Adwokatów Konsystorskich.*

W przypadkach, w których Prokurator z urzędu działa, nie potrzebuje pośrednictwa Adwokata.

§ 33. Adwokatów Konsystorskich mianować będzie Konsystorz z liczby Obrońców przy Senacie Rządzącym, z Adwokatów przy Sądzie Appellacyjnym urzędujących, lub innych osób posiadających kwalifikacyą wymaganą na Adwokatów przy Sądzie Appellacyjnym.

Adwokatów Konsystorskich będzie najwięcéj dwunastu.

§ 34. W razie wyniesionego sporu, Adwokaci obowiązani są poprzestać na takiém wynagrodzeniu, jakie Konsystorz oznaczy.

Sprawy stron ubogich, za wyznaczeniem przez Prezesa z urzędu, Adwokaci są obowiązani bronić i popiérać bez żadnego wynagrodzenia.

§ 35. Adwokat nie stawający w terminie przypadnięcia sprawy w Sądzie, bez ważnéj przyczyny, podpadnie karze porządkowéj, a oprócz tego skazany być może na wynagrodzenie szkód stronom zrządzonych przez udaremnienie terminu.

§ 36. Adwokaci ulegają karności Konsystorza, a w skutek tego ukarani być mogą: albo karą piéniężną, albo zawieszeniem w obowiązkach urzędowania przy Konsystorzu, albo dymissyą od urzędu Adwokata Konsystorskiego.

DZIAŁ IV.

O postępowaniu w Sądzie Konsystorskim.

§ 37. Wszelka instrukcya w sprawach przed Sąd Konsystorski wyniesionych, odbywać się będzie za pośrednictwem Obrońców.

Stronom nie jest wzbronioném osobiste przymówienie się na audyencyi sądowéj. — K. P. S. 75 n.

§ 38. Instrukcya w sprawach o rozpoznanie aktów tamowania małżeństwa, będzie summaryczna (K. P. S. 404 n.). Instrukcya w sprawach o rozwód lub unieważnienie małżeństwa będzie ordynaryjna (K. P. S. 77 n.), a nadto, w razie uznania potrzeby, postanowioną będzie instrukcya sprawy na piśmie (K. P. S. 93 n.), celem zdania relacyi przez wyznaczonego Członka Referenta, a to wszystko stosownie do przepisów obowiązującego Kodexu Postępowania Sądowego Cywilnego.

§ 39. Do odbywania audyencyi Sądowéj Konsystorz przeznaczy w każdym tygodniu dni stałe, w miarę ilości spraw na wokandę wniesionych. — K. P. S. 8.

§ 40. Sprawy przywołane i sądzone będą porządkiem wpisów w księdze wpisowéj zrobionych, po poprzedniém opłaceniu wpisu w Kontrolli Skarbowéj.

Wolno Konsystorzowi do wprowadzenia sprawy wyznaczyć termin stały.

§ 41. Stempel od wpisu tymczasowo oceniony będzie przez Prezesa Konsystorza i podług tego ocenienia opłacony zostanie w Kontrolli Skarbowéj. Ostateczne ustanowienie wpisu aż do wysokości Złp. 600 czyli Rsr. 90 nastąpi przy wyroku.

§ 42. Gdy Sąd nakaże stronom osobiste stawienie się, a nie stawi się w terminie naznaczonym strona powodowa, sprawa z wokandy zostanie wykréśloną.

§ 43. Wprowadzenie spraw w Sądzie Konsystorskim, za głośném przywołaniem sprawy odbywać się będzie przy zamkniętych drzwiach, przez Obrońców, w obecności stron tudzież krewnych i powinowatych stronom towarzyszących.

§ 44. Po zakończeniu rozpraw, lub, w razie nakazanéj instrukcyi na piśmie, po odczytaniu relacyi i wysłuchaniu wniosków Prokuratora, po nakazanym ustępie, Sąd przystąpi do wyrokowania.

§ 45. Wyroki Sądu Konsystorskiego wydane będą większością głosów, otrzymaną z głośnego wotowania, zacząwszy od najmłodszego z Członków. W razie równości zdań, Prezydujący swoim podwójnym głosem równość rowiązuje. — K. P. S. 116, 117, 118.

§ 46. W każdym wyroku stanowiącym rozwód lub unieważnienie małżeństwa, Sąd wyrzecze kto jest stroną winną.— (Przypisek 1 na str. 301 T. I, niniej. dzieła).

§ 47. Pisarz utrzymywać będzie protokół posiedzenia. Po zebraniu głosów i uchwaleniu zdania, Pisarz natychmiast własnoręcznie do protokółu zapisze sentencyą, którą Prezydujący, wszyscy Członkowie i Pisarz podpiszą.

§ 48. Sentencya wyroku ogłoszoną będzie przy otwartych drzwiach za przywołaniem stron, Obrońców i publiczności.

Jeżeli pobyt małżonka, przeciw któremu zapadł wyrok zaoczny stanowczy, nie jest wiadomy, wyrok nie tylko winien być doręczony w sposobie art. 73 Kodexu Postępowania Sądowego przepisanym, ale oraz powinien być umieszczony przynajmniéj w treści, to jest, co do intytulacyi, daty, obecności sądzących, komparycyi stron i sentencyi, trzykrotnie w Gazecie Rządowéj z przerwami najmniéj jedno-miesięcznemi.

§ 49. Oppozycya przeciwko wyrokowi zaocznemu Sądu Konsystorskiego założoną być winna w dni ośm od doręczenia wyroku zaocznego Obrońcy, jeżeli był ustanowiony, i oprócz tego saméj stronie zaocznie osądzonej. — K. P. S. 157.

Jeżeli strona nie mieszka w Warszawie, ale jednak w Królestwie Polskiém, służy jéj do założenia oppozycyi,

oprócz ośmio-dniowego terminu, jeszcze dzień jeden na każde mil 3 czyli 21 wiorst odległości jéj mieszkania od Warszawy. Dla stron mieszkających za granicą, termin do oppozycyi jest ,taki sam jaki art. 73 Kodexu Postępowania Sądowego przepisany jest dla pozwu. Jeżeli pobyt strony jest nie wiadomy, ośmio-dniowy termin do oppozycyi liczy się dopiéro od dnia doręczenia wyroku w sposób art. 73 Kodexu Postępowania Sądowego przepisany, oraz od daty trzeciego umieszczenia treści wyroku w Gazecie Rządowéj.

§ 50. Sąd Konsystorski, pomimo nie stawienia się strony pozwanéj, z urzędu winien jest przestrzegać, ażeby dowody, na stwierdzenie lub odparcie wniosku strony powodowéj wpływ miéć mogące, należycie ustanowiono. — K. P. S. 150.

§ 51. Stosownie do uchwalonéj sentencyi, Pisarz wygotuje wyrok z wyłuszczeniem zasad osądzenia.

Redakcya wyroku podpisana będzie przez Prezesa Sądu i Pisarza.

Wyciągi wyroków, z zamieszczeniem głosów Obrońców, wniosków Prokuratora i zasad osądzenia, intytułacyą i klauzulą egzekucyjną opatrzone, wydaje Pisarz. K. P. S. 139, 141, 142.

§ 52. Wyrok uznający nieważność małżeństwa lub rozwód, przez jednę ze stron wyjęty, po doręczeniu go drugiéj stronie oraz Obrońcy, jeżeli był ustanowiony, złożony będzie w głównym wyciągu Prokuratorowi Sądu Konsystorskiego, w celu rozporządzenia wzmianki w właściwych księgach stanu cywilnego. — K. C. P. 85. — Pr. o małż. z r. 1836 art. 237.

§ 53. Czynności wyrok sądowy uprzedzające, lub w następstwie zapadłego wyroku wynikające, wnioski w przedmiocie wymierzania kar dyscyplinarnych, oraz

wszelkie inne przedmioty z prawa z dnia $^{16}/_{28}$ Marca 1836 r. (T. I, str. 281 niniejszego dzieła) wypływające, załatwiane będą na zwyczajnych posiedzeniach Konsystorza, na podane przedstawienie.

TYTUŁ III.

O ustanowieniu i ocenieniu dowodów w sprawach przed Sąd Konsystorski wyniesionych.

§ 54. W ustanowieniu i ocenieniu dowodów w Sądzie Konsystorskim, za główne prawidło służyć będą przepisy prawa obowiązującego tak Cywilnego jak i Karnego, z określeniem wszakże ustanowioném w prawie o małżeństwie.

Oprócz tego Sąd Konsystorski stosować się będzie do zasad objętych następującemi pięciu paragrafami.

§ 55. Przyznanie strony o tyle tylko stanowi dowód, o ile okaże się być wsparte innemi okolicznościami.

§ 56. Dowód przez przysięgę ani strony skarżącéj na stwierdzenie czynu zaskarżonego, ani przez deferowanie przysięgi miejsca nie znajduje.

§ 57. Gdy się strony pojednają, czyli to po zaszłych wypadkach mogących być zasadą sprawy, czyli po wyniesieniu już pozwu o rozwód, czyny, względem których nastąpiło pojednanie, nie będą przyjęte za przyczynę do rozwodu.

§ 58. Jeżeli jednak, po nastąpioném pojednaniu między małżonkami, nowa przyczyna do rozwodu zajdzie, wolno nowe żądanie popiérać czynami, które nastąpione pojednanie poprzedzały.

§ 59. Zabronione jest odwoływanie się w sprawie do tego, cokolwiek między stronami przyznawane było w drodze pojednania przed Pastorem lub Superintendentem, stosownie do przepisów Działu I, Tytułu II.

§ 60. W ustanowieniu dowodów przez inkwizycyą z świadków, służyć będą za prawidło przepisy obowiązującego Kodexu Postępowania Sądowego Cywilnego. K. P. S. 252 n.

Oprócz tego Sąd Konsystorski stosować się będzie do zasad objętych w następujących czterech paragrafach.

§ 61. Oprócz zstępnych stron w sporze będących, nie są wyłączeni od świadectwa: krewni, powinowaci i domownicy stron.

§ 62. Każdy świadek, przy wykonywaniu przysięgi przed zeznaniem, na to, że prawdę powié, nadto jeszcze, po złożeniu zeznania i po przeczytaniu mu protokułu w tym względzie sporządzonego, zapytany będzie, czyli w złożoném przez siebie zeznaniu trwa pod obowiązkiem wykonanéj na nie przysięgi, lub w czém złożone zeznanie, w zastosowaniu do rzetelnéj prawdy, odmienia lub objaśnia.

O zapytaniu takowém i oświadczeniu świadka wyraźna wzmianka w protokóle uczyniona będzie

§ 63. Inkwizycya z świadków odbywać się będzie w Sądzie Konsystorskim przed Członkiem Konsystorza, wyrokiem przeznaczonym, z przybraniem Pisarza Sądu Konsystorskiego, a w razie jego nieobecności lub przeszkody, Sekretarza Konsystorza.

§ 64. Wolno Sądowi do wyprowadzenia inkwizycyi przeznaczyć delegacyą z Superintendenta lub innego Duchownego, z przybraniem dwóch Assessorów i Pisarza. Sąd w tym razie przeznaczy miejsce wyprowadzić się mającéj inkwizycyi.

Assessorowie do każdéj szczególnéj czynności wyrokiem przeznaczeni będą z liczby Członków Kollegium lub Dozoru Kościelnego właściwéj parafii.

Obowiązki Pisarza pełnić będzie osoba przez Delegowanego Duchownego do téj czynności powołana. — W przypadku potrzeby obowiązki Pisarza wykonane być mogą przez jednego z Assessorów.

Wyznaczeni wyrokiem na Assessorów Członkowie Kollegium lub Dozoru Kościelnego, przez Delegowanego do terminu wezwani będą.

Wolno nakoniec Sądowi Konsystorskiemu wyznaczyć, do wyprowadzenia inkwizycyi, który z Sądów Pokoju.

§ 65. Żądanie wyłączenia od działań urzędowych Delegowanego lub biegłego, zaniesione będzie do Konsystorza, który, po ściągnieniu objaśnień lub dowodów i po wysłuchaniu wniosków Prokuratora, względem żądania postanowi, a wrazie przyjęcia wyłączenia, inną osobę w miejsce wyłączonéj przeznaczy.

§ 66. O ile albo przez prawo o małżeństwie nie zostały wydane odmienne prawidła, lub niniejszą Organizacyą nie podano szczególnych rozporządzeń, wypływających z koniecznego względu na rodzaj spraw, uznaniu Sądu Konsystorskiego poddanych, i na skład osób do wykonania prawa o małżeństwie powołanych, w całém postępowaniu w sprawie, przed Sąd Konsystorski wyniesionéj, zachowane będą przepisy obowiązującego Kodexu Postępowania Sądowego Cywilnego.

III.

POSTĘPOWANIE W SPRAWACH

PRZECIWKO

KONSULOM ZAGRANICZNYM

I INNYM OSOBOM DYPLOMATYCZNYM.

A) Postanowieniem Namiestnika Kr. z d.15 Września 1817 r. Nr. 4514, kommunikowaném Sądom Królestwa przy rozporządzeniu Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z d. 28 t. m. i r. Nr. 7616, kroki prawne przeciwko Ajentom dyplomatycznym, Kommissarzom i Konsulom obcych Dworów przedsiebrać się mogące, wstrzymane zostały aż do dalszych w téj mierze urządzeń.

B) Następnie, według przepisów, rozporządzeniem Prezydującego w Radzie Administracyjnéj z d. 3 Grudnia 1829 r. Nr. 16210 do zastosowania się wskazanych, dozwoloném wprawdzie zostało przedsiebranie kroków prawnych przeciwko Ajentom Dworów zagranicznych, lecz za poprzedniém ich ostrzeżeniem ze strony Namiestnika Kr. lub, w nagłych przypadkach, przez Naczelnika administracyi miejscowéj.

Rozporządzenie to Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pod d. 12/25 Września 1840 r. Nr. 9961

zakommunikowała władzom sądowym i zarazem poleciła Prokuratorom Trybunałów, aby ci, w razie zachodzącéj potrzeby, mając sobie akta przez strony, Komorników lub woźnych złożone, odnosili się do Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości, która stosowne gdzie należy czynić będzie przedstawienia. Oprócz tego taż Kommissya objaśniła, że gdyby który z Ajentów dyplomatycznych, Konsulów lub Kommissarzy Dworów zagranicznych, nie osobiście, lecz jako pełnomocnik strony prywatnéj i o przedmiot w kraju tutejszym położony, miał być pozywanym, natenczas takowy jego charakter prywatnego pełnomocnika, wyraźnie w akcie, z powołaniem dowodów, wymieniony być powinien, iżby pozwany od razu i oczywiście mógł się przekonać, że nie w charakterze osoby dyplomatycznéj, lecz jako sprawujący w charakterze prywatnym interesa trzeciéj osoby i ze względu na przedmiot w kraju znajdujący się, pociąganym jest do sądu tutejszego. Wręczenia również nigdy w Biurze, nigdy w miejscu urzędowania, lecz w mieszkaniu Ajenta dopełnianemi być powinny.

C) Co się zaś tyczy Konsulatu Austryackiego w Warszawie, żadne akta sądowe, dla poddanych Austryackich przeznaczone, w Biurze tutejszego Konsulatu, jakoby w obraném przez strony zamieszkaniu,— bezpośrednio doręczane być nie mogą, ale raczéj przedstawiane być winny drogą, poprzedniemi rozporządzeniami Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości wskazaną (art. 69 K. P. S.), dla przesłania ich gdzie wypada: nie stosowanie się zaś do rozporządzeń powyższych ze strony woźnych, surową na wykraczających odpowiedzial-

ność, a nawet oddalenie ze służby, za sobą pociągnie.

K. R. S. d. $^{3}/_{15}$ Marca 1844 r. Nr. 1250, oraz d. 25 Kwietnia (7 Maja) t. r. Nr. 5803.

D) Wreszcie, z powodu nastręczających się kwestyj, a mianowicie:

Czy, w przypadku gdy spór z Ajentem dyplomatycznym z polecenia Namiestnika Kr. oddany już został na drogę sądową, zachodzi potrzeba doręczania innych aktów sądowych przez pośrednictwo Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości, i jakie termina zachować? oraz w jakiéj drodze egzekucya ma następować?

Kommissya Rządowa Sprawiedliwości, opiérając się na decyzyi Rady Administracyjnéj z d. $^{3}/_{14}$ Lipca 1846 r. Nr. 4652, oznajmiła w rozporządzeniu swém z d. $^{9}/_{21}$ t. m. i r. Nr. 10663, że zasady, jakie w Cesarstwie Rossyjskiém przyjęte są przy przedsiębraniu kroków prawnych względem Ajentów dyplomatycznych i osób mających charakter ministeryalny, zapewniające im całość i nietykalność (immunité et inviolabilité), nie mogą być stosowane ściśle do Ajentów obcych krajów, nie mających właściwych attrybucyj dyplomatycznych, jakiemi są Kommissarze wyznaczeni do uregulowania granic, Kommissarze do przedmiotów likwidacyjnych, Konsulowie, Vice-Konsulowie i Ajenci handlowi w ogólności, że osoby pomienione ulegają juryzdykcyi kraju, w którym się znajdują, i że, lubo nie mają właściwie charakteru ministeryalnego, uważani są przecież jako urzędnicy publiczni kraju, który ich wybrał, a tém samém zostają pod szczególną opieką prawa narodów. A zatém Konsulowie i inne osoby do téj kategoryi należące, w przedmiotach cywilnych, przez cały czas ich rezydencyi w Królestwie, ulegać powinni juryzdykcyi i prawom w Królestwie, i względem nich ma być zachowaną taż sama Procedura, co i względem innych mieszkańców Królestwa. Wreszcie mają być względem nich dopuszczone niejakie modyfikacye co do doręczenia piérwszych pozwów sądowych i egzekucyi wyroków: dlaczego pozwy pomienione, czyli piérwsze kroki sądowe, mają być zawsze poprzedzone insynuacyą ze strony Namiestnika Kr., lub téż, w nagłéj potrzebie, Naczelnika Administracyi miejscowéj; wykonanie zaś wyroku, ani do osoby Ajenta zagranicznego, ani do jego mieszkania, ani do jego ruchomości, których nie posiada jawnie, oddzielnie od swego urzędowego charakteru, rozciągane być nie powinno.

IV.

POSTĘPOWANIE W SPRAWACH PRZECIWKO WOJSKOWYM.

A) Wyjątkowe położenie w jakiém zwykle zostają wojskowi w służbie będący, i częsta zmiana konsystencyi wojska, a tém samém niepewność co do miejsca zamieszkania wojskowych, jest powodem, że zwykle co do spraw toczących się przeciwko wojskowym wydawane są wyjątkowe rozporządzenia.

W Królestwie Polskiém wydane w téj mierze postanowienie Namiestnika Kr. z d. 7 Stycznia 1823 r. (D. P. T. VIII, str. 3) obejmuje następujące przepisy, a mianowicie:

1. W sprawach przeciw osobom wojskowym w Sądach cywilnych w materyi osobistéj wszczynanych, pozwy po osoby wojskowe wydawane, doręczone być mają Prokuratorowi Królewskiemu, który obowiązanym będzie, przesłać takowe niezwłocznie, a najdaléj w dniach ośmiu:

*1° Dla Żołnierzy, Podofficerów, i Officerów w półkach lub korpusach użytych aż do stopnia Dowódzcy, tudzież dla Audytorów, Kapelanów półkowych, Sztabslekarzów, i Lekarzów batalionowych, na ręce Dowódzców półków lub korpusów (1).

*2° Dla Dowódzców półków i korpusów, na ręce Dowódzców Brygad lub Dywizyj, do których należą.

*3° Dla Dowódzców Brygad, Szefów Sztabu dywizyjnych, Officerów tychże Sztabów, oraz dla Audytorów, Płatników, i Lekarzy dywizyjnych, na ręce Dowódzców dywizyów.

*4° Dla Adjutantów polowych Najjaśniejszego Pana, i Wielkiego Księcia Naczelnego Wodza, na ręce Jenerała Dyżurnego.

*5° Dla Adjutantów i Officerów Sztabu Brygad, na ręce Jenerałów, do których są przywiązani.

*6° Dla Dowódzców dywizyów, tudzież dla Jenerałów wszelkiego stopnia, nie dowodzących wojskiem, jako téż dla Kommendantów twierz i placów, na ręce Jenerała Dyżurnego.

*7° Dla Dowódzcy korpusu Żandarmeryi, na ręce Jenerała dowodzącego jazdą.

*8° Dla Dowódzcy korpusu Inwalidów i Weteranów, dla Dowódzcy batalionu Weteranów czynnych, dla Dowódzcy korpusu pociągu, dla Officerów mających dozór spisu wojskowego w Województwach, dla Audytora Jeneralnego, dla Kapelana i Lekarza Naczelnych wojska, tudzież dla

(1) Rozporządzenia zamieszczone tu w punkcie 1 do 16 zmienione zostały postanowieniem Jego Cesarzewiczewskiéj Mości W. Ks. Konstantego pod d. 17/29 Kwietnia 1823 r. wydaném i tu niżéj (T. II. str. 566 niniejszego dzieła) zamieszczoném, a dotyczącém wojskowych, którzy zostają w służbie Cesarsko-Rossyjskiéj i konsystują w Królestwie Polskiém.

Officerów wszelkiego stopnia reformowanych z wojska, to jest, do ogółu wojska nie do szczególnych półków lub korpusów należących, na ręce Jenerała Dyżurnego.

*9° Dla Officerów do spisu wojskowego użytych, na ręce Officera mającego dozór spisu w Województwie.

*10° Dla Officerów Sztabu głównego, na ręce Szefa sztabu głównego.

*11° Dla Officerów Kwatermistrzostwa jeneralnego, na ręce Kwatermistrza Jeneralnego.

*12° Dla Officerów i Urzędników głównego Dyżurstwa wojska, na ręce Jenerała Dyżurnego.

*13° Dla Officerów i Urzędników w sztabach placu i twierdz, na ręce Kommendantów tychże.

*14° Dla Członków i Urzędników wojskowych w Kommissyi Rządowej Wojny, na ręce téjże Kommissyi.

*15° Dla Urzędników Kommissoryatu wojskowego, na ręce Dyrektora Jeneralnego tegoż Kommissoryatu.

*16° Dla Urzędników Kassy Jeneralnéj wojska, na ręce Płatnika Jeneralnego.

2. Wręczenie w artykule piérwszym wspomnione ma nastąpić w Biurze Prokuratora Królewskiego tego Województwa (Gubernii), gdzie konsystuje Zwierzchność wojskowa, na któréj ręce pozew ma być przesłany.

3. Zwierzchność wojskowa obowiązana będzie pozew od Prokuratora odebrany, przesłać niezwłocznie pozwanemu z oświeceniem go, iż jeżeli pretensyą, o którą jest zapozwany, niesprawiedliwą być uważa, ma ustanowić przy sądzie, do którego jest pozwany, Obrońcę i jemu objekcye swe przeciw skardze z dowodami przesłać, dla przedstawienia ich sądowi.

4. Czas do stawienia się w Sądzie prawem oznaczony, będzie dla pozwanych wojskowych dwu-miesięczny, licząc od dnia doręczonego Prokuratorowi Królewskiemu zapozwu.

5. Tym samym jak wyżéj przepisano sposobem, uskutecznione być mają w ciągu processu, wszelkie wręczenia, które, podług przepisów Procedury sądowéj, osobie lub w zamieszkaniu jéj nastąpić powinny.

6. Co do egzekucyi aktów i wyroków przeciw osobom wojskowym, już w art. 4 Postanowienia Naszego z d. 9 Stycznia 1816 r. (D. P., T. I, str. 113), oznaczyliśmy iż sprzęty wojenne, rzeczy skarbowe, tudzież konie, mundury, broń i wszelkie przedmioty do służby wojskowéj należące, nie mogą być na satysfakcyą wierzyciela zajęte, ani sprzedawane.

Przedmioty dopiéro rzeczone więc, gdziekolwiek znajdujące się, i nadal zajęciu i przedaży podpadać nie mają.

7. Wolnemi także od zajęcia i przedaży w drodze egzekucyi sądowéj być mają wszelkie inne ruchomości w kwaterze wojskowéj, lub w zajętém przez wojskowego zamieszkaniu znajdujące się. (Dopisek na str. 360 T. II. niniejszego dzieła).

8. Gdy pensye odstawkowe uważane być powinny za fundusz alimentarny, wojskowym lub urzędnikom wojskowym dla ran, utraconego zdrowia, lub długoletniéj służby, do służby niezdatnym, od Rządu wyznaczony, przeto zastosowane być mają do tychże pensyów przepisy artykułu 582 Procedury Cywilnéj o alimentach.

9. Gdy, podług artykułu 3 Postanowienia Naszego z dnia 9 Stycznia 1816 r. (D. P., T. I, str. 113), wyroki sądowe, w materyi cywilnéj zapadłe, z mocy których wypada na satysfakcyą wierzyciela, zatrzymać pewną część żołdu osoby wojskowéj, lub urzędnika wojskowego, tylko

przez władze wojskowe egzekwowane być mają; strony przeto egzekucyi na pensyi żądające, z wyrokami takiemi do Prokuratora Królewskiego udać się mają, który takowe Kommissyi Rządowéj Wojny prześle, ta zaś, stosownie do przepisów prawa, zaleci czwartą część żołdu zatrzymać na zaspokojenie wierzyciela (1).

B) Powyższe Postanowienie Namiestnika Kr. stosowało się pierwiastkowo jedynie tylko do osób pozostających w służbie w b. wojsku Polskiém.

Następnie Ks. Namiestnik, jak o tém przekonywa odezwa Sekretarza Stanu przy Radzie Administracyjnéj z d. 3 Maja 1823 r. Nr. 9798, nadesłał do wykonania i stosowania się, rozporządzenie, pod d. 17/29 Kwietnia t. r. Nr. 1550 przez JEGO Cesarzewiczewską Mość Wielkiego Księcia Konstantego wydane w przedmiocie wręczań aktów sądowych osobom w wojsku Cesarsko-Rossyjskiém zostającym, oraz egzekwowania wyroków przeciwko tymże.

Podług tego ostatniego rozporządzenia, które władzom sądowym pod dniem 14 Maja 1823 r. Nr. 5070 przez Kommissyę Rządową Sprawiedliwości zakommunikowane zostało, zamieszczone tu wyżéj postanowienie Księcia Namiestnika z d. 7 Stycznia 1823 r., rozciągnięte zostało i do wojskowych Cesarsko-Rossyjskich konsystujących w Królestwie, z następującemi jednak objaśnieniami:

„1° Wszystkim Officerom zostającym w pułku lub innych komendach, doręczać przez ich Dowódców.

2° Pułkowym Dowódcom i Naczelnikom Wydziałów, przez Dowódców Brygady.

3° Tym, którzy się nie znajdują w Brygadzie, przez Szefa Głównego Sztabu Jego Cesarzewiczewskiéj Mości Wielkiego Księcia.

4° Wszystkim z różnych powodów przybywającym do Warszawy różnéj rangi Officerom wojskowym, przez Kommendanta miasta Warszawy.

5° Wszystkim Urzędnikom Prowiantowym, przez Polową Prowiantską Kommissyę Litewskiego Oddzielnego Korpusu.

6° Urzędnikom Kommissoryatu, przez Warszawskie Kommissoryatskie Kommissyonierstwo.

7° Znajdującym się przy Jego Cesarzewiczewskiéj Mości Wielkim Księciu Generałom-Adjutantom Jego, całemu Głównemu Sztabowi Tegoż, podobnie i Duchownym tu zostającym, przez Szefa Głównego Sztabu Jego Cesarzewiczewskiéj Mości Wielkiego Księcia.

8° Kommendantowi Warszawy i Dowódcom Brygady, także przez tegoż Szefa Sztabu Głównego.

9° Doktorom różnego stopnia, znajdującym się w pułkach i innych Komendach, przez ich Naczelników; a znajdującym się przy szpitalach Urzędnikom, przez Komendanta miasta Warszawy.

10° Plac Adjutantom i innym Urzędnikom przy tutejszym Ordonanshauzie znajdującym się, podobnie przez Komendanta miasta Warszawy.

---

(1) Z powodu nie istnienia obecnie Kommissyi Wojny, Prokuratorowie Królewscy w przypadkach artykułem tym przewidzianych odnosić się powinni do Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości,— dla dalszego przez nią zniesienia się z Szefem Sztabu Głównego.

(K. R. S. d. 14 Maja 1823 r. Nr. 5070).

11° Co się wreszcie tyczy wykonania wyroków, czyli dochodzenia satysfakcyi, jakaby się należała od Officera Rossyjskiego jakiejkolwiek rangi, wypada odnosić się do Szefa Głównego Sztabu Jego Cesarzewiczewskiéj Mości Wielkiego Księcia, dla wydania stosownego w téj mierze urządzenia (1).“

W skutek przepisów powyższych z roku 1823 Kommissya Rządowa Sprawiedliwości objaśniła pod d. 14 Maja 1823 r. Nr. 5070, iż co się tyczy aktów i wyroków, z których strony przeciwko osobom do wojska Rossyjskiego należącym, dopełnienia satysfakcyi żądają, te należy złożyć właściwemu Prokuratorowi Królewskiemu, który je natychmiast Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości kommunikować powinien, w celu odniesienia się w téj mierze, stosownie do powyższego pod Nr. 11

(1) Porównać rozporządzenie Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z d. 14/26 Września 1838 r. Nr. 9976, (T. II, str. 360 niniejszego dzieła).

Przepisy w Królestwie Polskiém obowiązujące, według których, na mocy wyroków sądowych, może być kładziony areszt na 1/4 części żołdu wojskowych wyższych i niższych stopni, nie mogą być, odnośnie do oświadczenia Generała Dyżurnego Armii Czynnéj, stosowane do żołnierzy i podofficerów wojsk Cesarsko-Rossyjskich, gdyż, podług art. 1763 Księgi I, Tomu V Zbioru Praw Wojskowych, żołd ten za długi ich aresztowi nie ulega.

K. R. S. d. 30 Maja (11 Czerwca) 1842 r. Nr. 5319.

przepisu, do Szefa Sztabu Głównego Jego Cesarzewiczewskiéj Mości Wielkiego Księcia.

C) Kommissya Rządowa Sprawiedliwości, działając w wykonaniu Woli Księcia Namiestnika, objawionéj przez wypis z protokółu posiedzenia Rady Administracyjnéj z d. 19/31 Lipca 1832 r. Nr. 7298, zakommunikowała Władzom Sądowym przy rozporządzeniu swém z d. 28 Sierpnia t. r. Nr. 8079, przepisy przez Księcia Namiestnika pod d. 49/31 Lipca t. r. względem wręczania pozwów wojskowym Rossyjskim, w Królestwie Polskiém konsystującym, wydane w osnowie następującéj (D. P., T. D., str. 76), jako to:

Ogłoszenie w Królestwie Polskiém.

Zaradzając wszelkim nieporozumieniom, jakieby wyniknąć mogły, przez niewłaściwe pociąganie do Sądów Cywilnych Królestwa Polskiego, osób wojskowych, wyższych i niższych stopni, należących do Armii Jego Cesarsko-Królewskiéj Mości, tu w kraju konsystującéj, ogłaszamy następujące przepisy względem wręczania pozwów osobom wojskowym, wyż wymienionym:

1° Ponieważ, według praw Rossyjskich, wojskowi niższych stopni, nie mogą być przez pozwy pociągani do sądowéj odpowiedzialności, a zatém wojskowi tego stopnia, służący w półkach, artylleryjskich rotach i innych kommendach, unter-officerowie i żołnierze Wojsk Jego Cesarsko-Królewskiéj Mości i ci, którzy z byłego Wojska Polskiego w słu-

żbę Rossyjską wejdą, przez mieszkańców Królestwa nie mają być pozywani, gdyż wojskowi ci, od swych miejsc oddalić się nie mogą, ale w mniéj znacznych przestępstwach, uskarżać się na nich należy przed najbliższymi ich kommendantami, którzy natychmiast obowiązani są wejść w rozpoznanie podanego zaskarżenia i wymierzyć pokrzywdzonym satysfakcyą. Gdyby zaś wymienieni wojskowi dopuścili się osobistych pokrzywdzeń, lub ważniejszych przewinień takich, któreby wymagały śledztwa policyjnego, natenczas zaskarżeni być mają: w miastach Wojewódzkich (Gubernialnych) przed Prezydentami, w Obwodach (Powiatach) zaś, przed Burmistrzami lub Kommissarzami Obwodowemi (Naczelnikami Powiatu), którzy, rozpoznawszy takowe zaskarżenie, zniosą się z Naczelnikami kommend, pod którymi obwinieni zostają; a po wyprowadzeniu wspólnie z cywilnym delegowanym śledztwa, sprawa odesłaną być ma do rozpoznania Zwierzchności Wojskowéj, od któréj zależy wydanie decyzyi na obwinionych i wymierzenie pokrzywdzonym prawnéj satysfakcyi.

2° Na Sztabs i Ober-Officerów służących w półkach, artylleryjskich rotach i innych kommendach, w składzie korpusów znajdujących się, Audytorów, Lekarzy i Księży, tym samym porządkiem, jak w punkcie piérwszym przepisano, mają być skargi podawane, jak również rozpoznawane, decydowane, tudzież załatwiane (wyjąwszy co do Księży, względem których z właściwym przełożonym duchownym znieść się potrzeba).

3° Na te zaś osoby, które do składu półków i rot artylleryjskich nie należą, a służą w Sztabach i Administracyi, skarżyć się należy przed najbliższymi ich przełożonymi.

4° Na wojskowych w miastach lub obwodach (powiatach) w różnych zleceniach, czasowo z półków lub właściwych kommend wykommenderowanych, zażalenia podawane być mają do kommendantów miejscowych, albo do Wojennych Naczelników, jak dogodniéj będzie; nakoniec,

5° Jeżeli wyniknie zdarzenie, że mieszkańcy zmuszeni będą skarżyć się na wojskowych wyższego stopnia, wtedy półkowych kommendantów zaskarżać należy przed Generałami, brygadami dowodzącymi, tych zaś przed Dywizyjnymi Naczelnikami, i wyżéj, podług instancyi.

Względem zaś porządku wręczenia pozwów i wezwań od Władz Sądowych Cywilnych, woyskowym wyższych i niższych stopni, takowy porządek, według istniejących w tym kraju urządzeń, powinien pozostać w swéj mocy, w zdarzeniu, jeżeli z kim z wymienionych stopni zachodzić będzie process o ruchomy i nieruchomy majątek, sprawy z wekslów i długi na piśmie zaręczone, o umowy i różnego rodzaju zobowiązania, które, według prawa, powinny być przyjęte do rozpoznania miejscowych sądów. Natenczas takowe pozwy i wezwania przesyłane być powinny do bliższych Zwierzchników, do których należéć będzie niezwłoczne przesłanie takowych, osobom, których się dotyczą, celem stawienia się przed Sądem, bądź osobiście, bądź przez pełnomocnika (1).

---

(1) Porównać rozporządzenia Kommissyi Rządowéj Spra-

D) Kommissya Rządowa Sprawiedliwości, zawiadomioną będąc, iż Prokuratorowie nie stosują się do rozporządzeń w r. 1823 wydanych, a wyżej w ustępie *B* wyszczególnionych, i Sztabowi Głównemu przesyłają akta sądowe do doręczenia nie tylko tym wojskowym, którzy mają bezpośrednich swoich Naczelników, ale nawet i takim, którzy wcale do składu armii nie należą, pod d. $^{3}/_{15}$ Lipca 1837 r. Nr. 7218 wydała polecenie, iż pozwy i wyroki dla tych tylko wojskowych do Sztabu Głównego Czynnéj Armii przesyłane być powinny, którzy należą do tegoż Sztabu, lub nie liczą się do składu kommend szczególnych, lub też w różnych Zarządach Głównéj Kwatery Armii zostają.

E) Wreszcie taż Kommissya pod dniem 25 Marca (6 Kwietnia) 1838 r. Nr. 8933 poleciła Prokuratorom Trybunałów, aby, przy odbiéraniu pozwów i wyroków, przeznaczonych dla wojskowych w Królestwie konsystujących, ścisłą zwracali uwagę na dokładne wykazanie w nich zamieszkania, oraz miejsca zostawania wymienionych osób wojskowych i następnie dla tych tylko wojskowych pozwy i wyroki do Sztabu Głównego Czynnéj Armii przesyłali, którzy należą do tegoż Sztabu, lub nie liczą się do składu Kommend szczególnych, albo też zostają w różnych Zarządach Głównéj Armii; dla innych zaś wojskowych w obrębie Królestwa zostających, do przełożonéj nad niemi władzy; wreszcie dla wszystkich wojskowych, po za granicą Królestwa konsystujących, do Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości przesyłali.

---

wiedliwości z d. $^{5}/_{17}$ Lipca 1846 r. Nr. 10786 i z d. [illegible] Września (9 Października) t, r. Nr. 12154, zamieszczone [illegible]ot literami *i*, *k*, na str. 205 w T. II, niniejszego dzieła.

V.

LICYTACYE
W DRODZE ADMINISTRACYJNÉJ.

A) W celu zaprowadzenia jednostajności w odbywaniu licytacyi na dostawy, roboty, dzierżawy i przedaż, względem których na rzecz Rządu, gmin lub instytutów umowy zawiérane być mają, Rada Administracyjna na posiedzeniu z d. $^{16}/_{28}$ Maja 1833 r. (D. P., T. XV, str. 230) postanowiła, a mianowicie:

TYTUŁ I.

Przepisy ogólne.

1. Wszelkie licytacye o dostawy, roboty, dzierżawy lub przedaż na rzecz Rządu, Gmin lub Instytutów, odbywać się nadal mają przez *deklaracye opieczętowane.*

2. Od tego ogólnego prawidła wyjmują się przypadki:

a) Jeżeli przedmiot, o który ma być odbyta licytacya nie przenosi w ogóle złp. 1,000.

b) Przy przedażach ruchomości:
w tych przypadkach licytacye mogą być *głośne.*

c) Jeżeli licytacya odbywać się ma podług miary, wa[illegible] lub na sztuki, natenczas do ustanowienia czy licy-

tacya ma być głośną lub przez deklaracye opieczętowane stosownie do art. 2, należy brać za prawidło summę ogólną, nie zaś cenę miary, wagi lub sztuki.

4. W przypadku gdyby, prócz zasad w art. 2 wskazanych, Kommissye Rządowe bądź same, bądź na przełożenie Kommissyów Wojewódzkich (Rządów Gubernialnych), uznawały większą korzyść dla Skarbu, Gmin lub Instytutów, w licytacyi głośnéj, mogą do odbycia takowéj upoważnić.

TYTUŁ II.

O formalnościach poprzedzających licytacyą.

5. Licytacyą poprzedzić powinno:
   a) Ułożenie warunków;
   b) Ogłoszenie licytacyi.

6. Warunki licytacyi obejmować powinny:

1° Sposób, w jaki termina, w których dostawa, lub robota uskutecznioną być ma, tudzież sposób i termina zapłaty za nie. Przy dzierżawach i przedażach, sposób w jaki i termina oraz miejsce, w których zapłata przez przedsiębiercę nastąpić ma.

2° Wszelkie warunki, którym utrzymujący się przy licytacyi w kontrakcie poddać się obowiązany będzie, z największą ścisłością i tak, żeby bez żadnego dodatku i zmiany w kontrakt przelane być mogły.

3° Ilość rękojmi jaką utrzymujący się przy licytacyi przy zawarciu kontraktu za dotrzymanie jego złożyć powinien, i czy ta w kaucyi hypotecznéj, listach zastawnych, lub gotowych pieniądzach złożoną być ma.

4° Wyraźne zastrzeżenie, że licytacya obowiązuje utrzymującego się na niéj, zaraz po jéj odbyciu, Rząd zaś, Gminy lub Instytuta, dopiéro po jéj zatwierdzeniu przez Władzę, do któréj to podług niniejszego urządzenia należy.

5° Nakoniec zastrzeżenie, że utrzymujący się na licytacyi, a późniéj od niéj odstępujący, wystawia się na wszelkie skutki powtórnéj licytacyi nie tylko do wysokości vadium przy licytacyi złożonego, ale do wysokości straty, jakaby dla Rządu, Gminy lub Instytutu, z powtórnéj licytacyi wynikła, a która po potrąceniu vadium z majątku odstępującego ściągnięta będzie.

7. Warunki licytacyi układa Władza miejscowa ta, która nakazuje licytacyą, lub ta, któréj to przez Władzę nakazującą licytacyą poruczone będzie.

8. Gdy ogół przedmiotu nie przenosi summy Złp. 3,000, warunki zatwierdza Kommissya Wojewódzka (Rząd Gubernialny), jeżeli zatwierdzenia Władza wyższa sobie nie zastrzegła; gdy idzie o wyższe summy, warunki podane być powinny do zatwierdzenia Kommissyi Rządowéj.

9. Warunki licytacyi złożone być mają wraz z piérwszém ogłoszeniem przynajmniéj w Kancellaryi Władzy ogłaszającéj licytacyą, i téj przed którą licytacya ma się odbywać; tam wolne będą do przejrzenia każdemu zgłaszającemu się. Wolno jest zgłaszającym się brać kopje tych warunków. Nieobecni w miejscu, a chcący się na licytacyi ubiegać, mogą żądać przesłania sobie ich kopji, co na koszt ich uskutecznione być ma. Przeglądający warunki osobiście, może zaznaczyć, że je czytał, przez podpisanie swego nazwiska, nie czyniąc jednak żadnych dodatków i zastrzeżeń. Na uczynione żaden wzgląd miany nie będzie, jak nawzajem podpis na warunkach

licytacyi żadnego dla podpisującego nie stanowi obowiązku.

10. Ogłoszenie licytacyi obejmować powinno:

a) Przedmiot, na który licytacya ogłasza się;

b) Prætium fisci;

c) Dzień i godzinę, do której deklaracye składane być powinny, i ostrzeżenie, że później złożone przyjęte nie będą;

d) Miejsce i Władzę gdzie deklaracye składane być mają;

e) Władzę i miejsce gdzie są do przejrzenia warunki;

f) Wzór, podług którego deklaracye pisane być mają, i ostrzeżenie, że inaczéj lub nie podług art. 17 niniejszego urządzenia napisane, nieważnemi będą;

g) Ilość vadium na dotrzymanie licytacyi, z uwiadomieniem, że to w każdéj Kassie Wojewódzkiéj (Gubernialnéj) lub Obwodowéj (Powiatowéj), lub w Banku Polskim, w gotowiźnie lub w listach zastawnych, złożone być może.

11. Vadium wynosić ma najmniéj $^1/_{10}$ część summy ogólnéj przedmiotu, na który licytacya jest zamieszczona. W ogłoszeniu ilość vadii wyrazić należy.

12. Przy licytacyi na przedmioty, które podług wagi lub miary dostarczone być mają, należy o tém uczynić wzmiankę z uwiadomieniem, że deklaracye cenę podług tychże miar i wag obejmować mają.

13. Jeżeli przedmiot nie przenosi 5,000 Złp., ogłoszenie uskuteczniać się powinno w Województwach (Guberniach) przez Dzienniki Wojewódzkie (Gubernialne), przez przybicie ogłoszenia na drzwiach Kancellaryi Wojewódzkiéj (Gubernialnéj) i każdego Kommissarza Obwodowego (Naczelnika Powiatu), tudzież w miejscu, gdzie dostarczenie lub robota ma nastąpić, lub przedmiot w dzierżawę albo na przedaż ma być wystawiony, przez

Wójtów, Burmistrzów, Gmin i Miast przyległych, tudzież z Ambon w bliskich parafiach. Jeżeli przedmiot licytacyi przenosi w ogóle summę złp. 6,000, ogłoszenia prócz tego do Gazety Rządowéj Warszawskiéj podane być mogą; prócz tego ogłoszenie licytacyi na drzwiach Kancellaryi Władzy, przed którą licytacya ma się odbywać, przybite ciągle, aż do terminu licytacyi, być powinno.

14. Ogłoszenie powinno się odbyć trzykrotnie w terminach przynajmniéj o siedm dni od siebie odległych, ostatnie najmniéj o siedm dni termin licytacyi poprzedzać powinno. Ogłoszenie to udowodnione być ma przy protokóle licytacyi egzemplarzami Gazet, Dzienników Wojewódzkich (Gubernialnych), i rapportami właściwych Kommissarzy Obwodowych (Naczelników Powiatu), Burmistrzów, Wójtów i Proboszczów.

15. W przypadkach nagłéj potrzeby może, gdy przedmiot nie przechodzi Złp. 1,000 Kommissya Wojewódzka (Rząd Gubernialny), gdzie idzie o wyższe summy, Kommissye Rządowe zmniejszyć liczbę ogłoszeń i skrócić termina.

TYTUŁ III.

O deklaracyach i ich składaniu.

16. Deklaracye obejmować powinny:

1° Imię, nazwisko i miejsce zamieszkania deklarującego;

2° Miejsce, w którém pisano deklaracyą i datę;

3° Summę literami wyrażoną za jaką się podejmuje dostawy lub roboty, chce wziąść dzierżawę, lub kupić rzecz na przedaż wystawioną;

4° Oświadczenie, że poddaje się wszelkim obowiązkom i zastrzeżeniom w warunkach do licytacyi zamieszczonym;

5° Że dołącza zaświadczenie Kassy na złożone vadium;

6° Jeżeli licytacya ogłoszona jest podług miary i wagi, deklaracya obejmować powinna w szczególe cenę, przez deklaranta ofiarowaną, przedmiotu podług tychże miar i wag;

7° Jeżeli deklaracya przesłana jest przez pocztę, należy wyrazić czy w przypadku nie utrzymania się na licytacyi zaświadczenie na złożone vadium ma być przesłane napowrót przez pocztę deklarującemu, lub zatrzymane aż do jego zgłoszenia się.

Dla uniknienia wszelkich wątpliwości, forma tych deklaracyj do niniejszego urządzenia, jest następująca:

Deklaracya.

W skutk ogłoszenia z dnia
podaję niniejszą Deklaracyą, iż obowiązuję się wziąść:

W Dzierżawę,
Podjąć się roboty,
Podjąć się dostawy,
Kupić,
} Wyrazić przedmiot.

Za Summę Złp.

(Tu wypisać summę literami; jeżeli robota, dostawa, lub przedaż jest podług miary, wagi, lub na sztuki, wymienić tęż miarę, wagę lub sztukę i wypisać literami cenę ofiarowaną), poddając się wszelkim obowiązkom i zastrzeżeniom w warunkach licytacyjnych objętym. — Zaświadczenie Kassy N. na złożone w niéj vadium Złotych N. wynoszące dołączam, które w razie nie utrzymania się na licytacyi sam odbiorę, (lub o którego w razie nie utrzymania się odesłanie na pocztę do N. na mój koszt upraszam). — Stałe moja zamieszkanie jest (wypisać miejsce mieszkania).

Pisał w N. dnia N. Mca N. r. N.

Podpisać imię i nazwisko.

17. Deklaracye pod nieważnością powinny być pisane wyraźnie i jasno, nie powinny mieć żadnych przekréśleń, ani zawierać żadnych warunków i zastrzeżeń; wszelkie liczby powinny być wyrażone literami, nakoniec deklaracye powinny być pisane, lub przynajmniéj podpisane własnoręcznie.

18. Wszakże gdyby nie umiejący pisać chciał ubiegać się na licytacyi, może dać sobie napisać deklaracyą przez Urzędnika Sądowego lub Administracyjnego, i podpisać się znakami, których własnoręczność tenże Urzędnik poświadczyć powinien.

Urzędnicy i Officyaliści Władz, które licytacyą odbywać mają, nie mogą się podejmować pisania tego rodzaju deklaracyj.

19. Do deklaracyi dołączone być powinno zaświadczenie Kassy, w któréj vadium złożone zostało, i wraz z deklaracyą zapieczętowane. Na adressie potrzeba wy-

mienić Władzę, przed którą licytacya podług ogłoszenia odbyć się ma, a późniéj wyrazy: Deklaracya do licytacyi na (tu wyrazić przedmiot) w dniu N. roku N. odbyć się mającéj.

20. Deklaracya, do któréj nie ma dołączonego zaświadczenia Kassy z złożonego vadium, jest nieważną, wtenczas nawet gdyby późniéj lub pod czas odbywania licytacyi deklarant chciał ją składać.

21. Deklaracye złożone w miejscach ogłoszeniem nie wyrażonych, za żadne uważane będą.

22. Deklaracye mogą być składane osobiście, lub przesyłane przez pocztę, tak piérwsze jednak jak drugie dojść powinny do Władzy odbywającéj licytacyą na godzinę, za termin przez ogłoszenie oznaczoną.

23. Deklaracye raz podane, cofnięte być nie mogą.

24. Deklaracye do licytacyi w Kommissyach Wojewódzkich (w Rządach Gubernialnych) odbyć się mających, odbiéra Prezes Kommissyi (Gubernator), do odbywających się u Kommissarzy Obwodowych (Naczelników Powiatu) lub w Urzędach Municypalnych Kommissarz Obwodowy (Naczelnik Powiatu), Prezydent lub Burmistrz.

25. Deklaracye złożone lub pocztą nadchodzące, powinny być bez rozpieczętowania zapisywane do osobno na ten cel utrzymywanego rejestru, wyrażającego numer ciągły, datę złożenia lub nadejścia deklaracyi, i w miarę jak nadchodzą, oznaczone numerem tym samym, pod którym w rejestrze są zamieszczone.

26. Urzędnik odbiérający deklaracyą, nie ma prawa badać o nazwisko składającego ją, na żądanie wydaje mu zaświadczenie w wyrazach:

„Okaziciel niniejszego złożył deklaracyą do licytacyi na (wyrazić przedmiot) dnia N. miesiąca N. roku N. odbyć się mającéj, która w rejestrze składanych deklaracyj przezemnie utrzymywanym pod Nrem N. zaciągniętą została.“

27. Odbiérający deklaracye, odpowiedzialny jest podług całéj surowości praw za odmówienie przyjęcia, za zgubienie lub zatajenie ich, i za całość ich pieczęci.

28. Przesyłający swe deklaracye pocztą, powinien wziąść od Urzędnika Pocztowego świadectwo wyrażające dzień oddania jéj na pocztę. Urzędnik Pocztowy odpowiedzialny jest za wszelkie skutki z zatrzymania lub spóźnienia odesłania wyniknąć mogące, gdyby z tego powodu deklaracya przed dniem i godziną, za termin ostateczny do przyjmowania deklaracyj oznaczoną, z jego winy nie nadeszła. W tym przypadku wolno jest prócz tego deklarantowi poszukiwać w drodze sądowéj na winnym Urzędniku lub Officyaliście Pocztowym szkód, któreby z tego powodu mógł ponieść.

TYTUŁ IV.

O odbywaniu licytacyj.

29. Licytacya odbywa się przez rozpieczętowanie deklaracyj.

30. Otworzenie deklaracyj odbywa się publicznie w Kommissyach Wojewódzkich (w Rządach Gubernialnych) w komplecie, art. 34 Postanowienia Namiestnika Królewskiego z d. 3 Lutego 1816 (D.P.T.II,st.48) przepisanym.

U Kommissarzy Obwodowych (Naczelników Powiatu) w obecności:

Kommissarza Obwodowego (Naczelnika Powiatu);

Kassyera Obwodowego (Powiatu);

Adjunkta Dozorcy miast; (Pomocnika Naczelnika Powiatu), Sekretarza Obwodu (Powiatu).

W miastach w obecności:

Adjunkta Dozorcy miast (Pomocnika Naczelnika Powiatu), lub innego Urzędnika, którego Kommissarz Obwodowy (Naczelnik Powiatu) do téj czynności wyznaczy;

Prezydenta lub Burmistrza;

Kassyera i Sekretarza.

W dwóch ostatnich przypadkach, trzy z osób wymienionych obecne być powinny.

Oprócz powyższych osób, zasiadają przy licytacyi Urzędnicy, których do tego Władza zarządzająca licytacyą w szczególnych przypadkach przeznaczy.

Urzędnicy i Officyaliści, którzy odbywają licytacyą, składający Władzę i należący do Biura Władzy w któréj się odbywa licytacya, niemniéj Urzędnicy i Officyaliści, którzy albo sami mają udział w dozorze dostawy, roboty, lub przedmiotu w dzierżawę puszczonego, albo są Członkami lub należą do Biura Władzy tenże dozór wykonywającéj, nie powinni być przypuszczeni do ubiegania się na licytacyi.

31. W dniu i na pół godziny przed godziną, przez ogłoszenie oznaczoną za ostateczny termin do przyjmowania deklaracyj, Prezydujący na niéj złoży:

1° Regestr deklaracyj;

2° Deklaracye opieczętowane;

3° Dowody ogłoszenia podług artykułu 14, zapyta się oraz obecnych, czyli kto jeszcze deklaracyi złożyć nie ma zamiaru? złożone odbierze i do regestru wciągnąć poleci, poczém żadna deklaracya przyjętą więcéj nie będzie: wzmianka o tém wszystkiém w protokóle uczynioną być powinna.

32. Bezpośrednio potém przystąpi do otwarcia i ogłoszenia przez odczytanie głośne w całéj osnowie deklaracyj, porządkiem jak są w regestrze zapisane.

33. Do protokółu zapisze się przy każdéj deklaracyi, czyli pieczęć jéj nie naruszona znalezioną została, a następnie jéj treść obejmująca:

a) Imię i nazwisko deklarującego;

b) Miejsce jego zamieszkania;

c) Datę deklaracyi;

d) Offerta.

34. Gdyby pomiędzy deklaracyami znalazły się takie, które, z powodu przekreśleń, pomyłek, nie jasnego wysłowienia się lub niezachowania form art. 17 i naastępnemi przepisanych, uległy wątpliwości, zasiadający względem ważności lub nieważności ich, większością głosów decydują. Decyzya ta w protokóle z wyłuszczeniem powodów zapisana być powinna.

35. Deklaracye za nieważne uznane nie powinny być niszczone, ani deklarantom zwrócone, lecz należy je zachować, i do protokółu licytacyi dołączyć.

36. Ofiarujący w deklaracyi najkorzystniejszą cenę, utrzymuje się przy licytacyi; zaświadczenie na złożone przez niego vadium zatrzymuje się, wszystkie inne zwracają się natychmiast lub odsyłają deklarantom, podług ich oświadczenia w deklaracyi, stosownie do artykułu 16 ustępu 7°.

37. Gdyby nie było więcéj deklaracyj nad jednę, ten który ją podał, utrzymuje się na licytacyi.

38. Gdyby dwóch lub więcéj deklarantów podali jednakowe ceny, natenczas, jeżeli są obecni, licytacya głośna natychmiast między niemi samemi tylko odbytą i protokół jéj spisany być ma. Gdyby zaś nie wszyscy obecnemi byli, natenczas ma być wyznaczony termin do

głośnéj między temi tylko, którzy jednakowe deklaracye podali. Licytacya nie późniéj, jak w dni 14, na który do stawienia się przez Urządowe pismo wezwani być mają. Vadia tych deklarantów zatrzymane być powinny aż do skutku głośnéj licytacyi. Nikt inny prócz nich do licytacyi głośnéj przypuszczony być nie ma.

39. Pomimo nie stawienia się którego z wezwanych deklarantów, licytacya między obecnemi odbyć się powinna; gdyby jednak jeden tylko deklarant stawił się, ten za utrzymującego się przy licytacyi uważany być ma.

40. W przypadku, gdyby wszyscy, którzy jednakowe podali deklaracye, nie stawili się na licytacyi głośnéj, natenczas uważani będą za niedotrzymujących deklaracyj, a nowa licytacya przez deklaracye opieczętowane na ich risico uskuteczniona zostanie.

41. Posiedzenie licytacyjne, począwszy od jego zaczęcia, powinno być ciągłe, dopóki cała czynność ukończona nie będzie; nie może być ani przerwane, ani odłożone, chyba, że Władza nakazująca licytacyą inaczéj rozporządzi.

42. Protokół licytacyi podpisują wszyscy obecni Urzędnicy, wszyscy także na deklaracyach podpisy swe położyć powinni, nie wyłączając uznanych za nieważne.

43. Spisane protokóły licytacyjne przy dołączeniu:

a) Dowodów ogłoszenia;

b) Regestru podanych deklaracyj;

c) Wszystkich deklaracyj w oryginałach;

powinny być przedstawione do zatwierdzenia Kommissyi Wojewódzkiéj (Rządowi Gubernialnemu), lub Kommissyom Rządowym, stosownie do wysokości summy lub szczególnego zastrzeżenia.

TYTUŁ V.

O skutkach i zatwierdzeniu licytacyi.

44. Licytacya obowiązuje deklarującego zaraz po otwarciu deklaracyi ze wszelkiemi skutkami w warunkach do licytacyi umieszczonemi; Rząd zaś, Gminę lub Instytut, po jéj zatwierdzeniu.

45. Utrzymujący się na licytacyi nie może się od dotrzymania jéj wymawiać tém, że warunków licytacyi nie czytał, lub ich nie podpisał, lub że mu te na żądanie przesłane nie były.

46. Wszelkie podania i ofiary uczynione po licytacyi przyjęte nie będą, chociażby większe obejmowały korzyści.

W razie nawet nie zatwierdzenia licytacyi, ofiary te odrzucone, a nowa licytacya nakazaną być ma.

47. Zatwierdzanie licytacyi, gdy summa ogólna nie przenosi Złp. 3,000, należy do Kommissyi Wojewódzkiéj (Rządu Gubernialnego), jeżeli inaczéj Kommissye Rządowe nie zastrzegły.

Wszystkie inne, zatwierdzają Kommissye Rządowe.

48. Potwierdzenie nastąpić powinno w Kommissyi Wojewódzkiéj (w Rządzie Gubernialnym) w przeciągu 14 dni, w Kommissyi Rządowéj w przeciągu jednego miesiąca od dnia licytacyi. Gdyby w czasie tym zatwierdzenie nie nastąpiło, utrzymujący się na licytacyi, jeżeli zechce, wolnym być może od obowiązku dotrzymania deklaracyi.

49. Na przypadek, gdyby licytacya podług art. 54 zaskarżona została, natenczas termin poprzedzającym artykułem przeznaczony, przedłuża się dla Kommissyi Wojewódzkiéj (Rządu Gubernialnego) do miesiąca, dla

Kommissyi Rządowéj zaś do dwóch miesięcy; w tym przypadku i deklarant po upływie dopiéro tego przeciągu czasu będzie się mógł uwolnić od dotrzymania deklaracyi.

50. Zatwierdzenie nie może być odmówione, wyjąwszy, jeżeli w czasie między nakazaniem licytacyi i jéj zatwierdzeniem:

a) Dostawa lub robota okazała się niepotrzebną, lub zaszły okoliczności, które w nich zmianę co do ilości i jakości potrzebną uczyniły.

b) Jeżeli co do dzierżawy i przedaży ustała ich potrzeba lub zaszły okoliczności znaczny wpływ na wysokość ceny, najmu, lub przedmiotu, mające.

c) Jeżeli licytacya nie jest ważna.

TYTUŁ VI.

O nieważności licytacyi.

51. Nieważną jest licytacya, jeżeli:

a) Nie było wcale ogłoszenia, lub ogłoszenie to nie nastąpiło w sposób artykułem 14 przepisany;

b) Jeżeli która deklaracya przed posiedzeniem otwartą była;

c) Jeżeli przyjęcie deklaracyi składanéj przed terminém licytacyi lub w czasie artykułem 31 oznaczonym odmówione zostało;

d) Jeżeli która z deklaracyj zatajoną została;

e) Jeżeli przyjęto deklaracyą podaną w czasie odbywania licytacyi, lub robiono albo dopuszczano robić poprawy lub przypiski w deklaracyach.

Opóźnienie nadesłania deklaracyi pocztą z jakiéjkolwiekbądź przyczyny pochodzące, a nawet chociażby z winy Urzędnika pocztowego nastąpiło, nie stanowi nieważności licytacyi.

52. Licytacya głośna, która, stosownie do art. 39 i 40, między deklarantami, którzy jednakowe deklaracye złożyli, odbyć się ma, jest nieważną wtenczas, jeżeli nie wszyscy tego rodzaju deklaranci na nią wezwani byli. W takim razie powtórna między niemi samemi odbydź się powinna, nie pociągając za sobą nieważności poprzedniéj przez deklaracye opieczętowane licytacyi.

53. Nieważność licytacyi w powyższych przypadkach, wyrzeka Władza, do któréj należy zatwierdzenie protokółu licytacyi podług artykułu 48, albo z urzędu lub na zaskarżenie prywatne.

54. Zaskarżenie licytacyi podane być powinno Kommissyi Wojewódzkiéj (Rządowi Gubernialnemu) w tydzień, Kommissyi Rządowéj zaś w 14 dni najpóźniéj po terminie licytacyi: obejmować powinno wymienienie winnych i dokładne wyłuszczenie okoliczności.

55. Władza mająca moc zatwierdzania licytacyi nakaże sprawdzenie oskarżenia przez śledztwo. Jeżeli znajdzie powody do unieważnienia licytacyi, winnych Urzędników pociągnie do odpowiedzialności, zostawując prócz tego deklarantowi regres w drodze sądowéj o wynagrodzenie szkód do Urzędników lub Officyalistów za winnych przez Władzę przełożoną uznanych. — W przeciwnym przypadku koszta śledztwa poniesie skarżący a prócz tego jako fałszywy denuncyant do Sądu właściwego po karę odesłany być ma.

TYTUŁ VII.

Zastosowanie powyższych przepisów w szczególnych przypadkach.

56. Przepisy niniejszego rozporządzenia zachowane być mają przy licytacyach, w Urzędzie Municypalnym (w Magistracie) Miasta Stołecznego Warszawy odbywać się mających. Attrybucye i obowiązki dla Kommissyj Wojewódzkich (Rządów Gubernialnych) przepisane ściągają się do Urzędu Municypalnego (Magistratu). Ogłoszenia co do licytacyi mogą być tylko umieszczane w Gazetach Warszawskich, i przybite na drzwiach Kancellaryi Urzędu. Otwieranie licytacyi następować powinno w komplecie przez Postanowienie Namiestnika Królestwa z d. 10 Lutego 1816 (D. P. T. I, st. 155) przepisanym.

57. Kommissya Rządowa, jeżeli uzna tego potrzebę, może nakazać odbycie licytacyi nie Kommissyi Wojewódzkiéj (Rządowi Gubernialnemu) lecz innéj Władzy lub Urzędnikowi do tego przez nią wyznaczonemu. W takim razie jednak przepisy niniejszego Urządzenia co do warunków licytacyi, ogłoszenia, formy składania i otwierania deklaracyj, zachowane być powinny: komplet przy téj ostatniéj czynności zawsze najmniéj z trzech osób składać się powinien.

58. Jeżeli Kommissye Rządowe uznają za potrzebę odbyć same licytacyą, natenczas są obowiązane trzymać się zasad niniejszego Postanowienia.

59. Nieważność licytacyi w Kommissyach Rządowych, odbytéj podług zasad art. 51 i 52, uznaje Rada Administracyjna.

Zaskarżenia w téj mierze dojść jéj powinny najpóźniéj w 4 dni po odbytéj licytacyi.

60. Przepisy niniejszego Postanowienia nie stosują się do licytacyj w drodze sądowéj odbywanych, względem których Kodex Postępowania oddzielne zawiéra rozporządzenia. (K. P. S. 945 n., 953 n., 966 n.)

B) Następnie, uzupełniając powyższe postanowienie (z d. $^{16}/_{28}$ maja 1833 r.), Rada Administracyjna na posiedzeniu z d. $^{3}/_{15}$ Września 1840 r. (D. P., T. XXVI, str, 13) postanowiła, jako to:

1. Oprócz dwóch rodzajów licytacyj, pomienioném wyżéj postanowieniem (T. II, str. 573 niniej. dzieła) dozwolonych, jako to, *przez deklaracye opieczętowane* i *licytowanie głośne*, używany być ma trzeci rodzaj onéjże, to jest, *licytacya przez opieczętowane deklaracye połączona z licytacyą głośną;* lecz to jedynie w przypadkach większéj wagi, mianowicie zaś takich, w których przedmiot licytacyi wynosi przynajmniéj sto tysięcy Złotych Polskich, biorąc walutę roczną, gdzieby termin kontraktu na kilka lat rozciągać się miał (1).

2. Sposób odbywania licytacyi, poprzednim artyku-

---

(1) W objaśnieniu przepisu w artykule tym zawartego, Rada Administracyjna pod d. $^{6}/_{18}$ Kwietnia 1845 r. Nr. 22430 postanowiła, iżby, do czasu wydania nowych w téj mierze przepisów, artykuł piérwszy niniejszego postanowienia był przez wszystkie Władze Rządowe tak zrozumiany, że używanie 3° rodzaju licytacyi przez opieczętowane deklaracye w połączeniu z licytacyą głośną, pozostawia się wyborowi każdéj Władzy licytacye ogłaszającéj, z tém jedynie zastrzeżeniem, że rodzaj ten nie może być używany, jak w przypadkach większéj wagi, mianowicie zaś takich, w których przedmiot licytacyi przynajmniéj RSr. 15,000 wynosi, biorąc walutę roczną, gdzieby termin kontraktu na kilka lat miał się rozciągać, i przy zastosowaniu zresztą wszelkich przepisów postanowienia z d. $^{3}/_{15}$ Września 1840 r.

łem wskazanéj, będzie ten sam, jaki względem licytacy przez deklaracye opieczętowane przepisany już został; z tą tylko różnicą, że natychmiast po rozpieczętowaniu deklaracyj opieczętowanych, odbędzie się dalsza pomiędzy obecnymi konkurentami, którzy deklaracye złożyli, głośna licytacya, od summy jaka najkorzystniéj zadeklarowaną okaże się, i dlatego konkurenci podający deklaracye, obowiązani są stawić się w oznaczonym terminie na miejscu licytacyi, bądź osobiście, bądź przez plenipotentów, urzędowém pełnomocnictwem opatrzonych. Obowiązek ten powinien być w ogłoszeniach wywołujących tego rodzaju licytacye wyraźnie zamieszczany. Żaden zaś taki konkurent, któryby poprzednio deklaracyi piśmiennéj w terminie właściwym nie złożył, do licytacyi głośnéj przypuszczonym być nie może.

3. Gdyby do licytacyi podwójnéj nie było więcéj deklaracyj nad jednę, lub gdyby z większéj liczby konkurentów, podających deklaracye, jeden tylko stawił się do głośnéj licytacyi, natenczas przyjęcie deklaracyi, lub powtórzenie licytacyi, zostawia się uznaniu téj władzy, do któréj potwierdzenie odbytéj licytacyi należało.

4. W miejscu odbywania licytacyi, bądźto pojedynczych głośnych, albo przez deklaracye, bądź też połączonych, mogą być obecne te tylko osoby, które złożyły vadium lub deklaracyą; w razie zaś jeśliby konkurentem była kompania, z kilku osób złożona, w miejscu licytacyjném tylko jedna osoba imieniem kompanii licytująca znajdować się może.

VI.

OGŁASZANIE OBWIESZCZEŃ SĄDOWYCH

W PISMACH PUBLICZNYCH.

A) *Ogłaszanie obwieszczeń sądowych w Gazecie Rządowéj.*

W wykonaniu decyzyi Jego Cesarsko Królewskiéj Mości, Rada Administracyjna na posiedzeniu z d. $^{3}/_{14}$ Lutego 1837 r. Nr. 1440 (D. P., T. XX, str. 399) wydała następujące postanowienie:

1. Poczynając z dniem 1 Maja 1837 r., wydawaną będzie w Warszawie, dla Królestwa Polskiego *Gazeta Rządowa* (1).

2. Gazeta Rządowa przeznaczoną jest głównie do umieszczania wszelkich urządzeń Rządowych i obwie-

---

(1) W uzupełnieniu tego przepisu Książę Namiestnik postanowił, iż Gazeta Rządowa ma zacząć wychodzić od d. 1 Stycznia 1838 r., oraz że, w zastosowaniu się do porządku w Cesarstwie przyjętego, Gazeta Rządowa nie ma wychodzić w dni niedzielne, w dni znaczniejsze świąteczne tak Kościoła Katolickiego, jako i Greko-Rossyjskiego, wreszcie w dni większych uroczystości Dworskich.

O tém Kommissya Rządowa Sprawiedliwości zawiadomiła Władze Sądowe d. $^{5}/_{17}$ Listopada 1837 r. za Nr. 11677.

szczeń, tak sądowych, jako i administracyjnych, wymagających urzędowego ogłoszenia, niemniéj wiadomości urzędowych (1).

3. Gazeta Rządowa wychodzić będzie w dwóch językach, Rossyjskim i Polskim (2), i zostawać pod bezpośrednim kierunkiem Dyrektora Głównego Spraw Wewnętrznych, Duchownych i Oświecenia Publicznego, tudzież pod ogólną Cenzurą Rządową. Redakcyą jéj trudnić się będą osoby, przez tegoż Dyrektora Głównego wyznaczyć się mające, stosownie do etatu, przez Radę Administracyjną zatwierdzonego.

---

(1) Wszelkie obwieszczenia, dotyczące zajęcia nieruchomości na przedaż w drodze przymuszonéj, Kodexem Postępowania Sądowego przepisane, obok zamieszczania, jak dotąd, w miejscowych Dziennikach Gubernialnych, podawane także być mają nadal do powszechnéj wiadomości przez Gazetę Rządową Królestwa Polskiego.

Pos. Rady Adm. z d. $^{8}/_{20}$ Lutego 1844 r. (D. P., T. XXXIII, str. 120).

Komornicy wszelkie obwieszczenia urzędowe, jakie im ogłaszać wypada, do Gazety Rządowéj podawać powinni, stosując się ściśle do postanowienia Rady Administracyjnéj z d. $^{3}/_{14}$ Lutego 1837 r.

K. R. S. d. 20 Czerwca (2 Lipca) 1838 r. Nr. 6411.

(2) W rozwinięciu przepisu artykułem tym objętego, Książę Namiestnik oświadczył, że, jakkolwiek w postanowieniu z d. $^{3}/_{14}$ Lutego 1837 r. jest powiedzianém, że Gazeta Rządowa wychodzić winna w dwóch językach, Rossyjskim i Polskim, jednakże przepis ten stosuje się tylko do postanowień i ogólnych rozporządzeń rządowych, do wiadomości z Cesarstwa i Królestwa, które umieszczane być mają pod napisem: »Wiadomości Krajowe,« niemniéj do wiadomości dotyczących wychowania, rolnictwa, przemysłu i handlu, upowszechnienie których nie na Redakcyę włożone zostało. Co się zaś tyczy obwieszczeń i ogło-

4. Postanowienia, rozporządzenia i nominacye Rządowe, tudzież wiadomości i obwieszczenia, ze strony Władz Administracyjnych i Sądowych, do publikacyi przeznaczone, mają być przedewszystkiém w Gazecie Rządowéj zamieszczane, i w tym celu, przez Władze, do redakcyi téjże Gazety przesyłane. Inne gazety i pisma publiczne, dopiero w 24 godzin, po ogłoszeniu przez Gazetę Rządową, powtórzyć je będą mogły: chyba żeby im, do umieszczenia, bezpośrednio przez właściwe Władze nadesłanemi zostały.

5. Wyjąwszy postanowienia i decyzye Rządu, bezpłatnie zamieszczać się mające (1), od publikacyi wszelkich obwieszczeń, bądź administracyjnych, bądź sądowych, pobiéraną będzie dotychczasowa opłata, postano-

---

szeń mniejszéj wagi, tudzież do ogółu mieszkańców nie odnoszących się, przez Władze Rządowe nadsyłanych, te umieszczane być mają jedynie w języku Polskim, wyjąwszy przypadki, gdyby ogłoszenie ich w dwóch językach przez Władzę żądane było.

K. R. S. d. $^{5}/_{17}$ Listopada 1837 r. Nr. 11677.

(1) Za wszelkie ogłoszenia Sądów Karnych jakiegobądź rodzaju w sprawach kryminalnych, przez Gazetę Rządową i Dzienniki Gubernialne do powszechnéj wiadomości podawane, nie może być ani od sądów, ani od osób interesowanych, wymaganą żadna opłata, jako za ogłoszenia z urzędu i przez właściwą Władzę czynione; dla zapewnienia zaś Rządowi zwrotu kosztów druku, Władze Sądowe otrzymały polecenie, iżby zawsze w wyrokach i decyzyach koszta te od winnych i odpowiedzialnych na rzecz Skarbu Królestwa były zasądzane i łącznie z innemi karami i kosztami sądowemi były wykazywane w kwartalnych wyciągach z dochodu kar, w rubryce »Kosztów zasądowych,« Kontrollom Skarbowym składanych.

K. R. S. W. i D. d. 23 Listopada (5 Grudnia) 1845 r. Nr. $^{4214}/_{44634}$. — K. R. S. d. 26 Grudnia (7 Stycznia) $^{1845}/_{6}$ r. Nr. 17829.

wieniem Rady Administracyjnéj, z d. 2 Grudnia 1828 r. oznaczona (1).

(Artykuły 6, 7, 8 i 9, jako dotyczące części administracyjnéj, opuszczają się).

B) *Ogłaszanie obwieszczeń sądowych w Dzienniku Gubernialnym.*

Na zasadzie Instrukcyi przez b. Ministrów, tak Spraw Wewnętrznych, jako téż Policyi, pod dniem 24 Lutego 1812 r. przepisanéj, utworzony został w każdém ówczasowém Województwie *Dziennik Urzędowy Wojewódzki*, obecnie *Gubernialny*.

Rozwijając obowiązujące w tym przedmiocie przepisy Rada Administracyjna w postanowieniu swém z dnia 25 Września (7 Października) 1837 r. (D. P., T. XX, str. 187) pomiędzy innemi w artykułach 3, 5 i 7 wyrzekła:

Art. 3. W Dzienniku tym mieszczone będą:

---

(1) Powołane postanowienie z roku 1828 obejmuje przepis w art. 6: »Za jednokrotne umieszczenie obwieszczenia w Gazecie Rządowéj, stanowimy opłatę od wiérsza drukowanego, podług wzoru osobno zatwierdzić się mającego, 5 groszy Polskich, za dwukrotne 8 groszy Polskich, za trzykrotne 10 groszy Polskich.«

Ceny ogłoszeń powyżéj oznaczono uległy zmianie przez postanowienie Rady Administracyjnéj z d. $^{12}/_{24}$ Listopada 1838 r. Nr. 23815, podług którego opłaty od ogłoszeń z 5, 8 i 10 groszy od wiérsza, do 8, 12 i 16 groszy powiększone zostały.

a) Dekreta Najjaśniejszego Pana, i postanowienia Rady Administracyjnéj, których ogłoszenie będzie poleconém (nie uprzedzając atoli publikacyi ich przez Dziennik Praw).

b) Reskrypta Kommissyów Rządowych i innych Władz centralnych, za osobném upoważnieniem tychże Władz.

c) Rozporządzenia, lub ogłoszenia Władz Wojskowych.

d) Wszelkie doniesienia, bądź sądowe, bądź administracyjne, skarbowe lub policyjne, tudzież wyroki, których ogłoszenie, przez właściwą Władzę żądaném będzie.

e) Listy gończe osób zbiegłych, przez właściwe Władze podawane.

f) Rozporządzenia Kommissyów Wojewódzkich (Rządów Gubernialnych), wydawane w skutek dekretów Najjaśniejszego Pana, postanowienia Rady Administracyjnéj, lub rozkazów Kommissyów Rządowych i innych Władz Centralnych.

g) Zalecenia tychże Kommissyów Wojewódzkich (Rządów Gubernialnych), mające na celu ułatwienie mieszkańcom sposobu wykonania wyszłych urządzeń, i zachowania właściwego w działaniach administracyjnych porządku; przypomnienie idących w niepamięć przepisów i wykazanie skutków, jakie wynikać mogą z zaniedbywania, lub spóźnienia się w wykonywaniu obowiązujących przepisów; nakoniec:

h) Dla uzupełnienia Dzienników Urzędowych Wojewódzkich (Gubernialnych), i połączenia wszystkich wiadomości, objęte w nim być mają dotychczasowe Cyrkularze, które odtąd oddzielnie, dla służby

skarbowéj po Województwach (Guberniach), drukiem ogłaszane były.

i) Obwieszczenia, jakie podatki i należności, w nadchodzących terminach, do poboru przypadają, i do których kass wnosić je należy.

Art. 5. Ogłoszenia Rejentów, Komorników i t. p., interesów prywatnych dotyczące, umieszczane będą w Dziennikach Urzędowych Wojewódzkich (Gubernialnych), lecz za opłatą, po groszy 5 od wiérsza, która powinna być wnoszoną do Kassy Głównéj Wojewódzkiéj (Gubernialnéj); a na zasadzie otrzymanego kwitu, ogłoszenie drukiem następować powinno.

Art. 7. Dziennik Urzędowy stale wychodzić będzie numerami, w każdy dzień sobotni; wszelako, w razie potrzeby wcześniejszego ogłoszenia jakiego urządzenia, w każdy inny dzień, dodatek do ostatniego numeru, wydany być może.

(Artykuły 1, 2, 4, 6 i 8 do 19, jako dotyczące części administracyjnéj, opuszczają się tu zupełnie).

C) *Ogłaszanie obwieszczeń sądowych w innych Gazetach.*

Minister Sprawiedliwości pod dniem 16 Marca 1811 r. Nr. 3362 zakommunikował Władzom Sądowym Postanowienie Króla Saskiego Ks. Warszawskiego z d. 5 t. m. r., które pomiędzy innemi w artykułach 3, 4, 5 i 6 obejmuje w sobie przepisy, jako to:

Art. 3. Redaktorowie Gazet umieścić powinni, bez wymagania zapłaty oddzielnéj, Postanowienia Królewskie,

oraz wszelkie ustawy i ogłoszenia Rządowe, t. j. sądowe, administracyjne, wojenne, skarbowe i policyjne, tyczące się służby i rzeczy publicznéj, które im w tym celu od Władz krajowych przesłane zostaną.

Art. 4. Wszelkie zaś ogłoszenia tyczące się prywatnych osób lub interesów..... jedynie za opłatą w tychże Gazetach umieszczane być mają (1).

Art. 5. Władze, które przesyłają pisma dla umieszczenia w Gazetach bezpłatnie według art. 3, mają na kopercie dokładać *ex officio*, inne zaś, od których przypada Redaktorom opłata, frankować; inaczéj Redaktorowie nie będą obowiązani odbiérać je z poczty.

---

(1) Podług rozporządzeń wydanych przez Kommissyę Rządową Sprawiedliwości pod d. 7 Grudnia 1816 r. Nr. 8436 i przez Kommissyę Rządową Spraw Wewnętrznych pod d. 22 Listopada t. r. Nr. 835, Ustawa Rządu Pruskiego co do opłat za umieszczenie w Gazetach obwieszczeń dotyczących osób lub interesów prywatnych, nadal jest obowiązującą. Stosownie do Ustawy téj Redaktorom Gazet należy się od wiérsza drobnym drukiem 80 liter zawiérającego groszy Polskich 15, od wiérsza o 40 literach groszy 7½, wiérsz mniéj jak 40 liter mający nie rachuje się do opłat; gdyby zaś w wiérszach, albo więcéj albo mniéj liter było nad 80 lub 40, te do następnych policzonemi być winny; jeżeli podający obwieszczenie w interesach prywatnych, oświadczy zaraz, że je 3 razy w Gazetach umieszczoném mieć pragnie, za piérwsze onegoż wydrukowanie zapłaci podług powyżéj oznaczonéj ceny, za dwa zaś następujące tylko w połowie; gdyby zaś podający nie zrobił tego ostrzeżenia, a późniéj chciał, aby obwieszczenie było ponowione, całkowitą opłatę za druk złożyć powinien.

Art. 6. Nikt nie ma prawa wymagać od Redaktorów wydawania sobie egzemplarzy Gazet, lub Dzienników, bezpłatnie.

VIII.

PRZEPISY CO DO KOMORNIKÓW SĄDOWYCH.

Komornicy Sądowi są Urzędnikami przeznaczonymi do egzekwowania wszelkich aktów i wyroków sądowych, o ile do tego przepisy prawa upoważniają.

Od epoki wprowadzenia do tutejszego kraju prawodawstwa Francuzkiego, a szczególniéj od daty postanowienia Króla Saskiego Ks. Warszawskiego z d. 29 Sierpnia 1809 r. (D. P. K. W., T. II, str. 45) Komornicy nazwani zostali *Burgrabiami*, i odtąd obowiązki Komorników i Woźnych Sądowych połączone zostały w jednéj osobie Burgrabiów. Taki jednakże stan rzeczy trwał tylko do d. 14 Października 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 407), w którym Postanowienie Króla Saskiego Ks. Warszawskiego, nazwę *Burgrabiów* uchyliło, a dawną nazwę *Woźnych* i *Komorników* przywróciło, wskazując zarazem ich attrybucye i podając taksę na ich czynności.

Obowiązki zatém Komorników objęte są Kodexem Postępowania Sądowego, a szczególniéj art. 132, 435, 545 do 655, 673 do 749 i 780 do 831, oraz powołaném wyżéj Postanowieniem z d. 14 Października 1811 które zamieszczone jest niżéj pomiędzy *Przepisami o dyetach i*

kosztach sądowych. Oprócz tego jednak istnieją niektóre rozporządzenia wyjątkowe i te zamieszczają się tu jak następuje, a mianowicie:

a) *Co do obowiązku noszenia munduru przy czynnościach urzędowych.*

Komornicy Sądowi, przy wykonywaniu wszelkich czynności swego urzędowania, w przepisanym dla siebie mundurze znajdować się powinni.

Art. 1 Posta. Rady Adm. z d. $^{1}/_{16}$ Czerwca 1846 r. (D. P., T. XXXVII, str. 421).

b) *Co do obowiązku posiadania przy sobie nominacyi.*

Komornicy, wyjeżdżając na czynności urzędowe, zawsze powinni przy sobie mieć nominacyę, dla wylegitymowania się takową, gdy tego potrzeba wypada.

K. R. S. d. 14 Listopada 1818 r. Nr. 9118.

c) *Co do obowiązku zniesienia się z miejscową Władzą Policyjną.*

Komornicy i inni Urzędnicy Sądowi, odbywając swe czynności po Gminach, obowiązani są, przed rozpoczęciem czynności, miejscowe Władze Administracyjne, jakiemi są Wójci Gmin i Burmistrze, uwiadamiać o celu swego przybycia.

To uwiadomienie nie dlatego ma nastąpić, — aby Urzędnik od Wójta lub Burmistrza otrzymał pozwolenie do odbywania czynności swéj urzędowéj, lecz dlatego, aby ciż Urzędnicy administracyjni o przybyciu Urzędnika sądowego i czynności przedsiebrać się mającéj wiadomość otrzymali. Uwiadomienie to nastąpi najwłaściwiej przez osobiste zniesienie się z Burmistrzem lub Wójtem, a gdyby w miejscu Wójta nie było, z Sołtysem lub z mającym w miejscu zarząd; dla śladu zaś dopełnienia przepisu tego reskryptu, należy w protokóle czynności przedsiebrać się mającéj, zrobić wzmiankę, kogo Urzędnik działający o przybyciu swém uwiadomił.

K. R. S. d. 27 Listopada 1823 r. Nr. 11934.

d) *Co do pieczęci używać się winnych przez Komorników.*

Wszyscy Komornicy, tak przy Sądach Pokoju, jako téż przy Trybunałach i Sądzie Appellacyjnym, mają obowiązek, przy sporządzaniu aktów sądowych, używać pieczęci klassy trzeciéj, artykułem 2 postanowienia Rady Administracyjnéj z d. 20 Lipca (1 Sierpnia) 1837 r. (D. P., T. XXI, str. 218) oznaczonéj. Na pieczęci téj ma być wyrażone imię i nazwisko Komornika, oraz tytuł Władzy przy któréj urzędowanie pełni.

O wyrobienie pieczęci dla Komorników Prokuratorowie sami mogą się odnosić do Dyrekcyi Mennicy, przesyłając zarazem należność w ilości Rubel srebrem 1 kopiejek 20 za wygotować się mającą pieczęć, i donosząc Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości o oddaniu pieczęci Komornikowi, gdy ta z Mennicy nadejdzie.

Po Komornikach zmarłych lub dymittowanych pozostałe pieczęci Prokurator ma natychmiast odsyłać do Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości, — pieczęć zaś Komorników suspendowanych ma zachować Prokura-

tor u siebie, dopóki stanowcza decyzya względem takiego Komornika nie zapadnie.

K. R. S. d. $^{19}/_{31}$ Grudnia 1838 r. Nr. 13348.

c) *Co do obrębu działania Komorników.*

Każdy Komornik attrybucye urzędu swego tylko w obrębie, do którego zanominowanym został, wykonywać ma prawo, a nawet do wykonywania czynności w innym okręgu Prokurator upoważnić nie jest mocen.

K. R. S. d. 20 Marca 1823 r. Nr. 2832.

Prezesi Trybunałów upoważnieni zostali, aby, w porozumieniu się z Prokuratorami, do egzekucyi wyroków w szczególnych przypadkach, gdzieby stronom trudno było powierzyć egzekucyę Komornikom Gubernialnym, na żądanie ich, do uskutecznienia takowéj delegowali Komornika okręgowego z mocą przedsiebrania egzekucyi za obrębem okręgu, do którego otrzymał nominacyę.

K. R. S. d. 18 Lutego 1833 r. Nr. 1251.

f) *Kontrolla nad czynnościami Komorników.*

Zapobiegając opóźnieniom w czynnościach Komornikom powierzanych, Prokuratorowie obowiązani są urządzić jak najściślejszą kontrollę wszelkich czynności Komorników, i, o ile ci winnymi okażą się, pociągać ich do odpowiedzialności podług przepisów prawa, — a nadto przestrzegać nadużycia Komorników, o ileby wymagali zapłaty nad taksę za swe czynności.

K. R. S. d. 11 Stycznia 1816 r. Nr. 293.

g) *Kaucye Komorników.*

1° Podług rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości z d. 21 Sierpnia 1809 r. Nr. 4110 i 12 Lutego 1810 r. Nr. 1377, Komornicy, czy to Gubernialni, czy okręgowi, złożyć powinni kaucyę w ilości Złotych Polskich 3,000; podług zaś takiegoż rozporządzenia z d. 24 Października 1811 r. Nr. 14975 wysokość powyższéj kaucyi do Złp. 6000 podniesioną została.

2° Ine przepisy o kaucyach zamieszczone są niżéj w odsyłaczu do art. 34 Organizacyi Notaryatu.

h) *Pomoc wojskowa przy egzekucyach sądowych. —*

Za czyjém pośrednictwem i od kogo mogą Komornicy żądać pomocy Wojskowéj.

1° Podług rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z d. 23 Marca 1810 r. Nr. 3017, w razie wydarzających się przeszkód w egzekwowaniu wyroków sądowych, sam tylko Prokurator Trybunału może odnieść się do Władz Wojskowych, o dodanie pomocy wojskowéj; w nagłych jednak przypadkach nawet Podsędkowie Sądów Pokoju w tym celu do Władz Wojskowych odnosić się mogą.

2° Rozporządzenie powyższe, o ile dotyczy Podsędków, pod d. 7 Maja 1810 r. Nr. 4803 odwołane, a pod d. 26 t. m. i r. Nr. 5613, znowu przywrócone zostało.

3° Prokuratorowie w każdym razie, w którymby pomoc wojskowa od nich żądaną była, powinni się o takową udawać bezpośrednio do właściwych Na-

czelników Wojennych po Guberniach, a ci wezwaniom ich niezwłoczny skutek zapewnić są w obowiązku.

R. A. d. 23 Września (5 Października) 1832 r. Nr. 9267. — K. R. S. d. 16 Października t. r. Nr. 9724.

Z powodu zniesienia obecnie urzędu Naczelników Wojennych po miastach Gubernialnych, i utworzenia w ich miejsce Komendantów wojskowych przy powiatach, w razie zachodzącéj potzeby, o dodanie pomocy wojskowéj przy egzekucyi wyroków sądowych do tychże Kommendantów odnosić się wypada.

K. R. S. d. 14/26 Sierpnia 1858 r. Nr. 15271.

4° *Co do pomocy wojskowéj przy egzekucyi wyroków i innych aktów w Warszawie.* Magistrat miasta Warszawy na każde wezwanie Władzy Sądowéj obowiązany jest dodawać, w miarę potrzeby i możności, ludzi z policyi tutejszéj do egzekwowania wyroków sądowych w okręgu miasta Warszawy.

Pos. Ks. Nam. z d. 4 Czerwca 1819 r. Nr. 2583, i K. R. S. d. 15 t. m. i r. Nr. 5491.

Kiedy można żądać pomocy wojskowéj.

Żaden Komornik pomocy siły zbrojnéj żądać i użyć nie powinien, dopóki istotnie w czynności egzekucyi nie dozna oporu; w razie zaś oporu, stosownie do art. 555 i 600 K. P. S., protokół niesforności spisać, i, przy żądaniu pomocy siły zbrojnéj, Prokuratorowi, dla pociągnięcia winnych do odpowiedzialności, przesłać jest

obowiązany; Prokurator zaś o pomoc siły zbrojnéj prędzéj wezwania nie wyda, dopóki, przez złożenie protokółu oporu, nie przekona się o istotnéj tego potrzebie.

K. R. S. d. 14 Czerwca 1821 r. Nr. 5863.

Komornicy o dodanie pomocy siły zbrojnéj nie inaczéj do Prokuratorów zgłaszać się powinni, jak tylko za złożeniem protokółu, wykazującego, w myśl art. 600 K. P. S., iż zaszedł istotnie czynny opór w egzekucyi, i wyszczególniającego czyny, opór takowy dowodzące: Prokurator zaś pomoc siły zbrojnéj w takich tylko przypadkach dozwoli i doda, gdy z protokółu Komornika o zaszłym istotnie oporze czynnym i o potrzebie użycia siły zbrojnéj przekona się, lecz w tym przypadku zarazem potrzebne powinien przedsięwziąść kroki, dla pociągnięcia winnych oporu po ukaranie kryminalne. — (Kara za opór w egzekucyi wskazana jest w art. 280, 281 i 282 K. K. G. i P.)

K. R. S. d. 7 Października 1830 r. Nr. 11393.

Komornicy sądowi, wrazie doznanego oporu ze strony egzekwowanego, obowiązani są ostrzedz go w sposobie łagodnego przełożenia, iż przez to wystawia się na odpowiedzialność kryminalną, tudzież że Komornik nie sam z siebie, ani dla siebie działa, lecz że tylko wykonywa to, co wyrokami lub aktami sądowemi w imieniu Prawa i Panującego wydanemi, jest postanowione. — O takowém ostrzeżeniu protokół również wyraźną wzmiankę obejmować powinien, czego Prokurator, przy rozpoznawaniu żądań o dodanie pomocy siły zbrojnéj, jak najstaranniéj przestrzegać powinien, przyzwyczajając do tego Komorników, aby ci, zawsze jak najłagodniéj ze stronami egzekwowanemi postępując, przedstawiali

im skutki z próżnego oporu wynikające, i dopiéro wtenczas żądali pomocy wojskowéj, gdy ta, skutkiem uporczywego i czynnego tamowania przez stronę przedsiebranéj egzekucyi, okaże się nieodbicie potrzebną.

Prokuratorowie, w każdym razie wyrządzonego Komornikowi przy egzekucyi rzeczywistego oporu, który się stał powodem użycia siły zbrojnéj, obowiązani są nie tylko przesyłać bezzwłocznie Prokuratorowi przy Sądzie Kryminalnym przedstawione sobie przez Komorników protokóły, takowy opór wykazujące, celem pociągnięcia winnych do odpowiedzialności prawem karném wskazanéj, lecz nadto powinni ze swéj strony dopilnować skutku czynionych w tym względzie przez siebie odezw, t. j. żądać wiadomości o zapadłym wyroku, dla zrobienia z niego stosownego użytku, jakiby okazał się być potrzebnym.

Jednocześnie stosowne rozporządzenie wydane zostało do Prokuratorów przy Sądach Kryminalnych z poleceniem zakommunikowania go Podprokuratorom przy Sądach Policyi Poprawczéj.

K. R. S. d. 21 Sierpnia (2 Września) 1843 r. Nr. 4904.

i) *Odpowiedzialność Komorników*

Trybunały Cywilne i Prokuratorowie przy tychże, rozpoznając zarzuty Komornikom poczynione, jak tylko uznają szkody przez nich zrządzone i ilość onychże oznaczoną za udowodnione, mają obowiązek, jednocześnie z wyrzeczeniem na Komornika kary, czy to wyrokiem w sprawie karności zapadłym, czy téż decyzyą na posiedzeniu ekonomicznem wydaną, skazywać Komorników na zwrot zrządzonych szkód dla stron pokrzywdzonych.

K. R. S. d. 14/26 Listopada 1841 r. Nr. 12326.

k) *Wyjątkowe przepisy co do prowadzenia egzekucyi przeciwko osobom dyplomatycznym i przeciwko wojskowym*, wskazane są już wyżéj w T. II na st. 558 n. i 562 n. niniejszego dzieła.

l) *Co do zajęcia tytoniu, tabaki, soli, kart*, i t. p.

Nastręczającą się wątpliwość: „Czy tabaka, tytoń, sól i t. p. przedmioty za gotowe piéniądze z głównych składów brane, są uważane za dochody skarbowe w dzierżawie osób prywatnych będące, lub przeciwnie, a tém samém czy takowe ulegają zajęciu na rzecz należności w drodze sądowéj poszukiwanych," — Kommissya Rządowa Przychodów i Skarbu pod dniem 29 Marca (10 Kwietnia) 1848 r. Nr. 18743 rozwiązała w ten sposób, że skoro tabaka, tytoń, sól, a nadto papiér stemplowy i karty, są przez dystrybutorów właściwych i szynkarzy soli, oraz osoby trudniące się przedażą kart nabywane z Administracyi Tabacznéj lub składów Rządowych za gotowe piéniądze, ulegają zajęciu sądowemu ze strony osób prywatnych, lecz pod następującemi warunkami:

1° Że osoby prywatne nie mogą nabywać na licytacyi w drodze egzekucyi sądowéj, tytoniu, tabaki, papiéru stemplowego i soli na przedaż, ale tylko na własną potrzebę.

2° Że jeżeli dystrybutorowie tabaki i tytoniu, lub szynkarze soli, nabędą na licytacyi tego rodzaju przedmioty, powinni zaraz piérwsi przedstawiać je Urzędnikom przez Administracyę Rządową przy Składzie Tabaki ustanowionym, drudzy podawać ilość nabytéj soli Urzędom Skarbowym lub Wój-

tom Gmin, dla zapisania ich do właściwych ksiąg dystrybutorskich lub szynkarskich.

3° Ponieważ Administracya Tabaczna nie jednokrotnie pozwala wydawać dystrybutorom tytoń i tabakę na kredyt, należy zobowiązać Komorników Sądowych, aby, natychmiast po zajęciu tych objektów, donosili o tém wprost Administracyi Rządowéj dochodów tabacznych, dla postawienia jéj w możności dochodzenia także swéj należytości.

4° Że, co do papiéru stemplowego, w razie gdyby takowy nabył posiadający dystrybucyę papiéru stemplowego, któremu zatém wolno nabywać go i na przedaż, to Komornik, za okazaniem mu przez niego konsensu, winien udzielić właściwe świadectwo.

5° Że w podobnym przypadku nabycia soli przez szynkarza téjże, udzielić powinien nabywcy takież świadectwo.

6° Że wreszcie, co do kart, gdy te według instrukcyi dystrybutorskiéj, przedawać jest wolno bez szczególnego konsensu, te mogą być na licytacyi przedawane bez żadnego ograniczenia.

Ponieważ dopilnowanie warunków, pod Nr. 1° i 2° wyżéj wzmiankowanych, należy właściwie do Władz Skarbowych, przeto Kommissya Rządowa Sprawiedliwości, ograniczając się na włożeniu na Komorników Sądowych obowiązku wyżéj pod Nr. 3°, 4° i 5° wyszczególnionego, w rozporządzeniu swém z d. $^{10}/_{22}$ Września 1848 r. Nr. 12080 objaśniła, że wyżéj wymienione przedmioty mogą być zajmowane u właściwych dystrybutorów, szynkarzy i osób trudniących się przedażą, z zachowaniem atoli następujących uwag:

a) Aby, w ścisłém zastosowaniu się do obowiązku wyżéj pod Nr. 3° wspomnionego, Komornicy, natychmiast po zajęciu tabaki i tytoniu, a najdaléj w ciągu 24 godzin, wprost o tém, pod wszelką odpowiedzialnością, Administracyi Tabacznéj donosili.

b) Aby, w wykonaniu zastrzeżenia pod Nr. 4° i 5° wzmiankowanego, zaraz przy wydaniu papiéru stemplowego i soli, nabytych na licytacyi, jeżeli nabywcami byli respective dystrybutorowie papiéru stemplowego lub szynkarze soli, udzielali świadectwa, wyszczególniając dokładnie przedmiot nabyty i jego ilość, oraz datę licytacyi.

Co zaś do zajęcia i przedaży kart, te ani przy zajęciu ani przy przedaży, żadnemu ograniczeniu nie ulegają.

ł) *Co do egzekucyi przeciwko osadnikom, kolonistom i innym posiadaczom w dobrach Rządowych.*

Komornicy nie mogą zajmować drogą egzekucyi sądowéj takich osad w dobrach Rządowych, których posiadacze nie mają na swe imię urządzonéj osobnéj hypoteki, a o czém sami Komornicy bądź wprost z ksiąg hypotecznych, bądź ze złożonych sobie przez extrahenta egzekucyi dowodów, przekonać się powinni.

K. R. S. d. $^{13}/_{25}$ Kwietnia 1844 r. Nr. 1006.

m) *Co do egzekucyi przeciwko Skarbowi Królestwa.*

Należytości ze Skarbu dla stron prywatnych z wyroków lub innych tytułów przypadające, nie drogą egzekucyi sądowéj, lecz przez zgłoszenie się interesentów do Władz właściwych o zaassygnowanie wypłaty tychże,

dochodzone być winny, a tém samém nie mogą być przedmiotem egzekucyi Komorników, którzy tylko do wykonywania wyroków i aktów dotyczących stosunków między prywatnymi są ustanowieni.

K. R. S. d. 9 Kwietnia 1825 r. Nr. 4450.

n) *Co do egzekucyi na żądanie Skarbu Królestwa, gmin i instytutów.*

W sprawach dotyczących Skarbu, gmin i instytutów, Prokurator, na odniesienie się Rządu Gubernialnego, obowiązany jest wydać polecenie Komornikom Sądowym podejmowania się egzekucyi wyroków i nad postępem jéj przyzwoity dozór rozciągać.

Co się tyczy kosztów, Prokurator, zawiadamiając Rząd Gubernialny o wyznaczeniu, w skutek jego odezwy, woźnego lub Komornika, wezwać powinien zarazem o assygnowanie odpowiedniéj kwoty na koszta egzekucyjne, a Rząd Gubernialny obowiązany jest temu zadosyć uczynić, stosownie do rozporządzeń Kommissyi Rządowéj Przychodów i Skarbu z dnia 31 Lipca 1828 r. Nr. $^{3453}/_{6557}$ i $^{26781}/_{5469}$, oraz Kommissyi Rządowéj Spraw Wewnętrznych i Duchownych z dnia 28 Sierpnia t. r. Nr. $^{4389}/_{1359}$.

Wreszcie, Komornicy koszta egzekucyjne przepisami im zapewnione, podobnie jak w sprawach ubogich, będą mogli od stron egekwowanych dla siebie ściągnąć, a tak w żadnym razie bez wynagrodzenia za odbytą czynność nie pozostaną.

K. R. S. d. $^{13}/_{24}$ Grudnia 1838 r. Nr. 13040.

o) *Co do wykonywania przez Komorników obowiązków Sekwestratorów Skarbowych.*

Komornicy Sądowi, oprócz swoich obowiązków, mogą także pełnić obowiązki Sekwestratorów Skarbowych, atoli pod następującemi warunkami:

1° Aby Rządy Gubernialne takich tylko Komorników na Sekwestratorów Skarbowych wybiérały, których właściwa Władza Sądowa przedstawi, i tak, Komorników przy Sądzie Appellacyjnym — gdy Prokurator tegoż Sądu, — zaś Gubernialnych i Okręgowych — gdy Prokuratorowie Kr. przy Trybunałach, — za kandydatów podadzą;

2° Aby kaucya sądowa, odpowiedzialność za nadużycia komornicze stanowiąca, nie odpowiedała za nadużycia, w czynnościach Sekwestratorów popełnione;

3° Aby karność nad nimi, jako Sekwestratorami Skarbowymi, do właściwych Władz Skarbowych należała; wszelako aby o każdéj naganie, karze pieniężnéj na nich wymierzonej, i t. p. Prokuratorowie Królewscy zawiadomieni byli;

4° Aby, w razie oddania ich przez Władze Skarbowe pod sąd za nadużycia, w obowiązkach Sekwestratorów Skarbowych popełnione, stosownie do art. 20 i 22 Postanowienia Królewskiego z d. 17 Października 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 414), właściwe Władze przełożone nad Komornikami natychmiast o tém zawiadomione były;

5° Wreszcie, aby, przy oddaleniu się na egzekucye skarbowe, Komornicy Appellacyjni obowiązani

byli meldować się Prokuratorowi przy Sądzie Appellacyjnym, Gubernialni — Prokuratorom przy Trybunałach, — Okręgowi zaś — Podsędkom.

Gdyby Komornik Sądowy, Sekwestratorem Skarbowym mianowany, uległ karze przez Władze Sądowe na niego wymierzonéj, Prokuratorowie o takowéj właściwy Rząd Gubernialny zawiadamiać powinni.

K. R. S. d. $^{9}/_{21}$ Czerwca 1842 r. Nr. 6555.

VIII.

PRZEPISY CO DO WOŹNYCH SĄDOWYCH.

Woźni Sądowi są officyalistami przeznaczonymi do doręczania aktów sądowych podług przepisów wskazanych w Kodexie Postępowania Sądowego oraz w objaśniających i uzupełniających go rozporządzeniach.

Pierwiastkowo nazywali się oni *Woźnymi*; po wprowadzeniu jednak do tutejszego kraju prawodawstwa Francuzkiego, oraz w zastosowaniu się do takowego, Postanowienie Króla Saskiego Księcia Warszawskiego z dnia 29 Sierpnia 1809 r. (D. P. K. W., T. II, str. 45) wyrzekło, iż „Officyaliści przy sądach do wręczania zapozwów i uskuteczniania egzekucyi wyroków sądowych ustanowieni, w Procedurze Francuzkiéj *Huissiers* zwani, nazwisko *Burgrabiów* nosić mają."

Nazwa jednakże Burgrabiów i połączenie w ich osobach obowiązku doręczania i egzekwowania aktów sądowych, trwały nie długo, gdyż postanowieniem Króla Saskiego Ks. Warszawskiego z d. 14 Października 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 407), nazwa *Burgrabiów* zniesiona, officyaliści upoważnieni do doręczania aktów

sądowych nazwani *Woźnymi Sądowymi*, a Urzędnicy powołani do egzekwowania aktów sądowych nazwani *Komornikami Sądowymi*.

To postanowienie obejmuje w sobie rozmaite przepisy co do obowiązków Woźnego Sądowego i co do kosztów mu należeć się mogących i dlatego zamieszczone jest niżéj pomiędzy przepisami: „*O dyetach i kosztach sądowych.*“

Główne zatém przepisy co do Woźnych Sądowych podane są w Kodexie Postępowania Sądowego, oraz w powołaném wyżéj postanowieniu z r. 1811; są jednakże prócz tego wyjątkowe rozporządzenia, które się tu zamieszczają, jako to:

a) *Co do doręczań uskutecznianych w sprawach przeciwko osobom dyplomatycznym, oraz przeciwko wojskowym.*

Obowiązujące w tym przedmiocie rozporządzenia zamieszczone są wyżéj w T. II, na str. 558 n. i 562 n. niniejszego dzieła.

b) *Co do obrębu działania Woźnych.*

Na przedstawioną kwestyę co do rozciągłości attrybucyi Woźnych, mianowicie, czy Woźni przy Trybunale pozwy przed Sąd Pokoju wynosić i doręczać mogą, Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pod d. 27 Kwietnia 1825 r. Nr. 4422 oznajmiła, że wątpliwość tę rozwiązuje wyraźnie art. 4 K. P. S. podług którego akta te doręczone być powinny przez Woźnego Sądu Pokoju zamieszkania strony pozwanéj, a w przypadku przeszkody, przez innego, któregoby sąd wyznaczył.

Podobnież doręczenie pozwu przed Trybunały lub wyższe instancye tudzież doręczenie stronom innych aktów, podług art. 52 i 156 K. P. S. należy do Woźnych Sądu Pokoju zamieszkania strony, któréj doręczenie ma nastąpić. Wolno przecież stronie żądającéj doręczenia, użyć w tym celu Woźnego Trybunału lub Sądu Appellacyjnego, lecz w takim razie koszta większe ztąd wynikające sama ponosić i opłacić winna.

Wreszcie doręczenia między Obrońcami odbywać mogą tak Woźni audyencyonalni, jak i nadetatowi.

c) *Co do obowiązku noszenia mundurów.*

Woźni nadetatowi w czasie wykonywania swoich czynności obowiązani są nosić mundur taki sam, jaki przepisany jest dla Woźnych Sądowych etatowych.

K. R. S. d. 28 Lipca (9 Sierpnia) 1854 r. Nr. 12968.

d) *Co do Dziennika wręczeń utrzymywać się winnego przez Woźnych Sądowych.*

W celu zaprowadzenia ściślejszego nad czynnościami Woźnych nadzoru, i zaradzenia zboczeniom przez nich w obowiązkach służby popełnianym, Kommissya Rządowa Sprawiedliwości postanowiła wydać dla nich *Instrukcyę* i zobowiązać do prowadzenia *Dziennika dopełnianych przez nich wręczań.*

Z tego powodu przy rozporządzeniu swém z d. 18 Lutego (3 Marca) 1853 r. Nr. 2633 przesłała Prokuratorom Trybunałów odpowiednią liczbę egzemplarzy tegoż Dziennika z poleceniem, aby, po zarządzeniu opa-

rafowania i po poświadczeniu liczby stronic, takowe Woźnym tak Gubernialnym jak i Okręgowym w juryzdykcyi właściwego Trybunału urzędującym, doręczyć rozporządzili, i dopilnowali wprowadzenia w wykonanie wspomnionych przepisów od d. 20 Maja (1 Czerwca) 1853 r.

W razie dostrzeżenia opieszałości w prowadzeniu Dziennika, oraz dopuszczonych w téj mierze uchybień, Prokurator, stosownie do obowiązujących przepisów, a mianowicie art. 37, 62 i 69 Ustawy Przechodniéj do Kodexu Kar Głównych i Poprawczych (D. P., T. XL, str. 5), albo sam wymierzać powinien kary w tychże rozporządzeniach wskazane, albo téż, a mianowicie w razie uznania konieczności uwolnienia uchybiającego od obowiązków, jako do sprawowania ich niezdolnego, odnosić się powinien do Prezesa Trybunału.

Podsędkowie również albo sami wymierzać będą kary, jakie, na zasadzie obowiązujących przepisów, mocni są wymierzać, i o nich donosić kwartalnie właściwemu Prokuratorowi, albo téż odnosić się do niego, celem dalszego postąpienia w razie uznania potrzeby wymierzenia kary.

Dzienniki, po ukończeniu ich, w Archiwum Biura Prokuratora lub Sądu Pokoju składane być mają.

Osnowa *Instrukcyi wzmiankowanéj w powyższém rozporządzeniu*, jest następująca:

1° Każdy Woźny powinien mieć książkę na *Dziennik wręczeń*, podług wzoru poniżéj wzkazanego sporządzoną, w którą wpisywać obowiązany wszelkie przez siebie dopełnione wręczenia.

2° Dziennik ten obejmować ma rubryki:

a) Liczbę kolejną czyli porządkową;

b) Imię, nazwisko i zamieszkanie osoby powierzającéj akt do wręczenia;

c) Imię, nazwisko i zamieszkanie powoda, czyli strony w imieniu któréj wręczenie ma nastąpić; (Spadkobiercy mogą być zbiorowo wymienieni przez wyszczególnienie osoby spadkodawcy);

d) Rodzaj aktu i ogólne wskazanie przedmiotu nim objętego, np. pozew o zapłacenie summy, lub o granicę dóbr N. N.;

e) Imię, nazwisko i zamieszkanie osoby, któréj akt ma być doręczony;

f) Wymienienie imienia, nazwiska, mieszkania i powołania osoby, na ręce któréj doręczenie nastąpiło;

g) Datę wręczenia, dnia, miesiąca i roku, i, o ile być może w przybliżeniu, godziny;

h) Pokwitowanie z odbioru oryginału przez stronę, która akt do wręczenia oddała;

i) Uwagi.

3° Dziennik ten powinien być oprawiony, zaznaczony na kartach i poświadczony z ilu się stron składa: co do Woźnych przy Senacie, przez Naczelnego Prokuratora IX Departamentu; co do woźnych przy Sądzie Appellacyjnym, przez Prokuratora przy tymże Sądzie; co do Woźnych przy Trybunałach, przez właściwego Prokuratora Kr. przy Trybunale Cywilnym; wreszcie co do Woźnych przy Sądach Pokoju, przez miejscowego Podsędka.

4° Woźny obowiązany jest zapisywać do Dziennika niezwłocznie każde wręczenie przez siebie dopełnione, w téj kolei, w jakiéj wręczenia będzie usku-

teczniał, na akcie zaś przy poświadczeniu zapisać liczbę kolejną Dziennika, pod którą toż wręczenie wciągnięte zostało.

5° Prokuratorowie i Podsędkowie przeglądać będą Dzienniki Woźnych, ilekroć razy uznają tego potrzebę, a najpóźniéj co dni piętnaście, i zaznaczać je z zamieszczeniem daty w dowód przejrzenia. — Każdy przeto Woźny obowiązany jest na każde zlecenie, a przynajmniéj co dni piętnaście, składać swój Dziennik do widymowania w Biurze Prokuratora lub właściwego Podsędka. Prokuratorowie i Podsędkowie utrzymywać będą kontrollę dopełnionych przez siebie widymat, a w Dziennikach Woźnych notować będą liczbę porządkową kontrolli, pod którą w niéj widymata zaciągniętą została.

6° Woźny obowiązany jest przekonać się o tożsamości osoby powierzającéj akt do wręczenia. Jeżeli sama strona, ani jéj Obrońca aktu do wręczenia nie poruczają, lecz inna osoba mieniąca się być upoważnioną do zarządzenia wręczenia, Woźny obowiązany jest przekonać się o jéj wiarogodności, i, jeżeli będzie miał wątpliwość względem służącego jéj upoważnienia, powinien odmówić wręczenia. W każdym razie Woźny powinien dokładnie się przekonać o mieszkaniu osoby powierzającéj akt, aby był w stanie wskazać ją, pod odpowiedzialnością.

7° Obowiązany jest również Woźny z największą troskliwością przekonywać się o tożsamości osoby, któréj akt doręcza, gdyż od tego rzetelność poświadczenia zależy.

8° W poświadczeniu o dopełnioném wręczeniu obowiązani są Woźni czynić wzmiankę na czyje żądanie dopełniają wręczenie. Na pozwach i wyrokach wymieniających strony, zwłaszcza jeżeli jest więcéj osób, i gdy te wspólnie działają, może Woźny powołać w ogólności wszystkie osoby stronę powodową stanowiące, podług brzmienia pozwu, lub przytoczyć jednę ze stron w komparycyi wyroku wymienionych, która wręczenia żądała (1).

Za uchybienia przeciw przepisom powyższym pociągani być powinni Woźni do kar porządkowych, a, w miarę powtarzania wykroczeń, winni być uwolnieni od służby, jako niezdolni do jéj wykonywania.

Wzór do Dziennika wręczeń.

Dziennik wręczeń wyżéj powołany mieści w sobie następujące rubryki:

1° Numer bieżący;

2° Imię, nazwisko i zamieszkanie strony, która akt powierzyła;

3° Imię, nazwisko i zamieszkanie strony powodowéj, czyli strony, na żądanie któréj akt doręczono;

4° Rodzaj aktu;

5° Imię, nazwisko i zamieszkanie strony, któréj wręczenie ma nastąpić;

6° Wyrażenie imienia, nazwiska, powołania i mieszkania osoby, na któréj ręce wręczenie nastąpiło;

---

(1) Woźni, poświadczając dopełnione doręczenie, obowiązani są wyrazić na oryginałach na jakich stemplach pisane są kopje, a na kopjach wyrażać na jakich stemplach pisane są oryginały.

K. R. S. d. 20 Lipca (1 Sierpnia) 1849 r. Nr. 5490.

7° Data wręczenia, dzień, miesiąc, rok, godzina;
8° Pokwitowanie z odbioru oryginału przez osobę, która akt powierzyła;
9° Uwagi.

W rozwinięciu powyższego rozporządzenia, Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pod dniem $^{10}/_{22}$ Września 1853 r. Nr. 11025 poleciła, aby daty wręczeń tak na oryginałach, jako też i na kopjach dla stron uskutecznianych, nie liczbami, jak to dotąd ma miejsce, lecz literami przez Woźnych wpisywane były; a Woźni, w razie zagubienia Dziennika, nie powinni uskuteczniać żadnych doręczeń aż do usprawiedliwienia się i pozyskania nowego egzemplarza Dziennika.

Koszta druku jednego egzemplarza Dziennika na kopiejek 15 obliczone, Prokuratorowie od każdego Woźnego, przy oddaniu mu Dziennika, ściągnąć i Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości nadsyłać powinni.

KODEX HANDLOWY.

USTAWY PRZECHODNIE
DO
KODEXU HANDLOWEGO.

I. *Prawo stanowiące przyjęcie Kodexu Handlowego Francuzkiego dla Księstwa Warszawskiego.*

(Zapadło d. 24 Marca 1809 r. D, P. K. W., T. I, str. 239).

1. Prawa Francuzkie, dekretowane na dniu 10, 11, 12, 14 i 15, ogłoszone na dniu 20, 21, 22, 24 i 25 Września 1807 r., zawarte pod tytułem ogólnym *Kodex Handlowy*, za Prawa Handlowe dla Księstwa Warszawskiego są przyjęte, przystosowaniami w poniższych artykułach przyjętemi.

2. Prawa Handlowe z dniem 1 Maja 1807 r., mają być zaprowadzone.

3. Gdzie Kodex Handlowy odwołuje się do Procedury Cywilnéj, ma być dołożoném. „*Tymczasowo przez Najjaśniejszego Pana wydać się mającéj.*“

4. W artykule 173 Księgi piérwszéj (1), moc dana

(1) Postanowieniem Królewskiém z d. 14 Grudnia 1811 r. (D. P. K. W., T. IV, str. 15) w pierwiastkowym tekscie wprowadzoną została poprawka w ten sposób, że, w miejsce artykułu 176, wpisano artykuł 173.

Burgrabiom (Komornikom Sądowym), zostawuje się tylko przy Notaryuszach."

5. Artykuł 14 Rozdziału II Księgi trzeciéj (t. j. art. 450 K. H.) zmienia się w tym sposobie:

Może oraz Sąd Pokoju na wypadek rozgłoszonego bankructwa dłużnika, jako Sąd miejscowy, za udowodnieniem niebezpieczeństwa w przewłoce, przystąpić do przyłożenia pieczęci.

II. Ten sam Kodex Handlowy rozciągnięty został także do prowincyj od Austryi do Księstwa Warszawskiego wcielonych, a to stosownie do art. 1 Ustawy Przechodniéj z dnia 9 Czerwca 1810 r. (T. I, str. 13 niniejszego dzieła).

KODEX HANDLOWY.

KSIĘGA I.

O HANDLU W OGÓLNOŚCI.

TYTUŁ I.

O handlujących.

1. *Handlującymi* są ci, którzy wykonywają czynności handlowe i których zwykłe zatrudnienie czynności te stanowią. — K. C. P. 17-3., 182, 186, 479. — K. N. 1107, 1128, 1308, 1426, 2019, 2226. — K. P. S. 49-4., 414 n., 553. — K. H. 2 n., 618, 619, 631-2., 632, 633. — K. K. G. i P. 46-4. (1).

---

(1) W przedmiocie *kupiectwa* istnieją dwa główne rozporządzenia, jako to:

a) Postanowienie Namiestnika Kr. z d. 11 Stycznia 1817 r. (D. P., T. IV, str. 159), które rozwinęło zasady o starszych kupiectwa, o ich zgromadzeniu, o uczniach, czeladnikach, kupcach, o wzajemnych ich prawach i prerogatywach, oraz o sposobie rozstrzygania sporów pomiędzy niemi, z tytułu ich kupieckiego powołania, wynikających.

b) Urządzenie, zaprowadzające w Królestwie Polskiém Gildye Kupieckie, które zostało Ukazem

2. Każdy małoletni usamowolniony, jednéj lub drugiéj płci, mający skończonych ośmnaście lat wieku, któ-

---

z d. 28 Maja (9 Czerwca) 1851 r. (D. P. T. XLIV, str. 191) zatwierdzone, stanowi pomiędzy innemi w art. 1, 2, 6, 7, a mianowicie:

Art. 1. Handlujący w Królestwie Polskiém, dzielić się mają na *handlujących gildyjnych*, i na *handlujących nie gildyjnych*.

Handlujący gildyjni są ci, którym służy prawo sprowadzania towarów z zagranicy, przedaż hurtowa towarów zagranicznych, to jest przedaż innym handlującym do dalszego handlu, i rozwożenie ich wszędzie, tudzież prawo trudnienia się bankierstwem, kupcom 1 Gildy wyłącznie służące.

Handlujący nie gildyjni są ci, którym pozwolone są inne czynności handlowe, wyjąwszy sprowadzania towarów z zagranicy, przedaż hurtową i rozwożenie towarów zagranicznych, niemniéj trudnienie się bankierstwem.

Art. 2. Handlujący gildyjni w Królestwie podzieleni być mają na dwie gildye, z nazwą: *Kupcy gildyi 1*, i *Kupcy gildyi 2*.

Art. 6. Kupcowi 1 Gildyi służy wyłącznie prawo:

1° Trudnić się bankierstwem.

2° Sprowadzać towary z zagranicy w nieograniczonéj ilości.

3° Sprzedawać towary zagraniczne hurtowo, to jest innym handlującym do dalszego handlu, i rozwozić je wszędzie.

Obok tego kupiec 1 Gildyi, może trudnić się na równi z kupcami nie gildyjnemi, handlem hurtowym i szczegółowym towarów krajowych i Rossyjskich, handlem szczegółowym towarów zagranicznych, handlem wychodowym, niemniéj

ryby chciał korzystać z dozwolonéj artykułem 487 Kodexu Cywilnego (1) możności prowadzenia handlu, nie będzie mógł rozpoczynać operacyj handlowych, ani być poczytanym za pełnoletniego co do zobowiązań, które zaciągnął z powodu czynności handlowych:

---

wszelkiego rodzaju przemysłem, z zastosowaniem się do przepisów ogólnych.

Art. 7. Kupcowi 2 Gildyi służą prawa do handlu i przemysłu w artykule poprzednim wyrażone, z następującemi wszelako wyjątkami i ograniczeniami:

1° Że Kupiec Gildyi 2 nie może być Bankierem.

2° Że nie może sprowadzać z zagranicy i deklarować na komorach celnych więcéj towarów, na raz czyli jednym transportem lądowym lub wodnym przybywających, jak na 15000 Rsr. wartości, a w ciągu roku więcéj jak na 90000 Rsr. wartości, która będzie obliczoną przez Komory Celne na zasadzie preiskurantu (cennika) Giełdy Warszawskiéj.

Uwaga I. Nie liczy się do summy obrotowéj Kupca Gildyi 2 złoto i srebro w sztabach sprowadzane, moneta, i wartość towarów na transyto przeznaczonych.

Uwaga II. Jeżeli dom handlowy składa się z kilku wspólników do Gildyi 2 zapisanych, na każdego z osobna można deklarować po Komorach za 15000 Rsr. towarów zagranicznych na raz, a za 90000 Rsr. w ciągu roku.

(1) Artykuł 487 Kodexu Cywilnego Francuzkiego odpowiada artykułowi 479 Kodexu Cywilnego Polskiego z r. 1825.

1° Jeżeli nie był poprzednio upoważnionym przez ojca lub, w przypadku śmierci, bezwłasnowolności, albo nieobecności ojca, przez matkę, a w braku ojca i matki, przez uchwałę rady familijnéj potwierdzoną przez Trybunał Cywilny;

2° Jeżeli, prócz tego, akt upoważnienia nie był wciągniętym do ksiąg i wywieszonym w Trybunale Handlowym miejsca, w którém małoletni chce ustalić swoje zamieszkanie. — K. C. P. 26, 32, 68, 336, 373 n., 467 n. — K. N. 1308. — K. P. S. 885 n. K. H. 3, 6, 63, 114.

3. Rozporządzenie poprzedzającego artykułu ma zastosowanie do małoletnich nawet nie handlujących, co do wszystkich czynności, które przez artykuły 632 i 635 uznane są za czynności handlowe. — K. H. 114.

4. Żona nie może trudnić się handlem publicznie bez zezwolenia męża. — K. N. 1395, 1426. — K. C. P. 180, 182, 185, 186, 187. — K. H. 5, 7, 65 n., 113, 557 n.

5. Żona, jeżeli trudni się handlem publicznie, może, bez upoważnienia męża, zobowiązywać się względem tego, co dotyczy jéj handlu, i, w tym przypadku, zobowiązuje także i męża, jeżeli wspólność między niemi ma miejsce. — K. N. 1391, 1399, 1426.

Nie jest uważana za trudniącą się handlem publicznie, jeżeli tylko cząstkowo przedaje towary z handlu męża; lecz uważana jest za taką wtenczas gdy prowadzi handel oddzielny. — K. N. 2066. — K. C. P. 182, 186, 204. K. H. 4.

6. Małoletni kupcy, upoważnieni tak jak wyżéj powiedziano, mogą zaciągać zobowiązania co do swoich nieruchomości i obciążać je hypotecznie. — K. N. 1124, 2072, 2085 n., 2114, 2124.

Mogą je nawet zbywać, lecz z zachowaniem formalności przepisanych w artykułach 457 i następnych Kodexu Cywilnego (1). — K. N. 1308. — K. P. S. 954 n. — K. H. 2. — K. C. P. 434—440 i 444—448.

7. Żony trudniące się handlem publicznie, mogą również zaciągać zobowiązania co do swoich nieruchomości, obciążać je hypotecznie i zbywać.— K. H. 4, 5, 65 n., 557 n.

Jednakże majątki ich posagowe, jeżeli małżeństwo zawarte zostało pod rządem posagowym, mogą być obciążane hypotecznie i zbywane jedynie w przypadkach i podług form w Kodexie Cywilnym wskazanych (2). — K. N. 1391, 1426, 1538, 1554 n., 2073.— K. C. P. 67, 185, 186, 188, 191—230.

---

(1) Artykuły 457 i n. Kodexu Cywil. Fran. odpowiadają artykułowi 434, 435 i 436 Kodexu Cywilnego Polskiego z r. 1825.

(2) Powołane tu przepisy mieszczą się w art. 1554 i n. to jest w Księdze III, Tytule V Kodexu Napoleona. Przepisy jednak te uległy zmianom, jako to:

Ustawą Hypoteczną z roku 1818, która w Dziale V, Oddziale I, w art. 74—92 włącznie, i w art. 163 stanowcze zaprowadziła zmiany. (T. II. str. 96 i n. niniejszego dzieła); — oraz

Prawem przechodniém do Kodexu Cywilnego Polskiego z d. $^{1}/_{13}$ Czerwca 1825 r. (T. I, str. 274 niniej. dzieła), którém cały Tytuł V, Księgi III, Kodexu Cywilnego Francuzkiego, jako też powołany wyżéj Oddział I, Działu V Ustawy Hypotecznéj z r. 1818 uchylone zostały.

Tu zatém odnoszą się przepisy zawarte w art. 67, 184, 191 do 230 Kodexu Cywilnego Polskiego z r. 1825.

TYTUŁ II.

O księgach handlowych (1).

8. Każdy handlujący obowiązany jest utrzymywać *Dziennik*, który przedstawia, każdodziennie, jego wierzytelności i długi, operacye jego handlu, jego negocyacye handlowe, przyjęcia lub indosy papiérów handlowych, i w ogólności to wszystko, co odbiéra i płaci, pod jakimkolwiekbądź tytułem; Dziennik ten wyraża, co miesiąc, summy użyte na wydatki domowe: wszystko to niezawiśle od innych ksiąg używanych w handlu, lecz które nie są niezbędnemi. — K. N. 1329, 1330, 1785. — K. P. S. 898. — K. H. 9 n., 84, 96, 102, 109, 117 n., 136, 224, 458, 484, 586-6., 591.

Obowiązany jest listy, kóre odbiéra, w paczki zbiérać, a przepisywać w Księdze, które posyła.

---

(3) Rada Administracyjna w postanowieniu z d. 22 Grudnia 1850 r. (3 Stycznia 1851 r.) (D. P., T. XLIII, str. 381), co do wprowadzenia nowéj Ustawy Celnéj wydaném, wyrzekła pomiędzy innemi w art. 2 i 3.

Art. 2. Od téjże daty (t. j. od d. 12 Stycznia 1851 r.) przestają obowiązywać: Postanowienie Księcia Namiestnika Królewskiego z d. 22 Lipca 1823 (D. P., T. VIII, str. 100), zaprowadzające dla kramarzy oddzielne *książki* tak zwane *konotacyjne*, tudzież wszelkie rozporządzenia Skarbowe na zasadzie decyzyi Rady Administracyjnéj z d. 28 Października (9 Listopada) 1838 r. (D. P., T. XXXVI, str. 49), wydane.

Art. 3. Prowadzenie książek handlowych jako téż obieg i kontrolla towarów wewnątrz kraju, nadal mają być wykonywane podług przepisów Kodexu Handlowego w Królestwie obowiązującego, i podług przepisów nowej Ustawy Celnéj.

9. Obowiązany jest sporządzać, corocznie, z podpisem prywatnym, *Inwentarz* swojego majątku ruchomego i nieruchomego, oraz swoich wierzytelności i długów, i przepisywać go corocznie w Księgę oddzielną na to przeznaczoną. — K. N. 1322. — K. P. S. 943. — K. H. 10, 455, 470 n., 560, 586-6., 587, 594.

10. Dziennik i Inwentarz będą zaznaczane i widymowane raz na rok. — K. H. 11.

Księga kopij listów nie będzie poddaną téj formalności.

Wszystkie utrzymywane będą porządkiem datt, nie zostawiając miejsc próżnych, przerw, ani odsyłaczy.

11. Księgi, których utrzymywanie nąkazane jest artykułami 8 i 9, będą liczbowane, zaznaczone i widymowane, bądź przez jednego z Sędziów Trybunału Handlowego, bądź przez Prezydenta, Burmistrza lub ich Pomocnika, w formie zwyczajnéj i bezpłatnie. Handlujący obowiązani są zachowywać te księgi przez lat dziesięć. — K. H. 10, 84.

12. Księgi handlowe, porządnie utrzymywane, mogą być dopuszczone przez Sędziego jako dowód między handlującemi co do czynności handlowych. — K. N. 1329, 1330. — K. H. 1, 13 n., 632.

13. Księgi, które osoby handel prowadzące obowiązane są utrzymywać, a względem których nie zachowały formalności wyżéj przepisanych, nie będą mogły być pokładanemi, ani zasługiwać na wiarę w sądzie, na korzyść tych, którzy je utrzymywali; nie ubliżając temu co urządzoném będzie w Księdze *O upadłościach i bankructwach*. — K. N. 1329. — K. H. 586 n., 591, 593 n.

14. Kommunikacya ksiąg i inwentarzy nakazaną być może przez sąd jedynie w sprawach dotyczących spadku, wspólności, podziału spółki, i w przypadku upadłości. — K. N. 815, 842, 1476, 1686, 1872. — K. H. 18 n., 437.

15. W ciągu sporu, przedstawienie ksiąg może być nakazaném przez Sędziego, nawet z urzędu, w celu wypisania z nich tego, co dotyczy sporu. — K. N. 1353. — K. P. S. 254. — K. H. 12, 16, 17, 109.

16. W przypadku gdy księgi, których przedstawienie jest ofiarowane, żądane lub nakazane, znajdują się w miejscach odległych od Trybunału, w którym spór się toczy, Sędziowie mogą wezwać Trybunał Handlowy miejscowy, albo wyznaczyć Sędziego Pokoju, do ich przejrzenia, spisania protokółu względem tego co obejmują, i przesłania go Trybunałowi, w którym spór się toczy. — K. P. S. 1035. — K. H. 629.

17. Jeżeli strona, któréj księgom druga chce dać wiarę, odmawia ich okazania, Sędzia może naznaczyć przysięgę drugiéj stronie. — K. N. 1329, 1366. — K. P. S. 120, 121.

TYTUŁ III.

O spółkach.

ODDZIAŁ I.

O rozmaitych spółkach i prawidłach jakim ulegają.

18. Kontrakt spółki urządza się podług praw cywilnych, szczególnych ustaw handlowych i umów stron. K. N. 1134, 1832—1873. — K. P. S. 50-2., 59, 69-6. — K. H. 14, 19 n., 51 n., 91, 438, 458, 531, 586-4., 604.

19. Prawo uznaje trzy rodzaje spółek handlowych:

Spółkę firmową, — K. H. 20, 21, 22, 24, 39, 42, 43, 44.

Spółkę kommandytową, — K. H. 23—28, 38, 39, 42, 43, 44.

Spółkę bezimienną. — K. H. 29—37, 40, 45.

20. *Spółka firmowa* jest ta, którą zawiérają dwie lub więcéj osób, i która ma za przedmiot prowadzenie handlu pod firmą spółkową. — K. H. 19, 21, 22, 24, 39, 42, 43, 44, 438, 458.

21. Tylko nazwiska spólników mogą wchodzić do firmy spółkowéj.

22. Spólnicy firmowi wymienieni w akcie spółki, odpowiedają solidarnie za wszelkie zobowiązania spółki, choćby je tylko jeden ze spólników podpisał, byle to nastąpiło pod firmą spółkową. — K. N. 1200 n., 1862. — K. H. 20, 39, 41 n.

23. *Spółka kommandytowa* zawiéra się między jednym lub kilkoma spólnikami odpowiedzialnemi i solidarnemi, a jednym lub kilkoma spólnikami, prostemi dostarczycielami funduszu, którzy się zowią *kommandytowemi* lub *spólnikami kommandytu*. — K. H. 19, 24—28, 38, 39, 42, 43, 44.

Rządzoną jest pod firmą spółkową, do któréj wchodzić mają koniecznie nazwiska jednego lub kilku spólników odpowiedzialnych i solidarnych — K. N. 1200 n.

24. Gdy jest kilku spólników solidarnych i firmowych, czy to wszyscy zarządzają razem, czy téż jeden lub kilku zarządza za wszystkich, spółka jest zarazem spółką firmową względem nich, a spółką kommandytową względem prostych dostarczycieli funduszu.

25. Nazwisko spólnika kommandytowego nie może wchodzić do firmy spółkowéj. — K. H. 26—28.

26. Spólnik kommandytowy odpowiada za straty jedynie do wysokości funduszów, jakie włożył lub włożyć był powinien do spółki. — K. N. 1234, 1302, 1303. K. H. 33.

27. Spólnik kommandytowy nie może wykonywać żadnego czynu zarządu, ani być użytym w interesach spółki, nawet na mocy pełnomocnictwa. — K. H. 23, 28.

28. W razie przestąpienia zakazu w artykule poprzedzającym wzmiankowanego, spólnik kommandytowy obowiązany jest solidarnie, ze spólnikami firmowemi, za wszystkie długi i zobowiązania spółki. — K. N. 1200 n. K. H. 23, 26, 27.

29. *Spółka bezimienna* nie ustanawia się pod firmą: nie jest oznaczona nazwiskiem żadnego ze spólników. — K. H. 19, 30—37, 40, 45.

30. Nazwę jéj stanowi oznaczenie przedmiotu jéj przedsiebierstwa.

31. Zarządzaną jest przez pełnomocników czasowych, odwołalnych, stowarzyszonych, lub nie stowarzyszonych, płatnych lub nie płatnych. — K. N. 1984, 2003. K. H. 32.

32. Zarządcy odpowiedzialni są tylko za wykonanie udzielonego sobie pełnomocnictwa. — K. N. 1991.

Nie zaciągają, z powodu swego zarządu, żadnego zobowiązania osobistego ani solidarnego, względem obowiązków spółki.

33. Stowarzyszeni ulegają jedynie stracie swojego wkładu do spółki. — K. H. 26.

34. Kapitał spółki bezimienéj dzieli się na *akcye*, a nawet *na kupony akcyj* równéj wartości. — K. H. 35, 36, 38. — K. K. G. i P. 883.

35. Akcya ustanowioną być może w formie tytułu na okaziciela. — K. H. 34, 36.

W tym przypadku przelew dopełnia się przez wydanie tytułu. — K. N. 1607, 1689. — K. K. G. i P. 883.

36. Własność akcyj ustanowioną być może przez zapisanie w księgach spółki. — K. H. 34, 35.

W tym przypadku przelew dopełnia się przez oświadczenie przeniesienia, wpisane w księgi spółki i podpisane przez tego, który czyni przelew lub przez jego pełnomocnika. — K. N. 1987. — K. K. G. i P. 883.

37. Spółka bezimienna nie może istnieć bez upoważnienia Królewskiego i bez potwierdzenia przez niego aktu, który ją ustanawia; potwierdzenie to nastąpić powinno w formie przepisanéj dla postanowień administracyjnych. — K. H. 45 (1).

38. Kapitał spółek kommandytowych będzie mógł także być dzielonym na akcye, co jednak nie ubliża w niczém prawidłom ustanowionym dla tego rodzaju spółki. — K. H. 23, 34.

39. Spółki firmowe lub kommandytowe, stwierdzone być winny aktami urzędowemi lub z podpisem prywatnym, stosując się, w tym ostatnim przypadku, do art. 1325 Kodexu Cywilnego. — K. N. 1317, 1318, 1322, 1341, 1384. — K. H. 20, 23, 41—44.

40. Spółki bezimienne nie mogą być zawarte inaczéj jak aktami urzędowemi. — K. N. 1317. — K. H. 23, 37, 45.

41. Żaden dowód ze świadków nie może być dopuszczonym przeciw aktom spółki lub nad ich osnowę, ani na to, coby było przytaczaném, że było mówione przed zawarciem przy, lub po zawarciu aktu, chociażby szło o

---

(1) Ukaz z d. 31 Lipca (12 Sierpnia) 1856 r. (D. P., T. L, str. 5) postanowił, a mianowicie:

Art. 1. Zastrzeżenie zawarte w artykule 37 Kodexu Handlowego, iż spółki bezimienne nie mogą inaczéj być zawiązane, jak za poprzedniém upoważnieniem Rządu, stosować się ma odtąd, aż do ogłoszenia nowego Prawa Handlowego, do spółek handlowych komandytowych, których kapitał zakładowy przewyższać będzie Rubli srebrem sto pięćdziesiąt tysięcy.

Art. 2. Sposób wyjednywania takowego zatwierdzenia pozostaje ten sam, jaki jest przepisany względem spółek bezimiennych.

summę mniejszą od stu pięćdziesięciu franków (1). — K. N. 1341, 1347, 1431, 1834, 1866. — K. H. 39, 40.

42. Wyciąg aktów spółki firmowéj lub kommandytowéj złożony być winien, w ciągu dni piętnastu od ich daty, w Kancellaryi Pisarza Trybunału Handlowego okręgu, w którym ustanowiony jest dom handlowy spółki, dla przepisania go w księdze i wywieszenia przez trzy miesiące w izbie posiedzeń. Jeżeli spółka ma kilka domów handlowych, znajdujących się w różnych okręgach, złożenie, przepisanie i wywieszenie tego wyciągu, nastąpi w Trybunale Handlowym każdego okręgu (2). Formalności te zachowane będą pod karą nieważności, względem osób interesowanych; lecz brak którejkolwiek z nich nie będzie mógł być zarzucany osobom trzecim przez spólników. — K. H. 43, 44, 64.

43. Wyciąg obejmować powinien, imiona, nazwiska, powołanie i zamieszkanie tych spólników, którzy nie są akcyonaryuszami lub kommandytowemi, firmę handlową spółki, wymienienie tychże spólników, którzy są upoważnieni do kierowania, zarządzania i podpisywania za spółkę, ilość funduszów dostarczonych, lub dostarczyć się mających przez akcye lub sposobem kommandytu, czas, od którego spółka zacząć się, i w którym skończyć się powinna. — K. N. 1865 n. — K. H. 39, 41, 44, 46.

44. Wyciąg aktów spółki będzie podpisany, co do aktów urzędowych — przez notaryuszów, a co do aktów z podpisem prywatnym — przez wszystkich spólników, jeżeli spółka jest firmową, a przez spólników solidarnych

(1) Franków 150 równa się RSr. 36.

(2) Artykuł ten uzupełniony został we Francyi prawem z d. 31 Marca 1833 r., przez dodanie w tém miejscu dwóch nowych ustępów.

lub zarządców, jeżeli spółka jest kommandytowa, bez względu na to czy się dzieli lub nie dzieli na akcye. — K. H. 20, 23, 43.

45. Postanowienie Królewskie upoważniające spółki bezimienne, powinno być wywieszone wraz z aktem spółki, przez taki sam przeciąg czasu. — K. H. 37, 42.

46. Wszelkie przedłużenie spółki, po upływie jéj terminu, stwierdzone będzie przez oświadczenie spólników. K. N. 1866. — K. H. 39, 43.

Oświadczenie to i wszelkie akta rozwiązujące spółkę przed upływem oznaczonego na jéj trwanie terminu w akcie, który ją ustanawia, wszelka zmiana lub wyjście spólników, wszelkie nowe zastrzeżenia lub warunki, wszelka zmiana w firmie spółki, poddane są formalnościom przepisanym artykułami 42, 43 i 44. W razie pominięcia tych formalności, zastosowane będą rozporządzenia karne w artykule 42 ustępie ostatnim objęte.

47. Niezależnie od powyższych trzech rodzajów spółek, prawo uznaje *stowarzyszenia handlowe na udział.* — K. H. 48 n.

48. Stowarzyszenia te odnoszą się do jednéj lub kilku operacyj handlowych; przedmiot ich, formy, stosunek udziału, zależy od warunków ułożonych między stowarzyszonymi. — K. N. 1134.

49. Stowarzyszenia na udział mogą być udowodnione złożeniem ksiąg, listów, albo dowodem ze świadków, jeżeli Trybunał uzna, że takowy dopuszczonym być może. — K. N. 1341, 1353. — K. H. 8, 12, 13, 15, 17, 51 n., 109.

50. Stowarzyszenia handlowe na udział nie ulegają formalnościom przepisanym dla innych spółek.

ODDZIAŁ II.

O sporach między spólnikami i o sposobie ich rozstrzygania.

51. Wszelki spór między spólnikami, i z powodu spółki, rozstrzyganym będzie przez sędziów polubownych. — K. N. 1872, 2123. — K. P. S. 429, 430, 431, 1008 n., 1020. — K. H. 18 n., 52 n.

52. Appellacya od wyroku polubownego, lub odwołanie się do Sądu Kassacyjnego (1), będą miały miejsce, jeżeli zrzeczenie się ich nie było wyraźnie umówione. Appellacya zaniesioną będzie przed Sąd Appellacyjny. K. N. 1134. — K. P. S. 443 n., 1005, 1010, 1023 — K. H. 639 - 2.

53. Mianowanie sędziów polubownych dopełnia się przez akt z podpisem prywatnym, przez akt notaryalny, przez akt zasądowy, przez zezwolenie dane w sądzie. — K. N. 1317, 1322.— K. P. S. 1005, 1006.— K. H. 54 n. (2).

54. Termin do wydania wyroku oznaczony będzie przez strony przy mianowaniu sędziów polubownych; a jeżeli nie zgadzają się na termin, będzie ustanowiony przez sąd. — K.N. 1134. — K. P. S. 1007, 1012.— K.H. 55.

55. W przypadku gdy jeden lub kilku spólników odmówią mianowania sędziów polubownych, mianować ich będzie z urzędu Trybunał Handlowy.— K. H. 54, 60 (2).

---

(1) Ze zniesieniem w Królestwie Polskiém Sądu Kassacyjnego i z zaprowadzeniem Warszawskich Departamentów Rządzącego Senatu, przepis art. 52 K. H. został zdomyfikowany sposobem milczącym, a to przez art. 33 — 36 Ustawy Senackiéj z d. 26 Marca 1842 r. (D. P., T. XXIX, str. 299, 327), oraz przez art. 4 i 5 postanowienia o sposobie zanoszenia i rozpoznawania skarg na wyroki mocą ostatniéj instancyi dotąd wydawane, pod tąż datą zapadłego. (D. P., T. XXIX, 399, 403).

(1) Porównać przypisek zamieszczony pod art. 1006 K. P. S.

56. Strony składają swoje dowody i wywód sprawy sędziom polubownym, bez żadnéj formalności sądowéj. K. P. S. 1016. — K. H. 59.

57. Spólnik opóźniający się ze złożeniem dokumentów i wywodu sprawy, wezwany będzie do uskutecznienia tego w ciągu dni dziesięciu. — K. P. S. 68, 1033. — K. H. 58, 59.

58. Sędziowie polubowni mogą, w miarę potrzeby, przedłużyć termin do złożenia dokumentów. — K. H. 57, 59.

59. Jeżeli terminu nie przedłużono, lub jeżeli nowy termin upłynął, Sędziowie polubowni sądzą ze złożonych dokumentów i wywodów. — K. P. S. 98, 99, 100. K. H. 56.

60. W razie równości zdań, sędziowie polubowni mianują superarbitra, jeżeli ten w kompromisie nie jest mianowanym: jeżeli sędziowie polubowni nie zgadzają się na wybór, superarbiter mianowany będzie przez Trybunał Handlowy. — K. P. S. 118, 468, 1012-2., 1017 n. — K. H. 55.

61. Wyrok polubowny będzie motywowany. Złożony zostanie w Kancellaryi Pisarza Trybunału Handlowego. Wykonalność jego będzie nakazaną bez żadnéj zmiany i przepisany zostanie w księgach w skutku rozkazu Prezesa Trybunału, który obowiązany jest wydać go wprost i bezwarunkowo, i w ciągu trzech dni od złożenia w Kancellaryi. — K. N. 2123. — K. P. S. 1020, 1033.

62. Rozporządzenia powyższe stosują się do wdów, spadkobierców, lub osób stojących w prawach spólników. — K. N. 724, 1122. — K. H. 63, 64.

63. Jeżeli małoletni interesowani są w sporze z powodu spółki handlowéj, opiekun nie będzie mógł zrzec

się możności zakładania appellacyi od wyroku polubownego. — K. C. P. 345, 422, 424, 448, 511. — K. P. S. 1010. — K. H. 2, 52, 64.

64. Wszelkie skargi przeciwko spólnikom nie upoważnionym do dopełnienia likwidacyi i wdowom ich, spadkobiercom lub stojącym w ich prawach, przedawniają się upływem lat pięciu od ukończenia się lub rozwiązania spółki, jeżeli akt spółki wyrażający jéj trwanie, albo akt rozwiązania, wywieszonym i wciągniętym był w księgi, stosownie do art. 42, 43, 44 i 46, i jeżeli, po dopełnieniu téj formalności, przedawnienie względem nich nie było przerwane żadném sądowém poszukiwaniem. — K. N. 712, 2219, 2244 n. — K. H. 43, 46, 108, 155, 189, 430—434.

TYTUŁ IV.

O rozdziale majątków.

65. Wszelkie żądanie rozdziału majątków, popiérane, instruowane, i sądzone będzie, stosownie do przepisów w Kodexie Cywilnym, w Księdze III, Tytule V, Dziale II, Oddziale III (art. 1443—1452), i w Kodexie Postępowania Cywilnego, w Części II, Księdze I, Tytule VIII (art. 865 — 874) objętych. — K. N. 1029, 1400, 1441-5., 1443 n., 1540, 1560, 1561, 1563, 1595. K. C. P. 199, 230, 264, 266, 267. — K. P. S. 49-7., 865 n. K. H. 66 n., 557 n.

66. Wszelki wyrok stanowiący rozłączenie co do stołu i łoża lub rozwód między mężem a żoną, z których jeden jest handlującym, poddany będzie formalnościom przepisanym w art. 872 Kodexu Postępowania Cywilnego; w razie ich niedopełnienia, wierzyciele będą mogli zawsze przeciwko niemu założyć oppozycyę, co do punktu dotyczącego ich interesu, i czynić spór przeciwko wszelkiej likwidacyi, któraby na skutek takiego wyroku nastąpiła. — K. N. 1167, 1445, 1447. — K. P. S 339 n., 871, 872.

67. Wyciąg z każdéj umowy przedślubnéj między małżonkami, z których jeden jest handlującym, przesłany zostanie, w ciągu miesiąca od jéj daty, do Kancellaryj Trybunalskich i do izb, oznaczonych artykułem 872 Kodexu Postępowania Cywilnego, dla wywieszenia go na tablicy, stosownie do tegoż artykułu. Wyciąg ten wyrażać będzie, czy małżonkowie pobrali się pod wspólnością, czy są rozdzieleni co do majątków, lub czy zastrzegli rząd posagowy. — K. N. 1391, 1394, 1399, 1536, 1540. — K. H. 1, 68 n.

68. Notaryusz, który przyjął umowę przedślubną, obowiązanym będzie przesłać wyciąg w artykule poprzedzającym nakazany, pod karą stu franków (1), a nawet pod karą złożenia z urzędu i odpowiedzialnością względem wierzycieli, jeżeliby udowodniono, że opuszczenie to było skutkiem zmowy. — K. N. 1149, 1382, 1394. — K. P. S. 128.

69. Każdy małżonek żyjący w rozdzielności majątków, lub pod rządem posagowym, któryby obierał sobie zawód handlującego po zawarciu małżeństwa, obowiązany będzie do podobnego przesłania w ciągu miesiąca od dnia otwarcia swego handlu, pod karą, w przypadku upadłości, przepisaną za bankructwo podstępne. K. N. 1536, 1540. — K. P. S. 872. — K. H. 1, 4, 5, 7, 67 70, 437, 586-8. (2).

---

(1) Franków 100 równa się Rsr. 24.

(2) Artykuł ten zmieniony został we Francyi prawem z dnia 28 Maja 1838 r.

70. Toż samo przesłanie uskuteczni pod temi samemi karami, w ciągu roku od ogłoszenia niniejszego prawa, każdy małżonek żyjący w rozdzielności majątku, lub pod rządem posagowym, któryby w chwili wzmiankowanego ogłoszenia handlem się trudnił. — K. H. 1, 67, 69.

TYTUŁ V.

O Giełdach handlowych, Ajentach wymiany i Stręczycielach (Meklerach).

ODDZIAŁ I.

O Giełdach handlowych.

71. *Giełda handlowa* jest to upoważnione przez Króla zgromadzenie handlujących, kapitanów okrętowych, ajentów wymiany i stręczycieli. — K. H. 72 n., 585-2., 607, 613 (1).

72. Wypadek działań handlowych i umów, jakie na giełdzie są zawiérane, stanowi *kurs wymiany* (t. j. cenę bieżącą) towarów, ubezpieczeń, najmu statków morskich, przewozów lądem lub wodą, kurs papiérów publicznych i innych, których kurs ulega notowaniu na giełdzie.— K. P. S. 419 n.

---

(1) Wyrazy *agents de change et courtiers* tłómaczone tutaj przez wyrazy *Ajenci wymiany i stręczyciele*, chociaż Postanowienie Ks. Namiestnika Kr. z d. 12 Kwietnia 1817 r., zamieszczone niżéj w odsyłaczu pod art. 73 K. H., nazywa ich *Meklerami wexlowemi* i *towarnemi*.

73. Te rozmaite kursa poświadczają ajenci wymiany i stręczyciele, w formie przepisanéj urządzeniami policyjnemi ogólnemi lub szczególnemi. — K. H. 74 n. (1).

---

(1) Zaprowadzenie Giełdy Kupieckiéj i Meklerów w Warszawie, polega na postanowieniu Ks. Namiestnika Kr. z d. 12 Kwietnia 1817 r., którego osnowa jest następująca:

TYTUŁ I.

Zaprowadzenie Giełdy w Warszawie.

Art. 1. Ma być zaprowadzona *Giełda kupiecka w Warszawie.*

Art. 2. Kommissya Rządowa Spraw Wewnętrznych i Policyi, poda Nam gmach dogodny do jéj umieszczenia z wykazem kosztów potrzebnych na przysposobienie budowli do tego użytku.

Art. 3. Wydatek coroczny, tak na utrzymanie téj budowli jako i na inne przy Giełdzie zachodzące potrzeby, załatwiony będzie z wpływów skrzynki kupieckiéj w Kassie Miejskiéj, a gdyby te nie starczyły, ze składek kupców miejscowych i meklerów.

Art. 4. Tak ilość wydatku tego jako i składkę na zastąpienie onego potrzebną, oznaczać będą Starsi giełdy z wiadomością Prezydenta miasta (a).

(a) Podług art. 35 Postanowienia Królewskiego z d. $^{17}/_{29}$ Stycznia 1828 r. (D. P., T. XII, str. 119) attrybucye względem Giełdy w przedmiocie interesów handlowych i przemysłowych, Prezydentowi miasta Warszawy służące, przeniesione zostały na Prezesa Banku Polskiego.

Art. 5. Składkę tę Poborca miejski ściąga do skrzynki kupieckiéj.

ODDZIAŁ II.

O Ajentach wymiany i Stręczycielach.

74. Prawo uznaje pośredników w działaniach handlowych, mianowicie *Ajentów wymiany i Stręczycieli.* — K.H. 71 n., 75 n., 632, 633.

Art. 6. Z wpływu i wydatku składki téj rachunek roczny, przejrzany od starszych giełdy, Prezydent miasta (a) zatwierdzi. Wypłaty zaś dziać się mają za assygnacyami starszych giełdy.

(a) Porównać przypisek zamieszczony wyżéj do art. 4 niniejszego postanowienia.

TYTUŁ II.

Ustanowienie meklerów.

Art. 7. Ma być ustanowionych tymczasowo sześciu Meklerów w Warszawie.

Art. 8. Meklery ci od Nas będą mianowani.

Art. 9. Mianowanie dziać się ma jak następuje:

Prezydent miasta Warszawy (b) za zniesieniem się z miejscową Radą handlową, wyznaczy 10 bankierów i kupców hurtowych w Warszawie osiadłych, pomiędzy któremi może być dwóch żydów. Handlujący ci, w ogólném zebraniu ułożą listę osób na meklerów, podwójną do liczby ustanowić się mających.

Listę tę prześlą Prezydentowi miasta (b), który onęż z uwagami swojemi przedstawi Kommissyi Rządowéj Spraw Wewnętrznych i Policyi. Kommissya przydać może do niéj osoby jakie uzna aż do $^1/_4$ ogółu kandydatów. — Poczém listę całkowitą z wnioskami swojemi Nam do nominacyi poda.

(b) Porównać przypisek zamieszczony wyżéj do art. 4 niniejszego postanowienia.

75. Znajdują się oni we wszystkich miastach, w których jest Giełda Handlowa. Mianowani są przez Króla. (Art. 7—22 Posta. Ks. Nam. z d. 12 Kwietnia 1817 r. zamieszczonego w odsyłaczu do powyższego art. 73 K. H.)

Art. 10. Przy podaniu kandydatów wyrażono zostanie, którzy z nich na wekslowych, którzy na towarnych meklerów, a którzy na połączenie w myśl art. 81 Kodexu Handlowego, obojga tych attrybucyj są usposobieni.

Art. 11. Mogą być podawani na meklerów żydzi nie więcéj jednak jak w $^1/_3$ ogólnéj liczby.

Art. 12. Mekler winien umieć czytać i pisać po Polsku, żyd zaś nadto obowiązany dopełniać przepisów dekretu z d. 16 Marca 1809 r. (D. P., T. VII, str. 155) względem żydów mieszkających na ulicach zakazanych.

Art. 13. Nikt nie może być podanym na meklera, kto nie udowodni, że był meklerem, bankierem lub kupcem, albo, że przy bankierze lub którym domu handlowym lat 4 pracował. Także ma być sławy osobistéj nieskażonéj i wieku przeszło lat 24.

Art. 14. Stosownie do art. 83 Kodexu Handlowego, nie może być meklerem kupiec, który upadł w handlu, jeżeli nie otrzymał rehabilitacyi.

Art. 15. Mekler wekslowy ma mieć dokładną znajomość wszelkich w handlu zachodzących monet, ich stosunku, przyczyn spadającego lub wznoszącego się kursu i prawa wekslowego.

Art. 16. Mekler towarny znać się powinien doskonale na towarach, oznakach ich, własnościach, przepisanéj miarze, dobroci, wadach i sfałszowaniu onychże.

Art. 17. Z początkiem każdego kwartału nastąpi zapełnienie miejsc próżnych sposobem wyboru w art. 9 i z warunkami wyżéj oznaczonemi.

Art. 18. Patenta meklerów w księgi Trybunału Handlowego będą wciągnione, który od nich przysięgę odbierze podług roty przez Kommissyą

76. Ajenci wymiany ustanowieni w sposób prawem przepisany, wyłączne mają prawo negocjowania papierów publicznych i innych, których kurs na giełdzie jest notowany; negocjowania na rachunek drugiego wekslów

---

Rządową Spraw Wewnętrznych i Policyi wskazać się mającéj (a).

(a) Podług rozporządzenia Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z dnia 22 Kwietnia (4 Maja) 1855 r. Nr. 7305 przysięga od meklerów towarnych i wekslowych przy Giełdzie Warszawskiéj powinna być odbiéraną w rotę następującą: »iż obowiązki meklera sprawować będą według prawa, przepisów zawartych w Kodexie Handlowym, w postanowieniu z d. 12 Kwietnia 1817 r. i późniéj zapaść mogących urządzeniach.«

Art. 19. Nazwiska i mieszkania meklerów wypisane będą na tablicy, która w Trybunale Handlowym i Giełdzie ma być wywieszona.

Art. 20. Prezydent miasta (b) upewni ażeby każdy z ustanowionych meklerów złożył kaucyą 1800 złp. w gotowiźnie, od któréj pięć od sta płacono mu będzie; w tym celu piéniądze takowe w Lombardzie lub w innym instytucie piénięznym (w Banku Polskim), Prezydent (b) umieści.

Kaucya ta w sześciu równych ratach wniesioną być może, jednak w ciągu piérwszego półrocza uzupełnioną być winna, w przeciwnym razie mekler za staraniem Prezydenta (b) z listy wymazanym będzie.

(b) Porównać przypisek zamieszczony wyżéj do art. 4 niniejszego postanowienia.

Art. 21. Niemniéj Prezydent miasta zawiesi od urzędu meklera, gdy skutkiem wyroków sądowych

ciągnionych lub suchych i wszelkich papiérów handlowych; tudzież poświadczania ich kursu. Ajenci wymiany będą mogli, zarówno ze stręczycielami towarów, negocjować oraz stręczyć kupno i przedaż kruszców. Sami

---

kaucya jego nadwerężoną zostanie, a takowéj nie uzupełni (a).

(a) Porównać przypisek zamieszczony wyżéj do art. 4 niniejszego postanowienia.

Art. 22. Nie wolno jest innym od Nas nie mianowanym osobom pełnić czynności meklerów, pod karą prawem przepisaną.

TYTUŁ III.

Czynności i obowiązki meklerów.

Art. 23. Wolno jest kupcom odbywać czynności swoje handlowe wprost między sobą lub przez swych kommissantów bez użycia meklerów.

Art. 24. Świadectwa meklerów stanowią dowód w sądach stosownie do przepisów Kodexu Handlowego.

Art. 25. Nie wezwany i nie żądany mekler nikomu usług swych narzucać nie ma prawa.

Art. 26. Każdy mekler tego rodzaju negocyacyi trzymać się powinien, jaka w patencie jego jest oznaczona.

Art. 27. Czynności przez meklera przeciw artykułowi poprzedniemu podejmowane, są nie byłe i nie ważne, za co osobom, któreby bez własnéj winy na tém szkodowały, jest odpowiedzialny.

Art. 28. Stosownie do artykułów 85, 86, 87, 88 Kodexu Handlowego i pod karami tamże oznaczonemi, nie ma mekler podejmować żadnych działań handlowych, na rachunek własny ani dopuszczać

tylko mają prawo kurs ich poświadczać. — K. H. 73, 78, 81, 109, 181, 186.

77. Będą *stręczyciele towarów, ubezpieczeń, stręczyciele*

---

się czynności temi artykułami zabronionych, do których się przeto odsyła.

Art. 29. Oberży, kawiarni, szynku win, piwa lub wódki, pod utratą urzędu meklera, utrzymywać nie powinien.

Art. 30. Nie ma podejmować się w jednym przedmiocie interesu dwóch stron sobie przeciwnych, lecz zlecenia pierwéj przyjęte winien wykonywać.

Art. 31. Aż do ukończenia podjętego interesu, usuwać od siebie winien wszelkie zlecenia takowe, któreby szkodliwy wpływ miały na przedmiot mu powierzony.

Art. 32. Pożytku strony swojéj wszelkiemi dozwolonemi środkami, poczciwie, bacznie i pilnie ma przestrzegać; za szkodę z nieuwagi jego pochodzącą odpowiada.

Art. 33. Gdyby była obawa straty, za otrzymaniem wiadomości wiary godnéj, winien o tém strony do niego zgłaszające się niezwłocznie ostrzegać.

Art. 34. Jednak pod utratą urzędu, na próżne wieści, albo w zamiarze szkodzenia, nie ma osłabiać kredytu kupców.

Art. 35. Mekler obowiązany dochować najściśléj tajemnicy stronie, która go do negocyacyi wezwała, gdy tego żąda. W przeciwnym razie za szkodę wynikłą odpowiada. Za powtórzeniem winy od obowiązku uchylonym będzie.

Art. 36. Nie ma zawiérać czynności żadnéj przeciwnéj prawu, ani radą lub pomocą do takowéj wpływać.

Art. 37. Gdyby się jednak tego dopuścił, będzie uchylony, i jako współsprawca ukarany.

Art. 38. To samo nastąpi, gdy dozwolonéj z siebie czynności uboczne zabronione umowy towarzyszą.

tłómacze i najmujący okręty, stręczyciele przewozów lądem i wodą. — K. H. 73, 78 n.

78. Stręczyciele towarów, ustanowieni w sposób pra-

Art. 39. W układach wekslowych przedstawiając papiéry nie będzie wyrażał o nich zdania swojego, pochwały lub nagany; jeśli zostają odrzucone, w przyczyny tego nie ma wchodzić, ani do ich przyjęcia namawiać.

Art. 40. Mekler wekslowy odpowiada cywilnie za rzetelność ostatniego podpisu wekslów lub papiérów, które przedstawia.

Art. 41. Pod karą artykułem 87 Kodexu Handlowego oznaczoną, nie ma negocyować weksiu, karty, lub sprzedawać towarów należących do osób, których upadłość w handlu jest znana.

Art. 42. Skoro zawrze układ o sprzedaż towarów, powinien na żądanie stron, próbę ich od przedającego opieczętowaną dopótąd u siebie zachować, dopókąd towar wydanym i przez nabywcę bez sprzeczki przeciw gatunkowi onego przyjętym nie zostanie.

Art. 43. Takąż próbę, na żądanie nabywcy, pod własną pieczęcią oddać powinien, i na niéj ugodzoną cenę, oraz termina odstawy własnoręcznie oznaczyć.

Art. 44. Próby te przy odstawie, nabywcy podług miary lub wagi będą porachowane.

Art. 45. Zawarte układy w przytomności sprzedającego natychmiast w raptularz wciągnąć, i tegoż samego dnia w księgę *Dziennik* zwaną, podług artykułu 84 Kodexu Handlowego zapisać jest obowiązany.

Art. 46. Raptularz jako i księga w językach Polskim lub Niemieckim mają być utrzymywane, po latach dziesięciu wspólnie z Polskim.

wem przepisany, sami tylko są mocni stręczyć towary, poświadczać bieżącą ich cenę; trudnią się, zarówno z ajentami wymiany, stręczeniem kruszców.— K.H. 76, 109.

Art. 47. Skoro do jednego układu należy dwóch meklerów, każdy go wciąga w swój raptularz, i takowy pokazuje drugiemu.

Art. 48. Wypis z swojego Dziennika, ile się przedmiotu dotycze, obudwom stronom mekler z swym podpisem najdaléj dnia następnego wydać powinien, bez żądania osobnéj za to opłaty.

Art. 49. Osobom, które do zrobionego układu nie należały, wypisów takich, bez zezwolenia przynajmniéj jednéj z stron, wydawać nie jest mocen.

Art. 50. Za nieporządne utrzymywanie ksiąg, lub wciągnienie opóźnione, mekler za piérwszym razem podpadnie karze policyjnéj, trzydziestu złotych polskich przechodzić nie mogącéj, za powtórzeniem urząd utraci.

Zawsze zaś za wszelkie ztąd wyniknąć mogące szkody stronom odpowiada.

Art. 51. Gdy księgi meklera mają być w sądzie okazane, stronnice, które przedmiotu spornego nie dotyczą, opieczętowane zostaną.

Art. 52. Gdy mekler umrze, urząd złoży, lub uchylonym zostanie, księgi jego opieczętowane w zachowanie Trybunału Handlowego będą oddanemi.

Art. 53. Taryffę opłat meklerów w stolicy tutejszéj oznaczamy:

1° Od negocyacyi towarów jeden od sta;
2° Od pożyczek jedna czwarta od sta;
3° Od zmiany piéniędzy pół od tysiąca;
4° Od czynności wekslowych i negocyacyi papiérów publicznych jeden od tysiąca.

Art. 54. Gdzie szczególna umowa między stronami nie zachodzi, koszta meklerstwa sprzedający

79. *Stręczyciele ubezpieczeń* sporządzają kontrakty czyli polisy ubezpieczeń, zarówno z notaryuszami; poświadczają rzetelność tych kontraktów swoim podpisem;

---

i nabywca przez pół ponoszą, jeśli prawo o jakowym przypadku inaczéj nie stanowi.

Art. 55. Jeżeli obiedwie strony mają każda swego odzielnego meklera, w takim razie połowę tylko przepisanéj należytości, każda z nich meklerowi swojemu opłaca.

Art. 56. Mekler biorący nad przepis wyższą opłatę, za piérwszém uchybieniem podpadnie karze piénięznéj wynoszącéj podwójną ilość tego, co z prawa żądać był mocen, na rzecz szpitalów; za powtórzeniem urząd utraca.

Art. 57. Mekler nie może jak tylko przez innego przysięgłego meklera być zastąpionym.

Art. 58. Nie wolno meklerom zmawiać się i łączyć między sobą w zamiarze dzielenia się zyskiem, pod karą policyjną trzydziestu złotych Polskich. Gdyby zaś przy takowéj zmowie zachodził podstęp lub inny występek, gdyby miała być zrządzona przez to szkoda, wykraczający utraci urząd, ukarany zostanie podług surowości prawa i wynagrodzić obowiązanym będzie wszelkie szkody.

Art. 59. Starsi giełdy podawać winni Prezydentowi miasta meklera niedopełniającego praw i urządzeń, lub wykraczającego w swoich obowiązkach.

Prezydent, gdyby z wykroczeń meklera uznał potrzebę uchylenia go, przedstawi to do Kommissyi Rządowéj Spraw Wewnętrznych i Policyi, która, gdy przewinienie udowodnioném znajdzie, poda Nam go do uwolnienia lub oddalenia.

Art. 60. W przypadku śmierci, uwolnienia lub uchylenia od obowiązków, kaucya meklera nie wprzód wydaną będzie, aż gdy złożone zostanie świadectwo starszych giełdy, jako wiadomość o u-

poświadczają stopę wynagrodzenia za ubezpieczenie na wszystkie podróże morskie i rzeczne. — K. H. 72, 77, 81, 332 n.

---

staniu obowiązków jego ogłoszoną i przez miesiąc jeden w Giełdzie wystawioną była, i że żadne naprzeciw wydaniu kaucyi przełożenie nie zaszło.

Art. 61. Tak uchylenie jak i dobrowolne ustąpienie z urzędu, lub śmierć meklera, przez pisma publiczne obwieszczone zostanie.

TYTUŁ IV.

O wewnętrznem urządzeniu Giełdy.

Art. 62. Ma być ustanowionych czterech *Starszych* i jeden *Sekretarz Giełdy*, których obiorą bankiery i kupcy, wyrażeni w artykule 9, i wywód słowny wyboru Prezydentowi (a) miasta podadzą.

Art. 63. Starsi ci przestrzegają porządku Giełdy. W razie uchybienia przepisom postanowienia tego, donoszą o tém Prezydentowi miasta (a), który co wypada dopełnia.

(a) Porównać przypisek zamieszczony wyżéj do art. 4 niniejszego postanowienia.

Art. 64. Urzędowanie Starszych Giełdy dożywotne jest i bezpłatne. Mogą jednak one złożyć każdego czasu, za trzymiesięcznem poprzedniém oświadczeniem, w którym razie na miejsce wychodzących nowe wybory nastąpią.

Art. 65. Sekretarz utrzymuje rejestraturę i odbywa wszelkie czynności piśmienne Giełdy; zostaje pod kierunkiem Starszych. Przy rozpoczęciu obowiązków swych składa przysięgę na ręce Prezydenta miasta, od którego instrukcyą do sprawowania swych obowiązków odbierze. Sekretarz Giełdy

80. *Stręczyciele tłómacze i najmujący okręty* trudnią się stręczeniem ich najmu; prócz tego, w przypadku sporów wytoczonych przed Trybunały, sami mają

---

jest dożywotnie ustanowiony, pobiérać ma płacę jaką Prezydent miasta wyznaczy, na wniosek Starszych Giełdy, z funduszu w artykule 3 wyrażonego (a).

(a) Porównać przypisek zamieszczony wyżéj do art. 4 niniejszego postanowienia.

Art. 66. Giełda otwarta jest dla wszystkich, niewyłączając cudzoziemców. Policya upewni łatwe do niéj wnijście; wewnątrz jak najdogodniéj dla handlujących ma być urządzona.

Art. 67. Prezydent, po wysłuchaniu Starszych, oznaczy dnie i godziny odbywania się, otwarcia i zamknięcia Giełdy (b).

(b) Porównać przypisek zamieszczony wyżéj do art. 4 niniejszego postanowienia.

Art. 68. Urzędnicy policyjni przestrzegać mają, ażeby, prócz osób przez Nas mianowanych, nikt czynności meklerów wewnątrz ani zewnątrz Giełdy nie sprawował.

Art. 69. W przypadku uchybienia artykułowi poprzedniemu Urzędnicy policyjni lub Starsi Giełdy doniosą o tém Prezydentowi miasta, który, po sprawdzeniu rzeczy i wysłuchaniu obwinionego, zabronić mu może policyjnie wnijścia do Giełdy. — W razie powtórzenia, uznany będzie na zawsze za niezdatnego do sprawowania urzędu meklera; nadto podpadnie karom wyrażonym w art. 22 (c).

(c) Porównać przypisek zamieszczony wyżéj do art. 4 niniejszego postanowienia.

prawo tłómaczenia deklaracyj, umów o najem okrętów, ceduł wodnych (konnessamentów), kontraktów i wszelkich aktów handlowych, którychby przekład był potrze-

TYTUŁ V.

O cedułach kursu i cedułach ceny.

Art. 70. Po skończonéj Giełdzie mekler każdy wekslowy, Starszym Giełdy podaje wiadomość, w jakim kursie weksle i gatunki pieniędzy były ofiarowane, wiele za nie dawano, i na jak duże summy, rzeczywiście układy stanęły.

Art. 71. Takąż wiadomość po odbytéj Giełdzie złożą Starszym Giełdy meklery towarni, na jaką cenę towary ofiarowane były, i wiele za nie dawano? oraz odmiany jakie w ogólności przy towarach i cenach ich zajść mogły, doniosą.

Art. 72. Starsi Giełdy z zebranych tych wiadomości ułożą ceduły kursu (curs-zettel) i ceduły cen towarnych (preiss-curant), które gdzie należy rozdać polecą.

Art. 73. Za podawanie innego kursu lub innych cen, niż były rzeczywiście, meklery podpadną karze policyjnéj trzydziestu złotych polskich na rzecz szpitalów, za każdém uchybieniem, co nie tamuje kar prawnych oraz wynagrodzenia szkód stronom, do którego są obowiązani.

Art. 74. Wyrażone w artykule 72 ceduły kursu i ceduły cen, Sekretarz giełdy w księgę do tego służącą zaciąga, która w rejestraturze giełdy składaną będzie.

Art. 75. Starsi giełdy przedsięwezmą potrzebne środki, ażeby kurs wekslów, jakiby miały po głównieyszych miastach handlowych obcych krajów, dla tutejszego kupiectwa urzędownie był ogłoszony.

Art. 76. Urządzenia krajowe handlu dotyczące niemniéj nadeszłe z zagranicy wiadomości handlo-

bnym; nakoniec poświadczania ceny najmu statków morskich. — K. H. 190 n.

W sporach handlowych, i w czynnościach dotyczących służby celnéj, służyć będą sami za tłómaczów wszystkim cudzoziemcom, właścicielom okrętów, kupcom, służbie okrętowéj i innym osobom do okrętu należącym. — K. H. 273.

81. Taż sama osoba może, jeżeli akt nominacyi przez Rząd udzielonéj upoważnia ją do tego, łączyć w sobie obowiązki ajenta wymiany, stręczyciela towarów lub ubezpieczeń, oraz stręczyciela tłómacza i najmującego okręty. — K. H. 77.

82. *Stręczyciele przewozów lądem i wodą*, prawnie mianowani, sami wyłącznie mają moc, w miejscach gdzie są ustanowieni, stręczenia przewozów lądem i wodą; w żadnym przypadku i pod żadnym pozorem nie mogą w sobie łączyć obowiązków stręczycieli towarów, ubezpieczeń, albo stręczycieli najmu okrętów, w artykułach 78, 79 i 80 wymienionych.

---

we, staraniem Starszych giełdy ogłaszane i wywieszane będą.

Art. 77. Fabrykanci i artyści krajowi tamże płody swoje i wynalazki obwieszczać mogą, za udaniem się do Starszych giełdy.

Art. 78. Prezydent miasta Warszawy (a) wydać może wewnętrzne urządzenie policyi Giełdy i meklerów, w czémby postanowienie niniejsze rozwinąć lub dopełnić okazało się potrzebném, na wniosek Starszych giełdy, z zatwierdzeniem Kommissyi Rządowéj Spraw Wewnętrznych i Policyi.

(a) Porównać przypisek zamieszczony wyżéj do art. 4 niniejszego postanowienia.

83. Upadli nie mogą być ajentami wymiany ani stręczycielami, jeśli nie zostali rehabilitowani. — K. H. 89, 437, 604 n. (1).

84. Ajenci wymiany i stręczyciele obowiązani są utrzymywać księgę opatrzoną formami artykułem 11 przepisanemi. Obowiązani są wpisywać w nią, każdodziennie i w porządku datt, bez skrobań, wpisywań pomiędzy wiérszami, bez zmiany porządku, bez skróceń i bez cyfr, wszelkie warunki przedaży, kupna, ubezpieczeń, negocjacyj i w ogólności wszelkich operacyj za ich pośrednictwem dokonanych.

85. Ajent wymiany lub stręczyciel nie może, w żadnym przypadku i pod żadnym pozorem, przedsiebrać operacyj handlowych lub bankowych na swój rachunek. — K. H. 110 n., 632, 633.

Nie może mieć udziału, wprost ani ubocznie, pod swojém imieniem, lub pod imieniem podstawioném, w żadném przedsiebierstwie handlowém. — K. N. 1109, 1596.

Nie może odbiérać ani płacić na rachunek swoich mocdawców. — K. H. 73, 86 n.

---

(1) Trybunał Handlowy Warszawski, oraz inne Trybunały Cywilne, w zastępstwie Trybunału Handlowego działające, obowiązane są o wszelkich upadłościach i bankructwach, oraz o rehabilitacyach, wyrzeczonych co do kupców, tak chrześcian jako i starozakonnych, Kommissyi Rządowéj Przychodów i Skarbu donosić.

K. R. S. d. $^{7}/_{19}$ Października 1841 r. Nr. 11099.

Gdyby zaś wyrokiem bankructwo lub upadłość kupca gildyjnego postanowioną była, Trybunały bezzwłocznie o imieniu, nazwisku i zamieszkaniu takiego kupca Wydział Celny przy Kancellaryi Ks. Namiestnika zawiadamiać są w obowiązku.

K. R. S. d. $^{18}/_{30}$ Marca 1852 r. Nr. 3163

86. Nie może dawać rękojmi za wykonanie układów, w których pośredniczył. — K. H. 87.

87. Każde przestąpienie rozporządzeń wymienionych w dwóch poprzedzających artykułach, pociąga za sobą karę złożenia z urzędu i skazania na karę piénižną, przez Sąd Policyi Poprawczéj wymierzyć się mającą (1), która nie może być wyższą nad trzy tysiące franków (2), nie przecinając stronom możności skarżenia o wynagrodzenie szkód i strat. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128. K. H. 88.

88. Każdy ajent wymiany lub stręczyciel, na mocy poprzedzającego artykułu złożony z urzędu, nie może być do swych obowiązków przywróconym.

89. W przypadku upadłości, każdy ajent wymiany lub stręczyciel, pociąganym będzie jako bankrut. — K. H. 83, 437, 584 n., 593 n.

90. Przez postanowienia rządowe określoném będzie wszystko, cokolwiek dotyczy negocyacyi i przelewu własności papiérów publicznych. — K. H. 72.

TYTUŁ VI.

O Kommissantach.

ODDZIAŁ I.

O Kommissantach w ogólności.

91. *Kommissantem* jest ten, kto działa w własném imieniu, albo pod imieniem spółki, na rachunek moc-

---

(1) Porównać art. 1, 2 i 23 — 26 Ustawy Przechodniéj do Kodexu Kar Głównych i Poprawczych d. 11 Listopada 1847 r. zatwierdzonéj. (D. P., T. XL, str. 7).

(2) Franków 3000 równa się Rsr. 720.

dawcy. — K. N. 1137, 1372, 1782 n., 1915 n., 1952 n., 1984 n. — K. P. S. 527 n. — K. H. 18, 92 n., 96 n., 103 n., 285, 575, 576.

92. Obowiązki i prawa Kommissanta, który działa w imieniu mocdawcy, oznaczone są w Kodexie Cywilnym w Księdzie III, Tytule XIII (art. 1984—2010).

93. Każdy Kommissant, który poczynił zaliczenia na towary z innego miejsca sobie przysłane, dla ich przedania na rachunek mocdawcy, ma przywiléj co do zwrotu swych zaliczeń, procentów i kosztów, na wartości towarów, jeżeli się znajdują pod jego rozporządzeniem, w jego składach lub w składzie publicznym, albo jeżeli, przed nadejściem towarów, udowodni cedułą wodną (konnessamentem) lub lądową (listem przewozowym albo frachtowym), że towary te do niego wysłane były. — K. N. 1137, 1375, 1381, 1782 n., 1890, 1947, 1999, 2001, 2072 n., 2102-2. 3. 6. — K. H. 94, 95, 100, 102, 106, 222, 252, 258, 308, 576, 581.

94. Jeżeli towary zostały przedane i wydane na rachunek mocdawcy, Kommissant odbiéra, z ceny przedaży, ilość swoich zaliczeń, procentów i kosztów, z piérwszeństwem przed wierzycielami mocdawcy. — K. N. 2101-1., 2102-2. 3. 6. — K. P. S. 662, 714. — K. H. 93, 285.

95. Wszelkie pożyczki, zaliczenia lub wypłaty, któreby uczynione były na towary złożone lub do przedaży powierzone przez osobę przebywającą w miejscu zamieszkania Kommissanta, o tyle nadają przywiléj Kommissantowi lub skład przyjmującemu, o ile zastosował się do rozporządzeń wskazanych Kodexem Cywilnym w Księdze III, Tytule XVII *O pożyczkach na zastaw* (art. 2073—2084). — K. N. 2102. — K. H. 93, 94.

ODDZIAŁ II.

O Kommissantach przewozów lądem i wodą.

96. Kommissant podejmujący się przewozu lądem lub wodą, obowiązanym jest wpisać w swój Dziennik deklaracyę względem rodzaju i ilości towarów, oraz, jeśliby tego wymagano, ich wartości. — K. N. 1782 n. — K. H. 8 n., 91 n.

97. Odpowieda za nadejście towarów i rzeczy w terminie, jaki cedułą lądową (listem przewozowym albo frachtowym), jest oznaczony, wyjąwszy przypadki siły większéj prawnie udowodnionéj. — K. N. 1148, 1302, 1303, 1382, 1783, 1991. — K. H. 96, 97, 99, 101, 102, 104, 108.

98. Odpowieda za uszkodzenia lub straty w towarach i rzeczach, jeśli nie ma przeciwnego zastrzeżenia w cedule lądowéj (w liście przewozowym albo frachtowym), lub jeśli nie zaszła siła większa. — K. N. 1134, 1148, 1302, 1303, 1784. — K. H. 97, 99, 101, 102, 103, 108.

99. Odpowieda za czyny Kommissanta pośredniczącego, któremu towary przesyła. — K. N. 1384, 1994. — K. H. 97, 98, 101, 102, 103, 108.

100. Towar wyszły ze składu przedającego albo wysyłającego (spedytora), idzie, jeżeli nie ma przeciwnéj umowy, na niebezpieczeństwo i ryzyko tego, do kogo należy, z zachowaniem poszukiwania przeciwko Kommissantowi i furmanowi, którzy się przewozu podjęli. — K. N. 1134, 1138. — K. H. 97 n., 101, 102, 103, 108.

101. Cedula lądowa (list przewozowy albo frachtowy) stanowi kontrakt między wysyłającym a furmanem, albo między wysyłającym, Kommissantem i furmanem. — K. N. 1102, 1184, 1325. — K. H. 102, 105.

102. Cedula lądowa (list przewozowy albo frachtowy) powinna być datowaną. Powinna wyrażać: naturę i

wagę lub miarę przedmiotów przewożonych, — czas, w którym przewóz uskutecznionym być powinien.

Ceduła ta wskazuje: imię, nazwisko i zamieszkanie Kommissanta, za pośrednictwem którego przewóz się odbywa, jeżeli on był użytym, — imię i nazwisko tego, do kogo towar był wysłany, — imię, nazwisko i zamieszkanie furmana. Ceduła lądowa wymienia: cenę przewozu, — wynagrodzenie należące się z powodu opóźnienia. Podpisaną będzie przez wysyłającego lub Kommissanta. Przedstawia na boku znaki i liczby przedmiotów przewożonych. Ceduła lądowa będzie przepisaną przez Kommissanta w księdze liczbowanéj i zaznaczonéj, bez przerw, i kolejno. — K. N. 1785. — K. H. 8 n., 96, 101, 105, 224, 242. (1).

ODDZIAŁ III.

O Furmanie.

103. Furman odpowieda za utratę przedmiotów przewożonych, wyjąwszy przypadki siły większéj. — K. N. 1782 n.

Odpowieda za uszkodzenia, wyjąwszy te, które pochodzą z własnéj wady przedmiotu, albo z siły większéj. K. N. 1386, 1733, 1891. — K. H. 98, 326.

104. Jeżeli, skutkiem siły większéj, odstawa nie nastąpiła w umówionym terminie, furman, nie jest obowiązanym do wynagrodzenia za opóźnienie. — K. N. 1148, 1302, 1303. — K. H. 97.

(1) Przepisy co do listów frachtowych (t. j. cedul lądowych) pod względem celnym, zawarte są w art. 192 oraz 274—312 Ustawy Celnéj dla Królestwa Polskiego w d. 5 Listopada 1850 r. nadanéj, a któréj moc obowiązująca, stosownie do postanowienia Rady Administracyjnéj z d. 22 Grudnia 1850 (3 Stycznia 1851) r. (D. P., T. XLIII, str. 381) rozpoczęła się od d. 1/13 Stycznia 1851 r.

105. Przyjęcie przedmiotów przewożonych i zapłata ceny przewozu, umarzają wszelką skargę przeciw furmanowi. — K. N. 1338. — K. H. 101, 102, 106, 108.

106. W przypadku odmówienia lub sporu względem przyjęcia przedmiotów przewiezionych, stan ich będzie sprawdzony i poświadczony przez biegłych mianowanych przez Prezesa Trybunału Handlowego, albo, w braku tego, przez Sędziego Pokoju (Podsędka), a to decyzyą poniżéj prośby wydaną. — K. P. S. 302 n., 1034, 1035.

Skład tych przedmiotów lub sekwestr, a następnie przeniesienie ich do publicznego składu, nakazane być mogą. — K. N. 1137, 1961 n.

Przedaż ich nakazaną być może na korzyść furmana, aż do wysokości ceny przewozu. — K. N. 2102. — K. P. S. 617—625. — K. H. 93 n., 306 n.

107. Rozporządzenia zawarte w niniejszym Tytule, są wspólne właścicielom statków, przedsiebiercom dyliżansów i powozów publicznych. — K. N. 1384, 1782, 1785, 1786. — K. H. 8 n.

108. Wszelkie skargi przeciwko Kommissantowi i furmanowi, z powodu utraty lub uszkodzenia towarów, przedawniają się po upływie sześciu miesięcy co do przesyłek wewnątrz kraju, a po upływie roku co do przesyłek za granicę; wszystko to licząc, na przypadek utraty, od dnia, w którym odstawa towarów powinna była nastąpić, a na przypadek uszkodzenia, od dnia, w którym złożenie towarów uskuteczniono; co nie ubliża przypadkom oszukania lub przeniewierzenia. — K. N 712, 2219. — K. H. 64, 97, 98, 103, 107, 155, 189, 430 n.

TYTUŁ VII.

O Kupnie i przedaży.

109. Kupno i przedaż udowadnia się, aktami urzędowemi, aktami z podpisem prywatnym, poświadczeniem albo rachunkiem ajenta wymiany lub stręczyciela, należycie przez strony podpisanym, fakturą przyjętą, korrespondencyą, księgami stron, świadkami w przypadku gdy Trybunał dowód ten za dopuszczalny uzna. K. N. 1317, 1318, 1322, 1341, 1582 n. — K. H. 8 n., 49, 72, 76, 78, 82, 576, 578, 632, 633.

TYTUŁ VIII.

O wexlu ciągnionym, o wexlu prostym (suchym) *i o przedawnieniu.*

ODDZIAŁ I.

O wexlu ciągnionym.

§ 1. *O formie wexlu ciągnionego.*

110. Wexel jest ciągniony z jednego miejsca na drugie. Jest datowany. Wyraża: summę płacić się mającą, — imię i nazwisko tego, który winien płacić; — czas i miejsce, w których wypłata nastąpić powinna; — walutę dostarczoną w gotowiźnie, w towarach, w obrachunku, lub jakimkolwiek innym sposobem.

Brzmi na zlecenie trzeciego, albo na zlecenie samego wystawcy. Jeżeli jest w jednym, dwóch, trzech, cztérech i t. d. egzemplarzach, wyrażać to będzie. — K. H. 72, 73, 111—189, 444, 449, 471, 542, 574, 585-3., 636, 637. — K. K. G. i P. 865.

111. Wexel może być ciągniony na pewną osobę, a wypłacalny w zamieszkaniu trzeciego. — K. C. P. 26.

Może być ciągnionym w skutku zlecenia i na rachunek trzeciego.

112. Poczytują się za *karty ręczne* wszelkie wexle ciągnione, w których zmyślone będą, czy to imię lub nazwisko, czy przymiot, czy zamieszkanie, czy miejsca z których są ciągnione, lub w których są wypłacalne. — K. H. 110, 113, 139, 636, 637.

113. Podpis kobiét zamężnych i niezamężnych, nie będących negocyantkami lub nietrudniących się handlem publicznie, na wexlach ciągnionych zamieszczony, znaczy względem nich tyle tylko co karta ręczna. — K. N. 1426, 2066. — K. C. P. 182, 186. — K. H. 1, 4, 5, 7, 65 n., 537 n.

114. Wexle ciągnione podpisane przez małoletnich nie handlujących, są względem nich nieważne; lecz z zachowaniem odpowiednich praw stron, stosownie do art. 1312 Kodexu Cywilnego. — K. N. 1308. — K. C. P. 467 n. — K. H. 2, 3, 6, 63.

§ 2. *O funduszu.* (O pokryciu wexlu).

115. Fundusz dostarczyć powinien wystawca, lub ten, na którego rachunek wexel będzie ciągniony; jednakże wystawca nie przestaje być osobiście odpowiedzialnym. — K. H. 111, 116, 117 (1).

---

(1) Artykuł ten we Francyi zmieniony został prawem z d. 19 Marca 1817 r.

116. Fundusz istnieje, jeżeli, w terminie wypłaty wexlu ciągnionego, ten na kogo wexel jest ciągniony, dłużnym jest wystawcy, albo temu na czyj rachunek wexel jest ciągniony, summę przynajmniéj równą ilości wexlem objętéj. — K. H. 111, 115, 117.

117. Przyjęcie daje domniemanie o istnieniu funduszu. Stanowi dowód tego względem indossantów. — K. N. 1350, 1352. — K. H. 136.

Czy przyjęcie nastąpiło, czy nie nastąpiło, wystawca sam obowiązany jest dowieść, w przypadku zaprzeczenia, że ci, na których wexel był ciągniony, mieli fundusz w terminie wypłaty: w przeciwnym razie, obowiązany będzie do rękojmi, chociażby protest był sporządzony po upływie terminów oznaczonych. — K. H. 111, 115, 116, 118 n., 170, 173 n., 189.

§ 3. *O Przyjęciu.*

118. Wystawca i indossanci wexlu ciągnionego odpowiedają solidarnie za przyjęcie i za wypłatę w terminie. — K. N. 1250, 1251-3. — K. H. 110, 117, 119 n., 136 n., 140, 143 n., 158 n., 444.

119. Odmówienie przyjęcia dowodzi się aktem, który nazywa się *protestem z powodu nieprzyjęcia*. — K. H. 120, 126 n., 162, 163, 173 n., 444.

120. Za doręczeniem protestu z powodu nieprzyjęcia, indossanci i wystawca są, każdy za siebie, obowiązani stawić ręczyciela dla zapewnienia zapłaty wexlu ciągnionego w jego terminie, lub zapłacić go wraz z kosztami protestu i opłatą kursu od wexlu zwrotnego. — K. N. 2040, 2041. — K. P. S. 68, 517. — K. H. 118, 119, 151, 152, 155, 173 n., 177 n.

Ręczyciel, bądź wystawcy, bądź indossanta, odpowieda solidarnie z tym tylko, za kim ręczył. — K. N. 1200, 1202, 2011, 2015.

121. Kto przyjmuje wexel ciągniony, ten zaciąga zobowiązanie zapłacenia ilości nim objętéj.— K. N. 1134. K. H. 122 n.

Przyjmujący nie może być zwolnionym od przyjęcia, chociażby nie wiedział, że wystawca upadł wprzód nim on przyjął wexel. — K. H. 148, 163, 437, 449.

122. Przyjęcie wexlu ciągnionego powinno być podpisane. Przyjęcie to oznacza się wyrazem *przyjęty*. — Powinno być datowane, jeżeli wexel brzmi za jeden lub więcéj dni albo miesięcy po okazaniu; — K. H. 129 n.

i, w tym ostatnim przypadku, brak daty w przyjęciu czyni wexel wymagalnym w terminie w nim wyrażonym, licząc od daty przyjęcia.

123. Przyjęcie wexlu ciągnionego wypłacalnego w innem miejscu, a nie w tém gdzie mieszka przyjmujący, wskazywać będzie zamieszkanie, w którém wypłata lub kroki pilności nastąpić powinny. — K. C. P. 35. — K. H. 143 n., 173 n.

124. Przyjęcie nie może być warunkowe; lecz może być ograniczone co do summy przyjętéj. — K. N. 1181 2013.

W tym przypadku okaziciel powinien zaprotestować wexel ciągniony co do reszty. — K. H. 156, 173 n.

125. Wexel ciągniony przyjęty być winien za przedstawieniem go, albo najpóźniéj w dwadzieścia cztéry godzin po przedstawieniu. Po upływie dwudziestu cztérech godzin, jeżeli nie jest zwrócony, bądź z przyjęciem, bądź bez przyjęcia, ten, kto go zatrzymał, odpowiedzialnym jest względem okaziciela za szkody i straty. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128.

§ 4. *O przyjęciu przez interwencyę* (przez wyręczenie).

126. W czasie protestu z powodu nie przyjęcia, wexel może być przez trzeciego wyręczyciela przyjętym za wystawcę lub za jednego z indossantów.— K. N. 1119, 2011. — K. H. 110 n., 118 n., 127, 128, 158 n.

O wyręczeniu wzmianka uczynioną będzie w akcie protestu; podpisaną będzie przez wyręczyciela. — K. H. 174.

127. Wyręczyciel obowiązany jest zawiadomić niezwłocznie o swojéj interwencyi tego, za kogo ją uskutecznił. — K. P. S. 68. — K. H. 126.

128. Okaziciel wexlu ciągnionego, bez względu na wszelkie przyjęcie przez interwencyę, zachowuje wszystkie swoje prawa do wystawcy i indossantów, służące mu z powodu nie przyjęcia wexlu ciągnionego przez tego, na kogo takowy był wystawiony. — K. H. 118, 160 n.

§ 5. *O upływie terminu.*

129. Wexel może być ciągniony, — K. H. 110, 161.

Za okazaniem, — K. H. 122, 130, 131.

Za jeden lub więcéj dni
Za jeden lub więcéj miesięcy
Za jeden lub więcéj terminów zwyczajowych } po okazaniu,

Za jeden lub więcéj dni
Za jeden lub więcéj miesięcy
Za jeden lub więcéj terminów zwyczajowych } po dacie,

Za dzień stały, albo za dzień oznaczony, albo na jarmark. — K. H. 133.

130. Wexel ciągniony za okazaniem, wypłacalny jest w chwili przedstawienia go. — K. H. 129, 160, 161.

131. Termin wypłaty wexlu ciągnionego,

Za jeden lub więcéj dni
Za jeden lub więcéj miesięcy
Za jeden lub więcéj terminów zwyczajowych } po okazaniu,

ustanawia się przez datę przyjęcia, albo przez datę protestu z powodu nie przyjęcia. — K. H. 118 n., 126 n., 174.

132. Termin zwyczajowy jest trzydziesto-dniowy od dnia następnego po dacie wexlu ciągnionego. — K. H. 129, 131, 161.

Miesiące są takie, jak je ustanawia Kalendarz gregoryański.

133. Termin wexlu ciągnionego wypłacalnego na jarmarku, upływa w dniu poprzedzającym zamknięcie jarmarku, albo w dniu jarmarku, jeżeli ten trwa tylko dzień jeden. — K. H. 129, 161, 162.

134. Jeżeli termin wypłaty wexlu ciągnionego przypada na dzień święta prawnego, wexel wypłacalny będzie w dniu poprzednim. — K. P. S. 8, 63, 781, 808, 828, 1037. — K. H. 162.

135. Wszelkie termina łaski, względności, zwyczaju ogólnego lub miejscowego, co do wypłaty wexlów ciągnionych uchylają się. — K. N. 1244. — K. H. 157, 161.

§ 6. *O indossie.*

136. Własność wexlu ciągnionego przenosi się drogą indossu.— K. N. 1690. — K. H. 110, 118, 137 n., 154, 164, 181, 187, 281, 313, 542.

137. Indoss powinien być datowany. Wyraża dostarczoną walutę. Wymienia imię i nazwisko tego, na czyje

zlecenie nastąpił. — K. H. 110, 136, 138, 139. — K. K. G. i P. 867.

138. Jeżeli indoss nie odpowieda rozporządzeniom poprzedzającego artykułu, nie skutkuje przelewu; jest tylko pełnomocnictwem. — K. N. 1987. — K. H. 136, 139, 574, 581.

139. Antydatowanie indossów jest zabronione pod karą za fałsz. — K. K. G. i P. 865, 866, 867.

§ 7. *O solidarności.*

140. Wszyscy, którzy podpisali, przyjęli lub indossowali wexel ciągniony, obowiązani są do rękojmi solidarnéj względem okaziciela. — K. N. 1200 n. — K. H. 110, 118, 121, 136, 160 n., 542.

§ 8. *O zaręczeniu.*

141. Wypłata wexlu ciągnionego, niezawiśle od przyjęcia i indossu, zapewnioną być może przez zaręczenie. — K. H. 110, 118, 140, 142, 161.

142. Rękojmię tę daje trzeci na samym wexlu, lub przez akt oddzielny. Dający zaręczenie odpowiedzialnym jest solidarnie i w téj saméj drodze jak wystawca i indossanci, chybaby strony ułożyły się inaczéj. — K. N. 1134, 1200 n., 2011. — K. H. 140, 141, 160 n.

§ 9. *O wypłacie.*

143. Wexel ciągniony wypłacony być winien w monecie jaką oznacza. — K. N. 1235 n. — K. H. 110, 144 n., 158—176.

144. Kto wexel ciągniony płaci przed terminem, odpowiedzialnym jest za ważność wypłaty. — K. N. 1186, 1187. — K. H. 129 n., 146, 161.

145. Kto wexel ciągniony płaci w terminie i gdy zapowiedzenie nie istnieje, uważany jest za ważnie uwolnionego. — K. H. 129 n., 149, 161.

146. Okaziciel wexlu ciągnionego nie może być przymuszonym do przyjęcia wypłaty przed terminem. — K. N. 1187. — K. H. 144.

147. Wypłata wexlu ciągnionego, uczyniona na drugi, trzeci, czwarty i t. d. egzemplarz, jest ważną, jeżeli drugi, trzeci, czwarty i t. d. egzemplarz brzmi, że ta wypłata niweczy skutek innych. — K. N. 1134. — K. H. 110, 148, 150.

148. Kto wexel ciągniony płaci na drugi, trzeci, czwarty i t. d. egzemplarz, bez odebrania tego, na którym znajduje się jego przyjęcie, nie jest zwolnionym względem trzeciego posiadacza jego przyjęcia. — K. H. 110, 118 n., 126 n., 147, 150.

149. Nie jest dopuszczone zapowiedzenie przeciwko wypłacie jak tylko w przypadkach utraty wexlu, lub upadłości okaziciela. — K. H. 145, 150 n., 437.

150. W przypadku utraty wexlu nie przyjętego, ten, do kogo takowy należy, może poszukiwać wypłaty na drugi, trzeci, czwarty i t. d. egzemplarz. — K. H. 147, 151 n., 175.

151. Jeżeli wexel utracony opatrzony jest przyjęciem, wypłata na drugi, trzeci, czwarty i t. d. egzemplarz, wymaganą być może jedynie za decyzyą Sędziego i za daniem zaręczenia. — K. N. 2040, 2041. — K. P. S. 517. — K. H. 120, 150, 152 n.

152. Jeżeli ten, kto utracił wexel, czy to przyjęty, czy też nie przyjęty, nie może przedstawić drugiego,

trzeciego, czwartego i t. d. egzemplarza, może żądać wypłaty utraconego wexlu i otrzymać ją za decyzyą Sędziego, usprawiedliwiając własność tego wexlu księgami swojemi i dając poręczenie. — K. N. 2040, 2041. K. P. S. 517. — K. H. 8 n., 150, 151, 153 n.

153. W razie odmówienia wypłaty, na skargę wytoczoną na mocy dwóch poprzedzających artykułów, właściciel wexlu utraconego zachowuje wszystkie swoje prawa, przez akt *protestacyi*. — K. P. S. 68.

Akt ten sporządzony być powinien nazajutrz po upływie terminu wexlu utraconego — K. H. 162.

Doręczony będzie wystawcy i indossantom, w formach i terminach przepisanych niżéj na doręczenie protestu. K. P. S. 68. — K. H. 162 n., 173 n.

154. Właściciel utraconego wexlu, dla uzyskania drugiego egzemplarza, powinien udać się do swojego bezpośredniego indossanta, który obowiązany jest udzielić mu swojego imienia i swoich starań, do działania przeciw własnemu swemu indossantowi; i tak następnie postępując od indossanta do indossanta aż do wystawcy wexlu. Właściciel utraconego wexlu ponosić będzie koszta.

155. Zobowiązanie poręczyciela, wzmiankowane w art. 151 i 152, ustaje po trzech latach, jeżeli, w tym przeciągu czasu, nie było ani skarg, ani poszukiwań sądowych. — K. N. 1234, 2219, 2244, 2246. — K. H. 189.

156. Wypłaty uczynione na rachunek summy wexlem ciągnionym objętéj, uwalniają wystawcę i indossantów. — K. H. 110, 136 n., 140.

Okaziciel obowiązany jest zaprotestować wexel co do reszty. — K. H. 124, 173 n.

157. Sędziowie nie mogą dozwolić żadnéj zwłoki w wypłacie wexlu ciągnionego. — K. N. 1244. — K. H. 135, 161.

§ 10. *O wypłacie przez interwencyę* (przez wyręczenie).

158. Wexel zaprotestowany może być wypłaconym przez każdego interwenienta za wystawcę lub za jednego z indossantów. — K. H. 110, 126 n., 136 n., 140, 143 n., 159.

Interwencya i wypłata będą stwierdzone w akcie protestu, lub w dalszym jego ciągu. — K. N. 1236. — K. H. 174.

159. Kto wexel płaci przez interwencyę, podstawionym zostaje w prawa okaziciela i obowiązany jest dopełnić też same co i on formalności.. — K. N. 1251. — K. H. 160 n.

Jeżeli wypłata przez interwencyę nastąpiła na rachunek wystawcy, wszyscy indossanci są uwolnieni.— K. H. 110, 136 n.

Jeżeli nastąpiła za indossanta, następni indossanci są uwolnieni. Jeżeli jest współubieganie do zapłaty wexlu przez interwencyę, ten otrzyma piérwszeństwo, kto najwięcéj osób zwalnia. Jeżeli ten, na kogo wexel pierwiastkowo był ciągniony, i co do którego uczyniony został protest z powodu nie przyjęcia, zgłasza się dla wypłacenia, otrzyma piérwszeństwo przed wszystkiemi innemi. — K. H. 119, 174.

§ 11. *O prawach i obowiązkach okaziciela.*

160. Okaziciel wexlu ciągnionego ze stałego lądu i z wysp europejskich, a wypłacalnego w posiadłościach europejskich Francyi, bądź za okazaniem, bądź za jeden lub więcéj dni, albo miesięcy, albo terminów zwyczajowych po okazaniu, powinien żądać wypłaty lub

przyjęcia w przeciągu sześciu miesięcy od daty wexlu, pod karą utraty regresu do indossantów, a nawet do wystawcy, jeżeli ten dostarczył funduszu. — K. P. S. 73, 74. — K. H. 166.

Termin jest ośmio-miesięczny dla wexlów ciągnionych z miejsc handlowych na wschodzie i z brzegów północnych Afryki, na europejskie posiadłości Francyi; i wzajemnie, ze stałego lądu i wysp europejskich, na zakłady francuzkie istniejące w miejscach handlowych na wschodzie i na północnych brzegach Afryki.

Termin jest jednoroczny dla wexlów ciągnionych z zachodnich brzegów Afryki aż do Przylądka Dobréj Nadziei włącznie. Również termin jest roczny dla wexlów ciągnionych ze stałego lądu i wysp Indyj Zachodnich, na europejskie posiadłości Francyi; i wzajemnie, ze stałego lądu i wysp europejskich, na posiadłości Francuzkie lub zakłady handlowe Francuzkie istniejące na brzegach zachodnich Afryki, na stałym lądzie i na wyspach Indyj Zachodnich.

Termin jest dwuletni dla wexlów ciągnionych ze stałego lądu i wysp Indyj wschodnich, na posiadłości europejskie Francyi; i wzajemnie, ze stałego lądu i wysp Europy, na posiadłości Francuzkie lub zakłady Francuzkie na stałym lądzie i na wyspach Indyj Wschodnich.

Termina powyższe ośmio-miesięczne, jednoroczne i dwuletnie, podwajają się w czasie wojny morskiej. — K. N. 1134. — K. H. 110, 161 n., 173 n. (1).

161. Okaziciel wexlu ciągnionego powinien żądać

(1) Artykuł ten uzupełniony został we Francyi, prawem z d. 19 Marca 1817 r., przez dodanie dwóch nowych ustępów.

wypłaty w dniu upływu jego terminu. — K. N. 1247. — K. H. 129 n., 143 n., 158 n.

162. Odmówienie wypłaty powinno być stwierdzone, nazajutrz po dniu upływu terminu, przez akt, który nazywa się *protestem z powodu niewypłaty.* — K. P. S. 68. K. H. 119, 153, 163 n., 173 n.

Jeżeli dzień ten jest dniem święta prawnego, protest sporządza się w dniu następnym. — K. P. S. 63, 1037. — K. H. 134, 184.

163. Ani protest z powodu nie przyjęcia, ani śmierć lub upadłość tego, na kogo wexel jest ciągniony, nie uwalnia okaziciela od sporządzenia protestu z powodu niewypłaty. — K. H. 119, 121, 162, 437.

W razie upadłości przyjmującego przed terminem wypłaty, okaziciel może zarządzić sporządzenie protestu i wykonać swój regres. — K. N. 1188. — K. H. 156, 444.

164. Okaziciel wexlu zaprotestowanego z powodu nie wypłaty może wytaczać skargę o rękojmię, albo osobiście przeciw wystawcy i każdemu z indossantów, albo zbiorowo przeciwko indossantom i wystawcy. — K. N. 1200 n. — K. H. 110, 136 n., 140, 167, 169.

Taż sama możność służy każdemu z indossantów względem wystawcy i indossantów, którzy go poprzedzają. — K. H. 165 n.

165. Jeżeli okaziciel wykonywa regres osobiście przeciwko swemu wexlozbywcy, powinien doręczyć mu protest, a jeżeli wypłaty nie otrzyma, zapozwać go do sądu w przeciągu dni piętnastu, licząc od daty protestu, jeżeli wexlozbywca mieszka w odległości pięciu miryametrów. — K. P. S. 59, 61, 68, 69, 1033. — K. H. 166 n., 173 n. (1).

(1) Miryametrów 5 równa się $5\,^{17}/_{20}$ milom Polskim czyli $40\,^{19}/_{20}$ wiorstom Rossyjskim.

Termin ten, względem wexlozbywcy zamieszkałego w większéj jak pięć miryametrów (1) odległości od miejsca, w którém wexel był płatny, powiększa się jednym dniem na każde dwa i pół miryametry (2) dalszéj nad pięć miryametrów odległości.

166. Gdy wexle ciągnione z Francyi, a płatne za granicą lądowéj Francyi, w Europie, zaprotestowane zostaną, przeciwko wystawcy i indossantom mieszkającym we Francyi wytoczone będą poszukiwania w następujących terminach: — K. P. S. 73, 74. — K. H. 160 n., 167 n.

W ciągu dwóch miesięcy co do wexlów płatnych w Korsyce, na wyspie Elbie albo Kaprai, w Anglii i w krajach graniczących z Francyą;

W ciągu cztérech miesięcy co do wexlów płatnych w innych krajach Europy;

W ciągu sześciu miesięcy co do wexlów płatnych w miejscach handlowych na wschodzie i na północnych brzegach Afryki;

W ciągu roku co do wexlów płatnych na zachodnich brzegach Afryki, aż do Przylądka Dobréj Nadziei włącznie i w Indjach Zachodnich;

W ciągu lat dwóch co do wexlów płatnych w Indjach Wschodnich.

Termina te zachowane będą w tym samym stosunku, gdy pozywani będą wystawcy i indossanci mieszkający w posiadłościach Francuzkich za granicami Europy położonych.

---

(1) Miryametrów 5 równa się $5^{17}/_{10}$ milom Polskim, czyli $40^{19}/_{10}$ wiorstom Rossyjskim.

(2) Miryametrów $2^{1}/_{2}$ równa się $2^{37}/_{40}$ milom Polskim, czyli $20^{19}/_{40}$ wiorstom Rossyjskim.

Termina powyższe, sześciomiesięczne, jednoroczne i dwuletnie, podwajają się w czasie wojny morskiéj. — K. P. S. 1033.

167. Jeżeli okaziciel wykonywa regres przeciwko indossantom i wystawcy, służy mu, względem każdego z nich, termin oznaczony artykułami poprzedzającemi. K. H. 164, 169.

Każdy z indossantów ma prawo wykonywać ten sam regres, albo osobiście, albo zbiorowo przeciw wszystkim w tymże samym terminie. Względem nich, termin zaczyna biedz nazajutrz po dacie zapozwania do sądu. — K. P. S. 59, 61, 68, 69. — K. H. 189, 631.

168. Po upływie powyższych terminów, na przedstawienie wexlu płatnego za okazaniem, albo za jeden lub więcéj dni, albo miesięcy, albo terminów zwyczajowych po okazaniu, na protest z powodu nie wypłaty, na wyniesienie skargi o rękojmię, oznaczonych, okaziciel wexlu ciągnionego upada z wszelkiemi prawami do indossantów. — K. H. 129 n., 136 n., 140, 160, 161, 169 n. 173 n., 189.

169. Indossanci, po upływie wyżéj przepisanych terminów, upadają również z wszelką skargą o rękojmię przeciwko swoim wexlozbywcom, każdy, o ile to go dotyczy. — K. H. 136 n., 140, 164, 167, 168, 170, 171.

170. Upadają podobnież okaziciel i indossanci, względem samego wystawcy, jeżeli ten ostatni usprawiedliwia, że fundusz istniał w terminie wypłaty wexlu ciągnionego. — K. H. 110, 115 n., 129 n., 136 n., 160 161.

Okaziciel, w tym przypadku, zachowuje skargę przeciwko temu tylko, na kogo wexel był ciągniony — K. H. 168, 169, 171, 173 n., 189.

171. Skutki upadku wyrzeczonego trzema poprzedzającemi artykułami, ustają na korzyść okaziciela przeciwko wystawcy, albo przeciwko temu z indossantów,

który, po upływie terminów oznaczonych na protest, na doręczenie protestu, lub zapozwanie przed sąd, odebrał bądź w porachunku, bądź przez potrącenie, bądź innym sposobem, fundusze przeznaczone na zapłacenie wexlu ciągnionego. — K. N. 1234, 1289 n. — K. P. S. 59, 61, 68, 69. K. H. 110, 115 n., 129 n., 136 n., 160, 161, 173 n.

172. Niezależnie od formalności przepisanych co do wyniesienia skargi o rękojmię, okaziciel wexlu ciągnionego, zaprotestowanego z powodu nie wypłaty, może, otrzymawszy pozwolenie Sędziego, zająć sposobem zachowawczym ruchomości wystawców, przyjmujących i indossantów.— K. P. S. 417, 557 n. — K. H. 110, 118 n., 136 n., 140, 160, 164, 167, 173 n.

§ 12. *O protestach.*

173. Protesta z powodu nie przyjęcia lub nie wypłaty, sporządzają dwaj Notaryusze, albo jeden Notaryusz z dwoma świadkami, albo Komornik z dwoma świadkami. — K. H. 110, 119, 129 n., 156, 161, 162, 163, 174 n., 181 n. (1).

Protest powinien być sporządzony:

W zamieszkaniu tego, na kogo wexel ciągniony brzmiał do wypłaty, albo w jego ostatniém zamieszkaniu znaném; K. P. S. 69-s. — K. H. 102 n.

W zamieszkaniu osób w wexlu wskazanych do zapłaty na przypadek nie zapłacenia;

W zamieszkaniu trzeciego, który go przyjął przez interwencyę;— K. H. 126 n.

Wszystko jednym i tymże samym aktem.

(1) Protestów nie mogą sporządzać Komornicy, jak to wskazuje art. 4 Ustawy Przechodniej z d. 24 Marca 1809 r. zamieszczonéj na czele Kodexu Handlowego. (T. II, str. 623 nin. dzieła).

W razie fałszywego wskazania zamieszkania, protest poprzedzony będzie *aktem wyśledzenia* (1).

174. Akt protestu zawiéra w sobie przepisanie dosłowne wexlu ciągnionego, przyjęcia, indossów i wskazanych w nim na przypadek potrzeby adresów, — wezwanie o wypłatę summy wexlem objętéj. — Wyraża: obecność lub nieobecność tego, kto ma płacić; powody odmówienia wypłaty, i niemożność albo odmówienie podpisu. — K. H. 126.

175. Żaden akt, ze strony okaziciela wexlu ciągnionego, nie może zastąpić aktu protestu, wyjąwszy przypadek przewidziany artykułem 150 i następnemi, dotyczący zgubienia wexlu ciągnionego. — K. H. 173, 174.

176. Notaryusze i Komornicy (2) obowiązani są, pod karą złożenia z urzędu, zwrócenia kosztów, oraz wynagrodzenia szkód i strat stronom, zostawiać dokładne kopje protestów, i wpisywać je całkowicie, dzień po dniu, i porządkiem dat, w księgę szczególną, liczbowaną, zaznaczoną, i utrzymywaną w formach przepisanych na Reportoria. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 71, 128, 130, 132, 1031. — K. H. 173, 174.

§ 13. *O zwrotnéj wymianie.*

177. *Zwrotna wymiana* uskutecznia się przez wysta-

(1) *Akt wyśledzenia* jest to akt, przez który notaryusz oświadcza, że wszystkie powzięte przez niego wiadomości nie mogły posłużyć mu do wykrycia mieszkania osoby, co do któréj protest ma być sporządzony. Przy akcie tym znajduje zastosowanie art. 68 K. P. S. — (Commentaire du Code de Commerce, par Alauzet. T. II, str. 494 n., punkt 997 i 1000.

(2) Artykuł ten nie stosuje się do Komorników przy względzie na art. 4 Ustawy Przechodniéj z d. 24 Marca 1809 roku. (T. II, str. 623 niniejszego dzieła).

wienie zwrotnego wexlu. — K. H. 100 n., 160 n., 173 n., 178 n.

178. *Wexel zwrotny* jest nowym wexlem ciągnionym, za pomocą którego okaziciel odzyskuje na wystawcy, albo na jednym z indossantów, zwrot summy wexlem zaprotestowanym objętéj, swoich kosztów i nowego kursu wexlowego przez siebie opłaconego. — K. H. 110, 136 n., 140, 160 n., 177, 179 n.

179. Zwrotna wymiana ustanawia się, względem wystawcy, podług kursu wexlowego miejsca, w którém wexel był płatny, na miejsce, z którego był wystawiony. K. H. 72, 76, 110.

Ustanawia się, względem indossantów, podług kursu wexlowego miejsca, w którém wexel był przez nich odstąpiony, na miejsce, w którém uskutecznia się zwrot summy. — K. H. 136 n.

180. Do wexlu zwrotnego dołącza się *rachunek zwrotny*. — K. H. 178, 181.

181. Rachunek zwrotny obejmuje: — K. H. 180, 182.

summę objętą wexlem zaprotestowanym, koszta protestu i inne koszta prawnie poniesione, jako to, kommissowe, bankierskie, stręczne, stemplowe i opłaty pocztowe. — K. H. 72, 73, 76.

Wymienia: imię i nazwisko tego, na kogo wystawiony jest wexel zwrotny, i cenę kursu, za jaką został znegocjowany. Poświadczony będzie przez ajenta wexlowego. W miejscach gdzie nie ma ajenta wexlowego, poświadczony będzie przez dwóch handlujących. — K. H. 1.

Dołącza się do niego wexel ciągniony zaprotestowany, protest, albo wypis aktu protestu.

W przypadku, gdy wexel zwrotny wystawiony jest na jednego z indossantów, dołącza się do niego, oprócz tego, świadectwo udowadniające kurs wexlowy miejsca, w którém wexel ciągniony był płatny, na miejsce, w którém był wystawiony. — K. H. 136 n.

182. Nie można czynić kilku rachunków zwrotnych co do jednego i tego samego wexlu ciągnionego. Ten rachunek zwrotny płaci jeden indossant drugiemu, a ostatecznie wystawca.

183. Opłaty zwrotnéj wymiany nie mogą być razem łączone. Każdy indossant tylko jedną opłatę ponosi, równie jak wystawca.

184. Procent od kapitału objętego wexlem ciągnionym zaprotestowanym z powodu nie wypłaty, należy się od dnia protestu. — K. N. 1153, 1907, 2277. — K. H. 173, 185.

185. Procent od kosztów protestu, zwrotnéj wymiany i innych kosztów prawnie należnych, przypada jedynie od dnia żądania przed sąd wyniesionego. — K. N. 1153. — K. P. S. 59, 61, 69. — K. H. 162, 173, 177, 181, 631.

186. Nie należy się zwrotna wymiana, jeżeli do rachunku zwrotnego nie dołączono świadectw ajentów wymiany lub handlujących, które są przepisane artykułem 181.

ODDZIAŁ II.

O wexlu prostym (suchym).

187. Wszystkie rozporządzenia odnoszące się do wexlów ciągnionych, i dotyczące: — K. H. 110 n., 139, 188, 189, 444, 449.

Terminu wypłaty; — K. H. 129 n.
Indossu; — K. H. 136 n.
Solidarności; — K. H. 140 n.
Zaręczenia; — K. H. 141.
Wypłaty; — K. H. 143 n.
Wypłaty przez interwencyę; K. H. 158 n.
Protestu; — K. H. 173 n.

Obowiązków i praw okaziciela; — K. H. 160 n.

Zwrotnéj wymiany lub procentów; — K. H. 177 n.

Mają zastosowanie do wexlów prostych (suchych), nie przesądzając rozporządzeniom odnoszącym się do przypadków artykułami 636, 637 i 638 przewidzianych.

188. Wexel prosty (suchy) będzie datowany. Wymienia: summę, jaka ma być wypłaconą; imię i nazwisko tego, na czyje zlecenie jest podpisany; czas, w jakim wypłata nastąpić powinna; walutę, jaka była dostarczoną, w pieniądzach, w towarach, w rachunku, albo jakimkolwiek innym sposobem. — K. H. 110.

ODDZIAŁ III.

O *przedawnieniu.*

189. Wszelkie skargi dotyczące wexlów ciągnionych oraz wexlów prostych (suchych) podpisanych przez handlujących, kupców lub bankierów, albo z powodu czynów handlowych, przedawniają się upływem lat pięciu, rachując od dnia protestu lub ostatniego poszukiwania sądowego, jeżeli nie było skazania, albo jeżeli dług nie był uznany aktem oddzielnym. — K. N. 1234, 1338, 2219. — K. P. S. 59, 61, 69. — K. H. 1, 110 n., 155, 173, 187, 188, 632, 633.

Jednakże ci, którzy jako dłużnicy są pociągani, obowiązani są, gdyby się od nich tego domagano, zapewnić, pod przysięgą, że już dłużnymi nie są; pozostałe zaś po nich wdowy, spadkobiercy lub stojący w ich prawach, iż w dobréj wierze uważają, że się już nic nie należy. — K. N. 724, 1122, 1357 n., 2275. — K. P. S. 120, 121.

KSIĘGA II.

O HANDLU MORSKIM.

TYTUŁ I.

O okrętach i innych statkach morskich.

190. Okręty i inne statki morskie są ruchomościami. K. N. 527 n. — K. H. 191—436.

Jednakże przywiązane jest do nich zaspokojenie długów przedawcy, a szczególniéj tych, które prawo za uprzywilejowane uznaje. — K. N. 531, 2120. — K. P. S. 620.

191. Są uprzywilejowanemi, i w kolei w jakiéj tu są umieszczone długi niżéj wyrażone:

1° Koszta sądowe i inne wyłożone na odbycie przedaży i rozdzielenie ceny; — K. N. 2101-1. — K. H. 192-1. 3.

2° Opłaty sterowego, beczkowego, schronienia, linowego, portowego i przedportowego; — K. H. 192-2.

3° Płaca dozorcy, i koszta dozorowania statku, od jego wejścia do portu aż do przedaży; — K. H. 192-3.

4° Cena najmu składów, w których znajdują się umieszczone przyrządy okrętowe; — K. H. 192-3.

5° Koszta utrzymania okrętu i przyrządów okrętowych, od ostatniéj jego podróży i wejścia do portu K. N. 2102-3. — K. H. 192-3.

6° Płaca i najem kapitana, oraz innych ludzi okrętowych użytych w ostatniéj podróży; — K. H. 192-4, 194, 250, 271.

7° Summy pożyczone kapitanowi na potrzeby okrętu podczas ostatniej podróży, i zwrot ceny towarów przez niego w tym samym celu przedanych; — K. N. 2102-3. — K. H. 192-5., 194, 311 n.

8° Summy należące się przedawcy, dostawcom i robotnikom użytym do budowy, jeżeli okręt jeszcze nie odbywał podróży; i summy należące się wierzycielom za dostarczenia, prace, wynagrodzenie robotników, za naprawę, zaopatrzenie w żywność, uzbrojenie i zaopatrzenie, przed wyjściem okrętu, jeżeli już żeglował; — K. H. 192-6., 194.

9° Summy pożyczone losowo na okręt, na przyrządy okrętowe, na naprawę, żywność, uzbrojenie i zaopatrzenie, przed jego wyjściem; — K. H. 192-7., 311n

10° Opłata ceny ubezpieczeń okrętu, przyrządów okrętowych, uzbrojenia i zaopatrzenia okrętu należna za ostatnią podróż; — K. H. 192-8., 194, 332 n.

11° Wynagrodzenie szkód i strat należące się biorącym w najem okręta, za nie dostawienie towarów władowanych, lub za wynagrodzenie uszkodzeń w towarach z winy kapitana lub załogi okrętowéj. — K. N. 1149, 1382. — K. H. 192-9.

Wierzyciele zamieszczeni pod każdym z numerów niniejszego artykułu, zaspokojeni będą łącznie i stosunkowo, w przypadku gdyby cena szacunkowa nie była wystarczającą. — K. N. 2093. — K. P. S. 656. — K. H. 250, 271.

192. Przywiléj służący długom wymienionym w powyższym artykule, o tyle tylko wykonanym być może, o ile też długi usprawiedliwione będą podług form następujących: — K. H. 190, 191, 193.

1° Koszta sądowe stwierdzone będą przez likwidacyę kosztów przyjętą przez właściwe Trybunały; — K. N. 2101-1. — K. H. 191-1.

2° Opłaty beczkowego i inne, kwitami urzędowemi poborców; — K. H. 191-2.

3° Długi pod numerami 1, 3, 4 i 5 w art. 191 wymienione, stwierdzone będą wykazami przyjętemi przez Prezesa Trybunału Handlowego;

4° Płaca i najem załogi okrętowéj, regestrami uzbrojenia i rozbrojenia poświadczonemi w biurach zapisu morskiego; — K. H. 191-6., 250 n.

5° Summy pożyczone i wartość towarów przedanych na potrzeby okrętu w czasie ostatniéj podróży, wykazami poświadczonemi przez Kapitana, popartemi protokółami podpisanemi przez Kapitana i starszych załogi okrętowéj, stwierdzającemi potrzebę pożyczek; — K. H. 191-7., 194.

6° Przedaż okrętu, aktem mającym datę pewną, a dostarczenia na uzbrojenie, zaopatrzenie i żywność, udowodnione będą rachunkami, fakturami albo wykazami poświadczonemi przez Kapitana i stwierdzonemi przez właściciela okrętu, których drugi egzemplarz złożony będzie w Kancellaryi Trybunału Handlowego przed wyjściem okrętu, albo, najpóźniéj, w ciągu dni dziesięciu po jego wyjściu; K. N. 1317, 1318, 1322, 1328.

7° Summy pożyczone losowo na okręt, na przyrządy okrętowe, na uzbrojenie i na zaopatrzenie, przed wyjściem okrętu, stwierdzone będą kontraktami zawartemi przed notaryuszami albo z podpisem prywatnym, których wypisy albo drugie egzemplarze złożone będą w Kancellaryi Trybunału Handlowego w ciągu dni dziesięciu od ich daty; K. N. 1317, 1318, 1322. — K. H. 191-9., 311 n.

8° Cena ubezpieczeń stwierdzoną będzie polisami, albo wyciągami z ksiąg stręczycieli ubezpieczeń; — K. H. 77, 79, 84, 191-9., 311 n.

9° Wynagrodzenie szkód i strat należące się biorącym okręt w najem, stwierdzone będą wyrokami albo postanowieniami polubownemi jakie zapadną. K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 1020 — K. H. 191-11.

193. Przywileje wierzycieli nikną, niezawiśle od ogólnych sposobów ustania zobowiązań: — K. N. 1234.

Przez przedaż sądową dokonaną podług form ustanowionych w następnym Tytule; — K. H. 197—215.

Lub gdy, po przedaży z wolnéj ręki, okręt odbył podróż na morzu pod imieniem i na niebezpieczeństwo nabywcy, i bez sprzeciwienia się ze strony wierzycieli przedającego. — K. H. 194.

194. Poczytuje się, że okręt odbył podróż morską:

Gdy jego wyjście i przybycie poświadczone będą w dwóch różnych portach i w dni trzydzieści po wyjściu;

Gdy, chociaż nie zawinął do innego portu, upłynęło jednak więcéj niż dni sześćdziesiąt między wyjściem a powrotem do tegoż samego portu, lub gdy okręt, odpłynąwszy na długą podróż, zostawał w niéj więcéj jak dni sześćdziesiąt, bez oporu ze strony wierzycieli przedawcy. K. H. 193.

195. Przedaż okrętu z wolnéj ręki powinna być sporządzoną na piśmie, i może nastąpić przez akt urzędowy, lub przez akt z podpisem prywatnym. — K. N. 1317. K. H. 196, 226, 633.

Może być dopełnioną albo co do całego okrętu, albo co do jego części;

Może nastąpić w czasie gdy okręt stoi w porcie, lub gdy jest w podróży.

196. Przedaż okrętu z wolnéj ręki, w podróży będącego, nie ubliża wierzycielom przedającego. — K. N. 531, 2120. — K. H. 190 n., 194.

W skutku tego, pomimo przedaży, okręt lub cena jego nie przestaje być zastawem dla tychże wierzycieli, którzy mogą nawet, jeśli to osądzą za stosowne, zaskarżać przedaż z powodu podstępu. — K. N. 1116, 1167, 2092 n.

TYTUŁ II.

O zajęciu i przedaży okrętów.

197. Wszelkie statki morskie mogą być zajęte i przedane pod powagą sądu, a przywiléj wierzycieli niknie przez odbycie następujących formalności. — K. N. 531, 2092, 2093, 2120. — K. P. S. 583 n., 620. — 190, 198 n.

198. Do zajęcia będzie można przystąpić dopiéro we dwadzieścia cztéry godzin po nakazie zapłacenia. — K. P. S. 551.

199. Nakaz doręczony być winien właścicielowi osobiście, albo w jego zamieszkaniu, jeżeli idzie o skargę ogólną przeciw niemu wytoczyć się mającą. — K. P. S. 68. — K. H. 198, 200 n.

Nakaz będzie mógł być doręczony Kapitanowi okrętu, jeżeli wierzytelność jest z liczby tych, które mogą miéć przywiléj na okręcie, według brzmienia art. 191. K. H. 201, 221. — K. P. S. 583.

200. Komornik wyrazi w protokóle:

Imię, nazwisko, powołanie i zamieszkanie wierzyciela, na rzecz którego działa;

Tytuł, na mocy którego czyni;

Summę, któréj zapłaty poszukuje;

Obranie zamieszkania przez wierzyciela w miejscu gdzie zasiada Trybunał, przed którym przedaż ma być

popiéraną, i w miejscu, w którém zajęty okręt stoi na kotwicy;

Imię i nazwisko tak właściciela jak i Kapitana;

Nazwę, rodzaj i objem beczkowy statku;

Wymienia i opisuje szalupy, łodzie, porządki okrętowe, narzędzia, broń, amunicyę i zapasy; — K. P. S. 588.

Ustanawia dozorcę. — K. P. S. 596.

201. Jeżeli właściciel zajętego okrętu mieszka w okręgu Trybunału, zajmujący winien mu doręczyć w przeciągu trzech dni, kopję protokółu zajęcia, i zapozwać go przed Trybunał, aby obecnym był przy przedaży zajętych rzeczy. — K. P. S. 59, 61, 68, 69, 617 n., 1033.

Jeżeli właściciel nie zamieszkuje w okręgu Trybunału, zawiadomienia i pozwy doręczone dla niego będą w osobie Kapitana statku zajętego, albo, w jego nieobecności, temu, który przedstawia właściciela lub Kapitana; a termin trzechdniowy powiększa się jednym dniem na dwa i pół miryametrów (pięć mil Francuzkich) (1) odległości od jego zamieszkania. — K. H. 199.

Jeżeli jest zagranicznym i znajduje się po za obrębem Francyi, pozwy i doręczenia dopełniane będą w sposób wskazany w art. 69 Kodexu Postępowania Cywilnego.

202. Jeżeli przedmiotem zajęcia jest statek, którego objem beczkowy przenosi dziesięć beczek (2), uskutecznione będą trzykrotne obwołania i ogłoszenia przedmiotów przedać się mających.

---

(1) Miryametrów $2^{1}/_{2}$ równa się, $2^{11}/_{13}$ milom Polskim, czyli $20^{5}/_{12}$ wiorstom Rossyjskim.

(2) Porównać przypisek zamieszczony w odsyłaczu do art. 620 K. P. S. (T. II, str. 368 niniejszego dzieła).

Obwołania i ogłoszenia czynione będą z przerwą ośmiodniową, na giełdzie i na głównym placu publicznym miejsca, gdzie statek stoi na kotwicy.

Doniesienie o tém zamieszczone będzie w jednem z pism publicznych wychodzących w miejscu gdzie zasiada Trybunał, przed którym popiéra się zajęcie; a jeżeli pisma takowe tam nie wychodzą, w jedném z tych, które wydawane są w departamencie. — K. P. S. 617.

203. W ciągu dwóch dni, które następują po każdém obwołaniu i ogłoszeniu, przylepiane będą obwieszczenia:

Na wielkim maszcie zajętego statku;

Na głównych drzwiach Trybunału, przed którym zajęcie popiéra się;

Na placu publicznym i na nadbrzeżu portu, w którym statek stoi na kotwicy, jako też na Giełdzie Handlowéj. K. P. S. 620. — K. H. 202, 204 n.

204. Obwoływania, ogłoszenia i obwieszczenia powinny obejmować:

Imię, nazwisko, powołanie i mieszkanie popiérającego;

Tytuły, na mocy których działa;

Wysokość summy, jaka się mu należy;

Obranie zamieszkania przez niego w miejscu gdzie zasiada Trybunał, i w miejscu gdzie statek stoi na kotwicy;

Imię, nazwisko i zamieszkanie właściciela zajętego okrętu;

Nazwę statku, a, jeżeli jest uzbrojony lub się uzbraja, imię i nazwisko Kapitana;

Objem beczkowy okrętu;

Miejsce, w któ'rém stoi lub jest na wodzie;

Nazwisko Obrońcy popiérającego;

Cenę podaną do licytacyi:

Dnie posiedzeń, w których licytacya odbywać się będzie. — K. P. S. 618. — K. H. 197, 205.

205. Po piérwszém obwołaniu, licytacya odbywać się będzie w dniu w obwieszczeniu wskazanym. — K. P. S. 624.

Sędzia wyznaczony z urzędu do przedaży, będzie przyjmował podania licytantów po każdém obwołaniu, co dni ośm, w dniu pewnym, oznaczonym jego rozkazem. — K. P. S. 613, 614.

206. Po trzeciém obwołaniu następuje przysądzenie najwięcéj dającemu i ostatniemu licytantowi, po zgaśnięciu świéczek bez innéj formalności. — K. P. S. 624.

Sędzia wyznaczony z urzędu może dozwolić jednego lub dwóch odroczeń ośmiodniowych, które będą ogłoszone i rozlepione. — K. H. 202.

207. Jeżeli zajęcie dotyczy łodzi, szalup i innych statków portowych objętości dziesięciu beczek lub mniejszych, przysądzenie nastąpi na posiedzeniu, po ogłoszeniu na wybrzeżu portowém, przez trzy dni po sobie idące, z przylepieniem obwieszczeń na maszcie, albo, gdyby takowego nie było, w inném widoczném miejscu statku i na drzwiach Trybunału. — K. H. 202, 203.

Zachowany będzie termin ośmiu dni wolnych, między doręczeniem zajęcia a przedażą. — K. P. S. 1033. — K. H. 201, 205.

208. Z przysądzeniem okrętu ustają obowiązki kapitana; jednakże służy mu możność poszukiwania wynagrodzeń, przeciw komu z prawa wypada. — K. N. 1149, 1382. — K. H. 216, 218, 219, 221.

209. Otrzymujący przysądzenie okrętów jakiegokolwiekbądź objemu beczkowego obowiązani będą zapłacić cenę przysądzenia w przeciągu dwódziestu cztérech godzin, albo złożyć ją, bez kosztów, w Kancellaryi

Trybunału Handlowégo, pod karą przymusu osobistego. K. N. 1257, 2063. — K. P. S. 126.

W razie niezapłacenia lub niezaznaczenia, statek puszczony będzie na powtórną przedaż i przysądzony zostanie w trzy dni, po nowém ogłoszeniu i jedyném rozlepieniu, na niebezpieczeństwo tych, którzy przysądzenie otrzymali, a którzy również obowiązani będą pod przymusem osobistym do zapłacenia niedoboru, szkód, procentów i kosztów. — K. N. 1149, 1382, 1650. — K. P. S. 624. — K. H. 205.

210. Żądania wyłączenia z pod licytacyi będą uczynione i doręczone w Kancellaryi Trybunału przed przysądzeniem. — K. P. S. 68, 727.

Jeżeli żądania wyłączenia uczynione będą po przysądzeniu, zamieniają się z samego prawa na oppozycye przeciwko wydaniu summ pochodzących z przedaży. — K. P. S. 557 n., 608, 656 n. — K. H. 211 n.

211. Powód czyli opponujący miéć będzie trzy dni do przedstawienia swoich zasad.

Pozwany miéć będzie trzy dni do odparcia ich:

Sprawa wniesioną będzie na posiedzenie po prostém zapozwaniu. — K. P. S. 82, 608. — K. H. 210, 212 n.

212. W ciągu trzech dni po dniu przysądzenia, oppozycye przeciwko wydaniu ceny przyjęte będą; po upływie tego czasu, nie będą już dopuszczone. — K. P. S. 659. — K. H. 210.

213. Wierzyciele opponujący obowiązani są złożyć w Kancellaryi Trybunału swoje tytuły wierzytelności, w trzech dniach, które następują po ich wezwaniu przez wierzyciela popiérającego, lub przez trzeciego zapowiedzianego; w razie niedopełnienia tego, przystąpi się do rozdzielenia ceny przedaży, z pominięciem wierzycieli nie dopełniających téj formalności. — K. P. S. 656 n. — K. H. 210, 214.

214. Umieszczenie wierzycieli i rozdzielenie pieniędzy odbywa się między wierzycielami uprzywilejowanemi, w porządku wskazanym w art. 191; a między innemi wierzycielami, stosunkowo do ich wierzytelności. K. H. 213.

Każdy wierzyciel umieszcza się tak co do kapitału, jako też co do procentów i kosztów.

215. Statek gotowy do wypłynięcia nie może być zajmowany, chyba za długi zaciągnięte na podróż odbyć się mającą; a nawet, w tym ostatnim przypadku, poręka za te długi wstrzymuje zajęcie. — K. N. 2011. — K. P. S. 592. — K. H. 231, 328.

Statek poczytuje się za gotowy do wypłynięcia, gdy Kapitan zaopatrzony jest w papiéry potrzebne do podróży.

TYTUŁ III.

O właścicielach okrętów.

216. Każdy właściciel okrętu jest cywilnie odpowiedzialnym za czyny Kapitana, w tém co dotyczy okrętu i wyprawy. — K. N. 1384. — K. H. 191, 205, 217 n., 221 n., 353, 405, 407.

Odpowiedzialność ustaje przez zrzeczenie się okrętu i ceny najmu. — K. H. 216, 286, 369 n. (1).

217. Jednakże właściciele okrętów, w czasie wojny uzbrojonych, będą odpowiedzialnemi za występki i łupieztwa popełnione na morzu przez żołnierzy znajdujących się na ich okrętach, lub przez załogę okrętu, tylko do wysokości summy, za którą dali porękę, byleby nie byli uczestnikami lub wspólnikami takowych. — K. N. 1384, 2011. — K. H. 216.

(1) Artykuł ten zmieniony został we Francyi prawem z dnia 14 Czerwca 1841 r.

218. Właściciel może oddalić Kapitana. — K. H. 208, 219, 221.

Wynagrodzenie nie ma miejsca, jeżeli nie było umowy na piśmie. — K. N. 1134, 1317, 1318, 1322.

219. Jeżeli Kapitan oddalony ze służby, jest współwłaścicielem okrętu, może zrzec się współwłasności, i wymagać zwrotu kapitału, który jego współwłasność wyobraża. — K. H. 208, 218, 221.

Wysokość tego kapitału ustanowioną będzie przez biegłych, na których się zgodzono, lub mianowanych z urzędu. — K. P. S. 302 n. — K. H. 106, 414.

220. We wszystkiém co dotyczy wspólnego interesu właścicieli okrętu, zdanie większości przeważa. — K. H. 410.

Udział własności, przenoszący połowę wartości okrętu, stanowi większość.

Licytacya okrętu może być dozwoloną tylko na żądanie właścicieli, których udział razem połowę całkowitéj wartości okrętu stanowi, jeżeli nie ma na piśmie umowy przeciwnéj. — K. N. 815, 1134, 1317, 1318, 1322, 1686. K. H. 205.

TYTUŁ IV.

O Kapitanie.

221. Każdy Kapitan, właściciel lub szyper, któremu jest powierzone prowadzenie okrętu lub innego statku, odpowieda za swe winy, nawet lekkie, w wykonywaniu

swoich obowiązków popełnione. — K. H. 191, 192, 208, 216, 218, 219, 222 n., 250 n., 293, 305 n., 405, 407, 430, 433 do 436.

222. Odpowiedzialnym jest za towary sobie powierzone. — K. N. 1991. — K. H. 228 n., 256, 257, 293.

Wydaje na nie zakwitowanie.

Zakwitowanie to nazywa się *Cedułą wodną* (Konnessamentem lub *Listą towarową*). — K. N. 1782, 1783. — K. H. 226, 281 n., 420.

223. Do Kapitana należy dobranie załogi okrętowéj i wybór jako też najem majtków oraz innych ludzi załogi; jednakże obowiązanym jest uskutecznić to za zniesieniem się z właścicielami, gdy się znajduje w miejscu ich mieszkania. — K. H. 217, 250 n.

224. Kapitan utrzymuje księgę liczbowaną i zaznaczoną przez jednego z Sędziów Trybunału Handlowego, albo przez Prezydenta, Burmistrza, Wójta Gminy, lub ich zastępcę, w miejscach gdzie nie ma Trybunału Handlowego.

Księga ta zawiéra w sobie:

Postanowienia zaszłe w czasie podróży;

Przychody i wydatki dotyczące okrętu, i w ogólności to wszystko, co z ładunkiem jego ma związek, i to wszystko, co może za sobą pociągnąć zdawanie rachunku, wytoczenie skargi. — K. N. 1993. — K. P. S. 527 n. — K. H. 228, 242.

225. Kapitan obowiązany jest, przed przyjęciem ładunku, poddać swój okręt rewizyi, w terminach i podług form urządzeniami przepisanych.

Protokół rewizyi składa się w Kancellaryi Trybunału Handlowego; wyciąg z niego wydany zostaje Kapitanowi. — K. H. 226, 228, 297.

226. Kapitan obowiązany jest miéć na statku: — K. H. 228.

Akt własności okrętu; — K. H. 195.

Poświadczenie, że okręt zbudowany został we Francyi;

Listę załogi okrętowéj; — K. H. 250

Ceduły wodne i kontrakty najmu; — K. H. 273, 281 do 286.

Protokóły rewizyi; — K. H. 225.

Kwity z opłat w gotowiźnie lub za poręką uskutecznionych wydane przez komory celne.

227. Kapitan winien osobiście znajdować się na swoim okręcie, przy wejściu i wyjściu z portów, zatok i rzek. — K. H. 228, 241.

228. W przypadku wykroczenia przeciw obowiązkom w poprzednich czterech artykułach wskazanym, Kapitan odpowiedzialnym jest, za wszystkie wypadki osobom mającym interes w okręcie i ładunku. — K. N. 1149, 1382, 1383. — K. H. 221, 222, 229, 230, 257.

229. Kapitan odpowieda również za wszelką szkodę, jaka dotknąć może towary, które złożył na pomoście swego okrętu bez zezwolenia na piśmie powierzającego też towary. — K. N. 1134, 1317, 1318, 1322, 1985. — K. H. 222, 228, 230, 236.

Rozporządzenie to nie stosuje się do małych żeglug nadbrzeżnych. — K. H. 421.

230. Odpowiedzialność Kapitana ustaje jedynie za udowodnieniem przeszkód siły większéj. — K. N. 1148, 1302, 1303, — K. H. 222, 228, 229.

231. Kapitan i ludzie załogi okrętowéj, którzy są na statku, lub na szalupach udają się do statku dla odpłynięcia, nie mogą być uwięzieni za długi cywilne, wyjąwszy za takie, któreby zaciągnęli na tęż podróż; a nawet, w tym ostatnim przypadku, nie mogą być zatrzymani, jeżeli dadzą porękę. — K. N. 2040, 2041, 2063, 2070. K. P. S. 126, 517. — K. H. 215.

232. Kapitan, w miejscu mieszkania właścicieli albo ich pełnomocników, nie może, bez szczególnego ich upoważnienia, przedsiebrać naprawy statku, kupować żagli, lin, i innych rzeczy potrzebnych dla statku, zaciągać w tym celu długów na okręt, ani najmować okrętu. — K. H. 236 n., 321.

233. Jeżeli statek najęty został za zezwoleniem właścicieli, a niektórzy z nich nie chcą przykładać się do kosztów potrzebnych na wyprawienie go w podróż, kapitan będzie mógł, w tym przypadku, we dwadzieścia cztéry godzin po wezwaniu uczynioném do tych, którzy odmawiają wniesienia części na nich przypadającéj, zaciągnąć pożyczkę losową, na ich rachunek i na ich udział w okręcie, za upoważnieniem Sędziego. — K. P. S. 68. K. H. 322.

234. Jeżeli, w czasie podróży, zachodzi potrzeba naprawy okrętu, lub zakupienia żywności, Kapitan, stwierdziwszy to protokółem podpisanym przez starszyznę załogi, będzie mógł, wyrobiwszy sobie upoważnienie we Francyi od Trybunału Handlowego, albo, w braku tego, od Sędziego Pokoju, za granicą od Konsula Francuzkiego, lub, w braku jego, od urzędnika miejscowego, zaciągnąć pożyczkę na okręt, oddać w zastaw, albo przedać towary, aż do wysokości summy, jakiéj stwierdzone potrzeby wymagają. — K. H. 191, 236, 249, 298, 311 n.

Właściciele lub Kapitan, który ich przedstawia, wynagrodzą za towary przedane, podług bieżącéj ceny towarów téjże saméj natury i gatunku w miejscu wyładowania okrętu, w chwili jego przybycia. — K. H. 72, 400.

235. Kapitan, przed wypłynięciem swojém z portu zagranicznego lub z osad francuzkich dla powrotu do Francyi, obowiązany będzie przesłać właścicielom okrętu lub ich pełnomocnikom, rachunek przez siebie podpisany, obejmujący wykaz ładunku, cenę władowanych towarów, summ przez siebie zapożyczonych, imiona, nazwiska i mieszkania pożyczających. — K. N. 1991. 1993.

236. Kapitan, któryby, bez potrzeby, zaciągnął pożyczkę na okręt, na zapasy żywności lub na inne zasoby okrętu, któryby zastawił lub przedał towary albo żywność, lub któryby w rachunkach swych podał zmyślone uszkodzenia i wydatki, odpowiedzialnym będzie względem właścicieli, i obowiązanym osobiście do zwrotu pieniędzy lub zapłaty przedmiotów, z zachowaniem dochodzenia na drodze karnéj, jeżeli to ma miejsce. — K. H. 222, 228, 229, 234, 298.

237. Wyjąwszy przypadek niezdatności do żeglugi prawnie udowodnionéj, Kapitan nie może, pod karą nieważności przedaży, przedawać okrętu, bez szczególnego upoważnienia właścicieli. — K. N. 1987. — K. H. 241, 297, 369, 390 n.

238. Każdy Kapitan okrętu, zamówiony na podróż, obowiązany jest ukończyć ją, pod karą wynagrodzenia wszystkich wydatków, szkód i strat właścicielom i najmującym. — K. N. 1449, 1382, 1991. — K. H. 241, 252 n.

239. Kapitan odbywający podróż na wspólny zysk z ładunku, nie może prowadzić żadnego handlu na swój szczególny rachunek, jeżeli nie ma przeciwnéj umowy. — K. N. 1134. — K. H. 240, 251.

240. W razie uchybienia rozporządzeniom wzmiankowanym w artykule poprzedzającym, towary władowane przez Kapitana na jego szczególny rachunek, skonfiskowane będą na korzyść innych interesowanych.

241. Kapitan nie może opuszczać swojego okrętu w czasie podróży, dla jakiegokolwiekbądź niebezpieczeństwa, bez zasięgnienia zdania oficerów i starszych załogi okrętowéj; i, w tym przypadku, obowiązany jest

uratować z sobą pieniądze, i co tylko może najdroższych towarów ładunek stanowiących, pod karą własnéj odpowiedzialności. — K. N. 1381. — K. H. 227, 237.

Jeżeli przedmioty, tym sposobem wzięte z okrętu, giną jakim losowym wypadkiem, Kapitan uwolnionym będzie od odpowiedzialności. — K. N. 1148, 1302, 1303. — K. H. 410.

242. Kapitan obowiązany jest, w przeciągu dwudziestu cztérech godzin po swojém przybyciu, postarać się o zawidymowanie Dziennika okrętowego, i złożyć rapport. — K. H. 224.

Rapport powinien wyrażać:

Miejsce i czas wypłynięcia;

Drogę, któréj Kapitan się trzymał;

Wypadki, jakie spotkały go;

Nieporządki zdarzone na okręcie, i wszystkie ważne okoliczności zaszłe w czasie podróży. — K. H. 243 n.

243. Rapport składa się w Kancellaryi przed Prezesem Trybunału Handlowego.

W miejscach gdzie nie ma Trybunału Handlowego, rapport złożony będzie Sędziemu Pokoju Okręgu.

Sędzia Pokoju, który odebrał rapport, obowiązanym jest przesłać go bezzwłocznie Prezesowi najbliższego Trybunału Handlowego.

W jednym i drugim przypadku rapport zachowany będzie w Kancellaryi Trybunału Handlowego.

244. Jeżeli Kapitan zawija do zagranicznego portu, powinien przedstawić się Konsulowi Francuzkiemu, złożyć mu rapport, i wziąść zaświadczenie stwierdzające czas swego przybycia i swego odjazdu, stan i naturę ładunku.

245. Jeżeli, w ciągu podróży, Kapitan zmuszony jest zatrzymać się w porcie francuzkim, powinien oświadczyć Prezesowi Trybunału Handlowego tego miejsca, o przyczynach zatrzymania się.

W miejscach gdzie nie ma Trybunału Handlowego, powinien toż samo oświadczyć Sędziemu Pokoju miejscowego okręgu.

Jeżeli zatrzymanie się przymusowe nastąpiło w porcie zagranicznym, oświadczenie to uczynione będzie Konsulowi Francuzkiemu, lub, gdy tego nie ma, urzędnikowi miejscowemu.

246. Kapitan, którego okręt rozbił się, i który uratował się sam lub z częścią załogi okrętowéj, winien stawić się przed miejscowym Sędzią, albo, w braku Sędziego, przed wszelką inną władzą cywilną, złożyć tam rapport, sprawdzić go przez tych, którzy z załogi się uratowali i z nim razem się znajdują, i wyjąć wyciąg tego rapportu. — K. N. 1348-2., 1949. — K. H. 238, 247, 258, 298, 302, 327, 350, 369, 410 n.

247. Dla sprawdzenia rapportu Kapitana, Sędzia badać będzie ludzi załogi okrętowéj, i, jeśli można, podróżnych, co nie przeszkadza prowadzeniu innych dowodów.

Rapporta nie sprawdzone nie uwalniają Kapitana, i nie zasługują na wiarę w sądzie, wyjąwszy gdyby Kapitan, którego okręt uległ rozbiciu, sam tylko wyratował się w tém miejscu, w którém złożył rapport. — K. H. 246.

Dowód na okoliczności przeciwne zachowuje się stronom. — K. P. S. 256.

248. Wyjąwszy przypadki naglącego niebezpieczeństwa, Kapitan nie może wyładować żadnego towaru przed złożeniem rapportu, pod zagrożeniem poszukiwania karnego. — K. H. 242.

249. Jeżeli zapasy żywności statku wyczerpały się w czasie podróży, Kapitan, zasięgnąwszy zdania star-

szych załogi, będzie mógł zmusić tych, którzy mają swoją własną żywność, do odstąpienia jéj na potrzebę wspólną, z obowiązkiem zapłacenia im wartości takowéj. K. H. 221, 234, 320.

TYTUŁ V.

O najmie i płacy majtków, i ludzi załogi okrętowéj.

250. Warunki umowy Kapitana i ludzi załogi okrętowéj udowodniają się listą okrętową, albo umowami stron. — K. N. 1134. — K. H. 191-6., 192-4., 218, 221, 226, 238, 251 n., 273 n., 319, 433, 434, 633.

251. Kapitan i ludzie załogi nie mogą, pod żadnym pozorem, ładować na okręt żadnego towaru na swój rachunek, bez zezwolenia właścicieli i bez zapłacenia za takowy ceny najmu, jeżeli przez umowę nie są do tego upoważnieni. — K. H. 239, 240.

252. Jeżeli podróż przed wyjściem okrętu zerwaną została z winy właścicieli, Kapitana, albo biorących okręt w najem, majtkowie najęci na całą podróż albo najęci miesięcznie, zapłaceni będą za dnie spędzone przez nich na przyrządzenie okrętu. Zatrzymują, jako wynagrodzenie, otrzymane zaliczenia. — K. N. 1382. — K. H. 223, 253, 257 n., 304, 319.

Jeżeli żadnego zaliczenia nie otrzymali, odbiérają, jako wynagrodzenie, umówioną płacę jednomiesięczną.

Jeżeli zerwanie nastąpiło po rozpoczętéj już podróży, majtkowie najęci na całą podróż, odbiorą całkowitą zapłatę stosownie do ich umowy. — K. H. 349.

Majtkowie najęci miesięcznie, odbiorą swoją umówioną płacę za czas w służbie strawiony, i, prócz tego, jako wynagrodzenie, połowę swoich zasług za resztę domniemanego trwania podróży, do któréj się zobowiązali.

Majtkowie najęci na całą podróż lub miesięcznie, otrzymują, prócz tego, koszta powrotu do miejsca z którego okręt wypłynął, chybaby Kapitan, właściciele, albo biorący okręt w najem, lub urzędnik zarządu, wyjednali im powrót na innym okręcie wracającym do rzeczonego miejsca, z którego wypłynęli. — K. H. 238.

253. Jeżeli jest wzbroniony handel z miejscem przeznaczenia okrętu, albo jeżeli okręt wstrzymanym był z rozkazu rządu, przed rozpoczęciem podróży, — należy się majtkom zapłata tylko za dnie strawione na przyrządzenie statku. — K. N. 1148. — K. H. 254, 261, 276 n., 299, 300, 350, 369, 387.

254. Jeżeli wzbronienie handlu lub zatrzymanie okrętu następuje w czasie podróży, — K. H. 253.

W przypadku wzbronienia, majtkowie odbiérają płacę w stosunku czasu wysłużonego; — K. H. 255.

W przypadku zatrzymania, płaca majtków ugodzonych miesięcznie należy się w połowie przez czas zatrzymania;

Płaca majtków ugodzonych na całą podróż, uiszczoną będzie podług brzmienia umowy. — K. N. 1134. — K. H. 150.

255. Jeżeli podróż przedłuża się, płaca majtków ugodzonych na całą podróż, powiększa się w stosunku przedłużenia. — K. H. 254, 256.

256. Jeżeli wyładowanie okrętu następuje dobrowolnie w miejscu bliższém od miejsca oznaczonego kontraktem najmu okrętu, majtkowie nie ponoszą żadnego zmniejszenia płacy. — K. H. 255.

257. Jeżeli majtkowie ugodzeni są na udział w zysku lub w cenie najmu okrętu, nie należy się im żadne

wynagrodzenie, ani dzienna płaca z powodu zerwania, opóźnienia lub przedłużenia podróży siłą większą zrządzonych. — K. N. 1148, 1302. — K. H. 252 n.

Jeżeli zerwanie, opóźnienie lub przedłużenie pochodzi z czynu właścicieli ładunku, ludzie załogi okrętowej mają udział w wynagrodzeniu, jakie przysądzane będzie okrętowi. — K. N. 1382.

Wynagrodzenia te dzielą się między właścicieli okrętu i ludzi załogi okrętowéj, w tym samym stosunku, jakby podzieloną była cena najmu okrętowego. — K. H. 286 n.

Jeżeli przeszkoda w żegludze pochodzi z czynu Kapitana lub właścicieli, ciż obowiązani będą do wynagrodzenia należącego się ludziom okrętowym. — K. H. 228.

258. W przypadku zabrania okrętu, uderzenia, rozbicia z całkowitą stratą okrętu i towarów, majtkowie nie mogą żądać żadnéj płacy. — K. N. 1305. — K. H. 146, 229 n., 298, 300, 304, 327, 369, 381, 433.

Nie są wcale obowiązani do zwrotu tego, co im było zaliczone na ich płace. — K. N. 1186. — K. H. 246, 252.

259. Jeżeli jaka część okrętu ocaloną zostaje, majtkowie ugodzeni na całą podróż lub miesięcznie, zapłaceni będą za zasługi już im przypadłe, ze szczątków okrętu przez nich uratowanego. — K. N. 2102-2. — K. H. 190, 191-6., 192-4., 261, 327, 428.

Jeżeli szczątki nie wystarczają, albo gdy same tylko towary uratowano, zapłaceni będą pomocniczo z ceny najmu okrętu. — K. H. 286.

260. Majtkowie ugodzeni na zysk z ceny najmu okrętu, otrzymują swoją płacę tylko z ceny najmu, w stosunku tego, co Kapitan odbiéra. — K. H. 250, 286.

261. Majtkowie w jakimkolwiek sposobie ugodzeni,

odbiérają zapłatę za dnie użyte do ratowania szczątków i rzeczy rozbitych. — K. H. 253, 258 n.

262. Majtek odbierze swoją płacę, oraz będzie opatrywany i leczony kosztem okrętu, jeżeli w czasie podróży zachoruje, albo w służbie okrętowéj rannym zostanie. — K. H. 263 n., 400-6.

263. Majtek będzie leczony i opatrywany kosztem okrętu i ładunku, jeżeli zostanie rannym walcząc przeciwko nieprzyjaciołom i rozbójnikom morskim. — K. H. 262, 400-6.

264. Jeżeli majtek, oddaliwszy się z okrętu bez upoważnienia, rannym zostanie na lądzie, koszta opatrywania i leczenia sam ponosi: a nawet może być oddalonym ze służby przez Kapitana. — W tym przypadku otrzyma swoje zasługi tylko w stosunku czasu jaki wysłużył. K. H. 265, 266.

265. W przypadku śmierci majtka w czasie podróży, jeżeli majtek zgodzony jest miesięcznie, zasługi jego należą do spadku po nim, aż do dnia jego śmierci. — K. N. 724, 1122. — K. H. 264, 266.

Jeżeli majtek jest zgodzony na całą podróż, połowa jego zasług należy się, jeżeli umiéra w podróży albo w porcie, do którego płynął.

Należą się mu całkowite jego zasługi, jeżeli umiéra w powrocie.

Jeżeli majtek zgodzony jest na udział w zysku lub w cenie najmu okrętowego, należy się mu całkowity udział, gdy umiéra po rozpoczęciu podróży.

Zasługi majtka poległego w obronie okrętu, należą się całkowicie za całą podróż, jeżeli okręt przybył szczęśliwie. — K. H. 262, 263, 267.

266. Majtek wzięty na okręcie i do niewoli zabrany, nie może nic żądać ani od Kapitana, ani od właścicieli,

ani od biorących okręt w najem, na zapłatę swego wykupu. — K. N. 1148. — K. H. 267, 268, 269.

Otrzymuje zasługi aż do dnia, w którym wzięty i do niewoli zaprowadzony został. — K. H. 264, 265.

267. Jeżeli majtek wysłany na morze lub na ląd w służbie okrętowéj, zostaje wzięty i do niewoli zaprowadzony, ma prawo do zapłaty całkowitych swoich zasług.

Ma prawo żądać wynagrodzenia na wykup, jeżeli okręt przybył szczęśliwie. — K. H. 265, 268.

268. Wynagrodzenie należy się od właścicieli okrętu, jeżeli majtek wysłanym był na morze lub na ląd w służbie okrętu.

Wynagrodzenie należy się od właścicieli okrętu i ładunku, jeżeli majtek wysłanym był na morze lub na ląd w służbie okrętu i ładunku.

269. Wysokość wynagrodzenia na wykup oznacza się na sześćset franków (1).

Sciągnięcie i użycie téj summy nastąpi podług form oznaczonych przez Rząd, w urządzeniu dotyczącém wykupu jeńców.

270. Każdy majtek, który udowodni, że bez ważnéj przyczyny ze służby oddalonym został, ma prawo do wynagrodzenia od kapitana. — K. N. 1149, 1382. — K. H. 223.

Wynagrodzenie to wyrównywa trzeciéj części zasług, jeżeli oddalenie nastąpiło przed rozpoczęciem podróży. K. H. 215.

Wynagrodzenie wyrównywa całości zasług i kosztów powrotu, jeżeli oddalenie nastąpiło w ciągu podróży.

Kapitan nie może, w żadnym z powyższych przypadków, żądać zwrotu ilości wynagrodzenia od właścicieli okrętu.

(1) Franków 600 równa się Rsr. 144.

. Wynagrodzenie nie ma miejsca, jeżeli majtek oddalony został przed zamknięciem listy okrętowéj. W żadnym przypadku, Kapitan nie może oddalać ze służby majtka w kraju obcym. — K. H. 252.

271. Do okrętu i ceny najmu szczególnie przywiązane jest zaspokojenie zasług majtków. — K. H. 191-6., 192-4., 280, 286, 307, 428, 433.

272. Wszelkie rozporządzenia dotyczące zasług, opatrywania i wykupu majtków, wspólne są officerom i wszystkim innym ludziom załogi okrętowéj. — K. H. 221.

TYTUŁ VI.

O kontraktach najmu okrętów.

273. Wszelka umowa o najem okrętu, nazwana *Charte-partie, affrètement ou nolissement* (1), sporządzoną być powinna na piśmie — K. N. 1134, 1317, 1318, 1322. — K. H. 80, 191-2., 226, 274 n., 286 n., 633.

Wyrażać powinna:

Nazwę i objem beczkowy okrętu;

Imię i nazwisko Kapitana;

Imiona i nazwiska puszczającego w najem i właściciela ładunku;

Miejsce i czas umówiony do władowania i wyładowania;

Cenę najmu;

Czy najem jest całkowity lub częściowy;

Umówione wynagrodzenie na przypadek opóźnienia.

(1) Wyrażenie *charte-partie* jest ogólne do oznaczenia ceny najmu; wyraz *affrètement* używany jest do oznaczenia ceny najmu okrętu na Oceanie Atlantyckim; wyraz zaś *nolissement* używany jest w tym samym przedmiocie na morzu Śródziemném.

274. Jeżeli czas władowania i wyładowania okrętu nie jest oznaczony umową stron, urządza się według miejscowego zwyczaju. — K. N. 1134, 1159.

275. Jeżeli okręt jest najęty miesięcznie, i jeżeli nie ma przeciwnéj umowy, cena najmu należy się od dnia, w którym okręt wypłynął. — K. N. 1134. — K. H. 300.

276. Jeżeli przed odpłynięciem okrętu, wzbroniony został handel z krajem, do którego okręt był przeznaczony, umowy rozwiązują się bez wynagrodzenia szkód i strat z żadnéj strony. — K. N. 1148. — K. H. 253, 254, 277, 278, 299, 300, 350, 369, 387, 388.

Właściciel ładunku obowiązany jest sam ponosić koszta władowania i wyładowania swoich towarów.

277. Jeżeli zachodzi siła większa, która tylko przez pewien czas nie dozwala wypłynąć okrętowi, umowy pozostają w swéj mocy, i nie ma miejsca wynagrodzenie szkód i strat z powodu opóźnienia. — K. N. 1149, 1382. K. H. 276.

Pozostają również w swéj mocy i żadne powiększenie ceny najmu miejsca nie ma, gdy siła większa zachodzi w czasie podróży. — K. N. 1148.

278. Biorący okręt w najem może, w czasie zatrzymania okrętu, wyładować swoje towary swoim kosztem, pod warunkiem powtórnego ich władowania, lub wynagrodzenia Kapitana. — K. H. 221, 276.

279. W przypadku blokady portu, do którego okręt jest przeznaczony, Kapitan obowiązany jest, jeżeli nie ma rozkazów przeciwnych, udać się do jednego z portów sąsiednich tegoż mocarstwa, o ile do którego wolno mu będzie przybić.

280. Okręt, sprzęty i przyrządy okrętowe, cena najmu i towary władowane, stanowią wzajemne bezpieczeństwo wykonania umów zawartych między stronami. — K. P. S. 418. — K. H. 191, 271, 315, 334.

TYTUŁ VII.

O cedule wodnéj. (O konnessamencie lub o liście towarowéj).

281. Ceduła wodna wyrażać powinna naturę i ilość, jako też gatunki i jakość przedmiotów, które mają być przewiezione. — K. N. 1317, 1318, 1322. — K. H. 93, 222, 226, 282 n., 286, 344, 345, 418, 420.

Wymienia:

Imię i nazwisko właściciela ładunku;

Imię, nazwisko i adres tego, do kogo towary zostały wyprawione;

Imię, nazwisko i zamieszkanie kapitana;

Nazwę i objem beczkowy okrętu;

Miejsce, z którego okręt wypływa i miejsce jego przeznaczenia.

Wyszczególnia cenę najmu. — K. H. 286.

Przedstawia na marginesie znaki i numera przedmiotów, które mają być przewiezione.

Ceduła wodna wystawioną być może na zlecenie, albo na okaziciela, albo na osobę wymienioną. — K. H. 136 n., 188, 313.

282. Każda ceduła wodna sporządza się przynajmniéj w czterech oryginałach:

Jeden dla właściciela ładunku;

Drugi dla tego, do kogo towary są adresowane;

Trzeci dla kapitana;

Czwarty dla właściciela statku. — K. N. 1102, 1184, 1325.

Te cztéry oryginały podpisane będą przez właściciela ładunku i kapitana, w ciągu dwódziestu czterech godzin po władowaniu.

Właściciel ładunku obowiązany jest złożyć kapitanowi, w tymże przeciągu czasu, kwity opłat od towarów władowanych. — K. H. 226, 344.

283. Ceduła wodna sporządzona w formie wyżéj przepisanéj, stanowi dowód między wszystkiemi stronami interesowanemi co do ładunku, jako téż między temiż i ubezpieczającemi. — K. N. 1317, 1322. — K. H. 332 n.

284. W przypadku niezgodności między cedułami wodnemi, tego samego ładunku, ta, która się znajduje w ręku kapitana, będzie miała wiarę, jeżeli jest zapełniona ręką właściciela ładunku lub jego kommissanta; a ta, którą przedstawia właściciel ładunku lub ten, u którego towary są złożone, będzie stanowiła dowód, jeżeli jest zapełniona ręką kapitana. — K. N. 1327.

285. Każdy kommissant lub przyjmujący na skład, odebrawszy towary w cedule wodnéj lub w kontrakcie najmu wyrażone, obowiązany będzie wydać pokwitowanie kapitanowi, który tego żądać będzie, pod karą wynagrodzenia wszystkich wydatków, szkód i strat, nawet z opóźnienia wynikających. — K. N. 1149. — K. H. 91 n., 305.

TYTUŁ VIII.

O cenie najmu okrętu.

286. Opłata za najem okrętu lub innego statku morskiego, nazywa się *ceną najmu* — K. N. 1709. — K. H. 222, 226, 259 n., 273, 287 n., 347, 386, 433, 434.

Oznaczaną jest przez uwowy stron. — K. N. 1134.

Stwierdzoną zostaje przez kontrakt najmu, albo cedułę wodną. — K. H. 273, 281.

Umówioną bywa za cały statek lub część jego, na całą podróż lub na czas ograniczony, na beczki, na centnary, ryczałtem, lub według tego jak się ładunek zbierze, z oznaczeniem beczkowego wymiaru okrętu. — K. H. 633.

287. Jeżeli okręt najęty jest całkowicie, a biorący w najem nie daje całego jego ładunku, kapitan nie może brać innych towarów bez zezwolenia biorącego w najem.

Biorący w najem korzysta z ceny najmu od towarów uzupełniających ładunek okrętu, całkowicie przez siebie najętego. — K. H. 288.

288. Biorący w najem, który nie władował ilości towarów wyszczególnionéj w kontrakcie najmu, obowiązany jest zapłacić całą cenę najmu i za ładunek zupełny, do którego się zobowiązał. — K. N. 1134. — K. H. 287.

Jeżeli władowywa więcéj, uiszcza opłatę najmu od przewyżki, według ceny ułożonéj w kontrakcie najmu. K. H. 273.

Jeżeli jednak biorący w najem, nic nie władowawszy, zrywa podróż przed odpłynięciem, zapłaci kapitanowi, jako wynagrodzenie, połowę ceny najmu kontraktem umówionéj za całość ładunku jaki wnieść był powinien. K. N. 1142.

Jeżeli okręt otrzymał część ładunku i odpływa nie zupełnie naładowany, całkowita cena najmu należy się kapitanowi. — K. H. 252, 349.

289. Kapitan, który podał większą objętość okrętu niż jest rzeczywiście, obowiązany jest wynagrodzić szkody i straty biorącemu w najem. — K. N. 1149. — K. H. 221, 273.

290. Poczytuje się, iż kapitan nie dopuścił się pomyłki w podaniu beczkowego objemu okrętu, jeżeli po-

myłka nie przenosi cztérdziestéj części, albo jeżeli podanie zgadza się z świadectwem wymiaru. — K. H. 289.

291. Jeżeli okręt naładowywanym zostaje z opłatą w miarę władowania, albo też od centnara, od beczki lub ryczałtem, właściciel ładunku może cofnąć swoje towary przed odpłynięciem okrętu, płacąc połowę ceny najmu. — K. H. 286, 293.

Poniesie koszta władowania, wyładowania, tudzież władowania napowrót innych towarów, któreby z miejsca ruszone być musiały, jako też koszta z opóźnienia wynikłe. — K. N. 1382.

292. Kapitan może kazać wynieść na ląd, w miejscu ładowania, towary znalezione na swoim okręcie, jeżeli mu podane nie były, albo wziąść od nich opłatę za najem po najwyższéj cenie, jaka płacona będzie w témże samém miejscu od towarów téj saméj natury. — K. H. 72.

293. Właściciel ładunku, który cofa swoje towary, w ciągu podróży, obowiązany jest zapłacić cenę najmu w całości, i wszystkie koszta przełożenia towarów, wyładowaniem zrządzone: jeżeli towary cofnięte są z powodu czynu lub błędu kapitana, tenże odpowiedzialnym będzie za wszystkie koszta. — K. N. 1149, 1382. — K. H. 216, 221, 222, 295.

294. Jeżeli okręt zatrzymany zostaje przy wypłynięciu, w ciągu podróży, lub w miejscu swego wyładowania, przez czyn biorącego w najem, koszta opóźnienia ponosi biorący w najem. — K. N. 1149, 1382.

Jeżeli okręt, najęty będąc tam i napowrót, wraca bez ładunku, albo z niezupełnym ładunkiem, całkowita cena najmu należy się kapitanowi, równie jak wynagrodzenie za opóźnienie. — K. N. 1907.

295. Kapitan obowiązany jest względem biorącego w najem do wynagrodzenia szkód i strat, jeżeli przez

czyn tegoż kapitana okręt zatrzymał się lub opóźnił się przy odpłynięciu, w ciągu podróży, lub w miejscu jego wyładowania. — K. N. 1149, 1382. — K. H. 222, 293.

Te szkody i straty ustanawiają biegli. — K. P. S. 302 n. K. H. 106, 414.

296. Jeżeli kapitan zmuszony jest do naprawy okrętu w ciągu podróży, biorący w najem obowiązany jest czekać, albo zapłacić całkowitą cenę najmu. — K. H. 237 n.

W przypadku gdy okręt naprawionym być nie może, kapitan obowiązany jest nająć inny okręt. — K. H. 391.

Jeżeli kapitan nie mógł nająć innego okrętu, zapłata za najem należy się tylko w stosunku odbytéj podróży.

297. Kapitan utraca swoją należność za najem, i odpowieda za szkody i straty biorącemu w najem, jeżeli tenże udowadnia, że okręt w chwili odpływania był niezdatnym do żeglugi. — K. N. 1149, 1382. — K. H. 237, 369, 389 n.

Dowód jest dopuszczalnym, pomimo świadectw rewizyi okrętu przed odpłynięciem i wbrew tymże świadectwom. — K. H. 225, 226.

298. Należy się opłata za najem od towarów, które kapitan zmuszony był przedać dla opatrzenia w żywność, dla naprawy i dla innych nagłych potrzeb okrętu, i ciąży go obowiązek wynagrodzenia ich wartości podług ceny, za jaką reszta, lub inny podobny towar tegoż samego gatunku, przedane będą w miejscu wyładowania, jeżeli okręt szczęśliwie przybywa. — K. H. 234, 236.

Jeżeli okręt ginie, kapitan wynagrodzi za towary przedane, stosownie do tego jak je przedał, zatrzymując również cenę najmu wyrażoną w cedułach wodnych. — K. H. 216, 246.

299. Jeżeli wzbronionym został handel z krajem, do

którego okręt płynął, i jeżeli okręt zmuszonym został do powrotu z swoim ładunkiem, kapitanowi należy się jedynie tylko cena najmu za płynięcie do miejsca przeznaczenia, chociaż okręt wynajęty był na całą podróż tam i napowrót. — K. H. 253, 276, 300.

300. Jeżeli okręt zatrzymany został w ciągu swéj podróży z rozkazu jakiego mocarstwa, nic nie należy się za najem przez czas jego zatrzymania, jeżeli okręt najęty jest miesięcznie; ani żadne powiększenie ceny najmu, jeżeli jest wynajęty na całą podróż. — K. H. 253, 276 n., 299, 350, 369, 387.

Żywienie i płaca ludzi okrętowych w czasie zatrzymania okrętu, poczytują się za losowe uszkodzenie. — K. H. 250, 258, 275, 397.

301. Kapitan odbiéra zapłatę najmu od towarów wyrzuconych w morze dla wspólnego ocalenia, z obowiązkiem przyłożenia się do straty. — K. P. S. 656. — K. H. 400-2., 410.

302. Nie należy się żadna opłata za najem od towarów straconych przez rozbicie się okrętu, lub osadzenie na mieliźnie, złupionych przez rozbójników morskich lub zabranych przez nieprzyjaciół. — K. N. 1148, 1302. K. H. 246, 258, 327.

Kapitan obowiązany jest zwrócić opłatę najmu, jaka mu była naprzód zaliczoną, jeżeli nie ma przeciwnéj umowy. — K. N. 1134. — K. H. 303 n.

303. Jeżeli okręt i towary są wykupione, albo jeżeli towary są ocalone z rozbicia, kapitan odbiéra opłatę za najem aż do miejsca, na którém okręt zabranym został lub się rozbił. — K. H. 304.

Odbiéra całkowitą cenę najmu, przykładając się do wykupu, jeżeli doprowadza towary do miejsca ich przeznaczenia.

304. Stosunkowe przyłożenie się do wykupu ma miejsce z ceny bieżącéj towarów, oraz z połowy okrętu i ceny najmu. Płaca majtków nie wchodzi do stosunkowego przyłożenia się. — K. H. 191-6., 192-4., 250, 258 n.

305. Jeżeli ten, dla kogo towary przesłane zostały, przyjąć ich nie chce, kapitan może, za upoważnieniem sądu, wyjednać ich przedaż, dla zapłacenia swéj należytości za najem, a przewyżkę oddać na skład. — K. H. 93, 106, 191, 192, 285, 306, 307, 308.

Jeżeli summa nie wystarcza, zachowuje regres przeciwko właścicielowi ładunku.

306. Kapitan nie może zatrzymywać towarów na swoim okręcie, z powodu nie zapłacenia ceny najmu.

Może, w czasie ich wyładowywania, żądać składu w trzecie ręce, aż do zapłacenia mu za najem. — K. N. 1961, 2102-6.

307. Kapitan ma pierwszeństwo, co do należytości swojéj za najem, na towarach władowanych, przez dni piętnaście po ich wydaniu, jeżeli nie przeszły w trzecie ręce. — K. N. 2005, 2102-6. — K. H. 190 n., 271, 286, 308.

308. W razie upadłości właścicieli ładunku lub tych, do których towary wysłane były przed upływem dni piętnastu, kapitan ma przywiléj przed wszystkiemi wierzycielami, co do należności przypadającéj mu za najem i za losowe uszkodzenia. — K. H. 286, 305, 307, 346, 397, 437.

309. W żadnym razie właściciel ładunku nie może żądać zmniejszenia ceny najmu. — K. N. 1134.

310. Właściciel ładunku nie może za należność najmu oddać towarów zmniejszonych w cenie, lub uszkodzonych z własnéj ich wady, albo przez wypadek losowy. — K. N. 1148, 1302.

Jeżeli jednak beczki ż winem, oliwą, miodem, i innemi płynami, tak wyciekły, iż są próżne, albo prawie próżne, rzeczone beczki będą mogły być oddane za należność najmu. — K. H. 216, 369 n.

TYTUŁ IX.

O kontraktach losowych.

311. Kontrakt losowy sporządza się przed Notaryuszem, albo z podpisem prywatnym. — K. N. 1317, 1318, 1322, 1964. — K. H. 191-9., 192-7., 312 n., 347, 432, 633.

Wyraża:

Kapitał pożyczony i umówioną summę zysku morskiego;

Przedmioty, na które pożyczka udzieloną została;

Nazwę okrętu oraz imię i nazwisko kapitana;

Imiona i nazwiska dającego i biorącego pożyczkę;

Czy pożyczka nastąpiła na całą podróż;

Na jaką podróż i na jaki czas;

Termin zwrotu.

312. Każdy dający pożyczkę losową we Francyi, obowiązany jest zarejestrować swój kontrakt w Kancellaryi Trybunału Handlowego, w ciągu dziesięciu dni od daty, pod karą utraty swego przywileju; a jeżeli kontrakt zawarty jest w kraju obcym, podlega formalnościom przepisanym w art. 234. — K. H. 191-9., 192-7.

313. Każdy akt pożyczki losowéj może być ustąpionym przez indos, jeżeli wystawiony jest na zlecenie. — K. H. 136, 187, 281.

W tym przypadku, ustąpienie tego aktu, ma też same skutki i daje miejsce takiéj saméj skardze o rękojmię, jak ustąpienie innych papiérów handlowych.

314. Rękojmia zapłaty nie rozciąga się do zysku morskiego, chybaby strony wyraźnie umówiły się przeciwnie. — K. N. 1134. — K. H. 318.

315. Pożyczki losowe mogą być udzielone:

Na okręt;

Na sprzęty i przyrządy okrętowe;

Na uzbrojenie i żywność;

Na ładunek;

Na wszystkie powyższe przedmioty łącznie, albo na oznaczoną część każdego z nich. — K. P. S. 418. — K. H. 191-9., 192-7., 280, 334.

316. Każda pożyczka losowa, uczyniona na summę przenoszącą wartość przedmiotów, na które jest udzieloną, może być uznana za nieważną, na żądanie dającego pożyczkę, jeżeli udowodnionym jest podstęp ze strony biorącego pożyczkę. — K. N. 1116. — K. H. 317, 329, 336.

317. Jeżeli nie ma podstępu, kontrakt jest ważnym aż do wysokości wartości przedmiotów, na które pożyczkę udzielono, podług oszacowania ich uskutecznionego lub umówionego.

Przewyżka summy pożyczonéj zwraca się z procentem podług kursu miejscowego. — K. N. 1907. — K. H. 316, 318.

318. Wszelkie pożyczki na najem okrętu jeszcze nie zawarty i na zysk spodziéwany z towarów, są zakazane. K. N. 1133, 1172. — K. H. 314.

Dający pożyczkę, w tym razie, ma tylko prawo do zwrotu kapitału, bez żadnego procentu. — K. H. 317.

319. Żadna pożyczka losowa nie może być udzieloną majtkom albo ludziom okrętowym, na ich płacę lub podróż. — K. H. 250.

320. Okręt, sprzęty i przyrządy okrętowe, uzbrojenie i żywność, nawet opłata za najem już należąca się,

obciążone są przywilejem co do kapitału i procentów pożyczki losowéj, udzielonéj na okręt. — K. H. 191-9., 192-7., 311, 315.

Ładunek obciążony jest również kapitałem i procentami pożyczki losowéj zaciągniętéj na ładunek.

Jeżeli pożyczka nastąpiła na szczególny przedmiot okrętu lub ładunku, przywiléj służy tylko na tym przedmiocie, i w stosunku ilości jego pożyczką obciążonéj.

321. Pożyczka losowa zaciągnięta przez kapitana w miejscu mieszkania właścicieli okrętu, bez urzędowego od nich upoważnienia lub ich wpływu do aktu, nadaje prawo poszukiwania i przywiléj tylko na udziale, jaki kapitan mieć może w okręcie i w należytości za najem. — K. N. 1317. — K. H. 232, 236.

322. Summy, na naprawę i żywność pożyczone, nawet w miejscu mieszkania stron interesowanych, obciążają części i udziały właścicieli, którzy nie dostarczyli należnéj od nich składki na postawienie okrętu w stanie żeglugi, w ciągu dwudziestu cztérech godzin po wezwaniu, które będzie im doręczone. — K. P. S. 68, 1033. K. H. 233.

323. Pożyczki zaciągnięte na ostatnią podróż okrętu, będą zwrócone z pierwszeństwem przed summami pożyczonemi na poprzednią podróż, chociażby nawet oświadczono, że pozostawione są w dalszym ciągu lub z odnowieniem.

Summy zaciągnięte w czasie podróży, mają piérwszeństwo przed summami zaciągniętemi przed odpłynięciem okrętu; a jeżeli podczas téj samej podróży zaciągnięto kilka pożyczek, pożyczka ostatnia zawsze mieć będzie piérwszeństwo przed tą, która ją poprzedziła.

324. Dający pożyczkę losową na towary władowane na okręt wyrażony w kontrakcie, nie ponosi straty towarów, nawet w razie wypadku morskiego, jeżeli na

inny okręt przeładowane zostały, chybaby prawnie dowiedzioném było, iż przeładowanie to nastąpiło w skutku siły większéj. — K. N. 1148, 1302, 1382. — K. H. 241, 258, 277, 298, 310, 325 n., 350.

325. Jeżeli przedmioty, na które pożyczka losowa zaciągniętą była, całkiem zginęły, i strata nastąpiła z wypadku losowego, w czasie i w miejscu ryzyka, zwrot summy pożyczonéj nie może być żądany. — K. H. 324, 326 n.

326. Ubytki, zmniejszenia i straty wynikające z własnéj wady rzeczy, oraz szkody zrządzone czynem biorącego pożyczkę, nie są ciężarem dającego pożyczkę. — K. N. 1382. — K. H. 103, 324, 325, 327 n.

327. W razie rozbicia się okrętu, zapłata summ danych na pożyczkę losową ogranicza się do wartości przedmiotów uratowanych i objętych kontraktem, po potrąceniu kosztów ratowania. — K. H. 246, 247, 258, 259, 302, 331, 350, 369, 386, 417.

328. Jeżeli czas niebezpieczeństw nie jest oznaczony w kontrakcie, biegnie, co do okrętu, sprzętów i przyrządów okrętowych, uzbrojenia i żywności, od dnia, w którym okręt wypłynął, do dnia, w którym stanął na kotwicy, lub przymocowanym został w porcie, albo w miejscu swego przeznaczenia. — K. N. 1134. — K. H. 215, 341, 350.

Co do towarów, czas ryzyka biegnie od dnia, w którym towary na okręt władowane, lub na statki przewozowe, w celu przewiezienia ich do okrętu, włożone były, do dnia, w którym na lądzie wydane zostały.

329. Biorący pożyczkę losową na towary, nie uwalnia się przez stratę okrętu i towarów, jeżeli nie usprawiedliwia, że na okręcie, na rachunek jego, znajdowały się przedmioty aż do wysokosci pożyczonéj summy. — K. H. 316, 325 n.

330. Dający pożyczkę losową, przykładają się, w celu uwolnienia biorących takową, do straty z uszkodzeń losowych. — K. P. S. 656 n. — K. H. 397 n.

Uszkodzenia losowe proste są również ciężarem dających pożyczkę, jeżeli nie ma przeciwnéj umowy. — K. N. 1134.

331. Jeżeli istnieje kontrakt losowy i ubezpieczenie na tenże sam okręt lub na tenże sam ładunek, wartość przedmiotów uratowanych z rozbicia dzieli się między dającego pożyczkę losową, co do jego kapitału tylko, i ubezpieczającego, co do summ ubezpieczonych, w stosunku wzajemnego ich interesu, nie uwłaczając przywilejom ustanowionym w art. 191.— K. P. S. 656 n. — K. H. 258, 259, 327, 332, 417.

TYTUŁ X.

O ubezpieczeniach.

ODDZIAŁ I.

O kontrakcie ubezpieczenia, jego formie i jego przedmiocie.

332. Kontrakt ubezpieczenia sporządza się na piśmie. — K. N. 1317, 1318, 1322, 1964. — K. H. 72, 77, 79, 81, 191-10, 192-8., 283, 331, 333 n., 432, 434, 435, 436, 577, 633.

Ma datę tego dnia, w którym jest podpisany.

Wyraża się w nim czy nastąpił przed lub po południu.

Nastąpić może z podpisem prywatnym.

Żadne miejsca próżne znajdować się w nim nie mogą.

Wyraża:

Imię, nazwisko, i zamieszkanie tego, który rzecz pod ubezpieczenie poddaje, jego przymiot właściciela lub kommissanta,

Nazwę i oznaczenie okrętu,

Imię i nazwisko kapitana,

Miejsce, w którém towary były lub mają być władowane,

Port, z którego ten okręt miał lub ma wypłynąć,

Porty lub przystanie, w których ma brać lub składać ładunek,

Porty, do których ma zawijać,

Naturę i wartość albo oszacowanie towarów lub przedmiotów poddanych ubezpieczeniu,

Czas, w którym ryzyko ma się zaczynać i kończyć,

Summę ubezpieczoną,

Cenę czyli koszt ubezpieczenia,

Poddanie się stron sądowi polubownemu, na przypadek sporu, jeżeli to umówioném było,

I w ogólności wszelkie inne warunki, które strony między sobą ułożyły. — K. N. 1134.

333. Jedna i taż sama polisa może obejmować kilka ubezpieczeń, dotyczących bądź towarów, bądź stopy ceny ubezpieczenia, bądź różnych osób ubezpieczających. — K. H. 355.

334. Ubezpieczenie może mieć za przedmiot:

Okręt próżny lub naładowany, uzbrojony lub nieuzbrojony, sam lub z innemi statkami płynący,

Sprzęty i przyrządy okrętowe,

Uzbrojenie,

Żywność,

Summy dane na pożyczkę losową,

Towary ładunkowe i wszystkie inne rzeczy lub war-

tości dające ocenić się na pieniądze, a podległe ryzyku żeglugi. — K. H. 191, 192, 280, 315, 342, 347.

335. Ubezpieczenie nastąpić może, na całość lub na część rzeczonych przedmiotów, łącznie lub oddzielnie.— K. H. 333, 359.

Nastąpić może w czasie pokoju, lub w czasie wojny, przed podróżą okrętu lub w ciągu takowéj.

Nastąpić może na podróż tam i napowrót, albo tylko na jednę z nich, na całkowitą podróż albo na czas ograniczony;

Na wszelkie podróże i przewozy morzem, rzekami i kanałami spławnemi.

336. W przypadku oszukania w ocenieniu przedmiotów ubezpieczonych, w przypadku zmyślenia lub sfałszowania, ubezpieczający żądać może sprawdzenia i ocenienia przedmiotów, z zastrzeżeniem wszelkich innych poszukiwań, czy to cywilnych, czy téż kryminalnych. — K. N. 1116.— K. P. S. 302 n.— K.H. 106, 316, 348, 357 n., 380, 414.

337. Ładunki dopełnione w portach Lewantu, na brzegach Afryki i w innych częściach świata, do Europy, ubezpieczone być mogą, na jakimkolwiek okręcie będą przesyłane, bez wymienienia okrętu i kapitana. — K. H. 332.

Same nawet towary, w tym przypadku, mogą być ubezpieczone, bez wymienienia ich natury i gatunku.

Lecz polisa ubezpieczenia wskazywać powinna osobę, do któréj towary są wysłane, lub któréj złożone być powinny, jeżeli w téjże polisie nie ma umowy przeciwnéj. K. N. 1334.

338. Każdy przedmiot, którego cena ustanowioną jest w kontrakcie podług zagranicznych monet, oblicza się na cenę, jaką ustanowiona moneta warta jest w mo-

necie francuzkiéj, podług kursu w chwili podpisania polisy ubezpieczenia. — K. H. 72, 143, 339.

339. Jeżeli wartość towarów nie jest oznaczona kontraktem, może być usprawiedliwioną fakturami lub księgami: w ich braku oszacowanie ich uskutecznia się podług ceny bieżącéj w czasie i w miejscu władowania, łącząc w to wszelkie opłaty i koszta poniesione aż do chwili władowania na okręt. — K. N. 1134. — K. P. S. 302 n. — K. H. 106, 109, 338, 414.

340. Jeżeli ubezpieczenie uczynione jest na powrót z kraju, w którym handel odbywa się tylko przez zamianę, a oszacowanie towarów nie jest oznaczone w polisie ubezpieczenia, takowe nastąpi podług wartości towarów w zamian danych, dołączając do tego koszta przewozu. — K. N. 1134. — K. H. 332.

341. Jeżeli kontrakt ubezpieczenia nie ustanawia czasu ryzyka, ryzyko zaczyna się i kończy w czasie ustanowionym w artykule 328 na kontrakty losowe. — K. H. 332.

342. Ubezpieczający może ubezpieczone przez siebie przedmioty ubezpieczyć u innego.

Ubezpieczony może powtórnie ubezpieczyć cenę ubezpieczenia.

Cena powtórnego ubezpieczenia może być mniejsza lub większa od ceny piérwszego ubezpieczenia. — K. H. 334, 347, 357.

343. Powiększenie ceny ubezpieczenia, jakieby ułożone było w czasie pokoju na czas mogącéj nastąpić wojny, a któregoby ilość nie była oznaczoną w kontraktach ubezpieczenia, ustanawiają Trybunały, mając wzgląd na ryzyko, na okoliczności i na warunki w każdé polisie ubezpieczenia objęte.

344. W przypadku utraty towarów ubezpieczonych i władowanych na rachunek kapitana na okręt, którym

dowodzi, kapitan obowiązanym jest usprawiedliwić przed ubezpieczającymi kupno towarów, i złożyć cedułę wodną podpisaną przez dwóch ze starszych załogi okrętowéj. — K. H. 222, 246, 281.

345. Każdy z pomiędzy ludzi załogi okrętowéj, i każdy podróżny, który prowadzi z obcych krajów towary ubezpieczone we Francyi, obowiązany jest cedułę wodną w miejscu uskutecznionego władowania zostawić, w ręku Konsula Francuzkiego, a w braku tego, w ręku Francuza znakomitego kupca, albo w miejscowym urzędzie.

346. Jeżeli ubezpieczający popadnie w stan upadłości przed upływem czasu ryzyka, ubezpieczony może żądać poręki, albo rozwiązania kontraktu. — K. N. 1184, 1188, 1234, 1865-4., 2040, 2041. — K. P. S. 517. — K. H. 308, 384, 437.

Ubezpieczającemu służy toż samo prawo, w przypadku upadłości ubezpieczonego.

347. Kontrakt ubezpieczenia jest nieważny, jeżeli ma za przedmiot:

Cenę najmu od towarów znajdujących się na okręcie,

Spodziéwany zysk z towarów,

Płacę ludzi morskich,

Summy wzięte na pożyczkę losową,

Zyski morskie od summ udzielonych na pożyczkę losową. — K. N. 1133, 1172. — K. H. 334, 342, 365, 386.

348. Każde utajenie, każde fałszywe podanie ze strony ubezpieczonego, każda niezgodność między kontraktem ubezpieczenia a cedułą wodną, któreby zmniejszyły opinię o ryzyku, albo przedmiot jego zmieniały, unieważniają ubezpieczenie. — K. H. 316, 336, 347, 357 n., 380.

Ubezpieczenie jest nieważne, nawet w przypadku, w którym zatajenie, fałszywe podanie, albo niezgodność, nie miały wpływu na szkodę lub stratę ubezpieczonego przedmiotu.

ODDZIAŁ II.

O obowiązkach ubezpieczającego i ubezpieczonego.

349. Jeżeli podróż zerwaną została przed wypłynięciem okrętu, nawet przez czyn ubezpieczonego, ubezpieczenie jest unieważnione; ubezpieczający odbiéra, tytułem wynagrodzenia, pół od sta od summy ubezpieczonéj. — K. N. 1382. — K. H. 252, 257, 288, 332, 350 n., 435, 436.

350. Na ryzyko ubezpieczających idą wszelkie straty i szkody w przedmiotach ubezpieczonych, zrządzone burzą, rozbiciem się okrętu, osadzeniem na mieliźnie, uderzeniem przypadkowém o inny statek, zmuszoną odmianą drogi, podróży lub okrętu, wrzuceniem w morze, pożarem, zaborem, rabunkiem, zatrzymaniem z rozkazu mocarstwa, wypowiedzeniem wojny, odwetem, i w ogólności wszelkiemi innemi przypadkami morskiemi. — K. H. 253, 328, 341, 351 n., 403-3., 407.

351. Wszelka zmiana drogi, podróży albo okrętu, oraz wszelkie straty i szkody pochodzące z czynu osoby ubezpieczonéj, nie ciążą ubezpieczającego; a nawet należy się mu cena ubezpieczenia, jeżeli ryzyko zaczęło go już ciążyć. — K. N. 1382. — K. H. 349, 361, 364, 391 n.

352. Ubytki, zmniejszenia i straty wynikające z własnéj wady rzeczy, oraz szkody zrządzone czynem i z winy właścicieli, biorących okręt w najem lub właścicieli ładunku, nie ciążą ubezpieczających. — K. N. 1382. — K. H. 336.

353. Ubezpieczający nie odpowiada za przeniewierzenia się i błędy kapitana oraz ludzi załogi okrętowéj, znanych pod imieniem *barateryi* szypra, chybaby zaszła umowa przeciwna. — K. N. 1134. — K. H. 216, 221 n.

354. Ubezpieczającego nie ciążą koszta stérowego, ciągnienia okrętów i rotmaństwa portowego, ani żadne opłaty nałożone na okręt i towary.

355. Wyszczególnione będą w polisie ubezpieczenia, towary podległe, z natury swojéj, szczególnemu zepsuciu albo zmniejszeniu, jako to zboże lub sól, albo towary podległe wycieczeniu; w razie przeciwnym, ubezpieczający nie będą wcale odpowiedzialni za szkody lub straty, któreby się mogły wydarzyć w tychże towarach, chybaby ubezpieczony nie znał natury ładunku, w chwili podpisania polisy ubezpieczenia. — K. H. 332, 369.

356. Jeżeli ubezpieczenie ma za przedmiot towary tam i napowrót prowadzić się mające, i jeżeli okręt, przybywszy na miejsce piérwszego swego przeznaczenia, żadnego napowrót nie bierze ładunku, albo jeżeli powrotowy ładunek nie jest zupełnym, ubezpieczający odbiéra tylko dwie trzecie części w stosunku umówionéj opłaty ubezpieczenia, jeżeli nie ma przeciwnéj umowy. — K. N. 1134.

357. Kontrakt ubezpieczenia pierwotnego lub powtórnego, zawarty o summę przenoszącą wartość przedmiotów władowanych, jest nieważny jedynie co do ubezpieczonego, gdy dowiedzionym będzie podstęp lub oszukanie z jego strony. — K. N. 1116. — K. H. 336, 342, 358, 359, 380.

358. Jeżeli nie ma ani podstępu ani oszukania, kontrakt ważnym jest aż do wysokości wartości przedmiotów władowanych, podług oszacowania uskutecznionego lub umówionego.

W przypadku strat, ubezpieczający obowiązani są przykładać się do nich, każdy w stosunku summ przez siebie ubezpieczonych. — K. H. 328, 360, 401.

Od téj przewyżki wartości nie otrzymują opłaty ubezpieczenia, lecz tylko wynagrodzenie po pół od sta. — K. H. 349, 359.

359. Jeżeli istnieje kilka kontraktów ubezpieczenia, zawartych bez oszukania na tenże sam ładunek, i jeżeli pierwszy kontrakt ubezpiecza całkowitą wartość przedmiotów władowanych, sam tylko istnieć będzie.

Ubezpieczający, którzy następne kontrakty podpisali, są uwolnionymi; otrzymują tylko po pół od sta od summy ubezpieczonéj. — K. H. 349, 358, 379.

Jeżeli całkowita wartość przedmiotów władowanych nie jest ubezpieczona piérwszym kontraktem, ubezpieczający, którzy następne kontrakty podpisali, odpowiedają za przewyżkę, w porządku daty kontraktów. — K. N. 1317, 1322. — K. H. 335.

360. Jeżeli predmioty władowane równają się ilości summ ubezpieczonych, w przypadku straty pewnéj części, takowa zapłaconą będzie przez wszystkich, którzy ubezpieczyli te przedmioty, w stosunku ich udziałów. — K. H. 358, 401.

361. Jeżeli ubezpieczenie następuje podzielnie co do towarów, które władowane być mają na kilka oznaczonych okrętów, z wymienieniem summy ubezpieczonéj na każdym, i jeżeli całkowity ładunek umieszczonym jest na jednym okręcie, albo na mniejszéj ich liczbie, aniżeli oznaczono w kontrakcie, ubezpieczający odpowieda tylko za summę, jaką ubezpieczył na okręcie, albo na okrętach ładunkiem obciążonych, chociażby wszystkie wymienione okręty zaginęły; i, oprócz tego, otrzyma po pół od sta od summ, których ubezpieczenia są unieważnione. — K. H. 349, 351, 391 n.

362. Jeżeli kapitan ma wolność zawijania do różnych portów, dla dopełnienia lub zamienienia swojego ładunku, ubezpieczający odpowieda za niebezpieczeństwa przedmiotów tylko wtedy, gdy znajdują się na jego okręcie, jeżeli nie ma przeciwnéj umowy. — K. N. 1134.

363. Jeżeli ubezpieczenie nastąpiło na czas ograniczony, ubezpieczający wolnym jest po upływie czasu, a ubezpieczony może ubezpieczyć się przeciwko nowemu ryzyku.

364. Ubezpieczający zwolnionym jest od ryzyka i cena ubezpieczenia jest mu należną, jeżeli ubezpieczony posyła okręt w miejsce odleglejsze od tego, jakie jest oznaczone w kontrakcie, chociażby na téj samej drodze. K. H. 351, 361, 391 n.

Ubezpieczenie ma swój całkowity skutek, jeżeli podróż jest skróconą.

365. Każde ubezpieczenie, nastąpione po stracie lub przybyciu przedmiotów ubezpieczonych, jest nieważne, jeżeli jest domniemanie, iż, przed podpisaniem kontraktu, ubezpieczony mógł być zawiadomionym o stracie, lub ubezpieczający o przybyciu przedmiotów ubezpieczonych. — K. N. 1133, 1172. — K. H. 347, 348, 366.

366. Domniemanie ma miejsce, jeżeli rachując trzy ćwierci miryametru (1) (półtóry mili Francuzkiéj) na godzinę, nie wyłączając innych dowodów, wykazaném jest, że z miejsca przybycia lub straty okrętu, albo z miejsca, do którego piérwsza o tém doszła wiadomość, takowa mogła była być przesłaną do miejsca gdzie kontrakt ubezpieczenia zawartym został, wprzód nim go podpisano. — K. N. 1350, 1352. — K. H. 365, 367.

(1) Trzy ćwierci miryametru równa się $^{7}/_{8}$ częściom mili Polskiéj, czyli $6\,^{1}/_{8}$ wiorstom Rossyjskim.

367. Jeżeli jednak ubezpieczenie nastąpiło bezwzględnie na dobre lub złe wiadomości, domniemanie wzmiankowane w artykułach poprzedzających nie jest dopuszczalne. — K. N. 1168, 1181.

Kontrakt unieważnia się jedynie po udowodnieniu, że ubezpieczony wiedział o stracie, albo ubezpieczający o przybyciu okrętu, przed podpisaniem kontraktu. — K. N. 1341. — K. H. 368.

368. W przypadku dowodu przeciwko ubezpieczonemu, tenże uiszcza ubezpieczającemu podwójną cenę ubezpieczenia.

W przypadku dowodu przeciwko ubezpieczającemu, tenże płaci ubezpieczonemu podwójną summę umówionéj ceny za ubezpieczenie.

Ten, przeciw któremu z nich istnieje dowód, pociąganym będzie na drodze karnéj.

ODDZIAŁ III.

O zrzeczeniu się.

369. Zrzeczenie się przedmiotów ubezpieczonych może nastąpić:

W przypadku zabrania okrętu,

Rozbicia okrętu,

Osadzenia na mieliźnie z potrzaskaniem okrętu,

Niezdatności do żeglugi w skutku wypadku morskiego,

W razie zatrzymania przez obce mocarstwo,

W przypadku straty lub zepsucia się rzeczy ubezpieczonych, jeżeli zepsucie lub strata wynosi przynajmniéj trzy czwarte części. — K. H. 216, 258, 310, 355, 370 n.

Może nastąpić, w przypadku zatrzymania ze strony Rządu, po rozpoczęciu podróży. — K. H. 276 n., 330, 387.

370. Zrzeczenie się nie może nastąpić przed rozpoczęciem podróży. — K. H. 369.

371. Wszelkie inne szkody poczytują się za losowe uszkodzenie morskie, i urządzają się, pomiędzy ubezpieczającymi i ubezpieczonymi, w stosunku ich interesu. — K. H. 191-11., 330, 393, 397 n., 401, 409, 435, 436.

372. Zrzeczenie się przedmiotów ubezpieczonych nie może być ani częściowe, ani warunkowe.

Rozciąga się jedynie do rzeczy, które są przedmiotem ubezpieczenia i ryzyka. — K. H. 332, 350

373. Zrzeczenie się winno nastąpić na rzecz ubezpieczających w terminie sześcio-miesięcznym, poczynając od dnia otrzymania wiadomości o stracie wydarzonéj w portach lub na brzegach Europejskich, albo na brzegach Azjatyckich i Afrykańskich, na morzu Śródziemném, albo, w przypadku zabrania okrętu, od otrzymania wiadomości o zaprowadzeniu okrętu do jednego z portów lub miejsc położonych na brzegach wyżéj wyszczególnionych;

W ciągu roku, po otrzymaniu wiadomości o wydarzonéj stracie, albo o zabraniu i zaprowadzeniu okrętu do Osad Zachodnio-Indyjskich, do wysp Azorskich, Kanaryjskich, Madery, oraz innych wysp i brzegów zachodnich Afryki i wschodnich Ameryki;

W ciągu lat dwóch, po otrzymaniu wiadomości o stratach wydarzonych, lub o zatraceniu i zaprowadzeniu okrętów do wszelkich innych części świata.

A po upływie tych terminów, ubezpieczeni nie będą przypuszczeni do zrzeczenia się. — K. H. 374 n., 431.

374. W przypadku, w którym zrzeczenie się nastąpić może, i w przypadku wszystkich innych wydarzeń, idących na ryzyko ubezpieczających, ubezpieczony obowiązany jest doręczyć ubezpieczającemu wiadomości jakie otrzymał. — K. P. S. 68. — K. H. 378, 387, 390.

Doręczenie to nastąpić powinno w ciągu trzech dni po otrzymaniu wiadomości. — K. P. S. 1033.

375. Jeżeli, po upływie roku, rachując od dnia wypłynięcia okrętu, albo od dnia, do którego się odnoszą ostatnie otrzymane wiadomości w podróżach zwyczajnych,— po upływie dwóch lat, w podróżach dalekich,— ubezpieczony oświadcza, że żadnéj nie otrzymał wiadomości o swoim okręcie, może uczynić zrzeczenie się na rzecz ubezpieczającego i żądać zapłaty ubezpieczenia, bez potrzeby poświadczenia straty.

Po upływie roku lub dwóch lat, ubezpieczonemu służą do działania termina ustanowione w art. 373. — K. H. 377.

376. W przypadku ubezpieczenia na czas ograniczony, po upływie ustanowionych powyższych terminów, w podróżach tak zwyczajnych jak i dalekich, domniemanie zachodzi, że strata okrętu nastąpiła w czasie ubezpieczenia. — K. H. 332, 373.

377. Poczytują się za podróże dalekie, podróże odbywane do Indyj Wschodnich i Zachodnich, na morze Spokojne, do Kanady, do Nowéj Ziemi, do Grenlandyi, oraz do innych brzegów i wysp Ameryki południowéj i północnéj, do wysp Azorskich, Kanaryjskich, do Madery, i do wszystkich brzegów i krajów położonych na Oceanie za cieśniną Gibraltarską i za Zundem. — K. H. 375.

378. Ubezpieczony może, za pośrednictwem doręczenia wzmiankowanego w art. 374, albo uczynić zrzeczenie się z wezwaniem do ubezpieczającego, ażeby zapłacił summę ubezpieczoną w terminie w kontrakcie oznaczonym, albo zachować sobie możność zrzeczenia się w terminach prawem oznaczonych. — K. P. S. 68.

379. Ubezpieczony obowiązany jest, przy zrzeczeniu się, objawić wszystkie ubezpieczenia, przez niego samego lub z jego zlecenia uczynione, nawet te, które rozkazał uczynić, i summę, jaką wziął na pożyczkę losową, bądź na okręt, bądź na towary; jeżeli tego nie dopełni, termin wypłaty, który powinien bieg swój zaczynać od dnia zrzeczenia się, zawieszony będzie aż do dnia zawiadomienia o rzeczoném objawieniu, bez żadnego ztąd przedłużenia terminu ustanowionego do wyniesienia skargi o zrzeczenie się. — K. P. S. 68. — K. H. 359.

380. W przypadku złożenia podstępnego oświadczenia, ubezpieczony pozbawionym jest skutków ubezpieczenia; obowiązanym jest do zapłacenia summ pożyczonych, pomimo straty lub zabrania okrętu. — K. N. 1116. — K. H. 336, 348, 357 n.

381. W przypadku rozbicia się lub osadzenia okrętu na mieliźnie z potrzaskaniem, ubezpieczony powinien, pomimo zrzeczenia się, które uczyni w czasie i miejscu właściwém, starać się o wyratowanie przedmiotów rozbitych. — K. H. 246, 258, 261, 369,

Koszta ratowania będą mu przyznane na jego zaręczenie, aż do wysokości wartości przedmiotów wyratowanych. — K. N. 2102-3. — K. P. S. 534. — K. H. 393.

382. Jeżeli termin wypłaty nie jest kontraktem oznaczony, ubezpieczający obowiązany jest zapłacić summę ubezpieczoną w trzy miesiące po doręczeniu zrzeczenia się. — K. N. 1134. — K. P. S. 68, 1033. — K. H. 373.

383. Akta usprawiedliwiające ładunek i stratę doręczają się ubezpieczającemu wprzód nim będzie mógł być pociągniętym o zapłatę summ ubezpieczonych. — K. P. S. 68. — K. H. 222, 246, 247, 281, 384 n.

384. Ubezpieczający dopuszczonym jest do dowodzenia okoliczności przeciwnych tym, które zamieszczone są w świadectwach. — K. P. S. 256. — K. H. 383.

Dopuszczenie do dowodu nie zawiesza skazania ubezpieczającego na tymczasowe zapłacenie summy ubezpieczonéj, jeżeli ubezpieczony stawi poręczyciela. — K. N. 2040, 2041. — K. P. S. 517.

Zobowiązanie poręczyciela ustaje po upływie lat czterech, jeżeli nie było poszukiwania. — K. N. 711, 2219, 2244 K. P. S. 59, 61, 69. — K. H. 346.

385. Po doręczeniu zrzeczenia się i po przyjęciu go lub uznaniu za ważne, przedmioty ubezpieczone należą do ubezpieczającego, poczynając od chwili zrzeczenia się. — K. H. 383.

Ubezpieczający nie może, pod pozorem powrotu okrętu, uwolnić się od zapłacenia summy ubezpieczonéj.

386. Cena przewozu towarów uratowanych, gdyby nawet z góry była zapłaconą, objętą jest zrzeczeniem się okrętu i należy również do ubezpieczającego, nie ubliżając prawom dających pożyczkę losową, prawom majtków co do ich płacy, jako też kosztom i wydatkom w czasie podróży wyłożonym. — K. H. 191, 192, 271, 286 n., 320, 327.

387. W przypadku zatrzymania ze strony jakiego mocarstwa, ubezpieczony obowiązany jest doręczyć zawiadomienie ubezpieczającemu, w ciągu trzech dni po otrzymaniu wiadomości. — K. P. S. 68, 1033. — K. H. 369, 374, 390.

Zrzeczenie się przedmiotów zatrzymanych nastąpić może dopiéro po upływie sześciu miesięcy od doręczenia, jeżeli zatrzymanie nastąpiło na morzach Europejskich, na morzu Śródziemném albo Baltyckiém;

Po upływie roku, jeżeli zatrzymanie nastąpiło w kraju odleglejszym.

Termina te biegną tylko od dnia doręczenia zawiadomienia o zatrzymaniu.

W przypadku gdyby zatrzymane towary podlegać mogły zepsuciu, termina powyższe skracają się do półtora miesiąca w pierwszym przypadku, a do trzech miesięcy w drugim przypadku. — K. H. 373.

388. W ciągu terminów wyrażonych w artykule poprzedzającym, ubezpieczeni obowiązani są dokładać wszelkich starań, które od nich zależéć mogą, w celu uwolnienia przedmiotów z pod zatrzymania.

Ubezpieczający będą mogli z swéj strony, albo razem z ubezpieczonymi, albo oddzielnie, przedsiebrać wszelkie w tymże celu kroki.

389. Zrzeczenie się z powodu niezdatności okrętu do żeglugi nastąpić nie może, jeżeli okręt osiadły na mieliznie może być podniesionym, naprawionym, i postawionym w stanie odbywania podróży do miejsca swego przeznaczenia. — K. H. 237, 297, 369, 390 n.

W tym przypadku, ubezpieczony zachowuje swój regres do ubezpieczających, za koszta i uszkodzenia losowe zrządzone osadzeniem na mieliźnie. — K. H. 400.

390. Jeżeli okręt uznany został za niezdatny do żeglugi, ubezpieczony co do ładunku obowiązany jest zawiadomić o tém w ciągu trzech dni po otrzymaniu wiadomości. — K. H. 237, 374, 387, 389. — K. P. S. 68, 1033.

391. Kapitan obowiązany jest, w tym przypadku, dołożyć wszelkiéj pilności dla wystarania się o okręt, celem dostawienia towarów do miejsca ich przeznaczenia. — K. H. 221, 237, 238, 241, 296, 392.

392. Ubezpieczający podlega ryzyku, jakie dotknąć może towary władowane na inny okręt, w przypadku przewidzianym poprzedzającym artykułem, aż do ich przybycia i wyładowania. — K. H. 332, 350, 351, 361, 393.

393. Ubezpieczający, prócz tego, odpowiada za uszkodzenia losowe, za koszta wyładowania, składu, powtórnego władowania, za przewyżkę ceny przewozu towarów, i za wszelkie inne koszta, któreby na uratowanie towarów wyłożone zostały, aż do wysokości summy ubezpieczonéj. — K. H. 371, 381, 397.

394. Jeżeli, w terminach określonych artykułem 387, kapitan nie mógł znaleść okrętu, dla przeładowania na takowy towarów i doprowadzenia ich na miejsce ich przeznaczenia, ubezpieczony zrzec się ich może. — K. H. 369, 391.

395. W przypadku zabrania, jeżeli ubezpieczony nie mógł o tém uwiadomić ubezpieczającego, może wykupić rzeczy, nie czekając jego rozkazu. — K. H. 258, 369, 396, 400.

Ubezpieczony obowiązany jest doręczyć ubezpieczającemu układ, który zawarł, jak tylko będzie miał do tego środki. — K. P. S. 68.

396. Ubezpieczający ma wybór przyjąć układ na swój rachunek, albo zrzec się go: obowiązany jest o swoim wyborze zawiadomić ubezpieczonego w ciągu dwudziestu cztérech godzin po doręczeniu układu. — K. P. S. 68, 1033.

Jeżeli oświadcza, że przyjmuje układ na swoją korzyść, obowiązany jest przyłożyć się, bez zwłoki, do zapłaty wykupu, podług brzmienia umowy, i w stosunku swego interesu; a ryzyko podróży nie przestaje go dotykać, stosownie do kontraktu ubezpieczenia. — K. N. 1134. — K. H. 352.

Jeżeli oświadcza, iż zrzeka się korzyści układu, obowiązany jest zapłacić summę ubezpieczoną, i żadnego prawa do rzeczy wykupionych rościć nie może.

Gdy ubezpieczający nie doniósł o swoim wyborze w terminie powyższym, poczytuje się za zrzekającego się korzyści układu.

TYTUŁ XI.

O uszkodzeniach losowych.

397. Wszelkie wydatki nadzwyczajne wyłożone na okręt i na towary, łącznie lub oddzielnie;

Wszelkie szkody wydarzone w okręcie i towarach, od chwili ich władowania i wyjścia, aż do ich powrotu i wyładowania;

Poczytują się za uszkodzenia losowe. — K. H. 191-11., 300, 308, 330, 350 n., 371, 393, 398 n., 435, 436.

398. W braku szczególnych umów między wszystkiemi stronami, uszkodzenia losowe urządzają się podług poniższych rozporządzeń. — K. N. 1134.

399. Uszkodzenia losowe dzielą się na dwie klassy, na uszkodzenia *wielkie* czyli *ogólne*, i na uszkodzenia *proste* czyli *szczególne*. — K. H. 400, 403, 408.

400. Uszkodzeniami ogólnemi są: — K. H. 399.

1° Rzeczy dane drogą układu oraz tytułem wykupu okrętu i towarów; — K. H. 395, 396.

2° Rzeczy wrzucone w morze; — K. H. 410 n.

3° Liny lub maszty zerwane lub ucięte:

4° Kotwice i inne przedmioty opuszczone dla wspólnego ocalenia;

5° Szkody wrzuceniem w morze zrządzone w towarach pozostałych na okręcie;

6° Opatrywanie i żywienie majtków rannych w obronie okrętu, płaca i żywienie majtków w czasie przytrzymania, gdy okręt zatrzymany został w podróży z rozkazu jakiego mocarstwa, i w czasie naprawy szkód dobrowolnie poniesionych dla wspólnego ocalenia, jeżeli okręt najęty jest miesięcznie; — K. H. 262 n.

7° Koszta wyładowania dla ulżenia okrętowi i wejścia do zatoki lub rzeki, gdy okręt zmuszonym jest do tego albo burzą, albo ściganiem przez nieprzyjaciela; — K. H. 410 n.

8° Koszta poniesione dla przywrócenia do żeglugi okrętu osiadłego na mieliznie, celem uniknienia całkowitéj straty albo zabrania; — K. N. 2102-3.

I w ogólności szkody poniesione dobrowolnie, oraz wydatki poczynione na skutek umotywowanéj narady, dla dobra i wspólnego ocalenia okrętu i towarów, od chwili ich władowania i wyjścia, aż do ich powrotu i wyładowania. — K. H. 220, 234, 389, 399, 401 n., 410.

401. Uszkodzenia ogólne ciążą towary oraz w połowie okręt i cenę przewozu, stosunkowo do wartości. — K. H. 308, 330, 358, 360, 371, 404.

402. Cena towarów ustanawia się wedle ich wartości w miejscu wyładowania. — K. H. 72, 106, 109, 414.

403. Uszkodzeniami szczególnemi są: — K. H. 399, 404.

1° Szkoda zrządzona w towarach przez własną ich wadę, burzę, zabranie, rozbicie lub osadzenie na mieliźnie; — K. N. 1148, 1302, 1303.

2° Koszta wyłożone na ich ratowanie; — K. N. 2102-3.

3° Strata lin, kotwic, żagli, masztów, lin żaglowych, zrządzona przez burzę lub inny wypadek morski. K. H. 350.

Wydatki wynikające z wszelkich zawijań do portów, bądź z powodu wypadkowéj straty tych przedmiotów, bądź z potrzeby zaopatrzenia w żywność, bądź dla naprawienia okrętu, do którego się woda wciska;

4° Żywienie i płaca majtków w czasie przytrzymania, gdy okręt zatrzymany został w podróży z rozkazu

jakiego mocarstwa, tudzież w czasie napraw potrzebnych, jeżeli okręt najęty jest na całą podróż; K. H. 277, 350.

5° Żywienie i płaca majtków w czasie kwarantanny, gdy okręt jest najęty, bądź na całą podróż, bądź miesięcznie;

I w ogólności wydatki poczynione oraz szkoda poniesiona dla samego okrętu, lub dla samych towarów, od chwili ich władowania i wyjścia, aż do ich powrotu i wyładowania.

404. Uszkodzenia szczególne ponosi i płaci właściciel rzeczy, która doznała szkody lub spowodowała wydatek. — K. N. 1382. — K. H. 401, 403.

405. Szkody zrządzone w towarach z powodu niezamykania należytego przez kapitana drzwiczek pomostowych, nieumocowania okrętu na kotwicach, niedostarczenia dobrych lin do dźwigni towarowéj, oraz z powodu wszelkich innych przypadków pochodzących z niedbalstwa kapitana lub ludzi załogi okrętowéj, są również uszkodzeniami szczególnemi, które ponosi właściciel towarów, z zachowaniem mu poszukiwania na kapitanie, okręcie i cenie przewozu. — K. N. 1382, 1383. — K. H. 216, 221, 222, 407, 435, 436.

406. Koszta sterowego, przyciągania statków, wprowadzania do zatok lub rzek i wyprowadzania z nich, opłaty wyjścia z portów, rewizyi, rapportów, wymiarowego, znakowego, kotwicowego i inne opłaty żeglarskie, nie są wcale uszkodzeniami; lecz są zwyczajnemi kosztami, które sam okręt ponosi.

407. W razie uderzenia się okrętów, jeżeli zdarzenie to było czysto wypadkowe, szkodę ponosi, bez zwrotu, ten okręt, który je doznał. — K. H. 350, 435, 436.

Jeżeli uderzenie nastąpiło z winy którego z kapitanów, szkodę płaci ten, który ją zrządził. — K. N. 1149, 1382. — K. H. 216, 221, 405.

Jeżeli zachodzi wątpliwość co do przyczyn uderzenia, szkoda wynagradza się wspólnym kosztem i w równéj części przez okręt, który ją zrządził, i który ją poniósł.

W tych dwóch ostatnich przypadkach, oszacowanie szkody uskuteczniają biegli. — K. P. S. 302 n. — K. H. 106, 414.

408. Żądanie wynagrodzenia uszkodzeń nie jest dopuszczalne, jeżeli uszkodzenie ogólne nie przenosi jednego od sta połączonéj wartości okrętu i towarów, a uszkodzenie szczególne, jeżeli nie przenosi także jednego od sta wartości rzeczy uszkodzonéj. — K. H. 399, 400, 403.

409. Zastrzeżenie *wolny od uszkodzeń* uwalnia ubezpieczających od ponoszenia wszelkich uszkodzeń, bądź ogólnych, bądź szczególnych, wyjąwszy przypadki dające miejsce zrzeczeniu się; i, w tym przypadku, ubezpieczeni mają wybór między zrzeczeniem się, a wyniesieniem skargi o wynagrodzenie uszkodzeń. — K. N. 1134. — K. H. 332, 369, 371, 401.

TYTUŁ XII.

O wrzucaniu w morze i o stosunkowém rozłożeniu.

410. Jeżeli, z powodu burzy lub ścigania przez nieprzyjaciela, kapitan mniema się być obowiązanym, dla uratowania okrętu, wrzucić w morze część swego ładunku, odciąć maszty, lub porzucić kotwice, zasięga zdania interesowanych co do ładunku osób, które znaj-

dują się na okręcie, i starszych załogi okrętowéj. — K. H. 220, 301, 400, 411 n.

Jeżeli jest różność zdań, zdanie kapitana i starszych załogi okrętowéj przeważa. — K. H. 241.

411. Rzeczy najmniéj potrzebne, najcięższe i najmniejszéj wartości, wrzucają się naprzód, a następnie towary z piérwszego pomostu podług wyboru kapitana i zdania starszych załogi okrętowéj. — K. H. 241, 410, 412, 413, 426.

412. Kapitan obowiązany jest sporządzić na piśmie protokół narady, jak tylko znajdzie do tego sposobność.

Protokół narady wyraża:

Powody, ktore skłoniły do wrzucenia;

Przedmioty wrzucone lub uszkodzone;

Obejmuje podpisy naradzających się, albo powody odmówienia przez nich podpisu;

Protokół narady przepisany będzie w Dzienniku. — K. H. 224, 242, 246, 247, 413.

413. W piérwszym porcie, do którego okręt zawinie, kapitan obowiązany jest, w ciągu dwudziestu cztérech godzin po przybyciu, stwierdzić okoliczności zawarte w protokóle narady przepisanym w dzienniku. — K. H. 246, 412.

414. Opisanie strat i szkód następuje w miejscu wyładowania okrętu, za staraniem kapitana, i przez biegłych K. P. S. 302 n. — K. H. 106, 414.

Biegłych mianuje Trybunał Handlowy, jeżeli wyładowanie uskutecznia się w porcie Francuzkim.

W miejscach, w których nie ma Trybunału Handlowego, biegłych mianuje Sędzia Pokoju.

Mianuje ich Konsul Francuzki, a w braku tego, urząd miejscowy, jeżeli wyładowanie następuje w obcym porcie.

Biegli przed przystąpieniem do czynności wykonają przysięgę.

415. Towary wrzucone szacują się podług ceny bieżącéj w miejscu wyładowania; gatunek ich udawadnia się złożeniem ceduł wodnych i faktur, jeżeli te się znajdują. — K. H. 109, 222, 281, 418, 420.

416. Biegli mianowani na mocy poprzedzającego artykułu uskuteczniają rozkład strat i szkód. — K. H. 414.

Rozkład staje się wykonalnym przez zatwierdzenie Trybunału.

W portach zagranicznych, wykonalność rozkładu postanawia Konsul Francuzki, albo, w braku tego, wszelki właściwy Trybunał miejscowy.

417. Zapłata strat i szkód rozkłada się na rzeczy wrzucone i ocalone, oraz na połowę okrętu i ceny przewozu, w stosunku ich wartości w miejscu wyładowania K. H. 327, 331, 401, 418 n.

418. Jeżeli jakość towarów fałszywie była podaną w cedule wodnéj, i jeżeli towary te są większéj wartości, przykładają się do straty w stosunku ich oszacowania, jeżeli są ocalone;

Zapłacone zostają podług jakości oznaczonéj w cedule wodnéj, jeżeli utracone zostały. — K. H. 281, 415, 420.

Jeżeli towary podane pośledniejszego są gatunku od wskazanego w cedule wodnéj, przykładają się do straty podług gatunku wskazanego w téjże liście, jeżeli są ocalone;

Zapłacone zostają w stosunku ich wartości, jeżeli są wrzucone lub uszkodzone.

419. Zapasy wojenne i żywność, tudzież odzież ludzi załogi okrętowéj, nie przykładają się do wynagrodzenia za rzeczy wrzucone w morze; wartość tych, które

wrzucone były, zapłaconą będzie przez rozłożenie szkody na wszystkie inne przedmioty. — K. P. S. 656 n.

420. Rzeczy nie opatrzone cedułą wodną lub nie podane przez kapitana, nie będą zapłacone, jeżeli wrzucone zostały; przykładać się będą do straty, jeżeli zostały ocalone. — K. H. 222, 281, 292, 415, 418, 421.

421. Przedmioty naładowane na pomoście okrętu, należą do rozkładu szkody, jeżeli są ocalone. — K. H. 420.

Jeżeli są wrzucone, lub uszkodzone przez wrzucenie, właściciel nie jest dopuszczonym do wytoczenia skargi o rozkład szkód; poszukiwanie swoje może wystosować tylko do kapitana. — K. H. 229.

422. Rozkład uszkodzenia wydarzonego w okręcie, wtedy tylko ma miejsce, gdy szkoda nastąpiła dla ułatwienia wrzucenia.

423. Jeżeli wrzucenie nie ocala okrętu, żaden rozkład nie ma miejsca.

Towary wyratowane nie przykładają się wcale do zapłacenia, ani do wynagrodzenia szkody tych, które zostały wrzucone lub uszkodzone. — K. H. 424, 427.

424. Jeżeli wrzucenie ocala okręt, i jeżeli okręt, odbywając dalszą podróż, ginie, — przedmioty uratowane przykładają się do wynagrodzenia wrzuconych, podług ich wartości w stanie w jakim się znajdują, po odtrąceniu kosztów wyłożonych na uratowanie. — K. N. 2102-3.

425. Przedmioty wrzucone nie przykładają się, w żadnym przypadku, do zapłaty szkód wydarzonych po wrzuceniu w towarach ocalonych.

Towary nie przykładają się wcale do zapłaty okrętu utraconego lub niezdatnego już do żeglugi. — K. H. 246, 369, 389 n.

426. Jeżeli, na mocy narady, uczyniono otwór w okręcie dla wydobycia towarów, takowe przykładają się

do wynagrodzenia szkody zrządzonéj okrętowi.. — K. H. 241, 410, 411 n.

427. W przypadku utraty towarów przeładowanych na łodzie dla ulżenia okrętowi wchodzącemu do portu lub rzeki, rozkład uskutecznia się na okręt i na całkowity jego ładunek.

Jeżeli okręt ginie z resztą swego ładunku, żaden rozkład na towary przeładowane w łodzie nie ma miejsca, chociażby nawet szczęśliwie przybyły. — K. H. 423.

428. We wszystkich przypadkach wyżéj wyszczególnionych, kapitan i ludzie załogi okrętowéj mają przywilej na towarach lub cenie z nich pochodzącéj, co do ilości z rozkładu wynikającéj. — K. H. 191, 192, 221, 250, 259, 271, 429.

429. Jeżeli, po rozkładzie, przedmioty wrzucone odzyskane zostały przez właścicieli, ci obowiązani są zwrócić kapitanowi i osobom interesowanym to, co w skutku rozkładu otrzymali, po potrąceniu szkód zrządzonych przez wrzucenie, i kosztów na odzyskanie wyłożonych. K. H. 428.

TYTUŁ XIII.

O przedawnieniach.

430. Kapitan nie może nabyć własności okrętu drogą przedawnienia. — K. N. 2236, 2238. — K. H. 384, 431 n.

431. Skarga o zrzeczenie się, przedawnia się upływem czasu w art. 373 oznaczonego. — K. N. 712, 1234, 2219. — K. H. 369.

432. Wszelka skarga wynikająca z kontraktu losowego, lub z kontraktu ubezpieczenia, przedawnia się po

upływie lat pięciu, rachując od daty kontraktu. — K. N. 1317, 1318, 1322. — K. H. 311 n., 332 n.

433. Przedawniają się: — K. H. 434.

Wszelkie skargi o zapłatę ceny najmu okrętu, pensye i płace officerów, majtków i innych ludzi załogi okrętowéj, w rok po ukończonéj podróży; — K. H. 250, 272, 286;

O dostarczoną żywność dla majtków, z rozkazu kapitana, w rok po jéj dostawie;

O dostarczone drzewo i inne potrzebne rzeczy do budowy, uzbrojenia i zaopatrzenia okrętu w ludzi i żywność, w rok po uskutecznieniu tych dostarczeń;

O zapłatę robotników i wykonanie robót, w rok po przyjęciu robót;

Każde żądanie o wydanie towarów, w rok po przybyciu okrętu. — K. H. 108.

434. Przedawnienie nie może miéć miejsca, jeżeli jest ceduła, zobowiązanie, przyznanie rachunku, albo wezwanie sądowe. — K. N. 1326, 2244, 2274. — K. P. S. 59, 61, 69.

TYTUŁ XIV.

O zarzutach niedopuszczalności.

435. Są niedopuszczalnemi: — K. H. 436.

Wszelkie skargi przeciwko kapitanowi i ubezpieczającym, o szkodę zrządzoną w towarach, jeżeli te przyjęte były bez zastrzeżenia; — K. H. 221, 332.

Wszelkie skargi przeciwko biorącemu okręt w najem, o uszkodzenia losowe, jeżeli kapitan wydał towary i odebrał cenę najmu bez zastrzeżenia; — K. H. 286, 397.

Wszelkie skargi o wynagrodzenie za szkody zrządzone, z powodu uderzenia się okrętów, w miejscu, w którém kapitan mógł działać, jeżeli żadnego poszukiwania nie przedsięwziął. — K. H. 106, 305, 407.

436. Te zastrzeżenia i poszukiwania są nieważne, jeżeli nie były uczynione i doręczone w ciągu dwudziestu cztérech godzin, i jeżeli, w miesiąc po ich dacie, nie były poparte żądaniem do sądu wniesioném. — K. P. S. 59, 61, 68, 69, 1033.

KSIĘGA III.

O UPADŁOŚCIACH I BANKRUCTWACH (1).

Rozporządzenia ogólne (2).

437. Każdy handlujący, który zaprzestaje płacić, jest *w stanie upadłości*, — K. H. 69, 440—448.

438. Każdy handlujący upadły, który znajduje się w jednym z przypadków ciężkiéj winy lub oszukania, przewidzianych niniejszém prawem, jest *w stanie bankructwa*. — K. H. 586 n.

---

(1) Przepisy związkowe: K. N. 1188, 1276, 1446, 1613, 1865-4., 1913, 2003, 2032-2., 2146.— K. P. S. 59, 69-7., 124. — K. H. 14, 69, 129, 163, 308, 346, 635.

(2) Przepisy zawarte w Księdze III. niniejszego Kodexu, to jest w art. 437—614 włącznie, uchylone zostały we Francyi prawem z d. 28 Maja 1838 r.

439. Dwa są rodzaje bankructwa: *bankructwo proste*, które będzie sądzone przez Sądy Policyi Poprawczéj; *bankructwo podstępne*, które sądzone będzie przez Sądy Kryminalne (1). — K. H. 586, 593. — K. K. G. i P. 868, 869, 156, 1176. — Art. 25 Usta. Przecho. do Kodexu Kar Głównych i Poprawczych z d. 11 Listopada 1847 r. (D. P., T. XL, str. 43).

---

(1) Kodex Kar Głównych i Poprawczych nie oznacza wyraźnie kary za bankructwo proste, wskazując jedynie w art. 868 i 869 karę za bankructwo podstępne. Dla dokładniejszego jednak wyjaśnienia tego przedmiotu, zwrócić tu należy uwagę na następujące przepisy, a mianowicie:

Prawo karne obecnie obowiązujące, w głównych zasadach, o ile możności, zbliżone zostało do ogólnego prawodawstwa Cesarstwa Rossyjskiego, o czém przekonywa Ukaz z d. $^{12}/_{24}$ Marca 1847 r. na czele Kodexu Kar Głównych i Poprawczych zamieszczony; a zatém przepisy tegoż Kodexu tylko w związku z innemi prawami w Cesarstwie obowiązującemi, w danych przypadkach rozpoznawane być winny.

Ustawa Handlowa dla Cesarstwa Rossyjskiego wydana, w art. 1696, 1698 i 1699, rozróżniając upadłość prostą od bankructwa prostego i od podstępnego, określiła w art. 1698, iż bankructwo proste jest takie bankructwo, które nastąpiło wprawdzie z winy dłużnika, lecz bez żadnego złego zamiaru. Ustawa ta nie wskazuje żadnéj kary za bankructwo proste jedynie w art. 1673 podane są przypadki, w których kupiec upadły karze za bankructwo podstępne ulegać powinien. Takie rozporządzenia prawa były powodem, iż Kodex Karny w Cesarstwie oznaczył karę jedynie tylko za bankructwo podstępne.

Lecz inne jest zastosowanie Kodexu Karnego w Królestwie Polskiém: tu bowiem obowiązuje Kodex Handlowy Francuzki, który w art. 439 stanowi, że bankructwo proste będzie sądzone przez Sądy Policyi Poprawczéj, zaś w art. 402 i 403 Kodexu Karnego Francuzkiego kara w tym razie zagrożona jest od miesiąca do lat dwóch więzienia.

Ponieważ Kodex Handlowy w Królestwie Polskiém obowiązujący wymaga wyrzeczenia kary za bankructwo proste, a kara ta Kodexem Kar Głównych i Poprawczych nie jest oznaczona; właściwie zatém zachodzi tu przypadek przewidziany artykułem 156 tegoż Kodexu, podług którego:

»Jeżeli, na przestępstwo przychodzące pod rozpoznanie sądu, prawo nie postanowiło oznaczonéj kary, wówczas sąd skazuje winnego na jednę z kar postanowionych na przestępstwa, najwięcéj do rzeczonego przestępstwa z rodzaju i ważności swéj zbliżone....«

Z téj wychodząc zasady, zdaje się, iż bankructwo proste graniczy z przeniewierzeniem i oszustwem, i jest najbardziéj zbliżone do rodzaju oszustwa, w art. 1176 K. K. G. i P. przewidzianego, gdzie postanowiona jest kara za strwonienie lub przywłaszczenie sobie piéniędzy wyłudzonych pod pozorem korzystnego handlowego przedsięwzięcia lub pod innym zmyślonym pozorem.

TYTUŁ I.

O upadłości.

DZIAŁ I.

O otwarciu upadłości.

440. Każdy upadły obowiązanym będzie, w ciągu trzech dni po zaprzestaniu wypłat, oświadczyć o tém w Kancellaryi Trybunału Handlowego; — Dzień, w którym przestał wypłacać, będzie w te dni trzy wliczonym. K. P. S. 1033. — K. H. 437.

W razie upadłości spółki firmowéj, oświadczenie upadłego obejmować będzie imię, nazwisko i wskazanie zamieszkania każdego z spólników solidarnych. — K. H. 20 n., 437, 452, 453.

441. Otwarcie upadłości wyrzeczone będzie przez Trybunał Handlowy: epoka otwarcia będzie ustanowio-

na, bądź z chwilą wydalenia się dłużnika, bądź z chwilą zamknięcia jego składów, bądź od daty wszelkich aktów wykazujących odmówienie wykonania albo wypłaty zobowiązań handlowych.

Wszystkie jednak wyżej wzmiankowane akta o tyle tylko skutkują otwarcie upadłości, o ileby miało miejsce zaprzestanie wypłat lub oświadczenie upadłego. — K. H. 437, 449, 454.

442. Upadły, licząc od dnia upadłości, utraca, z samego prawa, zarząd całym swoim majątkiem. — K. H 447, 494, 530.

443. Nikt nie może nabyć przywileju ani hypoteki na majątku upadłego, w ciągu dni dziesięciu, które poprzedzają otwarcie upadłości. — Art. 135 Usta. Hyp. z r. 1818. Art. 205, 461. 511. K. C. P.

444. Wszelkie akta przenoszące własność nieruchomości, zdziałane przez upadłego, tytułem darmym, w ciągu dni dziesięciu, które poprzedzają otwarcie upadłości, są nieważne i bez skutku względem massy wierzycieli; wszelkie akta tego samego rodzaju, pod tytułem obciążliwym, unieważnione być mogą, na żądanie wierzycieli, jeżeli Sędziom zdawać się będą nacechowane znamieniem podstępu. — K. N. 2071, 2124, 2146. — Art. 135. Usta. Hyp. z r. 1818.

445. Wszelkie akta lub zobowiązania, czynności handlowych dotyczące, zawarte przez dłużnika w ciągu dni dziesięciu, które poprzedzają otwarcie upadłości, mają przeciwko sobie domniemanie oszukania ze strony upadłego: są nieważnemi, gdy udowodnioném zostało, że zachodzi oszukanie ze strony innych do umowy wpływających. — K. N. 1167.

446. Wszystkie summy zapłacone, w ciągu dni dziesięciu, poprzedzających otwarcie upadłości, za długi handlowe, których termin jeszcze nie przypadł, ulegają zwrotowi.

447. Wszelkie akta lub wypłaty uczynione na oszukanie wierzycieli, są nieważne. — K. N. 1167.

448. Otwarcie upadłości czyni wymagalnemi długi, których termin wypłaty nie nadszedł: co się tyczy papierów handlowych, w których upadły będzie współzobowiązanym, inni zobowiązani winni będą tylko dać porękę, że zapłacą w terminie, jeżeli raczéj nie wolą natychmiast zapłacić. — K. N. 1188. — K. P. S. 124.

DZIAŁ II.

O przyłożeniu pieczęci.

449. Jak tylko Trybunał Handlowy powziśmie wiadomość o upadłości, bądź z oświadczenia upadłego, bądź z podania któregokolwiek wierzyciela, bądź z wieści powszechnéj, nakaże przyłożenie pieczęci: wypis wyroku przesłany będzie natychmiast Sędziemu pokoju (Podsędkowi). — K. P. S. 907, 912. — K. H. 441, 450, 454. — Art. 135. Usta. Hyp. z r. 1818.

* **450.** Sędzia Pokoju będzie mógł także przyłożyć pieczęci na zasadzie wieści powszechnéj (1).

451. Pieczęci przyłożone będą na składach, kantorach, kassach, tekach, księgach, rejestrach, papiérach, ruchomościach i rzeczach upadłego.

452. Jeżeli nastąpiła upadłość spólników połączonych spółką firmową, pieczęci przyłożone będą nie tylko w głównym domu spółki, lecz i w zamieszkaniu oddzielném każdego ze spólników solidarnych.

453. W każdym przypadku, Sędzia Pokoju (Podsę-

(1) Przepis ten zmieniony został artykułem 5 Ustawy Przechodniéj z d. 24 Marca 1809 r. (T. II. str. 624 niniejsz. dzieła).

dek) prześle, bezzwłocznie, Trybunałowi Handlowemu, protokół przyłożenia pieczęci.

DZIAŁ III.

O mianowaniu Sędziego Kommissarza i Kuratorów upadłości.

454. Tym samym wyrokiem, który nakaże przyłożenie pieczęci, Trybunał Handlowy oznaczy epokę otwarcia upadłości; zamianuje jednego z swoich członków *Kommissarzem upadłości* i jednego lub kilku *Kuratorów*, stosownie do ważności massy, dla dopełnienia, pod nadzorem kommissarza, czynności, które im niniejsze prawo powierza.

W przypadku gdyby pieczęci przyłożone były przez Sędziego Pokoju (przez Podsędka) na zasadzie wieści powszechnéj, Trybunał zastosuje się do reszty rozporządzeń wyżéj przepisanych, skoro tylko o upadłości powezmie wiadomość. — K. H. 441, 449, 455, 462, 481, 483, 485, 494, 525.

455. Trybunał Handlowy nakaże, w tym samym czasie, albo zatrzymanie osoby upadłego w domu aresztu za długi, albo oddanie osoby jego pod straż officyalisty policyjnego sądowego, lub żandarma.

W tym stanie rzeczy, upadły nie może być ani przyjęty do aresztu, ani zamówiony na mocy jakiegokolwiekbądź wyroku Trybunału Handlowego. — K. H. 466 n.

456. Kuratorowie, których zamianuje Trybunał, będą mogli być wybranymi z pomiędzy wierzycieli domniemanych, lnb z pomiędzy wszelkich innych osób, przedstawiających największą rękojmię co do rzetelności swego zarządu. Nikt nie będzie mógł być mianowany

kuratorem dwa razy w ciągu tego samego roku, chybaby był wierzycielem. — K. H. 459, 462.

457. Wyrok będzie rozlepionym i zamieszczonym w wyciągu w Dziennikach publicznych, w sposobie wskazanym w art. 683 Kodexu Postępowania Cywilnego. — Będzie wykonalnym tymczasowo, ale podlegać będzie oppozycyi, mianowicie, co do upadłego, w ciągu dni ośmiu po rozlepieniu, — co do wierzycieli obecnych lub zastąpionych i co do wszelkich innych interesowanych osób, w całym ciągu czasu i włącznie aż do dnia protokółu stwierdzającego sprawdzenie wierzytelności,— co do wierzycieli spóźniających się, aż do upływu ostatniego terminu, jakiby im był do zwolony.

458. Sędzia-Kommissarz złoży Trybunałowi Handlowemu rapport o wszelkich sporach, jakie z upadłości powstać mogą i dla jakich tenże Trybunał będzie właściwym.

Obowiązkiem jego będzie szczególnie przyspieszyć sporządzenie bilansu, zwołanie wierzycieli, i czuwać nad zarządem upadłości, bądź to w ciągu trwania zarządu tymczasowego kuratorów, bądź to w ciągu zarządu syndyków tymczasowych lub ostatecznych. — K. H. 466, 474, 476, 495, 508.

459. Karatorowie mianowani przez Trybunał Handlowy zarządzać będą upadłością pod nadzorem kommissarza, aż do zamianowania syndyków: zarząd ich tymczasowy nie będzie mógł trwać dłużéj nad dni piętnaście, chybaby Trybunał uznał potrzebę przedłużenia tego zarządu najwięcéj na drugie dni piętnaście. — K. H. 462, 482, 494, 499.

460. Kuratorowie będą mogli być odwołani przez ten sam Trybunał, który ich mianował. — K. H. 456 n.

461. Kuratorowie nie będą mogli rozpocząć żadnéj

czynności, dopóki nie wykonają przysięgi przed kommissarzem na to, że dobrze i wiernie wykonywać będą powierzone im obowiązki. — K. H. 455 n.

DZIAŁ IV.

O przedwstępnych czynnościach kuratorów i o pierwszych rozporządzeniach względem upadłego.

462. Jeżeli, po mianowaniu kuratorów i wykonaniu przysięgi, pieczęci przyłożone jeszcze nie były, kuratorowie domagać się będą od Sędziego Pokoju (od Podsędka), aby do opieczętowania przystąpił. — K. H. 449, 461.

463. Księgi upadłego wyjęte będą z pod opieczętowania, i oddane kuratorom przez Sędziego Pokoju (przez Podsędka), po ich zamknięciu przez niego: poświadczy on wkrótkości, w swoim protokóle, stan, w jakim się znajdują. Papiéry handlowe w tece znajdujące się, których termin wkrótce przypada, lub które ulegają przyjęciu, będą także wyjęte z pod opieczętowania przez Sędziego Pokoju (przez Podsędka), opisane i oddane kuratorom, celem ich zrealizowania: wykaz ich oddanym będzie Sędziemu-Kommissarzowi.

Kuratorowie odbiérać będą inne summy należne upadłemu, i za swemi kwitami, które powinny być poświadczone przez Sędziego-Kommissarza.

Listy do upadłego przychodzące oddane będą kuratorom: ci otwiérać je będą, jeżeli jest nieobecnym; jeżeli jest obecnym, otwarcie ich przy nim nastąpi. — K. H. 8, 442, 465, 468, 472, 492, 583.

464. Kuratorowie każą wyjąć z pod opieczętowania i przedać artykuły żywności i towary bliskiemu zepsuciu ulegające, po przedstawieniu swoich powodów Sędziemu-Kommissarzowi i po otrzymaniu od niego upoważnienia.

Towary nie ulegające zepsuciu będą mogły być przedane przez kuratorów dopiéro po otrzymaniu pozwolenia od Trybunału Handlowego, i na sprawozdanie kommissarza. — K. H. 492.

465. Wszelkie summy odbiérane przez kuratorów, wnoszone będą do kassy pod dwoma kluczami, o któréj będzie mowa w art. 496. — K. H. 530 (1).

466. Po przyłożeniu pieczęci, kommissarz zda sprawę Trybunałowi o stanie interesów upadłego jaki się okazuje, i będzie mógł proponować, albo bezwarunkowe jego uwolnienie, z tymczasowym listem glejtowym dla jego osoby, albo uwolnienie jego z takimże listem, za dostarczeniem poręki, że się stawi, pod karą zapłacenia summy, którą Trybunał oznaczy, i która, w zdarzonym przypadku, obróconą będzie na korzyść wierzycieli. — K. H. 455, 468, 490.

467. Gdyby kommissarz nie uczynił przedstawienia o list glejtowy dla upadłego, on sam będzie mógł swoje żądanie przedstawić Trybunałowi Handlowemu, który postanowi, po wysłuchaniu kommissarza.

468. Jeżeli upadły otrzymał list glejtowy, kuratorowie przywołają go przed siebie, dla zamknięcia ksiąg w jego obecności.

Jeżeli upadły nie stawi się na ich zaproszenie, będzie wezwany aby się stawił.

Jeżeli upadły nie stawi się w cztérdzieści ośm godzin po wezwaniu, uważanym będzie za nieobecnego rozmyślnie.

---

(1) Artykuł ten zmieniony jak to wyjaśniono niżéj w przypisku do art. 496 K. H.

Upadły będzie mógł jednak stanąć przez pełnomocnika, jeżeli przedstawia przeszkody uznane za ważne przez kommissarza. — K. P. S. 782. — K. H. 463, 472, 493, 498, 516.

469. Upadły, któryby nie otrzymał listu glejtowego, stawi się przez pełnomocnika; inaczéj uważanym będzie za nieobecnego rozmyślnie. — K. H. 466, 472.

DZIAŁ V.

O bilansie.

470. Upadły, któryby, przed oświadczeniem upadłości, przygotował bilans, czyli stan bierny i czynny swoich interesów, i takowy przy sobie zachował, złoży go kuratorom, w ciągu dwudziestu cztérech godzin po objęciu przez nich obowiązków. — K. H. 471, 528.

471. Bilans obejmować powinien wyliczenie i oszacowanie wszystkich ruchomych i nieruchomych rzeczy dłużnika, stan wierzytelności i długów, wykaz zysków i strat, wykaz wydatków; bilans powinien być poświadczony za rzetelność, datowany i podpisany przez dłużnika.

472. Jeżeli, w epoce objęcia obowiązków przez kuratorów, upadły nie przygotował bilansu, obowiązanym będzie, sam lub przez swego pełnomocnika, stosownie do przypadków przewidzianych artykułami 468 i 469, przystąpić do sporządzenia bilansu, w obecności kuratorów lub osoby, którą oni wyznaczą.

Księgi i papiéry upadłego będą mu tym celem udzielone, bez przenoszenia ich z miejsca. — K. H. 489.

473. W każdym przypadku, gdyby bilans nie był sporządzonym bądź przez upadłego, bądź przez pełnomocnika, kuratorowie przystąpią sami do sporządzenia bilansu, za pomocą ksiąg i papiérów upadłego, jako téż

za pomocą wiadomości i objaśnień, jakie będą mogli powziąść od żony upadłego, od jego dzieci, od pracujących przy jego handlu i od innych przez niego używanych osób.

474. Sędzia-Kommissarz będzie mógł także, bądź z urzędu, bądź na żądanie jednego lub kilku wierzycieli, albo nawet kuratora, badać osoby wskazane w artykule poprzedzającym, wyjąwszy żonę i dzieci upadłego, tak względem tego, co dotyczy sporządzenia bilansu, jako téż względem przyczyn i okoliczności dotyczących jego upadłości.

475. Jeżeli upadły umarł po otwarciu upadłości, wdowa lub dzieci będą mogli przedstawić się, ażeby go zastąpić w sporządzeniu bilansu, i we wszelkich innych obowiązkach na upadłego niniejszém prawem włożonych; jeśli tego nie uczynią, kuratorowie działać będą. K. H. 468, 470, 487, 493, 516.

DZIAŁ VI.

O syndykach tymczasowych.

ODDZIAŁ I.

O mianowaniu syndyków tymczasowych.

476. Skoro bilans złożony będzie przez kuratorów kommissarzowi, tenże sporządzi, nie późniéj jak w ciągu dni trzech, listę wierzycieli, która złożoną będzie Trybunałowi Handlowemu, i rozporządzi zwołanie ich za pośrednictwem listów, oraz obwieszczeń rozlepionych i zamieszczonych w pismach publicznych. — K. H. 458.

477. Nawet przed sporządzeniem bilansu, delegowa-

ny kommissarz będzie mógł zwołać wierzycieli, według zachodzącéj potrzeby.

478. Wierzyciele wezwani zgromadzą się w obecności kommissarza, w dniu i miejscu przez niego wskazanych.

479. Każdy, ktoby się przedstawił na tém zgromadzeniu jako wierzyciel, i czyjby tytuł uznany był późniéj za podstawiony zmownie między nim a upadłym, ulegnie karom przepisanym na spólników podstępnych bankrutów. — K. K. G. i P. 869.

480. Wierzyciele zgromadzeni przedstawią kommissarzowi listę potrójną w stosunku liczby syndyków tymczasowych, jakiéj zamianowania uznają potrzebę; z téj listy Trybunał Handlowy zamianuje syndyków.

ODDZIAŁ II.

O ustaniu obowiązków kuratorów.

481. W ciągu dwudziestu cztérech godzin po mianowaniu syndyków tymczasowych, kuratorowie przestaną pełnić swoje obowiązki, i zdadzą sprawę syndykom, w obecności kommissarza, ze wszystkich swoich działań i stanu upadłości. — K. P. S. 527. — K. H. 454, 483, 488, 527.

482. Po złożeniu tego sprawozdania, syndycy daléj prowadzić będą działania rozpoczęte przez kuratorów, i będą obowiązani do zarządzania tymczasowo upadłością, pod nadzorem Sędziego-Kommissarza. — K. H. 458, 494, 499.

ODDZIAŁ III.

O wynagrodzeniu kuratorów.

483. Kuratorowie, po złożeniu sprawozdania, będą mieli prawo do wynagrodzenia, które wypłacone im zostanie przez syndyków tymczasowych. — K. H. 485.

484. Wynagrodzenie to oznaczone będzie stosownie do miejsca i do natury upadłości, według zasad, które wskazane będą postanowieniami administracyjnemi.

485. Jeżeli kuratorowie wybrani byli z pomiędzy wierzycieli, nie otrzymają żadnego wynagrodzenia.

DZIAŁ VII.

O działaniach syndyków tymczasowych.

ODDZIAŁ I.

O odjęciu pieczęci i o inwentarzu.

486. Syndycy tymczasowi, zaraz po ich mianowaniu, domagać się będą odjęcia pieczęci, i przystąpią do sporządzenia inwentarza majątku upadłego. Wolno im będzie w oszacowaniu użyć pomocy, jaką za właściwą uznają. Stosownie do art. 937 Kodexu Postępowania Cywilnego inwentarz ten spisywać będą syndycy w miarę odejmowania pieczęci; a Sędzia Pokoju (Podsędek) będzie obecnym i podpisze go na każdém posiedzeniu. — K. P. S. 303 n., 928 n., 941 n. — K. H. 106, 414, 489, 517.

487. Upadły będzie obecnym, lub należycie wezwa-

nym przy odejmowaniu pieczęci i sporządzaniu inwentarza. — K. H. 468, 475.

488. W każdéj upadłości, kuratorowie, syndycy tymczasowi i ostateczni, obowiązani będą złożyć, w ciągu dni ośmiu po rozpoczęciu swych czynności, okręgowemu urzędnikowi bezpieczeństwa (1), wykaz czyli treściwe sprawozdanie o stanie upadłości jaki się okazuje, jéj głównych przyczynach i okolicznościach, oraz o charakterze jaki się miéć zdaje. — K. H. 481.

489. Urzędnik bezpieczeństwa (1) będzie mógł, gdy to za rzecz właściwą uzna, udawać się do zamieszkania upadłego lub upadłych, być obecnym przy sporządzaniu bilansu, inwentarza i innych aktów upadłości, nakazywać udzielenie sobie wszelkich objaśnień z takowych wyniknąć mogących, i w skutku tego czynić akta, lub poszukiwania potrzebne; wszystko to z urzędu i bez kosztów. — K. H. 471, 486, 526, 595.

490. Jeżeli mniema, że jest bankructwo proste lub podstępne, jeżeli przeciwko upadłemu wydany został rozkaz dostawienia, zatrzymania lub przyaresztowania, zawiadomi o tém, bezzwłocznie, Sędziego-Kommissarza Trybunału Handlowego; w którym to przypadku, tenże kommissarz nie będzie mógł czynić wniosku o udzielenie upadłemu listu glejtowego, a Trybunał nie będzie mógł go udzielić. — K. H. 466, 468.

---

(1) Urzędnicy bezpieczeństwa nie istnieją w Królestwie Polskiém, a obowiązki wypływające z przepisu w artykule tym zawartego, przeszły na Prokuratorów Sądów Kryminalnych.

ODDZIAŁ II.

O przedaży towarów i ruchomości, tudzież o ściąganiu należności.

491. Po ukończeniu inwentarza, towary, piéniądze, tytuły na aktywa, ruchomości i rzeczy dłużnika, oddane będą syndykom, którzy ich odbiór w końcu inwentarza poświadczą. — K. P. S. 943. — K. H. 463.

492. Syndycy będą mogli, za upoważnieniem kommissarza, przystąpić do ściągania wierzytelności należnych upadłemu. Będą mogli także przystąpić do przedaży jego rzeczy i towarów, bądź przez publiczną licytacyę, za użyciem stręczycieli i na giełdzie, bądź z wolnéj ręki, według swojego wyboru. — K. P. S. 617 n. — K. H. 463, 583.

493. Jeżeli upadły otrzymał list glejtowy, syndycy będą go mogli użyć do ułatwienia i wyjaśnienia w ich zarządzie; oznaczą warunki jego pracy. — K. H. 468, 475.

494. Od chwili objęcia obowiązków przez kuratorów, a następnie przez syndyków, każda skarga cywilna wytoczona, przed upadłością, przeciwko osobie i majątkowi ruchomemu upadłego, ze strony prywatnego wierzyciela, będzie mogła być popiéraną jedynie przeciwko kuratorom i syndykom; a każda skarga, któraby wytoczoną była po upadłości, będzie mogła być wytoczoną jedynie przeciwko kuratorom i syndykom. — K. H. 442, 454, 459, 482, 499.

495. Jeżeli wierzyciele mają jakiekolwiek powody do użalania się na działanie syndyków, odniosą się o to do kommissarza, który wyda decyzyą, o ile to będzie stosownėm, lub złoży sprawozdanie Trybunałowi Handlowemu.

496. Pieniądze pochodzące z przedaży i ze ściągniętych wierzytelności, wniesione będą, po potrąceniu wydatków i kosztów, do kassy zamykanéj na dwa klucze. Jeden klucz oddany będzie najstarszemu wiekiem z kuratorów lub syndyków, drugi zaś temu z wierzycieli, którego kommissarz do tego wyznaczy. — K. H. 465, 527, 536 (1).

497. Co tydzień wykaz stanu kassy upadłości składany będzie kommissarzowi, który będzie mógł, na żądanie syndyków, i według okoliczności, nakazać wniesienie całości lub części funduszów, do kassy umorzenia, albo do rąk delegowanego téj kassy w departamentach, z zastrzeżeniem, że na korzyść massy liczyć się będą procenta, jakie taż kassa opłaca od summ w niéj złożonych (1).

498. Podniesienie funduszów wniesionych do kassy umorzenia, dopełnione będzie na mocy rozkazu kommissarza (1).

ODDZIAŁ III.

O aktach zachowawczych.

499. Od chwili objęcia obowiązków, kuratorowie, a następnie syndycy, obowiązani będą do uskutecznienia

(1) Przepisy zawarte w art. 465, 496, 497 i 498 K. H. zmienione zostały sposobem milczącym przez art. 31 postanowienia z d. $^{17}/_{29}$ Stycznia 1828 r., podług którego wszelkie fundusze tego rodzaju składane być powinny do depozytu Banku Polskiego. (T. I, str. 942 niniejszego dzieła).

wszelkich aktów, dla zachowania praw upadłego względem jego dłużników.

Będą także obowiązani domagać się wpisów hypotecznych na nieruchomościach należących do dłużników upadłego, jeżeli upadły nie domagał się tego, i jeżeli ma tytuły hypoteczne. Wpis przyjęty będzie na imię kuratorów i syndyków, którzy do podań swych dołączą wypisy wyroków, któremi mianowani byli. — K. N. 1137, 1372 (1).

500. Obowiązani będą domagać się wpisu na imię massy wierzycieli, na nieruchomościach upadłego, jakie im wiadome będą. Wpis przyjęty będzie na proste podanie, wyrażające, że upadłość istnieje i obejmujące datę wyroku, którym mianowani zostali. — K. N. 2146, 2148, 2154 (1).

ODDZIAŁ IV.

O sprawdzeniu wierzytelności.

501. Sprawdzenie wierzytelności nastąpi bez zwłoki; kommissarz czuwać będzie nad dopełnieniem tego z pośpiechem, w miarę zgłaszania się wierzycieli. — K. H. 504, 511, 519.

502. Wszyscy wierzyciele upadłego będą w tym celu zawiadomieni, przez pisma publiczne i przez listy syndyków, aby się stawili, w ciągu dni czterdziestu, bądź osobiście, bądź przez pełnomocników, przed syndykami upadłości; aby im oświadczyli z jakiego tytułu i co do

(1) Przepisy zawarte w art. 499 i 500 K. H. zmodyfikowane zostały artykułem 135 Ustawy Hypotecznej z rokn 1818.— (T. II, str. 112 niniejszego dzieła).

jakiéj summy są wierzycielami, i aby im oddali tytuły swych wierzytelności lub złożyli je w kancellaryi Trybunału Handlowego. Będzie im w téj mierze udzielone pokwitowanie. — K. H. 512 n.

503. Sprawdzenie wierzytelności nastąpi ocznie między wierzycielem lub jego pełnomocnikiem a syndykami, i w obecności Sędziego-Kommissarza, który w tym względzie sporządzi protokół. Czynność ta odbędzie się w dniach piętnastu po upływie terminu przez poprzedzający artykuł oznaczonego. — K. H. 505, 597.

504. Każdy wierzyciel, którego wierzytelność sprawdzoną i co do rzetelności przez niego zaręczoną została, będzie mógł być obecnym przy sprawdzeniu innych wierzytelności, i czynić wszelkie zarzuty przeciwko sprawdzeniom już nastąpionym lub nastąpić mającym. — K. H. 506 n.

505. Protokół sprawdzenia wyrazi okazanie tytułów wierzytelności, zamieszkanie wierzycieli i ich pełnomocników.

Obejmować będzie krótki opis tytułów, które porównane będą z księgami upadłego.

Uczynioną w nim będzie wzmianka o dodatkach, przekréśleniach i międzywierszach.

Wyrażać będzie, że okaziciel jest prawnym wierzycielem summy, o którą się upomina.

Kommissarz będzie mógł, stosownie do ważności przypadku, żądać od wierzycieli okazania ich ksiąg, lub wyciągu z nich sporządzonego przez miejscowego Sędziego Handlowego, na mocy rozkazu sądowego; będzie mógł również, z urzędu, odesłać przed Trybunał Handlowy, który na jego sprawozdanie postanowi. — K. N. 1987. — K. H. 506, 508.

506. Jeżeli wierzytelność nie jest zaprzeczoną, syndycy podpiszą, na każdym tytule, oświadczenie następujące: *Przyjęto do stanu biernego upadłości . . . na summę . . . dnia . . . miesiąca . . . roku . . .* Widymata kommissarza będzie umieszczoną poniżéj tego oświadczenia. K. H. 504, 515.

507. Każdy wierzyciel, w ciągu dni ośmiu, po sprawdzeniu swéj wierzytelności, obowiązany będzie zaręczyć za jéj rzetelność przed kommissarzem. — K. H. 513, 514, 597.

508. Jeżeli wierzytelność jest zaprzeczoną w całości lub części, Sędzia-Kommissarz na domaganie się syndyków, będzie mógł polecić okazanie tytułów wierzyciela, i złożenie tychże w kancellaryi Trybunału Handlowego. — Będzie mógł nawet, bez potrzeby wydawania pozwów, odesłać strony, ze skróconym terminem, przed Trybunał Handlowy, który osądzi na jego sprawozdanie. — K. H. 458.

509. Trybunał Handlowy będzie mógł nakazać, ażeby nastąpiło, przed kommissarzem, badanie na czyny i ażeby osoby mogące dostarczyć objaśnień przed niego w tym celu zapozwane zostały. — K. P. S. 252, 432.

510. Po upływie terminów oznaczonych na sprawdzenie wierzytelności, syndycy sporządzą protokół obejmujący imiona i nazwiska wierzycieli, którzy się nie stawili. Protokół ten, po zamknięciu go przez kommissarza, postawi ich w stanie opóźnienia.

511. Trybunał Handlowy, na sprawozdanie kommissarza, oznaczy, wyrokiem, nowy termin do sprawdzenia.

Termin ten postanowiony będzie przy względzie na odległość zamieszkania wierzyciela w stanie opóźnienia będącego, tak iżby dodany był jeden dzień na każdą odległość trzech miryametrów (1); co do wierzycieli za

(1) Miryametrów 3 równa się, $3^1/_2$ milom Polskim, czyli $24^1/_2$ wiorstom Rossyjskim.

granicą kraju (1) mieszkających, zachowane będą termina artykułem 73 Kodexu Postępowania Cywilnego przepisane.

512. O wyroku oznaczającym nowy termin, zawiadomieni będą wierzyciele, podług formalności artykułem 683 Kodexu Postępowania Cywilnego wymaganych; dopełnienie tych formalności znaczyć będzie, względem wierzycieli niestawających, tyle co doręczenie, a mianowanie syndyków ostatecznych nie będzie mogło być z tego powodu opóźnione.

513. W razie nie stawienia się i nie zaręczenia za rzetelność w terminie przez wyrok oznaczonym, nie stawający nie będą należeli do nastąpić mających rozdzieleń.

W każdym razie, środek oppozycyi służyć im będzie aż do ostatniego rozdzielenia piéniędzy włącznie, lecz niestawający, chociażby nawet byli wierzycielami niewiadomymi, nie będą mogli niczego domagać się z rozdzieleń już dokonanych, które, co do nich, poczytane będą za nieodwołalne, a w których utracą całkowity udział, jakiegoby domagać się mogli.

DZIAŁ VIII.

O syndykach ostatecznych i o ich działaniach.

ODDZIAŁ I.

O zebraniu wierzycieli, których wierzytelności sprawdzone zostały.

514. W trzech dniach po upływie terminów przepisanych do zaręczenia za rzelelność przez wierzycieli wiado-

(1) W oryginalnym texcie, zamiast wyrazu *kraju*, zamieszczony jest wyraz *Francyi*.

mych, wierzyciele, których należności przyjęte zostały, zwołani będą przez syndyków tymczasowych. — K. H. 506, 511.

515. W miejscu, dniu i godzinie, które kommissarz oznaczy, nastąpi pod jego przewodnictwem zebranie, do którego sami tylko wierzyciele przyznani lub ich pełnomocnicy przypuszczeni będą. — K. H. 506, 510.

516. Upadły przywołany będzie na to zebranie: winien na takowém stanąć osobiście, jeżeli otrzymał list glejtowy; i będzie mógł być na takowém zastąpiony jedynie dla przyczyn ważnych i przyjętych przez kommissarza. — K. H. 468, 475.

517. Kommissarz sprawdzi pełnomocnictwa tych, którzy się stawią jako umocowani; nakaże, aby, w jego obecności, syndycy tymczasowi zdali sprawę co do stanu upadłości, co do formalności jakie dopełnione zostały, i co do działań jakie nastąpiły: upadły będzie wysłuchany. — K. H. 475.

518. Kommissarz sporządzi protokół tego, co było mówione i postanowione na tém zebraniu.

ODDZIAŁ II.

O układzie.

519. Żaden układ między wierzycielami naradzającymi się a dłużnikiem upadłym nastąpić nie może, aż po dopełnieniu formalności wyżéj wskazanych.

Układ ten nie może nastąpić inaczéj jak za zgodzeniem się większości liczebnéj wierzycieli, i, prócz tego, przedstawiających w tytułach do wierzytelności sprawdzonych trzy czwarte części całości summ należnych, podług wykazu wierzytelności sprawdzonych i zarege-

strowanych, stosownie do Oddziału IV, Działu VII (art. 501 n.); wszystko to pod karą nieważności.—K.H.501, 522.

520. Wierzyciele mający wpisy hypoteczne, oraz posiadający zastaw, nie będą mieli głosu przy naradach dotyczących układu. — K. H. 524, 535, 539.

521. Jeżeli z roztrząśnienia aktów, ksiąg i papiérów upadłego, wynika jakie domniemanie bankructwa, żaden układ pomiędzy upadłym a wierzycielami nastąpić nie może, pod karą nieważności: kommissarz czuwać będzie nad wykonaniem niniejszego rozporządzenia. — K. H. 589 n.

522. Układ, jeżeli się na niego zgodzono, będzie, pod karą nieważności, podpisany na tém samém posiedzeniu: jeżeli większość wierzycieli obecnych zgadza się na układ, lecz wierzyciele ci nie są właścicielami trzech czwartych części całkowitéj summy, narada odłożoną zostanie najdłużéj do dni ośmiu. — K. H. 319.

523. Wierzyciele, sprzeciwiający się układowi, obowiązani będą doręczyć swoje sprzeciwienie się syndykom i upadłemu najdaléj w dniach ośmiu.

524. Układ potwierdzonym będzie w ciągu dni ośmiu po wyroku rozstrzygającym sprzeciwienie się. — Potwierdzenie nada mu moc obowiązującą względem wszystkich wierzycieli, i zachowa hypotekę każdemu z nich na nieruchomościach upadłego: tym celem, syndycy obowiązani będą wnieść do hypoteki wyrok potwierdzający, chybaby w układzie inaczéj postanowiono. — K. N. 2146. — K. H. 526, 539, 588.

525. Po doręczeniu wyroku potwierdzającego syndykom tymczasowym, ci zdadzą stanowczy rachunek upadłemu, w obecności kommissarza; rachunek ten będzie roztrząśniony i zamknięty. W razie sporu, Trybunał Handlowy wyrzecze: syndycy oddadzą następnie

upadłemu całość jego majątku, jego księgi, papiéry, rzeczy.

Upadły ich zakwituje; czynności kommissarza i syndyków ustaną; i tego wszystkiego sporządzony będzie protokół przez kommissarza. — K. P. S. 527.

526. Trybunał Handlowy będzie mógł, z powodu złego prowadzenia się lub oszukania, odmówić potwierdzenia układu; i, w tym przypadku, upadły będzie pod zarzutem bankructwa, i odesłanym zostanie, z prawa, przed urzędnika bezpieczeństwa (1), który obowiązanym będzie do dochodzenia z urzędu.

Jeżeli Trybunał Handlowy udzieli potwierdzenie, uzna zarazem upadłego za wytłómaczonego i ulegającego rehabilitacyi, pod warunkami wyrażonemi w poniższym Tytule *O rehabilitacyi* (art. 604—614 K. H.). — K. H. 531, 586, 604.

ODDZIAŁ III.

O połączeniu się wierzycieli.

527. Jeżeli układ nie nastąpi, wierzyciele zgromadzeni zawrą, większością indywidualną wierzycieli obecnych, kontrakt połączenia; zamianują jednego lub kilku syndyków ostatecznych: wierzyciele zamianują kassjera, obowiązanego do odbioru summ pochodzących z wszelkiego rodzaju realizacyi. Syndycy ostateczni odbiorą rachunek od syndyków tymczasowych, tak jak było powiedziane co do rachunku kuratorów w art. 481. — K. H. 465, 496, 563.

---

(1) Właściwie jest tu mowa o Prokuratorze Sądu Kryminalnego, jak to wyjaśniono w odsyłaczu do art. 488 K. H.

528. Syndycy wyobrażać będą massę wierzycieli; przystąpią do sprawdzenia bilansu, jeżeli tego zachodzi potrzeba.

Popierać będą, na mocy kontraktu połączenia, i bez innych tytułów urzędowych, przedaż nieruchomości upadłego, jego towarów i ruchomych przedmiotów, oraz likwidacyę jego wierzytelności i długów; wszystko to pod nadzorem kommissarza i bez potrzeby przywołania upadłego. — K. H. 470, 492, 564, 588, 600.

529. W każdym przypadku, za przyzwoleniem kommissarza, wydane będą upadłemu i jego familii suknie, bielizna i sprzęty, do ich osobistego użycia niezbędne. Wydanie to nastąpi na przedstawienie syndyków, którzy wykaz ich sporządzą — K. H. 554.

530. Jeżeli nie istnieje domniemanie bankructwa, upadły będzie miał prawo żądać, tytułem wsparcia, pewnéj summy ze swego majątku: syndycy podadzą jéj ilość; a Trybunał, na sprawozdanie kommissarza, oznaczy ją, w stosunku potrzeb i ilości familii upadłego, jego dobréj wiary, tudzież większéj lub mniejszéj straty, jaką poniosą jego wierzyciele. — K. H. 442, 465, 496.

531. W każdym razie gdy nastąpi połączenie się wierzycieli, kommissarz Trybunału Handlowego zda mu sprawę o okolicznościach. Trybunał wyrzecze, na jego sprawozdanie, tak jak powiedziano w Oddziale II niniejszego Działu, czy upadły może być uważany za wytłómaczonego i czy ulega rehabilitacyi.

W razie odmówienia przez Trybunał Handlowy, upadły będzie pod zarzutem bankructwa, i odesłany, z prawa, przed urzędnika bezpieczeństwa (1), jak to powiedziano w art 526. — K. H. 586, 604.

(1) Właściwie przed Prokuratora Sądu Kryminalnego, jak to wyjaśniono w odsyłaczu do art 488 K. H.

DZIAŁ IX.

O rozmaitych rodzajach wierzycieli i o ich prawach w razie upadłości.

ODDZIAŁ I.

Rozporządzenia ogólne.

532. Jeżeli skarga o wywłaszczenie z nieruchomości nie była wyniesioną przed zamianowaniem syndyków ostatecznych, oni sami tylko dopuszczeni będą do popiérania przedaży: obowiązani będą przystąpić do niéj w ciągu dni ośmiu, w formie jaka niżéj wskazaną będzie. — K. P. S. 637. — K. H. 564.

533. Syndycy przedstawią kommissarzowi wykaz wierzycieli mieniących się uprzywilejowanymi na ruchomościach; a kommissarz upoważni do zaspokojenia tych wierzycieli z piérwszych zebranych funduszów. — Jeżeli są wierzyciele zaprzeczający przywileju, Trybunał wyrzeknie; koszta poniosą ci, których skarga odrzuconą została, i takowe nie będą ciężarem massy. — K. N. 2100. — Art, 7, 8 i 9 Usta. Hyp. z r. 1825. (T. II, str. 124 niniejszego dzieła).

534. Wierzyciel mający tytuły zobowiązań solidarnych między upadłym a innymi współzobowiązanymi również upadłymi, będzie miał udział w stosunkowych rozdzieleniach każdéj z mass, aż do otrzymania zupełnéj i całkowitéj zapłaty. — K. H. 558.

535. Wierzyciele upadłego, którzy będą mieli ważne posiadanie zastawów, zapisani będą w massie tylko dla pamięci. — K. N. 2084, 2102. — K. H. 520, 526.

536. Syndycy upoważnieni będą do odebrania zastawów na korzyść upadłości, za spłaceniem długu.

537. Jeżeli syndycy nie odbiorą zastawu, i ten przedany będzie przez wierzycieli, a cena przenosi wierzytelność, przewyżkę odbiorą syndycy; jeżeli cena niższą jest od wierzytelności, wierzyciel zastawny należéć będzie do stosunkowego rozdzielenia co do reszty. — K. H. 538.

538. Wierzyciele zabezpieczeni zaręczeniem zamieszczeni będą w massie za potrąceniem summ, jakieby odebrali od poręczyciela; poręczyciel zamieszczony będzie w téjże samej massie z tém wszystkiém, co zapłacił za upadłego. — K. H. 558.

ODDZIAŁ II.

O prawach wierzycieli hypotecznych.

539. Jeżeli stosunkowe rozdzielenie szacunku nieruchomości nastąpi wpiérwéj aniżeli rozdzielenie szacunku ruchomości, lub jeżeli nastąpi jednocześnie, sami wierzyciele hypoteczni nie zaspokojeni z szacunku nieruchomości, ubiegać się będą, w stosunku tego co im jeszcze należy się, z wierzycielami ręcznemi, do stosunkowego rozdzielenia piénięgdzy pochodzących z massy ruchoméj. — K. H. 520, 524, 543, 558. — Art. 41, Usta. Hyp. z r. 1818, i art. 7, 8, 9 Usta. Hyp. z roku 1825. (T. II, str. 74 i 124 niniejszego dzieła).

540. Jeżeli przedaż ruchomości nastąpi przed przedażą nieruchomości, i w skutku takowéj będzie dopełnionych kilka rozdzieleń zebranych z niéj piénięgdzy przed rozdzieleniem ceny nieruchomości, wierzyciele hypoteczni należéć będą do tych rozdzieleń, w stosunku całkowitych swoich wierzytelności, z zastrzeżeniem, w miarę okoliczności, potrąceń, o jakich niżéj będzie mowa. — K. H. 558 n.

541. Po przedaży nieruchomości i po wyroku uporządkowania pomiędzy wierzycielami hypotecznymi, ci

z pomiędzy tych ostatnich, którzy korzystnie będą umieszczeni na cenie nieruchomości z całością swoich wierzytelności, otrzymają ilość korzystnie umieszczoną z potrąceniem summ, jakie w massie ruchoméj pobrali.

Summy tak potrącone nie pozostaną wcale w massie hypotecznéj, lecz powrócone zostaną massie ruchoméj, na korzyść któréj potrącenie nastąpi. — K. H. 558 n.

542. Co do wierzycieli hypotecznych, którzy w części tylko umieszczeni będą przy rozdzielaniu szacunku nieruchomości, postąpi się jak następuje:

Prawa ich do massy ruchoméj będą ostatecznie urządzone według summ, których wierzycielami pozostaną, po ich umieszczeniu na szacunku nieruchomości; a summy, jakieby otrzymali nad ten stosunek w rozdzieleniu poprzedniém, potrącone będą z summy im przyznanéj w uporządkowaniu hypotecznem, i zwrócone będą do massy ruchoméj.

543. Wierzyciele hypoteczni nie zamieszczeni korzystnie, będą uważani za prostych wierzycieli osobistych. K. H. 558.

ODDZIAŁ III.

O prawach żon (1).

544. W razie upadłości, prawa i skargi żon, od czasu ogłoszenia niniejszéj ustawy, urządzone będą w sposób następujący. — K. N. 1443, 1470, 1493, 1514, 1536, 1541, 1564.

545. Żony, zaślubione pod rządem posagowym, rozdzielone co do majątku, i zostające we wspólności majątkowéj, któreby nieruchomości do wspólności nie wniosły, odbiorą w naturze nieruchomości rzeczone, i te, któreby im przybyły przez spadki, lub darowizny mię-

(1) Przepisy związkowe: Art. 73 i n. Usta. Hyp. z r. 1818, oraz art. 191—236 K.C.P. (T. II, str. 97 n. i T. I, str. 186 nin. dzieła).

dzy żyjącemi albo na przypadek śmierci. — K. N. 1470, 1493, 1554, 1564. — K. H. 548.

546. Podobnież odbiorą nieruchomości przez siebie i na swe imię nabyte za pieniądze pochodzące z rzeczonych spadków i darowizn, byleby oświadczenie o użyciu tych pieniędzy zastrzeżone było wyraźnie w kontrakcie nabycia, i byleby źródło pieniędzy udowodnione było inwentarzem lub jakimkolwiek innym aktem urzędowym. — K. N. 1402, 1493. — K. H. 547.

547. Pod jakimkolwiekbądź rządem byłaby zawartą umowa przedślubna, wyjąwszy przypadek przewidziany artykułem poprzedzającym, jest domniemanie prawne, że majątek nabyty przez żonę upadłego należy do jéj męża, zapłacony jest jego pieniędzmi, i włączony być winien w jego massę czynną; zachowuje się żonie możność dostarczenia przeciwnego dowodu. — K. N. 1402, 1404. — K. H. 550.

548. Skarga o odebranie, wynikająca z rozporządzeń artykułów 545 i 546, służy żonie z obowiązkiem z jéj strony zaspokojenia długów i hypotek, któremi majątek będzie obciążony, bądź gdy żona dobrowolnie do tego zobowiązała się, bądź gdy sądownie na to skazaną została.

549. Żona nie będzie mogła wytaczać, w razie upadłości, żadnéj skargi z powodu korzyści objętych w kontrakcie małżeńskim; i nawzajem, wierzyciele nie będą mogli odnosić pożytku, w żadnym razie, z korzyści w tym samym kontrakcie mężowi przez żonę zapewnionych. — K. N. 1091, 1096, 1480, 1515. — K. H. 553.

550. W razie gdyby żona zapłaciła długi za męża, i est domniemanie prawne, że uczyniła to pieniędzmi męża; i, w skutek tego, nie będzie mogła wytaczać żadnéj skargi przeciwko upadłości, z zachowaniem jéj dowodu przeciwnego, jak to powiedziano w art. 547.

551. Żona, któréj mąż był handlującym w chwili obchodu małżeństwa, będzie miała hypotekę, co do pieniędzy lub przedmiotów ruchomych, których wniesienie w posagu udowodni aktami urzędowemi, co do zastąpienia swoich dóbr zbytych w czasie małżeństwa, i co do wynagrodzenia długów przez nią wraz z mężem zaciągniętych, tylko na nieruchomościach, które do jéj męża w powyższéj epoce należały. — K. N. 1472, 1493, 2135. — K. H. 553. — Art. 73 Usta. Hyp. z r. 1818. — K. C. P. 205, 461, 511.

552. Żona, która zaślubiła syna kupieckiego, niemającego, w chwili obchodu małżeństwa, żadnego stanu lub powołania oznaczonego, a który później stał się handlującym, porównaną będzie w tym względzie z żoną, któréj mąż w chwili obchodu małżeństwa był handlującym. — K. N. 1471, 1493, 2135. — K. H. 553.

553. Wyjętą będzie z pod rozporządzeń art. 549 i 551, i używać będzie wszelkich praw hypotecznych przyznanych żonom przez Kodex Cywilny, żona, któréj mąż, w chwili obchodu małżeństwa, miał powołanie oznaczone inne jak kupca: jednakże wyjątek ten nie będzie miał zastosowania do żony, któréjby mąż prowadził handel w ciągu roku po obchodzie małżeństwa. — K. N. 2135.

554. Wszelkie sprzęty pokojowe, przedmioty ruchome, diamenty, obrazy, naczynia złote i srebrne, oraz inne przedmioty, tak do użytku męża jako i żony służące, pod jakimkolwiek rządem zawartą została umowa przedślubna, należéć będą do wierzycieli, a żona nie będzie mogła odebrać nic więcéj jak tylko suknie i bieliznę do swego użytku, które będą jéj udzielone stosownie do rozporządzeń artykułu 529.

Jednakże będzie mogła żona odebrać kosztowności, diamenty, oraz srebra, jeżeli udowodni, wykazem prawnie sporządzonym, do aktów dołączonym, albo dobre-

mi i prawnemi inwentarzami, że jéj były darowane przez umowę przedślubną lub przybyły jéj drogą spadku.

555. Żona, któraby usunęła, ukryła lub utaiła rzeczy ruchome w artykule poprzedzającym wymienione, towary, papiéry handlowe, piéniądze gotowe, skazaną będzie na ich zwrot do massy, i prócz tego pociągniętą zostanie jako spólniczka bankructwa podstępnego. — K. N. 1460, 1477. — K. H. 597. — K. K. G. i P. 869.

556. Żona, która dozwoliła swojego imienia, lub swojego wpływu, do aktów zdziałanych przez męża na oszukanie jego wierzycieli, będzie mogła także być pociągniętą, stosownie do okoliczności, jako spólniczka bankructwa podstępnego. — K. H. 597. — K. K. G. i P. 869.

557. Rozporządzenia objęte w niniejszym Oddziale nie mają zastosowania do praw i skarg, nabytych przez żony przed ogłoszeniem niniejszego prawa. — K. H. 544.

DZIAŁ X.

O rozdzieleniu pomiędzy wierzycieli i o zlikwidowaniu ruchomości.

558. Massa czynna ruchoma upadłego, po odtrąceniu kosztów i wydatków na zarząd upadłości, wsparcia udzielonego upadłemu, i summ zapłaconych wierzycielom uprzywilejowanym, rozdzielona będzie pomiędzy wszystkich wierzycieli, stosunkowo do ich wierzytelności sprawdzonych i potwierdzonych. — K. H. 534, 539.

559. W tym celu, syndycy składać będą, co miesiąc, kommissarzowi, wykaz stanu upadłości, i gotowizny w kassie znajdującéj się: kommissarz nakaże, jeżeli to ma miejsce, rozdzielenie pomiędzy wierzycieli, i oznaczy ilość, jaka ma być rozdzieloną.

560. Wierzyciele zawiadomieni będą o postanowieniach kommissarza i o otwarciu rozdzielenia.

561. Żadna wypłata nie będzie miała miejsca inaczéj, jak za okazaniem tytułu ustanawiającego wierzytelność.

Kassyer uczyni wzmiankę na tytule o wypłacie, jaką uskuteczni; wierzyciel pokwituje na brzegu planu rozdzielenia.

562. Po ukończeniu likwidacyi, połączenie wierzycieli będzie zwołane, na żądanie syndyków, pod przewodnictwem kommissarza; syndycy złożą rachunek, a to, co z tego rachunku okaże się pozostałém, będzie przedmiotem ostatniego rozdzielenia. — K. P. S. 527.

563. Połączenie wierzycieli będzie mogło, w każdym stanie sprawy, wyjednać upoważnienie od Trybunału Handlowego, po należytém przywołaniu upadłego, do wchodzenia na ryzyko w układy o prawa i skargi jeszcze nie zrealizowane, i do ich zbycia; w tym przypadku, syndycy uskutecznią wszystkie potrzebne akta.

DZIAŁ XI.

O sposobie przedaży nieruchomości upadłego.

564. Syndycy obrani przez połączenie wierzycieli, za upoważnieniem kommissarza, przystąpią do przedaży nieruchomości podług form przepisanych przez Kodex Cywilny dla przedaży majątków małoletnich. (K. N. 457—460). — K. C. P. 436. — K. P. S. 958. — K. H. 528.

565. W ciągu dni ośmiu po przysądzeniu, każdy wierzyciel będzie miał prawo do nadlicytacyi. Podwyżka nie będzie mogła być mniejszą od dziesiątéj części ceny głównéj przysądzenia. — K. P. S. 710.

TYTUŁ II.

O odstąpieniu majątku.

566. Odstąpienie majątku przez upadłego, jest *dobrowolne* albo *sądowe.* — K. N. 1265 — K. P. S. 898.

567. Skutki odstąpienia dobrowolnego oznaczają się przez umowy między upadłym a wierzycielami. — K. N. 1266.

568. Odstąpienie sądowe nie umarza skargi wierzycieli do majątku później przez upadłego nabyć się mogącego; ten tylko ma skutek, że uwalnia dłużnika od przymusu osobistego. — K. N. 1268, 1270. — K. P. S. 800.

569. Upadły, który będzie w potrzebie żądania odstąpienia sądowego, obowiązanym będzie wytoczyć skargę przed Trybunał, który każe sobie złożyć potrzebne tytuły: skarga umieszczona będzie w pismach publicznych, jak to powiedziano w art. 683 Kodexu Postępowania Cywilnego. — K. P. S. 898. — K. H. 635-4.

570. Skarga nie zawiesza skutku żadnego poszukiwania; może jednak Trybunał, za przywołaniem stron, nakazać tymczasowe ich wstrzymanie. — K. P. S. 900.

571. Upadły dopuszczony do dobrodziejstwa odstąpienia, obowiązany będzie uczynić lub powtórzyć swoje odstąpienie osobiście, a nie przez pełnomocnika, za przywołaniem swoich wierzycieli, na posiedzeniu Trybunału Handlowego swego zamieszkania; a, jeżeli tam nie ma Trybunału Handlowego, w domu gminnym, w dniu posiedzenia. Oświadczenie upadłego stwierdzone będzie w tym ostatnim przypadku, protokółem Komornika, podpisanym przez Prezydenta, Burmistrza, lub Wójta Gminy. — K. P. S. 901.

572. Jeżeli dłużnik jest uwięzionym, wyrok, który go dopuści do dobrodziejstwa odstąpienia, nakaże wypuścić go z więzienia z ostrożnościami w takim przypadku wymaganemi i zwykłemi, a to dla uczynienia oświadczenia, stosownie do poprzedzającego artykułu. — K. P. S. 902.

573. Imię, nazwisko, stan i mieszkanie dłużnika, zamieszczone będą na tablicach na ten cel przeznaczonych, znajdujących się w izbie posiedzeń Trybunału Handlowego jego zamieszkania, lub Trybunału Cywilnego, który go zastępuje, w miejscu posiedzeń urzędu gminnego, i na giełdzie. — K. P. S. 903, 909.

574. W wykonaniu wyroku, który dopuści dłużnika do dobrodziejstwa odstąpienia, wierzyciele będą mogli zarządzić przedaż ruchomego i nieruchomego majątku dłużnika, a przy téj przedaży postępować należy podług form przepisanych na przedaże odbywane przez połączenie wierzycieli. — K. N. 1269. — K. P. S. 903, 904.

575. Nie mogą być dopuszczonymi do dobrodziejstwa odstąpienia:

1° Szalbierze, bankruci podstępni, osoby skazane za kradzież lub oszustwo, i osoby do zdawania rachunków zobowiązane.

2° Cudzoziemcy, opiekunowie, zarządcy lub skład przyjmujący. — K. N. 1270, 1945, 2059. — K. P. S. 905. K. H. 596, 613.

TYTUŁ III.

O odzyskaniu.

576. Przedawca będzie mógł, w razie upadłości odzyskać towary przez siebie przedane, i wydane, i których cena zapłaconą mu nie była, w przypadkach i pod

warunkami niżéj wyrażonemi. — K. N. 2102-4. — Usta. Hyp. z r. 1825, art. 7-5.18. (T. II, str. 124 nin. dzieła).

577. Odzyskanie będzie mogło nastąpić wtenczas tylko, gdy towary wysłane znajdują się jeszcze w drodze, bądź lądem, bądź wodą, i gdy nie weszły jeszcze do składów upadłego lub do składów kommissanta upoważnionego do ich przedania na rachunek upadłego. — K. N. 2102-4. — Usta. Hyp. z r. 1825. art. 7-5. — K. P. S. 826. — K. H. 93.

578. Towary nie będą mogły być odzyskanemi, jeżeli, przed ich przybyciem, przedane były bez oszukania, na mocy ceduł lądowych lub wodnych, albo na mocy listów przewozowych.

579. W razie odzyskania, odzyskujący obowiązanym będzie wynagrodzić massie czynnéj upadłego wszelkie wydatki poniesione na opłatę przewozu wodą lub lądem, na kommissowe, na ubezpieczenie lub inne koszta i zapłacić summy dłużne z powyższych przyczyn, jeżeli zaspokojonemi nie były.

580. Odzyskanie nastąpić może tylko co do towarów, których tożsamość będzie uznaną, i gdy udowodnioném zostanie, że skrzynie, beczki, lub paki, w których znajdowały się w czasie przedaży nie były otwiérane, że postronki lub znaki nie były ani odjęte, ani przemienione, i że towary nie doznały w naturze i ilości ani zmiany ani zepsucia.

581. Będą mogły być odzyskanemi, dopóki w naturze znajdować się będą, w całości lub w części, towary złożone u upadłego, tytułem składu, lub dla ich przedania na rachunek przesyłającego; w tym nawet ostatnim przypadku, szacunek rzeczonych towarów będzie mógł być odzyskanym, jeżeli nie był zapłacony lub nie wszedł w rachunek otwarty między upadłym a kupującym. — K. H. 593-5.

582. We wszelkich przypadkach odzyskania, wyjąwszy przypadki składu i pozostawienia towarów w celu ich przedania, syndycy wierzycieli będą mogli zatrzymać towary odzyskiwane, płacąc poszukującemu cenę umówioną pomiędzy nim a upadłym.

583. Papiéry handlowe, lub wszelkie inne tytuły, których termina zapłaty jeszcze nie upłynęły, albo upłynęły a zapłata jeszcze nie nastąpiła, a które w naturze znajdować się będą w tece upadłego w epoce jego upadłości, będą mogły być odzyskanemi, jeżeli tytuły te przesłane były przez właściciela z prostém poleceniem spieniężenia ich i zachowania pieniędzy do jego rozporządzenia, albo jeżeli z jego strony otrzymały przeznaczenie szczególne, aby służyły na zapłatę wexlów ciągnionych przez upadłego przyjętych, lub wexlów prostych w zamieszkaniu upadłego wypłacalnych.

584. Odzyskanie również nastąpi co do papiérów handlowych przysłanych bez przyjęcia i rozporządzenia, jeżeli weszły w rachunek otwarty, w którym właściciel ich wpisany jest tylko w kredyt; lecz nie będzie mogło nastąpić, jeżeli, w chwili przesłania, był dłużnikiem jakiejkolwiekbądź summy.

585. W przypadkach, w których prawo dozwala odzyskania, syndycy rozpoznawać będą żądania; będą je mogli dopuścić, z zastrzeżeniem zatwierdzenia kommissarza; w razie sporu, Trybunał wyrzecze, po wysłuchaniu kommissarza.

TYTUŁ IV.

O bankructwach.

DZIAŁ I.

O bankructwie prostém.

586. Ściganym będzie jako *bankrut prosty* i za takiego będzie mógł być uznanym, handlujący upadły, który znajdować się będzie w jednym lub kilku z następujących przypadków:

1° Jeżeli jego wydatki domowe, które co miesiąc do swego Dziennika wpisywać jest obowiązanym, uznane są za zbytkowe;

2° Jeżeli jest udowodnionem, że znaczne summy zużył na grę i operacye czysto losowe;

3° Jeżeli wynika z ostatniego jego inwentarza, że, chociaż jego massa czynna o pięćdziesiąt od sta była niższą od biernéj, zaciągał znaczne pożyczki, i odprzedawał towary ze stratą lub niżéj ceny bieżącéj;

4° Jeżeli wydał podpisy kredytowe lub obiegowe na summę trzy razy wyższą od jego massy czynnéj, podług ostatniego jego inwentarza. — K. H. 8, 89, 592, 600.

587. Będzie mógł być pociąganym jako bankrut prosty i uznanym za takiego:

Upadły, któryby w Kancellaryi Trybunału nie złożył oświadczenia przepisanego artykułem 440;

Ten, kto oddaliwszy się, nie stanie osobiście przed kuratorami i syndykami w oznaczonych terminach i bez prawnéj przeszkody;

Ten, kto przedstawi księgi nieporządnie prowadzone, jeżeli jednak nieporządki te nie okazują oszukania, albo kto wszystkich ksiąg nie przedstawi;

Ten, kto, zostając w spółce, nie zastosował się do artykułu 440. — K. H. 8, 468, 472, 516, 594.

588. Przypadki bankructwa prostego sądzone będą przez Sądy Policyi Poprawczéj, na żądanie syndyków, lub na żądanie któregokolwiek z wierzycieli upadłego, albo na poszukiwanie z urzędu przez Prokuratora. — K. H. 523, 524, 528 (1).

589. Koszta dochodzenia bankructwa prostego będą poniesione przez massę, w przypadku gdy żądanie wyniesione zostało przez syndyków upadłości. — K. H. 528.

590. W razie gdy dochodzenie rozpoczęte zostało przez wierzyciela, tenże poniesie koszta, jeżeli obwiniony zostanie uwolnionym; rzeczone koszta poniesione będą przez massę, jeżeli zostanie skazanym.

591. Prokuratorowie Królewscy obowiązani są zakładać appellacye od wszelkich wyroków Sądów Policyi Poprawczéj, gdy, w ciągu instrukcyi, uznają, że domniemanie bankructwa prostego jest téj natury, iż przemienić się może na domniemanie bankructwa podstępnego.

592. Sąd Policyi Poprawczéj, uznawszy, że jest bankructwo proste, wyrzec powinien, stosownie do okoliczności, uwięzienie najmniéj na miesiąc, a najwięcéj na dwa lata.

Wyroki będą prócz tego rozlepione i zamieszczone

---

(1) Porównać przypisek zamieszczone w odsyłaczu do art. 439 K. H. (T. II, str. 742 niniejszego dzieła).

w piśmie publiczném, stosownie do art. 683 Kodexu Postępowania Cywilnego. — K. H. 613.

DZIAŁ II.

O bankructwie podstępném.

593. Uznany będzie za bankruta podstępnego każdy handlujący upadły, który znajdować się będzie w jednym lub kilku z następujących przypadków:

1° Jeżeli zmyślił wydatki lub straty, albo nie usprawiedliwił użycia wszystkich swoich wpływów;

2° Jeżeli usunął jaką summę pieniężną, jaką wierzytelność, jakie towary, artykuły żywności lub rzeczy ruchome;

3° Jeżeli poczynił przedaże, negocyacye lub darowizny — zmyślone;

4° Jeżeli zmyślił długi zmowne między nim a pozornemi wierzycielami, wydając pisma symulowane, albo jeżeli w aktach urzędowych, lub zobowiązaniach z podpisem prywatnym, przyznał się dłużnikiem bez przyczyny i bez odebrania waluty;

5° Jeżeli, mając sobie powierzone szczególne pełnomocnictwo, lub mając oddane na skład pieniądze, papiéry handlowe, artykuły żywności, lub towary, użył, z ubliżeniem pełnomocnictwu lub składowi, na własną korzyść funduszów lub wartości rzeczy, które były przedmiotem pełnomocnictwa lub składu;

6° Jeżeli pod cudzém imieniem nabył nieruchomości lub rzeczy ruchome;

7° Jeżeli księgi swoje ukrył.

K. N. 1927, 1987, 1996. — K. H. 14, 69, 95, 463, 472, 581 597, 600.

594. Będzie mógł być ściganym jako bankrut podstępny i za takiego uznanym:

Upadły, który ksiąg nie utrzymywał, lub którego księgi nie przedstawiają prawdziwego jego położenia pod względem czynnym lub biernym;

Ten, kto, otrzymawszy list glejtowy, nie stawi się w sądzie. — K. H. 8, 468, 472, 516, 587.

595. Przypadki bankructwa podstępnego dochodzone będą z urzędu w Sądach Kryminalnych przez Prokuratorów Królewskich i ich Zastępców na wieść publiczną lub na doniesienie bądź syndyków bądź wierzyciela. — K. H. 63, 274. (1).

596. Gdy obwiniony będzie schwytany i uznany za winnego przestępstw wymienionych w artykułach poprzedzających, ulegnie karom w Kodexie Kryminalnym za podstępne bankructwo przepisanym. — K. H. 599, 612. K. K. G. i P. 868, 869.

597. Uznani będą za spólników bankrutów podstępnych, i skazani zostaną na te same kary co obwiniony, ci, którzy przekonanymi będą, że porozumieli się z bankrutem, dla utajenia lub usunięcia całości lub części majątku jego nieruchomego lub ruchomego; — że nabyli na niego fałszywe wierzytelności; — i którzy, przy sprawdzaniu i stwierdzaniu swoich wierzytelności, obstawali przytém, ażeby takowe za rzetelne i prawdziwe uznanemi były. — K. H. 555, 593, 598, 600. — K. K. G. i P. 15, 156, 869.

598. Tenże sam wyrok, który postanowi kary na spólników bankructwa podstępnego, skaże ich:

---

(1) Porównać przypisek zamieszczony w odsyłaczu do art. 439 K. H. (T. II, str. 742 niniejszego dzieła).

1° Na zwrot massie wierzycieli majątków, praw i spraw podstępnie utajonych;

2° Na zapłatę, na rzecz téjże massy, szkód i strat, wyrównywających summie, o jaką oszukać massę usiłowali.

599. Wyroki Sądów Kryminalnych przeciwko bankrutom i ich spólnikom, będą rozlepione, a nadto w pismach publicznych zamieszczone, stosownie do art. 683 Kodexu Postępowania Cywilnego. — K. H. 612.

DZIAŁ III.

O zarządzie majątku w przypadku bankructwa.

600. We wszystkich przypadkach dochodzenia i ukarania bankructwa prostego lub podstępnego, skargi cywilne, oprócz wymienionych w art. 598, będą odłączone; a wszystkie rozporządzenia dotyczące majątku, przepisane dla upadłości, wykonywane będą, z zupełném w tym względzie wyłączeniem Sądów Policyi Poprawczéj i Sądów Kryminalnych. — K. H. 528.

601. Jednakże syndycy upadłości obowiązani będą złożyć Prokuratorom Królewskim i ich Zastępcom, wszelkie dokumenta, tytuły, papiéry i objaśnienia, jakie od nich żądane będą.

602. Dokumenta, tytuły i papiéry, wydane przez syndyków, w czasie instrukcyi, pozostaną w Kancellaryi Trybunału w stanie kommunikacyi; kommunikacya ta nastąpi na żądanie syndyków, którzy będą mogli czynić wypisy prywatne, lub żądać urzędowych, i te będą im wydane przez Pisarza.

603. Rzeczone dokumenta, tytuły i papiéry będą, po wyroku, zwrócone syndykom, którzy z odbioru ich po-

kwitują; od tego wyłączają się dokumenta, których złożenie sądowe wyrokiem nakazane będzie.

TYTUŁ V.

O rehabilitacyi.

604. Wszelkie żądanie o rehabilitacyę, ze strony upadłego, podane będzie do Sądu Appellacyjnego, w obrębie którego tenże zamieszkuje. — K. H. 83, 526, 531, 612.

605. Żądający obowiązanym będzie przyłączyć do swéj prośby kwity i inne dokumenta, usprawiedliwiające całkowite zapłacenie wszystkich summ, których był dłużnikiem w kapitale, procentach i kosztach.

606. Prokurator przy Sądzie Appellacyjnym, mając sobie zakommunikowaną prośbę, prześle wypisy z niéj poczynione, a przez siebie poświadczone, Prokuratorowi Królewskiemu przy Trybunale właściwego okręgu, i Prezesowi Trybunału Handlowego zamieszkania proszącego, a, jeżeli zmienił zamieszkanie po nastąpionéj upadłości, Trybunałowi Handlowemu, w którego okręgu upadłość nastąpiła, polecając im zebranie wszelkich wiadomości, jakie powziąść mogą o prawdziwości czynów w prośbie wyszczególnionych.

607. W tym celu, za dopilnowaniem tak Prokuratora Królewskiego jako i Prezesa Trybunału Handlowego, odpis rzeczonéj prośby wywieszonym będzie, przez ciąg dwóch miesięcy, tak w izbach posiedzeń każdego Trybunału, jako téż na giełdzie i w urzędzie gminnym, a nadto zamieszczonym będzie w wyciągu w pismach publicznych.

608. Każdy wierzyciel, któryby nie miał całkowicie zapłaconéj swojéj wierzytelności, w kapitale, procentach, i kosztach, oraz każda inna strona interesowana, będą mogli, przez czas wywieszenia, zakładać oppozycyę przeciwko rehabilitacyi, przez prosty akt w Kancellaryi Trybunału złożony, poparty dowodami usprawiedliwiającemi, jeżeli takowe istnieją.

Wierzyciel opponujący nigdy nie będzie mógł być stroną w postępowaniu względem rehabilitacyi, bez ubliżenia jednak innym jego prawom.

609. Po upływie dwóch miesięcy, Prokurator Królewski i Prezes Trybunału Handlowego prześlą, każdy oddzielnie, Prokuratorowi przy Sądzie Appellacyjnym, objaśnienia jakieby zebrali, oppozycye jakieby były założone, i szczególne wiadomości, jakieby powzięli względem prowadzenia się upadłego; dołączą przytém swoje zdanie co do jego żądania.

610. Prokurator przy Sądzie Appellacyjnym na zasadzie tego wszystkiego wyjedna wyrok dopuszczający lub odrzucający żądanie rehabilitacyi; jeżeli żądanie odrzucone zostanie, nie będzie mogło być już powtórnie wnoszone.

611. Wyrok w przedmiocie rehabilitacyi, przesłany będzie tak Prokuratorowi Królewskiemu, jak i Prezesom Trybunałów, do których żądanie zaniesione było. Trybunały te każą go odczytać publicznie i wciągnąć do ksiąg swoich.

612. Nie będą dopuszczonymi do rehabilitacyi: szalbierze, bankruci podstępni, osoby skazane za kradzież lub oszustwo, ani osoby do zdawania rachunków zobowiązane, jako to, opiekunowie, zarządcy lub skład przyjmujący, którzy nie złożyli lub nie usprawiedliwili swoich rachunków. — K. N. 1945, 2059. — K. H. 83, 575, 596.

613. Będzie mógł być dopuszczonym do rehabilitacyi, bankrut prosty, który wycierpiał karę wyrokiem na niego wyrzeczoną. — K. H. 592.

614. Żaden handlujący upadły nie będzie mógł znajdować się na giełdzie, jeżeli nie otrzymał rehabilitacyi. K. H. 71.

KSIĘGA IV.

O JURYZDYKCYI HANDLOWEJ.

TYTUŁ I.

O organizacyi Trybunałów Handlowych.

615. Postanowienie Rządu oznaczy liczbę Trybunałów Handlowych, i miasta, w których takowe zaprowadzone być mogą, stosownie do rozległości ich handlu i przemysłu. — K. P. S. 49-4., 75, 414 n., 553. — K. H. 616 n., 627 n., 631 n., 642 n., 645 n. (1).

616. Obręb juryzdykcyi każdego Trybunału Handlowego będzie tenże sam co i Trybunału Cywilnego,

---

(1) Podług art. 9 Organizacyi Sądownictwa z dnia 11 Maja 1808 r. po miastach handlowych ustanowione być miały Sądy Handlowe. Dotąd wszakże tylko w Warszawie istnieje Trybunał Handlowy, z juryzdykcyą na Gubernię Warszawską w obrębie dawnéj Gubernii Mazowieckiéj; wszystkie zaś inne Trybunały Cywilne sądzą sprawy handlowe w zastępstwie Trybunałów Handlowych, w obrębach właściwych Gubernij.

w którego obrębie Trybunał Handlowy będzie się znajdował; a jeżeli jest kilka Trybunałów Handlowych w obrębie jednego Trybunału Cywilnego, wyznaczone będą dla nich szczególne okręgi.

617. Każdy Trybunał Handlowy składać się będzie z *Prezesa, Sędziów i ich Zastępców*. Liczba Sędziów nie będzie mogła być mniejszą od dwóch, ani większą od ośmiu, nie rachując Prezesa. Liczba Zastępców oznaczoną będzie stosownie do potrzeby służby. Postanowienie Rządu oznaczy dla każdego Trybunału liczbę Sędziów i ich Zastępców (1). — K. H. 618 n., 646. — Art. 20, 21 i 22 Organizacyi Sądownictwa z d. 11 Maja 1808 r. (2).

---

(1) Artykuł ten we Francyi zmieniony został prawem z d. 3 Marca 1840 r.

(2) Postanowieniami rządowemi znajdującemi tu zastosowanie, są:

a) Postanowienie Króla Saskiego Ks. Warszawskiego z d. 6 Kwietnia 1812 r. (D. P. K. W., T. IV, str. 291) w téj osnowie:

„Na *Zastępców Prezesów Trybunałów Handlowych*, będą co dwa lata przez elektorów obiérane osoby, które też samą kwalifikacyę posiadać mają, jaka dla Prezesów tychże Trybunałów w art. 6 Tytule I, Księgi IV, (art. 620) Kodexu Handlowego jest przepisana, z mocą zasiadania w sądzie tylko w czasie choroby lub innéj ważnéj przeszkody Prezesów.“ — oraz

b) Postanowienie Królewskie z d. 27 Maja (8 Czerwca) 1835 r. (D. P., T. XVII, str. 56), podług którego: „W Trybunale Handlowym Warszawskim i w Sądzie Appellacyjnym do spraw handlowych do których wpływają handlujący Rossyanie, wybiérani być powinni Sędziowie z handlujących Rossyan,“ i w tym względzie wskazane zostały następujące przepisy:

618. Członkowie Trybunałów Handlowych wybiérani będą na zgromadzeniu złożoném ze znaczniejszych

---

Art. 1. Do składu Trybunału Handlowego Województwa Mazowieckiego dodać dwóch Sędziów i dwóch Zastępców wybranych z pomiędzy kupców Rossyjskich.

Art. 2. Również do składu Sądu Appellacyjnego dodać jednego Assessora i jednego Zastępcę, wybranych także z pomiędzy rzeczonych kupców.

Art. 3. Wybory powyższe uskutecznianemi będą podług istniejących urządzeń; wyborcami jednakże mogą być sami tylko kupcy i handlarze Rossyjscy w Warszawie znajdujący się, w liście przez Dyrektora Głównego Spraw Wewnętrznych zatwierdzonej objęci, bez względu, czy są, lub nie są do Zgromadzenia Kupców Warszawskich zapisani.

Art. 4. Sędziowie i Assessor sposobem powyższym obrani, znajdować się mają na tych tylko posiedzeniach Sądowych kiedy do sprawy przed Sąd wniesionéj wpływać będą kupcy, handlarze i furmani Rossyjscy (a).

(a) Gdyby w Sądzie Appellacyjnym była do odsądzenia sprawa przeciwko kupcowi Rossyjskiemu, który zasiada w Sądzie Appellacyjnym jako Sędzia, a Zastępca jego z jakiejbądź przyczyny nie jest w możności zastąpienia go, wówczas Prezes Sądu Appellacyjnego może odnieść się do Trybunału Handlowego o wydelegowanie takiego Sędziego tegoż Trybunału, który do sądzenia rzeczonéj sprawy w tymże Trybunale nie wpływał.

K. R. S. d. $^{3}/_{11}$ Września 1836 r. Nr. 9717.

Art. 5. Mecenasi, Adwokaci i Patronowie, ilekroć przez Rossyjskich kupców, handlarzy i furma-

handlujących, a głównie z naczelników domów najdawniejszych i najbardziéj zalecających się uczciwością, zamiłowaniem porządku i oszczędności. — K. H. 1, 619, 646 (1).

---

nów wzywanemi będą, obowiązani są przyjąć pełnomocnictwo do obrony spraw ich, nie wyłączając w téj mierze i innych, którychby sobie strony obrały.

Obrońcy takowi w sprawach stron ubogich wynagradzanemi będą z funduszu oddawanego do dyspozycyi Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości, a to zaraz po ukończeniu każdéj sprawy.

Art. 6. Do tłómaczenia ustnych stron wniosków i wyjaśnień w sprawach, do których wpływać będą Rossyanie, oraz do tłómaczenia pism Rossyjskich, wyroków, protokółów i innych aktów sądowych w materyi handlowéj, ustanowiony będzie przy Trybunale Handlowym Tłómacz przysięgły, z pensyą roczną złotych sześć tysięcy.

W takichże sprawach do tegoż rodzaju czynności użytym będzie Tłómacz i w Sądzie Appellacyjnym.

Art. 7. Dla zaspokojenia wydatków z przepisów art. 5 i 6 wynikających, oznaczany będzie corocznie na Etacie Wydziału Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości fundusz w summie dwanaście tysięcy złotych.

Art. 8. Sprawy kupców, handlarzy i furmanów Rossyjskich nie miejscowych, we wszystkich Sądach przed wszelkiemi innemi do sądzenia brane i odsądzane być powinny.

Art. 9. W ogólności przepis art. 8 rozciąga się także i do spraw handlowych innych zagranicznych, i nie miejscowych osób za handlujące uważanych.

(1) Prezes, Vice-Prezes, Sędziowie Trybunału Handlowego Zastępcy Sędziów, wybiérani są przez Zgromadzenie Kupieckie

619. Lista znaczniejszych handlujących będzie sporządzoną, co do wszystkich handlujących okręgu, przez Prefekta i potwierdzoną przez Ministra Spraw Wewnętrznych: liczba ich nie będzie mogła być mniejszą od dwudziestu pięciu w miastach, w których ludność nie przechodzi 15,000 dusz; w innych miastach powiększoną być winna w stosunku jednego wyborcy na każdy 1,000 dusz ludności. — K. H. 618 (1).

620. Każdy handlujący będzie mógł być mianowany Sędzią lub Zastępcą, jeżeli ma trzydzieści lat wieku, jeżeli zaszczytnie i w sposób odznaczający się prowadzi handel od lat pięciu. Prezes powinien mieć czterdzieści lat wieku, i będzie mógł być wybranym jedynie z pomiędzy dawnych Sędziów, oraz z pomiędzy Sędziów, którzy zasiadali w Trybunałach teraźniejszych, a nawet z pomiędzy dawnych Sędziów kupieckich.— K. H. 617 n., 621 n. (2).

621. Wybór odbywać się będzie przez głosowanie osobiste, bezwzględną większością głosów; a gdy będzie szło o wybór Prezesa, przedmiot szczególny tego wybo-

---

w Magistracie miasta Warszawy. Na Prezesa wybranym być może tylko jeden z Sędziów Appellacyjnych, a na Vice-Prezesa jeden z Sędziów Trybunału Cywilnego Warszawskiego. Na Sędziów i ich Zastępców wybiérani są kandydaci ze stanu kupieckiego.

Pisarz, Podpisarz i inni Urzędnicy i oficialiści Trybunału Handlowego w Warszawie przez Rząd są mianowani.

(1) Lista handlujących, kandydatów na Sędziów Trybunału Handlowego w Warszawie, sporządzaną jest w Magistracie miasta Warszawy, i zatwierdzaną przez Kommissyę Rządową Spraw Wewnętrznych.

(2) Co do wyboru Prezesa i Vice-Prezesa, stosowne wyjaśnienie jest już wyżéj przy art. 618 K. H. zamieszczone.

ru zapowiedzianym będzie przed przystąpieniem do głosowania.

622. Po piérwszym wyborze, Prezes oraz połowa Sędziów i Zastępców, z których Trybunał składać się będzie, mianowani zostaną na dwa lata; druga połowa Sędziów i Zastępców mianowaną będzie na rok; w następnych wyborach wszystkie nominacye będą na lat dwa (1).

623. Prezes i Sędziowie, nie będą mogli pozostać na miejscu dłużéj nad lat dwa, ani prędzéj na nowo być wybranymi jak po roku przerwy (2).

624. Przy każdym Trybunale będzie Pisarz i woźni mianowani przez Króla; ich prawa, wynagrodzenie i obowiązki, oznaczone będą postanowieniem rządu (3).

* **625**. Ustanowieni będą dla samego tylko miasta Paryża, *strażnicy handlowi* do wykonania wyroków nakazujących przymus osobisty: forma ich organizacyi i ich attrybucye oznaczone będą postanowieniem szczególném. — K. P. S. 780 n. (4).

626. Wyroki w Trybunałach Handlowych wydawane będą najmniéj przez trzech Sędziów; Zastępca będzie mógł być przywołanym jedynie tylko dla uzupełnienia téj liczby.

(1) Artykuł ten uzupełniony został we Francyi prawem z d. 3 Marca 1840 r. przez dodanie drugiego ustępu nowego.

(2) Artykuł ten zmieniony został we Francyi prawem z dnia 3 Marca 1840 r.

(3) Podług zasad obiętych postanowieniem Ks. Namiestnika z d. $^{11}/_{23}$ Lipca 1859 r. (D. P. T. LIII str. 227 n.) Pisarz Trybunału Handlowego mianowany jest przez Kommissyę Rządową Sprawiedliwości; woźnych zaś mianuje Prezes Trybunału Handlowego.

(4) Artykuł ten nie ma zastosowania w Królestwie Polskiém, gdyż tu nie są znani strażnicy handlowi, a wyroki nakazujące przymus osobisty wykonywane są przez Komorników Sądowych.

627. Urzędowanie Obrońców zabronione jest w Trybunałach Handlowych, stosownie do art. 414 Kodexu Postępowania Cywilnego; żaden z nich przed temiż Trybunałami nie może wprowadzać sprawy za stronę, jeżeli ta, obecną będąc na audyencyi, nie upoważni go do tego, albo jeżeli nie udzieli mu pełnomocnictwa szczególnego. Pełnomocnictwo to, które będzie mogło być udzielone poniżéj oryginału lub kopii pozwu, złożone będzie Pisarzowi Trybunału przed przywołaniem sprawy, i ten bezpłatnie je poświadczy. — K. N. 1987. — K. P. S. 86, 414 (1).

628. Urzędy Sędziów Trybunału Handlowego są tylko honorowe.

629. Sędziowie przed objęciem urzędowania wykonywają przysięgę na audyencyi Sądu Appellacyjnego, gdy ten znajduje się w okręgu, w którym istnieje Trybunał Handlowy: w przypadku przeciwnym, Sąd Appellacyjny wyznacza, jeżeli Sędziowie Trybunału Handlowego żądają tego, Trybunał Cywilny okręgu do odebrania od nich przysięgi; i, w tym przypadku, Trybunał spisuje tego protokół, i przesyła go Sądowi Appellacyjnemu, który nakaże wciągnąć go do ksiąg swoich. Formalności te dopełniają się na wnioski urzędu publicznego, i bezpłatnie. — K. P. S. 1035. — K. H. 16.

630. Trybunały Handlowe zostają pod władzą i nadzorem Ministra (Kommissyi Rządowéj) Sprawiedliwości.

(1) Artykuł ten uzupełniony został we Francyi prawem z d. 3 Marca 1840 r. przez dodanie dwóch nowych ustępów.

TYTUŁ II.

O właściwości Trybunałów Handlowych.

631. Trybunały Handlowe rozpoznawać będą:

1° Wszelkie spory dotyczące zobowiązań i umów między handlującymi, kupcami i bankierami; — K. H. 1, 110 n.

2° Między wszelkiemi osobami spory dotyczące czynów handlowych. — K. H. 632, 633.

632. Prawo poczytuje za *czyny handlowe*: — K. H. 631, 633.

Wszelkie kupno artykułów żywności i towarów, w zamiarze odprzedania, bądź w naturze, bądź po ich przerobieniu i przekształceniu, albo nawet dla najmowania ich do prostego używania;

Wszelkie przedsiebierstwo rękodzielni, kommissów, przewozów lądem lub wodą;

Wszelkie przedsiebierstwo dostarczeń, ajentostw, biur informacyjnych, zakładów przedaży przez licytacyę, widowisk publicznych;

Wszelkie działania wexlowe, bankowe i stręczycielne;

Wszelkie operacye Banków publicznych;

Wszelkie zobowiązania między negocyantami, kupcami i bankierami;

Między wszelkiemi osobami, wexle ciągnione, lub przesyłki pieniędzy z miejsca na miejsce. — K. H. 110 n.

633. Prawo poczytuje również za *czyny handlowe*:

Wszelkie przedsiebierstwo budowy, i wszelkie kupna, przedaże i odprzedaże statków do wewnętrznéj i zewnętrznéj żeglugi; — K. H. 195, 226.

Wszelkie wyprawy morskie;

Wszelkie kupno lub przedaż porządków okrętowych i żywności okrętowéj;

Wszelkie najmy statków i okrętów, zaciągnięcie i udzielenie pożyczki losowéj morskiéj; wszelkie ubezpieczenia i inne kontrakty dotyczące handlu morskiego;

Wszelkie układy i umowy o płacę i najem ludzi okrętowych;

Wszelkie zobowiązania marynarzy, co do służby na statkach handlowych. — K. H. 195, 221, 226, 250, 273, 286, 311, 322.

634. Trybunały Handlowe również rozpoznawać będą:

1° Skargi przeciwko pośrednikom handlowym (facteurs) (1), subiektom kupieckim, lub takimże służącym, jedynie co do handlu kupca, u którego w obowiązkach zostają;

2° Spory co do rewersów, wystawionych przez poborców, płatników lub innych obowiązanych do zdawania rachunków z grosza publicznego.

635. Nakoniec stanowić będą:

1° Co do złożenia bilansu i ksiąg handlującego upadłego, co do stwierdzenia i sprawdzenia wierzytelności;

2° Co do oppozycyi przeciwko układowi, gdy zasady opponującego opiérać się będą na aktach lub operacyach, których rozpoznanie, stosownie do prawa, należy do Sędziów Trybunałów Handlowych; — We wszystkich innych przypadkach, oppozycye te sądzić będą Trybunały Cywilne; — W skutek te-

---

(1) *Pośrednikiem handlowym (facteur)* jest ten, kto podejmuje się jakiéj negocyacyi na rachunek drugiego. (Vocabulaire de Cinq Codes. Biret.)

go każda oppozycya przeciwko układowi zawierać w sobie będzie zasady opponującego, pod karą nieważności;

3° Co do potwierdzenia układu między upadłym a jego wierzycielami;

4° Co do odstąpienia majątku przez upadłego, o ile takowe ulega rozpoznaniu Trybunałów Handlowych podług art. 901 Kodexu Postępowania Cywilnego (1).

636. Gdy wexle ciągnione uważane będą, stosownie do art. 112, jedynie za karty ręczne, lub gdy wexle proste podpisane będą przez osoby nie handlujące, i gdy nie zostały wystawione z powodu operacyj handlowych, kupieckich, wymiany, bankowych lub stręczycielstwa, Trybunał Handlowy obowiązany będzie odesłać strony przed Trybunał Cywilny, jeżeli tego pozwany żąda. — K. P. S. 168 n. — K. H. 110, 112, 187, 637.

637. Gdy na tych wexlach ciągnionych i prostych są podpisy tak osób handlujących jak i nie handlujących, Trybunał Handlowy będzie względem nich stanowił; lecz nie będzie mógł wyrzec przymusu osobistego przeciwko osobom nie handlującym, chybaby te zobowiązały się z powodu operacyj handlowych, kupieckich, wymiany lub stręczycielstwa. — K. N. 2063. — K. P. S. 126.

638. Nie będą ulegały rozpoznaniu Trybunałów Handlowych, skargi wyniesione przeciwko właścicielowi gruntu, rolnikowi lub posiadaczowi winnicy o przedaż artykułów żywności pochodzących z jego zbioru, skargi wyniesione przeciwko handlującemu, o zapłacenie artykułów żywności i towarów kupionych na własny użytek. Jednakże karty ręczne podpisane przez handlującego, uważane będą za podpisane na rzecz jego handlu, a podpisane przez poborców, płatników i innych do zdawania rachunków z grosza publicznego obowiązanych, uważane będą jako wydane z przyczyny ich zarządu, gdy inna przyczyna wyrażona w nich nie będzie.— K. N. 1350, 1352.

(1) Artykuł ten zmieniony został we Francyi prawem z dnia 28 Maja 1838 r.

639. Trybunały Handlowe sądzić będą w ostatniéj instancyi:

1° Wszelkie skargi, których przedmiot główny nie przenosi wartości tysiąca franków (1);— K. H. 646.

2° Wszelkie żądania, względem których strony ulegające juryzdykcyi tychże Trybunałów, i praw swoich używające, oświadczyłyby, że chcą być sądzonemi ostatecznie i bez appellacyi. — K. P. S. 1003, 1010 (2).

640. W okręgach, w których nie będzie Trybunałów Handlowych, Sędziowie Trybunału Cywilnego sprawować będą te obowiązki, i rozpoznawać przedmioty poddane niniejszém prawem rozpoznaniu Sędziów Handlowych.

641. Instrukcya w tym przypadku odbywać się będzie w téj saméj formie jak przed Trybunałami Handlowemi, i wyroki będą miały też same skutki. — K. P. S. 414.

(1) Franków 1000 równa się RSr. 240.

(2) Artykuł ten zmieniony został we Francyi prawem z dnia 3 Marca 1840 r.

W Królestwie zaś Polskiém, zmiana w tych przepisach wprowadzoną została przez art. 35, 36 i 37 Ustawy Senatskiéj z d. 26 Marca 1842 r. oraz przez art. 4 i 5 postanowienia z téjże daty co do sposobu zanoszenia i rozpoznawania skarg na wyroki, mocą ostatniéj instancyi dotąd wydawane. (D. P., T. XXIX, str. 327, 403).

TYTUŁ III.

O formie postępowania przed Trybunałami Handlowemi.

642. Forma postępowania przed Trybunałami Handlowemi będzie taka, jaka jest urządzona Tytułem XXV Księgi II, Części I Kodexu Postępowania Cywilnego (art. 414—442).

643. Jednakże artykuły 156, 158 i 159 tegoż Kodexu, dotyczące wyroków zaocznych, wydawanych przez Trybunały niższe, zastosowane będą do wyroków zaocznych, wydawanych przez Trybunały Handlowe.

644. Appellacye od wyroków Trybunałów Handlowych zanoszone będą do Sądów Appellacyjnych, w obrębie których też Trybunały znajdują się. — K. P. S. 443 n. — K. H. 645 n.

TYTUŁ IV.

O formie postępowania przed Sądami Appellacyjnemi.

645. Termin do założenia appellacyi od wyroków Trybunałów Handlowych będzie trzymiesięczny, rachując od dnia doręczenia wyroku, co do wyroków ocznych, a od dnia upłynienia terminu do oppozycyi, co do wyroków zaocznych: appellacya będzie mogła być założoną w samym dniu zapadnięcia wyroku.— K. P. S. 68, 147, 156, 158, 159, 443 n. — K. H. 643, 646 n.

646. Appellacya nie będzie przyjętą, gdy główny przedmiot nie będzie przenosił summy lub wartości tysiąca franków (1), chociażby wyrok nie wyrażał, że jest wydany w ostatniéj instancyi, a nawet chociażby wyrażał, że zapadł z możnością założenia appellacyi. — K. P. S. 483. — K. H. 639. — Przypisek do art. 639 K. H. (2).

647. Sądy Appellacyjne nie będą mogły, w żadnym przypadku, pod karą nieważności, a nawet wynagrodzenia stronom szkód i strat, jeżeli te mają miejsce, wydawać zakazów, ani wstrzymywać egzekucyi wyroków Trybunałów Handlowych, chociażby zaskarżone były z powodu nie właściwości Sądu; lecz będą mogły, stosownie do okoliczności, dać pozwolenie do zapozwania nadzwyczajnego na dzień i godzinę wyznaczone, dla wprowadzenia sprawy w drodze appellacyi.— K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 439, 460, 505-3.

648. Appellacye od wyroków Trybunałów Handlowych instruowane i sądzone będą w Sądach Appellacyjnych, jak appellacye od wyroków wydawanych w sprawach summarycznych. Postępowanie, aż do wyroku ostatecznego włącznie, będzie toż samo, jakie jest przepisane dla spraw appellacyjnych w materyi cywilnéj w Księdze III Części I Kodexu Postępowania Cywilnego (art. 443—473). — K. P. S. 404 n., 443—473.

---

(1) Franków 1000 równa się Rsr. 240.

(2) Artykuł ten zmieniony został we Francyi prawem z d. 3 Marca 1840 r.

PRZEPISY O DYETACH

I KOSZTACH SĄDOWYCH.

PRZEPISY O DYETACH I KOSZTACH SĄDOWYCH.

Urzędnicy i Officyaliści Sądowi odbywają czynności, do urzędu ich przywiązane, albo z urzędu, albo na żądanie stron prywatnych. Za czynności piérwszego rodzaju żadne nie należy się im wynagrodzenie, bo za to pobiérają stałą płacę z Kass Skarbowych; lecz za czynności drugiego rodzaju należy się im wynagrodzenie w ilości przepisami wskazanéj. Toż samo rozumié się o kosztach podróży.

Prawodawstwo Francuzkie, pragnąc z jednéj strony zaprowadzić jednostajność postępowania w téj mierze, a z drugiéj strony nie chcąc sądom zostawiać dowolności w wyrzeczeniu w jakiéj ilości wynagrodzenie Urzędnikom i Officyalistom Sądowym od stron prywatnych należéć się może, wyszczególniło wszelkie czynności i akta sądowe, za sporządzenie których Urzędnicy i Officyaliści Sądowi mają prawo żądać wynagrodzenia, a zarazem stopę tegoż wynagrodzenia określiło. Ztąd powstało prawo zwane we Francyi *Taryfą kosztów i wydatków* (*Tarif des frais et dépens*), które zapadło pod dniem 16 Lutego 1807 r., a następnie zmodyfikowane zostało pod d. 10 Października 1841 r.

W Królestwie Polskiém nie istnieje podobna Taryfa kosztów i wydatków; są jednakże rozliczne w tym przedmiocie przepisy szczegółowe, tu poniżéj zamieszczone.

Część Piérwsza.

Dyety dla Urzędników i Officyalistów.

Postanowieniami:

a) Króla Saskiego Księcia Warszawskiego z dnia 4 Października 1809 roku. (D. P. K. W., T. II, str. 80),

b) Namiestnika Kr. z d. 2 Marca 1816 r. (D. P., T. I, str. 226), i

c) Rady Administracyjnéj z d. $^{6}/_{18}$ Czerwca 1841 roku. (D. P., T. XXVIII, str. 360),

wskazane były przepisy o dyetach i kosztach podróży dla Urzędników i Officyalistów; te jednak wszystkie postanowienia uchylone zostały Ukazem z d. 20 Czerwca (2 Lipca) 1850 r. (D. P., T. XLIII, str. 249), zatwierdzającym nowe w tym względzie przepisy następujące:

Ukaz z dnia 20 Czerwca (2 Lipca) 1850 r.

1. Zatwierdzają się załączone przy niniejszém przepisy o dyetach i kosztach podróży dla Urzędników Królestwa, wysyłanych za obręb ich urzędowania w zleceniach Rządu.

2. Postanowienie Rady Administracyjnéj Królestwa z d. $^{6}/_{18}$ Czerwca 1841 r. o dyetach, kosztach podróży, i zasiłkach dla Urzędników, tak na delegacye wysyłanych, jako też na posady przeznaczanych, lub tranzlokowanych, oraz wszelkie inne dotychczasowe przepisy ogólne lub wyjątkowe, przeznaczające Urzędnikom niektórych Władz lub części służby, dyety, koszta podróży i zasiłki, o ile w przepisach poprzedzającym artykułem zatwierdzonych nie są wyraźnie utrzymane, uchylonemi zostają.

Przepisy o dyetach i kosztach podróży dla Urzędników Królestwa, wysyłanych za obręb ich urzędowania w zleceniach Rządu. — (D. P., T. XLIII, str. 255).

1. Urzędnicy i Officyaliści Królestwa wysyłani z miejsc swego urzędowania, do miejsc położonych w obrębie Królestwa i Cesarstwa, dla załatwienia poruczonych im przez Władzę Zwierzchnią czynności, pozostając przy płacach swoich, pobiérać jeszcze będą dyety i fundusz na koszta podróży podług klassy zajmowanego przez nich urzędu (1).

UWAGA. Dopóki ogólna klassyfikacya urzędów nie zostanie wydaną dla Królestwa, służyć mają za zasadę do oznaczenia klassy Urzędów, klassyfikacye mundurowe Najwyżéj zatwierdzone.

(Klassyfikacya urzędów zatwierdzona pod dniem $^{10}/_{22}$ Maja 1860 r. znajduje się w Nr. 170 za stronicą 144 w Tomie LVI Dziennika Praw).

---

(1) Ponieważ do sądów należy śledzenie nie tylko zdarzeń w sprawach kryminalnych lecz i cywilnych, i w skutek tego członkowie sądów muszą z obowiązku swego urzędu na miejsce zdarzenia lub sporu częstokroć, w wykonaniu dyspozycyi prawa,

2. Władze wysyłające Urzędnika, obowiązane są w wydanym mu rozkazie wyszczególnić klassę urzędu jaki on piastuje, oraz wskazać rodzaj drogi i jéj kierunek, któremi odbyć powinien podróż do miejsca poruczonéj mu czynności, to jest, czy drogą zwyczajną, czy téż drogą żelazną, wrazie zaś gdyby Urzędnik jadący drogą żelazną miał po zanią jeszcze podróż, oznaczyć powinny punkt na téjże drodze żelaznéj, do którego dojechać ma.

3. Osoby nie posiadające żadnego urzędu, a przez Władze do załatwienia czynności rządowych wysyłane, lub do assystowania Urzędnikowi delegowanemu dodane, pobiérać będą dyety i fundusz na koszta podróży, podług klassy urzędu, do jakiego ich taż władza zastosuje.

4. Dyety liczone być mają za dnie strawione w podróży, i na miejscu czynności w stosunku następującym:

Urzędnikom piérwszych trzech klass po Rsr. sześć;

Urzędnikom klass czwartéj i piątéj, po Rsr. cztéry;

Urzędnikom klass szóstéj i siódméj, po Rsr. trzy;

Urzędnikom klass ósméj, dziewiątéj i dziesiątéj, po Rsr. jednym, kopiejek pięćdziesiąt;

Officyalistom po kop. sr. siedmdziesiąt pięć;

Służbie niższéj, po kop. sr. cztérdzieści pięć dziennie.

---

lub na żądanie stron, bez żadnego poprzedniego rozporządzenia przełożonéj nad niemi władzy, udawać się z miejsca swego urzędowania zawsze w obrębie swojéj tylko juryzdykcyi, i nie mają na ten cel wyznaczonych żadnych dodatków do płacy; przeto ci Urzędnicy, prócz kosztów podróży, za każdy ich wyjazd z miejsca urzędowania dyety likwidować mają prawo.

R. A. d. 26 Czerwca (8 Lipca) 1843 r. Nr. 5535, i K. R. S. d. $^{19}/_{31}$ Lipca t. r. Nr. 8841.

W szczególnych jednakże zdarzeniach oznaczać może Rada Administracyjna Urzędnikom do Cesarstwa wysyłanym, na przedstawienie Władz właściwych, wyższe nad ten stosunek dyety.

5. Jadącym drogą zwyczajną Urzędnikom, wysyłanym do miejsc w Królestwie lub Cesarstwie położonych, udzielany będzie ze Skarbu fundusz na koszta podróży tam i na powrót, podług właściwych taryff extrapocztowych, czyli na podróże w Królestwie, podług taryffy Królestwa, na podróże zaś w Cesarstwie podług taryffy Cesarstwa, a mianowicie:

Urzędnikom piérwszych trzech klass, na opłatę powozu i koni sześciu;

Urzędnikom klass czwartéj, piątéj i szóstéj, na opłatę powozu i koni cztérech;

Urzędnikom klass siódméj i ósméj, na opłatę bryczki i koni trzech;

Urzędnikom klass dziewiątéj i dziesiątéj, na opłatę bryczki i koni dwóch;

Officyalistom i niższéj służbie, jeżeli są wysyłani pojedynczo, na opłatę bryczki i koni dwóch, a jeżeli łącznie we dwóch, na opłatę jednéj bryczki obudwom, i jednego konia każdemu (1).

6. Wszyscy Urzędnicy, Officyaliści i służba niższa, jadący drogą zwyczajną, oprócz opłat powozu, bryczki i koni, w poprzedzającym artykule piątym wzmiankowanych, inne także dodatkowe taryffami extrapocztowe-

---

(1) Sądy Pokoju w sprawach Skarbowych furmanki po siebie na zjazd na miejsce sporne dostawiane przyjąć są w obowiązku i wówczas kosztów za wynajęcie koni likwidować nie mogą.

K. R. S. d. 14 Września 1822 r. Nr. 9667.

mi oznaczone opłaty, tudzież opłatę mostowego, przewozowego, rogatkowego, kopytkowego, i t. p., mają prawo likwidować, i będą je mieć sobie wynagrodzone w takiéj wysokości, jaką właściwe taryffy tych opłat ustanowiły.

7. Urzędnik wysyłany drogą zwyczajną, może odbyć podróż do miejsca delegacyi i napowrót własnemi końmi, lecz fundusz na koszta podróży otrzyma tylko w takiéj ilości, jaka podług artykułu 5 i 6 niniejszych przepisów przypadać będzie.

8. Jadącym drogą żelazną Urzędnikom, będzie ze Skarbu udzielony fundusz na koszta podróży, jako to:

Urzędnikom piérwszych pięciu klass po kop. sr. cztéry na wiorstę;

Urzędnikom klass szóstéj, siódméj, ósméj, dziewiątéj i dziesiątéj, po kop. sr. trzy na wiorstę;

Officyalistom i niższéj służbie, po kop. sr. dwie na wiorstę;

Oprócz tego na koszta poboczne, to jest na przejazd do drogi żelaznéj i odjazd od téjże jednorazowe wynagrodzenie: Urzędnikom piérwszych pięciu klass, po kop. sr. sześćdziesiąt, a następnych pięciu klass, po kop. cztérdzieści pięć, Officyalistom zaś i służbie niższéj, po kop. sr. trzydzieści.

Nadto każdy Urzędnik jadący drogą żelazną, jeżeli bierze z sobą służącego, ma prawo likwidować za to po kop. sr. dwie na wiorstę.

9. Jeżeli który z jadących drogą żelazną Urzędników piérwszych sześciu klass, powóz, a cztérech następnych klass, bryczkę z sobą bierze, do podróży po za drogą żelazną odbyć się mającéj, wówczas, przy złożeniu dowodu uiszczonéj za przewiezienie onych opłaty, podług taryffy drogi żelaznéj, żądać może zwrotu téjże opłaty

z dodaniem jednorazowego wynagrodzenia, za odstawienie do téjże drogi i napowrót powozu, Rsr. jeden, kop. pięćdziesiąt, bryczki Rsr. jeden.

10. Gdyby Urzędnik jadący drogą żelazną, zabrał z sobą potrzebne mu akta więcéj nad 30 funtów ważące, wówczas ma prawo żądać zwrotu opłaty za przewiezienie onych tąż drogą, przy złożeniu dowodu uiszczenia takowéj opłaty. Nie stosuje się to wszakże do Urzędników zabiérających z sobą powóz lub bryczkę.

11. Za opłatę uiszczoną od przewozu po drodze żelaznéj rzeczy i pakunków w poprzedzających dwóch artykułach nie wymienionych, żadne nie zapewnia się wynagrodzenie.

12. Urzędnik wysyłany ujechać powinien dziennie:

a) Drogą zwyczajną nie bitą wiorst trzydzieści pięć, bitą wiorst siedmdziesiąt;

b) Drogą żelazną wiorst sto cztérdzieści.

Nie dochodząca téj ilości końcowa liczba wiorst, liczyć się będzie pod względem dyet za cały dzień podróży.

13. Gdyby Urzędnik, z powodu złych dróg, był w niemożności ujechania dziennie ilości wiorst poprzedzającym artykułem 12 oznaczonéj, wówczas niemożność tę usprawiedliwić powinien świadectwem właściwéj Władzy miejscowéj, lub administracyi drogi żelaznéj.

14. Podobnież od właściwéj Władzy miejscowéj, powinien Urzędnik uzyskiwać świadectwo odległości miejsc odbywanéj podróży, jeżeli te, nie na traktach pocztowych są położone.

15. Na miejscu delegacyi, obowiązkiem jest Urzędnika przynajmniéj sześć godzin codziennie oddawać się pracy w poruczonéj mu czynności.

16. Przy wysyłaniu Urzędników, Officyalistów i służby niższéj, udzielane im będą na poczet dyet i kosztów podróży zaliczenia ze Skarbu odpowiednie odległości miejsca i potrzebie czasu do załatwienia poleconych im czynności.

17. Każdy Urzędnik, powróciwszy z delegacyi do miejsca swego urzędowania, powinien, najdaléj w dni ośm po powrocie swoim, obok rapportu i akt załatwionéj przez siebie czynności, przedstawić Władzy zwierzchniéj likwidacyą, należności dyet i kosztów podróży wykazującą, z przyłączeniem do niéj wydanego mu podług artykułu 2 rozkazu, oraz innych dowodów i świadectw podług artykułów 9, 10, 13 i 14, pozyskanych, jeżeli na podstawie onych likwidowaną będzie jaka należytość.

Likwidacya i świadectwa, o których mowa, napisane być powinny na papiérze stęplowym zwyczajnym, którego koszt Urzędnik wysyłany ponosi.

18. Władza zwierzchnia, przedstawioną sobie likwidacyą sprawdziwszy z dowodami i aktami dokonanéj czynności, ustanawia ogólną należność dyet i kosztów podróży, a po potrąceniu od takowéj udzielonego zaliczenia, resztę należności przypadającéj Urzędnikowi od Skarbu, assygnuje z kassy i funduszu właściwego, przesyłając téjże Kassie na usprawiedliwienie wydatku, zatwierdzoną likwidacyą z załączonemi przy niéj dowodami.

19. Gdyby okoliczności służbowe zniewoliły delegowanego Urzędnika do odbycia podróży w innym kierunku, niż ten jaki mu w rozkazie został wskazany, wówczas Władza sprawdzająca likwidacyę poświadczyć ma, że wyboczenie takowe było koniecznem, i złożonemi jéj aktami jest usprawiedliwione.

20. Wypłaty tak zaliczeń na należność dyet i kosztów podróży, jako téż reszty téj należności podług artykółów 16 i 18 assygnowane, spełniane być mają z funduszu na koszta podróży i inne nieprzewidziane potrzeby, czyli na extraordynarya do dyspozycyi Władz wydzielanego, a w braku tego, z funduszu na dyety i koszta podróży w zleceniach Rządowych, do dyspozycyi Rady Administracyjnéj Królestwa budżetem corocznie oznaczonego, za poprzedniém wszakże, co do tego ostatniego funduszu, uzyskaniem stosownego upoważnienia Rady.

21. Gdyby przy sprawdzaniu likwidacyi i ustanowieniu ogólnéj należytości dyet i kosztów podróży, okazało się, że z udzielonego Urzędnikowi zaliczenia przypada Skarbowi jaka część do zwrotu, w takim razie część takową Władza sprawdzająca likwidacyę niezwłocznie od tegoż Urzędnika w zupełności od razu ściągnie, i pod własną odpowiedzialnością do Kassy właściwéj, wraz z pomienioną likwidacyą odeśle.

22. Władza decydująca ostatecznie sprawę, w któréj Urzędnik był delegowany, wyrzec ma stanowczo, czy i kto obowiązanym jest do zwrotu Skarbowi kosztów téj delegacyi, i zawiadomić o tém Władzę Skarbową, lub tę, która zarządza funduszami nie Skarbowemi, z jakichby koszt delegacyi był zaliczony, celem odzyskania onych na rzecz Skarbu drogą egzekucyi administracyjnéj.

23. Urzędnicy pobierający na podróże lub na utrzymanie koni stały fundusz, nie mają prawa do dyet i kosztów podróży za czynności w obrębie ich urzędowania: wysyłani atoli w zleceniach Rządu po za obręb ich urzędowania, pobierać będą dyety i koszta podróży w artykułach 4, 5, 6, 8, 9 i 10 oznaczone, stosownie do klassy urzędu jaki zajmują, a to co do dyet poczynając od

dnia przebycia obrębu ich urzędowania, co do kosztów podróży zaś licząc od granicy tegoż obrębu.

24. Jeżeli Urzędnik pobierający stały fundusz na podróże lub utrzymanie koni, powołany zostanie czasowo do sprawowania innego urzędu, nie wymagającego odbywania podróży, w takim razie funduszu tego pobierać nie będzie, który Władza właściwa przeznaczy dla jego zastępcy, jeżeli ten ustanowiony będzie; gdyby zaś zachodziła konieczna potrzeba zostawienia go przy pobiéraniu tegoż funduszu, będzie to mogło nastąpić nie inaczéj, jak za otrzymaniem na każdy raz zezwolenia Rady Administracyjnéj, do któréj Władza czyniąc w téj mierze przedstawienie, zaproponuje zarazem fundusz, z którego zastępca powołanego Urzędnika pobiérać będzie koszta podróżne.

25. Urzędnikom pocztowym wysyłanym dla urządzenia przejazdów Najjaśniejszéj familii i osób dostojnych, koszta podróży po drogach bitych lub zwyczajnych, płacone być mają na zasadzie decyzyi Namiestnika w Królestwie z dnia $^{13}/_{25}$ Czerwca 1846 r., Nr. 3325, dyety zaś i podróże po kolei żelaznéj ciż Urzędnicy pobiérać mają na równi z innymi Urzędnikami.

26. Urzędnikom wysyłanym do Państw obcych, wysokość dyet i kosztów podróży, oznaczać będzie Rada Administracyjna Królestwa osobnemi decyzyami.

Uwaga. Władze przedstawiające potrzebę wysyłania Urzędnika do obcego Państwa, obowiązane są zaproponować w miarę ważności missyi i droższego lub tańszego utrzymania się tamże, wysokość dyet i kosztów podróży dla tegoż Urzędnika.

27. Pod niniejsze przepisy podciągnieni są Urzędnicy wszystkich w ogólności Władz i Banku Polskiego,

z wyłączeniem jedynie Urzędników wyszczególnionych w artykule następującym:

28. Pozostają w swéj mocy:

a) Rozkaz Najwyższy w odezwie Ministra Sekretarza Stanu z d. 29 Stycznia (10 Lutego) 1841 r., objawiony co do pobytu Ministra Sekretarza Stanu w Warszawie, a Dyrektorów Głównych w Petersburgu.

b) Oznaczone w etacie Najwyżéj na rok 1824 zatwierdzonym, i dotąd opłacane koszta podróży i dyety Ministrowi Sekretarzowi Stanu i Urzędnikom przy nim zostającym.

c) Postanowienie Rady Administracyjnéj Królestwa z d. 28 Stycznia (9 Lutego) 1838 r. (D. P., T. XXI, str. 366) o podróżach Namiestnika w Królestwie, Dyrektorów Głównych i stopni im odpowiadających, tudzież Urzędników im towarzyszących.

d) Postanowienie Rady Administracyjnéj Królestwa z d. 23 Marca (4 Kwietnia) 1837 r. o Urzędnikach delegowanych przy dostawie spisowych podczas naboru rekrutów.

e) Przepisy oddzielnie umieszczone w urządzeniach Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, tudzież Dyrekcyi Ubezpieczeń co do kosztów podróży i dyet, przy sporządzaniu szacunku budowli i przy podróżach kommissantów spławu.

Część Druga.

Koszta dla Urzędników Stanu Cywilnego.

Przepisy w tym względzie wskazane są w postanowieniu Króla Saskiego Księcia Warszawskiego z dnia 23 Lutego 1809 r. (D. P. K. W., T. I, str. 195).

(Artykuły **1**, **2**, **3** i **4**, jako obejmujące w sobie przepisy co do *Włożenia na duchownych obowiązku Urzędnika Stanu Cywilnego*, zostają tu opuszczone).

5. W względzie opłacania należytości od zapisywania aktów stanu cywilnego, stanowią się trzy Klassy opłacających:

Klassa I. Do Klassy piérwszéj należą właściciele, zastawnicy, dzierżawcy, i inni jakimkolwiek tytułem posiadający całkowite dobra i wsie wszelkiéj natury, właściciele i lokatorowie całych kamienic w miastach, osoby duchowne wszelkiego wyznania, urzędnicy cywilni i wojskowi officerowie, doktorzy, aptekarze, chirurgo-medykowie, kupcy, handlarze, kapitaliści, bankiery, agenci, negocyanci, wekslarze, artyści, fabrykanci, rękodzielnicy i oberżyści.

Klassa II. Posiadający wójtostwa, sołectwa, dworki i grunta miejskie, młynarze i okupniki młynów, hamerni, papierni, tartaków i t. d. wojskowi w randze niżéj officera, officyaliści krajowi i prywatni, majstrowie rzemiosł, przekupniarze, krama-

rze, garkuchniarze, piwowarowie, szynkarze, karczmarze miejscy i kupiecka czeladź.

Klassa III. Wszyscy powyższemi dwiema klassami nie objęci, a zaświadczeniem ubóstwa nie zasłaniający się od opłaty, należą do trzeciéj klassy.

6. Opłacano będzie Urzędnikowi Stanu Cywilnego, gdy jest świeckim, podług niniejszéj tabelli pod artykułem 6, a połowę więcéj, gdy jest duchownym, to jest trzy, gdzie jest dwa, i t. d.

a) Od aktu urodzenia dziecięcia: w Klassie I, złp. 2, w Klassie II, złp. 1, — w Klassie III, gr. 20.
b) Od aktu uznania dziecięcia nieprawego: w Klassie I, złp. 6, — w Klassie II, złp. 3, — w Klassie III, złp. 1.
c) Od aktu każdéj zapowiedzi małżeństwa: w Klassie I, złp. 1, — w Klassie II, gr. 20, — w Klassie III, gr. 10.
d) Od aktu małżeństwa: w Klassie I, złp. 3, — w Klassie II, złp. 2, — w Klassie III, złp. 1.
e) Od aktu rozwodu: w Klassie I, złp. 80, — w Klassie II, złp. 20, — w Klassie III, złp. 3.
f) Od aktu śmierci: w Klassie I, złp. 2, — w Klassie II, złp. 1, — w Klassie III, gr. 12.
g) Od aktu przysposobienia: w Klassie I, złp. 18, — w Klassie II, złp. 12, — w Klassie III, złp. 3.

Podsędkowi Sądu Pokoju od wysłuchania świadków i wydania aktu znania stosownie do art. 70 i 155 Kodexu Napoleona: w Klassie I, złp. 3, — w Klassie II, złp. 3, — w Klassie III, złp. 3. (art. 114 K. C. P., i art. 54 Pr. o Małż.)

7. Otrzymujący na swe żądanie extrakt aktu stanu cywilnego, zapłaci Urzędnikowi bądź świeckiemu bądź

duchownemu, od extraktu tyle, ile od samego aktu jest ustanowiono.

8. Żądający aby akt stanu cywilnego w jego pomieszkaniu był zdziałany, jeżeli Urzędnik ten mieszka w tém samém mieście, opłacić ma Urzędnikowi Stanu Cywilnego podwójną należytość.

9. Jeżeli Urzędnik Stanu Cywilnego, bądź świecki, bądź duchowny, dla zapisania aktu stanu cywilnego, będzie musiał wyjechać z miejsca mieszkania swego, natenczas żądający zapisania aktu w swym domu, posłać ma po Urzędnika podwodę parokonną, i da mu za fatygę od każdéj mili dwa złote; gdyby zaś Urzędnik, nie mając na żądanie dostawionéj podwody, swym kosztem zjechał, natenczas za podróż od mili lub mniéj tam i napowrót, cztéry złp. zapłaconém mu będzie, i dwa za każdą milę odbierze.

10. Podwyższonéj artykułem 5 opłaty dla miast Urzędnik Stanu Cywilnego mieszkający w téj saméj wsi, w któréj akt stanu cywilnego zapisuje, żądać nie ma prawa.

11. Do extraktu aktu urodzenia, śmierci i zapowiedzi, ma być używany papiér stęplowy ceny najniższéj.

Do extraktu aktu uznania dziecięcia nieprawego, aktu małżeństwa i przysposobienia, papiér stęplowy ceny groszy miedzianych piętnastu.

Do extraktu aktu rozwodu, papiér stęplowy ceny złotych sześciu.

12. Urzędnik Stanu Cywilnego nie powinien wymagać większéj opłaty nad tę, która niniejszém urządzeniem jest przepisaną; nie tamuje się jednak dobréj woli osób majętniejszych, chcących nagradzać fatygę Urzędnika, pomimo opłaty tém urządzeniem ustanowionéj. Ktoby należytości prawnie ustanowionéj Urzędnikowi

nie opłacił, doniesiony być ma Podsędkowi Powiatu, dla wyegzekwowania onéj najkrótszym sposobem.

Urzędnik winien bez żadnéj opłaty spisać akt, gdy mu samemu wiadomo, lub zaświadczeniem dowiedziono będzie, iż ten, który opłacić powinien, nie jest w stanie zapłacenia.

Część Trzecia.

Koszta z powodu pierwiastkowéj regulacyi hypotecznéj.

A) *Koszta pierwiastkowéj przymusowéj regulacyi hypotecznéj*, uskutecznianéj na mocy art. 145—162 Ustawy Hypotecznéj z r. 1818 (T. II. str. 117 niniejszego dzieła), wskazane są postanowieniem Rady Administracyjnéj z dnia 10 Lipca 1819 r. (D. P., T. VI, str. 358); które tu zostaje opuszczone, z powodu, że regulacya przymusowa dawno już się ukończyła.

B) *Co zaś do pierwiastkowéj regulacyi hypotecznéj nieprzymusowéj*, dopełnianéj na mocy Ustawy Hypotecznéj z r. 1825 (T. II, str. 123 niniejszego dzieła), zasady co do kosztów wskazane są w art. 34 i 35 Instrukcyi z d. 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054, (T. II, str. 128 niniejszego dzieła).

Część Czwarta.

Koszta należne Pisarzom Kancellaryj Hypotecznych.

Przy każdym Trybunale Cywilnym urządzoną jest *Kancellarya Ziemiańska.* Kancellarya ta w Warszawie dzieli się na dwa Wydziały, to jest *Wiejski* i *Miejski.* W Archiwum każdéj Kancellaryi mieszczą się wszystkie Księgi Hypoteczne. Archiwum to zostaje pod szczególnym nadzorem Pisarza Hypotecznego, który właściwie ma tytuł *Pisarza Kancellaryi Ziemiańskiéj.*

Oprócz tego na zasadzie Ustawy Hypotecznéj z roku 1825 w Sądach Pokoju znajdują się Akta i Księgi Hypoteczne nieruchomości, których pierwiastkowa regulacya w tychże Sądach odbyła się. Nadzór nad temi aktami i księgami, oraz obowiązki *Pisarza Hypotecznego przy Sądzie Pokoju* wykonywa Pisarz tegoż Sądu.

Tu zatém podane zostaną przepisy co do kosztów należnych Pisarzom Kancellaryj Ziemiańskich czyli Hypotecznych, oraz co do kosztów należnych Pisarzom Sądów Pokoju, jako Pisarzom Hypotecznym.

A) *Koszta należne Pisarzom Kancellaryj Ziemiańskich.*

Przepisy w tym względzie wskazane są w postanowieniu Ks. Namiestnika z d. 17 Sierpnia 1820 r. (D. P., T. VII, str. 62) téj osnowy:

1. Należytość Pisarzy Kancellaryów Hypotecznych wynosić ma:

1° Za wciąganie do wykazu hypotecznego, charakterem wyraźnym, i kształtnym, zatwierdzonéj przez Zwierzchność Hypoteczną treści aktu, przez który własność nieruchomości na inną osobę przeniesioną zostaje, 3 złp.

2° Za wciąganie do wykazu treści aktu tyczącego się zabezpieczenia prawa realnego, zahypotekowania, lub subintabulacyi wierzytelności, ostrzeżenia lub wykréślenia wpisu, 1 złp.

3° Za urzędowy wyciąg wykazu hypotecznego, czyli to ogólny lub szczególny:

a) Jeżeli zabiéra arkusz, 3 złp.

b) Jeżeli zabiéra pół arkusza lub więcéj, 2 złp.

c) Jeżeli połowy arkusza nie dochodzi, 1 złp. gr. 15.

d) Jeżeli więcéj nad arkusz wynosi, za każde pół arkusza po 15 gr.

4° Za urzędowy wypis z dawniejszych akt i ksiąg hypotecznych, za wypis aktów przez Członków Kommissyi Hypotecznéj i Pisarza przyjętych i dokumentów do nich załączonych, tudzież za wypis decyzyów Kommissyi lub Zwierzchności Hypotecznéj w materyi zatwierdzenia aktów, stanowczo lub przygotowawczo wydawanych, za każdy arkusz, rachując po 25 wiérszy na stronnicę, a 18 sylab w wiérszu, 1 złp. 15 gr.

5° Za przyjęcie do księgi wieczystéj wniosków stron, które, przychodząc z aktem nie w właściwéj Kancellaryi Ziemiańskiéj zawartym, lub z wyrokiem, lub téż z innym już gotowym do hypoteki kwalifikującym się aktem, żądają wniesienia treści jego, lub ostrzeżenia do wykazu, złp. 2.

6° Za każde pojedyncze zaświadczenie w przedmio-

tach attrybucyi Pisarza tyczących się wydawane, 1 złp.

2. Za wciąganie do wykazu hypotecznego zatwierdzonéj treści akt, Pisarz tam tylko opłaty wyżéj pod Nr. 1° i 2° ustanowionéj żądać ma prawo, gdy treść ta pochodzi z aktu po pierwiastkowéj regulacyi hypotek przez Zwierzchność Hypoteczną zatwierdzonego.

Za wciąganie do wykazu treści, na mocy aktu pierwiastkowéj regulacyi przez Kommissyą Hypoteczną zatwierdzonéj, Pisarz żadnéj oddzielnéj należytości żądać nie ma prawa. Mając jednak wzgląd na gotowe wydatki, jakie Pisarz na wciąganie do wykazu treści aktów pierwiastkowéj regulacyi łożyć musi razem, nie będąc pewnym, kiedy wydatek ten cząstkowo zwróconym mu będzie, podwyższamy należytość za wydawanie ogólnego wyciągu wykazu hypotecznego przez Kommissyą Hypoteczną zatwierdzonego, o 15 groszy nad należytość w artykule 1 pod Nr. 3° ustanowioną. Pisarz podwyższoną tę należytość będzie miał prawo żądać od każdego właściciela i interessenta hypotecznego, któryby podobnego wyciągu ogólnego domagał się.

3. Prócz wyżéj ustanowionych należytości Pisarz żadnéj innéj pod jakiémkolwiek nazwiskiem opłaty wymagać nie ma prawa.

4. Pisarze Kancellaryj Hypotecznych będą obowiązani taxę należytości swych w każdym czasie w biurze swém na drzwiach głównych miéć przybitą, nadto na każdym wyciągu, wypisie, lub zaświadczeniu, likwidacyą ich szczegółową, umieścić i podpisać (1).

---

(1) Taxa, na drzwiach Kancellaryj Hypotecznych wywieszoną być mająca, zakommunikowaną została przy rozporządzeniu

5. Pisarze Hypoteczni obowiązani będą żądane od nich wyciągi, wypisy lub zaświadczenia wydać w ciągu 24 godzin, w razie zaś zachodzącéj w tym przeszkody,

---

Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z d. 29 Grudnia 1854 (10 Stycznia 1855) r. Nr. 739, w téj osnowie:

Taxa należności dla Pisarzy Kancellaryj Hypotecznych.

A) Według Postanowienia Księcia Namiestnika Królewskiego z d. 17 Sierpnia 1820 r. (D. P., T. VII, str. 62).

1° Za wciągnienie do wykazu hypotecznego treści aktu, przez który własność nieruchomości na inną osobę przeniesioną zostaje, kopiejek 45.

2° Za wciągnienie do wykazu treści aktu tyczącego się zabezpieczenia prawa realnego, zahypotekowania lub subintabulacyi wierzytelności, ostrzeżenia, lub wykreślenia wpisu, kopiejek 15.

3° Za urzędowy wyciąg wykazu hypotecznego, czyli to ogólny lub szczególny:

a) Jeżeli zawiéra arkusz, kopiejek 45;
b) Jeżeli zawiéra pół arkusza lub więcej, kop. 30;
c) Jeżeli nie dochodzi połowy arkusza, kop. 22½;
d) Jeżeli wynosi więcéj nad arkusz, za każde pół arkusza po kopiejek 7½.

4° Należytość pod Nr. 1° i 2° za wciąganie do wykazu treści aktu, wtenczas tylko należy się Pisarzowi, gdy treść ta pochodzi z aktu po pierwiastkowéj regulacyi hypotek sporządzonego.

5° Za urzędowy wypis czyli to z dawniejszych akt i ksiąg hypotecznych, lub z teraźniejszych ksiąg wieczystych, lub dokumentów do nich dołączonych, tudzież za wypis decyzjów Władzy Hypotecznéj, za każdy arkusz, rachując po 25 wiérszy na stronnicę, a 18 syllab w wierszu, 22½ kopiejek.

6° Za przyjęcie do księgi wieczystéj wniosków stron, które, składając do ksiąg akt jaki, lub wyrok, żąda-

usprawiedliwić się z takowéj Prezesowi właściwéj Zwierzchności Hypotecznéj.

6. Spory względem należytości między stronami i Pi-

---

ją wpisania treści jego lub ostrzeżenia do wykazu, kopiejek 30.

7° Za każde pojedyncze poświadczenie w przedmiotach attrybucyi Pisarza tyczących się wydawane, kop. 15.

B) Według postanowienia Rady Administracyjnéj Królestwa z d. 7 Czerwca 1827 r. (D. P., T. XI, str. 514), *za czynności z przystąpienia do Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego wynikające:*

1° Za każde wciągnienie do wykazu hypotecznego ostrzeżenia o przystąpieniu do Towarzystwa, — za wciągnienie do wykazu zamiany ostrzeżenia na intabulacyą, za każde wykréślenie z hypoteki wierzytelności listami zastawnemi spłaconéj, i za wpisanie do wykazu wierzytelności Towarzystwa, kop. 15.

2° Za każdy wyciąg wykazu hypotecznego, czyli to po wpisaniu ostrzeżenia o przystąpieniu, czyli po jego zamianie na intabulacyą, albo po przeniesieniu wierzytelności Towarzystwa na piérwszą hypotekę, tudzież za wyciąg z księgi listów zastawnych, gdyby go właściciel dóbr, lub wierzyciel dla siebie żądał.

a) Jeżeli wynosi arkusz, kop. 45;

b) Jeżeli pół arkusza lub więcéj, kop. 30;

c) Jeżeli pół arkusza nie dochodzi, kop. 15;

d) Jeżeli więcéj nad arkusz wynosi, za każde pół arkusza nad arkusz, kop. 7½.

3° Za wydanie wypisu czynności w terminie wydania listów zastawnych zdziałanéj, tudzież za wydanie wypisu decyzyi Wydziału Hypotecznego, od arkusza kop. 22½.

4° Ogłoszenie decyzyów Wydziału Hypotecznego, zaciąganie listów zastawnych do księgi na to przeznaczonéj, przyłożenie na nich pieczęci i podpisanie ich, wydanie Delegowanemu Dyrekcyi wyciągu

sarzem zachodzące Prezes Zwierzchności Hypotecznéj roztrzygać będzie.

B) *Zasady co do kosztów należnych Pisarzom Kancellaryj Ziemiańskich na mocy prawa o Towarzystwie Kredytowém Ziemskiém*, podane są w postanowieniu Rady Administracyjnéj z d. 7 Czerwca 1827 r. (D. P., T. XI, str. 514).

Pomijając art. 1—8 włącznie, jako do tego przedmiotu nie odnoszące się, i traktujące o kosztach Rejentów (T. II, str. 829 niniejszego dzieła), zamieszczają się tu jedynie art. 9, 10 i 11 w téj osnowie:

9. Pisarzowi Kancellaryi Ziemiańskiéj za czynności

---

z listów zastawnych, Pisarz bezpłatnie dopełnić winien.

5° Przepisy te ściągają się jedynie do aktów i extraktów powyżéj wyszczególnionych. Gdyby oprócz nich inny akt, na przykład, ustąpienie pierwszeństwa, i tym podobne, o jakich w art. 42 lit. *c* Prawa Sejmowego o Towarzystwie Kredytowém (D. P., T. IX, str. 211) jest mowa, był wymagany, lub interessent żądał innych extraktów, prócz aktu przystąpienia, Pisarz ma prawo żądać od niego wynagrodzenia podług taxy zwyczajnéj.

6° Pisarz na dole wyciągu, wypisu lub zaświadczenia, winien szczegółową likwidacyą należytości zapisać, podpisać i stronę z odebranéj pokwitować.

7° Prócz wyżéj ustanowionych należytości, Pisarz żadnéj innéj pod jakiémkolwiek nazwiskiem opłaty, wymagać nie ma prawa.

8° Strona, któraby mniemała się być uciążoną pobraniem przez Pisarza Kancellaryi Hypotecznéj wyższych nad oznaczone taxą kosztów, udać się może z zażaleniem do właściwego Prezesa Trybunału, lub téż bezpośrednio do Dyrektora Głównego Prezydującego w Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości. —

wynikające z aktów przystąpienia po dniu 1 Stycznia 1827 r. zeznanych, należy się, stosownie do art. 1 postanowienia Księcia Namiestnika Królewskiego z dnia 17 Sierpnia 1820 r. (T. II, str. 814, niniej. dzieła).

1° Za każde wciągnienie do wykazu hypotecznego ostrzeżenia o przystąpieniu do Towarzystwa, za wciągnienie do wykazu zamiany ostrzeżenia na intabulacyą, za każde wykreślenie z hypoteki wierzytelności listami zastawnemi spłaconéj, i za wpisanie do wykazu wierzytelności Towarzystwa, złoty jeden.

2° Za każdy wyciąg wykazu hypotecznego, czyli to po wpisaniu ostrzeżenia o przystąpieniu, czyli po jego zamianie na intabulacyą, albo po przeniesieniu wierzytelności Towarzystwa na piérwszą hypotekę, tudzież za wyciąg z księgi listów zastawnych, gdyby go właściciel dóbr lub wierzyciel dla siebie żądał, —

jeżeli wynosi arkusz, złotych trzy.
jeżeli pół arkusza lub więcéj, złotych dwa.
jeżeli pół arkusza nie dochodzi, złoty jeden.
jeżeli więcéj nad arkusz wynosi, za każde pół arkusza, nad arkusz, groszy piętnaście.

3° Za wydanie wypisu czynności w terminie wydania listów zastawnych zdziałanéj, tudzież za wydanie wypisu decyzyi Wydziału Hypotecznego, od arkusza złoty jeden groszy piętnaście.

Należytość takową właściciel dóbr do Towarzystwa przystępujący zapłacić winien: w przypadku zaś, jeźli nie sam do Towarzystwa przystąpił, lecz do niego pociągnionym został, właściwa Dyrekcya Towarzystwa, stosownie do §. 40. Instrukcyi wyżéj powołanéj (t. j. z d. 14 Marca 1826 r. — D. P., T. XI, str. 123), sposobem awansu zastąpi.

10. Ogłoszenie decyzyów Wydziału Hypotecznego, zaciąganie listów zastawnych do księgi na to przeznaczonéj, przyłożenie na nich pieczęci i podpisanie ich, wydanie Delegowanemu Dyrekcyi wyciągu z księgi listów zastawnych, Pisarz bezpłatnie dopełnić winien.

11. Przepisy powyższe ściągają się jedynie do aktów i extraktów powyżéj wyszczególnionych. Gdyby oprócz nich inny akt, na przykład: ustąpienie pierwszeństwa i tym podobne, o jakich w art. 42 lit. c. Prawa Sejmowego o Towarzystwie Kredytowém jest mowa, był wymagany, lub interessent żądał innych extraktów, prócz aktu przystąpienia, Rejent i Pisarz mają prawo żądać od niego wynagrodzenia, podług taxy zwyczajnéj.

C) *Koszta należne Pisarzom Sądów Pokoju, jako Pisarzom Hypotecznym.*

Podług art. 39 Instrukcyi z dnia 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054, (T. II, str. 128 niniejszego dzieła), Pisarze Sądów Pokoju za czynności hypoteczne mają prawo pobiérać wynagrodzenie postanowieniem Ks. Namiestnika z d. 17 Sierpnia 1820 r. dla Pisarzy Kancellaryj Ziemiańskich zapewnione.— Przepisy te wyżéj na str. 814, w ustępie A są podane.

Część Piąta.

Koszta należne za czynności Rejentów.

Akta sporządzane przez *Rejentów*, dawniéj *Notaryuszami* lub *Pisarzami Aktowemi* nazywanych, są albo *ak-*

tami notaryalnemi, albo *hypotecznemi*, albo *są wypływem prawa o Towarzystwie Kredytowém Ziemskiém*. Ta różnica jest powodem, że nie na wszystkie czynności jest jedna i taż sama taxa; a nawet ściśle uważając dotąd nie ma wcale przepisów co do kosztów za czynności hypoteczne.

A) *Co do kosztów za czynności notaryalne* postanowienie Króla Saskiego Ks. Warszawskiego z d. 14 Marca 1809 r. (D. P. K. W., T. I, str. 213) podaje przepisy w téj osnowie:

1. Pisarz Aktowy (1) ma prawo żądać za każdą czynność urzędownie przez siebie przyjętą, jako to:

1° Za protokół przyjęty względem wydania expedycyi aktu lub kopii onego z ksiąg swych, za wyrokiem Trybunału, stosownie do art. 847 Kodexu Postępowania.

*2° Za przyjęcie aktu uszanowania od osób zawiérających małżeństwo, stosownie do Kodexu Napoleona artykułu 151—154 (2);

*3° Za spisanie inwentarza z oszacowaniem dóbr ruchomych i nieruchomych małżonków, którzy, za wzajemném zezwoleniem, żądają rozwodu, stosownie do Kodexu Napoleona art. 279 (2).

*4. Za spisanie protokółu instrukcyi w sądzie w przypadku processu rozwodowego z wzajemnego stron zezwolenia, stosownie do art. 281, 284 i 285 Kodexu Napoleona (2);

(1) Właściwie jest tu mowa nie tylko o Pisarzach Aktowych ale i o Rejentach.

(2) Ustępy 2, 3 i 4 artykułu 1° nie mają mocy obowiązującéj, przy względzie, iż cała Księga I Kodexu Napoleona, a tém samém i art. 151—154, 279, 281, 284 i 285 są uchylone.

5° Za spisanie inwentarza po zmarłym, stosownie do Kodexu Postępowania art. 941 i następujących;

6° Za uczynienie relacyi do Prezydenta (Prezesa) Trybunału w przypadku gdy zajdzie spór lub prośba o administracyę wspólnego majątku, sukcessyi lub innych przedmiotów, stosownie do Kodexu Postępowania art. 944;

7° Za przyjęcie i spisanie wszelkich innych protokółów wzmiankowanych w art. 977, 978 Kodexu Postępowania i innych;

8° Za złożenie do Archiwum Sądu oryginalnego protokółu względem sporu zachodzącego przy działach, stosownie do Kodexu Postępowania art. 977.

a) W Warszawie . . . . . Złp. 9

b) W miastach departamentowych (t. j. w miastach gdzie istnieje Trybunał Cywilny) — 6

c) W miastach powiatowych (t. j. w miastach gdzie istnieje Sąd Pokoju) . . . — 4.

2. Gdy Pisarz Aktowy (1) będzie musiał sam osobiście stanąć w sądzie, i księgę swoją przystawić, jak np. w przypadku w art. 852 Kodexu Postępowania wymienionym, natenczas należytość jego tyle wynosić ma, ile w poprzedniczym artykule za akt przed nim zdziałany, postanowiono.

3. Gdy Pisarz Aktowy (1) będzie musiał daléj jak milę jechać dla spisania aktu, a nie będzie miał sobie dostawionego powozu i koni, natenczas za koszt wszelki drogi rachowana ma być na milę i na powrót połowa należytości artykułem 1 za przyjęcie samego aktu ustanowionéj.

Oprócz tego za każdy dzień w drodze lub na przyję-

(1) Nie tylko Pisarz Aktowy, ale i każdy Rejent.

cie aktu przepędzony, podwójna należytość artykułem 1 ustanowiona onemu należy się (1).

4. Chociażby Pisarz Aktowy (2) w miejscu mieszkania swego akt jakowy przyjmował, lub czynność jakową uskutecznił, tém jednak kilka dni był zatrudniony, jak się to przy układaniu rachunków i porcyj dzielących się sukcessorów zdarzyć może, wtenczas ma prawo żądania dniowéj nagrody, artykułem 3 ustanowionéj.

5. Expedycye i extrakty wszelkich aktów przyjętych lub spisanych przez Pisarza Aktowego (2) mieć mają

---

(1) Dla zapobieżenia nadużyciom w likwidowaniu kosztów, każda likwidacya z wszelką skrupulatnością powinna być moderowaną, i miany być powinien wzgląd na to, czy zjazd urzędnika był koniecznym, i czy rzeczywiście z miejsca posiedzeń Sądu dla téj czynności, lub i dla innych razem nastąpił.

Taka troskliwość zachowaną być powinna szczególniéj w spadkach niezamożnych, za jakie uważać należy nie przechodzące Rsr. 600; w nich Urzędnicy Sądowi nie powinni pobierać swych kosztów sami z góry i odciągać onych z funduszów gotowych, lecz znajdują się w nieodzownym obowiązku czekać swego wynagrodzenia na podaną likwidacyę i dopiéro po ukończeniu regulacyi spadku i ustanowieniu likwidacyi przez właściwego Prezesa Trybunału, za poprzednią Prokuratorowi Kr. kommunikacyą.

K. R. S. d. 24 Sierpnia (5 Września) 1846 r. Nr. 6758.

Rejenci wtenczas tylko mają prawo likwidować wynagrodzenie za cały dzień czyli dyety, kiedy przynajmniéj 8 godzin dziennie pracy poświęcili, a Trybunały, oceniając likwidacye Rejentów, obowiązane są zwracać uwagę, czy obszerność inwentarzy i tym podobnych aktów odpowieda stosunkowo ilości dni i godzin według wyrachowania Rejenta, na ich dopełnienie obliczonych.

K. R. S. d. 25 Kwietnia (7 Maja) 1851 r. Nr. 4359.

(2) Przepis ten stosuje się nie tylko do Pisarzy Aktowych ale i do Rejentów.

najmniéj 28 wiérszy po 15 syllab na każdéj stronicy, i opłacone być powinny za każdy arkusz:

a) W Warszawie . . . . . Złp. 5
b) W miastach departamentowych (t. j. w miastach gdzie istnieje Trybunał Cywilny) . . . — 4
c) W miastach powiatowych (t. j. w miastach gdzie istnieje Sąd Pokoju) . . . . . — 2.

Oprócz zaś tego Pisarz Aktowy (1) nie ma prawa wymagania innych pod jakiémkolwiek nazwiskiem opłat.

6. Lubo dobra wola w wyższém wynagrodzeniu Pisarza Aktowego (1) stronom nie tamuje się, wszelako ci, więcéj od stron wymagając, ściągają na siebie karę zawieszenia w urzędzie, oddalenie lub odesłanie do sądu przyzwoitego po ukaranie. A gdy z jednéj strony wyższe dobrowolne wynagrodzenie Pisarzom Aktowym (1) zatamowaném nie jest, przeto z drugiéj strony nie są mocni wymawiać się stronom ubogim od przyjęcia aktu, z przyczyny niemożności opłacenia onego, stosownie do powyższych przepisów (2).

* Co się szczególniéj o akcie uszanowania włościan i ludzi ubogich rozumié.

---

(1) Przepis ten stosuje się nie tylko do Pisarzy Aktowych, ale i do Rejentów.

(2) W rozporządzeniach z d. 6 Listopada 1822 r. Nr. 11568 i 11/23 Stycznia 1855 r. Nr. 1854 Kommissya Rządowa Sprawiedliwości poleciła, iżby Rejenci Taxę czynności notaryalnych, przybitą utrzymywali na drzwiach swych Kancellaryj, i aby likwidacye należności im przypadającéj na dole wypisu aktu stronie wydawanego zamieszczali i tęż stronę z odbioru onéj na nim kwitowali.

Przy ostatniém z tych rozporządzeń zakommunikowaną zo-

7. We wszelkich sprawach zachodzących o opłatę należytości między stroną a Pisarzem Aktowym (lub Re-

---

stała, celem wywieszenia na drzwiach Kancellaryj Rejentowskich, następująca:

Taxa należności dla Pisarzy Aktowych, Rejentów Gubernialnych i Okręgowych.

A) *Za czynnosci hypoteczne i notaryalne.*

Według postanowienia Królewskiego z dnia 14 Marca 1809 r. (D. P. K. W., T. I, str. 213) i urządzeń Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości, Pisarz Aktowy lub Rejent ma prawo żądać wynagrodzenia za każdą czynność urzędownie przez siebie przyjętą; jako to:

1° Za przyjęcie i spisanie aktu lub dopełnienie czynności z prawa do urzędu Rejenta należącéj:

a) W Warszawie Rsr. 1 kop. 35.

b) W miastach gubernialnych kop. 90.

c) W miastach okręgowych kop. 60.

2° Gdy Rejent dla dopełnienia czynności musi jechać daléj nad milę, a nie ma dostawionego powozu i koni, natenczas za koszt wszelki drogi, rachowana ma być na milę tam i na powrót, połowa należytości powyższéj.

Oprócz tego za każdy dzień w drodze lub na przyjęcie aktu przepędzony, podwójna należność w art. 1 ustanowiona, onemu należy się.

3° Chociażby Rejent, w miejscu mieszkania swego czynność uskutecznił, tą jednak więcéj dni był zatrudnionym, wtenczas należy mu się dniowa nagroda wyżéj pod liczbą 2° ustanowiona.

4° Za expedycye i extrakty wszelkich aktów przyjętych lub spisanych przez Pisarza Aktowego lub Rejenta, za każdy arkusz, rachując najmniéj 28 wiérszy na każdéj stronnicy, a 15 syllab w wiérszu, należy mu się:

a) W Warszawie kop. 75.

jentem), Trybunał lub Prezes onego na doniesienie którejkolwiek strony obowiązany jest spór ten przez rezolu-

---

b) W miastach gubernialnych kop. 60.

c) W miastach okręgowych kop. 30.

5° Prócz wyżéj ustanowionych należności, Pisarz Aktowy lub Rejent żadnéj innéj pod jakiémkolwiek nazwiskiem opłaty, wymagać nie ma prawa.

6° Rejenci Okręgowi, bez względu czy w mieście okręgowém, czy téż w mieście gubernialném lub w Warszawie urzędują, za czynności swoje tak notaryalne jak hypoteczne, nie mogą od stron pobiérać wyższych opłat nad te, jakie są powyżéj dla Rejentów Okręgowych przepisane.

7° Pisarze Aktowi i Rejenci tak gubernialni jak okręgowi, przy spisywaniu inwentarzy i protokółów licytacyi, wtenczas tylko mają prawo likwidować wynagrodzenie za cały dzień, czyli dyety, kiedy przynajmniéj ośm godzin czasu dziennie pracy poświęcili.

8° Spory o należność Rejentom przypadającą, Trybunał lub Prezes, obowiązany jest natychmiast załatwić.

B) *Należności za czynności z przystąpienia do Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego wynikające.*

Według postanowienia Rady Administracyjnéj Królestwa z d. 7 Czerwca 1827 r. (D. P., T. XI, str. 514).

1° Za przyjęcie aktu przystąpienia do Towarzystwa, tudzież za wydanie extraktu tegoż aktu, Rejent ma prawo żądać Postanowieniem Królewskiém z d. 14 Marca 1809 r. przepisanéj opłaty, wyżéj pod liczbą 1° i 4° oznaczonéj, to jest:

a) Od przyjęcia aktu:
W Warszawie Rsr. 1 kop. 35.
W miastach gubernialnych kop. 90.

b) Od extraktu:
W Warszawie kop. 75.

cyę natychmiast załatwić i należytość Piarza (lub Rejenta) ustanowić, lub przyjęcie aktu onemu nakazać.

W miastach gubernialnych kop. 60.
Od arkusza.

Należytość takową jako też dla dwóch świadków aktu, jeżeli ich przystępujący sam nie dostawi, dla każdego po kopiejek 30, przystępujący właściciel zapłacić jest obowiązany.

Jeżeli właściciel nie sam przystępuje do Towarzystwa, lecz do takowego pociągnionym zostaje, w takim razie, właściwa Dyrekcya, koszta powyższe sposobem awansu zastąpi.

2° Za przyjęcie od Delegowanego Dyrekcyi, wniosku o zmianę ostrzeżenia na intabulacyę, tudzież o wykreślenie z hypoteki ostrzeżenia na rzecz Towarzystwa zapisanego, na przypadek gdyby pożyczka odmówioną została; Rejent oddzielnéj opłaty żądać nie ma prawa, gdyż akta te są tylko kontynuacyą opłaconego już aktu przystąpienia.

3° Za przyjęcie czynności w terminie wypłaty listów zastawnych, w myśl art. 66 i 71 Prawa o Towarzystwie Kredytowém (D. P., T. IX, str. 226), Rejent ma prawo żądać zapłaty pod liczbą 1° od przyjęcia aktu oznaczonej.

4° Jeżeli kilku wierzycieli, pod różnemi Numerami wierzytelności mających, listy zastawne odbierają, wierzyciel największą summę odbierający, zapłaci Rejentowi całkowitą pod liczbą 1° oznaczoną należność od aktu i dla świadków, każdy zaś inny wierzyciel w mniejszej ilości listy zastawne odbierający, zapłaci tylko trzecią część takowéj należytości, z wolnym do dłużnika regresem.

5° Jeżeli dla niestawienia się interessentów, listy zastawne do depozytów przeznaczone zostaną, Rejent czynność całą bezpłatnie dopełnić winien.

Gdy interessenci później dla odebrania ich z depozytu i zakwitowania, stawią się w Kancellaryi Ziemiańskiéj, Rejent od każdego z nich całkowitéj należności żądać ma prawo.

6° We wszystkich powyższych przypadkach, jeśli do jednego Numeru wierzytelności, kilku należy interessentów, ci wszyscy razem zapłacą Rejentowi tylko taką należność, jak gdyby jeden z nich był właścicielem całego Numeru.

7° Pisarze Aktowi, Rejenci gubernialni i okręgowi, niniejszą Taxę ich należytości, powinni na drzwiach Kancellaryi mieć przybitą, a nadto na wydających się stronom aktach lub wyciągach, likwidacyą należności umieścić, i z odebranych pokwitować.

B) *Koszta za czynności wynikające z prawa o Towarzystwie Kredytowém Ziemskiém.*

Koszta za czynności tego rodzaju należyć się mogące, wskazane zostały postanowieniem Rady Administracyjnéj z d. 7 Czerwca 1827 r. (D. P., T. XI, str. 514). Pomijając art. 1, 2, 9 i 10, jako z niniejszym przedmiotem związku nie mające (T. II, str. 819 nin. dzieła) zamieszczają się tu jedynie art. 3, 4, 5, 6, 7, 8, i 11, w téj osnowie:

3. Za przyjęcie aktu przystąpienia do Towarzystwa po dniu 1 Stycznia 1827 r. tudzież za wydanie extraktu tegoż aktu, Rejent do załatwienia czynności tego rodzaju wyznaczony, ma prawo żądać zwyczajnéj w art. 1 i 5 Dekretu Królewskiego z d. 14 Marca 1809 r. (T. II, str. 822 nin. dzieła) oznaczonéj opłaty, to jest:

1° Od przyjęcia aktu:

W Warszawie, złp. 9.

W miastach wojewódzkich (t. j. w miastach gdzie istnieje Trybunał Cywilny), złp. 6.

2° Od extraktu:

W Warszawie, złp. 5 od arkusza.

W miastach wojewódzkich, (t. j. w miastach gdzie istnieje Trybunał Cywilny), złp. 4.

Należytość takową, jako też dla dwóch świadków aktu, jeźli ich przystępujący sam nie dostawi, dla każdego po złp. dwa, przystępujący właściciel dóbr zapłacić obowiązany.

Jeżeli właściciel nie sam przystępuje do Towarzystwa, lecz do takowego pociągnionym zostaje, w razie tym właściwa Dyrekcya Towarzystwa Kredytowego, stosownie do § 40 Instrukcyi z d. 14 Marca 1826 r. (D. P., T. XI, str. 123) dla Dyrekcyów wydanéj, koszta powyższe sposobem awansu zastąpi.

4. Za przyjęcie od Delegowanego Dyrekcyi wniosku o zmianę ostrzeżenia na intabulacyą, tudzież o wymazanie z hypoteki ostrzeżenia na rzecz Towarzystwa zapisanego, na przypadek gdyby pożyczka odmówioną została; gdy akta te są tylko kontynuacyą opłaconego już aktu przystąpienia, Rejent oddzielnéj opłaty żądać nie będzie miał prawa.

5. Za przyjęcie czynności w terminie wypłaty listów zastawnych, w myśl art. 66—71 Prawa Sejmowego o Towarzystwie Kredytowém (D. P., T. IX, str. 226), przez Rejenta dopełnić się winne, właściciel dóbr, jeżeli sam listy zastawne odbiéra, lub odbiérający je wierzyciel, z wolnym do dłużnika regresem, zapłacić winien Rejentowi należytość w art. 1 dekretu Królewskiego z d. 14 Marca 1809 r. (1) od aktu oznaczoną.

(1) Wyrazy *dekretu Królewskiego z d. 14 Marca 1809* r. opuszczone były przez pomyłkę w pierwotnym tekscie: pomyłka ta sprostowaną została postanowieniem Rady Administracyjnéj z d. 16 Grudnia 1828 r. (D. P., T. XII, str. 297).

Dekret z d. 14 Marca 1809 r. znajduje się w niniejszéj Części Piątéj w T. II, str. 822 niniejszego dzieła.

6. Jeżeli kilku wierzycieli, pod różnemi numerami wierzytelności mających, listy zastawne odbiérają, wierzyciel największą summę odbiérający zapłaci Rejentowi całkowitą w art. 1 wyżéj powołanego dekretu Królewskiego (1) oznaczoną należność od aktu i dla świadków; każdy zaś inny wierzyciel w mniejszéj ilości listy zastawne odbiérający, zapłaci tylko trzecią część takowéj należytości, z wolnym do dłużnika regresem.

7. Jeżeli, dla nie stawienia się interessentów, listy zastawne do depozytu przeznaczone zostaną, Rejent czynność całą bezpłatnie dopełnić winien. Gdy zaś interessenci późniéj dla odebrania ich z depozytu i zakwitowania staną w Kancellaryi Ziemiańskiéj, Rejent od każdego z nich całkowitéj należytości żądać będzie miał prawo.

8. W wszystkich przypadkach powyższych, jeźli do jednego numeru wierzytelności kilku należy interessentów, ci wszyscy razem zapłacą Rejentowi tylko taką należność, jak gdyby jeden z nich był właścicielem całego numeru.

(Artykuły 9 i 10 zamieszczone są wyżéj w T. II na str. 819 n. niniejszego dzieła).

11. Przepisy powyższe ściągają się jedynie do aktów i extraktów powyżéj wyszczególnionych. Gdyby oprócz nich inny akt, na przykład, ustąpienie piérwszeństwa i tym podobne, o jakich w art. 42 lit. *c* Prawa Sejmowego o Towarzystwie Kredytowém (D. P., T. IX, str. 211) jest mowa, był wymagany, lub interessent żądał innych extraktów, prócz aktu przystąpienia, Rejent i Pisarz mają prawo żądać od niego wynagrodzenia, podług taxy zwyczajnéj.

(2) Wyrazy *wyżéj powołanego dekretu Królewskiego* opuszczone były przez pomyłkę w pierwotnym tekscie; pomyłka ta sprostowaną została postanowieniem Rady Administracyjnéj z d. 16 Grudnia 1828 r. (D. P., T. XII, 297).

Część Szósta.

Koszta należne Pisarzom Sądów Pokoju, Trybunałów Cywilnych i Handlowych, oraz Sądu Appellacyjnego.

Postanowienie Króla Saskiego Księcia Warszawskiego z dnia 6 Marca 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 239) obejmuje w tym przedmiocie następujące przepisy:

1. Pisarze Sądowi przy Sądach Pokoju, w Wydziałach Pojednawczym i Spornym, mocni będą żądać od extraktu zaświadczeń protokółów i innych dzieł, w tychże Sądach spisanych; gdy tych wyjęcie od stron żądaném będzie, bez względu na liczbę arkuszy:

W Warszawie złp. 1 gr. 15.

W miastach departamentowych (t. j. tam gdzie istnieje Trybunał Cywilny), złp. 1 gr. 10.

W miastach powiatowych (t. j. tam gdzie istnieje Sąd Pokoju), złp. 1.

Oprócz należytości powyższéj od extraku, strona obowiązana zapłacić *copialia* od arkusza każdego złp. 1 tak w stolicy jak i innych miejscach, rachując na każdéj stronie po 25 wierszy, a w wiérszu po 18 syllab (1).

(1) W rozporządzeniach z d. $^{2}/_{14}$ Marca 1838 r. Nr. 1797, i $^{10}/_{22}$ Lutego 1855 r. Nr. 4144, Kommissya Rządowa Sprawiedliwości poleciła, aby wszyscy Pisarze i Rejenci, stosowali się ściśle do przepisów zawartych w dekretach z d. 14 Marca 1809 r. i z d. 6 Marca 1811 r. (T. II, str. 822 i 832 niniejszego dzieła), a szczególniéj aby wszelkie wyciągi i kopje przez nich wydawane zawiérały na każdéj stronicy wierszy 28 lub 25, a każdy wiérsz syllab 18 lub 15, — aby przypadająca należność na dole wydawanego wypisu lub kopji aktu była zamieszczaną,

2. Opłata podobna należéć będzie Pisarzowi od wszelkich kopij i extraktów zapadłych wyroków.

3. Od spisania oryginalnych protokółów i innych aktów Pisarzowi nic się nie należy.

4. Pisarze przy Trybunałach piérwszéj instancyi, i Trybunałach Handlowych mocni będą pobiérać od extraktów, zaświadczeń, protokółów i innych dzieł w Try-

i aby taxa, powyższemi dekretami oznaczona, na drzwiach Kancellaryj Sądowych i Rejentowskich wywieszoną była.

Przy ostatniém z tych rozporządzeń, zakommunikowaną została, celem wywieszenia na właściwych drzwiach sądowych, następująca:

Taxa należności dla Pisarzy Sądowych, podług postanowienia Królewskiego z dnia 6 Marca 1811 r.
(D. P. K. W., T. III, str. 239).

1° Od extraktu zaświadczeń, protokółów i innych dzieł w sądach spisanych, tudzież od wszelkich kopji i extraktów wyroków, gdy strony takowych żądają, należy się, bez względu na liczbę arkuszy.

a) Pisarzom przy Sądach Pokoju, w Wydziałach Pojednawczych i Spornych:
W Warszawie kopiejek $22^{1}/_{2}$,
W miastach gubernialnych kopiejek 20,
W miastach okręgowych kopiejek 15;

b) Pisarzom przy Trybunałach Cywilnych i Handlowych:
W Warszawie kopiejek 30.
W miastach gubernialnych i innych kop. $22^{1}/_{2}$;

c) Pisarzom przy Sądzie Appellacyjnym kop. 45.

2° Oprócz należytości powyższéj Pisarze tak w Warszawie, jak w innych miastach, mają prawo żądać copialia od każdego arkusza, rachując na stronnicę 25 wiérszy, a w wiérszu po 18 sylab, kopiejek 15.

bunałach spisanych, gdy tych wyjęcie od stron żądaném będzie, bez względu na liczbę arkuszy.

W Warszawie Złp. 2.

W miastach departamentowych (t. j. w miastach gdzie istnieje Trybunał Cywilny) złp. 1, gr. 15.

Oprócz należytości powyższéj od extraktu, strona obowiązana zapłacić *copialia*, od arkusza jednego złp. 1, rachując na każdéj stronie po 25 wiérszy, a w wiérszu po 18 sylab (1).

5. Opłata podobna należéć będzie Pisarzowi tak w stolicy, jak i innych miejscach od wszelkich kopij i extraktów zapadłych wyroków.

3° Od spisania oryginalnych protokółów i innych aktów sądowych, Pisarzom nic się nie należy.

4° Od stron, które ubóstwo swe udowodniły i od kosztów sądowych są uwolnione, Pisarze żadnéj opłaty żądać nie mogą; jednakże wolno im domagać się ściągnięcia należytości od strony przeciwnéj, gdy ta wyrokiem na ponoszenie kosztów skazaną zostanie.

5° W sprawach szybkiego zadecydowania, Pisarze obowiązani są na żądanie stron, wydać extrakt wyroku, w ciągu tego samego dnia, w którym zapadł, v innych zaś sprawach, najdaléj w dniach 6, a to pod karami przepisanemi: to ostatnie ściąga się także do wydania wypisów aktów sądowych wyżej pod liczbą 1° wymienionych.

6° Pisarze na dole extraktu, lub kopji przez siebie wydanych winni zamieścić likwidacyę przypadającéj im należności, i stronę z jéj odebrania pokwitować.

7° Niniejsza Taxa należności prawnych, ma być na drzwiach Kancellaryj Sądowych przybitą.

8° Do Prokuratorów przy Sądach należy czuwanie nad ścisłém wykonaniem powyższych przepisów, oraz pociąganie uchybiających do odpowiedzialności.

(1) Porównać przypisek zamieszczony w odsyłaczu do art. 1 niniejszego postanowienia.

6. Od spisania oryginalnych protokółów i innych aktów sądowych Pisarzowi nic się nie należy.

7. Pisarze Sądu Appellacyjnego pobiérając téż samą należytość za *copialia*, co Pisarze Trybunałów, mocni będą od extraktu każdego, bez względu na liczbę arkuszy, żądać złp. 3 (1).

8. Od stron, które ubóstwo swe udowodniły i od kosztów sądowych uwolnione są, żadnéj opłaty Pisarze żądać nie mogą; jednakże, gdy strona przeciwna na ponoszenie kosztów skazaną zostanie, wolno będzie Pisarzom domagać się ściągnienia należytości powyżéj przepisanych od strony przeciwnéj (2).

9. Oprócz powyżéj dozwolonych opłat i dekretem Naszym 4 Października 1809 (gdzie takowe miejsce znajdują) objętych, pod żadnym pozorem Pisarze od stron nic wymagać nie mogą (3).

---

(1) Porównać przypisek zamieszczony w odsyłaczu do art. 1 niniejszego postanowienia.

(2) Pisarze wszelkich Sądów, Pisarze Kancellaryj Ziemiańskich, i Hypotecznych Okręgowych, obowiązani są wydawać dla Prokuratoryi w sprawach, gdzie tajako strona główna, a nie jako władza assystująca, stawa, extrakty hypotek, wyroków i decyzyj sądowych bezpłatnie, za zwrotem jedynie papiéru i wydatków za copialia, gdyby Prokuratorya nie dostawiła już gotowéj kopji do legalizowania; jednakie ma być między nią a wydającym extrakty rachunek extraktowego utrzymywany, aby w tych przypadkach gdzie Prokuratorya będzie stroną wygrywającą, gdzie zatém strona przeciwna obowiązaną jest koszta zwrócić, takowe od extraktów wraz z innemi kosztami obliczone, od strony przegrywającéj ściągnięte i Pisarzom Sądowym i Hypotecznym zapłacone były.

K. R. S. d. 28 Września 1817 r. Nr. 7476.

(3) Powołany tu dekret z d. 4 Października 1809 r. (D. P. K. W., T. II, str. 80) uchylony został Ukazem z d. 20 Czer-

10. Pisarz, któryby w sprawach szybkiego zadecydowania, w dniu tymże w którym wyrok zapadł, stronie żądającéj wydania extraktu wyroku, extraktu nie wydał, w innych zaś sprawach, wydanie żądanego extraktu wyroku, najwięcéj przez 6 dni opóźnił, lub któryby wypisów aktów sądowych w artykułach 1 i 4 niniejszego dekretu wspomnianych, stronie żądającéj w przeciągu sześciu dni nie wydał, podlegać będzie za piérwszym razem uchybienia, w każdym z tych przypadków, karze zawieszenia przez dni cztérnaście, za drugim, przez miesiąc jeden, a za trzecim, karze utraty urzędu, z wolném od niego poszukiwaniem szkód wszelkich stronie z téj zwłoki wynikłych (1).

Część Siódma.

Koszta należne Komornikom Sądowym.

Koszta należne za czynności Komorników Sądowych wskazane zostały postanowieniem Króla Saskiego Księcia Warszawskiego z d. 14 Października 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 407), w téj osnowie:

---

wca (2 Lipca) 1850 roku, (T. II, str. 800 niniejszego dzieła).

(1) Wyroki w Trybunale Handlowym zapadające, każdodziennie po skończonéj audyencyi przez Pisarza wygotowane, do podpisu Prezesa lub jego Zastępcy oddane i podpisane być winny; na wydawanych zaś wyciągach lub kopjach, likwidacya należności, podług prawa przypadających, ma być zamieszczoną.

K. R. S. d. 25 Kwietnia 1831 r. Nr. 3533.

1. Czynności powierzone przez Kodex Postępowania Cywilnego, Urzędnikom nazwanym *Huissiers*, a w Księstwie Warszawskiém *Burgrabiom*, wykonywane będą przez oddzielne osoby (1).

(Artykuły 2 do 7 włącznie opuszczają się tu, jako obejmujące w sobie przepisy o Woźnych Sądowych. Przepisy te zamieszczone są niżéj na str. 844 i n., niniej. dzieła).

8. Wykonywanie aktów mających tytuł wykonawczy, tudzież wykonywanie wyroków i inne czynności przepisane w Kodexie Postępowania Cywilnego, należéć będą do Komorników (2).

9. Ustanowieni będą Komornicy w miastach stołecznych powiatowych (t. j. tam gdzie istnieje Sąd Pokoju) i departamentowych (t. j. tam gdzie istnieje Trybunał Cywilny). Pomimo Komorników w miastach stołecznych, ustanowieni będą Komornicy po innych miejscach, gdzie tego potrzeba wymagać będzie (3).

---

(1) Porównać wyjaśnienie zamieszczone w T. II, na str. 599 niniejszego dzieła.

(2) W zachodzącéj trudności użycia bezpłatnych świadków przy czynnościach Komorniczych, ciż świadkowie mają prawo likwidować po kopiejek 30, a to w analogicznem zastosowaniu postanowień z d. 6 Marca 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 238) i d. 7 Czerwca 1827 r. (D. P., T. XI, str. 518); w każdym jednak razie niemożności przybrania świadków bezpłatnych, będzie w obowiązku Komornika stwierdzać to na oryginale aktu stosownem zanotowaniem.

K. R. S. d. $^{3}/_{14}$ Stycznia 1846 r. Nr. 7743.

(3) Obecnie Komornicy urzędują przy Sądzie Appellacyjnym, przy Trybunałach Cywilnych i przy Sądach Pokoju, z obowiązkiem mieszkania w miejscach gdzie Władze te odbywają swe posiedzenia, lub téż w innych miejscach, o ile od właściwéj Władzy otrzymają w tym celu pozwolenie.

10. Nie będą płatni ze Skarbu, ale należytości pobiérać będą od stron, jakie Dekretem Naszym dnia 14 Marca 1809 r. w Dzienniku Praw Numerze 9 są ustanowione (1).

---

(1) Powołany tu dekret z d. 14 Marca 1809 r. (D. P. K. W., T. I, str. 218) stanowi:

Art. 1. Za napisanie oryginału pozwu zawiérającego skargę lub prośbę, wezwanie do uczynienia czego, oppozycyą, protestacyą, prośbę o uchylenie, i wszystkich innych aktów urzędu Burgrabiego (Komornika), wypływających z Kodexu Postępowania Sądowego:

jeżeli jest czynność takowa zapozwem przed Sąd Pokoju, lub należy do władzy i attrybucyi Sądu Pokoju wydziału pojednawczego lub spornego, lub z jego wyroku wypływa, złp. 2;

jeżeli zaś czynność takowa należy do attrybucyi Trybunału Cywilnego piérwszéj instancyi, złp. 3;

jeżeli nakoniec należy do attrybucyi Sądu Appellacyjnego lub Kassacyjnego, złp. 4.

Za kopją wyżéj wymienionych aktów, jeżeli nie przenosi jednego arkusza, gr. 15; jeżeli zaś przenosi jeden arkusz, tedy za każdy arkusz gr. 15 (a).

(a) Wolno jest stronom interesowanym udawać się do Komorników i woźnych nie tylko tych, którzy urzędują w okręgu, gdzie mieszka strona w procesie pozywana, ale także do tych, którzy, nie mieszkając w tymże okręgu, mają moc wykonywania czynności i w innych okręgach (Komornicy i woźni appellacyjni lub gubernialni); jednakże, przy zasądzaniu kosztów processu, przyznawane będą takie tylko koszta, jakieby należały się, gdyby czynność dopełniał Komornik lub woźny właściwego okręgu.

M. S. d. 7 Grudnia 1812 r. Nr. 18099.

Komornicy likwidować powinni koszta, stosownie

(Art. 11, obejmujący zmienione już obecnie przepisy co do nominacyi Komorników, opuszcza się zupełnie).

12. Komornicy powiatowi i departamentowi (t. j. okręgowi i gubernialni) zostawać będą pod dozorem Naszych Pro-

---

do dekretu z d. 14 Marca 1809 r., to jest podług instancyj sądowych, do których attrybucyi czynność należy, i przeciwnie likwidować nie mogą podług stopnia swego, jaki, w skutek dekretu z d. 14 Października 1811 r. przy Sądzie Pokoju, Trybunale lub Sądzie Appellacyjnym, zajmują.

K. R. S. d. 5 Listopada 1825 r. Nr. 12504.

Art. 2. Za kopją dokumentów, któreby do wyżéj wymienionych aktów przyłączonemi być mogły, od arkusza zawiérającego na każdéj stronicy przynajmniéj 28 wiérszy, a w każdym wiérszu najmniéj 15 syllab, gr. 15.

Art. 3. Jeżeli Burgrabia (Komornik) ma, z okazyi swego urzędu, odprawić drogę, tedy za każde wręczenie jakowego aktu, gdzie droga nieprzenosi $^1/_4$ mili, należytość jego wynosi gr. 15, tak jak od każdego wręczenia w miejscu mieszkania Burgrabiego (Komornika); dalsza zaś droga, chociaż nie wynosząca mili całéj, rachuje się za całą milę, a od mili tam i na powrót, rachując odległość miejsca, w którém wręczenie nastąpić powinno, od miejsca mieszkania Burgrabiego (Komornika), należy się onemu złp. 2. Przepis ten służy także i dla woźnych (a).

(a) Komornicy, bez różnicy za każdą w szczególności milę drogi, zrobioncj w czynności urzędowéj, tak z miejsca swego urzędowania, jak w powrocie do tegoż, po kopiejek 30, czyli razem po kopiejek 60 likwidować mają prawo.

K. R. S. d. $^7/_{19}$ Grudnia 1840 r. Nr. 12128.

kuratorów Królewskich, a pod karnością właściwych Trybunałów Cywilnych. Komornicy Appellacyjni pod dozo-

Art. 4. Za podanie aktu do zaświadczenia, czyli wizowania Pisarzowi, Burmistrzowi lub jego Adjunktowi, Burgrabia (Komornik) lub Woźnynie ma prawa żądania żadnéj nagrody.

Art. 5. Jeżeli Patron, Adwokat lub Mecenas sam ułożył akt, lub kopją napisał, tedy Burgrabiemu (Komornikowi) należytość za oryginał wszelako opłacona być powinna, lecz za kopje nie ma prawa żądania nagrody.

Art. 6. Za przyjęcie protokółu w przypadku egzekucyi rzeczy ruchomych, dóbr nieruchomych, dożywotnich pensyj, zboża na pniu stojącego i tym podobnych, i za spisanie protokółu przy odbieraniu rzeczy przez egzekucyą zabranych, od ustanowionego onych dozorcy, złp. 3.

Jeżeliby jednak czynność cały dzień lub więcéj dni trwała, natenczas za każdy dzień ma być zapłacono Burgrabiemu (Komornikowi) złp. 4; lecz oprócz téj nagrody, nie może żądać żadnych należytości, za wydanie kopji za rekwizycyą do Sądu lub Burmistrza o otworzenie zamków i drzwi (a).

(a) Za każde 24 godzin pobytu w miejscu egzekucyi płacić należy, Podofficerom po złp. 1 gr. 15, a żołnierzom po złp. 1.

M. S. d. 29 Listopada 1810 r. Nr. 13885.—
K. R. S. d. $^{3}/_{14}$ Stycznia 1846 r. Nr. 7743.

Art. 7. Za każdy egzemplarz obwieszczenia o przedaży rzeczy lub dóbr, przez egzekucyą zabranych a sprzedać się mianych, gr. 15; jeżeliby takowe obwieszczenia miały być drukowane, tedy koszta druku mają być Burgrabiemu (Komornikowi) zwrócone.

Art. 8. Za samę przedaż rzeczy należy się Burgrabiemu (Komornikowi) za każdą godzinę przez

rem Prokuratora Appellacyjnego, a pod karnością Sądu swego. Prokurator właściwy może Komorników, gdy te-

którą aukcya trwa, złp. 1; więcéj jednak za cały dzień żądać nie może, jak złp. 4: jeżeliby aukcya więcéj dni trwała, tedy równie należytość Burgrabiego (Komornika) za każdy dzień stanowi się na złp. 4. Jeżeliby która strona żądała kopji protokółu aukcyi, tedy należytość za kopjowanie wynosić ma gr. 15 od arkusza (1).

(1) Komornicy są upoważnieni do likwidowania oddzielnego wynagrodzenia za oryginały protokółów zajęcia, licytacyi i t. p. czynności, obok wynagrodzenia za prowadzenie samych czynności.

K. R. S. d. $^{6}/_{18}$ Maja 1842 r. Nr. 9688.

Za czynność Woźnych użytych przy licytacyach drogą egzekucyi sądowéj, żadne od stron nie należy się wynagrodzenie, gdyż tu woźni uważani są za wyręczających Komorników.

K. R. S. d. $^{3}/_{14}$ Stycznia 1846 r. Nr. 7743.

Art. 9. Za wzięcie dłużnika do osobistego aresztu, i za wszelkie czynności przedsięwzięte, złp. 12, które wierzyciel z góry Burgrabiemu (Komornikowi) zaliczyć obowiązany.

Art. 10. Burgrabia (Komornik) jest obowiązany stronę, nie tylko z zapłaconéj sobie należytości na piśmie pokwitować, ale nadto na dole każdego aktu ilość swéj należytości zanotować.

W przypadku przestąpienia powyższych przepisów przez Burgrabiego (Komornika), tenże nie tylko podpada karze artykułem 67 Kodexu Postępowania przepisanéj, ale nadto, podług okoliczności, na wniosek Prokuratora Królewskiego, podpada

go potrzeba wymagać będzie, zawiesić tymczasowo, aż do decyzyi Sądu, w ich urzędowaniu, lecz winien natych-

---

zawieszeniu od urzędu lub oddaniu pod sąd przyzwoity po ukaranie.

W uzupełnieniu powyższych przepisów o kosztach należnych Komornikom Sądowym, Kommissya Rządowa Sprawiedliwości wydała pod dniem $^{13}/_{25}$ Maja 1846 r. Nr. 6126 rozporządzenie, w którém postanowiła:

1° W przypadku gdy Komornik o koszta egzekucyjne ma prawo upominać się nie od egzekwowanego lecz od extrahenta egzekucyi, np. gdy extrahent odstępuje od dalszéj egzekucyi, a forszusu nie udzielił, lub udzielił lecz zachodzi w obrachunku między nim a Komornikiem spór, lub gdy dłużnik egzekwowany kosztów nie mógł opłacić, a Komornik forszusu nie otrzymał, lub gdy udzielony forszus nie wystarczył, — koszta ustanawiane być mogą za pośrednictwem decyzyi ekonomicznéj, klauzulą egzekucyjną opatrzonéj.

2° Komornik w takim razie winien wnieść podanie do Trybunału wraz z likwidacyą należności, przy załączeniu akt egzekucyjnych i deklaracyi co do pobranego forszusu. Podanie to przedewszystkiém Prokuratorowi Kr., do ustanowienia saméj wysokości wynagrodzeni. . kommunikowane być winno.

3° Dla zapobieżenia sporom co do poczynionych przez stronę zaliczeń wyniknąć mogącym, Komornicy są w obowiązku w Dzienniku czynności, jaki utrzymują, zaprowadzić rubrykę w którejby extrahent egzekucyi własnoręcznie zapisywał ilość udzielonego forszusu.

4° Gdyby, pomimo tego środka zaradczego, w saméj egzekucyi wyrodziły się spory o forszus, rozpoznanie ich i dopuszczenie dowodów, obowiązującém prawem wskazanych, wyrokowi sądowemu pozostawić wypada.

5° Jeżeli Komornik wyda stronie akta egzekucyjne, i skutkiem tego nie jest w możności wykazać niemi ilości kosztów i rodzaju podjętéj czynności, koszta przez decyzyę

miast swe wnioski podać do Sądu, i rapport o tém uczynić Ministrowi (Kommissyi Rządowéj) Sprawiedliwości (1).

13. Kwalifikacyą na urząd Komorniczy stanowiemy jak następuje:

Nie może nikt być Komornikiem, jeżeli nie sprawował przynajmniéj przez rok jeden z chlubą funkcyi jakowéj przy Sądzie, co zaświadczeniem tegoż Sądu udowodnić winien.

Jeżeli nie złoży kaucyi przynajmniéj w summie złp. sześć tysięcy, i jeżeli nie złożył pomyślnie popisu publicznego, przed Wydziałem Egzaminacyjnym Trybunal-

---

ekonomiczną bezwarunkowo przyznawane być nie mogą; służy jednak Komornikowi możność dochodzenia ich drogą processu.

6° Zażalenia egzekwowanego dłużnika przeciwko Komornikowi, i ściągnięcie z wyegzekwowanéj należności zbyt wysokiego wynagrodzenia, Prokurator Kr. rozpoznawać będzie, i, w miarę położenia rzeczy, albo sam je załatwi, lub téż strony, w razie zachodzącéj konieczności, do rozprawy sądowéj odeśle.

(1) O ile Prokuratorowie, czy to z zaskarżenia stron, czy z odgłosu publicznego, czy z przeglądania składanych sobie akt egzekucyjnych, czy z dopełnianych rewizyj, dostrzegą uchybienia Komorników, pociągać ich będą do odpowiedzialności i o zwrot nadebranych kosztów.

K. R. S. d. 11 Stycznia 1816 r. Nr. 293, — 12 Października 1822 r. Nr. 11159, i 22 Kwietnia 1824 r. Nr. 5314.

Prokuratorowie, na żądanie stron, z urzędu wyznaczać będą Komorników do popierania egzekucyi za opłatą prawem wskazaną, — czynności te kontrollować, i, wrazie przekroczenia Komornika, do odpowiedzialności pociągać go będą.

K. R. S. d. 21 Lipca (2 Sierpnia) 1837 r. Nr. 6854.

skim z Części I, Księgi V (art. 517—811), i Części II Księgi I (art. 812—906) Kodexu Postępowania Cywilnego, tudzież z Księgi II, Tytułu I (art. 516—543) Kodexu Napoleona.

(Artykuł 14, jako chwilowego tylko zastosowania, opuszcza się tu zupełnie)..

Część Ósma.

Koszta należne Woźnym Sądowym.

Co się tyczy kosztów należnych *za czynności Woźnych Sądowych*, postanowienie Króla Saskiego Księcia Warszawskiego z d. 14 Października 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 407) wyrzekło:

1. Czynności powierzone przez Kodex Postępowania Cywilnego, Urzędnikom nazwanym *Huissiers*, a w Księstwie Warszawskiém *Burgrabiom*, wykonywane będą przez oddzielne osoby.

2. Roznoszenie i wręczanie zapozwów, tudzież innych aktów processowych, jako też aktów extrajudycyalnych należéć będzie do *Woźnych*.

3. Ustanowieni będą Woźni w miejscach gdzie tego potrzeba wymagać będzie.

Nie będą płatni ze Skarbu, ale tylko pobiérać będą należytość od stron podług przepisów poniższych (1).

---

(1) Na mocy prawa wzajemności, Woźni sądowi obowiązani są wszelkie akta sądowe w interesach prywatnych osób Państwa Austryackiego doręczać bezpłatnie.

K. R. S. d. $^{10}/_{22}$ Marca 1844 r. Nr. 1829.

Co zaś do poddanych Królestwa Pruskiego, dekret Króla Saskiego Ks. Warszawskiego z d. 14 Października 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 403) stanowi pomiędzy innemi w art. 2, 3 i 4, a mianowicie:

Art. 2. Koszta od insynuacyi zapozwów wręczanych przez Zwierzchności Pruskie, osobom w Państwach Pruskich zamieszkałym, w sprawach toczących się w sądach Księstwa Warszawskiego, tak jak na odwrót wręczanych przez Zwierzchności Księstwa Naszego Warszawskiego osobom w Księstwie Warszawskiém zamieszkałym, w sprawach toczących się w Sądach Pruskich, będą przez Sądy lub Prokuratorów Królewskich, za staraniem których insynuacya pozwu nastąpiła, u tych sądów lub Prokuratorów, na wezwanie których pozew insynuowanym został, nawzajem reklamowane.

Art. 3. Koszta tym sposobem wyżéj nad te, które z dopełnienia aktów artykułu 69 Nr. 9 Procedury Cywilnéj przepisanych wypływają, wynikające, strony ponosić i opłacać będą.

Art. 4. Minister Sprawiedliwości, w układaniu kosztów od insynuacyi zapozwów przesyłanych przez Sądy Pruskie do wręczenia osobom w Księstwie Warszawskiém zamieszkałym, trzymać się będzie téj stopy, podług któréj Zwierzchności sądowe Pruskie rachować będą opłatę kosztów, od pozwów wręczonych na wezwanie z strony Księstwa, osobom w Państwach Pruskich zamieszkałym(a).

(a) W rozwinięciu tego przepisu, oraz stosując się do praw wzajemności, Wydział Sprawiedliwości Kr. Polskiego pod dniem 5 Grudnia 1815 r. Nr. 6749 postanowił, że Woźni wszelkie koszta za wręczenie aktów sądowych z Pruss nadsyłanych, nie powinni ściągać od pozwanych, lecz obowiązani są likwidacye ich składać właściwemu Prokuratorowi Kr. — Prokurator obowiązany jest dorachować kopialia Biura swego, oraz stępel za złp. 2 (obecnie za kop. 45) do rapportu późniéj skasować się win-

4. Za każde wręczenie gr. 15.

Za kopialia od zapozwu gr. 15, jeżeli przez Woźnego przepisane były.

Za kopialia od wyroku lub aktu innego, jeżeli przez Woźnego przepisanym został, od arkusza po gr. 15 (1).

Milowe za każdą milę po gr. 20 bez różnicy czyliby na miejsce jeden lub więcéj zapozwów zaniósł (2).

5. Osobni Woźni płatni ustanowieni będą przy sądach dla służby wewnętrznéj w Izbie, i dla dopełnienia policyi podczas posiedzeń sądowych na rozkaz Prezydującego. Woźni ci zostawać będą pod dozorem i karnością swych sądów.

* **6.** Woźnych mianuje Minister Sprawiedliwości

---

ny, a w obliczeniu kosztów stosować się do zasad i wysokości przyjętych przez Władze Pruskie, i do tych, jakie wskazane są w dekrecie z d. 14 Października 1811 r. — i następnie tak ułożony rachunek łącznie z dowodem wręczenia przesłać Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości, w celu ściągnięcia kosztów od podlanych Pruskich.«

Kommissya Rządowa Sprawiedliwości, otrzymawszy dowód wręczenia, kommunikuje go Konsulatowi Pruskiemu w Warszawie z wnioskiem o nadesłanie właściwemu Prokuratorowi likwidowanych przez niego kosztów.

Gdy Prokurator otrzyma likwidowane koszta, obowiązany jest zakupić z nich papier stęplowy i takowy dokassować do rapportu, przy którym nadesłał dowód wręczenia, i złożyć go następnie Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości, resztę zaś kosztów wydać komu należy.

K. R. S. d. 25 Października (6 Listopada) 1844 r. Nr. 14192.

(1) Woźnym nie należy się żadne wynagrodzenie za oryginały pozwów i aktów, o ile ich sami nie sporządzali.

K. R. S. d. $^{3}/_{15}$ Kwietnia 1845 r. Nr. 3053.

(2) Woźni bez różnicy za każdą milę, tak z miejsca urzędowania, jako téż i na powrót odbytą, po kopiejek 10, czyli razem po kopiejek 20 likwidować mają prawo.

K. R. S. d. $^{1}/_{13}$ Września 1838 r. Nr. 4069, i d. 23 Stycznia (4 Lutego) 1842 r. Nr. 159.

z liczby kandydatów przez właściwe Sądy po trzech na każde miejsce wakujące podawanych (1).

7. Woźni zostawać będą pod dozorem Naszych Królewskich Prokuratorów, a pod karnością właściwych Trybunałów.

Prokurator właściwy może Woźnych, gdy tego potrzeba wymagać będzie, zawiesić tymczasowo aż do decyzyi Sądu, w ich urzędowaniu, lecz winien natychmiast swe wnioski podać do Sądu, i rapport o tém uczynić Ministrowi (Kommisyi Rządowéj) Sprawiedliwości.

(Art. 8 do 14 włącznie opuszczają się tu, jako mieszczące w sobie przepisy o Komornikach Sądowych. Przepisy te zamieszczone są wyżéj w T. II, str. 837 niniejszego dzieła.

Część Dziewiąta.

Koszta należne Tłómaczom z obcych języków.

Koszta te wskazane są w postanowieniu Króla Saskiego Księcia Warszawskiego z d. 13 Maja 1812 r. (D. P. K. W., T. IV, str. 317) w téj osnowie:

---

(1) Prezesi Trybunałów upoważnieni zostali do mianowania Woźnych.

K. R. S. d. 17 Lutego 1831 r. Nr. 7337.

Powyższe nominacye nie inaczéj mają następować, jak za wspólném porozumieniem się Prezesa z miejscowym Prokuratorem, a chcący otrzymać posady Woźnych, powinni poprzednio pracować przez trzy miesiące w Kancellaryi Prokuratora, bez używania tytułów Applikantów Kancellaryi.

K. R. S. d. $^{8}/_{21}$ Maja 1851 r. Nr. 16529.

1. Wynagrodzenie Tłómaczów za przetłómaczenie aktów i dokumentów do rozpoznania sądowego przeznaczonych zależy od dobrowolnéj umowy stron, która dla nich jest obowiązującą.

2. W przypadku gdzie żadna poprzednia umowa nie nastąpiła, tudzież gdzie tłómaczenie polecone było z urzędu, Sąd przyzwoity, na wniosek którejkolwiek z stron interessowanych, ilość nadgrody postanowi.

3. W ogólności Tłómacze mają prawo żądać za każdy arkusz przetłómaczony na Polski język, rachując na każdéj stronie po 25 wiérszy, a w wiérszu po 18 syllab, złp. 3; zostawia się wszelakoż do rozpoznania i decyzyi Sądu za dzieło trudniejsze wyższą nadgrodę wyznaczyć, która przecież złp. 4 za arkusz przechodzić nie może.

Przy ustanawianiu kosztów i należytości za przekłady pism do użytku na drodze sądowéj potrzebnych, powyższe postanowienie z r. 1812 służyć będzie za prawidło dopóty, dopóki inne przepisy wydane nie zostaną; do legalizacyi zaś mają być przyjmowane takie tylko przekłady, co do języka Rossyjskiego, które zaświadczone będą przez jednego z Tłómaczy urzędujących przy Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości i mającego na ten cel upoważnienie.

K. R. S. d. $^{19}/_{31}$ Maja 1854 r. Nr. 5792.

Część Dziesiąta.

Koszta dla stron processujących się, biegłych i świadków.

Zasadą do ustanawiania kosztów tego rodzaju jest postanowienie Króla Saskiego Ks. Warszawskiego z d. 6 Marca 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 236), w téj osnowie:

1. Strona na ponoszenie kosztów wyrokiem wskazana, obowiązana jest stronie, za zjeżdżanie, koszta extrapoczty od pary koni powrócić; za czas zaś bawienia się, bądź dla ustanowienia Obrońcy, bądź dla odpowiedzi na zapytanie sądowe, stosownie do Tytułu XV, Księgi II, Części I (art. 324—336) Procedury, bądź dla innego z prawa wynikającego powodu, dyety na dzień najwięcéj złp. 8. Wszelki zwrot kosztów jedynie z decyzyi sądowéj nastąpić może; jednakże potrzeba koniecznego zjeżdżania i potrzeba tyle dni bawienia się, sądownie usprawiedliwiona być powinna. Zostawuje się jednak roztropności Sądu, zmniejszenie tych kosztów, w miarę stanu majątku stron.

2. Gotowe wydatki na opłatę obrońców, na dyety urzędnikom dozwolone, jedynie podług tax przepisanych i kwitów danych, rachowane być mogą; każdy zatém urzędnik, biorąc jakąkolwiek należytość mu dozwoloną, do wydania kwitów obowiązanym zostaje; a to pod karą zawieszenia w urzędzie przez miesiąc jeden.

3. Użytym w processach za podróż od każdéj mili tam i na powrót rachując, złp. 3; na dyety zaś za dzień każdy, po złp. 4, ma być przyznaném.

4. Biegłym, którzy, w celu uzyskania patentu uznającego go za biegłego, egzaminom są podlegli, jako to:

Doktorom, Budowniczym, Geometrom, Hidraulikom, opłata extrapoczty od dwóch koni, i dyeta za dzień każdy po złp. dziesięć, a chirurgom po złp. ośm dozwolona być może, z tym jednak dodatkiem dla Geometrów, iż gdy płaceni będą od rozmiaru, dyetów brać nie będą.

5. Świadkom w processach użytym, gdy w gminie swéj zeznawać będą, dyety złp. 2 na dzień, gdy zaś w innych miejscach, złp. 3, i za podróże tam i na powrót rachując na milę jedną złp. 2 płacić się będzie.

Część Jedénasta.

Koszta należne Archiwistom Akt dawnych.

Na zasadzie decyzyi Rady Administracyjnéj Królestwa z d. $^{18}/_{30}$ Grudnia 1836 r. Nr. 45898, Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pod d. $^{3}/_{11}$ Stycznia 1837 r. Nr. 248 wydała takie rozporządzenie:

1. Archiwista wydający stronie prywatnéj, na jéj żądanie, wypis z akt dawnych, ma prawo żądać za takowy, opłaty zastosowanéj do przepisu art. 5 dekretu Królewskiego z d. 14 Marca 1809 r., którym oznaczona jest taxa dla Notarjuszów czyli Rejentów, dotąd obowiązująca, jako to: za każdy arkusz wypisu, mający najmniéj 28 wiérszy, po 15 syllab na każdéj stronicy:

W Warszawie, złp. 5.
W miastach wojewódzkich (t. j. w miastach gdzie istnieje Trybunał Cywilny), złp. 4.

(Wypisy z Akt dawnych w Piotrkowie i w Sieradzu dotąd znajdujących się, jako będących częścią Archiwum

Akt dawnych Województwa Kaliskiego, uważają się jak wypisy z Archiwów w miastach Wojewódzkich) (1).

2. Oprócz téj należytości, żadne inne opłaty pod jakimkolwiek tytułem, czy to za kwerendę, kopjalia, pieczęć, lub tym podobne, miejsca nie mają.

3. W razie niewynalezienia w aktach żądanego dokumentu, Archiwista obowiązany jest stronie interessowanéj wydać na to świadectwo bezpłatne.

4. Na każdym wypisie z akt dawnych powinien Archiwista domieścić likwidacyą, i stronę z wypłaty pokwitować.

5. We wszystkich sporach zachodzących o opłatę należytości, między stroną a Archiwistą, właściwy Trybunał lub Prezes onego, na doniesienie któréjkolwiek strony, obowiązany jest spór ten, przez rezolucyą natychmiast ułatwić, i należytość dla Archiwisty ustanowić.

---

(1) Archiwiści pro collatione wypisu aktu, na rzecz Prokuratoryi uskutecznianego, nie mają prawa żądać żadnéj opłaty; o papiér zaś i przepisanie, które ma być dozwolone w Archiwum Trybunału, officyalista Prokuratoryi żądający wypisu starać się powinien.

K. R. S. d. 23 Lipca 1817 r. Nr. 5522.

Również Archiwiści akt dawnych mają obowiązek wydawać bezpłatnie wypisy aktów przez Skarb Królestwa żądane, o ile jednak przez to nie są narażeni na gotowe wydatki. — Rozporządzenie to nie stosuje się do wypisów aktów żądanych przez gminy lub instytuta pod opieką Rządu będące.

K. R. S. d. 13 Marca 1824 r. Nr. 3127.

Archiwiści Akt dawnych i Archiwum Głównego, na wezwanie Rządów Gubernialnych kwerendę dowodów legitymacyjnych dla wojskowych niższych stopni w służbie Cesarsko-Rossyjskiéj zostających, rodem z Królestwa Polskiego będących, w Archiwach swych spiesznie przedsiebrać i wynalezione w extraktach bezpłatnie tymże Rządom Gubernialnym bez straty czasu przesyłać są w obowiązku.

K. R. S. d. $^{14}/_{26}$ Sierpnia 1837 r. Nr. 8446.

6. Przepisy niniejsze powinny być na drzwiach Archiwum ciągle wywieszone.

W uzupełnieniu powyższych przepisów wydane zostały przez Kommissyę Rządową Sprawiedliwości dwa poniżéj tu zamieszczone rozporządzenia, jako to:

A) Piérwsze z dnia $^{2}/_{14}$ Lutego 1838 r. Nr. 1642, podług którego:

1° Każdy Archiwista akt dawnych, w dozorowaniu ich pod względem bezpieczeństwa, całości i nietykalności, zachować powinien jak największą ostrożność i porządek.

2° Archiwista na mocy swego urzędu, wydając stronom interessowanym wypis lub kopją aktu w Archiwum jego dozorowi poruczoném, znajdującego się, przed poświadczeniem takowego, powinien przedewszystkiém wygotowany przez siebie lub téż przez przysięgłego pomocnika wypis, sprawdzić z aktem, z którego ten wypis jest zrobiony.

3° Przy sprawdzaniu, Archiwista powinien sam mieć przed oczyma oryginał, i z jak największą troskliwością uważać, czy się sporządzony z niego odpis, ściśle z nim zgadza.

4° W razie dostrzeżonych niedokładności, czy to w pisowni, czy téż w osnowie aktu, żadne sprostowanie, ani żadna odmiana niezgodna z oryginałem aktowym, nie mogą mieć miejsca.

Wypis lub kopja, powinna obejmować wiernie i dosłownie to wszystko, co się znajduje w samym akcie. — Nakoniec:

5° Jeśliby, przy dopełnianiu sprawdzania, Archiwista dostrzegł w akcie, z którego wydaje wypis, jakowe przekréślenia, skrobanie, lub téż odsyłacze, w tym razie przy samém poświadczaniu zgodności wypisu, lub kopii, z dokumentem w księgach znajdującym się, winien uczynić wyraźną wzmiankę, o stanie, w jakim się znajduje sam dokument, mianowicie:

czy zachodzą w nim jakie poprawki, skrobania, lub odsyłacze, na któréj stronnicy aktu, w którym wierszu, i na jakich wyrazach są zrobione.

Dla zabezpieczenia akt od uszkodzenia, osobom obcym, nie mającym harakteru urzędnika przysięgłego, nie ma być dozwolony przystęp do Archiwum.

Prezesi Trybunałów Cywilnych, mając sobie jakowy wypis podany do legalizacyi, zwracać mają baczną uwagę na to, czy pomienione przepisy są zachowane, czy sam wypis lub kopja są porządnie wydane, i czy z tego względu kwalifikują się do poświadczenia.

Gdyby formalności potrzebne nie były zachowane, albo gdyby Archiwista nie zastosował się do niniejszego rozporządzenia, mocni są Prezesi, wypis takowy zwrócić, i zalecić sporządzenie innego kosztem Archiwisty.

B) Drugie zaś z d. 27 Grudnia 1839 (8 Stycznia 1840) r. Nr. 13380, w tej osnowie:

Przy wydawaniu wypisów lub kopij z Akt dawnych Polskich nie może być dopuszczaną żadna zmiana tak co do oznak powierzchownych, jako téż co do wewnętrznego ich znaczenia i osnowy, i owszém wypis lub kopja powinna obejmować wiernie i dosłownie to wszystko, co się znajduje w samym akcie; gdyby bowiem Archiwista akt dawnych wydawał wyciąg z wytłómaczeniem wyrażeń skróconych (tytlów), i zgodność takowego wyciągu poświadczał, w takim razie stanowiłby co do osnowy dokumentu podług swéj wiadomości i przekonania, co sprzeciwiałoby się przepisom Procedury Sądowéj, dozwalającéj stronom wybrania biegłych, w przypadkach gdy względem rozumienia osnowy dokumentu zgodzić się nie mogą.

Z tych powodów wydawanie wyciągów i poświadczenie zgodności tychże wyciągów z oryginałami nie inaczéj jak tylko stosownie do zasad w rozporządzeniu z dnia $^{2}/_{14}$ Lutego 1838 roku Nr. 1642 wskazanych (T. II, na str. 852 niniejszego dzieła) uskutecznione być może. — Jeżeliby zaś zamieszczone w wypisie wyrazy przez zby-

teczne skrócenia przynosiły trudność w przeczytaniu i rozumieniu samego dokumentu, w takim razie, na żądanie Władz Rządowych lub osób prywatnych, Archiwista wydający ekstrakt jest mocen na brzegu tegoż wyciągu wytłómaczyć czyli rozwinąć użyte w nim skrócenia, tak jednak, aby wyjaśnieniem podobném sam akt nie został rozszérzony, i aby przez to strony nie były narażone na opłatę większych nad przepisaną taxę należności. — Gdyby zaś, z powodu wielości takich skróceń, zamieszczenie wyjaśnienia onych na brzegu wyciągu było niepodobném, wówczas Archiwista, jeżeliby tego Władza Rządowa lub osoba prywatna żądały, może do wydanego extraktu dołączyć drugi odpis dokumentu z wytłómaczeniem czyli rozwinięciem użytych w nim skróceń, bez poświadczenia jednak zgodności tego odpisu z oryginałem, lecz tylko ze wzmianką, że wytłómaczenie skróceń dopełnione zostało w Archiwum na wyraźne żądanie Władzy Rządowéj lub strony wypisu dokumentu potrzebującéj.

Część Dwunasta.

Koszta dla odbiérającego przysięgę od starozakonnych.

Duchownemu wyznania Mojżeszowego za assystowanie przy odbiéraniu przysięgi od starozakonnych w sprawach cywilnych i handlowych, należy przyznawać takie samo wynagrodzenie, jakie przyznawane było przez byłe Magistratury Pruskie, to jest po 16 dobrych groszy, czyli po kopiejek 60; za assystowanie zaś w sprawach

toczących się w Sądach Policyi Prostéj i Poprawczéj, żadne wynagrodzenie przyznawane być nie powinno.

K. R. S. d. 25 Grudnia 1822 r. Nr. 12605.

W ustanawianiu wspomnionéj należności powinien Trybunał stosować się do przepisu artykułu 277 Kodexu Postępowania, który nadaje moc Delegowanemu, prowadzącemu inkwizycyę ustanowić na kopji pozwu żądane wynagrodzenie i dozwala, w moc takowego ustanowienia, przyznaną należność egzekwować.

K. R. S. d. 5 Stycznia 1828 r. Nr. 13425.

ORGANIZACYA NOTARJATU.

ORGANIZACYA NOTARJATU.[1]

TYTUŁ I.

O Notarjuszach i aktach notarjalnych (2).

ODDZIAŁ I.

O urzędowaniu, obrębie działania i obowiązkach Notarjuszów.

1. *Notarjusze* są urzędnikami publicznymi ustanowionymi do przyjmowania aktów i kontraktów, którym strony powinny lub chcą nadać cechę autentyczności taką, jaka przywiązaną jest do aktów publicznych, oraz do zapewnienia ich daty, utrzymywania ich w swojém zachowaniu, niemniéj do wydawania z nich wyciągów

(1) Organizacya Notarjatu obowiązuje w Królestwie Polskiém na mocy art. 22 *Przepisów tyczących się Organizacyi oraz attrybucyi Władz sądowych*, przez Ministra Sprawiedliwości pod d. 23 Maja 1808 r. Nr. 3745 zaprojektowanych i z mocy upoważnienia Królewskiego, w d. 4 Lipca t. r. udzielonego, wydanych, oraz na mocy art. 31 i 73 Instrukcyi Hypotecznéj z r. 1819, (T. II, str. 30 i 42 niniejszego dzieła).

(2) W Organizacyi Notarjatu zaprowadzoną została zmiana Ustawą Hypoteczną z roku 1818 i Instrukcyą Hyp. z r. 1819 (T. II, str. 4 i n. oraz 19 i n. niniejszego dzieła) i od owéj epoki Notarjusze w miastach gdzie są Trybunały otrzymali nazwę

głównych (grosses) i wypisów (expeditions). — K. N. 806, 828, 831, 842, 931, 933, 971, 976, 1035, 1215, 1250, 1317, 1319, 1394, 1396, 1451. — K. P. S. 353, 904, 970, 976, 988, 1001. — K. H. 173. — K. C. P. 37. Postanowienie Ks. Namiestnika z d. 2 Września 1823 r. (T. II, str. 374 i n. niniejszego dzieła).

2. Urzędowanie ich jest dożywotnie.

3. Obowiązani będą pełnić swe czynności urzędowe, skoro o to będą wezwani.— K. C. P. 6.— Przypisek na str. 24 T. I niniejszego dzieła.

4. Każdy Notarjusz mieszkać powinien w miejscu, jakie Rząd mu wyznaczy. Gdyby przeciwko temu wykroczył, uważanym będzie za składającego urząd, i

---

Rejentów, Kancellaryj Ziemiańskich, a Konserwatorowie Hypotek nazwę *Pisarzy Kancellaryj Ziemiańskich*.

Taż sama zmiana zaprowadzoną została co do Konserwatorów hypotek powiatowych i co do takichże Notarjuszów, stosownie bowiem do Instrukcyi Hypotecznéj z r. 1825 (T. II, str. 128 niniejszego dzieła) pierwsi *Pisarzami hypotek Okręgowych*, a drudzy *Rejentami Okręgowemi* nazwani zostali.

Skutkiem tych zmian, Rejenci, oprócz attrybucyj nadanych im powyższemi prawami, pozostali przy attrybucyach, jakie im służą z Organizacyi Notarjatu, i tylko załatwianie niektórych czynności hypotecznych pozostawione zostało Pisarzom Hypotecznym.

Ważniejsze w tym przedmiocie rozporządzenia podane są w art. 7 i 8 Instrukcyi z r. 1819, i w art. 10 Instrukcyi z r. 1825, wyżej powołanych, oraz w postanowieniach Rady Administracyjnéj z d. 17 Sierpnia 1820, — 22 Stycznia 1822 r. — i 7 Czerwca 1827 r. (T. II, str. 20, — 132, — 814, — 14, — 819 niniejszego dzieła).

Oprócz tego w art. 237—251 Ustawy gminnéj zatwierdzonéj Ukazem z d. 24 Maja 1860 r. (D. P., T. LVII, str. 109), wskazane są akta, które w Sądach gminnych sporządzane być mogą.

w skutku tego Minister (Kommissya Rządowa) Sprawiedliwości, zasięgnąwszy zdania Trybunału, może przedstawić na to miejsce Rządowi, iżby w jego miejsce innego mianował.

5. Urzędowanie Notarjuszów rozciąga się: tych, którzy są ustanowieni w miastach, w których istnieje Sąd Appellacyjny,— w obrębie juryzdykcyi tegoż Sądu; ustanowionych w miastach, w których jest tylko Trybunał pierwszéj instancyi, — w obrębie juryzdykcyi tegoż Trybunału; ustanowionych w innych gminach,— w obrębie juryzdykcyi Sądu Pokoju (1).

6. Zabronione jest każdemu Notarjuszowi odbywać czynności swego urzędu po za obrębem jego działalności, pod karą zawieszenia w urzędowaniu przez trzy miesiące, a oddalenia z urzędu za powtórném wykroczeniem, oraz wynagrodzenia wszelkich szkód i strat.

7. Urzędowanie Notarjusza nie może być połączone z urzędem Sędziego, Prokuratorów przy sądach, Podprokuratorów, Pisarzy, Obrońców, Komorników, Przełożonego nad poborem podatków stałych i niestałych, Sędziego, Pisarza i Komornika przy Sądach Pokoju, Kommissarza Policyi i Kommissarza do przedaży (2).

---

(1) Zgodnie z rozporządzeniem podaném w niniejszym artykule, Rejenci dzielą się w Królestwie Polskiém na trzy stopnie:

1° *Pisarze Aktowi*, którzy mogą sporządzać czynności w całym kraju.

2° *Rejenci Kancellaryj Ziemiańskich*, którzy mogą sporządzać czynności w obrębie Trybunału, przy którym są mianowani.

3° *Rejenci Kancellaryj Okręgowych*, których juryzdykcya rozciąga się jedynie na Okrąg Sądu Pokoju, do którego zostają przeznaczeni.

(2) O ile możności, zastępstwo Rejentów przez Podsędków Sądów Pokoju nie powinno mieć miejsca, i tym celem, w przy-

ODDZIAŁ II.

O aktach, ich formie, o oryginałach aktów (minutes), wyciągach głównych (grosses), wypisach (expeditions) i Repertoryach.

3. Notarjusze nie mogą przyjmować takich aktów, w którychby stronami byli ich krewni lub powinowaci, w linii prostéj w każdym stopniu, a w pobocznéj aż do stopnia stryja, wuja, synowca i siostrzeńca włącznie, lub któreby zawierały jakie rozporządzenia na ich korzyść (1).

---

padku zdarzonego wakansu, Prezes Trybunału obowiązany jest przedstawić stosownego kandydata do nominacyi, a w braku takowego, zastępstwo powierzyć najbliższemu Rejentowi, ile miejscowość i dogodność dla stron połączenia okręgów dozwoli.

K. R. S. d. 19 Września 1822 r. Nr. 9563.

Przepis powyższy rozwiniętym został w rozporządzeniu Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z dnia 25 Kwietnia (7 Maja) 1845 r. Nr. 12562 (T. II, str. 144 niniejszego dzieła).

(1) Organizacya Notarjatu nie wymienia rozporządzeń, według których Rejenci jednych aktów wcale nie powinni przyjmować, a w przyjmowaniu drugich zachować pewne wyjątkowe formalności. Rozporządzenia te mieszczą się w Kodexie Cywilnym, Handlowym i Postępowania Cywilnego, oraz w rozwijających i uzupełniających je przepisach.

Pomimo to jednak są prócz tego przypadki, wywołane miejscowemi okolicznościami, na które każdy Rejent baczną uwagę zwracać powinien.

Oprócz wyjaśnień, jakie już przy rozmaitych częściach Kodexów podane zostały, i które zamieszczone wyżéj w przypiskach na str. 24, 97 n., 149, 189, 473, 474, 476, 499, 507, 521, 525 (art. 13), 602, 603, 663, 665, 838, 841, 843, 844, 845, 944, 945, Tomu Igo, oraz na str. 11, 19—71, 94, 128—148, 233, 235, 275, 369, 370, 374 n., 460, 477—481, 490, 492, 596, 821—831, niemniéj oprócz rozporządzeń zawartych w Ustawach Hypotecznych z r. 1818 i 1825 (T. II, str. 4 i 123 niniejszego dzieła), na szczególniejszy wzgląd zasługują tu przepisy:

I. *Co do aktów mieszczących w sobie warunki i zobowiązania porządkowi publicznemu przeciwne*, porównać przypisek zamieszczony do art. 6 K. C. P. (T. I, str. 24 niniejszego dzieła).

II. *Co do aktów tyczących się funduszów duchownych*, Rejenci obowiązani są ściśle zachowywać przepisy art. 35 i 36 postanowienia Kr. z d. $^{6}/_{18}$ Marca 1817 r. (T. I, str. 29 niniejszego dzieła),

K. R. S. d. 9 Lipca 1833 r. Nr. 5582, — i d. $^{3}/_{15}$ Grudnia 1846 r. Nr. 15271.

III. *Co do aktów działu po beneficyatach duchownych*, porównać rozporządzenia Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z r. 1851 i 1857. (T. I, str. 602 i 603 niniejszego dzieła).

IV. *Co do aktów dotyczących cudzoziemców*, Rejenci powinni zwracać uwagę na prawo wywozowe, (art. 12 K. C. P. z przypiskami.— T. I, str. 56 i n. niniejszego dzieła).

K. R. S. d. 18 Lipca 1822 r. Nr. 5636, — 27 Lutego 1823 r. Nr. 1887.

Tu nadto porównać rozporządzenie Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z r. 1827. (T. I, str. 665 niniejszego dzieła).

V. *Co do umów przedślubnych*, porównać art. 208 K. C. P. rozporządzenia w jego rozwinięciu w roku 1839 wydane (T. I, str. 189 i 190 niniejszego dzieła).

VI. *Co do funduszów miejskich*, Rejenci od mieszkańców miast posiadających prawo wyłącznéj propinacyi nie powinni przyjmować aktów, przez któreby ciż mieszkańcy, bez wiedzy miejscowych Magistratów, wydzierżawiali służące sobie dochody propinacyjne z wolnéj ręki; lecz owszém mieszkańcy tacy powinni złożyć Rejentom wyraźne zezwolenie Władz, nad funduszami miast i gmin nadzór ma-

jących, i zezwolenia te powinny być dołączone do aktów sporządzanych przez Rejentów.

K. R. S. d. $^{13}/_{25}$ Listopada 1857 r. Nr. 16990.

Nadto porównać tu postanowienie Rady Administracyjnéj z r. 1844. (T. I, str. 845 niniejszego dzieła).

VII. *Co do aktów zeznawanych przez kolonistów, holendrów, okupników i włościan w dobrach rządowych lub donacyjnych.* — Oprócz Ukazów z d. $^{4}/_{16}$ Października 1835 r. i postanowienia Rady Administracyjnéj z r. 1841, porównać postanowienie Rady Administracyjnéj z r. 1852. (T. I, str. 471 i 480—509 niniejszego dzieła).

VIII. *Co do aktów zawieranych pomiędzy właścicielami dóbr prywatnych i znajdującemi się w nich włościanami.* Tu obowiązującemi są następujące rozporządzenia:

a) Ukaz z r. 1846 (T. I, str. 512—521 niniejszego dzieła).

b) Postanowienia Rady Administracyjnéj z r. 1856 i 1858. (T. I, str. 522—533 niniejszego dzieła).

c) Pisarze Aktowi i Rejenci obowiązani są, przed spisaniem urzędowych umów o oczynszowanie gruntów podchodzących pod przepisy Ukazu z r. 1846, ściśle przestrzegać, aby wszystkie formalności wskazane w art. 13 postanowienia Rady Administracyjnéj z d. $^{16}/_{28}$ Grudnia 1858 r. spełnione zostały, t. j. aby przystępowano do umowy urzędowéj za poprzedniém dopiéro rozpoznaniem i zatwierdzeniem umowy administracyjnéj, spisanéj przez Delegacyę Powiatową i Komitet Gubernialny.

Oprócz tego, skoro art. 5 Ukazu z d. 26 Maja (7 Czerwca) 1846 r. i art. 43 postanowienia Rady Administracyjnéj z dnia $^{16}/_{28}$ Grudnia 1858 r. wyraźnie wskazują, że przepisy powyższym Ukazem objęte nie odnoszą się co do wypuszczania na czysz osad z gruntów dworskich, po roku 1846 powstałych, gdyż układy o takie grunta nie za oczynszowanie, ale raczéj za wydzierżawienie tych części folwarcznych uważać należy; przeto Pisarze Aktowi i Rejenci, przy spisywaniu kontraktów zawiéranych o osady z gruntów dworskich, po roku 1846 wydzielone, nie powinni zamieszczać na końcu aktu: » iż kontrakt stanie się obowiązującym dopiéro po zatwierdzeniu go przez Władze Administracyjne,« przeciwnie w obowiązku są zamieszczać w każdym takim kontrakcie, iż właściciel dóbr udowodnił odpowiedniém świadectwem przez Naczelnika Powiatu wydaném, iż przestrzeń gruntu przedmiotem kontraktu będąca, jest posiadłością dworską, nie podchodzącą pod przepisy Ukazu z d. 26 Maja (7 Czerwca) 1846 r., ani téż nie jest oddaną w zamian za grunta podchodzące pod przepisy tego Ukazu.

Świadectwo takie, należycie zalegalizowane, zachowane być powinno jako dowód przy minucie aktu.

K. R. S. W. i D. d. $^{5}/_{17}$ Października 1859 r. Nr. $^{38580}/_{7405}$, i K. R. S. d. $^{10}/_{22}$ Października 1859 r. Nr. 21146.

IX. *Co do aktów zeznawanych przez posiadaczy podzielonéj własności*, istnieją pomiędzy innemi następujące przepisy:

a) Rejenci uwiadomieni będąc, czy to z powszechnéj wieści o naturze dóbr, o które ma zachodzić tranzakcya, czy téż z okazanych dokumentów lub hypotek, iż rozrządzający własnością nieruchomą obowiązany jest mieć zezwolenie Władzy Administracyjnéj lub właściciela dóbr prywatnych, takowe tranzakcye nie wprzód mogą przyjmować, dopóki strony kontraktujące nie uskutecznią tego, co, podług kontraktów i praw im służących, uskutecznić są obowiązane.

M. S. d. 20 Lipca 1809 r. Nr. 3448.

b) Rejenci, przyjmując kontrakty kupna lub zamiany gruntów i wszelkich posiadłości miejskich, prawem emfiteutycznem lub wieczysto-dzierżawném posiadanych, powinni żądać złożenia konsensu Urzędu

Municypalnego właściwego miasta, i takowy do przyjętego aktu dołączać.

K. R. S. d. 3 Października 1827 r. Nr. 10097.

c) Porównać rozporządzenie Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości z r. 1851. (T. I, str. 838 niniejszego dzieła).

X. Wyjątkowe przepisy co do przyjmowania aktów: względem *majątków nieruchomych należących do instytutów dobroczynnych oraz do kościołów Ewangelickich*, podane są w Ukazach z r. 1842 i 1849 (T. I, str. 879 i 841 niniejszego dzieła); — *względem Aptek, składów materyałów aptecznych*, oraz *pensyj emerytalnych*, podane są w postanowieniach Rady Administracyjnéj z roku 1844 i 1837, (T. I, str. 841 i 844 niniejszego dzieła).

XI. *Co do aktów zeznawanych przez starozakonnych.*

a) W zastosowaniu się do postanowień z d. 27 Marca 1821 r. i $^{19}/_{31}$ Lipca t. r. (D. P., T. VIII, str. 132 i T. VII, str. 155) ograniczających starozakonnych w nabywaniu majątków nieruchomych, Rejenci obowiązani są:

1° W przyjmowanych przez siebie aktach czynić wzmiankę, czy strona ku[illegible]ująca nieruchomość jest wyznania Mojżeszowego.

2° Do Ksiąg Wieczystych nie przyjmować aktów o nabycie nieruchomości między starozakonnymi zawiéranych, jeżeli na toż nabycie zezwolenia Władzy Administracyjnéj nie okażą.

3° Nie przyjmować również do Ksiąg Wieczystych aktów o nabycie nieruchomości zawiéránych, jeżeli zbywający, z powodu niezłożenia konsensu a dominio directo, tytułu własności nie ma na siebie uregulowanego. — Jednakże co do tego ostatniego punku, gdy władza Rejenta nie rozciąga się tak daleko, aby w powyższym przypadku mógł odmówić przyjęcia aktu, ale tylko powinien ostrzedz i reflektować strony, że czynność przez nie zawiérana może nie odnieść pożądanego skutku, Rejenci zatém w aktach dotyczących przeniesienia własności emfiteutycznéj na osoby trzecie, jeżeliby takowe na domaganie się konieczne stron, bez okazania konsensu a dominio directo, przyjąć byli obowiązani, powinni wyraźną czynić wzmiankę, iż stronom umowę zawiérającym, czynili stosowne w téj mierze przedstawienie, lecz, że mimo to, strony domagały się spisania aktu.

Wszelkie przeciw niniejszemu rozporządzeniu zboczenie pociągnie za sobą karę porządkową, którą, w miarę ważności uchybienia, na wykraczającego Rejenta właściwy Trybunał wymierzać będzie.

K. R. S. d. $^{15}/_{27}$ Maja 1841 r. Nr. 690 (Zbiór Ukazów, T. II, str. 101).

b) Rejenci nie powinni przyjmować od starozakonnych nie tylko aktów o nabycie nieruchomości miejskich lub wiejskich, ale nawet i o czasowe takowych sposobem zastawy posiadanie, jeżeli ci starozakonni do takiego aktu pozwolenia Władzy Administracyjnéj nie okażą.

K. R. S. d. 24 Sierpnia (5 Września) 1842 r. Nr. 8476, i d. 24 Października (5 Listopada) 1857 r. Nr. 12067.

c) Rozporządzenia wyżéj pod lit. *a* i *b* podane, stosują się także do umów przez wyznawców religii Mojżeszowéj zawiéránych o posiadanie nieruchomości natury ziemskiéj.

K. R. S. d. 30 Kwietnia (12 Maja) 1846 r. Nr. 4594.

d) Przy sporządzaniu aktu nabycia nieruchomości przez

9. Akta przyjmowane będą przez dwóch Notarjuszów, albo przez jednego Notarjusza w przytomności dwóch świadków, obywateli krajowych (1), umiejących podpisać się i zamieszkałych w obrębie gminy, w któréj akt jest sporządzany. — K. K. G. i P. 1205. (2).

---

starozakonnego, data i numer konsensu Władzy Administracyjnéj, zezwalającéj na podobne nabycie, w akcie powinny być powołane.

K. R. S. d. 24 Marca (5 Kwietnia) 1856 roku Nr. 6188.

e) Przy ponowieniu rozporządzeń wyżéj pod lit. *a* i *d* wydanych co do starozakonnych, oraz przy ponowieniu ogólnego rozporządzenia z d. $^{10}/_{22}$ Marca 1843 r. Nr. 2349, podług którego nabywcy własności miejskich czyli kameralijnych, stosowne konsensa okazywać są w obowiązku, — Rejenci otrzymali polecenie ścisłego do tych rozporządzeń stosowania się, a Wydziały Hypoteczne przedstawiania dostrzeżonych w tym względzie uchybień na drogę porządkowego skarcenia.

K. R. S. d. $^{1}/_{16}$ Lipca 1856 r. Nr. 8193.

(1) W oryginalnym texcie są tu zamieszczone wyrazy: »*citoyens Français*« (»obywateli Francuzkich«).

(2) Na świadków mogą być używanymi ci, którzy mieszkają w tym samym okręgu, gdzie akt jest sporządzany.

M. S. d. 9 Maja 1811 r. Nr. 4606.

Rejenci do wszelkich wniosków przez siebie na żądanie stron interesowanych w Księgach Hypotecznych zapisywanych, a cechy aktów notarjalnych nie mających, obowiązani są świadków nie przybiérać, kosztów za użycie tychże nie likwidować, i ściśle do przepisów Organizacyą Notarjalną objętych, oraz niniejszego rozporządzenia stosować się, inaczéj bowiem narażą się na odpowiedzialność i zwrot pobranych z tego tytułu kosztów.

K. R. S. d. $^{1}/_{13}$ Lutego 1850 r. Nr. 11301.

10. Dwaj Notarjusze krewni lub powinowaci w stopniu zabronionym artykułem 8, nie mogą sporządzać jednego i tegoż samego aktu.

Krewni, powinowaci, bądź Notarjusza, bądź stron kontraktujących, w stopniu zabronionym artykułem 8, ich dependenci (clercs) i ich służący nie mogą być świadkami. — K. K. G. i P. 46. — Art. 2 Pos. Rady Adm z d. $^{2}/_{14}$ Kwietnia 1835 r. (T. I, str. 97 niniejszego dzieła) (1).

11. Imię, nazwisko (2), powołanie i mieszkanie stron, powinny być Notarjuszom znane, albo zaświadczone w akcie przez dwóch obywateli (3) im znanych, i posiadających też same przymioty, jakie miéć powinni świad-

---

(1) Rejenci, pod karą artykułem 1031 K. P. S. zagrożoną, nie mogą dependentów swoich używać za świadków do sporządzanych przez siebie aktów.

K. R. S. d. $^{16}/_{28}$ Listopada 1855 r. Nr. 21776.

Starozakonni, jako nie używający praw politycznych, a w używaniu praw cywilnych, stosownie do art. 16 K. C. P. ograniczeni, nie mogą, w myśl art. 9 i 11 Organizacyi Notarjatu, być świadkami instrumentalnymi przy sporządzaniu aktów notaryalnych.

K. R. S. d. $^{15}/_{27}$ Kwietnia 1858 r. Nr. 6160.

(2) We wszelkich aktach tytuły honorowe, np. Hrabiów, i t. p. mogą być nadawane tym tylko osobom, które mają tytuły honorowe przyznane przez Heroldyę Królestwa; co się zaś tyczy osób zagranicznych, te mogą w kraju tutejszym używać tytułów honorowych, o ile posiadanie takowych paszportami legalnemi udowodnią. (D. P., T. XXVI, str. 135, i T. XXXIX str. 404).

K. R. S. d. $^{17}/_{29}$ Marca 1854 r. Nr. 6340.

(3) To jest przez dwóch *Rekognoscentów*.

kowie przy aktach urzędowych. — Art. 10 Org. Not. — Art. 123 Instr. z r. 1819. (T. II, str. 59 nin. dzieła) (1).

12. Wszelkie akta wyrażać powinny imię, nazwisko i miejsce urzędowania Notarjusza, który je przyjmuje,

(1) Na rekognoscentów w żadnym przypadku Rejenci nie powinni używać pracujących przy sobie osób lub applikantów, lecz jedynie osoby dobrze sobie znane i odpowiedzialne, i takowym obowiązani są przedstawiać skutki z nierzetelnego, lub na pewnych zasadach nieugruntowanego poświadczenia tożsamości osoby.

K. R. S. d. 24 Marca (5 Kwietnia) 1841 r. Nr. 11719, i 26 Października (7 Listopada) 1846 r. Nr. 18048.

Rejenci są w obowiązku przekonywać się z całą pewnością o tożsamości osób do aktu wchodzących. — Zaświadczenia w aktach przez Rejentów ogólnie zamieszczane, że interesent jest znany, nie są dostateczne, bo tu idzie o to, aby Rejentowi akt sporządzającemu był znany, i aby to właśnie było poświadczoném.

Również co do rekognoscentów stwierdzających tożsamość osób Rejentowi nieznanych, samo poświadczenie, *że są znani*, a nawet, *że posiadają zdolność i przymioty prawem przepisane*, nie jest dostateczne, bo najważniejszym punktem poświadczenia tożsamości, jest, że ci rekognoscenci nie tylko z osoby, zdolności i przymiotów do działania Rejentowi znani być powinni, ale że i do aktu, w którym tożsamość poświadczają, mogą być uważani za świadków nie ulegających żadnemu wyłączeniu ani zarzutowi, to jest *że są Rejentowi znani z osoby i wiarogodności.*

K. R. S. d. $^{18}/_{30}$ Marca 1851 r. Nr. 2048.

Rejenci, w razie niezachowania przepisów o rekognoscentach i narażenia stron na szkodę, mogą być oddani pod Sąd Karny, a przedewszystkiém być zawieszonymi w urzędowaniu.

K. R. S. d. 20 Lutego (3 Marca) 1852 r. Nr. 1726.

pod karą stu franków (1) na Notarjusza w tém przekraczającego.

Powinny również wyrażać imiona i nazwiska świadków do aktu użytych, ich mieszkanie, miejsce, rok i dzień, w których akta są zawarte, pod karami niżéj w art. 68 wymienionemi, a nawet pod karą oznaczoną za sfałszowanie, jeżeli takowe zachodzi.

13. Akta Notarjuszów pisane będą jednym i tym samym ciągiem, czytelnie, bez skracań (2), miejsc pró-

(1) Franków 100 równa się Rsr. 24.

(2) Pismo aktów nie powinno być rozwlekłe, rzadkie rozciągłe, lub niedbałe i nieczytelne.

K. R. S. d. $^{19}/_{31}$ Sierpnia 1843 r. Nr. 11427.

Oprócz tego przy sporządzaniu aktów zachowane być powinny formalności następujące:

1° Pisarze Aktowi i Rejenci, przy wymienianiu daty sporządzenia aktu, nie powinni się ograniczać na ogólném powołaniu nazwiska miasta lub wsi, lecz obowiązani są bliżéj wyszczególnić w nich to miejsce, w którém akt został spisany, a mianowicie, co do domów, należy wyszczególnić numer domu, nadto wymienić Okrąg i Gubernię, zwłaszcza gdy akt w innem mieście nie gubernialném lub na wsi jest sporządzony.

2° Pisarze Aktowi i Rejenci, przyjmując jednostronne akta obligacyi, winni są od zeznających takowe, żądać wskazania stanu i zamieszkania osób, na rzecz których zobowiązanie następuje, i o tém wiadomość w akcie zamieszczać.

3° Jeżeli strona akt zeznająca, z powodu, że nie umié języka Polskiego, lub z innéj przyczyny, żąda spisania aktu w innym języku, Rejent, na żądanie strony, obok tekstu Polskiego, może spisać akt w obcym języku, jeżeli mu jest dokładnie znajomym.

Gdyby Rejent nie rozumiał języka strony akt zeznającéj, w takim razie tłomaczenie aktu w języku Polskim

żnych, opuszczań i przerw; zawiérać będą imiona, na-

spisanego i poświadczenie jego zgodności, uskutecznić mogą osoby, na które się strony zgodzą, a Rejent tłómaczenie takie również obok zapisze.

4° Okoliczności powyższe, jako to, żądanie strony względem spisania aktu w dwóch językach, przez kogo przekład dopełniony został, oraz wzmianka czy Rejent posiada znajomość języka obcego, w którym obok tekstu Polskiego, akt został spisany, powinny być zamieszczone nie w poświadczeniu, lecz w samym akcie, który Tłómacz podpisać winien.

5° Pisarze Aktowi i Rejenci, w razie niestosowania się do powyższych urządzeń, sami staną się winnymi kosztów i strat, na jakie strony byłyby wystawione wtenczas, gdyby Kommissya Rządowa Sprawiedliwości aktom wbrew tym urządzeniom sporządzonym odmówiła swego poświadczenia.

6° Pisarze Aktowi i Rejenci obowiązani są wpisywać do rejestrów chronologicznych czyli repertoriów, datę i treść nie tylko aktów nie hypotecznych, jak to przepisuje art. 37 Instrukcyi z d. 30 Czerwca 1819 r. (T. II, str. 32 nin. dzieła), ale także datę i treść, chociażby więcéj skróconą, aktów w Księgach i aktach hypotecznych spisanych.

7° Pisarze Hypoteczni przy Trybunałach, jako téż Pisarze Sądów Pokoju, jednocześnie z przyjęciem wniosku w Księdze lub w Aktach Hypotecznych, obowiązani są treść ich i datę przyjęcia wciągnąć do Dziennika czynności hypotecznych.

8° Pisarze Aktowi i Rejenci Gubernialni obowiązani przedstawiać swoje Rejestra, czyli *Repertoria*, Prezesowi Trybunału lub Przewodniczącemu w Wydziale Hypotecznym, a Rejenci Okręgowi — Podsędkowi właściwego Sądu Pokoju, dla wizowania, na każde tychże żądanie.

K. R. S. d. $^{18}/_{30}$ Marca 1853 r. Nr. 10188.

Akta notarjalne sporządzane być powinny w języku Polskim, na przypadek więc, gdyby strony żądały, aby

zwiska, powołanie, i mieszkanie stron (1), również jak i świadków przywołanych w przypadku przewidzianym przez artykuł 11; summy i daty całkowicie pisane będą literami; pełnomocnictwa kontraktujących dołączone będą do oryginału aktów, które obejmować będą wzmiankę, że akt stronom odczytany został; wszystko to pod karą stu franków (2) na Notarjusza w tém przekraczającego. — K. K. G. i P. 1200, 1201.— Art. 81 K. C. P. z dopiskiem. (T. I, str. 149 niniejszego dzieła).

14. Akta podpisane będą przez strony, świadków i Notarjuszów (3), którzy powinni o tém uczynić wzmiankę na końcu aktu.— Co się tyczy stron, nie umiejących lub nie mogących podpisać, Notarjusz o ich oświadcze-

akt był sporządzony w języku obcym, wówczas akt taki zawsze w języku Polskim, jako text obowiązujący powinien być przygotowany, a dopiéro po drugiéj połowie strony, lub téż na oddzielnym arkuszu można, dla dogodności interessenta, zamieścić tłomaczenie aktu na język obcy, wymieniając zawsze przyczynę, dla któréj to nastąpiło, i przez kogo tłómaczenie dopełnione zostało.

Jednocześnie Kommissya Rządowa Sprawiedliwości objaśniła, że aktom przyjętym wbrew obowiązującym przepisom, legalizacya ma być odmawianą.

K. R. S. d. $^{13}/_{25}$ Lipca 1850 r. Nr. 11665, i $^{3}/_{15}$ Grudnia 1851 r. Nr. 20940.

(1) W aktach notarjalnych, a szczególniéj nie egzekucyjnych, strony nie powinny obiérać zamieszkań prawnych, zwłaszcza za obrębem kraju, — a przy tém predykaty: »*urodzony Wielmożny*, *Jaśnie Wielmożny* i t. p. miejsca miéć nie powinny.

K. R. S. d. $^{19}/_{31}$ Sierpnia 1843 r. Nr. 11427.

(2) Sto franków równa się Rsr. 24.

(3) Podpisy Rejentów powinny być czytelne.

K. R. S. d. $^{19}/_{31}$ Sierpnia 1843 r. Nr. 11427.

niu w téj mierze powinien na końcu aktu uczynić wzmiankę. — K. K. G. i P. 1203, 1205.

15. Odsyłacze i dopiski, wyjąwszy przypadki poniżéj wyrażone, będą mogły być pisane jedynie tylko na marginesie aktu: podpisane lub zaznaczone będą tak przez Notarjuszów, jako téż i przez innych podpisujących, pod nieważnością odsyłaczów i dopisków. Jeżeli długość odsyłacza wymaga, aby przeniesionym był na koniec aktu, nie tylko powinien być podpisany lub zaznaczony, tak samo jak odsyłacze na marginesie, ale nadto strony wyraźnie potwierdzić go powinny, pod nieważnością tegoż odsyłacza.

16. W samym akcie nie powinny się mieścić ani nadpiski, ani międzywiérsze, ani dodatki; a wyrazy w nadpiskach, międzywierszach lub w dodatku zamieszczone, będą nieważne. Wyrazy wykréślonemi być mające, wykréślonemi będą w taki sposób, aby liczba ich mogła być poświadczoną na marginesie téj saméj stronicy aktu, lub w jego końcu, co stwierdzone będzie w ten sam sposób, jak odsyłacze na marginesie zapisane: wszystko pod karą 50 franków (1) na Notarjusza, oraz pod obowiązkiem wynagrodzenia szkód i strat, a nawet pod karą oddalenia z urzędu w razie podstępu.

17. Notarjusz, któryby przekroczył prawa i postanowienia Rządu, odnoszące się do nazwisk i tytułów zniesionych (2), zastrzeżeń i wyrażeń feodalnych, miar i kalendarza Rządowego (1), oraz rachunkowości dziesiętnéj (2), skazany zostanie na karę stu franków (to jest rubli srebrem 24), która, na przypadek powtórnego wykroczenia, podwojoną zostanie.

(1) Franków 50 równa się Rsr. 12.

(2) Zmiana w nazwach dawnych Województw, a teraz Gubernij wprowadzoną została postanowieniem Kr. z d. 23 Lutego (7 Marca) 1837 r. i z d. $^{9}/_{21}$ Sierpnia 1844 r. (D. P., T. XX, str. 415, i T. XXXIV, str. 453).

Zmiana zaś w nazwach Władz i Urzędów niektórych polega na postanowieniu Kr. z d. 29 Września (11 Października) 1842 r. (D. P., T. XXX, str. 281).

(1) We wszelkich ekspedycyach i aktach sądowych powinna być zamieszczaną podwójna data, t. j. podług Kalendarza nowego i dawnego, z których ostatni o dni 12 ma wcześniejszą datę od piérwszego.

Pos. Rady Adm. z d. $^{4}/_{16}$ Stycznia 1835 r. Nr. 19180.
K. R. S. d. $^{19}/_{31}$ t. m. i r. Nr. 777.

(2) Do Królestwa Polskiego nie wprowadzono rachunkowości systematu dziesiętnego, używanego we Francyi. — Postanowieniem Namiestnika z d. 13 Czerwca 1818 r. (D. P., T. VI, str. 50) wprowadzone zostały od d. 1 Stycznia 1819 r. w całém Królestwie Polskiém jednostajne miary i wagi nazwane *Nowopolskiemi*; te jednak istniały tylko do r. 1849, t. j. do epoki wprowadzenia do Królestwa miar i wag Rossyjskich. — Systemat monetarny jeszcze wcześniej, bo w r. 1841, uległ zmianie. I tak:

A) *Co do monety.*

Ukaz z dnia $^{3}/_{15}$ Września 1841 r. (D. P., T. XXVIII, str. 5), stanowi:

Art. 1. Od dnia 20 Grudnia 1841 (1 Stycznia 1842) r., rachunkowość Rządowa i Instytutów pod opieką Rządu zostających tudzież rachunkowość funduszów miejskich, pocztowych, ogniowych, kwaterunkowych, transportowych, fabrycznych, rzemieślniczych, szpitalnych i jakichkolwiekbądź zakładów, odbywać się ma w Królestwie, na ruble srebrne, kopiejki i półkopiejki.

Art. 2. Od dnia wskazanego artykułem poprzedzającym we wszystkich czynnościach następujących:

a) W kontraktach, układach, obligach, skryptach, rewersach, kwitach, słowem wszelkich aktach, czy to

18. Notarjusz utrzymywać będzie w Kancellaryi swojéj wywieszoną tablicę, na któréj wypisywać będzie imiona, nazwiska, powołanie, i mieszkanie osób, które w obrębie jego urzędowania są własnéj woli pozbawione,

---

przed Pisarzami Aktowemi, Rejentami Kancellaryj Ziemiańskich i Rejentami Powiatowymi zeznanych, czy z prywatnym podpisem zdziałanych;

b) W wyrokach i decyzyach Sądów Cywilnych, w sprawach tak Rządu z prywatnemi jako téż między samemi prywatnemi osobami zapaść mających, gdy niemi ilości pieniężne, opłaty wpisów, kary i t. p. będą zasądzone;

c) W wyrokach Sądów Karnych, mocą których wyrzeczone zostały kary pieniężne;

d) W rachunkach z stosunków handlowych, przemysłowych, zakładowych wynikających;

ilości pieniężne i wypłaty, wyrażane i obliczane być mają nie inaczéj, jak w rublach srebrnych Rossyjskich, kopiejkach i półkopiejkach.

Art. 3. Odbywać się będzie, jak dotąd, na złote, rachunkowość Władz Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, wynikająca z pożyczek, dozwolonych Prawem kredytowém z dnia $^{1}/_{13}$ Czerwca 1825 r., i następném z dnia $^{9}/_{21}$ Kwietnia 1838 r. tudzież ta gałęź rachunkowości Banku Polskiego, która tyczy się pożyczek Królestwa, przed rokiem 1841 zaciągnionych. Wszakże, wszelkie nowe kupony, jakie wydane będą w latach następnych, bądź od tychże pożyczek, bądź od listów zastawnych, prawem kredytowém z lat 1825 i 1838 przepisanych, zawiérać mają w sobie, obok złotych, także i wyrażenie wartości obliczonéj na ruble srébrne.

Art. 4. Tak długo, póki listy zastawne Towarzystwa Kredytowego na złote Polskie wydawane będą, wszelkie wpisy hypoteczne, także na złote Polskie, w rubryce właściwéj wykazu hypotecznego zapisywane będą. Jednakże w rubryce, w któréj się wszelkie summy wyraźnie lite-

lub mają dodanego doradcę sądowego, równie jak i wzmiankę o wyrokach o tém stanowiących, wszystko natychmiast, jak tylko o tém uwiadomiony będzie, i pod karą wynagrodzenia stronom szkód i strat.

---

rami wypisują, obliczać należy złote Polskie na ruble srébrne Rossyjskie, kopiejki i półkopiejki, i liczby tychże także literami wypisywać.

Art. 5. Depozyta pieniężne, czy to przed datą 20 Grudnia 1841 (1 Stycznia 1842) roku, czy po téj dacie Bankowi lub prywatnym powierzone, bez warunku opłaty od nich procentu, zwracane być winny w takich samych gatunkach, w jakich skład ich nastąpił.

Art. 6. Wszelkie rachunki Władz i Instytutów Królestwa pod opieką Rządu zostających, oraz rachunki miejskie, pocztowe, ogniowe, kwaterunkowe, transportowe, fabryczne, szpitalne i jakichkolwiekbądź zakładów, zdawane w r. 1842, i w latach dalszych za lata po koniec r. 1841 upłynione, sporządzane będą na złote; wszakże liczebne ich rezultaty, o ile użyte zostaną do czynności roku 1842 i lat następnych, o tyle na ruble zamieniać je należy.

Art. 7. Wypisy z akt wieczystych, mianowicie wykazy hypoteczne, tudzież wyroki Sądów Kryminalnych i Cywilnych, kopje skryptów prywatnych, zgoła wszelkie dokumenta i akta, poprzedzające datę 20 Grudnia 1841 (1 Stycznia 1842) r., w których mowa jest o ilościach pieniężnych, wydawane być winny zgodnie z ich treścią, nie czyniąc w takowych pismach żadnéj zmiany jednéj monety na drugą.

Art. 8. Wszelkie umowy pieniężne na dalszy czas, niż do końca 1841 roku obowiązywać mające, któreby Władze Królestwa, Instytuta pod opieką Rządu zostające i Urzędy zawiadujące funduszami miejskiemi, ogniowemi, pocztowemi, kwaterunkowemi, transportowemi, fabrycznemi, rzemieślniczemi, szpitalnemi i jakiemibądź zakładami, w roku jeszcze bieżącym, ale już po ogłoszeniu ni-

19. Wszystkie akta notarjalne będą miały wiarę w sądach, i będą wykonalne w całym kraju.

Jednakże w przypadku zaskarżenia o fałsz główny, wykonanie aktu o fałsz zaskarżonego zawieszone bę-

---

niejszego Ukazu, zawiérać były w potrzebie, niemniéj wszelkie kosztorysy, likwidacye, licytacye i protokóły, do tych umów ściągające się, na ruble sporządzane być mają.

Art. 9. Obowiązania pieniężne, wypływające z akt i wyroków, które poprzedzają datę 20 Grudnia 1841 (1 Stycznia 1842) r., wykonywane być mają monetą w rublach srébrnych Rossyjskich, kopiejkach i półkopiejkach, chociażby umówione były w Polskiéj lub innéj monecie.

Art. 10. Pisarze Sądowi, Pisarze Aktowi Królestwa, Rejenci Kancellaryj Ziemiańskich i Rejenci Powiatowi, odpowiedzialnymi będą, stosownie do istniejących przepisów, za wszelkie uchybienia, przepisom niniejszego Ukazu do nich ściągającym się.

Art. 11. Moneta dawna Królestwa nie z Rossyjskim stemplem, złota i srébrna, gruba, z wyłączeniem monety noszącéj zarazem napisy Rossyjskie i Polskie, ma być przebijaną kosztem Skarbu Królestwa na monetę Rossyjską, złotą i srébrną, grubą, nowego stempla, a to, w miarę zapasów skarbowych w gotowiźnie, od bieżących potrzeb zbywających, oraz stopniowo, dla uniknienia niedogodności, z niedostatku monet powstać mogących.

B) *Co do miar i wag.*

Ukazem z d. 20 Stycznia (1 Lutego) 1848 r. (D. P., T. XXXIX, str. 389), wprowadzone zostały do Królestwa Polskiego, licząc od d. 19 Kwietnia (1 Maja) 1849 r. *miary i wagi w Cesarstwie istniejące.*

W rozwinięciu Ukazu tego zapadły postanowienia Rady Ad-

dzie, gdy przysięgli co do oskarżenia stanowiący oświadczą, że zaskarżenie ma miejsce; w przypadku zapisania się na fałsz incydentalny, będą mogły Trybunały,

---

ministracyjnéj, pod d. $^{2}/_{14}$ Marca 1848 r. i d. $^{2}/_{14}$ Maja 1850 r. (D. P., T. XL, str. 131 i T. XLIII, str. 75). Ostatnie z nich, w art. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 72 i 73 poniżéj zamieszczonych, wyrzekło:

Art. 1. *Do wymierzania długości w handlu*, używane będą *sażeń* i *arszyn*, z podziałami: sażeń na 3 arszyny, arszyn na 16 werszków.

Art. 2. *Do wymierzania długości w miernictwie i czynnościach technicznych*, używane będą *sażeń* i *stopa* z podziałami: sażeń na 7 stóp, stopa na 12 cali, cal na 10 linij.

Art. 3. *Do oznaczenia długości drogi* służyć ma za miarę *wersta*, i ta zawiéra w sobie 500 sażeni.

Art. 4. *Za miarę powierzchni*, uważany być ma *sażeń kwadratowy*, z podziałem: sażeń kwadratowy na 49 stóp kwadratowych, stopa kwadratowa na 144 cali kwadratowych, cal kwadratowy na 100 linij kwadratowych.

Art. 5. Wszelkie *powierzchnie gruntów* obliczane będą na *desiatyny*. Desiatyna zawiéra 2400 sażeni kwadratowych, to jest 80 sażeni na długość, a 30 sażeni na szérokość.

Art. 6. *Miarą powierzchni do oznaczenia rozległości kraju*, jest *wersta kwadratowa*, i ta zawiéra 250,000 sażeni kwadratowych.

Art. 8. *Za miarę bryłowatości do ciał stałych*, uważany być ma *sażeń sześcienny* z podziałem: sażeń sześcienny na 343 stóp sześciennych, stopa sześcienna na 1728 cali sześciennych, cal sześcienny na 1,000 linij sześciennych.

Art. 10. *Za miarę objętości do ciał sypkich* używane być mają *czetwert* i *czetwerik*, z podziałem czetwert na 8 czetwerików, czetwerik na 8 garncy.

Art. 11. *Za miarę objętości do ciał płynnych* używane

w miarę ważności okoliczności, zawiesić tymczasowo wykonanie aktu.

---

być ma *wiadro*, z podziałem: wiadro na 10 krużek, krużka na 10 czarek.

Art. 12. *Do ważenia ciężarów*, używany być ma *pud* i *funt*, z podziałem: pud na 40 funtów, funt na 96 złotników, złotnik na 96 doli.

Art. 72. Rządy Gubernialne, Policya wykonawcza miasta Warszawy, Naczelnicy Powiatowi, Objazdowi urzędnicy, Magistraty, Wójci Gmin, Władze i Urzędy Sądowe, Sądy Handlowe, Pisarze Aktowi, Rejenci, Giełdy i Deputacye Handlowe, Ajenci Wymiany, Meklery, Sortiory, Mierniki, Budowniczowie, Inżynierowie i Jeometrowie, tudzież wszyscy ci, którzy uskuteczniają dostawy dla Rządu, a w ogóle wszelkie Władze, obowiązani są, o ile się to do nich odnosi, przestrzegać, aby we wszystkich czynnościach, aktach, układach handlowych, przy wykonywaniu wszelkiéj budowy, i tak daléj, używane były jedynie miary i wagi Rossyjskie prawem przepisane.

Art. 73. Do obliczenia w razie potrzeby zamiany miar i wag Rossyjskich, na miary i wagi Polskie, postanowieniem Rady Administracyjnéj z dnia 13 Czerwca 1818 r. (D. P., T. VI str. 50) zaprowadzone, i nawzajem tych miar ostatnich, na miary i wagi Rossyjskie, na mocy Ukazu Najwyższego z d. 20 Stycznia (1 Lutego) 1848 r., od d. 19 Kwietnia (1 Maja) 1849 r. w Królestwie Polskiém obowiązujące, służyć mają *Tablice ułożone w Komitecie miar i wag przy Kommissyi Rządowéj Spraw Wewnętrznych i Duchownych*, ustanowionym.

Przyjęte do ułożenia ich stosunki są następujące:

A) *Stosunki pomiędzy miarami Rossyjskiemi i Polskiemi.*

a) *Miary długości.*

Sażeń Rossyjski zawiéra: sążeń 1, stopę 1, cali 4, linij 10,8.

20. Notarjusze obowiązani są zachowywać oryginały wszystkich aktów przez siebie przyjętych. — Jednakże przepisem tym nie są objęte: świadectwa o życiu, pełno-

---

Arszyn zawiéra: łokieć 1, cali 5, lini, 7,6.
Werszek zawiéra: cal 1, linij 10,2.
Stopa Rossyjska zawiéra: stopę 1, linij 8,4.
Cal Rossyjski zawiéra: cal 1, linij 0,7.
Linia Rossyjska zawiéra: linię 1,3.
Sażeń Rossyjski zawiéra: pręcików 4, ławek 9,4.
Stopa Rossyjska zawiéra: ławek 7,1.

b) *Miary powierzchni czyli kwadratowe.*

Sażeń kwadratowy Rossyjski zawiéra: sążeń 1, łokci 4, stóp 2, cali 126, linij 133,1.
Stopa kwadratowa Rossyjska zawiéra: stopę 1, cali 17, linlj 40,9.
Cal kwadratowy Rossyjski zawiéra: cal 1, linij 17,2.
Linia kwadratowa Rossyjska zawiéra: linię 1,6.
Diesiatyna zawiéra: morg 1, prętów 285, pręcików 40, ławkę 1,8.
Sażeń kwadratowy Rossyjski zawiéra: pręcików 24, ławek 3,9.
Stopa kwadratowa Rossyjska zawiéra: ławek 4,9.
Cal kwadratowy Rossyjski zawiéra: 0,3 ławki.

c) *Miary objętości czyli sześcienne.*

Sażeń sześcienny Rossyjski zawiéra: sążeń 1, łokci 23, stóp 6, cali 989, linij 503.
Stopa sześcienna Rossyjska zawiéra: stopę 1, cali 320, linij 469,9.

mocnictwa, akta znania, pokwitowania z dzierżaw, z najmów, z zasług, z wypłat zaległych pensyj i opłat dożywotnich, oraz inne proste akta, które, według prawa, mogą być wydawane w oryginale (en brevet).— K. P. S. 200 i n., 214, 977.

Cal sześcienny Rossyjski zawiéra: cal 1, linij 320,2.
Linia sześcienna Rossyjska zawiéra: linij 2.

d) *Miary objętości do ciał sypkich.*

Czetwiert zawiéra: korzec 1, garncy 20, kwartę 1, kwaterek 3,6.
Czetwieryk zawiéra: garncy 6, kwart 2, kwaterkę 1.
Garniec Rossyjski zawiéra: kwart 3, kwaterkę 1,1.

e) *Miary objętości do ciał płynnych.*

Wiadro zawiéra: garncy 3, kwaterkę 1,2.
Krużka zawiéra: kwartę 1, oraz 0,9 kwaterki.
Czarka zawiéra: pół kwaterki.

f) *Miary ciężaru czyli wagi.*

Pud zawiéra: funtów 40, łutów 12,6.
Funt zawiéra: funt 1, i 0,3 łuta.
Złotnik zawiéra: 0,3 łuta.
Dola zawiéra: 0,0035 łuta.

B) *Stosunki pomiędzy miarami Polskiemi i Rossyjskiemi.*

a) *Miary długości.*

Sążeń Polski zawiéra: arszynów 2, werszków 6,8.
Łokieć Polski zawiéra: werszków 12,9.
Cal Polski zawiéra: pół werszka.
Stopa Polska zawiéra: cali 11, linij 3,3.

Cal Polski zawiéra: linij 9,4.
Linia Polska zawiéra: 0,79 linij.
Pręt zawiéra: sażeni 2, cali 2, oraz 0,8 linij.
Pręcik zawiéra: stopę 1, cali 5.
Ławka zawiéra: cal 1, linij 7.

b) *Miary powierzchni czyli kwadratowe.*

Sążeń kwadratowy Polski zawiéra: stóp 32, cali 20, linij 45,1.
Łokieć kwadratowy Polski zawiéra: stóp 3, cali 82, linij 27,2.
Stopa kwadratowa Polska zawiéra: cali 128, linij 56,8.
Cal kwadratowy Polski zawiéra: linij 89,2.
Linia kwadratowa Polska, zawiéra: 0,6 linii.
Włóka zawiéra: diesiatyn 15, sażeni 897, stóp 35, cali 135, linij 40,8.
Morg zawiéra: sażeni 1229, stóp 45, cali 42, linij 91,3.
Pręt zawiéra: sażeni 4, stóp 4, cali 127, linij 82,3.
Pręcik zawiéra: stóp 2, cal 1, linij 27,8.
Ławka zawiéra: cali 2, linij 89,2.

c) *Miary objętości czyli sześcienne.*

Sążeń sześcienny Polski zawiéra: stóp 182, cali 390, linij 181,3.
Łokieć sześcienny Polski zawiéra: stóp 6, cali 294, linij 451,1.
Stopa sześcienna Polska zawiéra: cali 1457, linij 806,3.
Cal sześcienny Polski zawiéra: linij 843,6.
Linia sześcienna Polska zawiéra: 0,48 linii.

d) *Miary objętości do ciał sypkich.*

Korzec zawiéra: czetweryków 4, garncy 7.

21. Prawo wydawania wyciągów głównych i wypisów służy tylko Notarjuszowi oryginał aktu posiadającemu; jednakże każdy Notarjusz może wydawać kopje aktu złożonego mu jako oryginał. — K. N. 1335. — Art. 11, 81 i 88 Instrukcyi z r. 1819, oraz art. 36 i 42 Instrukcyi z r. 1825. (T. II, str. 23, 44, 45, 144, 146 niniejszego dzieła) (1).

Garniec Polski zawiéra: garniec 1,2.

e) *Miary objętości do ciał płynnych.*

Garniec Polski zawiéra: krużek 3, czarek 2,5.
Kwarta Polska zawiéra: czarek 8,1.
Kwaterką Polska zawiéra: czarek 2.

f) *Miary ciężarów czyli wagi.*

Centnar zawiéra: pudów 2, funtów 19, zołotników 2, doli 5.
Funt Polski zawiéra: zołotników 95, doli 5,8.
Łut zawiéra: zołotników 2, doli 93,1.

(1) Pisarze Aktowi i Rejenci, nie powinni wydawać wyciągów i wypisów aktów, lub pism prywatnych, których oryginały nie znajdują się na składzie w ich Kancellaryi, lecz okazane im tylko bywają, a, po poświadczeniu wypisu, zostają w rękach osoby oryginał produkującej. Wynika z tąd trudność, a czasem nawet niepodobieństwo, komportowania oryginału, gdy złożenie onego, dla porównania go z kopją wydaną, staje się potrzebném. Ponieważ legalizacya, oprócz poświadczenia podpisu i pieczęci, obejmuje nadto zaświadczenie, że urzędnik akt przyjmujący, lub wyciąg albo wypis jego wydający, jest istotnie upoważnionym i właściwym do przyjęcia aktu lub wydania wyciągu albo wypisu jego, a podług art. 21 Organizacyi Notarjatu, Pisarz Aktowy lub Rejent tych tylko aktów wyciągi i wypisy wydawać ma prawo, których posiada oryginał, lub które u niego do oryginal-

22. Notarjusze nie mogą wyzuwać się z posiadania jakiegokolwiek oryginału aktu, wyjąwszy w przypad-

---

nych aktów złożone zostały; przeto, o ile nie będą zachowane powyższe rozporządzenia, podobnym wypisom lub wyciągom aktów legalizacya ma być odmawianą.

K. R. S. d. 14 Stycznia 1825 r. Nr. 587, i 28 Stycznia 1832 r. Nr. 1100.

Oprócz tego przy wydawaniu wyciągów Rejenci powinni zachować następujące przepisy:

1° Wydając wyciąg z aktów oryginalnych, powinni wyrazić czy ten wyciąg jest wyciągiem głównym, lub wyciągiem następnym, po wydaniu głównego wyciągu.

2° Wydając zaś wyciąg z pisma do aktów oryginalnych złożonego, powinni wyrazić, czém jest to pismo podług podania stron, które do aktów oryginalnych go załączyły, lub Rejentowi do zachowania powierzyły.

3° W razie wydania wyciągu z aktu do oryginalnych aktów załączonego, obowiązkiem jest Rejenta nadto uczynić wzmiankę o akcie oryginalnym, do którego to pismo załączone zostało.

4° W razie zaś gdy pismo Rejentowi do zachowania powierzoném zostało, Rejent sporządziwszy akt osobny względem depozycyi rzeczonego pisma, nie może wydawać wyciągu pisma, tylko razem z wyciągiem tego aktu, aby każdy czytający wyciąg, mógł zaraz wiedzieć, że ten wyciąg jest tylko wyciągiem z pisma u Rejenta deponowanego, i czy to pismo jest pismem prywatném lub urzędowém, wyciągiem głównym lub następnym i t. p., czy jest aktem w kraju lub za granicą sporządzonym.

5° Aby rzeczone wyciągi w każdym razie sprawdzonemi być mogły, z pismem do aktów oryginalnych załączoném, lub Rejentowi do zachowania powierzoném, pismo takowe pozostać winno przy aktach oryginalnych i już napowrót stronie lub stronom oddane być nie może.

Przepisy powyższe stosują się także do zachowawców innych aktów urzędowych, o ile nie wypływają z szcze-

kach prawem przewidzianych i na mocy wyroku. — Art. 112 Instrukcyi z r. 1819. (T. II, str. 57 niniejszego dzieła).

gólnych attrybucyj i obowiązków Pisarzy lub Rejentów.

Nie wzbrania się jednak Rejentom wydawania wyciągów z ksiąg handlowych kupieckich, i poświadczania zgodności tychże z oryginalnemi księgami, skoro te księgi przez stronę żądającą wyciągu, były Rejentowi produkowane i według prawa handlowego utrzymywane. W tym jednym tylko przypadku mogą być wydane wyciągi z pism niezłożonych do akt oryginalnych Rejenta, lecz jemu tylko okazanych.

Co się dotyczy zachowawców akt dawnych, ci mogą wprawdzie wydawać wyciągi z oblat, chociaż dokument oryginalny, wówczas do oblaty podany, przez stronę napowrót odebrany został, bo oblaty podobne były prawem upoważnione; lecz względem nich służy reguła dawniéj zachowywana, iż oblata o tyle na wzgląd zasługuje, o ile zgadza się z oryginałem.

Powyższe ostrożności tém więcéj teraz znajdują zastosowanie, gdy, podług przepisu art. 61 Prawa o szlachectwie z d. $^{16}/_{28}$ Sierpnia 1836 (D. P., T. XIX, str. 251), Heroldya mocną jest, w razie wątpliwości, żądać od przełożonych nad Archiwami oryginału dokumentów, składanych w kopii przez osoby dowodzące szlachectwa, lub téż delegować urzędnika na miejsce, dla osobistego sprawdzenia kopii z oryginałem. Jakże więc zadość stałoby się temu przepisowi, gdyby strona żądająca poświadczenia kopii jakiego aktu, oryginał takowego w swém ręku zachowała?

Nie dopełniający wyżéj wskazanego prawnego porządku Rejent, lub zachowawca aktów dawnych, ściągnie na siebie napomnienia, a w razie powtórzenia, karę porządkową; nadto stronom zastrzega się wolność poszukiwania zwrotu kosztów i wynagrodzenia za poniesione straty, przeciw uchybiającemu urzędnikowi.

Prezesi Trybunałów powinni przestrzegać zachowanie tego rozporządzenia szczególniej przy legalizacyi podpisu Rejentów; celem bowiem legalizacyi jest nie tylko zaświadczenie podpisu

Przed wyzuciem się jednak z posiadania takowego, sporządzą i podpiszą odpis jego dosłowny (copie figurée), który, po poświadczeniu go przez Prezesa i Prokuratora Trybunału Cywilnego właściwego miejsca ich urzędowania, złożonym będzie do akt notarjalnych zamiast oryginału i zastąpi jego miejsce aż do czasu zwrócenia do akt oryginału.

23. Nie mogą również Notarjusze, bez decyzyi Prezesa Trybunału piérwszéj instancyi, wydawać wypisów, ani uwiadamiać nikogo o aktach, wyjąwszy osoby mające w aktach interes w imieniu własném, ich następców, lub wchodzących w ich prawa, a to pod karą wynagrodzenia szkód i strat, oraz pod karą zapłacenia stu franków (1), a na przypadek powtórnego wykroczenia, pod karą zawieszenia w urzędowaniu przez trzy miesiące; co jednak nie ubliża wykonaniu ustaw i urządzeń względ-

Rejenta, ale także dostrzeganie, aby w wydawaniu wyciągów zachowany był porządek, od którego zależy ocenienie, jaką wiarogodność ma pismo, którego produkowany jest wyciąg.

Rozporządzenie to powinno być wywieszone na drzwiach Kancellaryj Hypotecznych Gubernialnych i Okręgowych.

K. R. S. d. $^{1}/_{13}$ Września 1837 r. Nr. 8863.
(Zbiór Ukazów T. II, str. 68).

Rejent nie może wydawać wypisu testamentu własnoręcznego inaczéj, jak łącznie z protokółem publikacyi, bez czego testament, stosownie do art. 1007 K. N., żadnego nie ma skutku, i dlatego téż wypis testamentu własnoręcznego, o ile nie jest wydany łącznie z protokółem publikacyi, legalizowanym być nie może.

K. R. S. d. $^{13}/_{25}$ Czerwca 1845 r. Nr. 8149, i $^{14}/_{26}$ Kwietnia 1857 r. Nr. 20829.

(1) Franków 100 równa się Rsr. 24.

dem zarejestrowania (1), jako też ustaw ściągających się do aktów mających być ogłaszanemi w Trybunałach. K. H. 42, 67.

24. O ile będzie żądaném wydanie wypisu lub wyciągu aktu, do którego żądający tego nie wpływał, proto-

(1) *Zarejestrowanie* jest to przedstawienie aktu w *Biurze Zarejestrowań*, celem ustanowienia i pobrania na rzecz skarbu opłaty stemplowéj od przedstawianego aktu. — Przepisy o zarejestrowaniu nie obowiązują w Królestwie Polskiém. (Przypiski do art. 1000 i 1016 K. N.), a pobór opłaty Skarbowéj urządzony jest w inny sposób.

Jednakże Skarb Królestwa, interessowany o dokładne pobieranie opłat z tego źródła mu należnych, rozciąga nad aktami notarjalnemi kontrollę i odbywa rewizyę ich pod względem stemplowym.

Wydane w tym celu rozporządzenia są następujące:

a) W rewizyi akt notarjalnych dopełnianéj przez Urzędników Kontrolli Skarbowéj, Rejenci nie powinni czynić żadnéj trudności, tembardziéj, gdy urzędnicy ci, będąc upoważnieni do rewizyi aktów publicznych, obowiązani są zachować milczenie o ich treści, pod rygorem oddalenia ze służby.

K. R. P. i S. d. 6 Października 1819 r. — K. R. S. d. 13 t. m. i r. Nr. 9885.

b) Urzędnikom Skarbowym, rewizyę akt pod względem stemplowym u Rejentów dopełniającym, ciż Rejenci nie powinni wydawać oryginalnych akt; w razie zaś koniecznej potrzeby, akta takie dostatecznie prostemi kopjami zastąpione być mogą.

K. R. S. d. $^{14}/_{26}$ Lipca 1845 r. Nr. 10477.

c) Z powodu wydania pod dniem 29 Kwietnia (11 Maja) 1853 r. przez Kommissyę Rządową Przychodów i Skarbu *Instrukcyi dla Rewizorów Skarbowych, Kontrollerów Powiatowych i ich Pomocników* co do odbywania rewizyi pod względem stemplowym, Trybunały, Sądy Pokoju i Rejenci obowiązani są Urzędnikom Skarbowym przybywającym na rewizyę pod względem stemplowym, dostarczać wszelkich materyałów do uskutecznienia rewizyi potrzebnych.

K. R. S. d. 18 Lutego (2 Marca) 1854 r. Nr. 1363.

kół spisany będzie przez Notarjusza, u którego akt jest w zachowaniu, chybaby Trybunał, który to rozporządził, delegował w tym celu jednego z swych członków, albo innego Sędziego, lub innego Notarjusza. — K. N. 1334. — K. P. S. 846—853.

25. Same tylko wyciągi główne wydawane będą w formie wykonawczéj; będą miały intytulacyę i zakończenie w takich samych wyrazach jak wyroki sądowe (1). — Przypisek do art. 146 K. P. S. (T. II, str. 235 niniejszego dzieła).

26. Na oryginale aktu powinna być zamieszczoną wzmianka o wydaniu piérwszego wyciągu głównego, dopełnioném każdéj ze stron interesowanych: nie może być jéj wydanym drugi wyciąg główny, pod karą oddalenia od urzędu, bez decyzyi Prezesa Trybunału piérwszéj instancyi, która do oryginału aktu dołączoną będzie (2). Art. 39 Instr. Hyp. z r. 1819. (T. II, str. 33 niniejsz. dzieła).

27. Każdy Notarjusz powinien miéć pieczęć oddzielną i wyrażającą jego imię, nazwisko, urząd i miejsce urzędowania, oraz podług jednostajnego wzoru herb Państwa (3).

(1) Przy wydawaniu wypisów aktów Rejenci obowiązani są dokładnie rozróżniać akta egzekucyi dopuszczające od aktów onejże nie wymagających, i tylko piérwsze wydawać w formie do wykonania upoważniającéj pod imieniem Panującego i ze zwykłym rozkazem egzekucyi.

K. R. S. d. $^{19}/_{31}$ Sierpnia 1843 r. Nr. 11427.

(2) Rejenci, czyniąc wzmiankę na aktach oryginalnych (minutes) o wydaniu głównego wyciągu, datę wydania i ilość użytego stempla, wyraźnie literami a nie liczbami zapisywać są w obowiązku.

K. R. S. d. $^{6}/_{18}$ Czerwca 1845 r. Nr. 5152.

(3) W przedmiocie pieczęci używanych do czynności Rejentowskich, mają zastosowanie też same przepisy, jakie co do pieczęci

Na wyciągach głównych i wypisach pieczęć taka wyciśniętą będzie. — Art. 12 Instr. Hyp. z r. 1819, — Art. 41 Instr. Hyp. z r. 1825. (T. II, str. 24 i 146 niniejszego dzieła).

23. Akta Notarjuszów będą legalizowane, a mianowicie: akta Notarjuszów, urzędujących w obrębie Sądu Appellacyjnego, gdy użyte będą po za jego obrębem; akta zaś innych Notarjuszów, gdy użyte będą po za obrębem ich Departamentu (Gubernii).

Legalizacya dopełnioną będzie przez Prezesa Trybunału piérwszéj instancyi miejsca urzędowania Notarjusza, albo miejsca, w którém akt lub wypis wydane będą. — Przypiski do art. 21 i 49 Org. Not. (1).

Komorników powołane są wyżej w T. II na str. 601 niniejszego dzieła. Różnica zachodzi tylko w tém, iż Rejenci używają pieczęci Klassy II, a nie III, i że o sporządzenie pieczęci tego rodzaju odnosi się do Dyrekcyi Mennicy nie Prokurator lecz Prezes właściwego Trybunału, do którego również i dalsza w tym przedmiocie kontrolla należy.

(1) Z przepisem zawartym w niniejszym artykule, i traktującym o *legalizacyi aktów notarjalnych*, mają ścisły związek rozporządzenia o *legalizacyi w ogólności*. Prawodawca nie poświęcił temu przedmiotowi żadnéj oddzielnéj Części w Kodexach, rozporządzenia jednak w tym względzie są nader ważne i dlatego też, oraz dla wyczerpania całości przedmiotu, zostają tu podane przepisy o legalizacyi wszelkich w ogólności aktów, o jéj skutkach i formie; z wyłączeniem jedynie przepisów o legalizacyi aktów stanu cywilnego, oraz aktów sporządzonych w Królestwie Polskiém, a mających być wykonanemi w Cesarstwie Rossyjskiém i wzajemnie, przepisy bowiem te zostały już wyżej umieszczone. (T. I, str. 49—54 i 151 niniejszego dzieła).

O LEGALIZACYACH.

Legalizacya jest to czynność, która, oprócz poświadczenia podpisu i pieczęci, ma przeznaczenie świadczyć, że urzędnik, który akt

29. Notarjusze utrzymywać będą *Repertorium* wszelkich aktów przez siebie przyjmowanych.

---

przyjął, lub wypis jego wydał, jest istotnie upoważnionym i właściwym do sporządzenia aktu, albo do wydania jego wypisu.

Legalizacyę dopełnia Władza bezpośrednio przełożona nad urzędnikiem wydającym wypis lub wyciąg aktu.

W przedmiocie tym istnieją pomiędzy innemi następujące przepisy:

I. *Przepisy ogólne co do legalizacyi.*

a) Legalizacya aktu ma na celu nie tylko poświadczenie własnoręczności podpisu urzędnika, przed którym akt został zdziałany, lecz nadto poświadczenie, iż urzędnik ten do przyjęcia podobnego aktu i wydania wypisu jego był właściwym, i dla tego też Prezesi Trybunałów, przy legalizowaniu aktów, baczną zwracać powinni uwagę na powyższe okoliczności, i, w razie dostrzeżonego uchybienia, nie tylko podpisu swego odmawiać, lecz prócz tego urzędnikowi, który się uchybienia dopuścił, naganę udzielać, a, w razie ponowienia, karę porządkową przeciwko niemu wymierzać są w obowiązku.

K. R. S. d. $^{18}/_{1}$ Lipca 1837 r. Nr. 8011.

b) Władze i Urzędnicy Sądowi na wydawanych przez siebie wyciągach, wypisach i kopjach, wszelkich w ogólności aktów i wyroków, datę wydania wyraźnie zamieszczać powinni.

K. R. S. d. $^{2}/_{14}$ Czerwca 1843 r. Nr. 3636.

c) We wszystkich Trybunałach utrzymywanym być powinien *Dziennik legalizacyj*, do którego treść aktów legalizowanych, a na aktach kolejną liczbę Dziennika, zamieszczać należy.

K. R. S. d. $^{5}/_{17}$ Stycznia 1851 r. Nr. 1317.

d) Sami wyłącznie Prezesi obowiązani są dopełniać legalizacyę, w razie zaś przeszkody powinni do téj czynności upoważnić Sędziego najstarszego z porządku.

K. R. S. d. 22 Stycznia (3 Lutego) 1847 r. Nr. 1765.

e) Podpis Pisarza Aktowego ulega legalizacyi Prezesa Sądu Appellacyjnego.

K. R. S. d. $^{8}/_{20}$ Kwietnia 1846 r. Nr. 5581.

30. Repertoria będą widymowane, liczbowane i zaznaczane przez Prezesa, lub, w jego zastępstwie, przez

---

f) Legalizacya podpisu Komorników i Woźnych Sądowych jest attrybucyą właściwego Prezesa Trybunału.

K. R. S. d. $^{14}/_{26}$ Sierpnia 1840 r. Nr. 10346.

II. *Forma legalizacyi.*

a) Legalizacya powinna następować bezpośrednio po legalizowanym podpisie, a zatém żadne pisma ani kontestacye woźnych przedzielać jéj nie mogą, a nadto w przypadkach gdy legalizacya zamieszczoną jest na oddzielnym arkuszu, takowy do legalizowanego aktu powinien być przyszyty, i końce nitki powinny być przytwierdzone pieczęcią Władzy legalizacyę dopełniającéj.

K. R. S. d. 22 Maja 1827 r. Nr. 5615.

b) Ponieważ podług § 9 dekretu z d. 14 Lutego 1812 r. (D. P. K. W., T. IV, str. 185) na kopjach powinna być zamieszczoną wzmianka, jakiéj ceny papiér stemplowy do oryginału był użyty, przeto każdy poświadczający zgodność kopii z oryginałem powinien formalność tę zachować pod skutkami tymże dekretem zastrzeżonemi, to jest pod karą kontrawencyjną w ilości kopiejek 90.

K. R. S. d. 20 Listopada 1820 r. Nr. 11789, i d. 20 Lipca (1 Sierpnia) 1849 r. Nr. 5490.

c) Legalizujący podpisy wtenczas tylko za przepuszczających kontrawencyę stempla uważani być mają, gdy akt przez nich legalizowany, użycia stempla wymagał, a takowy wcale nie był użytym; gdyby zaś zachodziła kwestya tylko o użycie do legalizowanego aktu stempla właściwéj ceny, a nie, jak wyżéj, o zupełne nieużycie, natenczas legalizujący podpisy za przepuszczających kontrawencyę stemplową uważani być nie mogą.

K. R. P. i S. d. 16 Października 1823 r. Nr. 45618, i K. R. S. d. 19 Lutego 1824 r. Nr. 12740.

innego Sędziego Trybunału Cywilnego miejsca urzędowania; Repertoria zawiérać w sobie będą datę, naturę i

---

III. *Skutki legalizacyi.*

Przez postanowienie Najwyższe, Poselstwa Zagraniczne upoważnione zostały do legalizacyi aktów zeznawanych za granicą przez Polaków, lecz na ważność i prawność aktów, nie wpływa ani pomieniona legalizacya, ani też poświadczenie podpisów Ambasadorów, Ministrów i innych Urzędników Jego Cesarsko Królewskiéj Mości przez Kancellaryę Dyplomatyczną Ks. Namiestnika dopełniane.

R. A. d. $^{13}/_{25}$ Maja 1832 Nr. 4937.

IV. *Przepisy co do legalizacyi niektórych szczególnych aktów.*

Wypis decyzyi hypotecznéj nie może być legalizowany, jeżeli nie powołano w niéj treści aktu lub wniosku przedmiotem téjże decyzyi będącego; a jeżeliby zapadła decyzya ogólowa, powyższéj wiadomości w sobie nie mieszcząca, wówczas wypis decyzyi takiéj może być legalizowany o tyle tylko, o ile wypis aktu lub wniosku, przedmiotem decyzyi będącego, łącznie z tąż decyzyą wydany będzie.

K. R. S. d. 23 Listopada (4 Grudnia) 1845 r. Nr. 17740.

Również nie mogą być legalizowane *nie kompletne wykazy hypoteczne*, a mianowicie takie, które pod intytulacyą Wykazu Hypotecznego, nie mieszczą w sobie wszystkich Działów tegoż Wykazu, albo też mieszczą jedną tylko szczególną pozycyę, albo cały szereg właścicieli poprzednich, którzy oddawna już niemi być przestali i, t. p., gdyż wykaz hypoteczny powinien przedstawiać wierny obraz takiego stanu hypoteki, jaki rzeczywiście w chwili jego wydania istnieje; jeżeli zaś strona interesowana nie żąda lub nie potrzebuje wykazu, ale wiadomości o szczegółowéj pozycyi mieszczącéj się w wykazie lub z wykazu wykréślonéj, uchylać się od tego nie można, ale w takich właśnie przypadkach, albo stosowne świadectwo, albo poświadczone kopje wpisów lub aktów wydać należy.

K. R. S. d. $^{11}/_{23}$ Maja 1853 r. Nr. 7276.

Wydziały Hypoteczne nie powinny wymagać, aby *podpisy woźnych* przy sądach innych Gubernij, uskuteczniających doręczenie

rodzaj aktu, imiona i nazwiska stron, oraz poświadczenie zarejestrowania. — Art. 37, 38 i 39 Instr. Hyp. z r.

---

stronom prywatnym wezwań Dyrekcyi Szczegółowej Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego do stawienia się na termin wyznaczony do odebrania listów zastawnych z pożyczek przez Towarzystwo Kredytowe udzielanych, były przez właściwych Prezesów Trybunału legalizowane.

K. R. S. d. $^{16}/_{28}$ Października 1839 r. Nr. 10346.

Stosownie do art. 320 i n. K. C. P. *akt przysposobienia* ważny jest o tyle o ile dopełnione zostały wszystkie w tym przedmiocie wymagane formalności, o czém przekonać się można jedynie z wyciągu urzędowego aktu przysposobienia, wpisanego do ksiąg aktów urodzenia, i dlatego też taki tylko wyciąg może być legalizowanym, bez względu na cel, w jakimby strona interesowana użyć go chciała.

K. R. S. d. $^{13}/_{25}$ Kwietnia 1839 r. Nr. 4307.

Dla nadania wiarogodności *wypisom lub kopjom wydawanym z Archiwów dawnych aktów Polskich*, a składanym Heroldyi Królestwa przez osoby dowodzące szlachectwa, nie tylko podpisy urzędników też wypisy wydających powinny być stwierdzane i poświadczane, ale nadto właściwi Prezesi Trybunałów są w obowiązku sprawdzić, że sporządzone wypisy lub kopje we wszystkiém są zgodne z oryginalnemi dokumentami.

Pos. Ks. Nam. z d. 24 Lutego (8 Marca) 1838 r. Nr. 612. — K. R. S. d. $^{1}/_{13}$ Marca 1838 r. Nr. 2496.

Archiwiści akt dawnych nie powinni wydawać *wypisów z aktów ad passum*, nie zgodnych z osnową oryginałów. Wykonanie tego rozporządzenia ściśle przez Prezesów powinno być przestrzegane przy sprawdzaniu dokumentów.

K. R. S. d. $^{10}/_{22}$ Czerwca 1855 r. Nr. 10791.

Wreszcie porównać tu rozporządzenie Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z d. $^{2}/_{14}$ Lutego 1838 r. Nr. 1642. (T. II, str. 852 niniejszego dzieła).

V. *Legalizacya aktów mających być złożonemi Heroldyi Cesarstwa.*

Wszelkie wypisy aktów przez niższe Władze lub Urzędników Sądowych wydawane, do użytku Heroldyi Cesarstwa służyć mające,

1819, i art. 40 Instr. Hyp. z 1825. — Ustęp 6, 7, 8 rozporządzenia Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z d. $^{18}/_{30}$ Mar-

---

właściwi Prezesi Trybunałów mają legalizować, podpis zaś Prezesów właściwi Gubernatorowie Cywilni poświadczać.

Obowiązek sprawdzania i poświadczania wypisów z akt Głównego Archiwum Królestwa, dotąd na Dyrektorze Głównym Prezydującym w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości leżący, przeszedł na Gubernatora Cywilnego Warszawskiego.

Wypisy z akt Pisarzy Aktowych Królestwa, równie wprost tenże Gubernator ma poświadczać, a podpisy Gubernatorów Cywilnych w każdym razie mają być poświadczane przez Kancellaryę Przyboczną Ks. Namiestnika Król.

Pos. Ks. Nam. z d. 30 Maja (11 Czerwca) 1844 r. — Odezwa Sekretarza Stanu przy Radzie Adm. z d. $^{9}/_{21}$ Czerwca t. r. Nr. 13711. — K. R. S. d. 21 Czerwca (3 Lipca) t. r. Nr. 8605.

Wypisy z ksiąg stanu cywilnego przez duchownych przełożonych parafii, jako Urzędników stanu cywilnego, wydawane, a do użytku Heroldyi Cesarstwa przeznaczone, właściwe Sądy Pokoju z Księgami, w Archiwum Sądu złożonemi sprawdzać, i zgodność ich z temiż poświadczać mają.

Podpis Podsędka, lub jego Zastępcy, przełożony nad nim Prezes legalizować, — podpis Prezesa właściwy Gubernator Cywilny, — Gubernatora zaś Kancellarya Przyboczna Ks. Namiestnika Król. poświadczać będzie.

Pos. Ks. Nam. z d. 22 Września (4 Października) 1844 r. — Odezwa Sekretarza Stanu przy Radzie Adm. z d. 27 Września (9 Października) t. r. Nr. 17286. — K. R. S. d. $^{8}/_{18}$ Października t. r. Nr. 13990.

W przepisach powyższych zaprowadzoną została zmiana, i podług tego:

Wszelkie dokumenta i wypisy aktów, wydawane z Archiwów właściwych Wydziału Sprawiedliwości przez Władze Sądowe i pojedynczych Urzędników Sądowych, przez Rejentów, Obrońców, Komorników, Archiwistów akt dawnych, i Urzędników stanu cywilnego, do Heroldyi Cesarstwa składanych, tak jak to ma miejsce w każdym innym razie, sprawdzane i oświadczane być winny koleją

ca 1853 r. Nr. 10188. (T. II, str. 32, 33, 45, 145 i 872 niniejszego dzieła) (1).

TYTUŁ II.

Urządzenie Notarjatu.

ODDZIAŁ I.

Liczba, umieszczenie i kaucya Notarjuszów.

31. Liczba Notarjuszów dla każdego departamentu (dla każdéj Gubernii), umieszczenie ich i miejsce urzędowania, będą oznaczone przez Rząd w tym sposobie:

Władz Sądowych, a wreszcie przez Dyrektora Głównego Prezydującego w Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości.

Wszelkie zaś inne akta i wypisy z Archiwów Administracyjnych wydawane przez Władze i Urzędy pod zwierzchnością Rządów Gubernialnych lub Naczelników Powiatowych zostających, winny być poświadczane, i gdzie tego potrzeba, sprawdzane przez Gubernatorów Cywilnych.

Wszelkie wreszcie akta i wypisy z Archiwów Administracyjnych, Władz oddzielnych, nie ulegających zwierzchności Rządów Gubernialnych, ani Naczelników Powiatów, ale stojących pod wyższym lub oddzielnym zarządem, poświadczane być winny, jak się to dotąd praktykuje, albo przez właściwych Dyrektorów Głównych Prezydujących w Kommissyach Rządowych, albo przez innych Naczelników Głównych Zarządów.

Odezwa Sekretarza Stanu przy Radzie Adm. d. 20 Lutego (4 Marca) 1850 r. Nr. 8492. — K. R. S. d. $^{14}/_{26}$ Marca 1850 r. Nr. 3677.

(1) Rejenci obowiązani są *Repertoria* akt Notarjalnych w sposobie prawem przepisanym utrzymywać, tamże datę i treść każdego aktu pod ciągłą liczbą zaraz po jego sporządzeniu zapisywać, zamieszczając na dowód tego na czele wypisów liczbę, pod którą tamże wciągniętym został.

K. R. S. d. $^{19}/_{31}$ Sierpnia 1843 r. Nr. 11427.

1° Że w miastach, które mają sto tysięcy mieszkańców lub więcéj, będzie najwyżéj po jednym Notarjuszu na sześć tysięcy mieszkańców;

2° Że w innych miastach, miasteczkach lub wsiach będzie najmniéj po dwóch Notarjuszów, a najwięcéj po pięciu na każdy okrąg Sądu Pokoju. — Art. 42, 43 i 44 Org. Sądow. z d. 11 Maja 1808 r. Nr. 3335.

32. Zniesienie lub zmniejszenie posad następować będzie tylko przez śmierć, uwolnienie lub oddalenie od urzędu.

33. Notarjusze pełnią swój urząd bez patentów (1); lecz obowiązani są wystawić oznaczoną przez Rząd kaucyę, która służyć będzie szczególnie na rękojmię skazań, jakieby przeciw nim wyrzeczone były w skutku wykonywania ich urzędowania. — Przypisek do art 695 K P. S. (T. II, str. 414 niniejszegodzieła).

Gdyby, skutkiem téj rękojmi, kaucya w całości lub części wyczerpaną została, Notarjusz zawieszonym będzie w urzędowaniu dopóty, dopóki nie uzupełni kaucyi w całości; a gdyby jéj w ciągu sześciu miesięcy nie uzupełnił, uważanym będzie za składającego urząd, i kto inny w jego miejsce przeznaczonym zostanie (2).

---

(1) W Królestwie Polskiém Pisarze Aktowi i Rejenci wnoszą do Skarbu Królestwa na raz jeden opłatę patentową od otrzymanéj nominacyi. Ta opłata, stosownie do § 16 postanowienia Króla Saskiego Ks. Warszawskiego z d. 23 Grudnia 1811 r. (D. P. K. W., T. IV, str. 67), wynosi: od patentu (Notarjusza Księstwa) *Pisarza Aktowego* Rsr. 15, — od patentu (Notarjusza Departamentowego) *Rejenta Gubernjalnego* Rsr. 7, kop. 50,— od patentu (Notarjusza Powiatowego) *Rejenta Okręgowego* Rsr. 3 kop. 75.

(2) Władze Sądowe, o ile powezmą wiadomość, że na kaucyi urzędnika (Pisarza Kancellaryi Ziemiańskiej, Pisarza Aktowego, Rejenta, Komornika) objawione zostało ostrzeżenie, obo-

34. Kaucya oznaczoną będzie przez Rząd w stosunku obrębu i miejsca urzędowania każdego Notarjusza.

Kaucye te będą składane i zwracane, oraz procenta od nich płacone, stosownie do praw o kaucyach, z odtrąceniem wszelkich wpływów poprzednich (1).

ODDZIAŁ II.

Warunki do otrzymania posady Notarjusza, i sposób mianowania.

35. Aby otrzymać posadę Notarjusza, potrzeba:

1° Używać praw obywatelskich;

---

wiązane są uwiadomić o tém właściwy Trybunał Cywilny, pod którego sterem kaucyonowany urzędnik zostaje. Trybunał wezwie wówczas takiego urzędnika o uzupełnienie dawnéj lub wystawienie nowéj kaucyi.

K. R. S. d. 31 Stycznia (12 Lutego) 1840 r. Nr. 13316.

(1) W przedmiocie kaucyj, wystawiać się winnych przez Pisarzów Kancellaryj Ziemiańskich, Pisarzów Aktowych, oraz Rejentów Gubernialnych i Okręgowych, obowiązują następujące przepisy:

I. *Ilość kaucyi Pisarzy Kancellaryj Ziemiańskich.*

Kaucya każdego Pisarza Kancellaryi Ziemiańskiéj, z wyłączeniem w Warszawie i w Suwałkach, wynosi po Rsr, 3000, i zabezpieczoną być powinna na własnym majątku dającego kaucyę.

Pos. Ks. Nam. z d. 15 Stycznia 1822 r. (D. P., T. D., str. 67).

Kaucya Pisarza Kancellaryi Ziemiańskiéj w Warszawie, dopóki był tylko jeden Wydział, wynosiła Rsr. 6000.

Pos. Ks. Nam. z d. 3 Kwietnia 1819 r. Nr. 1542.

Z chwilą zaś rozdzielenia pierwiastkowego jednego Wydziału

2° Zadosyć uczynić prawom tyczącym się spisu wojskowego;

3° Mieć skończonych dwadzieścia pięć lat wieku;

---

na dwa, i utworzenia Wydziałów *Wiejskiego i Miejskiego*, Pisarz Kancellaryi Ziemiańskiéj każdego z tych Wydziałów, obowiązany został wystawić kaucyę w summie Rsr. 3000.

Pos. Rady Adm. z d. $^{8}/_{20}$ Września 1833 r. Nr. 23498.

Kaucya Pisarza Kancellaryi Ziemiańskiéj w Suwałkach oznaczoną została na Rsr. 1500.

Pos. Ks. Nam. z d. 25 Października 1825 r. (D. P., T. XI., str. 12).

II. *Ilość kaucyi Rejentów.*

Podług postanowień Ks. Namiestnika z d. 15 Stycznia 1822 r. (D. P., T. D., str. 67), i z d. 25 Października 1825 r. (D. P., T. XI, str. 12) Rejenci Gubernialni obowiązani są wystawić kaucyą w ilości Rsr. 1500 w gotowiźnie lub na własnym majątku.

Co się zaś tyczy ilości kaucyi Rejentów Okręgowych, nie ma żadnego wyraźnego przepisu, i jedynie tylko na zasadzie art. 33 projektu do Organizacyi Pisarzy Aktowych, w d. 17 Marca 1810 r. Nr. 5303 przygotowanego, rzeczona kaucya na Rsr. 450 jest oznaczoną.

Jeżeli Rejent okręgowy otrzyma upoważnienie do sprawowania takich samych obowiązków zastępczo w innym okręgu, wówczas obowiązany jest wystawioną już przez siebie kaucyę rozciągnąć i do urzędu zastępczo sprawowanym być mającego.

K. R. S. d. 17 Października 1823 r. Nr. 10321.

III. *Przedmiot kaucyi.*

Kaucya wystawioną być może albo w gotowiźnie, albo hypotecznie, o ile właściwy Trybunał bezpieczeństwo dla kaucyi uzna

4° Usprawiedliwić się z czasu pracy, przepisanego w poniższych artykułach.

36. Czas pracy czyli applikacyi, oprócz niżéj wyra-

---

za dostateczne. Oprócz tego jednak mogą być jeszcze na kaucye przyjmowane papiéry publiczne. I tak:

Listy Zastawne wedle wartości nominalnéj w kaucyach za urzędnikami sądowemi przyjmowane być powinny; kupony zaś, dopóki się nie wykryje przypadek odpowiedzialności z kaucyi, co pół roku, w terminach oznaczonych na odbiéranie procentów, właścicielowi Listów Zastawnych z depozytu wydawane będą.

Pos. Rady Adm. z d. 10 Marca 1827 r. Nr. 21674, i K. R. S. d. 30 t. m. i r. Nr. 3057.

Bieżące kupony od ListówZastawnych, na kaucye przez Urzędników Sądowych składanych, wydawane być powinny interesentom, dopóki od właściwych Władz reklamacya względem zatrzymania ich zaniesioną nie zostanie.

K. R. S. d. 8 Lutego 1832 r. Nr. 1384.

Obligacye cząstkowe z pożyczki sto pięćdziesiąt milionów Złotych Polskich od Domów Bankowych S. A. Fraenkel i J. Epstein, przez Rząd Królestwa Polskiego zaciągniętéj, pochodzące, zarówno z Listami Zastawnemi, Obligacyami Udziałowemi i innemi papiérami publicznemi, na kaucye, przez Urzędników lub osoby prywatne Rządowi składać się miane, w każdym czasie przyjmowane będą.

K. R. P. i S. d. $^{4}/_{16}$ Listopada 1835 r. Nr. 92804.

Obligacye Skarbowe pięcioprocentowe seryi trzeciéj, w skutek Ukazu z d. $^{11}/_{23}$ Marca 1841 r. w sześciudziesięciu tysiącach sztuk, każda po Złotych tysiąc, na okaziciela wystawione, o ile będą, bądź to przez Urzędników na kaucye, bądź téż przez stro-

żonych wyjątków, oznacza się na sześć lat całych i nie przerwanych, a z tych przynajmniéj jeden rok z dwóch

---

ny na vadia, według przepisów Procedury Cywilnéj składane, bez żadnych przeszkód przyjmowane być powinny.

K. R. P. i S. d. $^{10}/_{22}$ Czerwca 1842 r. Nr. 44041, i K. R. S. d. $^{7}/_{19}$ Lipca t. r. Nr. 7809.

Jakkolwiek powyższe Pięcioprocentowe Obligacye zamienione zostały na *Czteroprocentowe*, a to stosownie do Ukazu z d. 29 Lutego (12 Marca) 1844 r. jednakże pomimo to, tak jak dawniéj, na kaucye i vadia przyjmowanemi być powinny.

K. R. P. i S. d. $^{3}/_{15}$ Czerwca 1844 r. Nr. 45665, i K. R. S. d. 21 Czerwca (3 Lipca) t. r. Nr. 8580.

Obligacye Pięcioprocentowe w ilości sztuk trzydzieści pięć tysięcy, po złotych tysiąc, na skutek Ukazu z d. $^{2}/_{14}$ Maja 1838 r. wystawione, od urzędników jako téż dzierżawców i wszelkich innych osób, Rządowi poręczenia wystawiać obowiązanych, na kaucye lub vadia przyjmowanemi być powinny.

K. R. P. i S. d. $^{14}/_{26}$ Lutego 1839 r. Nr. 15025, i K. R. S. d. $^{1}/_{13}$ Marca t. r. Nr. 2285.

IV. *Wykreślenie kaucyi hypotecznéj.*

Strona uwolnienia od kaucyi i wymazania téjże z hypoteki żądająca, wniesie swe żądanie do Trybunału drogą illacyi. Trybunał zaś, przekonawszy się o słuszności żądania, po wysłuchaniu wniosków Prokuratora Królewskiego, upoważni wyrokiem do ogłoszenia obwieszczeń w pismach publicznych i do przybicia takowych na drzwiach Trybunału i znajdujących się w jego juryzdykcyi Sądów Pokoju. — W obwieszczeniach ma być zamieszczone, że kaucya, po upływie trzech miesięcy, z hypoteki wykréśloną zostanie, jeżeli nikt do osoby urzędnika, za którym

lat ostatnich w charakterze piérwszego dependenta u Notarjusza takiego stopnia, na jaki się posada otwiéra.

37. Czas pracy może trwać tylko cztéry lata, gdy trzy z nich przepędzone były w Kancellaryi Notarjusza wyższego stopnia nad ten, jaki się otwiéra, i gdy w ciągu czwartego roku kandydat pracował w stopniu piér-

---

kaucya wystawioną była, z urzędowania tegoż żadnéj nie poda pretensyi i przeciwko wykréśleniu nie założy oppozycyi.

Po upływie trzech miesięcy, strona, uwolnienia od kaucyi lub wykréślenia téjże z hypoteki żądająca, może wnieść stanowcze o to żądanie do Trybunału, przedstawiając dowody obwieszczeń właściwie poświadczone, a jeżeli oppozycya założoną była, to powinna przedstawić także dowód, że pretensya opponującego została zaspokojoną. Trybunał wówczas, po wysłuchaniu wniosków Prokuratora Królewskiego, wyda wyrok uwalniający od kaucyi, lub wykréślenie takowéj z hypoteki nakazujący.

M. S. d. 26 Lipca 1812 r. Nr. 11705.

Oppozycya przeciw uwolnieniu od kaucyi i wykréśleniu jéj z hypoteki nastąpić może jedynie na mocy zapadłego już wyroku, zasądzającego pretensye, które z kaucyi poszukiwanemi być mogą, lub na zasadzie pozwu o pretensye takowe wydanego. Należy przeto, aby Trybunał, wydając wyrok upoważniający do ogłoszenia obwieszczeń publicznych i do wezwania interesentów, nakazał zarazem stronie, aby w tychże obwieszczeniach ostrzegła interesentów, że oppozycya przeciw uwolnieniu od kaucyi i wykréśleniu jéj z hypoteki wniesioną być może jedynie na mocy wyroku, pretensye do urzędnika, za którym kaucya służy, zasądzającego, lub téż na zasadzie pozwu o pretensye takowe wydanego, co koniecznie w ciągu tychże trzech miesięcy, a najpóźniéj przed wydaniem wyroku ostatecznego, uwolnienie od kaucyi i wykréślenie jéj nakazującego, nastąpić powinno.

K. R. S. d. 15 Lipca 1826 r. Nr. 7917.

wszego dependenta przy Notarjuszu stopnia wyższego lub równego temu, jaki otrzymać pragnie.

38. Notarjusz już przyjęty i urzędujący od roku w stopniu niższym, uwolniony będzie od wszelkiego usprawiedliwiania się z applikacyi wymaganéj do otrzymania wakującéj posady Notarjusza stopnia bezpośrednio wyższego.

39. Kandydat, gdy cztéry lata pracował bez przerwy u Notarjusza piérwszego lub drugiego stopnia, i był przynajmniéj dwa lata Obrońcą (défenseur ou avoué) przy Trybunale Cywilnym, może być mianowany Notarjuszem takiego stopnia, w jakim applikacyę odbywał, byleby w jednym roku z dwóch lat ostatnich tegoż czasu pracował w charakterze piérwszego dependenta u Notarjusza stopnia równego temu, jaki wakuje.

40. Czas applikacyi przepisany artykułami poprzedzającemi, o trzecią część jeszcze powiększonym być powinien w każdym przypadku, gdy kandydat, odbywszy pracę u Notarjusza stopnia niższego, pragnie otrzymać posadę stopnia bezpośrednio wyższego.

41. Aby otrzymać posadę Notarjusza trzeciego stopnia, dostatecznem będzie gdy kandydat przez trzy lata pracował u Notarjusza pierwszego lub drugiego stopnia, albo sprawował urząd Obrońcy (défenseur ou avoué) przez dwa lata przy Sądzie Appellacyjnym lub przy Trybunale piérwszéj instancyi, i oprócz tego gdy przez rok jeden pracował u Notarjusza.

42. Osoby, które sprawowały urzędy administracyjne lub sądowe, mogą być przez Rząd uwolnione od usprawiedliwienia się z czasu applikacyi.

43. Kandydat postara się o zaświadczenie moralności i zdolności od Izby dozorczéj obrębu, w którym ma urzędować. Izba nie może wydać takiego zaświadcze-

nia, dopóki nie złoży Prokuratorowi Królewskiemu przy Trybunale piérwszéj instancyi, w wypisie protokółu narad, obejmującego zezwolenie na wydanie takiego zaświadczenia.

44. Gdyby Izba odmówiła takiego zaświadczenia, objawi swe zdanie wymotywowane, i złoży je Prokuratorowi Królewskiemu, który je prześle z swojemi uwagami Ministrowi Sprawiedliwości.

45. Notarjusze będą mianowani przez Ponującego i otrzymają od Niego nominacye z wyrażeniem stałego miejsca urzędowania.

46. Takie nominacye Notarjuszów będą adresowane do Trybunału piérwszéj instancyi, w którego obrębie ma mieszkać mianowany Notarjusz.

47. W dwa miesiące od nominacyi Notarjusza, tenże, pod karą utraty urzędu, powinien wykonać na audyencyi Trybunału, do którego nominacya jest adresowaną, przysięgę, jakiéj prawo wymaga od każdego urzędnika publicznego, oraz na ścisłe i prawe pełnienie swych obowiązków.

W tenczas dopiéro dopuszczonym będzie do przysięgi, gdy przedstawi oryginał nominacyi swojéj oraz dowód wystawienia kaucyi.

Notarjusz obowiązanym będzie protokół wykonania przysięgi podać do zarejestrowania w Sekretaryacie Urzędu Gminnego miejsca, w którém ma urzędować i w Kancellaryi wszystkich Sądów, w których obrębie ma pełnić swe obowiązki.

48. Notarjusz będzie miał prawo pełnić swój urząd dopiéro od dnia wykonanéj przysięgi.

49. Notarjusze, zanim obejmą urzędowanie, złożyć powinni w Kancellaryi każdego Trybunału piérwszéj instancyi ich departamentu (Gubernii) i w Sekretaryacie

Urzędu Gminnego miejsca swego urzędowania, podpis swój i paraf.

Notarjusze przy Sądzie Appellacyjnym złożą oprócz tego swój podpis i paraf w Kancellaryach innych Trybunałów piérwszéj instancyi ich obrębu (1).

ODDZIAŁ III.

Izby dozorcze (2).

50. Izby ustanowionemi być mające w celu wewnętrznego nadzoru nad Notarjuszami, uorganizowane będą przez urządzenia.

---

(1) Pisarze Aktowi swój podpis i paraf składają Prezesowi Sądu Appellacyjnego; a Rejenci Gubernialni i Okręgowi, Prezesowi właściwego Trybunału Cywilnego. — Wyjątek w tym względzie zachodzi jedynie co do Trybunałów w Łomży i Suwałkach, gdyż Kommissya Rządowa Sprawiedliwości, mając na uwadze, że Trybunały te znajdują się w jednéj Gubernii, a tém samém, zgodnie z art. 28 Organizacyi Notarjatu, legalizacya nie jest potrzebną, jeżeli akt, pod juryzdykcyą jednego z tych dwóch Trybunałów zeznany, ma być pod juryzdykcyą drugiego wykonywanym, — wydała pod d. 9 Kwietnia 1825 r. Nr. 3924 rozporządzenie, aby te dwa Trybunały zawiadamiały się wzajemnie o nowomianowanych Rejentach w obrębie ich juryzdykcyi i każdy z takich Rejentów obowiązany jest swój podpis i wycisk pieczęci złożyć tak Trybunałowi w Łomży jak i w Suwałkach.

(2) Przepisy *O Izbach dozorczych* nie obowiązują w Królestwie Polskiém. Nadzór nad czynnościami dotyczącemi urzędowania Pisarzów Aktowych oraz Rejentów Gubernialnych i Okręgowych wykonywanym jest przez właściwy Trybunał Cywilny, który, za pośrednictwem Członków swoich, a szczególniéj Sędziego Prezydującego w Wydziale Hypotecznym, obowiązany jest wglądać w cały bieg służby o ileby ta pełnioną była nie odpowiednio obowiązującym przepisom.

Z tego powodu Prezesi Trybunałów Cywilnych, otrzymali

51. Wynagrodzenie i dyety Notarjuszów będą oznaczone zgodnie między niemi i stronami; w razie przeciwnym, przez Trybunał Cywilny miejsca urzędowania Notarjusza po zasięgnięciu zdania Izby i na proste podanie, bez kosztów (1).

52. Każdy Notarjusz zawieszony w urzędowaniu, oddalony, lub zastąpiony przez mianowanie kogo innego w jego miejsce, powinien natychmiast przestać urzędo-

---

polecenie, aby zarządzali ścisłe i częste rewizye po Kancellaryach Hypotecznych i Notarjalnych dla przekonania się:

1° Czy Rejenci nie poruczają dependentom swym, lub tak zwanym pomocnikom, przyjmowania aktów, nadewszystko zaś czy nie utrzymują takowych pomocników po za obrębem właściwych Kancellaryj, i tym sposobem prowadzą dwie Kancellarye oddzielne, w których przyjmowane przez zastępców akta następnie dopiéro kiedy strony i świadkowie są już nieobecni, Rejenci podpisami swemi stwierdzają, i nadają im pozór autentyczności wbrew prawdzie i istniejącym przepisom.

2° Czy ci pomocnicy mają należyte usposobienie, gdzie i w jakim stopniu ukształcili się teoretycznie i praktycznie w nauce prawa.

3° Czy Rejenci piszą i utrzymują akta w porządku przepisanym.

4° Czy utrzymują Repertoria, i czy zapisują do takowych akta przez siebie przyjęte niezwłocznie po ich podpisaniu.

5° Czy niezatrzymują u siebie pieniędzy, z licytacyi lub innego tytułu zebranych, lecz wnoszą takowe do Banku Polskiego, lub gdzie i jak prawo wskazuje.

K. R. S. d. $^{19}/_{23}$ Stycznia 1845 r. Nr. 1325, i $^{3}/_{15}$ Kwietnia 1858 r. Nr. 5186.

(1) W Królestwie Polskiém są stałe przepisy względem wynagrodzenia Pisarzów Aktowych i Rejentów, za sporządzane przez nich czynności. Przepisy te zamieszczone są już wyżéj w T. II, na str. 821 niniejszego dzieła.

wać, jak tylko uwiadomiony będzie o zawieszeniu w urzędowaniu, oddaleniu lub zastąpieniu go kim innym, pod karą wynagrodzenia szkód i strat oraz poniesienia innych skazań, jakie prawami są postanowione przeciw każdemu urzędnikowi zawieszonemu w urzędowaniu lub oddalonemu, gdy pomimo to nie przestaje urzędować.

Notarjusz zawieszony w urzędowaniu nie może wcześniéj objąć urzędowania, pod takiemi samemi karami, jak po upływie czasu zawieszenia.

53. Wszelkie zawieszenie w urzędowaniu i oddalenie Notarjuszów, skazanie ich na kary i na wynagrodzenie szkód, wyrzeczone będzie przez Trybunał Cywilny miejsca ich urzędowania, na żądanie stron interesowanych, albo z urzędu na popiéranie Prokuratora Królewskiego.

Wyroki takie ulegają appellacyi lecz będą tymczasowo wykonalne, wyjąwszy co do skazań pieniężnych.

ODDZIAŁ IV.

Zachowanie, przeniesienie, summaryusze oryginałów aktów i zwrot należytości.

54. Oryginały aktów i repertoria Notarjusza, w którego miejsce kto inny jest mianowanym, albo którego posada zniesioną została, oddane być mogą przez niego, albo przez jego spadkobierców, jednemu z Notarjuszów urzędujących w téj saméj gminie, albo w tym samym okręgu, jeżeli Notarjusz, w którego miejsce kto inny jest mianowanym, sam jeden tylko w gminie urzędował. — Art. 31 Instr. Hyp. z r. 1819, wraz z dopiskiem. (T. II, str. 30 i 31 niniejszego dzieła).

55. Jeżeli, podług artykułu poprzedzającego, oddanie oryginałów aktów i repertoriów Notarjusza, w którego miejsce kto inny został mianowanym, nie było uskutecznione w ciągu miesiąca, rachując od dnia, w którym następca jego wykonał przysięgę, akta i repertoria oddane będą następcy.

56. Gdy posada Notarjusza zniesioną będzie, tenże Notarjusz lub jego spadkobiercy obowiązani są, w ciągu dwóch miesięcy od dnia zniesienia, złożyć oryginały aktów i repertoria jednemu z Notarjuszów gminy, albo jednemu z Notarjuszów okręgu, stosownie do art. 54.

57. Prokurator Królewski przy Trybunale Cywilnym piérwszéj instancyi obowiązany jest czuwać nad tém, aby oddanie nakazane artykułami poprzedzającemi uskutecznione było: a w przypadku zniesienia posady, jeżeli Notarjusz lub jego spadkobiercy w czasie przepisanym nie uczynili wyboru Notarjusza, któremu oryginały aktów i repertoria powinny być oddane, Prokurator Królewski wyznaczy Notarjusza, u którego takie akta i repertoria złożone być mają.

Notarjusz lub spadkobiercy jego, gdyby się opóźniali z zadosyćuczynieniem rozporządzeniom artykułów 55 i 56, skazani będą na karę wynoszącą sto franków (1) za każdy miesiąc opóźnienia, rachując od dnia, w którym ich wezwano do uskutecznienia oddania.

58. W każdym przypadku spisany będzie summaryusz złożonych oryginałów aktów, a Notarjusz przyjmujący je, przyjmie odpowiedzialność za nie, podług stanu tego summaryusza, którego drugi egzemplarz złożonym będzie w Izbie dozorczéj.

59. Notarjusz lub jego spadkobiercy, oraz Notarjusz,

(1) Franków 100 równa się Rsr. 24.

który przyjmie oryginały aktów podług art. 54, 55 i 56, ułożą się dobrowolnie o należności za akta, za które przypada jeszcze wynagrodzenie, i o korzyści z wypisów.

Gdyby się nie mogli ułożyć, ocenienie nastąpi przez dwóch Notarjuszów, na których się strony zgodzą, lub którzy wyznaczeni będą z urzędu z pomiędzy Notarjuszów urzędujących w témże miejscu, lub, w ich braku, z pomiędzy Notarjuszów najbliżéj urzędujących.

60. Wszelkie składy oryginałów akt pod nazwą *Izby kontraktów, Kancellaryi wpisów*, i inne, zachowują się pod dozorem właściwych ich posiadaczów. Wyciągi główne i wypisy może wydawać jedynie Notarjusz miejsca urzędowania, w których skład ich znajduje się, a w jego braku, Notarjusz najbliżéj urzędujący.

Jeżeli jednak oryginały rzeczonych akt złożono w Kancellaryi Trybunału, wówczas tylko wyciągi główne i wypisy tych aktów będzie mógł wydawać Pisarz.

61. Natychmiast po śmierci Notarjusza albo innego posiadacza oryginałów akt, oryginały te i repertoria opieczętuje miejscowy Sędzia Pokoju (Podsędek Sądu Pokoju), dopóki, z rozkazu Prezesa Trybunału miejscowego, inny Notarjusz do zachowania tych akt nie będzie wyznaczony.

TYTUŁ III.

O Notarjuszach teraźniejszych.

62. Utrzymani zostają ostatecznie wszyscy Notarjusze, którzy w dniu ogłoszenia tego prawa będą w urzędowaniu.

63. Również utrzymani zostają ostatecznie Notarjusze, którzy, w czasie ogłoszenia tego prawa, nie będąc

zastąpionymi, przerwali swoje urzędowanie, albo do rozpoczęcia takowego przeszkodzono im z téj tylko przyczyny, że zatrudnienie ich ówczasowe nie zgadzało się z tym urzędem, albo że byli w służbie wojskowéj.

64. Wszyscy wymienieni Notarjusze urzędować będą nadal i utrzymają stopnie pomiędzy sobą, respective podług daty nominacyi.

Obowiązani jednak będą, w ciągu trzech miesięcy od dnia ogłoszenia tego prawa:

1° Złożyć, w Kancellaryi Trybunału piérwszéj instancyi miejsca ich urzędowania i za kwitem Pisarza, wszelkie swoje tytuły i dowody, tyczące się poprzedniego ich mianowania i przyjęcia.

2° Z kwitem takim postarać się u Rządu, aby otrzymać od Panującego potwierdzenie na urzędzie, w którém wymieniona będzie data pierwiastkowego ich mianowania i przyjęcia, jako téż oznaczone miejsce stałe ich urzędowania.

65. Każdy z tych Notarjuszów, w ciągu dwóch następnych miesięcy po wydaniu takiego potwierdzenia, obowiązany będzie wykonać przysięgę artykułem 47 przepisaną, i zastosować się do przepisów art. 49 co do złożenia podpisu i parafu.

Artykuł niniejszy i poprzedzający wykonane będą pod karą utraty urzędu.

66. Notarjusze którzyby posiadali jednocześnie urzędy niezgodne z sobą, powinni, w ciągu trzech miesięcy po ogłoszeniu niniejszego Prawa, uczynić wybór i akt na to złożyć w Kancellaryi Trybunału piérwszéj instancyi miejsca ich urzędowania; jeżeli tego nie uczynią, uważani będą za składających urząd Notarjusza i kto inny w ich miejsce będzie mianowanym, a gdyby nie przestali urzędować, podpadną karom wyrzeczonym w art. 52.

67. Służyć im będzie przeciąg czasu trzechmiesięczny, licząc od dnia wyboru jaki uczynili na otrzymanie potwierdzenia od Panującego i na dopełnienie formalności przepisanych artykułami 47 i 49, a to wszystko pod takiemiż karami.

Urządzenia Ogólne.

68. Każdy akt sporządzony z ubliżeniem przepisom zawartym w art. 6, 8, 9, 10, 14, 20, 52, 64, 65, 66 i 67, jest nieważny, jeżeli na nim nie ma podpisu wszystkich stron; a chociażby były na nim podpisy wszystkich stron kontraktujących, ważnym będzie tylko jako pismo z podpisem prywatnym; zachowuje się w obudwóch przypadkach, o ile takowe zachodzą, wynagrodzenie szkód i strat przeciw Notarjuszowi wykraczającemu.

69. Prawo z d. 6 Października 1791 r. i wszelkie inne prawa znoszą się w tém, cokolwiekby w nich niniejszemu prawu było przeciwne.

W przepisach, jakie wyżéj w Tomie I na str. 866, w ustępie XI, a szczególniéj pod pozycyą *b* są zamieszczone, zaprowadzoną została zmianą rozporządzeniem Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości do wszystkich Trybunałów Cywilnych d. 12/24 Maja 1861 r. Nr. 9326, wydanémw téj osnowie:

> Dekret Króla Saskiego Księcia Warszawskiego z d. 19 Listopada 1808 r. zawiesza żydów, do dalszéj decyzyi Rządu, w możności nabywania na dziedzictwo dóbr nieruchomych. Dekret ten mówi jedynie o zupełnéj własności, a o zastawach, żadnego rozporządzenia zabraniającego nie obejmuje. Z zakazu kupna nie wynika zakaz zastawy, która od kontraktu kupna i przedaży oddzielną umowę stanowi; dla zapewnienia skutku zakazowi kupna,

nie można bez wyraźnego przepisu prawodawcy, rozciągać tego zakazu do umowy o zastawę, tembardziéj, że według ogólnych zasad tłumaczenia Ustaw, jakkolwiek Prawo w ten sposób wykładane być powinno, aby skutek jego był zapewniony, to jednakże z drugiéj strony rozporządzenia ograniczające mieszkańców kraju, lub część ich jaką w używaniu pewnych praw, ogółowi służących, zwłaszcza cywilnych, raczéj literalnie i ściśle podług brzmienia Ustawy zabraniającéj, aniżeli w sposobie rozciąglejszym, tłumaczone być powinny.

Z tych powodów Kommissya Rządowa Sprawiedliwości postanowiła objaśnić Trybunały: iż, w zastosowaniu się do ścisłego brzmienia Dekretu Króla Saskiego z dnia 19 Listopada 1808 r., tylko samo nabywanie dóbr nieruchomych na zupełną własność żydom, szczegółowego zezwolenia nieposiadającym, winno być do dalszéj decyzyi Rządu, za wzbronione uważane, że takich tylko aktów Rejenci przyjmować, a Wydziały Hypoteczne zatwierdzać nie mogą.

Odtąd przeto Trybunał w zachodzących przypadkach do niniejszego rozporządzenia stosować się będzie i poda one do wiadomości Prokuratorów Królewskich, Rejentów i Wydziałów Hypotecznych w obrębie jego jurisdykcyi urzędujących.

Poprzednie przeciwne temu polecenia Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości, a mianowicie reskrypta z dnia 24 Sierpnia (5 Września) 1842 r. Nr. 8476 do Trybunału Cywilnego b. Gubernii Sandomiérskiéj, oraz z d. 24 Października (5 Listopada) 1857 r. Nr. 12067 do wszystkich Trybunałów wydane, aby Rejenci i Wydziały Hypoteczne nie przyjmowali kontraktów przez które żydzi przychodziliby do zastawnego posiadania dóbr nieruchomych, tém samém uchylają się.

ORGANIZACYA SĄDU KONSYSTORSKIEGO

EWANGELICKO-AUGSBURGSKIEGO,

i Postępowanie w sprawach przed tenże Sąd wytoczonych.

ORGANIZACYA SĄDU KONSYSTORSKIEGO

Ewangelicko-Augsburgskiego i Postępowanie w sprawach przed tenże Sąd wytoczonych (1).

W rozwinięciu art. 173 i 174 Prawa o Małżeństwie z d. $^{16}/_{28}$ Marca 1836 r. tudzież § 144 Ustawy dla Kościoła Ewangelicko-Augsburgskiego w Królestwie Polskiém, Ukazem z d. $^{8}/_{20}$ Lutego 1849 r. zatwierdzonej, (T. I, str. 328—330 niniejszego dzieła), Rada Administracyjna w postanowieniu swém z d. $^{17}/_{29}$ Stycznia 1861 r. podała następującą *Organizacyę Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Augsburgskiego.*

TYTUŁ I.

O składzie Sądu Konsystorskiego.

§ 1. Komplet Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Augsburgskiego, składać się będzie najmniéj z pięciu Członków Konsystorza, głos stanowczy mających.

---

(1) Pierwiastkowa Organizacya Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Augsburgskiego z r. 1837, nazwana *Organizacyą Tymczasową*, i obowiązująca do miesiąca Maja 1861 r., w którym teraźniejsza Organizacya Sądu Konsystorskiego ogłoszoną została, zamieszczona jest wyżéj w T. II na str. 523 niniejszego dzieła; lecz że, już po wydrukowaniu jéj w powyższy sposób, wydane zostały nowe w téj mierze przepisy; dla całości więc przedmiotu zamieszcza się tu także nowa Organizacya Sądu Konsystorskiego w r. 1861 wydana.

§ 2. Z głosem stanowczym zasiadają: Prezes świecki, duchowny Wice-Prezes w osobie Superintendenta Generalnego, tudzież Członkowie świeccy i dochowni, podług starszeństwa z nominacyi.

§ 3. W każdéj sprawie o rozwód, unieważnienie lub tamowanie małżeństwa, wysłuchane będą wnioski Prokuratora.

§ 4. Pisarz Sądu Konsystorskiego należy do kompletu sądu, bez głosu wszakże stanowczego.

W razie nieobecności Pisarza, zastąpi go Pomocnik Naczelnika Kancellaryi.

§ 5. Woźny Audyencyonalny przez Konsystorz mianowany, odbywać będzie służbę, przy posiedzeniach Sądu Konsystorskiego.

§ 6. W przypadku wyłączenia się Członka Konsystorza od sądzenia sprawy, lub żądanego przez stronę wyłączenia, zachowane będą, tak co do przyczyn, jako też co do formy, przepisy Kodexu Postępowania Cywilnego. — K. P. S. 378 n.

TYTUŁ II.

O Postępowaniu w sprawach do Sądu Konsystorskiego należących.

DZIAŁ I.

O Postępowaniu przedwstępném.

§ 7. W sprawach o tamowanie lub unieważnienie małżeństwa, tudzież w sprawach o rozwód z przyczyny nieobecności sądownie ogłoszonéj, i przestępstw w art. 167 Prawa o Małżeństwie oznaczonych, wolno jest bezpośrednio wynieść pozew przed Sąd Konsystorski. — Art. 145—167 Prawa o Małżeństwie (T. I, str. 327 niniej. dzieła).

§ 8. W przypadku żądania rozwodu z przyczyny złośliwego opuszczenia, gdy miejsce pobytu nieobecnego małżonka od roku będzie niewiadome, skarżący poda żądanie swe do Konsystorza, który podług przepisów art. 155 Prawa o Małżeństwie postąpi.

§ 9. Wyjąwszy przyczynę nieobecności sądownie ogłoszonéj, jako też przyczynę złośliwego opuszczenia, gdy miejsce pobytu nieobecnego małżonka wyśledzoném być nie mogło, niemniéj przyczynę przestępstwa,— w każdym innym przypadku żądania rozwodu z przyczyn artykułem 146 Prawa o Małżeństwie objętych, wyniesienie pozwu przed Sąd Konsystorski poprzedzać powinien środek pojednania, pod nieważnością pozwu.

§ 10. Szczególnym będzie obowiązkiem Księży Pastorów i Księży Superintendentów starać się o pojednanie małżonków.

§ 11. Małżonek zamierzający rozpocząć sprawę rozwodową obowiązany będzie udać się osobiście do Księdza Pastora właściwéj swéj parafii, dla wynurzenia mu ustnie przyczyn zniewalających go do poszukiwania rozwodu.

Za parafię właściwą uważa się parafia Ewangelicka, w któréj obrębie małżonek skarżący zamieszkuje. Pastor wysłuchawszy skarżącego, zrobi mu stosowne przełożenia, celem odwiedzenia go od powziętego zamiaru; jeżeli te bez skutku pozostaną, Pastor, przez wezwanie wprost od siebie pozasądownie uczynione, oznaczy dzień i godzinę do osobistego stawienia się przed nim obojgu małżonkom.

§ 12. Jeżeli obżałowany nie stawi się, Pastor, na żądanie skarżącego, naznaczy powtórny termin do stawienia się przed nim obojgu małżonkom, za doręczeniem kopji wezwania obżałowanemu przez woźnego.

§ 13. Gdyby, pomimo doręczonego wezwania, obżałowany w terminie nie stawił się, a skarżący obstawał przy swojém żądaniu, Pastor spisze akt niestawiennictwa.

Akt niestawiennictwa wyrazi miejsce, dzień i godzinę, w których akt ten sporządzonym będzie; imiona i nazwiska, stan i zamieszkanie obojga małżonków; przyczyny rozwodu; dzień i godzinę tak piérwszego jak i drugiego terminu pojednawczego; dzień wręczenia wezwania i nazwisko woźnego, który wręczenie uskutecznił; nakoniec nadmieni, że obżałowany nie stawił się, a skarżący, pomimo ponowionych przełożeń, nie dał się odwieść od poszukiwania rozwodu.

Akt niestawiennictwa podpisanym będzie przez skarżącego, a jeżeli tenże pisać nie umié, o tém wzmiankę Pastor uczyni i sam podpisze.

§ 14. Za stawieniem się obojga małżonków, Pastor wszelkiego dołoży starania o pojednanie poróżnionych małżonków i, w razie przywrócenia zgody pomiędzy niemi, spisze akt pojednania.

Gdyby pomimo wszelkich przełożeń, skarżący przy żądaniu rozwodu miał obstawać, Pastor spisze akt niepojednania. — K. P. S. 48 n.

Akt niepojednania obejmować będzie te same okoliczności, jakie poprzedzającym paragrafem dla aktu niestawiennictwa są przepisane, a nadto wzmiankę o bezskutecznem usiłowaniu pogodzenia małżonków.

Akt niepojednania podpisze: skarżący, obżałowany i Pastor; a jeżeli obżałowany podpisu odmówi lub obaj małżonkowie pisać nie umieją, Pastor o tém wzmiankę zrobi i sam podpisze.

§ 15. Oryginalny akt niestawiennictwa lub niepojednania, Pastor zachowa w swém archiwum, dla wydania z niego kopij poświadczonych na żądanie stron.

§ 16. Skarżący obowiązany będzie zgłosić się osobiście lub przez podanie do właściwego Księdza Superintendenta i złożyć mu kopją poświadczoną aktem niestawiennictwa lub niepojednania.

Superintendent oznaczy termin obojgu małżonkom dla ich pojednania i w tym celu kopją wezwania obżałowanemu przez woźnego doręczyć poleci.

§ 17. W terminie oznaczonym po należytém doręczeniu wezwania, za osobistém stawieniem się skarżącego, w przypadku stawienia się lub niestawienia obżałowanego, Superintendent użyje całéj powagi swego powołania, aby pogodzić małżonków poróżnionych, lub odwieść skarżącego od poszukiwania rozwodu.

Z zachowaniem formalności paragrafami 13 i 14 przepisanych i z powołaniem się na akt przez Pastora sporządzony, Superintendent spisze akt niestawiennictwa lub niepojednania, a w razie pojednania się małżonków, akt pojednania.

§ 18. Oryginalny akt niestawiennictwa lub niepojednania, Superintendent zachowa w swém Archiwum, dla wydania z niego kopij poświadczonych na żądanie stron.

Po sporządzeniu tego aktu Superintendent objaśni skarżącego, że mu wolno rozpocząć sprawę o rozwód.

§ 19. W przypadku większéj odległości mieszkania małżonków, od miejsca urzędowania Superintendenta nad wiorst 42, wolno tak skarżącemu jak obżałowanemu domagać się od Superintendenta, ażeby w zastępstwie swojém przeznaczył innego Pastora z sąsiednich parafij mieszkania małżonków, do wypełnienia obowiązków paragrafami 17 i 18 przepisanych.

Oryginalny akt pojednania, bądź przez Pastora, bądź przez Superintendenta, bądź z delegacyi podług para-

grafów 14, lub 17, lub 19 sporządzony, podpisami stron lub wzmianką, że pisać nie umieją, niemniéj podpisem Pastora lub Superintendenta opatrzony, w właściwém Archiwum zachowany będzie.

Kopją poświadczoną tegoż aktu, Superintendent lub Pastor za pośrednictwem Superintendenta, Konsystorzowi prześle.

§ 20. Jeżeli Superintendent, jako właściwy Pastor parafii małżonków, odbywał działania pojednawcze paragrafami 11, 12, 13 i 14 przepisane, a nie zdołał porożnionych małżonków pojednać, wyznaczy im powtórny termin pojednawczy, za doręczeniem wezwania obżałowanemu przez woźnego.

Termin ten powtórny nie będzie mógł być wcześniéj dozwolony, jak w dni 30 po sporządzeniu piérwszego aktu niestawiennictwa lub niepojednania.

§ 21. W wezwaniach do pojednania, oprócz imion i nazwisk oraz zamieszkań osób, termin stawienia się co do dnia i godziny wyrażony być powinien.

Termin ten będzie najmniéj ośmiodniowy, rachując od dnia wręczenia wezwania obżałowanemu, z dodaniem dnia jednego na każde czterna ście wiorst odległości mieszkania obżałowanego od miejsca stawienia się.

§ 22. Nim stosowne do przepisów powyższych wyniesienie pozwu przed Sąd Konsystorski będzie mogło nastąpić, i nim, w skutek tegoż pozwu, spory względem stosunków majątkowych między małżonkami, przed Sądy Cywilne, będą mogły być wywołane, żona czy jest skarżącą, czy obżałowaną, po wydaniu przez Pastora wezwania do terminu pojednawczego, mocną będzie żądać: ażeby jéj dozwolone było wyprowadzenie się z domu wspólnego małżeńskiego i wyznaczony dom na tymczasowe mieszkanie, ażeby jéj wydane były tymczasowie

rzeczy, które jéj do codziennego użytku służą, ażeby jéj pieczołowitości powierzone były dzieci lat 7 wieku nie mające.

Rzeczy, które żonie do codziennego użytku służą, szczegółowym spisem wykazane, wiek zaś małych dzieci wyciągami aktów urodzenia udowodniony być powinien.

Żądanie to za pośrednictwem podania na piśmie do Konsystorza, zaniesione będzie do właściwego Pastora, który je Superintendentowi, ten zaś Konsystorzowi prześle.

Pastor jako téż Superintendent, przesyłając żądanie podającéj, wyrażą swe opinje powodami wsparte, a w razie opinii przychylnéj, objaśnią który dom byłby przyzwoity na tymczasowe mieszkanie żony, dom męża opuszczającéj.

Konsystorz, w komplecie w § 1 ustanowionym, po przedstawieniu stanu rzeczy przez Członka Referenta i wysłuchaniu wniosków Prokuratora, wniesione żądanie rozpoznawszy, większością głosów postanowi.

§ 23. Konsystorz upoważniając żonę do opuszczenia mieszkania męża, wyznaczy żonie na mieszkanie dom, jaki za przyzwoity uzna; wyszczególni rzeczy, które żonie wydane być mają i wymieni dzieci, które jéj tymczasowo powierzone będą.

Postanowienie w tym względzie przez Konsystorz wydane, klauzulą egzekucyjną opatrzone, będzie wykonalne tymczasowo, aż do stanowczego wyroku Sądów Cywilnych.

Postanowienie to jednakże moc swoją utraci, jeżeli żona, będąc skarżącą, najdaléj w przeciągu dni trzydziestu od dnia uzyskanéj możności do wydania pozwu przed Sąd Konsystorski o rozwód, pozwu nie wyda.

DZIAŁ II.

O doręczeniu pozwów i innych aktów processowych, oraz o terminach sądowych.

§ 24. Pozew przed Sąd Konsystorski wyniesiony, prócz zwyczajnych formalności Kodeksem Postępowania Cywilnego przepisanych, obejmować będzie ustanowienie Adwokata przy Sądzie Konsystorskim urzędującego. Załączone będą kopje aktów niepojednania lub niestawiennictwa, w przypadku, w którym użycie środka pojednania jest wymagane.— K. P. S. 61 n.— § 13, 14, 32 n.

§ 25. Wszelkie wręczenia dopełniane będą przez woźnych urzędujących przy sądach cywilnych właściwych zamieszkania osoby, dla której doręczenie ma nastąpić z zachowaniem formalności, Kodexem Postępowania Cywilnego przepisanych. — K. P. S. 66, 67, 68.

Woźny audyencyonalny przy Sądzie Konsystorskim, po udowodnieniu kwalifikacyi, może być mianowany do urzędowych wręczeń w sprawach małżeńskich.

W nagłym przypadku Prezes Konsystorza może woźnego upoważnić na piśmie, do wręczenia pozwu lub innego aktu w sprawie.

§ 26. W sprawie o tamowanie małżeństwa; termin zapozwu przed Sąd Konsystorski będzie trzechdniowy, rachując od dnia wręczenia pozwu stronie osobiście lub w jéj zamieszkaniu, z dodaniem dnia jednego na każde 14 wiorst odległości zamieszkania strony pozwanéj, od miejsca urzędowania Konsystorza.

§ 27. W sprawach o rozwód lub unieważnienie małżeństwa, termin zapozwu będzie ośmiodniowy, z dodaniem dnia jednego na każde 14 wiorst odległości zamieszkania pozwanego od miejsca urzędowania Konsystorza, względem osób w Królestwie Polskiém zamieszkałych. — K. P. S. 72.

Jeżeli pozwany nie mieszka w Królestwie Polskiém, termina w zapozwach przed Sąd Konsystorski zachowane będą te, które dla pozwów przed sądy cywilne Kodexem Postępowania Cywilnego są przepisane. — K. P. S. 73, 74.

W pozwach o rozwód z powodu złośliwego opuszczenia stosownie do art. 156 Prawa o Małżeństwie, pozwanemu termin roczny do stawienia się pozostawionym być powinien.

§ 28. We wszelkich innych wypadkach, zwyczajny termin zapozwu będzie ośmiodniowy, podług zasad Kodexu Postępowania Cywilnego. — K. P. S. 72.

§ 29. W wypadkach paragrafami 26 i 28 przewidzianych, Prezes Konsystorza na podaną prośbę skrócić może termin zwyczajny do pozwu bez ujmy wszakże czasu na odległość zamieszkania w § 21 zastrzeżonego. K. P. S. 72.

§ 30. Woźni Sądowi za wykroczenia przeciwko obowiązkom swoim w sprawach Sądownictwu Konsystorza podpadających, ulegają dozorowi Prokuratorów przy właściwych Trybunałach Cywilnych piérwszéj instancyi i karności Władz, w porządku Kodexem Kar Głównych i Poprawczych, oraz Ustawą Przechodnią do tegoż Kodexu z d. 14 Listopada 1847 r. (Art. 69 D. P., T. XL, str. 95) oznaczonym. — K. K. G. i P. 374 n., oraz uwaga po art. 72 tegoż Kodexu Kar.

Woźni, którzy jedynie przy Sądzie Konsystorskim są ustanowieni, ulegają karności służbowéj Konsystorza.

§ 31. W przypadkach, w których, według prawa o małżeństwie z d. $^{16}/_{28}$ Marca 1836 r. zapozwanie strony przez pismo publiczne nastąpić powinno, dopełnioném to będzie przez trzykrotne umieszczenie pozwu z przerwami jednomiesięcznemi w Dzienniku Rządowym na

cały kraj i w Dzienniku Gubernialnym téj Gubernii, w któréj pozwany miał ostatnie wiadome zamieszkanie. Art. 155 Prawo o Małżeństwie.

Termin roczny art. 156 Prawa o Małżeństwie ustanowiony, liczonym będzie od daty piérwszego zamieszczenia pozwu w pismach publicznych, a jeżeliby w tym względzie daty w Dzienniku Rządowym i w Dzienniku Gubernialnym się różniły, natenczas od daty późniejszéj.

DZIAŁ III.

O Adwokatach przy Sądzie Konsystorskim.

§ 32. Obowiązki Obrońców w sprawach małżeńskich, wykonywane będą przez *Adwokatów przy Sądzie Konsystorskim* ustanowionych.

W przypadkach, w których Prokurator z urzędu działa, nie potrzebuje pośrednictwa Adwokata.

§ 33. Adwokatów Konsystorskich Konsystorz mianować będzie z liczby Obrońców przy IX Departamencie Rządzącego Senatu lub przy Sądzie Appellacyjnym urzędujących.

Adwokatów Konsystorskich będzie najwięcéj dwunastu.

§ 34. W razie wynikłego sporu, Adwokaci obowiązani są poprzestać na takiém wynagrodzeniu, jakie Konsystorz oznaczy.

Sprawy stron ubogich za wyznaczeniem przez Prezesa z urzędu, Adwokaci obowiązani są bronić i popiérać bez żadnego wynagrodzenia.

§ 35. Obrońcy stron za niestawienie się w terminie przywołania sprawy do sądzenia, niemniéj za wszelkie inne zaniedbania, ulegają, w miarę okoliczności, napomnieniu, lub innym karom porządkowym, stosownie do Ustawy przechodniéj z d. 11 Listopada 1847 r. do Kodexu Kar Głównych i Poprawczych (Art. 69 D. P., T. XL, str. 95). Nadto stronie narażonéj na szkody z powodu upadku terminu przez winę jéj Obrońcy, służy prawo poszukiwania na nim wynagrodzenia szkód przed właściwemi sądami cywilnemi.

§ 36. Karność porządkowa, jako téż służbowa nad Adwokatami, w zakresie ich obowiązków przy Sądzie Konsystorskim, a mianowicie co do zawieszenia w urzędowaniu lub usunięcia od urzędu, należy ostatecznie do Konsystorza.

DZIAŁ IV.

O Postępowaniu w Sądzie Konsystorskim.

§ 37. Wszelka instrukcya w sprawach przed Sąd Konsystorski wyniesionych, odbywać się będzie za pośrednictwem Obrońców. — K. P. S. 75 n.

§ 38. Instrukcya w sprawach o tamowanie małżeństwa będzie summaryczna (K.P.S. 404 n.). Instrukcya w sprawach o rozwód lub unieważnienie małżeństwa będzie ordynaryjna (K. P. S. 77 n.); nadto postanowioném być może instruowanie sprawy na piśmie (K. P. S. 93 n.), celem zdania relacyi przez wyznaczonego członka: a to wszystko stosownie do przepisów Kodexu Postępowania Cywilnego.

§ 39. Na odbywanie audyencyj sądowych, ustanowione będą przez Konsystorz dni stałe w każdym miesiącu, wyjąwszy czasu na zwyczajne ferye sądowe przeznaczonego. — K. P. S. 8.

Wolno Prezesowi Konsystorza do wprowadzenia sprawy wyznaczyć dzień pewny.

§ 40. Utrzymywana będzie *wokanda* do przywoływania i sądzenia spraw, w któréj też sprawy porządkiem, w jakim się w Księdze wpisowéj znajdują, zapisane będą.

§ 41. Wpis w sprawach małżeńskich, opłacony będzie w Kontrolli Skarbowéj podług jéj ocenienia tymczasowego, lub, w razie wniesionego przez stronę sporu, podług decyzyi tymczasowéj Prezesa Konsystorza.

Ostateczne ustanowienie wpisu najwyżéj do rubli srebrnych dziewięćdziesiąt, należy do sądu wyrokującego.

W sprawach ubogich wpis prenotacyi ulega.

§ 42. Gdy Sąd nakaże stronom osobiste stawienie się, a nie stawi się powód w terminie wyznaczonym, lub za przywołaniem sprawy do sądzenia, sprawa z wokandy wykréśloną zostanie, za utratą wpisu przez powoda opłaconego.

§ 43. Wprowadzanie spraw w Sądzie Konsystorskim, za głośném przywołaniem każdéj sprawy, odbywać się będzie przy zamkniętych drzwiach przez Obrońców, w obecności stron, nie wyłączając osób do jéj familii należących.

Wolno stronom osobiście przymawiać się na audyencyi sądowéj.

§ 44. Po zakończeniu rozpraw, lub w razie nakazanéj instrukcyi sprawy na piśmie, po odczytaniu relacyi przez Członka-Referenta i wysłuchaniu wniosków Prokuratora, Prezes nakaże ustęp i przystąpi do zbiérania głosów.

§ 45. Wyroki Sądu Konsystorskiego wydawane będą większością głosów. Członkowie dawać będą swe zdania kolejno, zacząwszy od najmłodszego z nominacyi.

Równość zdań Prezydujący rozwiązuje. — K.P.S. 116 do 118.

§ 46. W każdym wyroku stanowiącym rozwód lub unieważnienie małżeństwa, Sąd wyrzecze, kto jest stroną winną. — Przypisek 1 na str. 301 T. I, niniejszego dzieła.

Jeżeliby, w przypadku rozwodu, żadnemu z małżonków wina poczytaną być nie mogła, lub, w przypadku unieważnienia małżeństwa, obaj małżonkowie byli w dobréj wierze, wyrzec to należy.

§ 47. Utrzymywany będzie przez Pisarza *protokół posiedzenia* w formie sentencyonarza do wpisywania natychmiast uchwalonych wyroków, który, po zakończeniu każdéj audyencyi sądowéj, przez Prezydującego, Członków i Pisarza podpisanym zostanie.

§ 48. Każdy wyrok wpisany do sentencyonarza, ogłoszonym będzie natychmiast przez Pisarza przy otwartych drzwiach, za przywołaniem stron z ustępu, przez woźnego audyencyonalnego.

Ogłoszenie wyroku może być odroczone przez Sąd do najbliższéj audyencyi sądowéj.

§ 49. Oppozycya przeciwko wyrokowi zaocznemu Sądu Konsystorskiego, założoną być powinna w dni ośm, od wręczenia wyroku tak Obrońcy ustanowionemu, jak i saméj stronie zaocznie osądzonéj.— K.P.S. 157.

Jeżeli wyrok zapadł przeciwko stronie, która Obrońcy nie ustanowiła, oppozycya będzie mogła być założoną w przeciągu dwóch tygodni, od dnia wręczenia wyroku stronie osobiście, lub w jéj zamieszkaniu, albo, jeżeli jéj pobyt jest niewiadomy, Prokuratorowi przy Sądzie Konsystorskim urzędującemu.

Do terminów oppozycyjnych, dzień wręczenia i dzień upłynienia terminu liczonym nie będzie; doliczony zaś być powinien, dzień jeden na każde 14 wiorst odległości zamieszkania strony, zaocznie osądzonéj, od miejsca urzędowania Sądu Konsystorskiego.

§ 50. Sąd Konsystorski, pomimo niestawienia się strony pozwanéj, z urzędu przestrzegać powinien, ażeby dowody na stwierdzenie lub odparcie wniosków strony powodowéj wpływ mieć mogące, prawnie ustanowionemi były. — K. P. S. 150.

§ 51. Redakcyą wyroku, z wyłuszczeniem powodów i zasad osądzenia przez Pisarza wyrobionych, a przez Prezydującego sprawdzonych, podpisywać będą Prezydujący i Pisarz.

Wyciągi wyroków przez Pisarza wydane, obejmować powinny wszelkie szczegóły artykułami 141 i 142 Kodexu Postępowania Cywilnego przewidziane, a nadto opatrzone będą formalną intytulacyą i klauzulą egzekucyjną. — K. P. S. 139.

§ 52. Wyrok uznający nieważność małżeństwa lub rozwód, jeżeli jest oczny, po doręczeniu go stronie i jéj Obrońcy, jeżeli zaś zaoczny jest, po upływie terminów oppozycyjnych, w § 49 ustanowionych, jako prawomocny złożony będzie Prokuratorowi przy Sądzie Konsystorskim urzędującemu, celem uczynienia wzmianki w właściwych księgach stanu cywilnego, stosownie do art. 237 prawa o małżeństwie. — K. C. P. 85.

Niezałożenie oppozycyi w przepisanych terminach udowodnioném być powinno zaświadczeniami Obrońcy strony, na żądanie któréj wyrok zaoczny zapadł i Pisarza Sądu Konsystorskiego.

§ 53. Czynności wyrok sądowy poprzedzające, lub po zapadłym wyroku wynikające, wnioski o wymierzenie kar dyscyplinarnych, oraz wszelkie inne przedmioty z Prawa o Małżeństwie wypływające, na zwyczajnych posiedzeniach Konsystorza załatwiane będą.

TYTUŁ III.

O ustanowieniu i ocenieniu dowodów w sprawach przed Sąd Konsystorski wyniesionych.

§ 54. W ustanowieniu i ocenieniu dowodów w sprawach małżeńskich przed Sąd Konsystorski wyniesionych, za główne prawidło służyć będą przepisy obowiązującego prawa tak cywilnego jak karnego, z określeniami wszakże w Prawie o Małżeństwie wskazanemi.

Odpowiednio przepisom tym, zachowywane będą nadto zasady następujące.

§ 55. Przyznanie strony, o tyle stanowić będzie dowód prawny, o ile okaże się być wsparte innemi okolicznościami.

§ 56. W sprawach małżeńskich strony nie mogą być dopuszczone do przysięgi, ani z urzędu przez Sąd, ani z naznaczenia jéj sobie nawzajem.

§ 57. Czyny stanowiące prawną przyczynę rozwodu, względem których małżonkowie między sobą się pojednali, nie będą przyjęte za zasadę do sprawy rozwodowéj i bez względu na to czy pojednanie przed lub po wyniesieniu pozwu nastąpiło.

§ 58. Jeżeli jednak po nastąpioném pojednaniu między małżonkami, nowa przyczyna do rozwodu zajdzie, wolno nowe żądanie popierać czynami, które przed nastąpioném pojednaniem zachodziły.

§ 59. Zabronione jest odwoływanie się w sprawie małżeńskiéj do tego, cokolwiek między małżonkami przyznawane było w drodze pojednania przed Księdzem Pastorem, lub Księdzem Superintendentem, według Działu I, Tytułu II odbywanego. — § 7 n.

§ 60. W ustanowieniu dowodów przez badanie świadków, służyć będą za prawidło przepisy Kodexu Postępowania Cywilnego w Księdze II, Tytule XII, oraz zasady następujące. — K P. S. 252 n.

§ 61. Krewni i powinowaci stron, oprócz ich dzieci i wnuków, mogą być świadkami w sprawach rozwodowych, pomimo ich pokrewieństwa lub powinowactwa,

oraz domownicy pomimo zostawania w służbie u małżonków; ale uwzględnienie ich zeznań, pozostawioném jest rozwadze Sądu; a nadto wyłączeni być mogą, jako świadkowie z innych pobudek, jakie Kodex Postępowania Cywilnego w Księdze II, Tytule XII wymienia. — K. P. S. 252 n.

§ 62. Każdy świadek nim będzie przesłuchanym w saméj sprawie na czyny wyrokiem przepisane, obowiązany jest wykonać przysięgę, że prawdę powié. Po przesłuchaniu go i przeczytaniu mu protokułu jego zeznań, zapytanym będzie czyli przy złożonych przez siebie zeznaniach obstaje, albo w czém zeznania swe prostuje lub objaśnia.

O zapytaniu tém i oświadczeniu świadka, wyraźna wzmianka w protokule uczynioną będzie.

§ 63. Badanie świadków odbywać się będzie w miejscu posiedzeń Sądu Konsystorskiego przez Członka Konsystorza wyrokiem delegowanego, z przybraniem Pisarza Sądu Konsystorskiego, którego, w razie przeszkody lub nieobecności, Pomocnik Naczelnika Kancellaryi zastępować powinien.

W miejsce Członka Konsystorza do badania świadków, może być wyrokiem przeznaczony Pastor z parafii Ewangelicko-Augsburgskiéj w Warszawie, z wyłączeniem wszakże Pastora piérwszego.

§ 64. Do badania świadków w miejscach odległych delegowani będą: Superintendent lub Pastor, lub inny duchowny z przybraniem dwóch Assessorów i Pisarza.

Assessorowie powołani będą z liczby Członków Kollegium Kościelnego w właściwéj parafii. Obowiązki Pisarza pełnić będzie osoba, przez delegowanego duchownego powołana, pod wyraźném przyrzeczeniem rzetelnego wykonania, poruczonéj jéj czynności.

W przypadku nagłym obowiązki Pisarza wykonane być mogą przez jednego z Assessorów.

Assessorowie przez Delegowanego na termin powołani będą.

O imionach Assessorów, Pisarza, ich powoływaniu na termin i przyrzeczeniu Pisarza, wyraźna wzmianka w protokule uczynioną być powinna.

§ 65. Zachowywane będą zasady i prawidła, Kodexem Postępowania Cywilnego przepisane, tak co do wyłączenia Superintendenta lub Pastora, lub Assessora od badania świadków, jak co do wyłączenia biegłych.

Wolno wszakże stronie, powody do wyłączenia podać wprost do Konsystorza, który stosownie do przepisów prawa postąpi.

W każdym przypadku wnioski Prokuratora wysłuchane będą.

§ 66. O ile niniejsza Organizacya nie podaje odmiennych rozporządzeń, wypływających z Prawa o Małżeństwie z d. $^{16}/_{28}$ Marca 1836 r. i z koniecznego względu na rodzaj spraw małżeńskich, zachowywane będą w całém postępowaniu przed Sądem Konsystorskim przepisy Kodexu Postępowania Cywilnego.

§ 67. Uchylona jest Organizacya Tymczasowa z d. 26 Grudnia 1836 (7 Stycznia 1837) roku, dotąd przez Sąd Konsystorski wyznań Ewangelickich używana. — (T. II, str. 523 niniejszego dzieła).

ORGANIZACYA SĄDU KONSYSTORSKIEGO

Ewangelicko-Reformowanego i Postępowanie w sprawach przed tenże Sąd wytoczonych (1).

W rozwinięciu art. 173 i 174 Prawa o Małżeństwie z d. $^{16}/_{28}$ Marca 1836 r. tudzież artykułu VII Ustawy dla Kościoła Ewangelicko-Reformowanego w Królestwie Polskiém, Ukazem z d. $^{8}/_{20}$ Lutego 1849 r. zatwierdzonéj, Rada Administracyjna Królestwa na posiedzeniu z d. $^{17}/_{29}$ Stycznia 1861 r. zatwierdziła następującą *Organizacyę Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Reformowanego.*

TYTUŁ I.

O składzie Sądu Konsystorskiego.

§ 1. Komplet Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Reformowanego, składać się będzie najmniéj z trzech Członków, głos stanowczy mających.

(1) Pierwiastkowa Organizacya Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Reformowanego z r. 1837, nazwana *Organizacyą Tymczasową*, i, wraz z uzupełnieniami w r 1849 postanowionemi, obowiązująca do miesiąca Maja 1861 r., w którym teraźniejsza Organizacya Sądu Konsystorskiego ogłoszoną została, zamieszczona jest wyżéj w T. II na str. 541 niniejszego dzieła; lecz że, już po wydrukowaniu jéj w powyższy sposób, wydane zostały nowe w téj mierze przepisy; dla całości więc przedmiotu zamieszcza się tu także nowa Organizacya Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Reformowanego w r. 1861 wydana.

§ 2. Z głosem stanowczym zasiadają: Prezes świecki, duchowny Wice-Prezes w osobie Superintendenta, tudzież Członkowie świeccy i duchowni, podług starszeństwa z nominacyi.

§ 3. W każdéj sprawie o rozwód, unieważnienie lub tamowanie małżeństwa, wysłuchane będą wnioski Prokuratora.

§ 4. Obowiązki Pisarza Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Reformowanego, pełnić będzie Pisarz Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Augsburgskiego.

Pisarz należy do składu sądu, lecz nie ma głosu stanowczego.

W razie przeszkody lub nieobecności Pisarza, zastąpi go Sekretarz Konsystorza.

§ 5. Woźny Audyencyonalny przez Konsystorz mianowany, odbywać będzie służbę przy posiedzeniach Sądu Konsystorskiego.

§ 6. W przypadku wyłączenia się Członka Konsystorza od sądzenia sprawy, lub żądanego przez stronę wyłączenia, zachowane będą, tak co do przyczyn, jako téż co do formy, przepisy Kodexu Postępowania Cywilnego. — K. P. S. 378 n.

TYTUŁ II.

O Postępowaniu w sprawach do Sądu Konsystorskiego należących.

DZIAŁ I.

O Postępowaniu przedwstępném.

§ 7. W sprawach o tamowanie lub unieważnienie małżeństwa, tudzież w sprawach o rozwód z przyczyny nie-

obecności sądownie ogłoszonéj, i przestępstw w art. 167 Prawa o Małżeństwie oznaczonych, wolno jest bezpośrednio wynieść pozew przed Sąd Konsystorski. — Art. 145—167 Prawa o Małżeństwie (T. I, str. 321 niniej. dzieła).

§ 8. W przypadku żądania rozwodu z przyczyny złośliwego opuszczenia, gdy miejsce pobytu nieobecnego małżonka od roku będzie niewiadome, skarżący poda żądanie swe do Konsystorza, który podług przepisów art. 155 Prawa o Małżeństwie postąpi.

§ 9. Wyjąwszy przyczynę nieobecności sądownie ogłoszonéj, jako też przyczynę złośliwego opuszczenia, gdy miejsce pobytu nieobecnego małżonka wyśledzoném być nie mogło, niemniéj przyczynę przestępstwa,— w każdym innym przypadku żądania rozwodu z przyczyn artykułem 146 Prawa o Małżeństwie objętych, wyniesienie pozwu przed Sąd Konsystorski poprzedzać powinien środek pojednania, pod nieważnością pozwu.

§ 10. Pojednanie małżonków szczególnym będzie obowiązkiem Księży Pastorów i Księdza Superintendenta.

§ 11. Małżonek zamierzający rozpocząć sprawę rozwodową obowiązany jest udać się osobiście do Księdza Pastora właściwéj parafii, Ewangelicko-Reformowanéj z ustném wyłuszczeniem przyczyn zniewalających go do poszukiwania rozwodu.

Jeżeli miejsce zamieszkania małżonków, nie należy do żadnej parafii Ewangelicko-Reformowanéj, małżonek winien się udać do Księdza Pastora najbliższéj parafii Ewangelicko-Reformowanéj, lub do duchownego, którego w tym celu Konsystorz upoważni.

Pastor, wysłuchawszy skarżącego, uczyni mu stosowne uwagi, zmierzające do odwiedzenia go od powziętego zamiaru; gdy te pozostaną bez skutku, Pastor, przez wezwanie wprost od siebie nozasądownie uczynione, ozna

czy dzień i godzinę do osobistego stawienia się przed nim obojga małżonków.

§ 12. Jeżeli obżałowany nie stawi się, Pastor, na żądanie skarżącego, naznaczy powtórny termin do stawienia się przed nim obojga małżonków, za doręczeniem kopji wezwania obżałowanemu przez woźnego.

§ 13. Gdyby, pomimo doręczonego wezwania, obżałowany w terminie nie stawił się, a skarżący obstawał przy swojém żądaniu, Pastor spisze akt niestawiennictwa.

Akt niestawiennictwa wyrazi miejsce, dzień i godzinę, w których akt ten sporządzonym będzie; imiona i nazwiska, stan i zamieszkanie obojga małżonków; przyczyny rozwodu; dzień i godzinę tak piérwszego jak i drugiego terminu pojednawczego; dzień wręczenia wezwania i nazwisko woźnego, który wręczenie uskutecznił; nakoniec nadmieni, że obżałowany nie stawił się, a skarżący, pomimo ponowionych przełożeń, nie dał się odwieść od poszukiwania rozwodu.

Akt niestawiennictwa podpisanym będzie przez skarżącego, a jeżeli tenże pisać nie umié, o tém wzmiankę Pastor uczyni i sam podpisze.

§ 14. Za stawieniem się obojga małżonków, Pastor wszelkiego dołoży starania o pojednanie poróżnionych małżonków i, w razie przywrócenia zgody między niemi, spisze akt pojednania.

Gdyby, pomimo wszelkich przełożeń, skarżący przy żądaniu rozwodu miał obstawać, Pastor spisze akt niepojednania. — K. P. S. 48 n.

Akt niepojednania obejmować będzie te same okoliczności, jakie poprzedzającym paragrafem dla aktu niestawiennictwa są przepisane, a nadto wzmiankę o bezskuteczném usiłowaniu pogodzenia małżonków.

Akt niepojednania podpisze: skarżący, obżałowany i Pastor; a jeżeli obżałowany podpisu odmówi, lub obaj małżonkowie pisać nie umieją, Pastor o tém wzmiankę zrobi i sam podpisze.

§ 15. Oryginalny akt niestawiennictwa lub niepojednania, Pastor zachowa w swém archiwum, dla wydania z niego kopij poświadczonych na żądanie stron.

§ 16. Skarżący obowiązany będzie zgłosić się osobiście lub przez podanie do Księdza Superintendenta Kościołów Ewangelicko-Reformowanych w Królestwie Polskiém, i złożyć mu kopją poświadczoną aktu niestawiennictwa lub niepojednania.

Superintendent oznaczy termin obojgu małżonkom dla ich pojednania i w tym celu kopją wezwania obżałowanemu przez woźnego doręczyć poleci.

§ 17. W terminie oznaczonym po należytém doręczeniu wezwania, za osobistém stawieniem się skarżącego, w przypadku stawienia się lub niestawienia obżałowanego, Superintendent użyje całéj powagi swego powołania, aby pogodzić małżonków poróżnionych, lub odwieść skarżącego od poszukiwania rozwodu.

Z zachowaniem formalności paragrafami 13 i 14 przepisanych i z powołaniem się na akt przez Pastora sporządzony, Superintendent spisze akt niestawiennictwa lub niepojednania, a w razie pojednania się małżonków, akt pojednania.

§ 18. Oryginalny akt niestawiennictwa lub niepojednania, Superintendent zachowa w swém Archiwum, dla wydania z niego kopij poświadczonych na żądanie stron.

Po sporządzeniu tego aktu, Superintendent objaśni skarżącego, że mu wolno rozpocząć sprawę o rozwód.

§ 19. W przypadku większéj odległości mieszkania małżonków, od miejsca urzędowania Superintendenta

nad wiorst 42, wolno tak skarżącemu jak obżałowanemu domagać się od Superintendenta, ażeby w zastępstwie swojém przeznaczył innego Pastora z sąsiednich parafij mieszkania małżonków, do wypełnienia obowiązków paragrafami 17 i 18 przepisanych.

Oryginalny akt pojednania, bądź przez Pastora, bądź przez Superintendenta, bądź z delegacyi podług paragrafów 14, lub 17, lub 19 sporządzony, podpisami stron lub wzmianką, że pisać nie umieją, niemniéj podpisem Pastora lub Superintendenta opatrzony, w właściwém Archiwum zachowany będzie.

Kopją poświadczoną tegoż aktu, Superintendent lub Pastor za pośrednictwem Superintendenta, Konsystorzowi prześle.

§ 20. Jeżeli Superintendent, jako właściwy Pastor parafii małżonków, odbywał działania pojednawcze paragrafami 11, 12, 13 i 14 przepisane, a nie zdołał poróżnionych małżonków pojednać, wyznaczy im powtórny termin pojednawczy, za doręczeniem wezwania obżałowanemu przez woźnego.

Termin ten powtórny nie będzie mógł być wcześniéj dozwolony, jak w dni 30 po sporządzeniu piérwszego aktu niestawiennictwa lub niepojednania.

§ 21. W wezwaniach do pojednania, oprócz imion i nazwisk oraz zamieszkania osób, termin stawienia się co do dnia i godziny wyrażony być powinien.

Termin ten będzie najmniéj ośmiodniowy, rachując od dnia wręczenia wezwania obżałowanemu, z dodaniem dnia jednego na każde czternaście wiorst odległości mieszkania obżałowanego od miejsca stawienia się.

§ 22. Nim stosowne do przepisów powyższych wyniesienie pozwu przed Sąd Konsystorski będzie mogło nastąpić, i nim, w skutek tegoż pozwu, spory względem sto-

sunków majątkowych między małżonkami, przed Sądy Cywilne, będą mogły być wywołane, żona, czy jest skarżącą, czy obżałowaną, przez Pastora wezwana do terminu pojednawczego, mocną będzie żądać: ażeby jéj dozwolone było wyprowadzenie się z domu wspólnego małżeńskiego i wyznaczony dom na tymczasowe mieszkanie, ażeby jéj wydane były tymczasowie rzeczy, które jéj do codziennego użytku służą, ażeby jéj pieczołowitości powierzone były dzieci lat 7 wieku nie mające.

Rzeczy, które żonie do codziennego użytku służą, szczegółowym spisem wykazane, wiek zaś małych dzieci wyciągami aktów urodzenia udowodniony być powinien.

Żądanie to za pośrednictwem podania na piśmie do Konsystorza, zaniesione będzie do właściwego Pastora, który je Superintendentowi, ten zaś Konsystorzowi prześle.

Pastor jako też Superintendent, przesyłając żądanie podającéj, wyrażą swe opinje powodami wsparte, a w razie opinii przychylnéj, objaśnią który dom byłby przyzwoity na tymczasowe mieszkanie żony, dom męża opuszczającéj.

Konsystorz, w komplecie w § 1 ustanowionym, po przedstawieniu stanu rzeczy przez Członka Referenta i wysłuchaniu wniosków Prokuratora, wniesione żądanie rozpoznawszy, większością głosów postanowi.

§ 23. Konsystorz, upoważniając żonę do opuszczenia mieszkania męża, wyznaczy żonie na mieszkanie dom, jaki za przyzwoity uzna; wyszczególni rzeczy, które żonie wydane być mają i wymieni dzieci, które jéj tymczasowo powierzone będą.

Postanowienie w tym względzie przez Konsystorz wydane, klauzulą egzekucyjną opatrzone, będzie wykonalne tymczasowo, aż do stanowczego wyroku Sądów Cywilnych.

Postanowienie to jednakże moc swoją utraci, jeżeli żona, będąc skarżącą, najdaléj w przeciągu dni trzydziestu od dnia uzyskanéj możności do wydania pozwu przed Sąd Konsystorski o rozwód, pozwu nie wyda.

DZIAŁ II.

O doręczaniu pozwów i innych aktów processowych, oraz o terminach sądowych.

§ 24. Pozew przed Sąd Konsystorski wyniesiony, oprócz zwyczajnych formalności wymaganych obowiązującym Kodexem Postępowania Sądowego Cywilnego, obejmować będzie ustanowienie Adwokata Konsystorskiego, oraz dołączone będą kopje aktów niepojednania lub niestawiennictwa, w przypadku, w którym użycie środka pojednania jest wymagane.— K. P. S. 61 n.— § 13, 14, 32 n.

§ 25. Wszelkie wręczenia dopełniane będą przez woźnych urzędujących przy sądach cywilnych właściwych zamieszkania osoby, dla któréj doręczenie ma nastąpić, z zachowaniem formalności, Kodexem Postępowania Cywilnego przepisanych. — K. P. S. 66, 67, 68.

Woźny audyencyonalny przy Sądzie Konsystorskim, po udowodnieniu kwalifikacyi, może być mianowany do urzędowych wręczeń w sprawach małżeńskich.

W nagłym przypadku Prezes Konsystorza może woźnego upoważnić na piśmie, do wręczenia pozwu lub innego aktu w sprawie.

§ 26. W sprawie o tamowanie małżeństwa, termin zapozwu przed Sąd Konsystorski będzie trzechdniowy,

rachując od dnia wręczenia pozwu stronie osobiście lub w jéj zamieszkaniu, z dodaniem dnia jednego na każde 14 wiorst odległości zamieszkania strony pozwanéj, od miejsca urzędowania Konsystorza.

§ 27. W sprawach o rozwód lub unieważnienie małżeństwa, termin zapozwu będzie ośmiodniowy, z dodaniem dnia jednego na każde 14 wiorst odległości zamieszkania pozwanego od miejsca urzędowania Konsystorza, względem osób w Królestwie Polskiém zamieszkałych. — K. P. S. 72.

Jeżeli pozwany nie mieszka w Królestwie Polskiém, termina w zapozwach przed Sąd Konsystorski zachowane będą te, które dla pozwów przed sądy cywilne Kodexem Postępowania Cywilnego są przepisane. — K. P. S. 73, 74.

W pozwach o rozwód z powodu złośliwego opuszczenia, stosownie do art. 156 Prawa o Małżeństwie, pozwanemu termin roczny do stawienia się pozostawionym być powinien.

§ 28. We wszelkich innych wypadkach, zwyczajny termin zapozwu będzie ośmiodniowy, podług zasad Kodexu Postępowania Cywilnego. — K. P. S. 72.

§ 29. W wypadkach paragrafami 26 i 28 przewidzianych, Prezes Konsystorza na podaną prośbę skrócić może termin zwyczajny do pozwu, bez ujmy wszakże czasu na odległość zamieszkania w § 21 zastrzeżonego. K. P. S. 72.

§ 30. Woźni Sądowi za wykroczenia przeciwko obowiązkom swoim w sprawach Sądownictwu Konsystorza podpadających, ulegają dozorowi Prokuratorów przy właściwych Trybunałach Cywilnych piérwszéj instancyi i karności Władz, w porządku Kodexem Kar Głównych i Poprawczych, oraz Ustawą Przechodnią do tegoż Kodexu z d. 11 Listopada 1847 r. (Art. 69 D. P., T. XL, st.

95) oznaczonym. — K. K. G. i P. 374 n., oraz uwaga po art. 72 tegoż Kodexu Kar.

Woźni, którzy jedynie przy Sądzie Konsystorskim są ustanowieni, ulegają karności służbowéj Konsystorza.

§ 31. W przypadkach, w których, według Prawa o Małżeństwie z d. $^{16}/_{28}$ Marca 1836 r. zapozwanie strony przez pismo publiczne nastąpić powinno, dopełnioném to będzie przez trzykrotne umieszczenie pozwu z przerwami jednomiesięcznemi w Dzienniku Rządowym na cały kraj i w Dzienniku Gubernialnym téj Gubernii, w któréj pozwany miał ostatnie wiadome zamieszkanie. Art. 155 Prawa o Małżeństwie.

Termin roczny art. 156 Prawa o Małżeństwie ustanowiony, liczonym będzie od daty piérwszego zamieszczenia pozwu w pismach publicznych, a jeżeliby w tym względzie daty w Dzienniku Rządowym i w Dzienniku Gubernialnym się różniły, natenczas od daty późniejszéj.

DZIAŁ III.

O Adwokatach przy Sądzie Konsystorskim.

§ 32. Obowiązki Obrońców w sprawach małżeńskich, wykonywane będą przez *Adwokatów przy Sądzie Konsystorskim* ustanowionych.

W przypadkach, w których Prokurator z urzędu działa, nie potrzebuje pośrednictwa Adwokata.

§ 33. Adwokatów Konsystorskich Konsystorz mianować będzie z liczby Obrońców przy IX Departamencie Rządzącego Senatu lub przy Sądzie Appellacyjnym urzędujących.

Adwokatów Konsystorskich będzie najwięcéj dwunastu.

§ 34. W razie wynikłego sporu, Adwokaci obowiązani są poprzestać na takiém wynagrodzeniu, jakie Konsystorz oznaczy.

Sprawy stron ubogich za wyznaczeniem przez Prezesa z urzędu, Adwokaci obowiązani są bronić i popiérać bez żadnego wynagrodzenia.

§ 35. Obrońcy stron za niestawienie się w terminie przywołania sprawy do sądzenia, niemniéj za wszelkie inne zaniedbania, ulegają, w miarę okoliczności, napomnieniu, lub innym karom porządkowym, stosownie do Ustawy przechodniéj z d. 11 Listopada 1847 r. do Kodexu Kar Głównych i Poprawczych (Art. 69 D. P., T. XL, str. 95). Nadto stronie narażonéj na szkody z powodu upadku terminu przez winę jéj Obrońcy, służy prawo poszukiwania na nim wynagrodzenia szkód przed właściwemi sądami cywilnemi.

§ 36. Karność porządkowa, jako téż służbowa nad Adwokatami, w zakresie ich obowiązków przy Sądzie Konsystorskim, a mianowicie co do zawieszenia w urzędowaniu lub usunięcia od urzędu, należy ostatecznie do Konsystorza.

DZIAŁ IV.

O Postępowaniu w Sądzie Konsystorskim.

§ 37. Wszelka instrukcya w sprawach przed Sąd Konsystorski wyniesionych, odbywać się będzie za pośrednictwem Obrońców. — K. P. S. 75 n.

§ 38. Instrukcya w sprawach o tamowanie małżeństwa będzie summaryczna (K. P. S. 404 n.). Instrukcya w sprawach o rozwód lub unieważnienie małżeństwa będzie ordynaryjna (K. P. S. 77 n.); a nadto, w razie uznania potrzeby, postanowiona będzie instrukcya sprawy na piśmie

(K. P. S. 93 n.), celem zdania relacyi przez wyznaczonego Członka Referenta: a towszystko stosownie do przepisów obowiązującego Kodexu Postępowania Sądowego Cywilnego.

§ 39. Na odbywanie audyencyj sądowych, ustanowione będą przez Konsystorz dni stałe w każdym miesiącu, wyjąwszy czasu na zwyczajne ferye sądowe przeznaczonego. — K. P. S. 8.

Wolno Prezesowi Konsystorza do wprowadzenia sprawy wyznaczyć dzień pewny.

§ 40. Utrzymywana będzie *wokanda* do przywoływania i sądzenia spraw, w któréj też sprawy porządkiem, w jakim się w Księdze wpisowéj znajdują, zapisane będą.

§ 41. Wpis w sprawach małżeńskich, opłacony będzie w Kontrolli Skarbowéj podług jéj ocenienia tymczasowego, lub, w razie wniesionego przez stronę sporu, podług decyzyi tymczasowéj Prezesa Konsystorza.

Ostateczne ustanowienie wpisu najwyżéj do rubli srebrnych 90, należy do sądu wyrokującego.

W sprawach ubogich wpis prenotacyi ulega.

§ 42. Gdy Sąd nakaże stronom osobiste stawienie się, a nie stawi się powód w terminie wyznaczonym, lub za przywołaniem sprawy do sądzenia, sprawa z wokandy wykréśloną zostanie, za utratą wpisu przez powoda opłaconego.

§ 43. Wprowadzanie spraw w Sądzie Konsystorskim, za głośném przywołaniem każdéj sprawy, odbywać się będzie przy zamkniętych drzwiach, przez Obrońców, w obecności stron, nie wyłączając osób do jéj familii należących.

Wolno stronom osobiście przymawiać się na audyencyi sądowéj.

§ 44. Po zakończeniu rozpraw, lub w razie nakazanéj instrukcyi sprawy na piśmie, po odczytaniu relacyi

przez Członka-Referenta i wysłuchaniu wniosków Prokuratora, Prezes nakaże ustęp i przystąpi do zbiérania głosów.

§ 45. Wyroki Sądu Konsystorskiego wydawane będą większością głosów, otrzymaną z głośnego wotowania, zacząwszy od najmłodszego z Członków.

W razie równości zdań Prezydujący swoim głosem równość rozwiązuje. — K.P.S. 116—118.

§ 46. W każdym wyroku stanowiącym rozwód lub unieważnienie małżeństwa, Sąd wyrzecze, kto jest stroną winną.— Przypisek 1 na str. 301 T. I, niniejszego dzieła.

Jeżeliby, w przypadku rozwodu, żadnemu z małżonków wina poczytaną być nie mogła, lub, w przypadku unieważnienia małżeństwa, obaj małżonkowie byli w dobréj wierze, wyrzec to należy.

§ 47. Utrzymywany będzie przez Pisarza *protokół posiedzenia* w formie sentencyonarza do wpisywania natychmiast uchwalonych wyroków, który, po zakończeniu każdéj audyencyi sądowéj, przez Prezydującego, Członków i Pisarza podpisanym zostanie.

§ 48. Każdy wyrok wpisany do sentencyonarza, ogłoszonym będzie natychmiast przez Pisarza przy otwartych drzwiach, za przywołaniem stron z ustępu, przez woźnego audyencyonalnego.

Ogłoszenie wyroku może być odroczone przez Sąd do najbliższéj audyencyi sądowéj.

§ 49. Oppozycya przeciwko wyrokowi zaocznemu Sądu Konsystorskiego, założoną być powinna w dni osm, od wręczenia wyroku tak Obrońcy ustanowionemu, jak i saméj stronie zaocznie osądzonéj.— K.P.S. 157.

Jeżeli wyrok zapadł przeciwko stronie, która Obrońcy nie ustanowiła, oppozycya będzie mogła być założoną w przeciągu dwóch tygodni, od dnia wręczenia wyroku stronie osobiście, lub w jéj zamieszkaniu, albo, jeżeli jéj

pobyt jest niewiadomy, Prokuratorowi przy Sądzie Konsystorskim urzędującemu.

Do terminów oppozycyjnych, dzień wręczenia i dzień upłynienia terminu wliczony nie będzie; doliczony zaś być powinien dzień jeden na każde 14 wiorst odległości zamieszkania strony, zaocznie osądzonéj, od miejsca urzędowania Sądu Konsystorskiego.

§ 50. Sąd Konsystorski, pomimo niestawienia się strony pozwanéj, z urzędu przestrzegać powinien, ażeby dowody na stwierdzenie lub odparcie wniosków strony powodowéj wpływ miéć mogące, prawnie ustanowionemi były. — K. P. S. 150.

§ 51. Redakcyą wyroku, z wyłuszczeniem powodów i zasad osądzenia przez Pisarza wyrobionych, a przez Prezydującego sprawdzonych, podpisywać będą Prezydujący i Pisarz.

Wyciągi wyroków przez Pisarza wydane, obejmować powinny wszelkie szczegóły artykułami 141 i 142 Kodexu Postępowania Cywilnego przewidziane, a nadto opatrzone będą formalną intytulacyą i klauzulą egzekucyjną. — K. P. S. 139.

§ 52. Wyrok uznający nieważność małżeństwa lub rozwód, jeżeli jest oczny, po doręczeniu go stronie i jéj Obrońcy, jeżeli zaś zaoczny jest, po upływie terminów oppozycyjnych, w § 49 ustanowionych, jako prawomocny złożony będzie Prokuratorowi przy Sądzie Konsystorskim urzędującemu, celem rozporządzenia wzmianki w właściwych księgach stanu cywilnego, stosownie do art. 237 Prawa o Małżeństwie. — K. C. P. 85.

Niezałożenie oppozycyi w przepisanych terminach udowodnioném być powinno zaświadczeniami Obrońcy strony, na żądanie któréj wyrok zaoczny zapadł, i Pisarza Sądu Konsystorskiego.

§ 53. Czynności wyrok sądowy poprzedzające, lub

w następstwie zapadłego wyroku wynikające, wnioski w przedmiocie wymierzenia kar dyscyplinarnych, oraz wszelkie inne przedmioty z Prawa o Małżeństwie z dnia $^{16}/_{28}$ Marca 1836 r. wypływające, załatwiane będą na zwyczajnych posiedzeniach Konsystorza na podane przedstawienie.

TYTUŁ III.

O ustanowieniu i ocenieniu dowodów w sprawach przed Sąd Konsystorski wyniesionych.

§ 54. W ustanowieniu i ocenieniu dowodów w sprawach małżeńskich przed Sąd Konsystorski wyniesionych, za główne prawidło służyć będą przepisy obowiązującego prawa tak cywilnego jak karnego, z określeniami wszakże w prawie o małżeństwie wskazanemi.

Odpowiednio przepisom tym, zachowywane będą nadto zasady następujące.

§ 55. Przyznanie strony, o tyle stanowić będzie dowód prawny, o ile okaże się być wsparte innemi okolicznościami.

§ 56. W sprawach małżeńskich strony nie mogą być dopuszczone do przysięgi, ani z urzędu przez Sąd, ani z naznaczenia jéj sobie nawzajem.

§ 57. Czyny stanowiące prawną przyczynę rozwodu, względem których małżonkowie między sobą się pojednali, nie będą przyjęte za zasadę do sprawy rozwodowéj i bez względu na to czy pojednanie przed lub po wyniesieniu pozwu nastąpiło.

§ 58. Jeżeli jednak po nastąpioném pojednaniu między małżonkami, nowa przyczyna do rozwodu zajdzie, wolno nowe żądanie popiérać czynami, które przed nastąpioném pojednaniem zachodziły.

§ 59. Zabronione jest odwoływanie się w sprawie małżeńskiéj do tego, cokolwiek między małżonkami przyznawane było w drodze pojednania przed Księdzem Pastorem, lub Księdzem Superintendentem, według Działu I, Tytułu II odbywanego. — § 7 n.

§ 60. W ustanowieniu dowodów przez badanie świadków, służyć będą za prawidło przepisy Kodexu Postępowania Cywilnego w Księdze II Tytule XII, oraz zasady następujące: — K. P. S. 252 n.

§ 61. Krewni i powinowaci stron, oprócz ich dzieci i wnuków, mogą być świadkami w sprawach rozwodowych, pomimo ich pokrewieństwa lub powinowactwa, oraz domownicy pomimo zostawania w służbie u małżonków; ale uwzględnienie ich zeznań, pozostawioném jest rozwadze sądu; a nadto wyłączeni być mogą jako świadkowie z innych pobudek, jakie Kodex Postępowania Cywilnego w Księdze II, Tytule XII wymienia.— K. P. S. 252 n.

§ 62. Każdy świadek, nim będzie przesłuchanym w saméj sprawie na czyny wyrokiem przepisane, obowiązany jest wykonać przysięgę, że prawdę powié. Po przesłuchaniu go i przeczytaniu mu protokułu jego zeznań, zapytanym będzie czyli przy złożonych przez siebie zeznaniach obstaje, albo w czém zeznania swe prostuje lub objaśnia.

O zapytaniu tém i oświadczeniu świadka, wyraźna wzmianka w protokule uczynioną będzie.

§ 63. Badanie świadków odbywać się będzie w miejscu posiedzeń Sądu Konsystorskiego przez Członka Konsystorza wyrokiem delegowanego, z przybraniem Pisarza Sądu Konsystorskiego, a w razie jego nieobecności lub przeszkody, Sekretarza Konsystorza.

§ 64. Do badania świadków w miejscach odległych delegowani będą: Superintendent, lub Pastor, lub inny duchowny z przybraniem dwóch Assessorów i Pisarza.

4072

Assessorowie powołani będą z liczby Członków Kollegium Kościelnego w właściwéj parafii. Obowiązki Pisarza pełnić będzie osoba, przez delegowanego duchownego powołana, pod wyraźném przyrzeczeniem rzetelnego wykonania poruczonéj jéj czynności.

W przypadku nagłym, obowiązki Pisarza wykonane być mogą przez jednego z Assessorów. Assessorowie przez Delegowanego na termin powołani będą.

O imionach Assessorów, Pisarza, ich powoływaniu na termin i przyrzeczeniu Pisarza, wyraźna wzmianka w protokule uczynioną być powinna.

§ 65. Zachowywane będą zasady i prawidła, Kodexem Postępowania Cywilnego przepisane, tak co do wyłączenia Superintendenta lub Pastora lub Assessora od badania świadków, jak co do wyłączenia biegłych.

Wolno wszakże stronie, powody do wyłączenia podać wprost do Konsystorza, który stosownie do przepisów prawa postąpi.

W każdym przypadku wnioski Prokuratora wysłuchane będą.

§ 66. O ile niniejsza Organizacya nie podaje odmiennych rozporządzeń, wypływających z Prawa o Małżeństwie z dnia $^{16}/_{28}$ Marca 1836 r. i z konieczności względu na rodzaj spraw małżeńskich, zachowywane będą w całém postępowaniu przed Sądem Konsystorskim przepisy Kodexu Postępowania Cywilnego.

§ 67. Uchylona jest Organizacya Tymczasowa z dnia 26 Grudnia 1836 (7 Stycznia 1837) r., dotąd przez Sąd Konsystorski wyznań Ewangelickich używana. — (T. II, str. 541 niniejszego dzieła).

9126

KONIEC TOMU DRUGIEGO.

BIBLJOTEKA PUBLICZNA imienia STEFANA ŻEROMSKIEGO w RADOMIU